

ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI

**PARTIDUL COMUNIST DIN ROMÂNIA ÎN ANII
CELUI DE AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL.
1939-1944**

**BUCUREȘTI
2003**

**PARTIDUL COMUNIST DIN ROMÂNIA
ÎN ANII CELUI DE-AL DOILEA
RĂZBOI MONDIAL
1939-1944**

Cartea a apărut cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor

ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI

**PARTIDUL COMUNIST DIN ROMÂNIA
ÎN ANII CELUI DE-AL DOILEA
RĂZBOI MONDIAL
1939-1944**

Ediție de documente coordonată de
Alina Tudor-Pavelescu

București
2003

Ediție de documente elaborată de:

**Octavian Dascăl
Carmen Dobrotă**

**Afrodita Petrovici
Mihaela Tănăsescu**

Alina Tudor-Pavelescu

Studiu introductiv și note: Alina Tudor-Pavelescu

Redactare și tehnoredactare computerizată: Șerban Marin

ISBN: 973-8308-10-0

CUPRINS

<i>Studiu introductiv</i>	7
<i>Foreward</i>	15
<i>Lista documentelor</i>	23
<i>List of Documents</i>	33
<i>Documente</i>	43
<i>Indice antroponimic</i>	413
<i>Indice toponimic</i>	422

STUDIU INTRODUCŢIV

Pe măsură ce tot mai multe studii și volume de documente aduc în circuitul științific noi informații referitoare la activitatea Partidului Comunist Român și evoluția regimului comunist postbelic în România, devine evidentă, pentru exegeții fenomenului, importanța – nu numai de factură conjuncturală, ci vizând însăși substanța analizei istorice – cunoașterii premiselor reale și a unei adecvate înțelegeri a mecanismelor inițiale ce au constituit fundamentul funcționării acestui regim politic. Dintr-o atare perspectivă, publicarea unui volum de documente cu privire la istoria Partidului Comunist Român în anii celui de-al doilea război mondial reprezintă, în opinia editorilor săi, un demers necesar.

În cursul elaborării acestui volum, nu am putut evita confruntarea cu situația dificilă în care se găsește, după căderea regimului comunist, comunitatea istorică¹. Jumătatea de secol în care istoria a existat, în primul rând, ca anexă a politicului și furnizor de simboluri pentru propaganda totalitară apasă încă asupra încercărilor de interpretare critică și, nu mai puțin, asupra responsabilității de selectare obiectivă a documentelor. Aceasta cu atât mai mult cu cât volumul de față nu apare – cel puțin în aparență – pe un teren neexplorat. Spre a ne mărgini la un singur exemplu, perioada celui de-al doilea război mondial a constituit, la cincizeci de ani de la evenimente (1984-1985), obiectul unei masive ediții de documente având ca principal punct de referință activitatea comuniștilor români². Modul de alcătuire a acestui corpus de documente – eliminarea unor pasaje semnificative, dar considerate “neconvenabile”, neglijarea, din aceleași considerente, a unor documente de importanță incontestabilă, etc. – constituie un caz exemplar de tratare politizată a documentului istoric. Din aceste motive, partea de documente ce vizează direct acțiunile Partidului Comunist din România, deși ocupând un loc impresionant ca dimensiuni în economia corpusului de documente, este irelevantă ca instrument de cercetare. Aceleași probleme pot fi constatate, de altfel, în cazul majorității studiilor și edițiilor de documente având ca subiect istoria comunismului

¹ Nu este lipsită de interes comparația cu dezbaterile similare care animă comunitățile istorice din întregul spațiu ex-comunist; vezi *Stalinisme et nazisme. Histoire et mémoire comparées* (editată de Henry Rousso et alii), Paris, Complexe, 1999, p. 201-370.

² *23 August 1944. Documente*, vol. I-IV, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984-1985.

românească, elaborate înainte de 1989. Excepțiile, oricât de notabile, nu fac decât să confirme regula³.

După 1989, atenția editorilor de documente și a cercetătorilor s-a îndreptat cu predilecție către recuperarea unei perspective obiective asupra împrejurărilor instaurării și consolidării regimului comunist în România. Cea mai mare parte a studiilor și volumelor de documente apărute în anii din urmă vizează, în consecință, perioada de după 1944⁴. Direcțiile de evoluție a Partidului Comunist din România în perioada anterioară evenimentelor de la 23 august 1944 au rămas, în aceste condiții, un domeniu în care restabilirea faptelor istorice și reevaluarea analizelor științifice se află încă la început.

* * *

Evoluțiile politice din perioada august 1939-august 1944 au avut un efect bulversant asupra activității Partidului Comunist din România. Pactul Ribbentrop – Molotov din 23 august 1939, pierderile teritoriale suferite de România în cursul anului 1940, participarea țării la războiul împotriva Uniunii Sovietice, inițierea ulterioară de tratative pentru ieșirea din alianța cu Germania au constituit tot atâtea evenimente care au impus numeroase modificări ale liniei de acțiune a comuniștilor români. Aceștia li s-au adăugat fluctuațiile tactice înregistrate la Comintern, sub influența poziției URSS în cursul războiului, precum și, în egală măsură, divergențele de interese și luptele pentru putere din interiorul conducerii partidului.

Modificarea liniei politice a Cominternului, ca urmare a încheierii Pactului de neagresiune germano-sovietic, a introdus un prim element de confuzie în activitatea mișcării comuniste⁵. Această schimbare devine concretă ca urmare a unei reuniuni ținută la Moscova, la 7 septembrie 1939, în cadrul căreia Ghiorghe Dimitrov anunță renunțarea la politica de front antifascist și revenirea la orientarea anterioară anului 1935, aceea a luptei antiimperialiste, având ca principală țintă “imperialismul” francez și britanic. Ideea promovată de către liderii Cominternului, în acest context, era aceea că URSS este promotoarea unei politici de pace, singura în măsură să prevină declanșarea unui război provocat de confruntarea dintre interesele statelor imperialiste. În consecință, politica pacifistă a regimului sovietic trebuia să fie activ sprijinită de către toate partidele comuniste. Această nouă orientare și, mai ales, dificultatea de a o justifica au determinat o scădere evidentă a influenței partidelor comuniste la nivel național și chiar, în anumite cazuri,

³ O excepție de acest tip o reprezintă, cu precauțiile critice de rigoare, studiul lui A. Simion. *Preliminarii politico-diplomatice ale insurecției române din august 1944*, Cluj-Napoca, Dacia, 1979.

⁴ Arhivele Naționale au avut propria contribuție la acest efort de cercetare: dintre numeroasele volume de documente apărute în acest context, menționăm seria inaugurată prin volumul coordonat de prof. Ioan Scurtu, 1947. *România, viața politică în documente*. București, Arhivele Statului din România, 1994, continuată cu volumele de documente referitoare la anii 1945, 1946, 1948 și 1950.

⁵ Pentru detaliile privind reflectarea acestei politici în relația dintre Comintern și partidele-secții, vezi Bernhard H. Bayerlein, Mikhail Narinski, Brigitte Studer, Serge Wolikow, *Moscou, Paris, Berlin, 1939-1941. Télégrammes chiffrés du Komintern*, Paris, Tallandier, 2003.

declanșarea unor crize în planul vieții interne de partid⁶. În raport cu noua orientare, situația politică a comuniștilor români era și mai mult îngreunată de prezența, în conținutul protocolului secret al pactului, a unei amenințări directe la adresa integrității teritoriale a statului român. În decembrie 1939, secretarul general al partidului, Boris Ștefanov, aflat la Moscova, publica în revista *Communist International* un articol în care denunța pericolul atragerii României, de către Anglia și Franța, într-un război pentru apărarea intereselor lor și susținea necesitatea încheierii unui tratat de asistență mutuală între statele român și sovietic. Totodată, autorul articolului readucea în actualitate necesitatea luptei PCdR pentru “dreptul naționalităților la autodeterminare până la separarea de statul român”. Dezavuarea formală a acestui punct de vedere de către Ministerul de Externe al URSS⁷ nu avea nici o semnificație reală, fapt demonstrat de atitudinea comuniștilor români față de evenimentele din cursul anului 1940.

Documentele prezentate în volumul nostru aduc precizări esențiale asupra conduitei politice a PCdR față de pierderile teritoriale suferite de România în 1940. Ele fac dovada consecvenței conducerii partidului în aplicarea tacticii stabilite de Comintern, nu numai în privința cedării către URSS a Basarabiei și Bucovinei de nord, dar și în cazul celorlalte teritorii pierdute de statul român. În privința atitudinii comuniștilor față de Dictatul de la Viena, suntem în prezența unor dovezi documentare ce permit clarificarea unei confuzii istoriografice întreținută de propaganda de după 1944. Astfel, s-a acreditat multă vreme ideea că PCdR a adoptat, față de cedarea către Ungaria a Transilvaniei de Nord, o atitudine patriotică, de susținere a intereselor românești⁸. Argumentul principal în susținerea acesteia era reprezentat de conținutul broșurii intitulată *Punctul nostru de vedere*, publicată la 3 septembrie 1940. Documentele provenind din surse sovietice, cuprinse în acest volum, arată însă că, până la 30 august 1940, conducerea centrală a PCdR a susținut, în baza principiului “dreptului la autodeterminare până la despărțirea de stat”, necesitatea desprinderii întregii provincii de statul român⁹. Această lipsă de înțelegere a centrului față de situația reală din regiune a determinat un acut conflict între reprezentanții Comitetului Central al PCdR și conducerea regionalei Transilvania a partidului, acuzată ulterior de “deviere naționalistă”. Schimbarea de ton la nivelul liniei politice oficiale a partidului a intervenit abia după consumarea evenimentelor și după ce URSS și-a exprimat, printr-un comunicat al Agenției TASS, nemulțumirea de a nu fi fost consultată de către Germania, în virtutea pactului din 1939, în problema acestei noi modificări de frontieră.

⁶ Vezi *Le siècle des communismes* (editată de Michel Dreyfus, Bruno Groppo, Claudio Ingerflom et alii), Paris, Les Editions de l'Atelier/Editions Ouvrières, 2000, p. 213-214.

⁷ Cf. Henry L. Roberts, *Rumania: Political Problems of an Agrarian State*, New Haven, Yale University Press, 1951, p. 258.

⁸ În lipsa posibilităților de verificare a informațiilor, această idee a fost preluată și de către unii analiști obiectivi ai mișcării comuniste românești, așa cum este cazul lui Ghiță Ionescu, *Comunismul în România*. București, Litera, 1994, p. 88-89.

⁹ Vezi documentul nr. 26, în prezentul volum.

Pierderile teritoriale suferite de România au afectat într-o măsură importantă situația organizatorică a PCdR. În acest context, o semnificație deosebită au avut-o pierderea Basarabiei și a Bucovinei de Nord, provincii din care proveneau o mare parte a membrilor partidului și care erau solid reprezentate în conducerea acestuia. Aceste pierderi teritoriale s-au tradus pentru PCdR într-o reducere substanțială a numărului membrilor săi (de la aproximativ 4000 la numai 1000 de membri)¹⁰. În ciuda recomandărilor ferme ale Cominternului de a nu părăsi teritoriul României, cea mai mare parte a membrilor de partid originari din Basarabia și Bucovina de nord au ales soluția retragerii pe teritoriul sovietic, invocând teama de măsurile represive ale autorităților române și imposibilitatea de a activa în aceste condiții.

Așa cum putem constata din conținutul documentelor prezentate, aceasta nu era decât una dintre numeroasele dificultăți de ordin organizatoric cu care s-a confruntat partidul în perioada celui de-al doilea război mondial. Trebuie menționat că, pe parcursul a patru ani, 1939-1944, partidul a schimbat trei secretari generali: Boris Ștefanov¹¹ este înlocuit, la începutul anului 1940, cu Bela Breiner, decedat la sfârșitul aceluiași an¹² și căruia i-a succedat în funcție Ștefan Foriș. Intrat în conflict cu conducerea organizației București a partidului și cu “grupul din închisori”, Foriș a fost, la rândul său, destituit, în cadrul unei ședințe secrete ținută în infirmeria lagărului de la Tg-Jiu, la inițiativa lui Gheorghe Gheorghiu-Dej și în prezența lui Emil Bodnăraș, în aprilie 1944. El a fost înlocuit de un secretariat provizoriu format din trei membri, Constantin Pârvulescu (unul dintre adversarii lui Foriș în conducerea partidului, după eliminarea lui Petre Gheorghe, secretarul organizației de București), Emil Bodnăraș și Iosif Rangheț¹³. Nu vom insista, date fiind dimensiunile studiului de față, asupra detaliilor acestui conflict, care a dus, după 23 august 1944, la înlăturarea din conducerea PCdR și apoi la asasinarea lui Ștefan Foriș. Menționăm doar că documentele pe care le prezentăm fac posibilă adăugarea unor informații importante la dosarul Foriș, referitoare la conflictul dintre acesta și conducerea organizației București a PCdR, căreia i s-a alăturat Constantin Pârvulescu, episod consumat în cursul anilor 1940-1941¹⁴. Arestarea, sub acuzația de spionaj în favoarea URSS, apoi executarea în 1943 a secretarului organizației București, Petre Gheorghe, a constituit unul din principalele argumente

¹⁰ Cf. Dennis Deletant, *Teroarea comunistă în România. Gheorghiu-Dej și statul polițienesc. 1948-1965*, Iași, Polirom, 2001, p. 28. Deletant menționează drept sursă a acestei informații raportul din 8 iulie 1940, publicat de noi în acest volum (documentul nr. 20), fără însă a-l identifica, sub numele conspirativ Ilin, pe autorul acestuia, Ștefan Foriș.

¹¹ Contrar informațiilor furnizate de E. Mezincescu lui Dennis Deletant, *op. cit.*, p.35, legăturile lui Boris Ștefanov cu PCdR se pare că au continuat și după această dată. Deși este greu de dedus natura acestora, ipoteza este susținută de prezența sa pe teritoriul României în iunie 1943, în împrejurările în care conducerea partidului trebuia să explice membrilor săi semnificația reală a desființării Cominternului: vezi documentul nr. 71.

¹² Vezi documentul nr. 15.

¹³ Importante precizări asupra cazului Foriș aduc Dan Cătănuș și Ioan Chiper, *Cazul Ștefan Foriș. Lupta pentru putere în PCR de la Gheorghiu-Dej la Ceaușescu*, București, Vremea, 2000.

¹⁴ Vezi documentele nr. 39-41.

utilizate de Gheorghiu-Dej pentru a proba acuzația adusă lui Foriș de a fi fost informator al Siguranței române¹⁵.

În componența PCdR, în perioada 1942-1944, se conturează trei grupuri de influență: grupul din jurul lui Ștefan Foriș și al adjunctului acestuia, Remus Koffler, cel al "comuniștilor din închisori", dominat de Gheorghe Gheorghiu-Dej și grupul comuniștilor aflați pe teritoriul URSS, având-o drept lider pe Ana Pauker. Disensiunile dintre diferitele grupuri și relațiile dintre liderii lor, așa cum se structurează în această perioadă, au avut o influență hotărâtoare asupra evoluției luptei pentru putere desfășurată la vârful conducerii de partid după 23 august 1944. Constatăm, de asemenea, în rândurile "grupului din închisori", existența unei atmosfere de suspiciune reciprocă, precum și a unei eterogenități de viziuni asupra soluțiilor politice ce trebuiau adoptate referitor la activitatea PCdR în contextul politic respectiv¹⁶. Cunoașterea motivațiilor și dimensiunilor acestor conflicte constituie un factor important pentru înțelegerea deciziilor luate de Gheorghe Gheorghiu-Dej, în anii '50, de eliminare din partid a unor membri din perioada ilegalității¹⁷.

În paralel cu aceste evoluții, activitatea grupului de la Moscova de organizare a unor divizii de prizonieri români care să lupte împotriva regimului Antonescu¹⁸ era dublată de încercarea de a constitui pe teritoriul URSS o conducere alternativă a PCdR, ale cărei interese în lupta pentru putere au complicat și mai mult conflictele din interiorul partidului, după 23 august 1944¹⁹.

Intrarea României în conflict alături de Germania nazistă și aliații săi (22 iunie 1941) a introdus un nou element de dificultate în activitatea PCdR pe teritoriul țării. Atent supravegheată de autoritățile române, cu cea mai mare parte a membrilor săi aflați în închisori sau în lagăr²⁰, conducerea partidului reușește cu

¹⁵ Dennis Deletant, *op.cit.*, p. 31. Importanța persoanei lui Petre Gheorghe, bulgar de origine și membru până în 1940 al organizației de partid din regiunea Dunărea de Jos, rezulta din faptul că acesta era omul de legătură care intermedia schimbul de informații între conducerea PCdR și Comintern; vezi documentul nr. 25.

¹⁶ Vezi documentele nr. 63, 66, 73, 84-86.

¹⁷ Un bun exemplu este acela al activității "fracționiste" desfășurate în lagăr de Ovidiu Șandru și Grigore Răceanu și urmările acesteia în relația dintre cei doi și Gheorghe Gheorghiu-Dej, care îi elimină din partid în 1958; vezi Alina Tudor, Dan Cătănuș, *Amurgul ilegalistilor. Plenara din 9-13 iunie 1958*. București, Vremea, 2000, p. 22-36.

¹⁸ Vezi, pentru detalii, N. Fuiorea, *Divizia stalinistă "Tudor Vladimirescu" în umbra steagului roșu*, București, Pan-Arcadia, 1992.

¹⁹ Vezi documentele nr. 89 și 90. Vezi, de asemenea, cea mai recentă biografie a Anei Pauker, Robert Levy, *Gloria și decăderea Anei Pauker*, București, Polirom, 2002.

²⁰ După prăbușirea închisorii Doftana, în urma cutremurului din noiembrie 1940, comuniștii deținuți au fost transferați la Caransebeș; o dată cu intrarea României în război, comuniștii ale căror pedepse expiraseră nu au fost eliberați, ci trimiși, cu statutul de internați, în lagărul de la Târgu-Jiu. Un regim diferit li s-a aplicat comuniștilor evrei, care, în septembrie 1942, au fost transferați de la Târgu-Jiu în lagărele din Transnistria. Contactul conducerii PCdR cu comuniștii aflați în lagăre era menținut prin intermediul unor persoane de legătură, denumite în limbajul conspirativ "tehnice", iar asistența materială și juridică, suportată financiar de partid, era coordonată de secția Apărării Patriotice, integrată în structurile Comitetului Central.

dificultate să își definească poziția în noul context politic. Din documentele cuprinse în volumul de față se poate observa instaurarea unei stări de confuzie și panică în rândurile membrilor PCdR, alimentată de lipsa unei poziții clare a conducerii centrale și de greutatea cu care sunt transmise de la centru noile instrucțiuni ale Comintern. În conflictul declanșat între Petre Gheorghe, secretarul organizației București, și Ștefan Foriș, lipsa unei reacții clare a CC față de noua situație creată după atacarea URSS a avut un rol important²¹. Facilitată de întârzierea cu care ajung la București instrucțiunile Comintern-ului de revenire la politica de front popular antifascist²², această polemică vizează diferența dintre două poziții tactice. În timp ce liderul organizației de București considera inoportună menținerea unei disponibilități de colaborare a comuniștilor români cu forțele democratice, în vederea constituirii unei coaliții împotriva regimului Antonescu, conducerea centrală a PCdR încerca o nuanțare a poziției partidului în sensul operării unei distincții între regimul Antonescu și restul forțelor politice românești. Revenirea la linia tactică a frontului popular antifascist s-a tradus, în politica PCdR din anii 1942-1944, prin încercările de constituire a Frontului Unic Muncitoresc, Frontului Patriotic Național și prin participarea, la 20 iunie 1944, la formarea Blocului Național Democratic, alături de Partidul Național-Liberal, Partidul Național-Țărănesc și Partidul Social-Democrat.

În contextul colaborării militare și politice dintre URSS, Statele Unite și Marea Britanie, la 15 mai 1943, organele de conducere ale Cominternului hotărâsc dizolvarea acestui organism, considerat ca nemaifiind corespunzător necesităților momentului politic.²³ În concepția lui Stalin, această decizie trebuia să elimine suspiciunile Alianților față de intențiile de expansiune politică ale URSS și să faciliteze crearea, pe plan național, a unor coaliții antifasciste²⁴. Dizolvarea Cominternului nu a avut, în consecință, decât semnificația unui gest de bunăvoință politică din partea lui Stalin față de aliații militari ai URSS, nu însă și pe aceea a unei renunțări reale la controlul exercitat de către sovietici asupra mișcării comuniste internaționale²⁵. După dizolvarea Cominternului, partidele comuniste, care activaseră până atunci în calitate de secțiuni ale acestui organism, deveneau, în mod formal, partide independente, libere de toate obligațiile pe care și le asumaseră prin statutele Internaționalei Comuniste²⁶. În realitate, fostele organe de conducere ale Internaționalei continuau să își exercite controlul și să transmită instrucțiuni

²¹ Vezi documentele nr. 40 și 41.

²² Vezi, pentru poziția Comintern după 22 iunie 1941. Michel Dreyfus, Bruno Groppo, Claudio Ingerflom, *op. cit.*, p. 215-216.

²³ Vezi Fernando Claudin, *La crise du mouvement communiste. Du Komintern au Kominform*, vol. I, Paris, Maspero, 1972, p. 20-49.

²⁴ Vezi Jacques de Launay, *Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial. 1941-1945*, vol. II, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988, p. 49-51.

²⁵ *Ibidem*, p. 52-53, pentru explicația dată de Ghiorghe Dimitrov evenimentului. Documente recent publicate permit avansarea ipotezei că, încă din 1941, din motive de "eficientizare" a acțiunii politice și militare a URSS, Stalin avea în vedere desființarea Cominternului; vezi, Bernhard H. Bayerlein, Mikhail Narinski, Brigitte Studer, Serge Wolikow, *op. cit.*, p. 22.

²⁶ Fernando Claudin, *op. cit.*, p. 47.

fostelor secțiuni subordonate. Pentru activitatea PCdR pe teritoriul României, dizolvarea Cominternului nu a implicat, în consecință, nici o schimbare majoră de strategie politică²⁷.

Rolul comuniștilor români în realizarea unei coaliții împotriva regimului Antonescu, importanța contribuției lor la tratativele de scoatere a României din alianța cu Germania și, mai ales, participarea lor concretă la evenimentele din 23 august 1944 au făcut, după 1989, obiectul a numeroase încercări de reevaluare și de restabilire a adevărului istoric²⁸. În ciuda mării cantități de informații publicate în anii din urmă, persistă unele contradicții. Astfel, potrivit unor informații furnizate de Corneliu Coposu, participant la evenimente, implicarea comuniștilor în tratativele pentru scoaterea României din Axă s-a produs la sugestia făcută lui Iuliu Maniu de către sovietici, care l-au indicat pe Lucrețiu Pătrășcanu drept persoana de contact²⁹. Pe de altă parte, este dovedită preferința sovieticilor pentru tratativele cu emisarii regimului Antonescu, căruia, în aprilie 1944, i-au oferit cele mai bune condiții de armistițiu obținute de România până la acea dată³⁰. Este cunoscută, de asemenea, poziția Anei Pauker, care, la revenirea pe teritoriul României, imediat după 23 august 1944, și-a declarat nemulțumirea față de inițiativa comuniștilor din interior de a participa la lovitura de stat organizată de rege și de partidele democratice, îngreunând astfel acțiunea de preluare a controlului politic de către partidul comunist. Documentele prezentate de noi, fără a aduce probe directe în favoarea uneia sau alteia dintre ipoteze, înclină balanța în favoarea presupunerii că participarea comuniștilor români, prin Lucrețiu Pătrășcanu, la acțiunea de scoatere a României din război nu a fost agreată de sovietici decât, cel mult, ca o manevră de temporizare menită să permită pătrunderea Armatei Roșii pe teritoriul României. Este, totodată, greu de dedus, pe baza documentelor depistate de noi în arhiva Internațională a III-a, care a fost implicarea reală a partidului și gradul de participare a celor două principale grupări comuniste din interiorul țării la pregătirea evenimentelor de la 23 august 1944.

* * *

Documentele incluse în prezentul volum provin, în majoritate, din arhiva Centrului Rus pentru Păstrarea și Conservarea Documentelor de Istorie Contemporană, microfilmate și integrate în colecția Microfilme Rusia, aflată în custodia Arhivelor Naționale. Au fost incluse, de asemenea, documente provenind din fondurile arhivistice Inspectoratul General al Jandarmeriei, CC al PCR – Cancelarie și CC al PCR – Relații Externe. Perioada de elaborare a acestor

²⁷ Vezi documentele 72 și 75.

²⁸ Vezi, pentru detalii, Gheorghe Buzatu, *Războiul mondial din 1939-1945*, Iași, Centrul de Istorie și Civilizație Europeană, 1995, p. 155-178, precum și Florin Constantiniu, Alesandru Duțu, Mihai Retegan, *România în război. 1941-1945*, București, Editura Militară, 1995, p. 62-88, 104-107.

²⁹ Cf. Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 42.

³⁰ Florin Constantiniu, Alesandru Duțu, Mihai Retegan, *op. cit.*, p. 104-108.

documente este cuprinsă între luna august 1939 (după încheierea Pactului de neagresiune germano-sovietic) și septembrie 1944, ultimul document inclus în volum reproducând stenograma primei ședințe ținută în legalitate de către conducerea PCdR. Cum evenimentele survenite în viața politică a României în cursul anilor 1945-1947 au făcut deja obiectul unor riguroase ediții de documente întocmite sub egida Arhivelor Naționale, editorii prezentului corpus documentar nu au considerat necesară continuarea lui până la 9 mai 1945 – data încheierii ostilităților militare în Europa prin capitularea Germaniei – sau până în februarie 1947, când au avut loc lucrările Conferinței de Pace de la Paris.

Ne facem o datorie profesională din a semnală dificultățile întâmpinate în munca de identificare și interpretare a documentelor selectate în volum, dificultăți datorate utilizării, în documentele comuniste ale perioadei, a unui limbaj conspirativ. Identificarea persoanelor amintite în documente după numele conspirative utilizate s-a făcut prin coroborarea informațiilor cuprinse în listele de nume conspirative publicate de Marin C. Stănescu³¹, Ioan Chiper și Dan Cătănuș³² cu informațiile obținute de noi în cursul cercetării. Am semnalat de fiecare dată, în notele de subsol, cazurile în care această identificare nu a fost posibilă sau se află sub semnul incertitudinii. În calitate de editori ai prezentului volum, ne asumăm responsabilitatea pentru eventualele omisiuni, exprimându-ne totodată speranța că el va constitui un instrument de lucru folositor pentru exegeții comunismului românesc.

³¹ Marin C. Stănescu, *Moscova. Cominternul. Filiera Comunistă balcanică și România (1919-1943)*, București, Silex, 1994.

³² Dan Cătănuș, Ioan Chiper, *op. cit.*, p. 353-354.

FOREWORD

As far as more and more studies and volumes of documents bring out new information on the Romanian Communist Party's activity and the evolution of the post-war Communist regime in Romania, the importance of the correct apprehension of the true premises and means of this kind of political regime becomes obvious. The assertion is available not only for the circumstantial importance, but also for the substance of the historical analysis. From such a perspective, the issue of a volume of documents with regard to the Romanian Communist Party's history during the Second World War represents a necessary endeavor, at least from its editors' opinion.

While drawing up this volume, we have not been able to avoid the difficult situation that the historical community has confronted to, especially after the fall of the Communist regime¹. The fact that history was primarily subject to politics and deliverer of symbols for the totalitarian propaganda during the half of century of the Communist era still affects the attempts of critical considerations and also the responsibility to objectively select the documents. This is available under the circumstances that the present volume of documents is not issued on an unexplored ground, at least apparently. An example is that, 50 years after the events (1984-1985), the Second World War period represented the object of a massive edition of documents, having the Romanian communists' activity as the reference point². That corpus of documents was constituted in a manner that represented a typical case of political treatment in the historical document. Thus, some significant excerpts were eliminated since they were regarded as 'not convenient'. For the same reasons, some other extremely important documents were neglected. Consequently, although they quantitatively had an impressive place in the corpus of documents, the documents that directly focused upon the Romanian Communist Party's actions are irrelevant as researching instrument. The same problems are to be detected also in the majority of the pre-1989 studies and volumes of documents having the Romanian communism's history as subject. Although remarkable, the exceptions only confirm the main rule³.

¹ The comparison with the similar debates in the historical communities of the entire former Communist Bloc is pertinent; see *Stalinisme et nazisme. Histoire et mémoire comparées*, Paris, Complexe (edited by Henry Rousso et alii), 1999, p. 201-370.

² *23 August 1944. Documente [August 23, 1944. Documents]*, I-IV, Bucharest, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984-1985.

³ Taking the respective critical prudences into consideration, a kind of exception is A. Simion's study, *Preliminarii politico-diplomatice ale insurecției române din august 1944 [Diplomatic-Political Preliminaries of the Romanian Insurrection in August 1944]*, Cluj-Napoca, Dacia, 1979.

After 1989 the editors and the researchers have plainly focused their attention on the circumstances of the foundation and consolidation of the Communist regime in Romania. In their majority, those studies and volumes of documents have taken the period after 1944 into consideration⁴. In this respect, the evolution of the Romanian Communist Party during the period before August 23, 1944 is still a field that leaves the historical events and the re-evaluation of the scientific analysis somewhere at the beginnings.

* * *

The political events between August 1939 and August 1944 affected the activity of the Romanian Communist Party to a significant extent. The Ribbentrop-Molotov agreement in August 23, 1939, the territorial losses in 1940, the war against USSR, the subsequent negotiations of breaking with the alliance with Germany represented facts that imposed the modifications of the Romanian communists' line of action. One could also add the tactics fluctuations of the Komintern during the war under the Soviet influence and also the discrepancies among the party leaders.

One of the first element of confusion for the Communist movement was the change of the Komintern's political line as a result of the German-Soviet non-aggression agreement⁵. Thus, in the meeting held in September 7, 1939, in Moscow, Gh. Dimitrov promoted the change of the anti-fascist front policy into that of the anti-imperialist fight primarily against the French and British 'imperialism', which had been the former orientation before 1935. The Komintern's leaders claimed that USSR was the promoter of the policy of peace, being the only country capable to prevent a war provoked by the confrontation of the imperialist states' interests. Consequently, all the Communist parties should actively support that pacific policy. This new orientation and especially the difficulty to justify it led to the clear diminishing of the Communist parties' influences over their nations and even a crisis inside of certain parties⁶. Particularly, the political situation of the Romanian communists was rather difficult, since the Pact fired a warning at the territorial integrity of the Romanian state.

⁴ The National Archives had a significant contribution to this field of research. Among the numerous volumes of documents issued with regard to this context, we mention the volume edited by Ioan Scurtu, *1947. România, viața politică în documente* [1947. Romania, The Political Life in Documents], Bucharest, Arhivele Statului din România, 1994, followed by the volumes of documents on the years 1945, 1946, 1948 and 1950.

⁵ For the details regarding the manner that this policy was reflected in the relationship between the Komintern and the section-parties, see Bernhard H. Bayerlein, Mikhail Narinski, Brigitte Studer, Serge Wolikow, *Moscow, Paris, Berlin, 1939-1941. Télégrammes chiffrés du Komintern*, Paris, Tallandier, 2003.

⁶ See *Le siècle des communismes* (edited by Michel Dreyfus, Bruno Groppo, Claudio Ingerflom et alii), Paris, Les Editions de l'Atelier/Éditions Ouvrières, 2000, p. 213-214.

In December 1939 in Moscow, in his article published in the “Communist International” review, Boris Ștefanov asserted that England and France could influence Romania to carry on a war on their behalf and consequently he claimed the necessity of a mutual assisting treaty between the Romanian and Soviet states. Meanwhile, the author stated that the Romanian Communist Party should fight for “the minorities’ right to self-determination up to secession from the Romanian State”. The formal disavowal of that viewpoint by the Soviet Minister of Foreign Affairs⁷ was not really significant as it was proved by the Romanian communists’ attitude towards the events of 1940.

The documents in the present volume offer some essential specifications on the political behavior of the Romanian Communist Party towards the territorial losses of 1940. In this respect they prove the constancy of the party leadership in applying the Komintern’s tactics. It is available not only as concerns the cession of Bessarabia and the Northern Bukovine to the USSR, but also regarding the other territorial losses of the Romanian state. As regards the communists’ attitude towards the Dictate of Vienna, we bring some documentary proofs that allow the clarification of a historiography confusion promoted by the post-1944 political propaganda. Thus, there has been for a long time the viewpoint that the Romanian Communist Party had adopted a patriotic attitude and the sustaining of the Romanian interests against the cession of the Northern Transylvania to Hungary⁸. The main argument of this theory laid in the brochure entitled “*Punctul nostru de vedere / Our viewpoint*” and published in September 3, 1940. Nevertheless, some of the documents originating in the Soviet sources and being present in this volume prove that up to August 30, 1940, the party leadership claimed the necessity for the entire province to be detached from the Romanian state. The assertion was made on the grounds of “the right to self-determination up to secession from the state” principle⁹. This lack of understanding of the real situation in the region caused an acute conflict between the Central Committee’s representatives and the leadership of the Transylvanian party’s organization, the latter being subsequently accused of “nationalist deviation”. The party officially changed its political orientation only after the events. It occurred after USSR had expressed its dissatisfaction in a communiqué of the TASS news agency, for not being consulted by Germany, according to the Pact of 1939, in connection to this new frontier changing

The territorial losses of Romania also affected the organizational structure of the Romanian Communist Party to a significant extent. Under these circumstances, the cession of Bessarabia and Northern Bukovine to USSR had a

⁷ According to Henry L. Roberts, *Romania: Political Problems of an Agrarian State*, New Haven, Yale University Press, 1951, p. 258.

⁸ Because of the impossibility to verify the information, this viewpoint has been adopted even by some objective observers of the Romanian Communist movement, such as Ghiță Ionescu, *Communism in Romania*, Bucharest, Litera, 1994, p. 88-89.

⁹ See document 26 in the present volume.

special significance, since a great number of the party's members came from these provinces and were massively represented in its leadership. For the Romanian Communist Party, the respective territorial losses meant a substantial diminishing of the members' number, from circa 4,000 to no more than 1,000¹⁰. Despite the Komintern's recommendation not to leave the Romanian territory, the majority of the party members originated in Bessarabia and Northern Bukovine chose to take refuge on the Soviet territory, invoking the fear for the repressive measures of the Romanian authorities and the impossibility to activate under these circumstances.

As one could conclude from the documents, this was only one of the numerous organizational difficulties that the party was to confront to during the Second World War. We must specify that the party replaced three general secretaries between 1939 and 1944. At the beginning of 1940 Boris Ștefanov¹¹ was replaced by Bela Breiner, who passed away at the end of the same year¹² and was succeeded by Ștefan Foriș. Because of his conflict with the leadership of the Bucharest organization and with the "prison group" Foriș was on his turn withdrawn in a secret session held in the concentration camp of Târgu-Jiu in April 1944 and initiated by Gheorghe Gheorghiu-Dej and Emil Bodnăraș. His place was taken by a provisional Secretariat of three members, that is Constantin Pârvulescu, one of Foriș's opponents after the elimination of Petre Gheorghe, the secretary of the Bucharest organization; Emil Bodnăraș and Iosif Rangheț¹³.

Because of the technical dimensions of the present study, we are not to insist on this conflict's details leading to the removal and then to the assassination of Ștefan Foriș. We only specify that the present documents bring out new information about the Foriș file, referring to the conflict of 1940-1941 between him and the Bucharest organization of the party, which Constantin Pârvulescu joined to¹⁴. Accused of spying in favor of USSR, Petre Gheorghe, the secretary of the Bucharest organization, was arrested and then executed in 1943. This fact

¹⁰ According to Dennis Deletant, *Teroarea comunistă în România. Gheorghiu-Dej și statul polițienesc. 1948-1965* [The Communist Terror in Romania. Gheorghe-Gheorghiu Dej and the Police State. 1948-1965], Iași, Polirom, 2001, p. 28. Deletant mentions the report of July 8, 1940, published in the present volume - see document 20, as the source for the above information; however, it does not identify its author, that is Ștefan Foriș, under the conspirative name of Ilin.

¹¹ Boris Ștefanov's relations with the Romanian Communist Party seemed to continue after that event, on the contrary of the information that E. Mezincescu gave to Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 35. Although their character is difficult to be inferred, this hypothesis is supported by the fact that Boris Ștefanov was still in Romania in June 1943, under the circumstances that the party's leadership had to explain the real meaning of the Komintern's dissolution to its members. See document 71 in the present volume.

¹² See document 15 in the present volume.

¹³ Important information in the Foriș case was brought out by Dan Cătănuș and Ioan Chiper. *Cazul Ștefan Foriș. Lupta pentru putere în PCR de la Gheorghiu. Dej la Ceaușescu*, [The Ștefan Foriș Case. The Fight for Power in the Romanian Communist Party from Gheorghe-Gheorghiu Dej to Ceaușescu], Bucharest, Vremea, 2000.

¹⁴ See document 39 in the present volume.

represented one of the main of Gheorghe Gheorghiu-Dej's arguments in order to accuse Foriș as being an informer of the Romanian Intelligence Service¹⁵.

There were three influence groups inside of the Romanian Communist Party between 1942 and 1944, that is the group around Ștefan Foriș and his adjunct Remus Koffler, that of the imprisoned communists led by Gheorghe Gheorghiu-Dej and the group of the communists in USSR led by Ana Pauker. As they were structured in this period, the discrepancies among the different groups and the relationship among their leaders definitely influenced the fight for power inside of the party after August 23, 1944.

We also notice the existence of a mutual suspicion inside of the 'imprisoned group' and also a disparity of viewpoints with regard to the political solutions to be adopted in the respective political context¹⁶. The correct comprehension of these conflicts is important for a better understanding of Gheorghe Gheorghiu-Dej's decisions in the 50es to eliminate some party members¹⁷.

Alongside to this evolution, the Moscow group activity in order to set up divisions constituted among the Romanian prisoners to fight against the Antonescu regime¹⁸ was doubled by the attempt to constitute an alternative leadership of the Romanian Communist Party in USSR. Its interests in the struggle for power increased even more the conflicts inside of the party after August 23, 1944¹⁹.

The Romanian entering in the war in the Nazi German side on June 22, 1941 provoked a new element of difficulty in the activity of the Romanian Communist Party's activity in the country. Closely overseen by the Romanian authorities, with the majority of party members in jails or concentration camps²⁰,

¹⁵ Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 31. Petre Gheorghe, a native Bulgarian and member of the Lower Danube organization up to 1940, was important for he was the contact person between the Romanian Communist Party leadership and the Komintern.

¹⁶ See documents 63, 66, 73, 84-86 in the present volume.

¹⁷ A proper example is the sectarian activity of Ovidiu Șandru and Grigore Răceanu and its results for the relationship between those two and Gheorghe Gheorghiu-Dej, who would withdraw them from the party in 1958; see Alina Tudor, Dan Cătănuș (eds.), *Amurgul ilegalistilor. Plenara din 9-13 iunie 1958 [The Sunset of the Illegalists. Plenary of June 9-13, 1958]*, Bucharest, Vremea, 2000, p. 22-36.

¹⁸ For details, see N. Fuiorea, *Divizia stalinistă "Tudor Vladimirescu" în umbra steagului roșu [The "Tudor Vladimirescu" Stalinist Division under the Red Flag]*, Bucharest, Pan-Arcadia, 1992.

¹⁹ See documents 89 and 90. See also the most recent biography of Ana Pauker, in Robert Levy, *Gloria și decăderea Anei Pauker [The Glory and Fall of Ana Pauker]*, Bucharest, Polirom, 2002.

²⁰ After the Doftana prison was destroyed by the earthquake in November 1940, the Communist prisoners were transferred to Caransebeș; because Romania was in war, the Communist prisoners whose penalties expired were not released, but sent to the concentration camp of Târgu-Jiu as interned. A different treatment was applied to the Communist Jews, who were transferred from the concentration camp of Târgu-Jiu to the camps of Transnistria in September 1942. The contact between the Romanian Communist Party's leadership and the communists in the concentration camps was preserved through the agency of the contact persons called "technic persons" in the conspirative language. Supported by the party, the financial and juridical assistance was coordinated by the Section of the Patriotic Defence, which was a part of the Central Committee.

the party's leadership could hard define its position in the new political context. The present documents reveal a state of confusion and panic among the Romanian communists, supplied by the absence of a firm position of the central leadership and the difficulty of communication between the Komintern leadership and the Communist members.

The absence of a firm reaction of the Central Committee after the attack against USSR was an important factor in the conflict between Petre Gheorghe, the secretary of the Bucharest organization, and Ștefan Foriș²¹. The delay of the arrival to Bucharest of the Komintern instructions about the returning to the people anti-fascist front facilitated the polemics²². It showed up the difference between two tactical lines. While the leader of the Bucharest organization regarded the cooperation with the democratic parties against the Antonescu regime as inopportune, the central leadership of the Romanian Communist Party made an attempt to shade the party's position. The latter intended to operate a distinction between the Antonescu regime and the other Romanian political forces. The returning to the antifascist front tactics was applied by the party's leadership in 1942-1944 in the attempts of setting up the Workers United Front, the National Patriotic Front and in the participation after June 20, 1944 to the Democratic National Bloc, together with the National-Liberal Party, the National-Peasant Party and the Social-Democrat Party.

Within the context of the military and political cooperation of USSR with the United States and the Great Britain, the Komintern leadership decided the dissolution of its structures in May 15, 1943²³, this organization being considered as inadequate to the political moment's necessities. According to Stalin, the decision was to annihilate any suspicion of the Allies with regard to USSR's political expansionist intentions and to set up the national anti-fascist coalitions²⁴. Consequently, the dissolution of the Komintern meant only a gesture of political goodwill from Stalin's part towards the military allies. It did not imply also a real renunciation to the control exerted by the Soviets on the international Communist movement²⁵. After the dissolution of the Komintern, the Communist parties that had previously activated as sections of this organism, became formally independent, free of every obligations assumed by the Communist International's

²¹ See documents 40 and 41.

²² For the position of the Komintern after June 22, 1941, see Michel Dreyfus, Bruno Groppo, Claudio Ingerflom, *op. cit.*, p. 215-216.

²³ See Fernando Claudin, *La crise du mouvement communiste. Du Komintern au Kominform*, I, Paris, Maspero, 1972, p. 20-49.

²⁴ See Jacques de Launay, *Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial. 1941-1945 [The Great Decisions of the Second World War. 1941-1945]*, II, Bucharest, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988, p. 49-51.

²⁵ For the explanation offered by Ghiorghe Dimitrov for this event, see *ibidem*, p. 52-53. The recently published documents allow the hypothesis that it was since 1941 when Stalin had the Komintern's dissolution in intention, for the 'efficiency' of the USSR's political and military activity; see Bernhard H. Bayerlein, Mikhail Narinski, Brigitte Studer, Serge Wolikow, *op. cit.*, p. 22.

statutes²⁶. As a matter of fact, the former leading bodies of the Komintern continued to exert the control and to send instructions to the former subordinated sections. Consequently, for the Romanian Communist Party's activity in Romania, the dissolution of the Komintern did not imply any major change in the political strategy²⁷.

After 1989, the numerous attempts to re-evaluate and establish again the historical truth have dealt with the part taken by the Romanian communists in the setting up of a coalition against the Antonescu regime. They have also analyzed the importance of the Romanian communists' participation in the negotiations to get Romania out from the alliance with Germany and especially their concrete participation to the events on August 23, 1944²⁸. Despite the huge quantity of information published during the recent years, some contradictions persist. Thus, according to the information given by Corneliu Coposu, direct participant to the events, the involvement of the communists in the negotiations to get Romania out of the Axis took place under the Soviet suggestion addressed to Iuliu Maniu. In this context, the Soviets recommended Lucrețiu Pătrășcanu as the contact person in the negotiations²⁹. On the other hand, there is evidence that the Soviets preferred to negotiate directly with the emissaries of the Antonescu regime. In this sense, they offered the best conditions of truce that Romania had received by then to Antonescu³⁰. It is also known the position of Ana Pauker. Returned in Romania immediately after August 23, 1944, she expressed her dissatisfaction towards the endeavor of the internal communists to participate to the coup organized by the King and the democratic parties, worsening thus the action of the Communist party to assume the political control. The documents do not bring undeniable proofs in the favor of one hypothesis or another. However, they rise the supposition that the Romanian communists' participation in the negotiations through the agency of Lucrețiu Pătrășcanu, in order to get Romania out from the war, was not approved by the Soviets. These latter regarded it rather as a manoeuvre to facilitate the Soviet Army's entering the Romanian territory. With regard to the events of August 23, 1944, it is rather difficult to get the real involvement of the Romanian Communist Party and the degree of the two main groups to act on the Romanian territory.

* * *

The majority of the documents in the present volume proceed from the Archives of the Russian Center for Preserving and Conservation of the

²⁶ Fernando Claudin, *op. cit.*, p. 47.

²⁷ See the documents 72 and 75 in the present volume.

²⁸ For details, see Gheorghe Buzatu, *Războiul mondial din 1939-1945 [The World War between 1939 and 1945]*, Iași, Centrul de Istorie și Civilizație Europeană, 1995, p. 155-178; Florin Constantiniu, Alesandru Dușu, Mihai Retegan, *România în război, 1941-1945 [Romania in War. 1941-1945]*, Bucharest, Editura Militară, 1995, p. 62-88, 104-107.

²⁹ According to Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 42.

³⁰ Florin Constantiniu, Alesandru Dușu, Mihai Retegan, *op. cit.*, p. 104-108.

Contemporary History Documents. The documents were microfilmed and integrated in the Russia Microfilms Collection within the National Archives. There are also included some documents from funds, such as The General Inspectorate of Jandarmeria, The Central Committee of the Romanian Communist Party - Chancellery and the Central Committee of the Romanian Communist Party - Foreign Relations. The documents cover the period between August 1939 - after the conclusion of the German-Soviet non-aggression agreement - and September 1944. The last document enclosed in the volume reproduces the minutes of the first session of the Romanian Communist Party's leadership under legality. Since the events occurred in the Romanian political life during the period between 1945 and 1947 were already covered by rigorous volumes of documents issued by the National Archives, the editors of this documentary corpus did not consider its continuation by May 9, 1945 (the ending of the military hostilities in Europe through the German capitulation) or by February 1947 (the sessions of the Peace Conference in Paris) as necessary.

It is a professional duty to signalize the difficulties in identifying and interpreting the documents selected in the volume because of the documents' conspiratorial language. The identification of the characters in the documents in accordance to the conspiratorial names was made by confronting the information brought by Marin C. Stănescu³¹, Ioan Chiper and Dan Cătănuș³² in their lists and the ones achieved by us during the research. In the footnotes, we signalized any case in which this identification was not possible or was under question mark. As editors, we are responsible for the possible omissions and we hope the present volume will attract the researchers' attention to earnestly explore the history of the Romanian Communist Party during the Second World War period.

³¹ Marin C. Stănescu, *Moscova, Cominternul, Filiera Comunistă balcanică și România (1919 – 1943)* [*Moscow, the Komintern, the Balcan Communist Branch and Romania (1919-1943)*], Bucharest, Silex, 1994.

³² Dan Cătănuș, Ioan Chiper, *op. cit.*, p. 353-354.

Lista documentelor

1. 1939 august 26 - Notă întocmită în cadrul Serviciului Special de Informații, referitoare la acțiunile subversive desfășurate de comuniști în interiorul breslelor.

2. 1939 septembrie 20 - Notă informativă a Marelui Stat Major, secțiunea a II-a, către Inspectoratul General al Jandarmeriei, referitoare la intenția comuniștilor români de a face propagandă împotriva neutralității României în contextul războiului mondial.

3. 1939 septembrie 29 - Ordin de informații al Comandamentului Corpului de Jandarmi, cu privire la activitatea desfășurată de comuniști în cadrul breslelor.

4. 1939 septembrie 29 - Notă informativă întocmită de Regimentul de Jandarmi Someș, adresată Comandamentului Corpului de Jandarmi, cu privire la investigarea unui zvon legat de centrala Partidului Comunist din România.

5. [1939 septembrie] - Notă informativă redactată în cadrul Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitoare la linia politică fixată de către Internaționala a III-a comuniștilor din Basarabia.

6. 1939 octombrie 29 - Raport al Serviciului Jandarmeriei către cabinetul Ministrului Ordinii Publice, cu privire la activitatea de propagandă a Partidului Comunist din România.

7. 1939 octombrie - Ordin circular emis de către Comandamentul Corpului de Jandarmi, Serviciul Jandarmeriei, cu privire la activitatea “Asociației de propagandă comunistă pentru România” cu sediul la Istanbul.

8. 1939 octombrie - Material de propagandă întocmit de către Comitetul Central al Partidului Comunist din România, intitulat “Războiul imperialist și sarcinile clasei muncitoare în România”.

9. 1939 decembrie 7 - Ordin al Comandamentului Corpului de Jandarmi, referitor la activitatea de propagandă desfășurată de comuniști în România.

10. 1939 decembrie 12 - Notă a Serviciului Special de Informații, adresată Comandamentului Corpului de Jandarmi, cu privire la activitatea birourilor regionale ale Partidului Comunist din România.

11. 1939 decembrie 14 - Notă informativă întocmită de către comandantul Legiunii de Jandarmi Iași, cu privire la activitatea desfășurată de comuniști în regiune.

12. 1939 decembrie 23 - Ordin de informații întocmit de către Comandamentul Corpului de Jandarmi, referitor la instrucțiunile date de Comitetul Central al Partidului Comunist din România membrilor de partid de a organiza în cadrul breslelor acțiunea de colectare de fonduri pentru ajutorarea deșinuiților politici.

13. [1939] - Raport întocmit în cadrul Comitetului Central al Partidului Comunist din România, referitor la desfășurarea conferințelor partidului în anul 1939.

14. 1940 ianuarie 11 - Raport nesemnat, întocmit în cadrul Secretariatului Comitetului Central al Partidului Comunist din România, referitor la deficiențele înregistrate în activitatea de selecție a cadrelor partidului.

15. 1940 martie 10 - Necrologul liderului comunist Bela Breiner, redactat de către Comitetul Central al Partidului Comunist din România.

16. [1940 martie] - Rezoluția conferinței Asociației Deținuților Politici, referitoare la activitatea și sarcinile ce revin acestei organizații.

17. [1940 iunie] - Raport asupra situației organizatorice a organizației comuniste din București.

18. [1940 iunie] - Raport privind situația numerică și organizatorică a organizațiilor Partidului Comunist din România în Bucovina, Basarabia și Dobrogea.

19. [1940 iunie] - Raport cu privire la repartizarea numerică pe regiuni a membrilor Partidului Comunist din România.

20. 1940 iulie 8 - Raport manuscris întocmit de Ștefan Foriș, privind situația numerică a Partidului Comunist din România.

21. 1940 iulie 9 - Raport întocmit de Vasile Luca, referitor la discuțiile purtate în ședința plenară a conducerii Partidului Comunist din România, desfășurată în iunie 1939, precum și la atitudinea adoptată de comuniștii români în problema minorităților naționale și a războiului.

22. 1940 iulie 12 - Raport întocmit de către conducerea organizației comuniste din București, cu privire la activitatea acesteia în legătură cu ultimatumul sovietic pentru cedarea Basarabiei și Bucovinei de Nord.

23. 1940 iulie 16 - Raport întocmit de Avram Siegelbaum, fost deținut la Doftana, cu privire la situația deținuților comuniști din această închisoare.

24. 1940 iulie - Raport al organizației comuniste din regiunea Moldova, privind structura organizatorică și activitatea membrilor de partid din această regiune după cedarea Basarabiei și Bucovinei de Nord.

25. 1940 iulie - Raportul lui Petre Gheorghe, responsabil din partea Secretariatului Partidului Comunist din România pentru relația cu Cominternul, adresat Secretariatului Cominternului, referitor la situația internă și politica externă a României, precum și la activitatea comuniștilor în țară.

26. 1940 august [8] - Circulară adresată de către Comitetul Central al Partidului Comunist din România organizațiilor de partid din teritoriu, recomandând purtarea unei propagande active pentru desprinderea Ardealului de România.

27. 1940 august 31 - Scrisoare a Comitetului Central al Partidului Comunist din România către conducerile organizațiilor locale ale partidului, referitoare la linia politică ce trebuie adoptată de către comuniști după Dictatul de la Viena.

28. 1940 septembrie 23-1942 mai 20 - Memorii adresate de Lucrețiu Pătrășcanu către Direcția Generală a Poliției și Siguranței și către Ministerul de Interne, solicitând revocarea măsurilor de internare a sa în lagăr și de fixare de domiciliu forțat la Poiana Țapului.

29. 1940 septembrie 30, Doftana - Material întocmit în cadrul comitetului de partid din închisoarea Doftana, referitor la linia politică ce trebuie adoptată de deținuții comuniști în legătură cu ocuparea Basarabiei și Bucovinei de nord de către URSS.

30. 1940 noiembrie 15, Moscova - Notă adresată lui Ghiorghe Dimitrov de către șeful Secției de Cadre a Comitetului Executiv al Internaționalei a III-a,

P. Guleaev, recomandând plecarea imediată în România a lui Ștefan Foriș și a lui Teohari Georgescu.

31. 1940 noiembrie 15, Moscova - Caracterizarea lui Ștefan Foriș, întocmită de către Secția de Cadre a Internaționalei a III-a.

32. 1940 noiembrie 30 - Raport al Comitetului regional Dunărea de Jos către Comitetul Central al Partidului Comunist din România, cu privire la acțiunile întreprinse de comuniști în această regiune.

33. [1940] - Raport al Comitetului Central al Partidului Comunist din România, cu privire la activitatea desfășurată de comuniști în chestiunea națională, cuprinzând comentarii asupra situației politice din țară și considerații asupra stării organizatorice a partidului.

34. 1941 ianuarie 27 - Notă informativă întocmită de către Direcția Siguranță, cu privire la atitudinea comuniștilor români în timpul rebeliunii legionare.

35. 1941 februarie 1 - Notă informativă cu privire la influența comuniștilor în Corpul muncitoresc legionar.

36. 1941 februarie 14 - Notă informativă întocmită de către Direcția Siguranță, referitoare la propunerea de colaborare făcută unor comuniști din lagărul de internare Caracal de către reprezentanți ai mișcării legionare.

37. 1941 februarie 21 - Notă informativă redactată în cadrul Serviciului Special de Informații, cu privire la atitudinea favorabilă adoptată de legionari față de mișcarea comunistă.

38. 1941 aprilie 16 - Raport adresat Președinției Consiliului de Miniștri, cu privire la situația deținuților comuniste și legionare aflate în penitenciarul Dumbrăveni.

39. 1941 [august] - Scrisoare autocritică adresată de către Petre Gheorghe, secretarul organizației de partid din București, Secretariatului Comitetului Central al Partidului Comunist din România, în care se apără împotriva acuzației de fracționism.

40. 1941 decembrie 25 - Scrisoare a Comitetului Central al Partidului Comunist din România către organizația de partid București, în care Petre Gheorghe, secretarul acestei organizații, este acuzat de nesupunere și fracționism și se cere excluderea lui din partid.

41. [1941 decembrie-1942 ianuarie] - Scrisoarea lui Petre Gheorghe, adresată Comitetului Central al Partidului Comunist din România, în care sunt explicate divergențele pe care le-a avut cu conducerea partidului în legătură cu schimbarea liniei tactice a acestuia, ca urmare a atacării URSS de către Germania.

42. [1941] - Scrisoare a lui Iosif Chișinevski și Teohari Georgescu, adresată Comitetului Central al Partidului Comunist din România, referitoare la împrejurările arestării lor și comportamentul comuniștilor la Siguranță.

43. [1941] - Scrisoare adresată din închisoare conducerii Partidului Comunist din România de către Teohari Georgescu, referitoare la împrejurările arestării sale de către agenții Siguranței.

44. 1942 ianuarie 7, Kuibâșev - Scrisoare semnată S. Aurel, adresată Anei Pauker, referitoare la situația unui comunist român aflat în URSS, arestat de către autoritățile sovietice.

45. [1942] ianuarie 10 - Scrisoare nesemnată a unui comunist din lagăr, în care acesta își face autocritica pentru implicarea sa într-o acțiune fracționistă.

46. 1942 ianuarie 23, Moscova - Scrisoare a lui Constantin Doncea către Ana Pauker, cu privire la îmbunătățirea activității secției de limbă română de la Radio Moscova.

47. 1942 ianuarie - Rezoluția Comitetului Central al Partidului Comunist din România cu privire la necesitatea constituirii Frontului Unic Muncitoresc și a Frontului Patriotic.

48. 1942 martie 27 - Notă a Serviciului Special de Informații, cu privire la tipărirea și difuzarea periodicului comunist "România liberă".

49. 1942 aprilie 2 - Notă a Serviciului Special de Informații, referitoare la opiniile exprimate de către delegații conducerii comuniste în cadrul ședințelor de nucleu.

50. 1942 aprilie 4 - Notă a Serviciului Special de Informații, referitoare la acțiunea comuniștilor de pregătire a cadrelor în perspectiva unei victorii sovietice.

51. 1942 aprilie 16 - Notă a Serviciului Special de Informații, cu privire la acțiunea Partidului Comunist din România de constituire a comitetelor patriotice.

52. 1942 aprilie 17 - Nota Ministerului Afacerilor Interne, referitoare la pregătirile Partidului Comunist din România pentru sărbătorirea zilei de 1 Mai.

53. 1942 aprilie 25 - Notă informativă a Serviciului Special de Informații, cu privire la activitatea comuniștilor în vederea constituirii Frontului Patriotic.

54. 1942 aprilie 28 - Notă informativă a Serviciului Special de Informații, cu privire la activitatea organizației comuniste din Iași.

55. 1942 mai 2 - Notă informativă a Serviciului Special de Informații, referitoare la dispozițiile de activitate date de Comitetul Central al Partidului Comunist din România.

56. 1942 mai 9 - Notă a Serviciului Special de Informații, cu privire la situația numerică a organizațiilor comuniste din unele întreprinderi industriale.

57. 1942 iunie 2 - Notă informativă întocmită de către Serviciul Special de Informații, cu privire la acțiunile Partidului Comunist din România pentru ajutorarea comuniștilor închiși și pentru constituirea "Frontului Unic Patriotic".

58. 1942 iulie 2 - Notă întocmită în cadrul Serviciului Special de Informații, referitoare la schimbările intervenite în organizația comunistă din sectorul II Negru al Capitalei.

59. 1942 iulie 2 - Notă a Serviciului Special de Informații, cu privire la intenția de colaborare a comuniștilor cu intelectuali din gruparea național-țărănistă.

60. 1942 iulie 16 - Notă a Serviciului Special de Informații, cu privire la instrucțiunile Comitetului Central al Partidului Comunist din România privind măsurile de conspirativitate.

61. 1942 iulie 25 - Notă a Serviciului Special de Informații, privind acțiunea conducerii Partidului Comunist din România pentru menținerea unui curent anglofil și antigerman.

62. [1942] decembrie 20, Stalingrad - Scrisoare semnată Moscoviți, adresată Anei Pauker, în care se exprimă recunoștința comuniștilor români din URSS pentru activitatea politică desfășurată de aceasta.

63. [1943 martie, Târgu-Jiu] - Raportul lui Gheorghe Apostol, adresat celei de partid din lagărul de la Târgu-Jiu, cu privire la conflictul dintre comuniștii aflați în lagăr și conducerea acestuia.

64. 1943 aprilie 12 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, privitor la propaganda desfășurată de comuniști în zona rurală.

65. 1943 aprilie 17 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitor la propaganda desfășurată de comuniști pentru discreditarea lui Ion Antonescu.

66. 1943 aprilie 23, Târgu-Jiu - Material informativ întocmit în cadrul conducerii celulei comuniste din lagărul de la Târgu-Jiu, cu privire la neînțelegerile existente în interiorul acesteia și la acuzația de fracționism adusă unora dintre membrii săi.

67. 1943 mai 2, Moscova - Interviu dat de I. V. Stalin corespondentului agenției Reuters la Moscova, în care explică motivele desființării Internaționalei a III-a.

68. 1943 mai 15, Moscova - Hotărârea Prezidiului Comitetului Executiv al Internaționalei a III-a, cu privire la dizolvarea acestui organism.

69. 1943 mai 29 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitor la anihilarea unei organizații comuniste în Capitală.

70. 1943 iunie 3 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, cu privire la semnificația hotărârii de dizolvare a Internaționalei a III-a.

71. 1943 iunie 22 - Ordin de informații și ordin circular de urmărire, emise de Inspectoratul General al Jandarmeriei, referitor la arestarea pe teritoriul României a lui Boris Ștefanov.

72. [1943 iunie] - Material confidențial elaborat de către conducerea Partidului Comunist din România, conținând precizări cu privire la semnificația dizolvării Internaționalei a III-a și la atitudinea pe care trebuie să o adopte comuniștii români în legătură cu acest eveniment.

73. [1943 iunie, Târgu-Jiu] - Scrisoare nesemnată, adresată conducerii Partidului Comunist din România, cu privire la situația celei de partid din lagărul de la Târgu-Jiu și la neînțelegerile existente între membrii acesteia.

74. 1943 iulie 3, [București] - Scrisoare semnată Camelia, adresată Anei Pauker, informând-o pe aceasta din urmă despre situația comuniștilor români aflați în lagărul de la Târgu-Jiu.

75. 1943 iulie 6 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitor la schimbarea tacticii de propagandă a Partidului Comunist din România, ca urmare a dizolvării Internaționalei a III-a.

76. 1943 iulie 20 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitor la structura organizatorică a mișcării comuniste din România.

77. 1943 iulie 29 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitor la încercările Partidului Comunist din România de a se apropia de forțele politice democratice și de a organiza acte de sabotaj în fabricile de armament.

78. [1943 iulie] - Referat întocmit de către procurorul militar de pe lângă Curtea Marțială a Garnizoanei Constanța, cuprinzând acuzațiile aduse unui grup de comuniști condus de Victor Dușa.

79. 1943 septembrie 18 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, cu privire la activitatea comuniștilor români în așteptarea bombardamentelor anglo-americe și sovietice asupra României.

80. 1943 octombrie 27 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitor la măsurile de conspirativitate adoptate de comuniștii români.

81. 1943 decembrie 21 - Ordin de Informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitor la regulile de conspirativitate existente în interiorul Partidului Comunist din România.

82. 1943 decembrie 24 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, cu privire la direcțiile principale ale propagandei comuniste în România.

83. [1943, Târgu-Jiu] - Listă cu numele unora dintre comuniștii internați în lagărul de la Târgu-Jiu.

84. [1943, Târgu-Jiu] - Listă cu numele unora dintre comuniștii aflați în lagărul de la Târgu-Jiu, însoțită de scurte caracterizări personale.

85. [1943, Târgu-Jiu] - Circulară adresată de către Biroul organizației comuniste din lagărul de la Târgu-Jiu membrilor acestei organizații, referitoare la abaterile de la linia partidului.

86. [1943, Târgu-Jiu] - Circulară a Biroului organizației comuniste din lagărul de la Târgu-Jiu, referitoare la îndatoririle politice ale comuniștilor.

87. [1943, Târgu-Jiu] - Apel adresat tuturor deținuților antifasciști, în numele Frontului Patriotic Național, de către organizația comunistă din lagărul de la Târgu-Jiu.

88. [1943, URSS] - Scrisoare semnată Stancu, adresată Anei Pauker, referitoare la nivelul de pregătire politică a prizonierilor români recrutați pentru a face parte din divizia "Tudor Vladimirescu".

89. 1944 februarie 22, Moscova - Notă elaborată în cadrul conducerii Cominternului, adresată lui Ghiorgghi Dimitrov, privind cererea Anei Pauker de înființare a Biroului PCdR din străinătate.

90. 1944 februarie 24, Moscova - Notă elaborată în cadrul conducerii Cominternului, adresată lui Konstantin Suharev, în legătură cu salarizarea membrilor Biroului PCdR din străinătate.

91. 1944 martie 3, Moscova - Scrisoare semnată de Ana Pauker, Vasile Luca și Manole Manole, adresată lui Ghiorgghi Dimitrov, cu privire la îmbunătățirea activității de propagandă în limba română.

92. 1944 martie 26, Moscova - Scrisoare semnată de Ghiorgghi Dimitrov și Dimitri Manuilschi, adresată lui N. I. Baskakov, prin care se solicită permisiunea pentru constituirea pe teritoriul URSS a Comitetului mișcării românești antigermene "Frontul Națiunii".

93. 1944 aprilie 2 - Declarația dată de V. M. Molotov, ministrul de Externe al URSS, în numele guvernului sovietic, la intrarea trupelor sovietice pe teritoriul României.

94. 1944 iunie 2 - Notă informativă redactată în cadrul Prefecturii Poliției Capitalei, în legătură cu informațiile care circulă în mediile comuniste privitor la funcționarea alianței dintre URSS, SUA și Marea Britanie.

95. 1944 iunie 19 - Raport întocmit de Ana Pauker, cu privire la activitatea comunistă în rândurile armatei române și în zonele românești ocupate de Armata Roșie.

96. [1944 iunie] - Material de propagandă răspândit de armata sovietică în cursul înaintării sale în Moldova, sub forma unui apel adresat populației civile din România.

97. [1944 august 24] - Referat adresat Comitetului Central al Partidului Comunist din România, cu privire la desfășurarea mitingului de primire a deținuților comuniști eliberați din închisori.

98. 1944 septembrie 23-24, București - Proces-verbal al primei ședințe plenare a activului central al Partidului Comunist din România desfășurată în condiții de legalitate, în cadrul căreia s-au discutat condițiile ieșirii comuniștilor din Blocul Național Democratic.

List of Documents

1. **1939 August 26** - Note by the Intelligence Service concerning the Communist subversive actions inside the guilds.

2. **1939 September 20** - Informative note by the Headquarters addressed to the General Inspectorate of Jandarmeria with regard to the Romanian communists' intention to carry on propaganda against the Romanian neutral position in the Second World War.

3. **1939 September 29**. Informative order by the Command Post of Jandarmeria Corps concerning the Communist activity inside the guilds.

4. **1939 September 29** - Informative note by the Jandarmeria Regiment of Someș addressed to the Command Post of Jandarmeria Corps with regard to the investigation of a rumor about the Center of the Romanian Communist Party.

5. **[1939 September]** - Informative note by the General Inspectorate of Jandarmeria with regard to the political line prescribed to the Bessarabian communists by the Third Communist International.

6. **1939 October 29** - Report by the Jandarmeria Service to the Cabinet of the Minister of Public Order on the Romanian Communist Party's propaganda.

7. **1939 October** - Circular order by the Jandarmeria Service concerning the activity of the Association for Communist Propaganda in Romania, settled in Istanbul.

8. **1939 October** - Propaganda text by the Romanian Communist Party's Central Committee, entitled "The imperialist war and the tasks of the Romanian working class".

9. **1939 December 7** - Order by the Jandarmeria Service on the Romanian Communist propaganda activity.

10. **1939 December 12** - Note by the Intelligence Service addressed to the Command Post of Jandarmeria Corps with regard to the regional Communist organizations' activity.
11. **1939 December 14** - Informative note by the commander of the Jandarmeria Legion in Iași concerning the Communist activity in the region.
12. **1939 December 23** - Informative order by the Command Post of Jandarmeria Corps concerning the instructions the Romanian Communist Party's Central Committee gave to the members of the party, in order to organize the collection of funds in assistance of the political prisoners.
13. **[1939]** - Report by the Romanian Communist Party's Central Committee on the party's conferences run in 1939.
14. **1940 January 11** - Unsigned report by the Secretariat of the Romanian Communist Party's Central Committee with regard to the deficiencies in the selection of the Communist members.
15. **1940 March 10** - Notice of the death of the Communist leader Bela Breiner by the Central Committee of the Romanian Communist Party.
16. **[1940 March]** - Minutes of the session of the Political Prisoners Association, regarding this organization's activity and tasks.
17. **[1940 June]** - Report concerning the organizational situation of the Communist organization in Bucharest.
18. **[1940 June]** - Report regarding the numerical and organizational situation of the Romanian Communist Party in Bukovine, Bessarabia and Dobroudja.
19. **[1940 June]** - Report regarding the number of the Romanian Communist Party's members in different regions.
20. **1940 July 8** - Report in manuscript signed by Ștefan Foriș, on the numerical situation of the Romanian Communist Party.
21. **1940 July 9** - Report by Vasile Luca on the debates inside the plenary session of the Romanian Communist Party held in June 1939, the Romanian communists' attitude on the national minorities and the war matters.

22. 1940 July 12 - Report by the Communist organization in Bucharest on its activity concerning the Soviet ultimatum for the cession of Bessarabia and Northern Bukovine.

23. 1940 July 16 - Report by Avram Siegelbaum, former prisoner at Doftana prison, on the situation of the Communist prisoners.

24. 1940 July - Report by the Communist organization in Moldavia, regarding the organizational structure and the activity of the party's members in this region to the cession of Bessarabia and Northern Bukovine.

25. 1940 July - Report by Petre Gheorghe, commissioned by the Romanian Communist Party's Secretariat to the Komintern, addressed to the Komintern's Secretariat, on Romania's internal situation and foreign policy and the Romanian Communists' activity within the country.

26. 1940 August [8] - Appeal by the Central Committee of the Romanian Communist Party to the regional Communist organizations for active propaganda in order to separate Transylvania from Romania.

27. 1940 August 31 - Letter by the Central Committee of the Romanian Communist Party to the leaders of the party's local organizations with regard to the political line the communists should undertake after the Dictate of Vienna.

28. 1940 September 23-1942 May 20 - Memoirs by Lucrețiu Pătrășcanu to the General Commandment of the Police and Siguranță and to the Ministry of Internal Affairs, requiring for the cancellation of his internment and of his imposed residence at Poiana Țapului.

29. 1940 September 30, Doftana - Text by the Communist Committee of the Doftana prison, concerning the political line the Communist prisoners should undertake under the circumstances of the Soviet occupation of Bessarabia and Northern Bukovine.

30. 1940 November 15, Moscow - Note to Ghiorgghi Dimitrov by the leader of the Personal Department of the Komintern, namely P. Guleaev, recommending the Ștefan Foriș's and Teohari Georgescu's immediate departure for Romania.

31. 1940 November 15, Moscow - Characterization of Ștefan Foriș, redacted by the Personal Department of the Komintern.

32. 1940 November 30 - Report by the Regional Committee of the Lower Danube to the Central Committee of the Romanian Communist Party on the Communist actions in the region.

33. [1940]. Report by the Central Committee of the Romanian Communist Party with regard to the Communist actions in the national matter; the report also includes commentaries on the political situation of the country and considerations on the organizational structure of the party.

34. 1941 January 27 - Informative note by the Commandment of the Siguranță, with regard to the Romanian Communists' attitude during the Legionary rebellion.

35. 1941 February 1 - Informative note concerning the Communist influence inside the Legionary Workers' Corps.

36. 1941 February 14 - Informative note by the Commandment of Siguranță on the proposal made by some representatives of the Legionary movement to cooperate with some Communists from the concentration camp in Caracal.

37. 1941 February 21 - Informative note by the Intelligence Service on the Legionaries' favorable attitude towards the Communist movement.

38. 1941 April 16 - Report to the Presidency of the Council of Ministers, on the situation of the Communist and Legionary women in the Dumbrăveni prison.

39. 1941 [August] - Self-critical letter by Petre Gheorghe, the secretary of the Communist organization in Bucharest, to the Secretariat of the Central Committee of the Romanian Communist Party, in which he defends himself against the accusation of secession.

40. 1941 December 25 - Letter by the Central Committee of the Romanian Communist Party to the party organization in Bucharest, accusing Petre Gheorghe, the secretary of this organization, for his insubordination and secession, and requiring his expulsion from the party.

41. [1941 December-1942 January] - Letter by Petre Gheorghe, addressed to the Central Committee of the Romanian Communist Party, explaining the discrepancies with the party's leadership in connection to the change of its tactical line subsequent to the German aggression against USSR.

42. [1941] - Letter by Iosif Chişinevschi and Teohari Georgescu to the Central Committee of the Romanian Communist Party, with regard to the circumstances of their arrest and the communists' demeanor to the Siguranță.

43. [1941] - Letter by Teohari Georgescu addressed from the prison to the Romanian Communist Party leadership informing about the circumstances of his arrest by the Siguranță's agents.

44. 1942 January 7, Kuibâşev - Letter signed by S. Aurel to Ana Pauker about the situation of a Romanian communist in USSR, who had been arrested by the Soviet authorities.

45. [1942] January 10 - Unsigned letter from a Communist in the camp, who makes his self-critical because of his involvement in a secession act.

46. 1942 January 23, Moscow - Letter by Constantin Doncea to Ana Pauker about the improvement of the Romanian Section of the Moscow Radio.

47. 1942 January - Resolution by the Central Committee of the Romanian Communist Party on the necessity of the United Workers' Front and of the Patriotic Front.

48. 1942 March 27 - Informative note by the Intelligence Service on the printing and spread of the Communist periodical "România Liberă".

49. 1942 April 2 - Informative note by the Intelligence Service on the opinions of the Communist leadership's deputies in the nucleus sessions.

50. 1942 April 4 - Informative note by the Intelligence Service on the Communist activity to prepare the members for the Soviet final victory.

51. 1942 April 16 - Informative note by the Intelligence Service on the Romanian Communist Party's action to set up the patriotic committees.

52. 1942 April 17 - Informative note by the Intelligence Service on the preparations of the Romanian Communist Party for the celebration of the day of May the 1st.

53. 1942 April 25 - Informative note by the Intelligence Service on the Communist actions to set up the Patriotic Front.

54. 1942 April 28 - Informative note by the Intelligence Service on the activity of the Communist organization in Iaşi.

55. 1942 May 2 - Informative note by the Intelligence Service on the activity dispositions ordered by the Central Committee of the Romanian Communist Party.

56. 1942 May 9 - Informative note by the Intelligence Service on the numerical situation of the Communist organizations within several industrial factories.

57. 1942 June 2 - Informative note by the Intelligence Service on the Romanian Communist Party's actions in order to assist the imprisoned communists and to set up the Patriotic United Front.

58. 1942 July 2 - Note by the Intelligence Service on the changes inside the Communist organization of the II "Negru" Sector in Bucharest.

59. 1942 July 2 - Informative note by the Intelligence Service on the Communists' intention to cooperate with some intellectuals in the National Peasant group.

60. 1942 July 16 - Informative note by the Intelligence Service on the dispositions given by the Romanian Communist Party's Central Committee on conspiracy.

61. 1942 July 25 - Informative note by the Intelligence Service on the action of the Romanian Communist Party's leadership in order to maintain an anglophile and anti-German position.

62. [1942] December 20, Stalingrade - Letter by Moscovici to Ana Pauker, expressing the gratitude of the Romanian Communists in the USSR for her political activity.

63. [1943 March, Târgu-Jiu] - Report by Gheorghe Apostol to the party's organization in the concentration camp of Târgu-Jiu, with regard on the dissension between the Communists in the camp and the Communist leadership.

64. 1943 April 12 - Informative order by the General Inspectorate of Jandarmeria on the Communist propaganda within the rural area.

65. 1943 April 17 - Informative order by the General Inspectorate of Jandarmeria on the Communist propaganda against Ion Antonescu.

66. 1943 April 23, Târgu-Jiu - Informative text by the leadership of the Communist organization within the concentration camp of Târgu-Jiu about the

disagreements among the members within and the fact that some of them are accused of secession.

67. 1943 May 2, Moscow - Interview given by I. V. Stalin to the Reuters news agency correspondent in Moscow, explaining the reasons for the dissolution of the Third Communist International.

68. 1943 May 15, Moscow - Decision by the Executive Committee's Presidium of the Third Communist International, concerning the dissolution of this body.

69. 1943 May 29 - Informative order by the General Inspectorate of Jandarmeria referring to the annihilation of a Communist organization in Bucharest.

70. 1943 June 3 - Informative order by the General Inspectorate of Jandarmeria on the significance of the decision to dissolve the Third Communist International.

71. 1943 June 22 - Informative order and pursuit circular order by the General Inspectorate of Jandarmeria concerning the arrest of Boris Ştefanov within Romania's territory.

72. [1943 June] - Confidential text by the Romanian Communist Party's leadership, enclosing explanations with regard to the significance of the dissolution of the Third Communist International and the attitude the Romanian Communists should adopt under these circumstances.

73. [1943 June, Târgu-Jiu] - Unsigned letter to the Romanian Communist Party's leadership, with regard to the situation of the party's organization in the Târgu-Jiu camp and the disagreements among its members.

74. 1943 July 3, [Bucharest] - Letter signed by Camelia to Ana Pauker informing about the situation of the Romanian communists inside of the concentration camp of Târgu-Jiu.

75. 1943 July 6 - Informative order by the General Inspectorate of Jandarmeria concerning the change of the propaganda tactics of the Romanian Communist Party, as a result of the Third Communist International's dissolution.

76. 1943 July 20 - Informative order by the General Inspectorate of Jandarmeria with regard to the organizational structure of the Communist movement in Romania.

77. 1943 July 29 - Informative order by the General Inspectorate of Jandarmeria about the Romanian Communist Party's attempts to get closer to the democratic political forces and to organize sabotage actions within the factories of military equipment.

78. [1943, July] - Report by the military prosecutor near the Martial Court of the Military Unit of Constanța enclosing the accusations against the group of communists led by Victor Dușa.

79. 1943 September 18 - Informative order by the General Inspectorate of Jandarmeria on the Romanian Communists' activity before the English-American and Soviet bombing upon Romania.

80. 1943 October 27 - Informative order by the General Inspectorate of Jandarmeria on the conspiracy rules undertaken by the Romanian communists.

81. 1943 December 21 - Note by the General Inspectorate of Jandarmeria on the conspiracy rules of the Romanian Communist Party.

82. 1943 December 24 - Informative order by the General Inspectorate of Jandarmeria with regard to the main directions of the Communist propaganda in Romania.

83. [1943, Târgu-Jiu] - List of the names of some of the Communists imprisoned in the concentration camp of Târgu-Jiu.

84. [1943, Târgu-Jiu] - List of the names of some of the Communists imprisoned in the concentration camp of Târgu-Jiu, accompanied by brief personal descriptions.

85. [1943, Târgu-Jiu] - Circular by the Political Bureau of the Communist organization in the concentration camp in Târgu-Jiu to its members, concerning the deviations from the party's line.

86. [1943, Târgu-Jiu] - Circular by the Political Bureau of the Communist organization in the concentration camp in Târgu-Jiu, regarding the communists' political duties.

87. [1943, Târgu-Jiu] - Appeal in the name of the National Patriotic Front, emitted by the Communist organization in the concentration camp of Târgu-Jiu to all the anti-fascist prisoners.

88. [1943, USSR] - Letter signed by Stancu to Ana Pauker about the political education of some Romanian prisoners recruited to participate to the "Tudor Vladimirescu" division.

89. 1944 February 22, Moscow - Note by the Komintern leadership to Ghiorghe Dimitrov, with regard to Ana Pauker's requirement to establish the Bureau of the Romanian Communist Party abroad.

90. 1944 February 24, Moscow - Note by the Komintern leadership to Konstantin Sukhaev, with regard to the salaries of the Bureau of the Romanian Communist Party abroad.

91. 1944 March 3, Moscow - Letter signed by Ana Pauker, Vasile Luca and M. Manole to Ghiorghe Dimitrov, with regard to the improvement of the propaganda activity in the Romanian language.

92. 1944 March 26, Moscow - Letter by Ghiorghe Dimitrov and Dimitri Manuilschi to N. I. Baskakov asking for the permission to create the Committee of the Romanian anti-German movement "The Nation Front" on the Soviet territory.

93. 1944 April 2 - Declaration by V. M. Molotov, the Soviet minister of Foreign Affairs, in the name of the Soviet government, on the occasion of the Soviet troops' arrival on the Romanian territory.

94. 1944 June 2 - Informative note by the Prefecture of the Police of Bucharest on the information the Communists have, concerning the alliance between USSR, USA and Great Britain.

95. 1944 June 19 - Report by Ana Pauker on the Communist activity inside the Romanian army and in the Romanian areas occupied by the Red Army.

96. [1944 June] - Propaganda text dispersed by the Soviet army during its advancement in Moldavia, as an appeal to the civilians in Romania.

97. [1944 August 24] - Report to the Central Committee of the Romanian Communist Party on the meeting held for welcoming the former Communist prisoners.

98. 1944 September 23-24, Bucharest - Minutes of the first session of the Central Committee of the Romanian Communist Party held under legal circumstances, discussing the possibility for the Communists to leave the Democratic National Bloc.

1. 1939 august 26 - Notă întocmită în cadrul Serviciului Special de Informații, referitoare la acțiunile subversive desfășurate de comuniști în interiorul breslelor.

Comunicat:

- Regimentele 1-10 jandarmi
- Legiunile teritoriale
- Legiunea jand[armi] CFR

Ordin de informațiuni nr. 55

din 26 august 1939

Comandamentul Corpului de jandarmi este informat că organizația comunistă din România, în scopul intensificării măsurilor de propagandă și pentru a-și câștiga cât mai mulți aderenți, a înscris o parte din membrii acestei mișcări în breslele muncitorești legal constituite¹, pentru ca, sub această mască, să poată activa nestingheriți de nimeni.

Astfel, în ziua de 14 august 1939, cu ocazia descoperirii nucleului comunist din comuna Gălăuțaș-Mureș, s-a constatat că conducătorul acestei organizații comuniste, anume Izidor Mark, era și secretar al breslei muncitorilor lemnari secțiunea Gălăuțaș.

Odată ajunși la oarecari funcțiuni în secțiunile breslelor, aceștia caută să facă muncitorilor din întreprinderi educația comunistă, organizându-i și întărindu-i prin legăminte a forma un bloc, cu scopul de a răsturna stările de lucruri actuale.

Din scrisorile găsite asupra comunistului Marcu Izidor și care au fost primite de la comunistul Simonfi Albert, care deține funcțiunea de casier al breslei muncitorilor tâmplari din București, strada Izvor nr. 37², reiese [sic!] următoarele:

a. Se caută a se discredita conducătorii muncitorilor de la centru, anume Eftimie Gherman, Bartha, senatorul Flueraș și alții, prezentându-i muncitorilor ca trădători ai intereselor proletariatului, pentru motivul că s-au înscris în Frontul Renașterii Naționale, pactizând astfel cu capitaliștii.

b. Propagă lupta de clasă, iar ca mijloc eficace de luptă preconizează greva, deși se arată cunoscători ai faptului că acest mijloc de luptă este ilegal.

c. Prezintă legile ca ceva fals și neconform cu interesele reale ale muncitorilor, iar pe organele de execuție ca pe niște abuzivi și falsificatori ai conștiințelor.

¹ Breslele de lucrători, funcționari și meseriași au fost concepute ca organizații de sprijinire a regimului lui Carol al II-lea. PCR s-a opus inițial înființării lor dar treptat, constatând că ofereau un cadru propice pentru atingerea propriilor sale scopuri politice, a decis ca membrii săi să se înscrie în bresle și să activeze pentru transformarea acestora în instrumente de popularizare a acțiunii comuniste printre muncitorii români.

² Sublinieri în textul original.

d. Îndeamnă pe muncitori să facă plângeri contra patronilor și autorităților polițienești, spre a menține în rândurile lor o stare de spirit tulbure și dușmănoasă, favorabilă mișcării comuniste.

În concluzie, se adeverește că comuniștii urmăresc mărirea numărului aderenților și mișcarea maselor muncitorești legal constituite în bresle.

Față de cele de mai sus, binevoști a lua urgent măsuri de investigațiuni, iar cazurile concrete semnalate le veți raporta imediat Comandamentului Corpului de jandarmi.

Comandantul Corpului de Jandarmi,
general Ioan Topor

Șeful Serviciului Jandarmeriei
lt. colonel Florian Stoenescu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 14/1939, f. 57-58

2. 1939 septembrie 20 - *Notă informativă a Marelui Stat Major, secțiunea a II-a, către Inspectoratul General al Jandarmeriei, referitoare la intenția comuniștilor români de a face propagandă împotriva neutralității României în contextul războiului mondial.*

Notă informativă

Conducerea Partidului Comunist din România a trimis recent organizațiilor în subordine o serie de instrucțiuni, cerându-le să întreprindă o acțiune cât mai intensă, în scopul determinării în opinia publică a unui curent ostil poziției de neutralitate adopta[te] de țara noastră față de actuala conflagrație europeană.

În propaganda ce va fi desfășurată, instrucțiunile prevăd dispoziția de a se arăta maselor că România trebuie neapărat să intervină pentru ajutorarea Poloniei, întrucât, în cazul unei înfrângeri definitive a acestui stat, independența sa va fi “în mod sigur știrbită”.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 14/1939, f. 184-187

3. 1939 septembrie 29 - Ordin de informații al Comandamentului Corpului de Jandarmi, cu privire la activitatea desfășurată de comuniști în cadrul breslelor.

Comandamentul Corpului de Jandarmi
Serviciul Jandarmeriei

Comunicat:

- regimente 1-10 jandarmi
- legiuni teritoriale și CFR

Secret

Ordin de informațiuni nr. 67
din 29 septembrie 1939

Comandamentul Corpului de Jandarmi este informat că elementele comuniste care activează în bresle au primit recent, din partea conducerii organizației locale din Capitală a Partidului Comunist, o serie de instrucțiuni, prin care li se cere să înceapă o acțiune pentru organizarea de mișcări revendicative, simultane în toate fabricile și întreprinderile de aceeași categorie profesională.

Instrucțiunile prevăd dispoziția de a se avea în vedere în special întreprinderile din industriile metalurgice și de război.

Față de cele de mai sus, binevoii a lua urgente măsuri pentru împiedicarea celor semnalate mai sus, iar cazurile concrete se vor raporta și Comandamentului Corpului de Jandarmi.

Comandantul Corpului de Jandarmi,
general de divizie Ioan Bengliu

Șeful Serviciului Jandarmeriei
colonel Ștefan Gherovici

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 14/1939, f. 186

4. 1939 septembrie 29 - Notă informativă întocmită de Regimentul de Jandarmi Someș, adresată Comandamentului Corpului de Jandarmi, cu privire la investigarea unui zvon legat de centrala Partidului Comunist din România.

Comandamentul Corpului de Jandarmi
Serviciul Jandarmeriei
București

La Ordinul d-voastră de informațiuni nr. 57/1939, referitor la cuvântul de ordine dat comuniștilor de către Centrala Partidului Comunist Român ca, în cazul când România va lupta contra Germaniei, să lupte în rândurile noastre contra

acestei țări; însă, dacă vor lupta contra URSS, comuniștii din armata română să îndrepte pe timpul luptei armele contra soldaților români și [să] pred[e]a rușilor pe ofițeri,

Am onoare a raporta că din centralizarea celor raportate de Legiunile de jandarmi în urma investigațiilor și verificărilor făcute, s-a constatat că până în prezent în rândurile comuniștilor identificați de Legiuni nu a circulat acest zvon sau cuvânt de ordine dat de Centrala Partidului Comunist Român.

Urmărirea continuă, iar cazurile pozitive se vor raporta la timp.

Comandantul regimentului 7 Jandarmi Someș,
s.s. indescifrabil

Șeful serviciului Poliției
s.s. indescifrabil

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 6/1939, f. 174

5. [1939 septembrie] - *Notă informativă redactată în cadrul Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitoare la linia politică fixată de către Internaționala a III-a comuniștilor din Basarabia.*

Notă informativă

Secțiunea internațională comunistă, prin Comitetul Central al Partidului Comunist, a însărcinat pe conducătorul Partidului Regional Comunist din Basarabia a conduce acțiune în masele coloniștilor germani din jud. Tighina, Cetatea Albă și altele, în care se găsesc colonii germane. Acesta, prin oamenii lui de încredere care țin legătura chiar cu germani și prin agenții GPU-lui, urmează să procedeze la provocări în masele acestor coloniști, în scopul de a împinge organizațiile germane la diferite manifestări șoviniste în urma acțiunii germanofile ce o vor întreprinde prin specularea diferitelor chestiuni de ordin general pe care guvernul român le-a luat, cum ar fi chestiunea străjerii³, serviciul social etc.

Scopul este ca, prin acest mod de procedare, să se ajungă la provocarea unei reacțiuni antigermane din partea guvernului și, prin aceasta, la înrăutățirea raporturilor germano-române.

Pentru realizarea acestei acțiuni, iau parte și comuniștii germani.

Se menționează însă că despre acest fel de acțiune nu au cunoștință membrii organizațiilor comuniste, decât singurul conducătorul.

De aici se poate trage concluzia asupra articolului ce a fost publicat în revista "Scânteia" nr. 21 din 26 iulie 1939, al organului central bilunar al Partidului Comunist din România, se[c]țiunea Internațională Comunistă și intitulat, la pagina

³ „Străjerii” - membri ai organizației de tineret „Straja Țării”, înființată de regele Carol al II-lea.

a doua, "Politica externă a dictaturii regale" și în alte articole din această revistă, în care se vorbește că guvernul român se găsește în bune relații cu germanii.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 14/1939, f. 12

6. 1939 octombrie 29 - Raport al Serviciului Jandarmeriei către cabinetul Ministrului Ordinii Publice, cu privire la activitatea de propagandă a Partidului Comunist din România.

Secret

Ministerul Ordinii Publice

- Cabinet -

Am onoare a raporta că Partidul Comunist Român, și-a reînceput activitatea preconizând următoarele mijloace de acțiune:

- Propagandă în rândurile familiilor celor conștrâși, îndemnându-le să ceară primăriilor respective ajutoare pentru trai. Femeile trebuie să se prezinte în grupuri cât mai mari.

- Propagandă intensă printre soldații din unitățile aflate dizlocate pe zonă, determinându-i să pretindă un tratament cât mai bun. În acest scop, comuniștii speculează toate cazurile de îmbolnăvire a soldaților aflați în cantonamente.

- Propagandă în rândurile locuitorilor de la sate, semnalând chestiunea impozitelor pe care aceștia le plătesc pentru terenurile de agricultură, afirmându-se că, prin mărirea impozitelor, se urmărește ca să cedeze statului aceste terenuri. Această propagandă ar fi început să prindă, întrucât în nucleele comuniste s-ar afla și săteni.

- De asemenea, în Moldova ar fi început propaganda prin manifeste și broșuri.

De [cătore] Comandament, s-au luat măsuri de urmărirea acestei probleme, iar orice alte constatări se vor raporta la timp.

Comandantul Corpului de Jandarmi,
General de Divizie Ioan Bengliu

Șeful Serviciului Jandarmeriei
Colonel Ștefan Gherovici

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 6/1939, f. 192

7. 1939 octombrie - *Ordin circular emis de către Comandamentul Corpului de Jandarmi, Serviciul Jandarmeriei, cu privire la activitatea "Asociației de propagandă comunistă pentru România" cu sediul la Istanbul.*

Comandamentul Corpului de Jandarmi
Serviciul Jandarmeriei

COMUNICAT:

- Regimente 1-10 Jandarmi
- Legiuni teritoriale și
- Legiunea CFR

Secret

Ordin circular nr. 28.554

din octombrie 1939

Comandamentul Corpului de Jandarmi deține următoarele informațiuni:

La Istanbul a luat ființă o "Asociație de propagandă comunistă pentru România", compusă din cinci membri, sub direcția unui anume Smirnov, care are ca ajutor principal pe Vasilcenko.

Alți membri în asociație sunt Ivanof și Orlov. Numele celui de-al cincilea nu-l cunosc.

Asociația ar fi primit și trimis, prin Bulgaria (pe la Rusciuk) în România:

- trei posturi portative (pe camioane) de telegrafie fără fir, emitente pe unde scurte;

- o tipografie, de asemenea portativă.

Posturile se găseau la 18 septembrie 1939 la Galați.

Acum în urmă, Smirnov, Ivanof și Pavlov au plecat prin Rusciuk (unde au primit pașapoarte false) în România.

Organizația Smirnov din Istanbul are legături în țară cu:

- un oarecare locotenent Constantinescu, care, prin intermediul unei unguroaice, ar fi trimis anume documente organizației.

- A. Dumitrescu, de la "Prima Societate Română de Explosivi" din București

- D. Nicolaescu și P. Vasilescu, de la uzinele "Lemaitre" (locuința Calea Văcărești nr. 222).

- A. Katz din București, str. Gabroveni nr. 2 (ca agent de legătură).

Membrii acestei organizațiuni și toți acei cu care vor veni în contact vor fi puși sub strictă și permanentă supraveghere, raportând constatările ce le veți face. Se va exercita o supraveghere severă.

Comandantul Corpului de Jandarmi,
General de divizie Ioan Bengliu

Șeful Serviciului Jandarmeriei
Colonel Ștefan Gherovici

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 14/1939, f. 222-223.

8. 1939 octombrie - *Material de propagandă întocmit de către Comitetul Central al Partidului Comunist din România, intitulat "Războiul imperialist și sarcinile clasei muncitoare din România".*

Războiul imperialist și sarcinile clasei muncitoare din România

Războiul între Franța și Anglia, pe de o parte, și Germania de altă parte nu este un război al democrației împotriva hitlerismului. Acest război este un război imperialist. El rezultă din stadiul ultim al capitalismului - imperialismul⁴.

"Criza precedentă - spune tovarășul Stalin la Congresul al XVIII-lea al PC(b)US - încurcase deja toate cărțile și adusese o agravare a luptei pentru debușeuri [economice], pentru sursele de materii prime. Cucerirea Manciuriei și a Chinei de nord, cucerirea Abisiniei de către Italia, sunt tot atâtea fapte care ilustrează ascuțirea luptei între puteri. Noua criză economică trebuie să ducă și duce la o agravare a luptei între imperialiști. De data aceasta nu mai e vorba nici de concurență pe piețe, nici de război comercial, nici de dumping. Aceste mijloace de luptă sunt de multă vreme cunoscute [ca] insuficiente. Acum e vorba de o nouă împărțire a lumii, a zonelor de influență, a coloniilor pe calea războiului."

Analiza tovarășului Stalin s-a adevărat pe deplin. În vederea luptei pentru o nouă împărțire a lumii, statele fasciste, în frunte cu Germania hitleristă, au format "axa" Berlin-Roma-Tokio, dar Anglia și Franța, împotriva cărora este îndreptat războiul, continuă să cedeze în fața statelor agresoare. Imperialiștii anglo-francezi au predat Austria și Cehoslovacia fascismului german și, prin așa-zisa politică de neintervenție, au predat fascismului germano-italian Spania republicană. Toate aceste acte de trădare a păcii popoarelor, imperialiștii anglo-francezi le-au făcut cu scopul de a îndrepta agresiunea statelor fasciste și îndeosebi a Germaniei hitleriste contra Uniunii Sovietice. La München, ei au făcut o încercare de a pune o bază pentru un pact în patru contra Uniunii Sovietice. Însă Germania hitleristă, știind că o ciocnire armată cu Uniunea Sovietică îi aduce o înfrângere sigură, a refuzat să împlinească indicațiile domnilor Chamberlain și Daladier. Ea a ocupat toată Cehoslovacia și a pregătit atacul contra Poloniei. În ciuda acestor fapte, imperialiștii anglo-francezi au continuat să saboteze formarea unui bloc anglo-franco-sovietic împotriva agresiunii din partea Germaniei hitleriste, pe care ei înșiși au întărit-o. Ei au refuzat condițiile puse de guvernul sovietic pe baza reciprocității și a garanțiilor depline. Ei au sfătuit guvernul polon să refuze ajutorul URSS, împotriva agresiunii hitleriste, ceea ce a dus la eșuarea tratatelor. Astfel, din vina cercurilor imperialiste anglo-franceze, un bloc sincer al păcii a eșuat. Provocatorii imperialiști anglo-francezi, nereușind să provoace un război între Germania și Uniunea Sovietică în momentul de față, n-au putut însă evita un război între țările lor, între Anglia, Franța și Polonia pe de o parte, și Germania de altă parte.

⁴ Sublinieri în textul original; vezi mai departe.

Furtunoasele evenimente din ultimele șase săptămâni au convins întreaga lume muncitoare și progresistă de justetea politicii de pace a statului sovietic de muncitori și țărani. Toți oamenii cinstiți, toți acei care judecă obiectiv faptele s-au putut convinge că pactul de neagresiune⁵, încheiat în pofida provocatorilor imperialiști ai războiului, a fost o hotărâtoare piedică în calea provocării războiului mondial, că acest pact este o extrem de importantă armă pentru pace. Uniunea Sovietică a dus întotdeauna o consecventă și independentă politică, corespunzătoare intereselor popoarelor țării sovietice și a tuturor celor ce muncesc din lumea întreagă. Patria socialismului, condusă de partidul bolșevic, în frunte cu tovarășul Stalin, nu numai că nu s-a lăsat atrasă de acest război nejust, necorespunzător intereselor popoarelor, ci numai intereselor burghezii imperialiste, dar ea a reușit să localizeze războiul imperialist, să limiteze teatrul acțiunilor sale militare și astfel patria socialismului a scos de sub văpaia războiului poporul sovietic de 170 milioane și în acelaș[i] timp a salvat viața milioanei de muncitori și țărani din alte țări capitaliste.

Tare ca granitul, statul sovietic n-a lovit numai în imperialismul anglo-francez, ci, prin încheierea pactului de neagresiune cu Germania, prima și puternica lovitură el a dat-o fascismului internațional, destrămând "axa" acestuia. URSS a dat tuturor popoarelor dornice de pace și libertate un formidabil ajutor.

Primele rezultate ale războiului imperialist din Europa și istoricul act eliberator al puterii sovietice

Primul rezultat al războiului între imperialismul anglo-francez și cel german a fost o fulgerătoare dispariție a statului polon artificial creat. Polonia⁶ a fost un stat multinațional, 40% din populația țării compuneau minoritățile naționale, supuse unui regim de cea mai sălbatică asuprire. Însăși muncitorimea și țărănimea polonă era încătușată în chip barbar de regimul semifascist. Aceste contraziceri interne au făcut ca statul polon să nu-și poată avea viabilitate.

Mult lăudată de imperialiștii englezi, organizația militară polonă s-a dovedit în primele ciocniri de rezistență față de atacul armatei germane incomparabil mai slabă decât chiar rezistența înapoitei Abisinii față de Italia fascistă. Statul polon, ros de adâncile contraziceri interne, mănuit de conducători reacționari, dușmani ai propriului lor popor, care au căutat să-și salveze propria lor piele printr-o lașă fugă în România⁷, lăsând armata și poporul în voia soartei, pradă bombelor și artileriei hitleriste, a dispărut. Domnitorii semifasciști ai Poloniei și imperialiștii anglo-francezi, care au vârat Polonia în război, nu sunt mai puțin vinovați decât Hitler în cotopirea poporului polon de către Germania hitleristă.

⁵ Pactul de neagresiune germano-sovietic a fost semnat la 23 august 1939.

⁶ Afirmările materialului PCR în legătură cu lipsa de viabilitate a statului polonez exprimau punctul de vedere al Guvernului sovietic, ale cărui forțe militare au participat, alături de cele naziste, la invadarea și dezmembrarea Poloniei.

⁷ După invadarea Poloniei de către trupele germane și sovietice, în septembrie 1939, guvernul României a acordat azil politic membrilor guvernului, administrației și armatei poloneze în retragere.

În fața acestei stări, statul sovietic a împiedicat ca Polonia să poată deveni un câmp prielnic pentru orice fel de întâmplări care puteau să creeze primejdiile pentru Uniunea Sovietică. Îndeplinindu-și eliberatoarea sa misiune, statul sovietic a eliberat Ucraina apuseană și Bielorusia apuseană, care au fost cotochite de marii capitaliști și moșieri (pani) polonezi, în urma muncii dezorganizatoare a lui Troțki și Tuchacevski în Armata Roșie, pe frontul polonez și a ordinului său trădător de retragere a Armatei Roșii, care se găsea de acum la porțile Lvovului (1920).

În marșul său glorios, Armata Roșie a eliberat milioanele de ucraineni, bieloruși și evrei, care erau supuși jugului panilor polonezi și asupraii naționale și acum erau amenințați de jugul hitlerist. Desființând hotarele care au dezmembrat popoarele Ucrainei Sovietice și Bielorusiei Sovietice, Armata Roșie Muncitorească și Țărănească, primită cu bucurie și entuziasm, a deschis celor ce muncesc din Ucraina apuseană și Bielorusia apuseană calea spre viață liberă, fericită.

Încheierea pactului de frontieră și amicitie între URSS și Germania este o bază serioasă pentru pacea în Europa. Iar dacă imperialiștii anglo-francezi nu vor voi să țină cont de eforturile Uniunii Sovietice de a pune capăt războiului european - eforturi care au determinat Germania fascistă, și sub presiunea puternică a maselor sângeros exploatate și asupraite, să se pronunțe pentru terminarea războiului - ei vor fi responsabili pentru continuarea războiului imperialist, care amenință să cuprindă lumea întreagă.

Războiul actual este un război imperialist. Proletariatul internațional luptă prin toate mijloacele împotriva fascismului și a burgheziei imperialiste proprii

Dacă acest război ar fi fost un război al democrației împotriva fascismului, trebuia făcut totul pentru victoria lui. Acest război este de ambele părți un război imperialist. Dacă n-ar fi fost un război imperialist, guvernele Angliei și Franței n-ar fi împiedicat formarea blocului păcii cu URSS contra agresiunii. Ele n-ar fi dezlăntuit o turbată teroare împotriva libertăților democratice ale propriilor lor popoare. Ele n-ar fi arestat pe deputații comuniști, cadrele comuniste și pe mulți alți antifasciști și partizani ai păcii. Ele n-ar fi dizolvat Partidul Comunist Francez și n-ar fi strâns în jurul lor grupurile și elementele cele mai reacționare, cele mai dușmănoase păcii și democrației. Chamberlain afirmă că războiul Angliei cu Germania este un război pentru democrație, dar în același timp răpește libertățile democratice ale poporului muncitor și refuză să satisfacă cererile democratice ale Congresului Național Indian. Ambele părți imperialiste au aruncat popoarele lor într-un măcel care amenință să devină mondial, pentru scopuri de cuceriri, de hegemonie imperialistă. De aceea noi, comuniștii ne afirmăm contra ajutorării uneia sau altei părți beligerante.

Poporul muncitor și naționalitățile asupraite din România salută cu adâncă bucurie eliberarea milioanele de ucraineni și bieloruși de sub jugul reacționarilor capitaliști și moșieri polonezi și condamnă robirea barbară a poporului polon de către fascismul german. Prin eliberarea Ucrainei apusene și Bielorusiei apusene,

statul sovietic a dat o puternică lovitură provocatorilor de război și a barat drumul fascismului și spre țara noastră. Numai agenții trotskiști ai fascismului și imperialiști, [numai] frunțașii Internaționalei a II-a, acești lachei credincioși ai propriei lor burghezii imperialiste, pot lătra împotriva acestui mare act, pe cât de revoluționar, pe atât de umanitar, căci în locul robiei, statul sovietic a adus libertatea popoarelor, o nouă viață, fericirea.

Politica de pace a Uniunii Sovietice corespunde și intereselor țării noastre, intereselor popoarelor din România, care nu vor să se războiască pentru interesele fascismului german sau ale imperialismului anglo-francez. Dar provocatorii de război din Anglia și Franța, împotriva voinței popoarelor proprii, nu vor terminarea războiului. În discursurile lor, Daladier și Chamberlain au exprimat această tendință. Astfel, imperialiștii anglo-francezi vor fi răspunzători pentru continuarea măcelului imperialist. Politica guvernelor englez și francez este o politică vrăjmașă popoarelor lor proprii și a tuturor popoarelor.

Inițiativa URSS-ului de eliberare a Bielorusiei și Ucrainei apusene și de a face eforturi pentru terminarea războiului este în favoarea tuturor popoarelor și a creat mari posibilități pentru pace. Proletariatul internațional nu va sprijini guvernele englez și francez, provocatoare de război, ci marele stat sovietic, apărătorul păcii și libertății popoarelor, împotriva căruia capitaliștii din toate țările caută să se unească și să provoace un război nimicitor. Cu atât mai mult va lupta proletariatul internațional împotriva burghezii imperialiste, pentru apărarea URSS-ului. Proletariatul german, francez și englez, în frunte cu partidele comuniste au și ridicat steagul luptei pentru înfrângerea burghezii lor fasciste și imperialiste. Ele folosesc grandioasa experiență a bolșevicilor ruși din timpul primului război imperialist, care a dus la înfrângerea țarismului, a burghezii imperialiste, la victoria Marii Revoluții proletare socialiste din Octombrie 1917.

URSS apărătoarea țărilor amenințate de agresiune

Țările amenințate de agresiune caută apărare la puternica Uniune Sovietică. La cel de-al XVIII-lea congres al PC(b)US, tovarășul Stalin a declarat: “Suntem pentru sprijinirea popoarelor victime ale unor agresiuni și care luptă pentru independența patriei lor”. URSS s-a afirmat încă înainte de războiul actual gata de a garanta țările baltice. Dar sub presiunea elementelor reacționare din aceste state, fie a acelor care sunt gata să capituleze în fața lui Hitler, fie a acelor care împrăștiau iluzii asupra seriozității unor eventuale garanții din partea Angliei și Franței, guvernele statelor baltice refuzau garanțiile Uniunii Sovietice.

Astăzi, statele baltice Estonia, Letonia și Lituania au și încheiat [pacte de] asistență mutuală și tratate comerciale cu URSS. Numai în URSS văd popoarele amenințate de război siguranța apărării independenței lor, numai la URSS ei caută ocrotire, împotriva voinței burghezii lor reacționare și fasciste. Și URSS își îndeplinește datoria sa formulată de tovarășul Stalin la Congresul al XVIII-lea. În politica sa externă, patria socialismului se sprijină pe:

- “1. Puterea sa economică, politică și culturală crescândă;
2. Unitatea morală și politică a societății noastre sovietice;
3. Prietenia care unește popoarele țării noastre;
4. Armata și Marina sa militară Roșie;
5. Politica ei de pace;
6. Pe sprijinul moral al muncitorilor din lumea întreagă, care au un interes vital în menținerea păcii;
7. Înțelepciunea țărilor care n-au interesul, pentru un motiv sau altul, de a vedea violându-se pacea.”

Politica dictaturii regale de trădare a țării și sarcinile proletariatului din România

Partidul Comunist din România previne proletariatul și țărănimea, poporul român și naționalitățile asuprite ca să nu se dedea iluziilor că regimul dictaturii regale va duce o politică de apărare a țării față de războiul imperialist actual. Argetoianu⁸, acest mare capitalist și moșier, omul capitalului financiar german, agent hitlerist, care în calitate de președinte al Consiliului superior economic a încheiat rușinosul tratat comercial cu Germania, a fost numit președinte al Consiliului de Miniștri. Numirea acestui dușman de moarte al poporului muncitor în acest post, precum și crearea Ministerului “Ordinii publice”, în fruntea căruia a fost pus generalul Gabriel Marinescu, călăul muncitorimii ceferiste petroliste, numirea lui Otescu ca ministru de interne, sub a cărui rezidență în ținutul Mării au fost împușcați zeci de țărani dobrogeni, precum și crearea ministerului de organizare a F[rontului] R[enașterii] N[ăționale], este o nouă dovadă că regimul actual organizează dictatura fascistă barbară și împinge țara în războiul imperialist. Așa-zisa politică de “neutralitate” trâmbițată de regimul actual este o groaznică înșelătorie. Noul guvern continuă și mai accentuat decât cel precedent politica internă și externă de trădare a țării. El livrează Germaniei hitleriste bogățiile țării în condițiuni dezastruoase pentru țara noastră. El execută dictatul economic impus de Hitler care aduce după sine transformarea României într-o colonie a Germaniei hitleriste. Totodată, regimul actual înlesnește exploatarea solului și subsolului nostru de către capitalul financiar anglo-francez. Capitaliștii din industria petroliferă, auriferă, industria de război, legați de acest capital, duc o politică de împingere a țării în război de partea imperialismului anglo-francez. Însă față de URSS, unica țară care ne-ar putea ocroti de o agresiune, dictatura regală, cu toate că Uniunea Sovietică a barat drumul fascismului german spre țara noastră, nu numai că nu caută să încheie un pact de asistență mutuală cu URSS și un tratat comercial, dar continuă să ducă o politică dușmănoasă față de ea. Țara noastră nu poate fi ținută în afara războiului, dacă nu va fi izgonit regimul actual care cedează

⁸ Guvernul prezidat de Constantin Argetoianu a funcționat în perioada septembrie-noiembrie 1939.

o dată în fața lui Hitler, a doua oară în fața lui Chamberlain și Daladier. Dimpotrivă, o asemenea politică conține în sine cel mare pericol ca țara noastră să fie târâtă în război, pentru scopuri străine de interesele popoarelor României. Noul guvern de dictatură regală nu urmează calea guvernelor țărilor baltice care au încheiat tratate de asistență mutuală cu Uniunea Sovietică. Dimpotrivă, sub presiunea imperialiștilor anglo-francezi, a Italiei fasciste și agenților lui Hitler, guvernul Argetoianu lucrează pentru unirea țărilor balcanice într-un bloc contra Uniunii Sovietice. În mod provocator, el a împănat Bucovina și Basarabia cu armată îndreptată contra URSS-ului. Politica externă a dictaturii regale este o politică provocatoare de război.

Politica internă a dictaturii regale este o politică de sălbatică și grabnică introducere a fascismului. Noul guvern a sporit regimul bunului plac al marilor capitaliști și moșieri ai poliției și jandarmeriei. Sub pretextul împușcării legionarilor trădători de țară, dictatura regală a dezlănțuit o furibundă teroare la sate și orașe. Împușcarea a câtorva sute de gardiști mai puțin însemnați, printre care au fost împușcați și oameni nevinovați, fără judecată și în mod barbar, a fost făcută de dictatura regală să ascundă pe adevărații conducători ai Gărzii de Fier și pe alți vinovați care ocupă locuri de frunte în Consiliul de Coroană și guvern, în parlament și Senat, în aparatul de stat, în armată, FRN și Straja Țării. Șeful guvernului a declarat că va reprima până și sămânța celor vinovați în “tulburarea ordinii publice”. Or, politica reacționară teroristă a guvernului Argetoianu este îndreptată îndeosebi împotriva poporului muncitor de la orașe și sate. Modificarea fascistă a legii “apărării ordinii de stat” lovește în primul rând în mișcarea muncitorimii și a țărănimii revoluționare, ea urmărește înăbușirea oricărei acțiuni opoziționiste regimului actual de jaf și tiranie.

Prin mobilizarea industriei, dictatura regală urmărește intensificarea muncii, sporirea orelor de lucru pe de o parte, iar pe de altă parte înghițirea întreprinderilor mici de către marile trusturi și carteluri. În ce privește intensificarea muncii și a sporirii orelor de lucru în întreprinderi care lucrează pentru armată, se și introduce ziua de lucru nelimitată. Șefii trădători social-democrați de teapa lui Șleman, Flueraș și Marian au participat împreună cu reprezentanții Stat Majorului la această operă de jefuire de muncitorilor, declarând, fără să fie consultați muncitorii și împotriva voinței lor, “că muncitorii sunt de acord să fie sporite orele de lucru fără nici o condiție”. La consfătuirea cu reprezentanții Statului Major, unii ofițeri au cerut plata orelor suplimentare, ceea ce n-au făcut șefii trădători din fruntea breslelor.

Sub pretextul mobilizării agriculturii pentru caz de război, regimul actual, sub formă de rechiziții, jefuiește țărănimea săracă și mijlocașă, neatingându-se de marile proprietăți funciare și totodată pregătește exproprierea țărănimii sărace. Guvernul a declarat deschis că “rechizițiile sunt de neînlăturat”, că “populația trebuie să suporte toate sacrificiile”. Aceasta înseamnă că jaful va fi și mai mult sporit, iar populația muncitoare de la sate și orașe dată pradă foamei.

Prin acordarea de și mai largi drepturi organizațiilor hitleriste săsești, prin lărgirea posibilităților de activitate a cercurilor reacționare și fasciste din Ardeal și Dobrogea, prin instalarea unui post de radio al propagandei dictaturii regale în limba rusă și tipărirea de interviuri cu dușmanii populației muncitoare din Basarabia, alde Vladimir Cristi, dictatura regală caută să-și mascheze politica sa turbată [de] asupra a minorităților naționale. Ura șovină continuă să fie cultivată în școli, universități, instituții și armată. Mii de muncitori și funcționari de naționalitate asuprită, în toate provinciile țării, sunt izgoniți din producție și instituții publice și particulare. Zeci și zeci de țărani dobrogeni sunt împușcați sub diferite pretexte, cu singurul scop de a ține în supunere minoritățile naționale. Sunt nenumărate cazuri când polițiștii și jandarmii români au bătut pe muncitori, țărani și studenți din Ardeal, Bucovina și Basarabia pentru că vorbeau limba lor maternă. Masele rusești și ucrainene din Basarabia și Bucovina sunt supuse unei românizări forțate. Ele n-au nici o școală în limba rusă. Bibliotecile rusești au fost confiscate, organizațiile culturale și presa interzise. Legile antisemite și campania șovină antisemită a regimului actual cu scoaterea din cetățenie a sutelor de mii de evrei nevoiași este o încoronare a acestei politici de asuprire. Astfel, dictatura regală împiedică unirea popoarelor României pentru apărarea țării în caz de agresiune. Politica internă și externă a dictaturii regale dovedește că ea pregătește popoarelor României soarta popoarelor din Cehoslovacia și a poporului polon. Căci dispariția statului polon este mai ales urmarea politicii semifasciste a trădătoarei burghezii și a moșierimii reacționare poloneze, a politicii de jefuire și asuprire a poporului muncitor polon și îndeosebi a minorităților naționale din ținuturile ocupate.

Oare dispariția statului polon nu dovedește cele de mai sus? Nu poate fi liber un popor care asuprește alte popoare. Nu poate exista o serioasă rezistență împotriva oricăror agresori când la cârma țării stă un astfel de guvern.

Spania republicană a rezistat trei ani de zile invaziei armatelor fascismului germano-italian. Deși ea n-a avut armamentul ce posedă Polonia, ea a rezistat și a fost înfrântă numai datorită contrarevoluționarei rebeliuni organizată de guvernul englez și francez - rebeliunea lui Casado-Besteiro-Miaja - după ce ani de zile prin așa-zisa politică de "neintervenție", republica spaniolă fu blocată. Poporul spaniol a putut rezista pentru că popoarele Spaniei republicane au primit drepturi egale, "pentru că masele populare din Spania au fost unite în Frontul Popular Antifascist, pentru că acest front a fost cimentat de către partidul comunist, care a devenit o forță considerabilă, pentru că poporul spaniol s-a bucurat de sprijinul internațional al celor ce muncesc și înainte de toate de sprijinul politic al popoarelor din URSS și al părintelui celor ce muncesc, al tovarășului Stalin" (Manuilschi).

Țara noastră este plină de agenți și spioni ai Gestapoului german și ai Intelligence Service-ului englez. Zeci de mii de fasciști polonezi emigrați în țară se ocupă în mod deschis cu propaganda fascistă și antisovietică, cu ațâțarea la război, iar dictatura regală le acordă tot sprijinul, un ajutor de 100 lei pe zi, pe când familiile concentraților primesc un pumn de mălai. Tot ce este cinstit în această țară

trebuie să ceară izgonirea agenților și spionilor și expulzarea fasciștilor și reacționarilor polonezi.

Dictatura regală, prin presa ei slugarnică, caută să înșele opinia publică, că ea pregătește apărarea țării. Sute de mii de muncitori, țărani, funcționari au fost ruși de la muncă și de la familiile lor și concentrați. Dacă dictatura regală ar voi într-adevăr să apere țara, ea n-ar fi supus pe concentrați unei crunte terori și înflămânzirii, ea n-ar atâta ura animalică contra concentrațiilor de minoritate națională, ea n-ar cheltui miliarde pentru palatul regal și palatele ministerelor, ci ar da acești bani pentru concentrații care sunt nevoiți a face instrucție și corvezi în hainele lor proprii. Ea n-ar fi lăsat familiile concentrațiilor pradă foamei.

Sub scutul dictaturii regale, marile trusturi și carteluri și marile case de export au creat o insuportabilă scumpete a produselor de consum larg. Taxele mari impuse de dictatura regală pe produse alimentare etc. sunt tot atâtea cauze a[te] formidabilei scumpiri a traiului. Petrolul, lemnul și alimentele sunt predate Germaniei hitleriste și imperialiștilor anglo-francezi, iar masele muncitorești de la orașe și sate, și așa destul de înfometate, sunt amenințate de distrugere prin foamete și frig.

Partidul Comunist din România s-a adresat în nenumărate rânduri Partidului Social-Democrat pentru realizarea unității de acțiune, în vederea luptei revendicative a muncitorilor și împotriva regimului de dictatură regală. Însă conducătorii Partidului Social-Democrat au refuzat acțiunile comune cu partidul comunist, iar majoritatea lor au trecut de partea dictaturii regale, chemând țara să se strângă, nu în jurul proletariatului revoluționar, ci în jurul celui mai mare capitalist și moșier reacționar - în jurul regelui dictator. Ei au făcut totul pentru a însuși luptele revendicative ale muncitorimii, ei au făcut totul pentru a înlesni regimului actual de a pune toate poverile înarmărilor pe spinarea celor ce muncesc. În această operă a lor antimuncitorească, ei au fost secondăți de oportuniștii din propriile noastre rânduri. Această atitudine a social-democrației, precum și respingerea de către partidele democratice a repetatelor noastre propuneri de luptă comună împotriva actualului regim și pentru restabilirea și lărgirea libertăților democratice, a[u] înlesnit dictaturii regale să sporească asupra și jefuirea maselor muncitoare de la orașe și sate și îndeosebi a celor de naționalități asuprite și să organizeze dictatura fascistă și să expună țara pericolului de război.

În fața primejdiei dictaturii fasciste, în fața primejdiei țării României în războiul imperialist, Partidul Comunist din România cheamă pe muncitorii organizați în bresle, pe muncitorii social-democrați și pe acei conducători ai social-democrației care n-au renunțat la principiile socialismului, cheamă pe muncitorii fără de partid și întreaga suflare muncitorească la lupta comună pentru sporirea de salarii, opt ore de lucru, fără reduceri de salarii în toate întreprinderile. Contra sporirii orelor de lucru. În locul sporirii orelor de lucru să fie angajați zecile de mii de șomeri. Pentru libertatea de organizare profesională și politică. Contra legii fasciste a breslelor.

Partidul Comunist din România cheamă proletariatul din România să se pună în frunte și să organizeze luptele naționalităților asuprite. Pentru școli în limba maternă, pentru dreptul de a folosi limba maternă în toate instituțiile, pentru egalitate în drepturi cu cele ale poporului român, pentru popoarele conlocuitoare. Pentru cucerirea și lărgirea libertăților democratice, pentru toate popoarele din România.

Partidul Comunist din România cheamă tineretul muncitoresc, țărănesc și studios la lupta pentru dreptul la muncă viață și cultură. Pentru dreptul de organizare politică, profesională și culturală. Tineri comuniști! puneți-vă în fruntea luptei pentru unirea tinerei generații progresiste! Drepturile tineretului au fost răpite. Dreptul de vot începe de abia la 30 de ani, dar pedepsele egale cu ale vârstnicilor încep de la vârsta de 15 ani. Tineretul este în primul rând amenințat de a fi aruncat de regimul actual în măcelul imperialist. La luptă deci împreună cu întregul popor muncitor de la orașe și sate, pentru izgonirea dictaturii regale, pentru prevenirea războiului! Pentru pace și libertate! La luptă contra fasciștilor, agenți ai lui Hitler, care pregătesc rebeliuni, pentru a ușura cotopirea țării! La luptă contra tuturor provocatorilor imperialiști de război!

Partidul Comunist din România cheamă femeile muncitoare la luptă alături de bărbați. Dictatura regală a anunțat mobilizarea femeilor în caz de război. Sub pretextul înarmărilor, marii fabricanți au sporit și mai mult exploatarea femeilor. Războiul contemporan nu cunoaște spatele frontului. Dictatura regală n-a construit adăposturi pentru femei și copii. Luptați alături de bărbați pentru doborârea dictaturii regale, împotriva războiului, pentru pace și libertate, pentru drepturi egale cu bărbații, pentru spor de salarii - salariu egal la muncă egală! Luptați împreună cu bărbații pentru construirea de adăposturi, cereți măști de gaze gratuite!

Muncitori! Țărani! Femei! Luptați pentru ca statul și marii fabricanți să plătească salariile celor concentrați! Luptați pentru susținerea familiilor concentraților! Tratament omenesc egal pentru toți concentrații, indiferent de naționalitate și religie! În acțiunile voastre protestați contra scumpetei și a taxelor pe produsele de consum larg, prin greve, proteste colective și demonstrațiuni, opuneți-vă contra aruncării tuturor poverilor asupra voastră! Să plătească cei bogăți!

Comuniștii din România vor depune toate eforturile pentru o prietenească colaborare cu muncitorii social-democrați și împreună cu ei vor munci pentru realizarea Frontului Civic în fabrici și uzine, în mine și în porturi, în ateliere și instituții. Comuniștii și muncitorii social-democrați, organizând luptele maselor muncitorești, trebuie să îndrepte focul contra șefilor reacționari social-democrați, ca să-i împiedice să vorbească în numele lor și să-i alunge din breslele și din toate organizațiile muncitorești. Cea mai necruțătoare luptă se impune împotriva bandiților troțkiști care, cu sprijinul guvernului, ațâță împotriva marelui stat socialist, împotriva puternicului curent popular pentru încheierea unui pact de asistență mutuală cu URSS. Trebuie să [sic!] zdrobiți troțkiștii, acești agenți ai

fascismului și imperialismului, care duc cele mai mârșave acțiuni de spargere în bresle și organizează provocățiuni contra comuniștilor și a muncitorilor revoluționari.

Comuniștii din România, pentru a putea sta într-adevăr în fruntea luptei proletariatului, pentru salvarea popoarelor din România de război și de regimul actual care duce țara în prăpastia războiului, trebuie să curețe propriile lor rânduri de oportuniști, de tot felul de lași care sunt niște dușmani în spatele frontului nostru de luptă revoluționară.

Comuniștii din România vor sta în fruntea luptei proletariatului pentru salvarea popoarelor din România de politica dictaturii regale de trădare a țării.

Muncitori din toată țara, indiferent de naționalitate, uniți-vă! Țărani, toți cei nevoiași, strângeți-vă în jurul proletariatului! Luptați sub conducerea lui, pentru cerințele voastre zilnice. Prin luptele parțiale, porniți la lupta hotărâtoare! Dușmanul nu este numai Hitler și imperialiștii anglo-francezi. Dușmanul este în propria voastră țară. Dictatura regală, guvernul Argetoianu, iată dușmanul! Prin greve, întruniri și demonstrații, la luptă pentru doborârea dictaturii regale provocatoare de război! La luptă pentru pace și democrație! La luptă pentru un pact de asistență mutuală cu URSS, singura țară care ne poate ocroti! Să nu uităm de tristul exemplu cu poporul polon, ai cărui conducători nesocotiți, prin refuzul de a primi ajutorul militar al URSS, l-au adus la robirea hitleristă. Țara noastră trebuie să urmeze exemplul statelor baltice care, prin pactele de asistență militară și a tratatelor comerciale cu URSS, și-au asigurat apărarea independenței lor și înviorarea economică.

Comuniști din România, învățați de la Partidul Comunist bolșevic, din eroica lui istorie, cum trebuie organizate și conduse masele la luptă și victorie asupra tuturor dușmanilor poporului muncitor! Muncitori! Țărani! Intelectuali! Luptați în spiritul demonstrațiilor din 13 decembrie 1918, în spiritul eroicelor lupte ale ceferiștilor și petroliștilor din februarie 1933. Luptați sub steagul eliberator, sub steagul lui Marx-Engels-Lenin-Stalin! Comuniști, muncitori conștienți, mobilizați întregul popor muncitor de la orașe și sate, toate naționalitățile asuprite, pe toți democrații și iubitorii de pace, la luptă comună pentru doborârea dictaturii regale!

Pentru stârpirea tuturor agenților fasciste și războinice, pentru desființarea FRN, [a] acestui partid al fascismului și războiului! Pentru desființarea și dezarmarea gărzilor naționale, a acestor bande fasciste-polițiste! Pentru restabilirea și lărgirea libertăților democratice, pentru un guvern care să se sprijine pe masele largi ale poporului român și ale popoarelor conlocuitoare - un guvern care să ducă o hotărâată politică în interesul păcii și independenței țării, pentru a feri țara de război, pentru pace, pâine, pământ și libertate!

De munca insistentă a comuniștilor, de felul cum va ști să organizeze lupta proletariatului, a maselor țărănimii și de naționalitate asuprită în jurul proletariatului, depinde succesul luptei pentru doborârea dictaturii regale, provocatoare de război și lichidarea sistemului capitalisto-moșieresc, care naște războaiele imperialiste, depinde victoria democrației și a socialismului. Sarcina proletariatului din România, a țărănimii și a naționalităților asuprite în caz de război, fie de partea Germaniei hitleriste, fie de partea imperialismului anglo-

francez, nu poate fi alta decât lupta cea mai hotărâtă împotriva regimului provocator de război.

octombrie 1939

Comitetul Central al Partidului
Comunist din România

*Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola
137, c. 641-653*

**9. 1939 decembrie 7 - Ordin al Comandamentului Corpului de Jandarmi,
referitor la activitatea de propagandă desfășurată de comuniști în
România.**

Comunicat:
Regimentul 1-10 Jandarmi
Legiuni teritoriale

Strict secret
F. urgent

Ordin circular nr. 32559

din 7 decembrie 1939

Comandamentul, sintetizând ansamblul situației polițienești de pe întreg teritoriul țării, a stabilit, în lumina informațiilor verificate, următoarele concluziuni precise:

1) Mișcarea comunistă, încurajată de evenimentele care se desfășoară la granițele țării, a căpătat o amploare îngrijorător de dezvoltată, îmbrăcând totalitatea teritoriului țării.

În acțiunea lor dizolvantă, colportorii oculte comuniști își dezvoltă activitatea prin răspândire de broșuri îmbrăcate în coperte camuflate, precum și prin imprimare de tot felul.

În fața acestei stări de lucruri adânc dăunătoare securității interioare a statului, datoria noastră este să reacționăm cu toată puterea și convingerea, în care scop ordon:

- Se va împiedica cu orice preț răspândirea imprimatelor de propagandă, urmărindu-se orice fel de cărți ce se expediază sau se aduc în sate.

- Respectivii răspânditori vor fi identificați și arestați, apoi, cu actele dresate, vor fi înaintați Tribunalului Militar.

- De la cei care le primesc se vor confisca și preda legiunii respective, care le va distruge prin ardere.

- Evreii, care sunt elementele de bază în această propagandă, vor fi deaproape supravegheați și arestați imediat ce sunt dovediți ca atare, apoi predați parchetelor militare. În acest scop, recomand cea mai mare vigilență și necurmată

activitate, mai ales la sate, unde îndeosebi în anume regiuni sunt destul de numeroși și capabili de orice spre a servi cauza comunistă.

Să nu se uite rolul [pe] care l-au jucat în triumful comunismului aiurea și pe care îl mai joacă încă. De asemeni, a nu se uita specificul rasei lor, capabile de a se integra în orice acțiune dizolvantă⁹. 2) **Minoritarii** și îndeosebi minoritatea maghiară își face de cap printr-o activitate care dezvăluiește adevărata lor simțire pentru țara aceasta și pentru tot ce e românesc, nutrinđ speranța unei revizuirii de teritoriu, în ciuda drepturilor noastre veșnice.

În urmărirea activității lor, recomand deosebită atențiune și mult tact, cu atât mai mult cu cât s-a constatat că vor căuta să se strecoare în întreaga țară pentru a comite acte de teroare și sabotaj.

Pe deocheați nu-i veți cruța cu supraveghere neconțință; pe temerari îi veți face inoperanți, prinzându-i în flagrant delict la legile pentru Siguranța statului, dresându-le acte pe care le veți înainta parchetelor militare și de al căror rezultat vă veți interesa.

- Se va proceda întotdeauna legal, dar strict; nu putem face deosebire între locuitorii acestei țări, menajând mai ales pe acei care ne dușmănesc și lucrează contra intereselor statului român.

Se vor evita abuzurile și brutalitățile inutile, pentru a nu crea dificultăți de ordin diplomatic, dar o abzicere de la vigență și [de la] răspunderea unei situațiuni cu totul delicată nu trebuie practică. O astfel de atitudine poate contribui să sape mormântul neamului nostru. Ca noi înșine să fim ciocli, asta totuși nu se poate.

3) Atrag atențiunea asupra activității diferitelor societăți și organizații cooperatoare care vor fi îndeaproape urmărite.

4) Propaganda politică pe orice cale - inclusiv de la om la om - nu este îngăduită decât în cadrul FRN prin organele cunoscute și autorizate; orice altă propagandă este strict oprită. Alte partide în țară nu există, căci nu sunt prevăzute în cadru[1] legilor.

Comandantul Corpului de Jandarmi,
General de divizie Ioan Bengliu

Șeful Serv[iciului] Jandarmeriei
colonel Șt. Gherovici

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 16/1939, f. 1-2

⁹ Această poziție rasistă reflectă punctul de vedere al forțelor politice de extremă dreaptă; ea se regăsește ulterior și în discursul politic al regimului Antonescu și în legislația antisemită adoptată de acesta.

10. 1939 decembrie 12 - Notă a Serviciului Secret de Informații, adresată Comandamentului Corpului de Jandarmi, cu privire la activitatea birourilor regionale ale Partidului Comunist din România.

**Ministerul de Interne
Direcțiunea Generală a Poliției
Direcțiunea Poliției de Siguranță
Serviciul de Informațiuni**

**Personal-Confidențial
căt-re
Comandamentul Corpului de Jandarmi**

Suntem informați că regionalele comuniste au hotărât să reia vechiul sistem de propagandă, prin publicațiuni, în care scop a trimis unora dintre organizațiunile județene următoarele manifeste și broșuri:

1. Manifestul intitulat "Iubitori de țară și popor", cu subtitlul "Muncitori, țărani și orășeni", datat octombrie 1939 și semnat Comitetul regional a Partidului Comunist din Moldova; în care, vorbindu-se de războiul actual, se face apologia comunismului. Totodată, domniile Hitler, Chamberlain și Daladier sunt arătați ca principalii vinovați ai războiului. De asemeni, atacă guvernul român (pe atunci, sub conducerea d-lui consilier regal Constantin Argetoianu) pe chestiunea rechizițiilor de materiale și animale necesare armatei. Manifestul încheie cu îndemnuri la revoltă, sabotaj și fraternizare cu URSS.

2. O broșură camuflată, format mic, conținând 48 file, cu coperte colorate, fără a avea imprimat ceva pe vreuna din ele. Pe prima pagină este tipărit titlul "Sociologie generală" de P. Andrei, după care urmează un fragment intitulat "Obiectivitatea sociologiei", însă de la pagina 4 și până la sfârșit conține textul "Raportul delegației PC (bolșevic) din URSS în CEIC la Congresul al 18-lea al PC din URSS", de Manuilschi.

3. O broșură de 57 pagini, camuflată sub titlul: "Probleme monetare din trecutul economiei naționale" de Gheorghe Zane, Iași. Pe prima pagină este imprimat un fragment din capitolul 1, intitulat "Sisteme primitive de schimb", însă de la pagina 2 până la sfârșit urmează textul publicațiunii "Lupta de clasă", anul XX, nr. 6 din august 1939, organul Comitetului Central al PCR-ului.

4. O broșură format mic, de 15 pagini, camuflată sub titlul "Profesor D. Gusti, Serviciul Social". De pe contrapagina copertei și până la sfârșit urmează textul comunicării lui V. M. Molotov, de la 31 august 1939, sub titlul "Despre ratificarea pactului sovietico-german de neagresiune".

Menționăm că textul acestei comunicări a fost publicat și în broșura necamuflată, sub titlul "Despre ratificarea pactului sovietico-german de neagresiune", tipărită la Moscova în 1939 de Editura în limbi străine și care a fost adusă în țară prin biroul de presă "Luvru" din București, fiind libere la răspândire.

Curierii care au dus materialul organizațiilor județene au transmis ordinul Regionalei ca secretarii respectivi să organizeze de îndată “iafce” (ședințe secrete ce se țin la case conspirative) cu elemente comuniste - soldați concentrați, care vin în concedii și cărora să li se dea instrucțiuni de modul cum să desfășoare propaganda în rândurile camarazilor lor și a[le] populației civile din zonele de operație, în special minoritari - ruși, ucraineni și unguri.

Scopul ce-l urmărește noua acțiune comunistă este să provoace defetism în rândurile armatei noastre și în același timp să pregătească spiritele în vederea unei lovituri a URSS-ului.

În consecință, aceiași emisari au recomandat ca manifestul intitulat “Iubitori de țară și popor” (de la nr. 1) să fie multiplicat și difuzat în rândurile soldaților, cât și a[le] populației civile.

În ce privește broșurile de la punctele 2, 3 și 4, vor fi date elementelor de încredere ale mișcării comuniste, care, după ce le vor citi, le vor restitui celor care le-au încredințat; această măsură a fost luată ca nu cumva materialul să cadă în mână organelor de Siguranță.

Față cu cele arătate, avem onoare a vă ruga să binevoiți a dispune măsurile ce le veți crede necesare, comunicându-se rezultatul și acestei Direcțiuni Generale.

Director General,
s.s. indescifrabil

Subdirector,
s.s. indescifrabil

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 16/1939, f. 104-105

11. 1939 decembrie 14 - Notă informativă întocmită de către comandantul Legiunii de Jandarmi Iași, cu privire la activitatea desfășurată de comuniști în regiune.

Problema comunistă

Nota informativă nr. 30
din 14 decembrie 1939

Informatorul nr. 8 ne informează că, în ultimul timp, față de conjunctura internațională, elementele comuniste se găsesc într-o stare de încurajare și se observă în rândurile lor o atmosferă de optimism, întrucât, după cum s-au exprimat câțiva comuniști evrei, ar rezulta că în actualele împrejurări desfășurarea unei intense propagande corespunde și o înlesnește.

Aceasta fiind cunoscută și apoi adusă la cunoștința Partidului Comunist clandestin din România de către propagandiștii și conducătorii de organizațiuni, s-a hotărât ca prin comuniști de încredere să se treacă la o acțiune de reorganizare,

răspândire de manifeste, broșuri și îndeosebi să se determine defetism în rândurile armatei române.

În acest scop, recent s-a[u] trimis instrucțiuni, care cuprind următoarele puncte:

a. Activitatea comunistă ca obiectiv de propagandă se va desfășura cu tărie printre concentrați și în rândurile familiilor concentraților.

Soldații concentrați și buni comuniști, sub formă de discuțiuni printre camarazi, să arate inutilitatea chemării lor, să scoată în evidență ideea că la un eventual atac asupra României, nu se va putea opune nici un fel de rezistență, din cauza lipsei de armament etc.

Pentru a se garanta reușita și a se acredita credința că ne găsim într-o stare de inferioritate a armamentului, s-a menționat ca acest fel de propagandă să se exercite cu osebire printre concentrații minoritari, ca ruși, ucrainenii, bulgari și unguri, scontându-se din partea Partidului Comunist din România că aceștia, fiind minoritari, vor fi mai ușor câștigați, iar manifestările lor se vor extinde în scurt timp și printre concentrații de origine etnică română.

Propagandiștilor li s-a atras apoi atențiunea ca această acțiune s-o desfășoare în așa măsură ca spiritele pregătite să constituie un teren favorabil unei lovituri a Sovietelor.

Soțiile, mamele și surorile celor concentrați să fie astfel pregătite ca în orice împrejurări să se arate nemulțumite de măsurile luate de guvern, infiltrându-se și în rândurile lor, ideea că ele sunt nejustificate, că URSS nu urmărește să comită o incursiune pe teritoriul românesc și că prin acțiunea sa armată față de Finlanda urmărește să soluționeze singura-i problemă de securitate.

Apoi să le îndemne a se adresa autorităților pentru ajutorare și să protesteze de modul cum le obțin, urmărindu-se prin aceasta să se creeze o stare de spirit dăunătoare pregătirilor militare ale României.

Pentru a se da o pregătire mai serioasă și a se insufla mai puternic spiritul comunist printre propagandiști, Regionala comunistă a Moldovei a hotărât să trimită prin curieri de încredere publicațiuni și broșuri comuniste alese de ea, care, după ce vor fi citite, se vor restitui celui care le-a dat.

Aceste broșuri vor fi astfel întocmite ca, în cazul când autoritățile le vor găsi, să nu se sesizeze.

În acest scop, se vor lua cărți cu conținut inofensiv și se vor trece la anumite pagini subiecte comuniste, iar altele, prin subiectul ce-l vor trata, să fie foarte bine camuflate.

Din informații, Regionala comunistă a Moldovei a și fixat un număr de broșuri, printre care și următoarele:

“Despre ratificarea pactului sovietic-german de neagresiune”

Această broșură a și fost trimisă spre răspândire îndeosebi în orașul Iași și centrele cu populație evreiască din jud. Iași, apoi în județul Bălți etc.

Broșura de mai sus se va răspândi publicată și într-o broșură mică și este camuflată sub titlul “Profesor D. Gusti, Serviciul social”.

Partidul Comunist clandestin din România și Regionala comunistă a Moldovei au hotărât să se răspândească prin formațiunile sale manifeste comuniste, în care se va ataca chestiunea înzestrării armatei, Coroana și guvernul.

Se va insista apoi asupra scumpetei și se va îndemna populația la proteste și să lupte pentru cauza comunistă.

Am luat măsuri de prevenire și identificarea colportorilor, precum și descoperirea noii tactici comuniste.

Comandantul Legiunii Jandarmi Iași,
maior Ioan Mircea

Raportat

Comandamentul Corpului de jandarmi
Serviciul de control C. J. Cernăuți
Regimentul 4 Jand[armi] Prut

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 16/1939, f. 175-176

12. 1939 decembrie 23 - *Ordin de informații întocmit de către Comandamentul Corpului de Jandarmi, referitor la instrucțiunile date de Comitetul Central al Partidului Comunist din România membrilor de partid de a organiza în cadrul breslelor acțiunea de colectare de fonduri pentru ajutorarea deținuților politici.*

Comandamentul Corpului de Jandarmi
Serviciul Jandarmeriei

Comunicat:

- Regimente 1-10 jandarmi
- Legiuni teritoriale

Secret

Ordin de informațiuni nr. 93

din 23 decembrie 1939

Comandamentul corpului deține informațiune că Centrala comunistă a dat instrucțiuni membrilor de încredere să organizeze deîndată fracțiuni din bresle, care să adune fonduri pentru ajutorarea deținuților politici și a familiilor lor, precum și pentru mărirea fondului de propagandă.

Aceștia vor avea și rolul de a informa mamele și soțiilor celor concentrați, îndemnându-le să meargă în grupuri la autoritățile civile și militare pentru a solicita ajutoare.

De asemenea, toți oamenii să fie îndemnați a se înscrie deîndată în breslele respective, în scopul de a se scoate în evidență numărul mare de șomeri și a se produce nemulțumiri printre clasele muncitoare.

Dispuneți verificarea celor arătate mai sus, luând măsuri polițienești legale, raportând la timp orice constatare.

Comandantul Corpului de Jandarmi,
general Ioan Topor

Șeful Serviciului Jandarmeriei,
colonel Florian Stoenescu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 16/1939, f. 114

13. [1939] - Raport întocmit în cadrul Comitetului Central al Partidului Comunist din România, referitor la desfășurarea conferințelor partidului în anul 1939.

Секретно

КОНФЕРИНЦИИ

В 1939 г. были следующие конференции:

В Бухаресте в начале января - конференция ЦК - присутствовало 10 тов. Был избран ЦК. Доклад Секретариата - критиковали методы, инструктировали. Всю вину взвалили на тов. Стелу, которая не присутствовала, но которая раньше была инструктором ЦК. Затем были разногласия относительно характера ФНБ (фронт народного возрождения). В докладе было сказано, что ФНБ - не есть фашистская организация) потому что часть руководства и большинство членов ФНБ не являются фашистами. Некоторые товарищи были того мнения, что к оценке политической организации нельзя подойти с точки зрения арифметики, а главное то, кто фактически руководит и какую цель и программу имеет. Вопрос остался открытым. Затем были разногласия относительно возможности работы ФНБ, постолько поскольку он нигде не собирался и даже не имеет где собираться. Товарищи из Секретариата (Фориш, Орлов, Пинтилие) поддерживали мнение, что можно и нужно использовать легальность ФНБ. Остальные присутствующие не высказались против, но выразили сомнение в возможности реализации чего-нибудь в ФНБ. Никакой резолюции на этой конференции не приняли - решили ознакомить кадры (устно) о содержании доклада Секретариата и разработать дальше резолюцию КИ по-румынскому вопросу принятуя в сентября 1938 г.

Эти конференции должны были пройти под руководством тов. Орлова и Пинтилии.

Политбюро не выбрали и решили чтобы Секретариат остался в старом составе до будущего пленарного заседания ЦК, которое решили создать через 6 недель, т.е. после проведения конференции всех Обкомов.

В марте было пленарное заседание Ц.К. На этом заседании из-за технических трудностей отсутствовали делегаты из Трансильвании и тов. Давид Константин из Бухареста, потому что появились некоторые подозрения (относительно того, что его подозревают, знали только товарищи из Секретариата - Фориш, Орлов, Пинтилие). Товарищи сказали, что он не пришел потому что потеряли связь с ним.

Секретариат не избрали, именно потому что не были товарищи из Трансильвании.

Секретариат представил доклад о политическом положении и наши задачи. Содержание доклада первой конференции. Два вопроса обсудили подробно. 1. Предстоящие выборы и 2. Опасность нападения Гитлера на Румынию. Конференция происходила в то время, когда Германия сильно нажимала на Румынию (через несколько дней после Конференции был заключен пакт с Германией). В то время Румыния мобилизовала на венгерских и болгарских границах много войск.

В дискуссии я выдвинул предложение, чтобы мы дали лозунг - Создание правительства из представителей распущенных демократических партий и профсоюзов, которое (правительство) действительно будет защищать Румынию от германской агрессии. Тогда тов. Пинтилие (он был докладчиком) заявил, что мы не должны бороться против свержения правительства, потому что свержение правительства - поведет за собой ослабление возможности защиты Румынии от Гитлера и что к власти может прийти "фашизирующее" правительство. На мой вопрос - "разве настоящее правительство не фашизирует Румынию?" Никакого ответа не получил. Тогда тов. Орлов сказал - постолько поскольку настоящее правительство все-таки взяло некоторые меры для защиты Румынии от гитлеровской агрессии наш лозунг должен быть не против правительства; но против капитулянтских элементов из правительства.

На вопросы, кто капитулянты и кто не капитулянты в правительстве - ответа не дали.

Тов. Орлов даже добавил следующее: если Король действительно будет защищать Румынию от агрессии, то мы не будем бороться против него. Я предложил, чтобы эти аргументы и предположения относительно короля - не передали даже в организацию, потому что создадут конфуз.

Предложение было принято.

Так и осталось, что мы временно снимаем лозунг против правительства всех капитулянтов и предателей.

Через неделю Секретариат снова дал старый лозунг против правительства, т.е. после того, когда был подписан торговый договор с Германией.

В июле 1939 г. была третья центральная конференция. На этой конференции присутствовали все члены ЦК за исключением Пинтилие, который был арестован за 2 дня до конференции (он знал, что конференция должна состояться, но не знал места) и тов. Царанул, который не приехал потому что за ним была сильная слезка в Клуже (так он мотивировал свое отсутствие и не приехал в Бухарест).

Секретариат представил письменный доклад (он напечатан в теоретическом органе "Классовая борьба", так что все с ним ознакомились до начала заседания. На этой конференции было избрано политбюро из 5 товарищей. Пинтилие тоже был избран, думали, что его отпустят.

Дискутировали почти все вопросы (резолуция отражает характер и вопросы, которые дискутировали). Статью в Рундшау и ответ тов. Драганову - все читали и не согласились со статьей Рундшау. Разных мнений не было. На всех конференциях тов. Стела не была, ее не звали.

Тов. Орлов сказал, что тов. Стела как кандидат может не пр[и]сутствовать. Должен добавить, что адвокат Жожо тоже кандидат, но присутствовал на всех конференциях.

Тов. Лука Ласло присутствовал только на июльской конференции, потому что до мая сидел в тюрьме (просидел 6 лет).

Traducere:

Secret

Conferințe

În anul 1939, s-au desfășurat următoarele conferințe. La începutul lui ianuarie a avut loc la București conferința CC - au participat zece tovarăși. A fost ales CC. Raportul Secretariatului - s-au criticat metodele, s-au făcut instructaje. Întreaga vină a fost aruncată asupra tov. Stela¹⁰, care nu a fost prezentă, însă care anterior a fost instructor al CC.

După aceea, au fost divergențe privind caracterul Frontului Renașterii Naționale. În raport, s-a spus că FRN nu este o organizație fascistă, întrucât o parte a conducerii și majoritatea membrilor nu sunt fasciști. Unii tovarăși au fost de părere că în aprecierea unei organizații politice nu trebuie să fie abordat criteriul matematic, ci, de fapt, esențialul este cine conduce și ce scop și program [politic] are. Problema a rămas deschisă. Apoi, au existat divergențe referitoare la posibilitățile de muncă ale FRN, aceasta în măsura în care el nu s-a convocat nicăieri și chiar nu a avut unde să se convoace. Tovarăși din Secretariat (Foriș, Orlov¹¹, Pintilie) au susținut opinia potrivit căreia se poate și trebuie exploatat faptul legalității FRN. Ceilalți tovarăși prezenți nu s-au pronunțat împotriva, însă și-au exprimat îndoiala în ce privește posibilitatea vreunei realizări pe calea

¹⁰ Stela = Ana Ruski (Dvoira Broitman).

¹¹ Orlov = Bela Breiner.

activității în FRN. La această conferință, nu s-a adoptat nici o rezoluție - s-a hotărât să se aducă la cunoștința cadrelor (pe calea orală) conținutul raportului Secretariatului și să se elaboreze mai departe rezoluția Internaționalei Comuniste în problema românească, adoptată în septembrie 1938 și să se convoace conferințe regionale în toate regiunile.

Aceste conferințe trebuia să se desfășoare sub conducerea tovarășilor Orlov și Pintilie.

Biroul Politic nu a fost ales și au hotărât ca Secretariatul să rămână în vechea componență până la viitoarea ședință plenară a CC, pe care au hotărât să o convoace peste șase săptămâni, adică după desfășurarea conferințelor tuturor comitetelor regionale [de partid].

În martie a avut loc ședința plenară a CC. La aceasta, din cauza greutăților tehnice, au lipsit delegații din Transilvania și tov. David Constantin din București, deoarece au apărut anumite suspiciuni (faptul că el era suspectat era cunoscut doar de tovarășii din Secretariat - Foriș, Orlov, Pintilie).

Tovarășii au spus că el nu a venit pentru că s-a pierdut legătura cu el.

Secretariatul nu a fost ales anume din cauza absenței tovarășilor din Transilvania.

Secretariatul a prezentat raportul privind situația politică și sarcinile noastre. Conținutul raportului s-a deosebit foarte puțin de conținutul raportului asupra primei conferințe. Două chestiuni au fost discutate amănunțit.

1. Alegerile apropiate; 2. Pericolul atacării României de către Hitler. Conferința a avut loc în momentul în care România se afla sub puternică presiune germană (la câteva zile după conferință, a fost încheiat pactul cu Germania). Atunci, România a mobilizat la granițele bulgare și ungurești multă armată.

În cadrul discuției, eu am propus să lansăm lozinca "Instituirea unui guvern compus din reprezentanții partidelor democratice dizolvate și syndicate", care [guvern] va apăra efectiv România de agresiunea germană. Atunci, tov. Pintilie (el a fost raportorul) a declarat că noi nu trebuie să luptăm pentru înlăturarea guvernului, deoarece aceasta ar conduce la slăbirea posibilității de apărare a României în fața lui Hitler și la acapararea puterii de către un guvern "fascizat". Nu am primit nici un răspuns la întrebarea mea: "Oare actualul guvern nu fascizează România?" În acest moment, tov. Orlov a afirmat că, întrucât actualul guvern a adoptat unele măsuri în vederea apărării României în fața agresiunii hitleriste, lozinca noastră nu trebuie să fie împotriva guvernului, ci împotriva elementelor capitulante din guvern. Nu s-a primit vreun răspuns la întrebările "Cine este și cine nu este capitulant?"

Tov. Orlov a adăugat chiar următorul lucru: dacă Regele va apăra într-adevăr România de agresiune, atunci noi nu vom lupta împotriva lui. Eu am propus ca aceste argumente și propuneri referitoare la rege să nu fie comunicate organizației [de partid], pentru că vor crea confuzie. Propunerea a fost adoptată.

A rămas stabilit ca noi să renunțăm temporar la lozinca antiguvernamentală și să o înlocuim cu o alta: "înlăturarea tuturor capitulanților și trădătorilor din guvern".

Peste o săptămână, Secretariatul a lansat din nou vechea lozincă împotriva guvernului, adică după semnarea tratatului comercial cu Germania.

În iulie 1939, a avut loc a treia conferință centrală. La lucrările acestei conferințe, au luat parte toți membrii CC, cu excepția lui Pintilie, arestat cu două zile înainte (el știa că trebuie să înceapă conferința, însă nu știa locul curent de desfășurare a acesteia) și tov. Țăranu, care nu a venit deoarece se afla sub strictă urmărire la Cluj (astfel și-a motivat el absența și nu a venit la București).

Secretariatul a prezentat raportul scris (este tipărit în organul teoretic "Lupta de clasă", astfel încât conținutul acestuia a fost cunoscut de toți înaintea ședinței). La această ședință, s-a ales Biroul Politic, compus din cinci tovarăși. Pintilie a fost ales și el, ei crezând că va fi eliberat.

S-au discutat aproape toate chestiunile (rezoluția reflectă caracterul și problemele discutate).

Articolul din "Rundschau" și răspunsul tovarășului Draganov au fost citite de toți și nu s-au declarat de acord cu articolul din "Rundschau". Nu s-au exprimat păreri diferite. La nici una din conferințe tovarășa Stela nu a fost prezentă, nefiind chemată.

Tov. Orlov a spus că tov. Stela, în calitate de candidat, poate să nu fie prezentă. Trebuie să adaug că avocatul Joja este și el candidat, însă a fost prezent la toate conferințele.

Tov. Luca Laszlo a luat parte numai la conferința din iulie, pentru că până în luna mai a stat în închisoare (a stat acolo timp de șase ani).

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 182, c. 5-8.

14. 1940 ianuarie 11 - Raport nesemnat, întocmit în cadrul Secretariatului Comitetului Central al Partidului Comunist din România, referitor la deficiențele înregistrate în activitatea de selecție a cadrelor partidului.

Секретно

11/1 - 40 г.

Методы, подбор и проверка кадров

Контроль кадров очень примитивный. Например, в 1938 г. мне поручили произвести контроль всех членов партии в Бессарабии, Молдове, Галац и других областей. Контроль заключается в том, что я собирал сведения и характеристики членов партии. Весь собранный материал я передал секретариату. Полагалось бы после того, как материал собран, продискутировать с кем-нибудь из секретариата и сделать некоторые заключения и наметить наши позиции в отношении различных активистов. Но материал так как я его передал, был послан в КИ - без всяких комментариев со стороны секретариата. Получилось так, что не все члены

секретариата учли какие - нибудь уроки от контроля. И никаких мер, чтобы установить какие-нибудь инструкции для конкретного руководства кадрами - не было дано. Кроме общих установок, что нужно выдвигать на ответственную партийную работу - рабочих крупных предприятий и товарищей, которые имеют широкие связи с массами.

Что касается подбора кадров для различных комитетов, то обыкновенно руководились тремя моментами: 1) честность и преданность партии, 2) активность и 3) подготовленность. Но всегда в комитете находятся достаточно подготовленные товарищи. Это случается часто, после арестов, берут в комитеты [того] кто остался неарестованным.

В последнее время большинство комитетов дезорганизовалось, потому что десятки активистов были мобилизованы. И пришлось дополнить комитеты менее подготовленными товарищами.

Хуже всего обстоит дело с кадрами вокруг секретариата. Секретариат не подготовил еще 4-5 товарищей, резерв, чтобы можно их использовать как своих инструкторов.

Traducere:

Secret

11 ianuarie 1941

Metode, selecția și verificarea cadrelor

Verificarea cadrelor se desfășoară după metode primare. De exemplu, în anul 1938 mi-a fost încredințată verificarea tuturor membrilor de partid în Basarabia, Moldova, Galați și alte regiuni. Verificarea a constat în aceea că eu am adunat datele și caracteristicile membrilor de partid. Am transmis Secretariatului materialul adunat. S-ar fi presupus că, odată materialul adunat, să fie discutat cu cineva din cadrul Secretariatului, să se emită anumite concluzii și să se traseze poziția noastră referitoare la diferiți activiști. Materialul, în forma în care l-am predat eu, a fost însă trimis la Internaționala Comunistă, fără vreun comentariu din partea Secretariatului. Astfel, s-a iscat situația că nu toți membrii Secretariatului au tras anumite învățăminte de pe urma acestor verificări. Și nu s-a întreprins nici o măsură pentru stabilirea unor instrucțiuni concrete privind conducerea cadrelor. În afară de indicații generale, conform cărora trebuie promovați pentru munca de partid muncitorii de la marile întreprinderi și tovarășii care au legături largi cu masele.

În privința selecției cadrelor pentru diverse comitete, aceasta era de obicei determinată de trei criterii: 1) cinste și devotament față de partid; 2) spirit activ și 3) pregătire. În comitet, nu se găsesc întotdeauna tovarăși îndeajuns de pregătiți. Aceasta se întâmplă frecvent în urma arestărilor, în comitete fiind incluși cei care rămân nearestați.

În ultimul timp, majoritatea comitetelor s-a dezorganizat, deoarece zeci de activiști au fost mobilizați. Și a fost nevoie să se completeze comitetele cu tovarăși mai puțin pregătiți.

Lucrurile stau cel mai prost în ce privește cadrele Secretariatului. Secretariatul nu a pregătit încă patru-cinci tovarăși [ca] rezervă, pentru a-i putea folosi ca pe instructori ai săi.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 182, c. 13

15. 1940 martie 10 - Necrologul liderului comunist Bela Brainer, redactat de către Comitetul Central al Partidului Comunist din România.

Tovarășul Bela Brainer

Proletariatul din România și partidul său revoluționar, Partidul Comunist din România, au suferit o grea pierdere. Unul din cei mai buni fii ai lor, tovarășul Bela Brainer a murit în etate de 44 de ani. Acest curajos luptător al poporului muncitor din România a căzut victima luptei eroice împotriva burgheziei și moșierimii române. Tovarășul Bela Brainer s-a născut la 13 februarie 1896 în Oradea, ca fiul unei familii proletare. El a fost utecist metalurgist. În vârstă de 14 ani, el participă într-o acțiune a ucenicilor pentru revendicările lor. În vârstă de 16 ani, el a intrat în sindicatul muncitorilor metalurgiști și în Partidul Social Democrat. El a luat parte ca soldat în războiul imperialist pe diferite fronturi. În timpul prăbușirii Imperiul[ui] Austro-Ungar și din timpul revoluției burghezo-democratice din Ungaria, tovarășul Bela Brainer aderă la mișcarea revoluționară a proletariatului din Ungaria, la sistemul său comunist. El luptă de la început în primele rânduri ale Armatei Roșii din Ungaria Sovietică, pentru apărarea patriei proletare împotriva intervenției criminale a bandelor imperialiste. În luptă cu armata imperialistă română, el cade prizonier în mâinile imperialiștilor români. Însă el reușește să fugă din captivitate.

Tovarășul Bela Brainer începe imediat activitatea sa revoluționară pentru organizarea și mobilizarea proletariatului din România împotriva burgheziei și moșierimii imperialiste. El se găsește între membrii fondatori ai Partidului Comunist din România și luptă pentru afilierea Partidului Socialist la Internaționala a III-a. El este unul dintre cei mai buni și devotați activiști ai Partidului Comunist și devine conducătorul muncitorimii revoluționare de la Oradea Mare. În 1925, Consiliul de Război din Cluj îl condamnă la opt ani de închisoare în contumacie. În luna noiembrie 1926, el este arestat. Cu toate schingiuirile grozave ale călăilor de la Siguranța Sibiu, Brașov, Cluj și de la Siguranța Generală, tovarășul Bela Brainer nu dă nici o declarație și arată un exemplu revoluționar pentru activiștii partidului. El stă cinci ani în închisoare. Întotdeauna el este în primele rânduri ale tovarășilor închiși în luptă pentru regimul politic. Fără nici o șovăire, tovarășul Bela Brainer luptă pentru linia revoluționară a partidului în închisoare împotriva trădătorilor și

oportuniștilor grupați în jurul lui Pankievici la Doftana. Ura neîmpăcată a burgheziei caută să-l distrugă. Bătăile și schingiuirile, regimul barbar din închisoare distrug sănătatea scumpului nostru tovarăș, însă el rămâne neclintit în fruntea luptei.

Tovarășul Bela Breiner a fost eliberat în aprilie 1931. Cu toate că el a ieșit cu sănătatea zdruncinată din închisoare, dar în urma devotamentului său nemărginit față de clasa muncitoare și de Partidul Comunist, reîncepe imediat activitatea sa revoluționară. El participă în lichidarea criminaliei lupte fracționiste, devine membru în Secretariatul CC al PCR și are un rol de frunte în organizarea Congresului al V-lea al partidului nostru. În conducerea partidului nostru, lucrează pentru pregătirea și organizarea luptelor grandioase, care au culminat în luptele eroice ale muncitorilor ceferiști și petroliști din februarie 1933. Însă el a fost arestat încă din aprilie 1932 și e condamnat din nou la trei ani închisoare. Urmează trei ani din luptele cele mai grele din închisorile Văcărești, Jilava și Doftana. Tovarășul Bela Breiner stă neclintit în tot timpul în fruntea luptelor. Însă cei trei ani noi de suferință barbară, bătăi și schingiuri îi distrug sănătatea și mai mult. El se eliberează în mai 1935. În urma iubirii sale nemărginite față de clasa muncitoare, de Uniunea Sovietică și de Internaționala Comunistă și în urma urii sale neîmpăcate împotriva burgheziei și moșierimii, tovarășul Bela Breiner refuză să-și ia concediu și să-și caute de sănătate.

El reîncepe imediat munca sa revoluționară pentru mobilizarea proletariatului și a maselor largi împotriva fascismului și pericolului de război. CC al partidului hotărăște încă la sfârșitul anului 1935 ca tovarășul Bela Breiner să fie trimis la munca teoretică și de propagandă. Înarmat cu cunoștințele cele mai temeinice ale învățaturii lui Marx-Engels-Lenin-Stalin, tovarășul Bela Breiner începe activitatea lui în fruntea CC al partidului nostru, alături de tovarășul Boris Ștefanov. Împreună cu tovarășul Boris Ștefanov, el stă în fruntea luptei celei mai dârze pentru curățirea partidului de oportuniști și elemente troțkiste, contrarevoluționare, de grupul fracționist și criminal din CC al partidului în cap cu trădătorii Filipovici și Pauker. Fizicește distrus de călăii poporului muncitor, el stă până la ultima clipă neclintit în postul său de comandă.

El muncește în mod eroic pentru organizarea partidului nostru în vederea mobilizării maselor muncitoare împotriva fascismului, pentru doborârea dictaturii regale. După cuprinderea Europei de către al doilea război imperialist, tovarășul Bela Breiner organizează, în fruntea partidului nostru, lupta clasei muncitoare, a țărănimii și naționalităților asuprite împotriva războiului imperialist, pentru doborârea dictaturii regale, a burgheziei și moșierimii, pentru apărarea Marii Uniuni Sovietice Socialiste, împotriva burgheziei imperialiste internaționale care, prin banda lui Mannerheim¹², au provocat războiul antisovietic și caută să arunce și România imperialistă cu celelalte țări din Balcani și din Asia în războiul criminal, contrarevoluționar împotriva Uniunii Sovietice. Pentru eliberarea clasei muncitoare

¹² Mannerheim, Carl Gustav Emil, baron von (1867-1951), mareșal al Finlandei și comandant al armatei finlandeze în rezistența opusă invaziei sovietice (1939-1940; 1941-1946); între 1944-1946 a fost Președinte al Finlandei.

și a țărânimii de sub jugul burgheziei și moșierimii, pentru dreptul de autodeterminare până la dezlipirea naționalităților asupra și pentru amiciția popoarelor din România cu marele popor sovietic condus de Partidul Comunist (bolșevic) din Uniunea Sovietică, în frunte cu tovarășul Stalin, conducătorul genial al poporului muncitor din lumea întreagă, a luptat până la ultima clipă a vieții sale tovarășul nostru scump.

Tovarășul Bela Breiner a murit, însă amintirea lui trăiește mai departe în inimile noastre, în inima membrilor partidului nostru și a tuturor celor ce muncesc din România imperialistă. Numele și opera lui trăiește și va trăi mai departe în lupta noastră, în lupta eroică a popoarelor muncitoare din România, conduse de către partidul nostru, pentru pâine, pământ, pace și libertate.

10 martie 1940

CC al PCR

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 138, c. 84-85

16. [1940 martie] - Rezoluția conferinței Asociației Deținuților Politici, referitoare la activitatea și sarcinile ce revin acestei organizații.

În luna martie a avut loc conferința ADP, cu participarea delegaților din țară. În prezidium de onoare au fost aleși în unanimitate: colectivul revoluționar al deținuților politici din Râmnicu Sărat și cel din Doftana, precum și tovarășii Gheorghiu-Dej, Ana Pauker, Jordan¹³, Colev, Ilie Pintilie, Chivu Stoica, Drăghici, Luca Laszlo, I. B. și A. G.¹⁴, comuniști închiși în închisorile franceze, voluntari spanioli din lagărele de concentrare din Franța. După raportul dat de tov.¹⁵ asupra activității ADP și sarcinilor care stau în fața membrilor acestei organizații, și coreferatul făcut de tov.¹⁶ asupra caracterului actual al teroarei și acțiunilor pentru respingerea ei, urmează rapoarte din provincie. În urma discuțiilor, se votează în unanimitate următoarea rezoluție:

1) Războiul imperialist, dezlănțuit de imperialismele anglo-francez pe de-o parte și cel german pe de altă parte, este dus pentru o nouă reîmpărțire a lumii, pentru acapararea noilor piețe de desfacere și a noilor surse de exploatare. El este caracterizat prin tendința de a se extinde asupra altor țări și de a atrage în acest măcel URSS, pentru a întoarce în contra acestei țări pașnice tăișul agresiunii imperialiste. El aduce o ascutire nemaipomenită a contrazicerilor de clasă, grupând pe de-o parte toate forțele reacționare, de la vârfurile conducătoare ale burgheziei

¹³ Jordan = Petre Ion (?)

¹⁴ I. B., A. G. - neidentificați.

¹⁵ Lipsă în text.

¹⁶ Lipsă în text.

imperialiste și Garda de Fier, până la conducătorii social-democrați, iar pe de altă parte, forțele antirăzboinice, clasa muncitoare cu avangarda ei, împreună cu marea majoritate a popoarelor.

2) Pentru a-și asigura continuitatea și extinderea războiului, burghezia imperialistă internațională a dezlănțuit un al doilea război, un război intern în contra poporului întreg, o teroare sălbatică în contra tuturor forțelor potrivnice războiului, persecuții, condamnări, pedepse cu moartea în contra avangărzii frontului de luptă în contra războiului imperialist. Această teroare, care are o tendință continuă de creștere, are următorul caracter specific:

a) Dispărând diferența între țările așa-zise “democratice” și cele fasciste, teroarea a devenit un instrument de luptă în contra popoarelor în toate¹⁷ țările imperialiste, și mai cu seamă în cele care sunt în primul rând ațâțători ai extinderii războiului (condamnări la zeci de ani de închisoare și la moarte a miilor de luptători revoluționari din Franța, sute de mii aruncați în lagăre de concentrare în Franța, teroarea sălbatică în coloniile engleze etc.);

b) Teroarea actuală e o teroare de masă. Ea e îndreptată în contra clasei muncitoare și avangărzii ei; în primul rând, ea e îndreptată în contra poporului în întregime (internări a sute de mii de oameni în lagăre de concentrare în Franța, Germania etc., desființarea dreptului de grevă, de întruniri, a presei muncitorești, întreprinderile păzite de forțe militarești, procese de masă în Franța, în România, starea de asediu pentru provincii întregi etc.);

c) Teroarea are un caracter general. Ea e îndreptată în contra tuturor manifestărilor vieții publice și cetățenești. Ea e dezlănțuită după un plan bine stabilit, prelucrat cu multă exactitate și perseverență. Cauzele ei nu sunt locale, cum a fost de exemplu cu regimul din Doftana, din 1935.

3) În România, anii de domnie a regimului antipopular de dictatură regală a imperialismului român și în special politica de împingere a țării în războiul imperialist și antisovietic a dus la o nemaipomenită înăsprire și lărgire a teroarei împotriva mișcării revoluționare și a întregului popor muncitor (Legea apărării ordinii în stat¹⁸; legea de apărare a ordinii în porturi, care prevede munca silnică pe viață; extinderea atribuțiilor jandarmeriei; crearea gărzilor naționale cu atribuții polițienești). Sute de muncitori au fost arestați la fabricile de textile din Iași, în timpul grevei la Metal-Globus și Fichet la București, unde a fost condamnat Emil Popa. La Brașov, în Basarabia, au fost împușcați concentrații care au luptat în contra muncii istovitoare, pentru desconcentrări, iar soțiile celor concentrați au fost stropite cu pompe și arestate (Chișinău). Au loc mii de procese țărănești pentru împotrivirea la rechiziții și pentru neplata impozitelor. Cea mai sălbatică teroare e dezlănțuită contra naționalităților asuprite și în special în Dobrogea și Basarabia. Deținutele politice din Râmnicu Sărat sunt supuse unui regim celular distrugător,

¹⁷ Subliniere în textul original; vezi și mai departe.

¹⁸ Decretul-lege pentru reprimarea unor infracțiuni împotriva ordinii publice și a intereselor statului din 28 noiembrie 1940.

iar la Doftana regimul se înrăutățește pe zi ce trece. În toate regiunile țării au loc zeci de procese.

4) Înțelegerea și lărgirea teroarei cere o verificare a modului cum a înțeles Organizația de ajutor și apărare să-și îndeplinească rolul de adevărată Crucea Roșie a mișcării antirăzboinice și eliberatoare prin crearea unui larg front de solidaritate cu victimele terorii imperialismului român. Constatându-se o neînțelegere profundă - chiar din partea unor conducători - a rostului organizației noastre (în Transilvania, Moldova, Chișinău nu corespunde, la Bazargic au fost ajutate victimele accidentelor de circulație, în Basarabia, ADP s-a pus în fruntea acțiunilor soțiilor de concentrați și pentru ajutorarea lor), conferința a definit în felul următor caracterul ADP: ADP este o organizație luptătoare de masă cu caracter politic, care are ca scop apărarea și ajutorarea tuturor victimelor terorii capitalisto-moșierești a imperialismului român, specificându-se că jertfele terorii imperialiste sunt: atât cei care stau la închisoare, cât și rudele lor de afară; muncitorii care se lovesc de teroare în conflictele cu patronii și cei ce sunt concediați în urma acestor conflicte; activiștii mișcării revoluționare, prigonii de Siguranță și de tribunalele militare; țărani care au procese pentru împotrivirea la rechiziții, neplata impozitelor, tăierea lemnului în pădurile statului; soldați și concentrați loviți de justiția militară pentru acțiuni în armată; victimele terorii în provinciile ocupate etc.

5) Conferința constată o serie de succese importante:

a) Manifestația de 1 Mai 1939, în care lozincile puse de ADP au fost susținute larg de muncitori; la Cluj, breslele au cerut în memoriul lor eliberarea deținuților antifasciști; la București, Iași, Chișinău se fac proteste, memorii pentru amnistie;

b) Popularizarea deținuților politici, lărgirea simpatiilor pentru cei închiși, îngrijirea și ajutorarea lor mai bună; campania de Crăciun din București și Transilvania, strângerea de bani pentru I. B., o noapte de clacă făcută de țărani[i] dintr-un sat din jud. Soroca în folosul închisorilor; susținerea mai regulată a atelierelor (expunerea obiectelor la Casa Poporului din Cluj, în prăvălii din centru - Chișinău - și plata la timp a datoriilor); luarea legăturilor cu unele fabrici din București și atragerea în conducere a unor elemente băștinașe.

6) Conferința constată că slăbiciunea principală a muncii ADP constă în faptul că organizația n-a reușit să mobilizeze masele largi la o luptă hotărâtă contra terorii, prin pătrunderea în întreprinderi, la țară, reacționând la orice manifestare a terorii, lărgirea și coordonarea muncii organizațiilor noastre, găsirea formelor noi de luptă și mobilizarea maselor în sprijinul jertfelor terorii imperialiste.

7) Munca la țară a ADP nu corespunde deloc cu sarcinile care se pun în legătură cu rolul de teroare abătut asupra satelor în forma de procese de masă pentru împotrivirea la rechiziții, ultragii, lèse-majestate etc.

8) Nici asistența juridică n-a fost la înălțime. Biroul juridic creat de Apărare era împiedicat în munca lui de sabotarea și neîncrederea în posibilitățile muncii noastre din partea câtorva avocați. Pe de altă parte, influența noastră printre avocați e absolut insuficientă față de cerințele momentului.

9) Ajutorarea copiilor jertfelor¹⁹ terorii imperialiste, cu toate că unele succese au fost obținute, nu este încă la înălțimea cuvenită, căci munca a fost dusă în mod sectar, iar organizațiile noastre în genere n-au înțeles încă importanța enormă politică a ajutorului dat familiilor deținuților politici.

10) Cauza principală a slăbiciunilor ADP este neînțelegerea, care mai persistă în organizația noastră, a rolului pe care îl are de jucat, în condițiile actuale a[le] războiului imperialist și a[le] terorii de masă, frontul larg de solidaritate cu jertfele terorii imperialiste. Tendința unor activiști din patronaje de a da organizației noastre un caracter “filantropic” și “legalist” (la Metaloglobus și Fichet, muncitorii, profund revoltați, au vrut să lupte pentru eliberarea conducătorilor lor, iar patronajele, în loc să se pună în frunte, s-au mărginit cu un memoriu la minister) - tendința oportunistă, în esența ei, zădărnicește de fapt rolul organizației de apărător și sprijin efectiv al victimelor terorii. Aceasta nu exclude întrebuintarea tuturor căilor legale posibile și încă existente, fără însă ca aceasta să fie singurul și principalul mijloc de luptă.

11) Încă o formă în care s-a manifestat oportunismul organizației noastre este neînțelegerea profundă a rolului politic pe care-l are de jucat o conducere unică, singură în stare să asigure planificarea și coordonarea unei lupte eficace în contra terorii exercitate de forțele unite reacționare și imperialiste. Această neînțelegere, cât și subaprecierea completă a necesității muncii de agitație și propagandă și a instructajului din partea centrului s-a manifestat în sect[orul] Albastru prin refuzul de a acorda centrului 25% din fondurile strânse, tocmai în vederea acestor sarcini. Descentralizarea muncii nu trebuie înțeleasă în sensul părerii unor membrii, că “fiecare patronaj e liber să acționeze după cum cred membrii lui”. Conferința blamează atitudinea prietenilor²⁰ care în mod strâmt și apolitic s-au opus la această propunere a Comitetului Central și hotărăște scoaterea din funcțiune a prietenei responsabile de această atitudine dăunătoare ADP.

12) Conferința constată că în unele organizații au pătruns elemente troțkiste și provocatoare (Grinberg - Galați), de asemenea unele elemente dubioase, care la timpul lor s-au eliberat din Siguranță acceptând art[icolul] 6, iar acum pătrund în organizația noastră ca să “ajute” pe cei pe care înșiși ei i-au vârat între pereții închisorii.

13) Un fenomen nesănătos este, de asemenea, manifestarea “familiarismului” în unele organizații ale noastre, cum este atragerea la posturi de conducere a unor rubedenii și prieteni, în loc să fie atrași activiștii cei mai buni (Galați), acapararea muncii de “bisericețe” (Iași). În alte organizații (București) nu se repartizează bine trimiterea coletelor la închisoare, făcându-se unele predilecții pentru rudele unor activiști.

În legătură cu cele expuse, conferința fixează următoarele sarcini:

1) Prima și cea mai importantă sarcină este transformarea caracterului ADP, căci, în condițiile dezlănțuirii războiului imperialist, frontul solidarității

¹⁹ În sensul de “victime”.

²⁰ În sensul de „simpatizanți ai partidului comunist”.

capătă un alt conținut. Conducători social-democrați, organizațiile filantropice etc. au făcut frontul solidarității în jurul dictaturii regale a imperialismului român pentru susținerea planurilor sale războinice și antisovietice, situându-se astfel contra maselor populare exploatare și prigonite. Astfel, Frontul solidarității populare cu jertfele terorii imperialiste trebuie organizat peste capul și împotriva voinței lor, cu masele largi de la orașe și sate.

2) Baza organizatorică a frontului solidarității trebuie să fie patronajele, care să cuprindă masele cele mai largi. Activiștii patronajelor trebuie să ducă o muncă persistentă pentru mobilizarea patronajelor la lupta contra terorii, pentru regim politic în închisori etc., să le transforme în organizații cu caracter combativ.

3) Față de regimul barbar, căruia sunt supuse deținutele politice din Râmnicu Sărat, față de punerea în pericol a regimului din Doftana, Apărarea trebuie să mobilizeze masele pentru salvarea vieții deținuților din R[âmnicu] Sărat și pentru împiedicarea introducerii aceluiași regim și în alte închisori din țară.

4) Lupta pentru amnistie trebuie ridicată la înălțimea unei lupte largi populare, trebuie creat un curent larg de susținere a acestei lozinci. Trebuie dusă o campanie largă de combatere și de lămurire printre activiștii noștri, pentru a le arăta că este posibil să smulgem amnistie cu o luptă puternică și neobosită, legate cu toate luptele economice și politice a[le] maselor nevoiașe. În același timp, ADP, conștient de faptul că regimul dictaturii regale a imperialismului român este o gravă piedică în calea smulgerii amnistiei, privește cu simpatie lupta pentru răsturnarea acestui regim, a muncitorimii revoluționare.

5) Crearea patronajelor în întreprinderi și a comitetelor de luptă în contra terorii exercitate și pentru ajutorarea și apărarea celor mai hotărâți muncitori din întreprinderi. Atragerea în organele de conducere a elementelor active muncitorești.

6) Ajutor juridic în toate procese[le] țărănești și crearea patronajelor și a comitetelor de luptă în contra terorii exercitate de organele jandarmeriei la sate.

7) O atenție deosebită trebuie dată intensificării luptei în contra terorii și mai crâncene din provinciile ocupate.

8) O sarcină importantă este ridicarea ajutorului juridic la înălțimea celor cerute de situație. În toate regiunile și în București, trebuie pornit la reorganizarea birourilor juridice, atrăgându-se avocați noi și cu spirit combativ.

9) Trebuie curățat ADP de tot felul de sabotori, dușmani ai mișcării muncitorești, oameni care, acoperindu-se cu masca "binefacerii", pot aduce rele nemăsurabile mișcării muncitorești și organizației noastre. Trebuie dusă o luptă neîmpăcată contra tuturor oportuniștilor, care văd în organizații[le] de masă un loc de adunătură pentru tot felul de elemente dubioase sau filantropice, neapte de acțiune. O astfel de înțelegere a caracterului de masă a[le] organizației noastre, ne-ar lăsa la cheremul burgheziei, pe noi și pe cei pe care trebuie să-i apărăm.

10) Ajutorul strâns de la patronaje se va îndrepta ca și până acum direct în închisori. Această descentralizare a ajutorului nu înseamnă însă izolare și independență a patronajelor de organele de conducere, care sunt alese de înseși

patronajele. Trebuie să existe o legătură ceva mai strânsă între patronaje și conducerile lor. Patronajele au datoria să susțină și materialicește munca politică și organizatorică, care servește direct la îmbunătățirea situației tovarășilor din închisori.

11) În condițiile de teroare crescândă, o sarcină urgentă este găsirea posibilităților de apărare a cadrelor mișcării revoluționare, care suportă cele mai grele lovituri ale reacțiunii, ferindu-le de distrugere.

12) Îndeplinirea acestor sarcini ne va ridica până la adevăratul nostru rol, de Crucea Roșie în lupta maselor asuprite, în contra războiului imperialist, pentru pace, pământ, libertate, pentru viață mai bună.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 175, c. 313-315.

17. [1940 iunie] - Raport asupra situației organizatorice a organizației comuniste din București.

Секретно

10/1 - 40 г.

Организационное состояние Бухарестской организации

Горком - состоит из 6 тов.

1. Нику Тудор - секретарь
2. Тиохари
3. Коротков
4. Степе
5. Плотник
6. Железнодорожник

Организация разделена на 4 района. Каждый имеет партийный Комитет из 4-6 товарищей.

- Албастру - 125 членов партии
- Верде 100 “ “
- Погру 110 “ “
- Галбен 90 “ “

Интеллигенты (врачи, журналисты, архитекторы, адвокаты)	34
Студенты	20
Разные (технический аппарат и др.)	21
	500

Партийные организации в следующих фабриках:

Металлургическая индустрия;

Железнодорожные мастерские;

Пиротехник;

Вулкан;
Фишет;
Волфь

Металлургическая промышленность:

Сараль;
Леонида;
Трамвайное общество;
Металоглобус;
Гольденберг
Табачная фабрика

Кожевенная и текстильная промышленность (имеем приблизительно 30 ячеек, но названий фабрик не помню).

Комиссия молодежи из 6 членов.

4 районные комиссии, каждая по 3 товарища.

Имеет типографию - печатаются листовки для различных фабрик.

Traducere:

Secret

10 ianuarie 1940

Situația din punct de vedere organizatoric a organizației din București

Comitetul orașenesc se compune din șase tovarăși:

1. Nicu Tudor - secretar
2. Teohari
3. Korotkov
4. Stere²¹
5. tâmplar
6. feroviar

Organizația se împarte în patru raioane. Fiecare conține un comitet de partid compus din patru-șase tovarăși.

- Albastru - 125 membri de partid

- Verde - 100 membri de partid

- Negru - 110 membri de partid

- Galben - 90 membri de partid

Intelectuali (medici, jurnaliști, arhitecți, avocați) - 34 membri de partid

Studenti - 20 membri de partid

alții (personal tehnic ș. a. m. d.) - 21 membri de partid

[Total] 500

²¹ Stere Nichifor (?).

Organizații de partid în următoarele fabrici:

Industria metalurgică:

- Ateliere feroviare
- Pirotehnic
- Vulcan
- Fichet
- Wolf

Industria metalurgică:

- Saral
- Leonida
- Societatea tramvaielor
- Metaloglobus
- Goldenberg
- Fabrica de tutun

Industria textilă și de pielărie (avem circa 30 de celule, însă nu-mi amintesc denumirile fabricilor)

Comisia de tineret din șase membri.

Patru comisii raionale, fiecare compunându-se din trei tovarăși. Are tipografie - se editează manifeste pentru diferite fabrici.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 182, c. 3-4

18. [1940 iunie] - Raport privind situația numerică și organizatorică a organizațiilor Partidului Comunist din România în Bucovina, Basarabia și Dobrogea.

Секретно

1/1 - 40 г.

Буковина

Черновцы - 85

Хотин - 100

Радауц - 18

Кымпулунг - 26

Сторожинец - 21

250 членов партии

Обком из 3 товарищей.

Имеют технический аппарат и выпускают листовки на румынском, немецком и украинском языках.

Добружи - 250 членов партии

Обком - 5 товарищей

Горкомы - в Констанцы	95 членов партии		
“ - в Базаржик	105	“	“
“ - в Силистра	110	“	“
	250		

Большинство крестьяне.

В селах имеются многочисленные ячейки.

Бессарабия - 200 членов партии

Кишинев - (комитет из 5 товарищей) 85 члены партии

Бендеры	“	“	32	“
Сорока	“	“	53	“
Бельцы“	“	“	18	“
Акерман	“	“	9	“
Оргеев	“	“	3	“
			200	

Имеют связи с 85-90 сел.

Была областная конференция на которой присутствовали делегаты из Бендер, Кишинева, Бельц, Сорока, всего 8 товарищей и делегат со стороны Секретариата. Порядок для конференции:

- 1) Парламентские выборы и наши задачи.
- 2) Работа и наши задачи в массовых организациях.
- 3) Внутрипартийные вопросы.

Обком - собирает приблизительно 14.000 лей в месяц.

Обком партии состоит из 7 товарищей и был избран на конференции.

Горком Кишинева тоже был избран на конференции, где присутствовали 14 товарищей.

Имели место 2 партийные школы - состав и программу не знаю.

Traducere:

Secret

Bucovina

Cernăuți - 85

Hotin - 100

Rădăuți - 18

Câmpulung - 26

Storojineț - 21

[Total:] 250 de membri de partid

Comitetul de partid [compus] din trei tovarăși. Dispun de un personal tehnic și editează foi volante în limbile română, germană și ucraineană.

Dobrogea - 250 membri de partid

Comitetul de partid - cinci tovarăși

Comitete orașenești la: Constanța - 35 de membri de partid

Bazargic - 105 membri de partid

Silistra - 110 membri de partid

[Total:] 250

Majoritatea [sunt] țărani.

La sate sunt multe celule.

Basarabia - 200 de membri de partid

Chișinău - comitet din cinci tovarăși - 85 membri de partid

Bender - comitet din cinci tovarăși - 32 membri de partid

Soroca - comitet din cinci tovarăși - 53 membri de partid

Bălți - comitet din cinci tovarăși - 18 membri de partid

Akkerman - comitet din cinci tovarăși - nouă membri de partid

Orhei - comitet din cinci tovarăși - trei membri de partid

[Total:] 200

Au legături în 85-90 de sate.

A avut loc conferința regională de partid, la care au luat parte delegații din Bender, Chișinău, Bălți, Soroca, în total opt tovarăși și delegați din partea Secretariatului.

Ordinea de zi a conferinței:

1) Alegerile parlamentare și sarcinile noastre.

2) Munca și sarcinile noastre în cadrul organizațiilor de masă.

3) Problemele interne de partid.

Comitetul regional - adună circa 14.000 lei pe lună.

Comitetul regional de partid se compune din șapte tovarăși și a fost ales la conferință.

De asemenea, Comitetul orașenesc din Chișinău a fost ales în cadrul conferinței, la care au luat parte 14 tovarăși.

Și-au desfășurat activitatea două școli de partid - componența și programul nu le cunosc.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, Colecția microfilme Rusia, rola 182, c. 14-15.

19. [1940 iunie] - Raport cu privire la repartizarea numerică pe regiuni a membrilor Partidului Comunist din România.

Секретно

11/1 - 40 г.

Численный состав КП Румынии

Букарест - 500

Трансильвания - 1000

Прахова - 250
Галац - 100
Молдова - 300
Бессарабия - 200
Буковина - 250
Добружа - 250
Крайова - 120
2. 970

В тюрьмах - 160
В концлагерях - 60
Эмиграция (Франция) - 10
“ (СССР) - 15
3. 215

Обыкновенно товарищей, известные полиции не перабрасывают в другие районы (за редким исключением). Я часто предлагал, чтобы подготовленные товарищи, сидевшие в тюрьмах и находящиеся на учете полиции, перебрасывали в другие города, где они неизвестны. Но нет еще эти метода у нас. Обыкновенно мотивируя финансовыми трудностями, связанными с этим. Отчасти это так и есть.

Traducere:

Secret

Componenta numerică a Partidului Comunist al României

București - 500
Transilvania - 1000
Prahova - 250
Galați - 100
Moldova - 300
Basarabia - 200
Bucovina - 250
Dobrogea - 250
Craiova - 120
[Total:] - 2.970
În închisori - 160
În lagăre de concentrare - 60
Emigrația (Franța) - 10
Emigrația (URSS) - 15
[Total:] - 3.215

În mod curent, tovarășii care sunt cunoscuți de poliție nu sunt transferați în alte raioane (cu puține excepții). Eu am propus deseori ca acei tovarăși, pregătiți, care au stat în închisori și care se găsesc în evidența poliției să fie mutați în alte orașe, acolo unde sunt necunoscuți. Deocamdată însă, acest procedeu nu se practică la noi. De obicei, se motivează prin greutățile financiare legate de aceasta. Parțial, așa și este.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 182, c. 10

20. 1940 iulie 8 - Raport manuscris întocmit de Ștefan Foriș, privind situația numerică a Partidului Comunist din România.

Numărul membrilor de partid

<u>Ardeal</u> - Someș (Cluj)	360
- Timiș	180
- Mureș	240
	780

Prahova (Ploiești, inclusiv Brașov și Focșani) 160

Oltenia (Craiova, înainte de cădere²²) 170

Dobrogea 260

Dunărea de Jos 90

Moldova 250

Bucovina (sfârșitul [lui] martie) 380

Basarabia (sfârșitul [lui] mai) 280

București (fără studenți) 440

Total: 2.810

Concentrați cca. 1200

Puși la munca UTC și ținuți acolo în evidență 200

1400

4.210

Se mai scade acum:

din Basarabia (împreună cu Ismail și Cahul) 320

Bucovina 330

²² „Cădere” = în sensul de “arestare”.

8 iulie 1940

Ilin²³

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 175, c. 57

21. 1940 iulie, 9 - Raport întocmit de Vasile Luca, referitor la discuțiile purtate în ședința plenară a conducerii Partidului Comunist din România, desfășurată în iunie 1939, precum și la atitudinea adoptată de comuniștii români în problema minorităților naționale și a războiului.

Activitatea PCR de la ședința Plenarei din iunie 1939

Ședința Plenară a CC [al] PCR a scos la iveală o serie de lipsuri și greșeli ale partidului nostru, care nici până astăzi n-au putut fi complet lichidate și încă apasă greu partidul nostru și-l îngreunează în activitatea sa. Unele din aceste greșeli se izvorăsc încă din nepriceperea sau din neînțelegerea tacticii de front unic și de front popular după Congresul al VII-lea al Cominternului²⁴ chiar de către cadrele conducătoare din Com[itetul] Central al partidului nostru. Chiar în urma autocriticii apărută în "Scânteia" la începutul [lui] 1938, după alegerile generale în România, în care s-a arătat că partidul nostru a mers în alegeri la coada PNȚ, ca remorcă a lui și n-a reușit ca să facă front unic muncitoresc, în activitatea practică a PCR nu s-a simțit o cotitură pentru repararea greșelilor.

Partidul nostru n-a reușit să realizeze Frontul Unic Muncitoresc și Frontul Popular fiindcă a neglijat munca de jos în masele muncitorești, în rândurile muncitorilor P[artidului] și în masele partidului PNȚ și a[le] altor partide democratice. S-a lăsat dus de nas de către șefii social-democrați și de șefii partidelor burgheze, care au manevrat bine, folosind lipsa de legătură a P[artidului] C[omunist] cu masele de jos. Ei prelungeau tratativele, amânau tratativele sau respingeau să stea de vorbă cu tov[arășii] noștri după situația și posibilitatea lor de a manevra. Tov[arășii] din CC nu au înțeles că realizarea frontului unic cu s[ocial]-d[emocrații] și a Frontului Popular cu șefii partidelor burgheze nu se va putea face fără presiunea de jos a maselor muncitorești și țărănești care urmau aceste partide.

Șefii PSD și PNȚ nu erau interesați în introducerea fascismului și lichidarea partidelor în România, dar aveau frică de mase, de mișcarea maselor care treceau peste dorința acestor domni. După demonstrația din luna mai 1938, unde zeci de mii [de] muncitori și țărani au ieșit la chemarea PNȚ, dar sub lozincile

²³ Ilin = Ștefan Foriș.

²⁴ La Congresul al VII-lea al Comintern, desfășurat la Moscova între 25 iulie și 20 august 1935 s-a adoptat hotărârea cu privire la realizarea fronturilor populare.

partidului nostru, au transformat această demonstrație în adevărată demonstrație de Front Popular și n-au mai ascultat pe șefii lor; atât șefii s[ocial-] d[emocrați], cât și șefii n[ățional-] țărăniști au capitulat pas cu pas față de înaintarea fascismului, iar Maniu a mers până acolo ca să facă cunoscutul front unic cu gardiștii în alegeri²⁵. Partidul nostru n-a înțeles să demaște această capitulare a șefilor s[ocial-] d[emocrați] și ai PNTJ în fața maselor și nu a dus o muncă concretă zi la zi în mase pentru mobilizarea lor în jurul nevoilor lor zilnice, legând aceste lupte zilnice cu realizarea frontului unic și a Frontului Popular și peste voința șefilor au capitulat. Partidul nostru n-a mers mai jos decât la cadrele de mijloc sau de jos al[e] acestor partide ca să organizeze unele acțiuni comune, dar prea slabe pentru a impune realizarea frontului unic și a Frontului Popular.

Partidul nostru n-a știut să mobilizeze masele social-democrate și șefii partidelor burgheze s-au mărginit la câte o circulară ori o scrisoare de protest, la acțiuni pasive cu scopul de a înșela, de a nu pierde influența asupra maselor. Iată cauza pentru care Regele a reușit să dea lovitura de stat cu noua lui Constituție²⁶ și să introducă dictatura regală și apoi să lichideze partidele politice, să creeze Frontul Renașterii Naționale.

Iată de ce la crearea FRN de către dictatura regală, partidul nostru a capitulat a doua zi și nu a putut duce o luptă hotărâtă contra FRN-ului, deși în "Scânteia" a demascat organizația prin care Regele vrea să introducă fascismul în România.

Că CC însuși n-a avut o atitudine justă și consecventă față de FRN s-a putut constata din confuzia cadrelor de jos și de mijloc care în activitatea lor zilnică și în materialele scoase de ei au săvârșit greșeli pe care a trebuit să le combatem la plenară cu lozinca Com[itetului] Teritorial din Ardeal: "să transformăm FRN în organizație democratică", despărțirea membri[lor] guvernului în fasciști și democrați de către CC, colaborarea comuniștilor cu rezidența regală (Ardeal, Basarabia), cu ministrul Ralea la București în chestiunea breslelor și problemelor de conflicte economice în întreprinderi.

La ședința plenară a mai ieșit la iveală că și în munca sindicală partidul nostru a mers la rezistența cea mai ușoară. În România s-a făcut unitatea sindicală prin intrarea comuniștilor și partizanilor mișcării sindicale revoluționare în sindicate reformiste fără condițiuni. [Sindicatelor] noastre erau dizolvate de guv[ern]. Sarcina comuniștilor și partizanilor mișcării sindicale revoluționare era ca să realizeze frontul unic muncitoresc și unitate sindicală nu numai formal, prin intrarea lor în sindicate reformiste, ci prin activitatea lor pentru pregătirea în organizarea luptelor economice a[le] proletariatului, transformând această luptă

²⁵ Înainte de alegerile parlamentare din 1937, la inițiativa lui Iuliu Maniu. PNTJ. Partidul Liberal Georgist (Gheorghe Brătianu), Partidul Agrarian (Constantin Argetoianu) și Partidul "Totul pentru țară" au încheiat un pact de neagresiune electorală, cu scopul de a se opune tendințelor autoritare ale regelui Carol al II-lea; în urma alegerilor, nici unul dintre partidele politice nu a reușit să obțină cele 40 de procente din voturile exprimate, necesare pentru formarea unui guvern stabil.

²⁶ Constituția promulgată la 27 februarie 1938 punea bazele juridice ale regimului autoritar al regelui Carol al II-lea.

concretă de revendicări în acțiune politică de mase împotriva fascismului și a pericolului de război, transformând astfel sindicatele muncitorești în adevărate organizații de clasă ale proletariatului și să izoleze pe șefii reacționari trădători, demascându-i pe ei și faptele concrete.

Activitatea comuniștilor și a partizanilor mișcării sindicale revoluționare se caracteriza prin a sări [de] la o extremă la alta. Erau cazuri când comuniștii au intrat în sindicate reformiste fără a mobiliza masele întreprinderilor²⁷ și în sindicat n-au avut elasticitate, atacând cu epitete, cu înjurături pe șefii social-democrați care erau încă legați cu masele și din aceasta au ieșit scandaluri și excluderea comuniștilor din sindicate. Sindicatele [pe] care le-am avut complet sub conducerea noastră au fost excluse din Uniune și de la Confederația Generală a Muncii pentru că, din lipsă de elasticitate, au furnizat pretexte pentru șefii CGM care au vrut să spargă din nou unitatea sindicală. Cea mai mare greșală a comuniștilor și a partizanilor mișcării sindicale rev[oluționare] era că n-au priceput că baza lor de sprijin în sindicate nu poate să fie aristocrația muncitorească din sindicatele reformiste și minoritatea organizată a clasei muncitoare, ci marile mase ale proletariatului din întreprindere, reorganizate. Pe aceste mari mase trebuia să le ridice comuniștii la luptă și să le organizeze în sindicate și să creeze forța de neînving a proletariatului organizat.

În România, chiar după refacerea unității sindicale și acum, cu crearea breslelor, corporații nu este decât 10-15% organizat din masele proletariatului. Cele mai mari întreprinderi metalurgice și de armament nu sunt organizate (Malaxa, Leonida, fabrica de armament [de] la Otopeni, Pirotehnica, arsenale și toate celelalte din București). Din vreo 15-20.000 [de] muncitori din industria metalurgică și de război din București, breasla metalurgică numără maximum 200 muncitori înscriși în breaslă. Atelierele CFR, afară de cele 400 tâmplari, nu sunt organizate. Industria metalurgică, Astra, IAR (avioane), Schiel, cu vreo 12.000 muncitori, sunt în mică măsură organizate. Breasla are câteva zeci de muncitori organizați. În industria petroliferă Valea Prahovei, breasla vegetează cu câteva zeci de muncitori organizați. Atelierele CFR în întreaga țară nu sunt organizate în bresle decât în parte, neînsemnate. Afară de mine și industria metalurgică Reșița și ceva mai serios în porturi, unde reformiștii au influențat și au reușit să menție pe muncitori în breaslă, în România muncitorii organizați în bresle corporatiste se recrutează din industria ușoară și mică.

Nu se poate tăgădui că nu s-a dus nici o muncă pentru mobilizarea acestor mase la acțiuni pentru revendicările lor economice și pentru organizarea lor, dar, fiind aici teroare, și greutățile au fost mult mai mari, [iar] comuniștii și partizanii noștri sindicali au alunecat mereu pe panta rezistenței mai ușoare. spre industria ușoară și s-au mulțumit cu unele succese, importante de altfel, în industria ușoară.

Astfel, chiar dacă am cucerit pe muncitorii ceferiști în 1933 și până în 1937 i-am avut sub influența voastră, în 1938 am pierdut aceste mase care deveniseră

²⁷ Subliniere în textul original; vezi și mai departe.

detașamente de frunte a[le] proletariatului din România în anul 1933. Am pierdut fiindcă n-am știut ca să mobilizăm la lupta hotărâtă, sunt în apărarea revendicărilor lor cucerite prin lupte grele, dar treptat, treptat, burghezia, prin concediere și mutările de [la] un loc la altul ale cadrelor noastre și prin teroare, a răpit toate drepturile cucerite ale ceferiștilor (când am avut această masă organizată în 1936-37, nu a fost condusă la luptă hotărâtă, la acțiune de mase, afară de unele încercări timide care au dat posibilitatea direcției CFR ca să folosească slăbiciunile noastre și să lovească în muncitorii CFR).

Față de atitudinea spărgătoare și a terorii crescânde în contra sindicatelor și în general contra mișcării muncitorești, partidul nostru a alunecat la panta capitulării și lichidării liniei revoluționare de luptă în conflicte economice. De dragul menținerii frontului unic și a unității sindicale, nu numai că comuniștii au devenit remorca birocrăției sindicale reformiste, dar câteodată complicitii lor în trădarea grevelor economice, dar, în loc să se pună ei în fruntea luptelor economice, împingeau pe reformiști ca să conducă aceste acțiuni, au renunțat la orice critică față de orice greșeli și trădare a birocrăților, au primit metoda de colaborare de clasă a reformiștilor în conflicte economice. Au mers pe calea rezolvării pașnice a conflictelor economice, mai ales în urma creării breslelor și lichidării sindicatelor profesionale libere de către dictatura regală.

Pe mulți comuniști pe care partidul nostru i-a susținut și au ajuns la conducerea breslelor a trebuit să-i excludem și să-i demascăm ca trădători, iar comuniștii dintre cadrele noastre de partid, care activaseră în bresle, au infiltrat atât de adânc oportunismul că ne-au îngreunat extrem de mult munca partidului de a se pune în fruntea luptelor economice ale proletariatului din întreprinderi și să organizeze mișcări greviste p[entru] revendicări economice și să ridice masele muncitorești la lupta politică contra războiului și a dictaturii regale.

Trebuie subliniat că PCR a avut o politică nejustă de cadre în repartizarea comuniștilor la munca sindicală. Elemente stricate, oportuniste, excluse din partid au fost reprimiți și puși în fruntea mișcării sindicale și în fruntea breslelor, care au trădat pe urmă și ne-au compromis în fața maselor.

Unii tov[arăși] susțin că partidul nostru a dus o serie de acțiuni comune cu conducătorii social-democrați din CGM și cu cadre de jos ale s[ocial]-d[emocraților], care pe urmă au devenit trădători ai frontului unic și au capitulat față de dictatura regală și că din cauza aceasta n-am fi avut posibilitatea de a-i demasca pe ei la timp.

Este adevărat că am dus și acțiuni comune. Social-democrația română a avut frică de a pierde orice rol dacă vin ex-gardiștii sau cuziștii la putere și a mers cu noi în front unic, fără să supere însă pe patroni, iar dictatura regală, [în] forma aceasta a fascismului în România, a fost pentru ei o salvare, pentru că dictatura regală vrea să se bazeze tocmai pe bresle corporatiste și pe șefii s[ocial]-d[emocrați] birocrați sindicaliști. Ei au exclus pe Fluerași și Ghermani fiindcă atitudinea acestora putea să provoace pierderea influenței lor asupra maselor și că masele au protestat și au cerut excluderea lor. Apoi ei încă n-au fost siguri de rolul

ce-l atribuie dictatura regală pentru social-democrație. Această excludere însă n-a mai fost pusă în aplicare. PSD s-a declarat dizolvat și când dictatura regală le-a asigurat rolul de conducere în bresle și apoi locuri de deputați și senatori, social-democrații s-au supus dictaturii regale și l-au declarat pe regele călău ca “Regele Muncitorilor”. Comuniștii, în frunte cu CC n-au înțeles manevrele șefilor social-democrației și de aceea n-au reușit să demaște la timp pe acești lachei ai Regelui.

Dictatura regală și social-democrația n-ar fi putut crea breslele corporatiste fără ajutorul comuniștilor. Ea a avut nevoie de un Ralea cunoscut “democrat” ca să înșele masele cu demagogia lui Ralea care, ministru al muncii și “democrat”, are să lichideze luptele fracționiste din sânul clasei muncitoare și “va face o singură organizație profesională pentru muncitorime” - ăsta a fost cuvântul de ordine al lui Ralea, susținut apoi de CGM. Dictatura regală a avut nevoie de s[ocial-] d[emocrați] ca servitori siguri în fruntea breslelor și a avut nevoie ca comuniștii să-i organizeze pe muncitori în bresle și apoi să fie goniți de acolo. Acest lucru a reușit fiindcă partidul nostru n-a priceput manevrele, n-a demascat pe șefii social-dem[ocrați] și posibilitatea dată pentru a [se] lega cu masele în organizarea lor în bresle n-a fost folosită contra social-democratismului, contra dictaturii regale decât în măsură slabă, fiindcă partidul nostru, în frunte cu CC, n-a văzut pericolul principal în dictatura regală și apoi în FRN ca forța cea mai periculoasă pentru fascizarea țării și focul a fost îndreptat contra gardiștilor și a celorlalte org[anizații] fasciste, <...>²⁸ ce a convenit și dictaturii regale. Astfel, partidul nostru a fost manevrat de dictatura regală și de social-democrație.

Dacă partidul nostru a avut succese organizatorice, prin creșterea partidului în urma curățirii partidului de elemente fracționiste și de agenți troțchiști și de provocatori, a reorganizat celulele de întreprinderi, a atras în partid elemente românești bășinașe, a mobilizat masele într-o serie de acțiuni economice și politice și în frontul unic și independent acțiunii comune cu cadrele partidelor democratice. Dacă influența sa a crescut și s-a [maturizat] <...>²⁹, totuși partidul nostru a fost și încă este departe de a fi la înălțimile sale ca avangarda proletariatului din România și de a îndeplini mulțumitor menirea sa. Încă a persistat și la plenară și după plenară că ne îmbătăm cu succese mici și ne mulțumim cu ele fără a vedea lipsurile și greșelile proprii.

Nici plenara unde acum am intrat și eu în activitate după ieșirea mea din închisoare n-a putut să scoată partidul nostru din confuzie. Plenara a scos la iveală o serie de greșeli și lipsuri în munca practică, dar în linie generală a rămas pe poziția falsă în fața dictaturii regale și a FRN-ului. Critica tov[arășului] Boris Ștefanov a fost respinsă de Plenară fiindcă au fost ascunse faptele în fața Plenarei care puteau să dovedească că în fond tov[arășul] Boris Ștefanov a avut dreptate. Eu însumi am votat pentru respingerea criticii lui Boris Ștefanov, fiind informat greșit de tovii din Secretariat și în închisoare am citit prea puțin material de partid și toate

²⁸ Indescifrabil în text.

²⁹ Indescifrabil în text.

criticile ce am putut face am făcut pe baza rapoartelor și informațiilor ce am avut din cercurile muncitorești cu care am luat contact după ieșirea din închisoare.

Plenara CC al PCR totuși a luat o serie de hotărâri, [fapt] care a ajutat mult la creșterea influenței partidului asupra maselor și la creșterea organizatorică a partidului nostru. Astfel, s-a hotărât reorganizarea UTC-ului, s-a hotărât crearea unui curs de școală pentru cadre și a fost realizat cu o grupă de tov[arăș]. S-a hotărât ca, fără a renunța la propunerea de front unic și de acțiuni comune cu conducătorii PSD și ai partidelor burgheze, să facem o cotitură spre mase pentru a realiza frontul unic pe întreprindere, pentru pregătirea și organizarea luptelor economice și politice contra dictaturii regale, de a forța prin organizarea presiunii de jos a maselor realizarea frontului unic cu PSD, organizarea acțiunilor concrete pentru nevoile maselor populare de la orașe și sate și presiunea acestor mase asupra șefilor partidelor pentru realizarea luptei comune contra dictaturii regale, pentru organizarea luptelor naționalităților asuprite etc.

La ședința Plenarei s-a mai hotărât ca să forțăm acțiuni de mase sub egida FRN-ului și să folosim aceste adunări contra dictaturii regale și să fie revendicările maselor, dar asemenea adunări nicăieri n-au reușit și FRN însuși de frică de mase a renunțat la adunările proiectate și s-a apucat să formeze Gărzile Naționale ale FRN-ului, prin care dictatura regală a vrut să creeze gărzile de asalt contra clasei muncitoare și a maselor populare. CC-ul a hotărât demascarea și boicotarea acestor gărzi, dar și trimiterea unor tov[arăș] comuniști necunoscuți în aceste gărzi, cu scopul [de a organiza] descompunerea înăuntru.

Noi nu am văzut nici acuma că crearea gărzilor a însemnat că chiar acele mase care la început au intrat în FRN nu mai au încredere în FRN și FRN este în descompunere și de aceea dictatura regală vrea să se înlocuiască “baza ei de mase” cu bandele teroriste polițiste ale Gărzilor Naționale. Și n-am dat lozinci hotărâte de ieșire și boicotare atât a FRN, cât și a gărzilor și să pornim la lupta hotărâtă contra lor. Fără a recunoaște atitudinea noastră confuză șovăitoare față de FRN, am început să combatem organele de mijloc și de jos ale partidului p[entru] greșelile lor de confuzie și de colaborare cu FRN și cu dictatura regală, luând astfel atitudine deschisă hotărâtă contra FRN și a dictaturii regale. În contact cu cadrele de jos și de mijloc în combaterea lor am început să mă conving că B[oris] Ș[tefanov] avea ceva dreptate. că aceste greșeli a[le] cadrelor nu pot să fie aruncate în întregime asupra lor și însuși CC nu a avut o atitudine clară și hotărâtă și că el este vinovatul principal pentru confuzia cadrelor.

Noi nu am venit în fața cadrelor și a maselor cu autocritica bolșevică și astfel să ajutăm mai bine cadrele pentru îndreptarea lipsurilor și greșeli[lor] și să educăm cadrele noastre și să ridicăm autoritatea și influența partidului asupra maselor.

Acțiunile conduse de partidul nostru în anul 1939-1940

După alegerile parlamentare și Parlamentul corporatist sub FRN, s-a ascuțit lupta de clasă în România. De un an de la introducerea regimului dictaturii regale, a

început să dispară în mase orice iluzie că dictatura regală vreau sau poate îmbunătăți situația clasei muncitoare și a maselor populare.

Dictatura regală, prin crearea FRN-ului și a breslelor corporatiste, nu numai că n-a putut lărgi baza sa de mase, dar masele proletare din breaslă au luat atitudine tot mai hotărâtă pentru revendicări peste capul birocraților, sub conducerea comuniștilor, contra dictaturii regale. Pentru ziua de întâi Mai, guvernul a convocat Congresul breslelor din întreaga țară și a permis întrunirea breslelor și demonstrația cu scop demagogic. El voia ca 1 Mai, care este recunoscut ca ziua a muncii și sărbătoare legală, să fie o zi de slăvire a dictaturii regale, ziua de colaborare între capital și muncă, cu ajutorul șefilor s[ocial]-d[emocrați].

Partidul nostru însă a căutat ca să folosească aceste întruniri pentru democrație, contra fascismului opresor, contra dictaturii, contra războiului, pentru revendicările maselor. Aceste întruniri și demonstrații însă n-au ieșit pe placul guvernului. Dacă la congres, unde au fost mai mulți birocrați sindicali, delegații comuniști din diferite bresle în fața miniștrilor și-au pierdut capul și nu numai că n-au ridicat cerințele maselor, dar au tăcut din gură când s-a propus din partea guvernului și susținut de s[ocial]-d[emocrați] o zi de salariu p[en]t[ru] înarmare, la întrunire și demonstrație masele muncitorești au manifestat și au strigat “Jos dictatura! Jos fascismul! Amnistie pentru deținuții politici antifasciști!” etc. După 1 Mai, guvernul și șefii birocrați s[ocial]-d[emocrați] din bresle se năpustesc asupra comuniștilor ca să-i excludă din bresle.

Începe o serie de acțiuni pentru ridicarea salariilor. Aceste acțiuni au mers la început pe linia lichidării conflictelor pe calea pașnică, crearea contractelor colective de muncă cu frunzații breslelor și inspectoratul muncii, și comuniștii împingeau pe birocrații s[ocial]-d[emocrați] să conducă aceste acțiuni economice și nu se puneau ei în frunte, ca să nu fie compromise aceste acțiuni. În urma luptei CC contra oportunismului, aceste acțiuni s-au transformat în lupte greviste, mai ales la sfârșitul anului 1939. Greve în textile una după alta la București. Greve la Metaloglobus, la “Fichet”, în fabrici metalurgice, greve în textile Iași, Galați, Craiova. O serie de alte manifestări pentru salariu și îmbunătățirea condițiilor de muncă etc., fără însă a ajunge la grevă (la Atelierele Grivița, la Leonida, Pirotehnica <...>³⁰ București), o serie de conflicte economice în întreaga țară care n-au ajuns la lupte mai superioare [sic!] nu din voia maselor, care erau gata la luptă, dar din cauza oportunismului cadrelor noastre care au fost mulțumite că se încheie contracte colective pe calea pașnică, tratative, arbitraj, cu ridicarea de salariu cu 15-30%, când scumpetea a crescut cu 70-80%.

Punerea poverii mobilizării în întregime pe spatele celor ce muncesc, creșterea scumpetei și a impozitelor directe și indirecte au creat o situație foarte favorabilă pentru mișcări greviste, dar conducătorii reacționari ai breslelor nu numai că au făcut totul pentru împiedicarea oricărei lupte economice hotărâte, dar au sabotat convocarea întrunirilor (autoritățile dau permise pentru întrunire numai

³⁰ Indescifrabil în text.

bandelor trădătoare), au hotărât împreună cu guvernul întâi o zi, apoi o lună de salariu a tuturor muncitorilor pentru înarmare. Au votat pentru prelungirea orelor de lucru. În multe bresle unde tov[arășii] noștri au avut în mână conducerea breslelor, nici ei n-au căutat ca să organizeze mișcări greviste și nu au mobilizat masele pentru rezistența contra punerii cheltuielilor de înarmare pe spatele celor ce muncesc. Cu cât de mult era ridicată voința de luptă a maselor dovedește și aceea că muncitorii sub lozincile noastre, sub conducerea noastră la București au respins o lună de zile salariu pentru înarmare, mergând până la grevă de protest (Leonida, în textile) și au fost și mișcări spontane în acest sens. Guvernul a fost nevoit la București ca să [nu] continue reținerea de o lună din salariu și a început să se târguiască cu muncitorii, apoi să citeze la poliție și să intimideze individul și să stoarcă câteva sute de lei.

Partidul nostru, prin broșura scrisă de mine “Luptele economice în condițiunile războiului imperialist”, a arătat lipsurile și greșelile noastre în luptele economice și a combătut în special oportunismul și a arătat cum trebuie pregătite, organizate și conduse luptele economice, realizând frontul unic în întreprindere.

Pornind din prisma aceea că datorită [faptului că] breslele care au dus lupte greviste sunt dizolvate, comuniștii și conducătorii lor cinstiți sunt excluși din bresle și nu au putut împiedica excluderea și dizolvarea, și chiar breslele conduse de noi s-au compromis datorită oportunismului și că dictatura regală reușește cu ajutorul s[ocial]-d[emocrației] și oportuniștilor să impună prin bresle toată povara crizei și a înarmării. Că conducerea breslelor este aleasă nelegal, că activitatea breslelor este împiedicată etc. Apoi grevele și conflictele economice ne-au arătat că, având în vedere că partidul nostru numeric este slab și în întreprinderi nu sunt puternice celule de partid, și astfel celula se transformă în sindicat care se ocupă exclusiv cu organizarea luptelor economice, iar în alte întreprinderi lipsesc organizațiile de partid, am făcut o greșală de a crea grupări sindicale în întreprinderi, cu organe respective, cu organe pe localitate și centrală. Aceasta înseamnă a merge la rezistență mai ușoară, înseamnă capitulare în fața greutăților ce ne întâmpină în bresle.

Eu am crezut ca să menținem lupta noastră în bresle pentru a cuceri în bresle drepturile sindicale libere și în același timp să organizăm în întreprinderi pe toți membrii breslelor și pe muncitorii neorganizați în aceleași grupe sindicale, refăcând astfel unitatea organizatorică în întreprinderi fiindcă prin forma organizatorică a breslelor muncitorii din una și aceeași fabrică sunt organizați în diferite bresle, după nevoia lor. Aceasta însă s-a dovedit greșit din două puncte de vedere. Una că, pentru unitatea muncitorilor în întreprinderi, putem cauza front unic de luptă și organe respective pentru front unic (comitete de fabrică și comitete de acțiune de grevă) și nu sunt necesare grupări sindicale care înseamnă organizații sindicale paralele breslelor când există orice fel de organizații profesionale permise de lege, deci posibilitatea de a organiza deschis pe muncitori în organizații profesionale. A doua, că o scădere momentană a breslelor, cauzată de cele arătate în broșură și în acest raport, a fost interpretată greșit că acum muncitorii părăsesc

definitiv breslele. Din contră, în urma creșterii scumpetei și voinței de luptă a maselor chiar în timpul când a fost tipărită broșura a început să crească din nou numărul breslelor, deși nu pretutindeni. Apoi, s[ocial]-d[emocrația] a început să excludă din contracte colective pe cei care nu sunt înscrși în bresle. Dreptul de a încheia contracte colective îl au numai breslele, așa că muncitorii, pe lângă că caută să se organizeze și să cucerească revendicările prin bresle, sunt și siliți indirect ca să intre în bresle.

Având în vedere slăbiciunea numerică a partidului și insuficienta legătură cu întreprinderile într-o parte, iar în altă parte conflictele economice [care] se înmulțesc, se lărgesc mereu, în așa măsură că partidul nostru nu poate cuprinde toate și să împiedice trădările clicii s[ocial]-d[emocrațiilor] reacționari din bresle, socot necesar ca partidul să mențină organe ajutătoare atât general cât și local ca un fel de resort sindical care se ocupă exclusiv cu pregătirea și organizarea luptelor economice mai ales unde nu există nici celule de partid, în întreprinderi să creeze cadre bune și constructive pentru uniune sindicală în bresle, să organizeze pe muncitori în bresle etc.

Afară de luptele economice, partidul nostru în întreaga țară a dus lupte și a organizat acțiuni, demonstrații cu femeile concentraților pentru ajutorarea lor de către stat și comună cu succes. În urma acestor acțiuni, a fost făcută chiar o lege pentru ajutorarea familiilor concentraților.

Asemenea acțiuni [au avut loc] nu numai în orașe [ci] și la multe sate, mai ales în Bucovina, Basarabia. La Chilia Nouă, jandarmii au tras asupra femeilor care au manifestat pentru ajutorarea lor. Au fost multe acțiuni printre soldații concentrați în zonă și la lucru pentru concediu de concentrare, alimente și tratament.

Activitatea PCR în chestia națională

Partidul nostru a avut unele succese cu organizarea naționalităților asuprite și în conducerea luptelor lor național-revoluționare, în Ardeal, Basarabia și Bucovina. În cadrul comunității maghiare, "Madosz" a reușit ca să reorganizeze cadrele sale și să ducă o muncă independentă în sânul comunității. Adunări, conferințe, cucerirea unor revendicări la sate, jud. Bihor, presă etc. În Bucovina și Basarabia au fost reorganizate cadrele și create chiar organizații la sate, "Văzvolenia"³¹ și Uniunea Revoluționară a țăranilor.

Partidul nostru ar fi putut mobiliza mult mai larg masele adânc revoluționare ale naționalităților asuprite dacă ar fi avut o atitudine clară și consecventă în chestiunea națională.

Partidul nostru a scos lozinca drept[ului] de autodeterminare până la dezlipire de statul român, în timpul când pericolul principal era fascismul german agresiv și a dat lozinca apărării granițelor României. Cu aceasta a dat apă la moară revizionștilor maghiari și bulgari și nu a putut atrage marile mase ale

³¹ „Văzvolenie” (ucr.) = eliberare; [aici] organizație a comuniștilor ucraineni.

naționalităților asuprite în contra fascismului, contra dictaturii regale și a dat posibilitate revizionismului ca să atace organizațiile națion[aliste] că au trădat interesele naționale ale populațiilor maghiară și bulgară din România. Prin atitudine nejustă în chestia națională, p[artidul] c[omunist] a împins pe tov[arășii] din Dobrogea la șovinism naționalist. Ei, în loc de autodeterminare până la dezlipire de statul român, au primit lozincă fascistilor bulgari: reîntoarcerea Dobrogei la Bulgaria pe baza drepturilor etnice și istorice ale Bulgariei.

Abia după izbucnirea războiului imperialist, CC a început să aibă linia justă în chestiunea națională și să pună această problemă înspre descompunerea imperialismului României, dar și după aceasta în materialul nostru de partid s-au strecurat greșeli fără să băgăm de seamă³².

Lupta PCR contra războiului imperialist

La începutul războiului imperialist, partidul nostru de la început a spus că este vorba de un război imperialist pentru noua împărțire a lumii, dar la început a avut lipsuri [în] această apreciere, căutând că acest război are și un caracter specific antifascist, adică contra fascismului german agresor. Am demascat și pe guvernele anglo-francez și polonez, ca vinovat[e] pentru acest război imperialist, dar am rămas pe poziția că pericol[ul] principal totuși este Germania hitleristă³³. În urma multor frământări în sânul Secretariatului, s-a clarificat tot mai mult atitudinea noastră în fața războiului imperialist și am dat lozincile în consecință. România, după pactul germano-sovietic, dacă înainte a fost [orientată] spre Germania, de acum a mers tot mai mult spre Anglia și Franța, ducând o politică de provocare contra URSS-ului. Burghezia a făcut și în România uniuni sacre, de la s[ocial]-d[emocrație] până la Garda de Fier, cuprinzând toate forțele contra clasei muncitoare și pentru politica provocatoare de război. Contrazicere în lagărul burghez s-a manifestat numai în sensul că Maniu cerea intrarea în război imediat alături de Anglia și Franța, iar Regele și guvernul așteptau momentul potrivit pentru a arunca popoarele din Rom[ânia] la război pentru menținerea teritoriilor ocupate în timpul primului război imperialist și pentru noi cuceriri. Nici o forță politică afară de PCR n-a luat atitudine hotărâtă contra războiului, contra dictaturii regale provocatoare la război și care puneă toată povara mobilizării pe spatele celor ce muncesc.

Deci PCR a părăsit tratativele cu partidele s[ocial]-d[emocrat] și cele burgheze, "democratice" și a pornit pentru realizarea frontului unic proletar și frontul[ui] unic popular cu masele populare peste capul și contra conducătorilor lor trădători și provocatori de război. Partidul nostru a reușit astfel să ducă și acțiuni importante împotriva războiului, mobilizând masele de jos pentru a respinge povara cheltuielilor de înarmare, pentru ajutorarea concentrațiilor, acțiunea

³² Toate aceste schimbări de tactică ale PCR erau cauzate de directivele confuze transmise de Comintern, în condițiile create de încheierea Pactului Ribbentrop-Molotov.

³³ Conducerea Comintern solicitase partidelor comuniste să prezinte ca principale vinovate pentru declanșarea războiului Marea Britanie și Franța; propaganda împotriva Germaniei naziste, cu care URSS încheiase un pact de neagresiune, trecea astfel pe un plan secundar.

soldaților concentrați, mișcări greviste în întreprindere pentru respingerea împrumutului de înzestrare.

Prin manifeste, broșuri, ziare ilegale, partidul a chemat la luptă masele muncitorești și populare, la luptă contra dictaturii regale jefuitoare teroriste războinice, că singura salvare este răsturnarea dictaturii regale, acordarea dreptului de autodeterminare pentru naționalitățile asuprite până la dezlipire de statul român, înțelegere cu popoarele din Balcani și prietenie cu marele stat socialist URSS.

Tovarăși, în raportul meu despre [sic!] activitate am căutat ca să scot la iveală mai mult lipsurile și greșelile PCR și ale CC-ului în mod înadins. Am scos la iveală mai mult aceste greșeli fiindcă sunt tendințe de mulțumire de sine, de îmbătare cu unele succese și nu se recunoaște că în situația obiectivă dată, fără greșelile și lipsurile ce am avut, am fi putut avea cu totul altă situație în România. Dezvoltarea evenimentelor istorice în România, ascuțirea și adâncirea tuturor contradicțiilor regimului actual în România cer nu mici succese și cer ca PC să fie în frunte și să dirijeze evenimentele în folosul clasei muncitoare și a[l] maselor populare. Noi am avut încă succese. Noi am reorganizat UTC, am legat cu satele mai bine ca înainte, a crescut partidul mai ales în întreprindere, influența PCR crește și va crește și mai mult în haosul României, cu toată teroarea sălbatică a dictaturii regale. Am reorganizat Ajutorul Roșu lărgind mult cadrele sale și am ajutat închisorile de muncă cu propriile noastre forțe etc., dar situația cere mult mai mult.

România Mare, creată de imperialismul englez-francez în urma războiului cu jandarmul Europei contra bolșevismului, este în descompunere. Eliberarea Basarabiei și nordul[ui] Bucovinei de către eroica și glorioasa Armata Roșie ascuțește mult lupta de clasă și lupta naționalităților asuprite pentru eliberarea lor națională. Dorul clasei muncitoare din România și a[l] maselor populare pentru a scăpa de jaf și de exploatare de sub jugul capitalist în urma eliberării Basarabiei și nordu[ului] Bucovinei a crescut lăudabil. Politica burgheziei și s[ocial-]d[emocrației] de a menține România Mare ca jandarm contra bolșevismului, ca bază de atac contra URSS a dat faliment și clicile reacționare burgheze și social-democrate bancrutare se bat între ele pentru menținerea mai departe a situației lor de clase privilegiate. Într-o parte prin a arunca România ca minge de joc în mâinile imperialismului german, sacrificând interesele vitale și independența poporului român. [Pe de] altă parte, Maniu și gardiștii vor să arunce poporul român în aventura războinică cu Ungaria și Bulgaria.

Partidul nostru trebuie să demaște ambele clici reacționare și falimentare și să mobilizeze masele muncitorești și populare și naționalitățile asupra [ideii] că singura ieșire este luarea în mâini a destinului său de către popor, răsturnând actualul regim, rezolvând problema națională și teritorială pe baza dreptului de autodeterminare până la dezlipire și prin înțelegere cu poporul ungar și cu popoarele din Balcani pentru a scăpa pe aceștia de grozăvia războiului și realizarea prieteniei între marele stat sovietic și poporul său.

Este necesar de a face un program în acest sens, popularizarea acestui program și chemarea maselor pentru înfăptuirea lui.

9. VII. 1940

Luca Las[z]lo

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 201, c. 514-529

22. 1940 iulie 12 - Raport întocmit de către conducerea organizației comuniste din București, cu privire la activitatea acesteia în legătură cu ultimatumul sovietic pentru cedarea Basarabiei și Bucovinei de Nord.

C. Секретно

Информация о бухарестской парторганизации

Чтобы Вы могли иметь ясную картину рошедших событий в Бухаресте, которые последовали за советской нотой, прежде всего постараюсь описать все, что увидел на улице и слышал в связи с этим.

В четверг 27. VI, после, обеда, часа в 4-5, весь город говорил о советском ультиматуме. Говорили, что коронный совет непрестанно заседает в палате. На всех улицах стояли группы, людеи и обсуждали. Буржуазия ошеломлена. Одни говорили, что русские требуют устье Дуная и Констанцу. В 8 час. 45 мин. было сообщено по радио, что советское правительство вручило ультимативную ноту, требуя передачи Бессарабии и Северной Буковины. Правительство решило потребовать у Советского правительства допустить делегацию для обсуждения этого вопроса. Все поняли, что речь идет не об обсуждении, а об отступлении. Этим сообщением преследовалась цель успокоить общественное мнение. Вокзалы были уже наполнены людьми, возвращаюимся в Бессарабию и Буковину. Все полицейские комиссары были мобилизованы и одеты в штатские одежды. Говорили, что в 10 час. в. будут облавы. Жители собирались вокруг пивных и слушали радио. Женщины радовались, что нет еще востны. Другие гоборили: “позор, для этого нас мобилизовали уже столько месяцев и взяли насильно столько денег, а теперь отступают. Ну, так и лучше, все-таки мы сами не могли бы драться.” Многие согласные с этим молчали. Железнодорожники требовали войну. Во всех газетах, в передовых, писали что другого выхода нет, что никто нам не поможет, что война была бы сумашествием, что все должны с этим согласиться с спокойствием и надеждой, что в будущем все возвратиться. В этот вечер я имел заседание подкомитета Дидешты, присутствовали все товарищи. Все выражали свою радость по поводу освобождения части населения, поработанного румынскими капиталистами. Я показал, что это ускорит освобождение всего народа от капиталистического рабства. Мы решили о наших задачах, в случае если будет война против СССР (мы не были убеждены, что они отступят), а

именно: дезорганизация фронта и хозяйства в тылу фронта, массовый переход на сторону Красной Армии. Я сказал, что по собственной инициативе никто из членов партии не должен уходить. В этот вечер не было арестов. 28. VI в пятницу тоже замешательство на улицах, некоторые товарищи обсуждали на улицах о провокационных намерениях правительства по отношению к СССР. Видно было, что буржуазия потеряла голову, а правительство не знало, что делать. Вечером была демонстрация железнодорожников, которые требовали войны. Женщины плакали на улицах о мужьях, которые были мобилизованы. В пятницу газеты подготовили общественное мнение к событиям, потому что вечером сообщили об уступках. Потом была реорганизация правительства, в связи с приходом в правительство Хоря Сима, Симеонеску, Вайда и др. В субботу 29. VI. газеты призывали открыто к погромам. Видно было, что правительство пыталось создать диверсию, чтобы снять ответственность. Вторая диверсия была мобилизация. В эти дни я встретился с несколькими рабочими (членами партии) из разных кварталов и предприятий, а именно: с одним железнодорожником, металлистом с “Вольф” из района Обор, с фабрики “Металло-Глобус” и текстильщиками. Все говорили, что большинство радовались, ругали провокационную политику румынского правительства, в связи с приемом Лаврентьева. Одни говорили: “где тот, который говорил, ни одной борозды не уступим”, “если мы пойдем, в 2 дня будем в Киеве”, “Красная Армия не слабая, если Король боится войны.” Другие говорили: “Наше спасенье, если русские дойдут до Бухареста”. Правда, там, где товарищи не были связаны с массами, ругали Советский Союз. Вот один пример: один комсомолец железнодорожник в разговоре был прерван следующими словами: “Вот что сделали твои русские”. Товарищ замолчал не ответил. Более того, он сказал, что лучше не дискутировать о Советском Союзе. С субботы начались аресты среди компрометированных бессарабцев. В воскресенье газеты подали надежду, что немцы, закончив с англичанами, в течение 2-х месяцев и тогда расплатятся с русскими. После этого начался террор, погромы против эвакуированных из Бессарабии и пограничной полосы (Галац, Васлуй, Бакау, ясс). Во всех фабриках в стратегических местах были поставлены пулеметы (здесь была боязнь выступлений), террор против рабочих и рабочих кварталов. В понедельник газеты пытались призывать народ к спокойствию и терпению, говорилось об инцидентах, которые, к сожалению имели место в Галаце. Мое мнение, что правительство испугалось, чтобы погромы не обратились против самого правительства. Через связь в полку я узнал от одного товарища, который был солдатом в гвардейском полку, что солдаты плакали о женах и детях, когда им сказали, что они будут посланы в Бессарабию. Ни один не готовился поехать с радостью. Офицеры становились демократами и филантропами. Этот полк является привилегированным. 18. VI в понедельник утром делегация из Бухареста пришла поздравить г. Лаврентьева. Она была принята г. Куколевым, так как Лаврентьев еще не вручил своих верительных грамот.

Мы приветствовали политику мира Советского Союза, благодаря которой Румыния не была втянута в войну и пр. пр. Тов. Куколев от имени Лаврентьева поблагодарил нас и просил не делать публичных манифестаций. Делегация ушла. Делегация решила препятствовать демонстрации, которая должна была состояться после обеда в 5 часов, посоветовавшись с Горкомом. Каждый из членов делегации сказал своим людям, чтобы не приходили на демонстрацию, но они успели задержать лишь незначительное число. В 5 час. состоялась демонстрация. Полиция окружила все кварталы вокруг представительства и арестовывала каждого, кто проходил и проезжал мимо посольства. Было арестовано около 1000 человек, которые вскоре были освобождены (4 были взяты потом). Присутствовало на демонстрации около 3000 человек, большинство рабочих железнодорожники, с фабрики Леонида и из района Обор. здесь было видно, что СССР пользуется большой симпатией.

После советской ноты, некоторые, не ответственные товарищи еще с первого дня высказали мнение, что возможно румынское правительство попытается сделать сближение с Советским Союзом. Но после того как факты стали известны, стала ясна обстановка. В пятницу вечером Тонас - секретарь окружного комитета встретился со мной и с большой радостью сказал следующее: "Мое мнение, что необходимо вывести всех рабочих на улицы и Красная Армия, наверно, придет". Потом мы дискутировали о задачах и выступлениях, которые надо расширить еще больше, дискутировали о заседании уездного комитета, которое будет 1. VII, в понедельник вечером в полном составе, где представитель ЦК КПР будет говорить о положении. В воскресенье утром мы сделали заседание уездного комитета комсомола. Там я сказал, что мы еще не имеем оценку событий со стороны ЦК КПР. Но я могу сказать мнение уездного комитета партии. Мы показали (я и представитель ЦК комсомола), что румынское правительство обратилось к Германии и Италии, которые не могли оказать помощи, а румынская буржуазия не в состоянии сама противостоять и полагаться на свою армию и разрешило мирным путем присланную ноту. Румынское правительство усилит королевскую диктатуру, чтобы противостоять массам, которые не довольны тяжестью экономического кризиса, мобилизацией, отсутствием помощи женам мобилизованным, уменьшением зарплаты и пр. Террор усилится против народа и особенно против КП. А во внешней политике будет продолжаться провокация против СССР и откроется ориентация на Германию. Потом мы рассказали задачи:

- 1) Углубление экономических выступлений, связывая их с политическими лозунгами.
- 2) Организационное укрепление комсомола.
- 3) Борьба против оппортунизма (пример молодого железнодорожника по вопросу об СССР).

Мы доказывали, что освобождение Бессарабии и Буковины означает устранение войны против СССР дальше от советских границ. Это означает

ускорение освобождения всех народов Румынии и румынского народа. Это означает увеличение доверия к Красной Армии со стороны народов Румынии. Наш лозунг должен быть сближением народов Румынии с СССР. В понедельник вечером было заседание пленума уездного комитета. Я думаю, что это является самым важным из моего доклада, так как здесь дискутировались все вопросы. Присутствовали и Танасе (консп. имя), И. С. Гершкович, Феля Моисеску и Н. Тудор. Сначала мы единодушно выразили благодарность Красной Армии на освобождение Бессарабии, послали приветствие т. Сталину, т. Молотову и т. Ворошилову. Потом Н. Тудор информировал о политическом положении после освобождения Бессарабии и показал перспективы. Эта информация была аналогична с моим докладом в уездном Комитете Комсомола, поэтому я ее не повторяет. Потом все товарищи высказались. Все были согласны. Тов. Н. С. показал, что мы упустили один важнейший и благоприятный момент, а именно в первый день советского ультиматума не использовали замешательство у капиталистов для массовой манифестации и открытого провозглашения партийных лозунгов. Очень много дискутировалось о том, задержаться ли Красная Армия на р. Прут или пойдет дальше. Один из товарищей хотел определить день и путь развития событий. В конце т. Н. Тудор заявил, что наступление Красной Армии зависит от того, как Компартия Румынии сумеет мобилизовать массы на борьбу и создаст благоприятные условия для этого, а между тем народное положение позволяет. Т. Н. Тудор сказал, что после ультиматума было решение Ц. К. КПР, что все товарищи из Бессарабии и Буковины должны поехать в Бессарабию и Буковину, так как они имеют очень тяжелые условия работы в Румынии и невозможно держать много товарищей в подполье. Слух, который распространил один товарищ из района Альбаstrу, что мы имеем право уехать, пришел из Ц. К. Но к этому слуху мало товарищей прислушались и ожидали решения по организационной линии. Благодаря тому, что это решение опоздало, мы, районные руководители (особенно р. Альбаstrу - н. с.) были поставлены в неудобное положение перед бессарабскими товарищами, которые еще не уехали. Тов. Н. Тудор объяснял это опоздание тем, что Ц. К. не имел технической возможности передать это решение. Тов. Ф. была против этого решения, потому что она ничего не сделала для Бессарабии, не работала в Бессарабии, не связан с ней. Поэтому она не должна ехать. После этого дискутировались положение районов после отъезда бессарабцев. Из района Альбаstrу уехало 40 членов партии, из района Негру тоже около 40, но большинство уехало из квартала Дудешт. Из Обор уехали только 2. В районе Верде остались все, никто не уехал. Из района Гальбен уехали 2 буковинца. Мы наметили товарищей, которых нужно поставить на место бессарабцев. Из уездного комитета ушли только 2: С. (Гершкович) и Ф. (очевидно Офелия Маноле), заместители еще не выделены, но предполагается: 1 железнодорожник и 1 рабочий с фабрики Малакса. На этом заседании поставлены следующие задачи: расширение на

крупных предприятиях железных дорог, на фабриках Малакса, Леонида. Вокруг выступлений мобилизовать рабочих и остальных районов. Организовать выступление женщин, которое уже начинается. Усилить работу в деревне. Работа среди молодежи и пр. Повести пропаганду по вопросу освобождения Бессарабии и Буковины (резюльции, массовки и пр.). Эта кампания должна закончиться манифестацией в воскресенье или понедельник. Решено, чтобы уезжающие передали работу.

За последнее время хорошо поставлена была работа в районе Верде, который был месяц тому назад дезорганизован. Укрепился район Негру, Обор.

В "Малакса" за последнее время ячейка увеличилась с 40 по 10 членов. Там были выступления рабочих по цехам, которые и теперь еще имеет место. Также были выступления и на фабрике "СЕТ" и в электрической промышленности. Среди железнодорожников большое недовольство. После ухода бессарабцев будут ослаблены комитеты помощи заключенным (патронаж). Имеем связь с деревней, где имеем членов партии. Всюду большое оживление в работе. Комсомол все же сектантский.

12. VII. 1940

Гершкович - член
Бухарестского Горкома
КПР

Traducere:

Strict secret

Informație privind organizația bucureșteană de partid

Pentru ca dumneavoastră să puteți avea o imagine clară asupra evenimentelor trecute de la București, care au urmat notei sovietice³⁴, voi încerca, înainte de toate, să descriu tot ce am văzut pe stradă și am auzit în legătură cu aceasta.

Joi, pe 27 iunie, după prânz, pe la orele 4-5, întregul oraș a vorbit despre ultimatumul sovietic. Se spunea că la Palat, Consiliul de Coroană este în ședință permanentă. Pe toate străzile, grupuri de oameni discutau. Burghezia este zguduită. Unii spuneau că rușii revendică Gurile Dunării și Constanța. La ora 8:45, s-a comunicat la radio că guvernul sovietic a înmănat nota ultimativă, cerând retrocedarea Basarabiei și a nordului Bucovinei. Guvernul a hotărât să ceară guvernului sovietic acordul ca o delegație să se întrunească pentru discutarea acestei probleme. Cu toții au înțeles că nu este vorba despre discuție, ci despre retragere. Acest comunicat a urmărit scopul de a liniști opinia publică. Gările erau deja pline de oameni care se întorceau în Basarabia și Bucovina. Toți comisarii de

³⁴ Ultimatumul sovietic de la 26-27 iunie 1940.

poliție au fost mobilizați și echipați în haine civile. Spuneau că la ora 10 seara vor fi razii. Locuitorii se adunau în jurul cârciumelor și ascultau radioul. Femeile se bucurau că nu este încă război. Alții spuneau: “Rușine! De aia ne-au mobilizat atâtea luni și ne-au forțat atâția bani, iar acum se retrag! Așa este mai bine, totuși, noi singuri nu ne-am fi putut bate”. Mulți dintre cei ce erau de acord cu aceasta tăceau. Legionarii cereau război. În ziarele de frunte se scria că altă soluție nu există, că nimeni nu ne va ajuta, că războiul ar fi o nebunie, că toți ar trebui să se liniștească, în speranța că în viitor totul va fi cum a mai fost. În acea seară, am avut o ședință în subcomitetul Dudești, la care au luat parte toți tovarășii. Cu toții și-au exprimat bucuria în legătură cu eliberarea unei părți a populației, înrobită de capitaliștii români. Am arătat că acest lucru va grăbi eliberarea întregului popor din robia capitalistă. Noi am hotărât asupra sarcinilor noastre, în cazul în care va fi război împotriva URSS (nu eram convinși dacă ei³⁵ se vor retrage), și anume: dezorganizarea frontului și a administrației din spatele frontului, trecerea în masă de partea Armatei Roșii. Eu am spus că din proprie inițiativă nici un membru de partid nu trebuie să plece. În acea seară nu au fost arestări. La 28 iunie, vineri, la fel - confuzie pe străzi, unii tovarăși discutau acolo despre intențiile provocatoare din partea guvernului la adresa URSS. A devenit clar că burghezia își pierduse capul, iar guvernul nu știa cum să procedeze. Seara a avut loc demonstrația legionarilor, care cereau război. Femeile plângeau pe străzi după soții lor care au fost mobilizați. Vineri, ziarele au pregătit opinia publică pentru evenimente, deoarece seara au comunicat despre cedare. Apoi, a avut loc remanierea guvernului, odată cu intrarea în guvern a lui Horia Sima, Simionescu, Vaida ș. a. Sâmbătă, pe 29 iunie, ziarele au incitat fâțiș la pogromuri. A fost limpede că guvernul a încercat o diversiune, pentru a-și declina răspunderea. A doua diversiune a fost mobilizarea. În acele zile, m-am întâlnit cu câțiva muncitori (membri de partid) din diferite cartiere și întreprinderi, și anume: cu un ceferist, metalurgist de la “Wolf” - din raionul Obor, de la fabrica “Metaloglobus” și cu textiliști. Toți spuneau că majoritatea [populației] se bucura, criticau politica de provocare a guvernului român, în legătură cu primirea [în audiență a] lui Lavrentiev³⁶. Unii spuneau: “Unde este cel care susținea că nu vom ceda nici o brazdă din trupul țării?”³⁷ Dacă ne vom urni, în două zile vom fi la Kiev”; “Armata Roșie nu este slabă dacă Regele se teme de război”. Alții susțineau: “Salvarea noastră va fi dacă rușii vor ajunge la București”. Într-adevăr, acolo unde tovarășii noștri nu au avut legături cu masele, Uniunea Sovietică era injurată. Iată un exemplu: un ceferist utecist a fost întrerupt în timpul unei discuții cu următoarele cuvinte: “Uite ce au făcut rușii tăi!” Tovarășul a tăcut și nu a dat nici un răspuns. Mai mult decât atât, el a spus că e mai bine să nu se discute despre Uniunea Sovietică. Sâmbătă, au început arestările în rândul basarabenilor compromiși. Duminică, în ziare s-a exprimat speranța că, în două luni, nemții vor termina cu

³⁵ Trupele române (nota editorilor).

³⁶ Ambasadorul sovietic la București.

³⁷ Referire la Carol al II-lea.

englezii și atunci vor încheia socotelile cu rușii. Apoi, s-a declanșat teroarea, pogromurile împotriva evacuaților din Basarabia³⁸ și din zona de frontieră (Galați, Vaslui, Bacău, Iași). În toate fabricile și locurile strategice au fost amplasate mitraliere (aici exista temerea unor manifestații), [a început] teroarea împotriva muncitorilor și cartierelor muncitorești. Luni, ziarele au încercat îndemnuri la calm și răbdare, s-a vorbit despre incidente, care, din păcate, au avut loc la Galați. Părerea mea este că guvernul își manifestă teama ca nu cumva pogromurile să se întoarcă împotriva sa. Printr-o relație din interiorul regimentului, am aflat de la un tovarăș, soldat în regimentul de gardă, că soldații plâneau după soțiile și copiii lor, atunci când li s-a spus că vor fi trimiși în Basarabia. Nici unul nu a primit vestea cu bucurie. Ofițerii au devenit democrați și filantropi. Acest regiment se număra printre cele privilegiate. La 18 iunie, luni dimineată, delegația de la București³⁹ a venit să-l felicite pe Lavrentiev. Ea a fost primită de Kukolev, întrucât Lavrentiev nu și-a înmănat încă scrisorile de acreditare. Noi am salutat politica de pace a Uniunii Sovietice, datorită căreia România nu a fost atrasă în război ș. a. m. d. În numele lui Lavrentiev, tov. Kukolev ne-a mulțumit și ne-a rugat să facem manifestații publice. Delegația [noastră] a plecat. Delegația a hotărât să împiedice demonstrația care urma să aibă loc după-amiază la ora 5, în înțelegere cu Comitetul orașenesc. Fiecare dintre membrii delegației le-a spus oamenilor săi să nu vină la demonstrație, însă ei n-au reușit aceasta decât în număr nesemnificativ. Demonstrația a avut loc la ora 5. Poliția a încercuit toate cartierele din preajma reprezentanței și a arestat pe fiecare care trecea pe jos sau cu automobilul, pe lângă ambasadă. Au fost arestați circa 1000 de oameni, care au fost eliberați curând după aceea (patru au fost luați apoi). La demonstrație au fost prezenți aproximativ 3000 de oameni, majoritatea muncitori ceferiști, de la fabrica Leonida și raionul Obor. S-a văzut, astfel, că URSS se bucură de multă simpatie.

Încă din prima zi care a urmat notei sovietice, unii tovarăși au exprimat părerea că este posibil ca guvernul român să încerce o apropiere de Uniunea Sovietică. Însă situația a devenit clară numai după ce au devenit cunoscute faptele. Vineri seara, Tonas⁴⁰ - secretarul Comitetului regional - s-a întâlnit cu mine, mi-a spus cu mare bucurie următoarele: "Părerea mea este că trebuie scoși toți muncitorii în stradă și atunci probabil că Armata Roșie va veni". Apoi, am discutat despre sarcinile și manifestările, care ar trebui extinse și mai mult, despre ședința Comitetului județean, care va avea loc la 1 iulie, luni seara, în componență completă, unde reprezentantul CC al PCR va vorbi despre situație. Duminică dimineata am ținut ședința Comitetului județean al UTC. Acolo, eu am afirmat că noi nu dispunem încă de o apreciere a CC al PCR asupra situației. Însă, eu pot să vorbesc despre opinia Comitetului județean de partid. Am arătat (eu și reprezentantul CC al UTC) că guvernul român s-a adresat Germaniei și Italiei, care nu au putut acorda ajutor, iar burghezia română nu este capabilă ca singură să

³⁸ Probabil este vorba de populația evreiască.

³⁹ Referire la delegația comuniștilor români.

⁴⁰ Tonas - neidentificat (probabil, Tănase).

opună rezistență și să se sprijine pe armata sa și [de aceea] a rezolvat problema notei ultimative pe cale pașnică. Guvernul român va intensifica [sic!] dictatura regală pentru a ține piept maselor, nemulțumite de greutatea crizei economice ce apasă asupra lor, mobilizare, lipsa ajutorului acordat soțiilor celor mobilizați, micșorarea salariului ș. a. m. d. Teroarea împotriva poporului se va intensifica, și îndeosebi împotriva partidului comunist. Iar în domeniul politicii externe, provocarea la adresa URSS va continua și se va deschide posibilitatea orientării spre Germania. După aceasta, noi am dezbătut sarcinile:

1) Adâncirea manifestațiilor cu caracter economic.

2) Consolidarea organizării UTC.

3) Lupta împotriva oportunistului (exemplul tânărului ceferist în chestiunea privind URSS).

Am demonstrat că eliberarea Basarabiei și Bucovinei semnifică înlăturarea războiului împotriva URSS de la granițele sovietice. De asemenea, a însemnat grăbirea eliberării tuturor popoarelor României și a poporului român. Lozinca noastră trebuia să fie apropierea popoarelor României de URSS. Luni seara a avut loc ședința plenarei Comitetului județean. Cred că această parte a raportului meu este cea mai importantă, întrucât aici este vorba de cele mai importante probleme care s-au discutat. Au participat și Tănase, I. S. Gherșcovici, Felea, Moisescu și N. Tudor.⁴¹ De la bun început, noi ne-am exprimat recunoștința față de Armata Roșie pentru eliberarea Basarabiei, am trimis saluturi tovarășului Stalin, tovarășului Molotov și tovarășului Voroșilov. Apoi, N. Tudor a informat asupra situației politice de după eliberarea Basarabiei și a arătat perspectivele. Această informație a prezentat asemănări cu raportul meu din Comitetul județean al UTC, de aceea nu-i voi reda conținutul. Tovarășii și-au expus părerile. Cu toții s-au declarat de acord. Tov. N. S.⁴² a arătat că noi am pierdut un moment foarte important și prielnic, și anume că, în prima zi a ultimatumului sovietic, nu am profitat de deruta în care se aflau capitaliștii, pentru o manifestație de masă și proclamarea deschisă a lozincilor de partid. S-a discutat mult dacă Armata Roșie se va opri pe râul Prut sau va merge mai departe. Unul dintre tovarăși a vrut să determine ziua și modalitatea de desfășurare a evenimentelor. În final, N. Tudor a declarat că ofensiva Armatei Roșii este determinată de felul cum va reuși Partidul Comunist al României să mobilizeze masele pentru luptă și să creeze condiții favorabile pentru aceasta, iar situația internațională o permite. Tov. N. Tudor a spus că, în urma ultimatumului, a survenit hotărârea CC al PCR, conform căreia toți tovarășii din Basarabia și Bucovina trebuie să plece în Basarabia și Bucovina, deoarece condițiile în care activează ei acum sunt foarte grele și este imposibil ca ei să fie menținuți în ilegalitate. Zvonul, răspândit de unul dintre tovarășii din sectorul Albastru, potrivit căruia noi avem dreptul să plecăm, a venit de la CC. Însă au fost puțini cei care au

⁴¹ Felea = Ion Felea (?) = Israel Feller; Moisescu = Anton Moisescu; Nicu Tudor - secretarul organizației din București.

⁴² N. S. - neidentificat (probabil corect este N. T. - N. Tudor).

dat curs acestui zvon, ei așteptând hotărârea pe linie organizatorică. Datorită faptului că această hotărâre a întârziat, noi, conducătorii raionali (în special, sectorul Albastru), am fost puși într-o situație delicată față de tovarășii noștri basarabeni care încă nu au plecat. Tov. N. Tudor a explicat întârzierea prin aceea că CC nu a avut posibilitatea tehnică de a transmite această hotărâre. Tovarășa F.⁴³ a fost împotriva acestei hotărâri, pentru că ea nu a făcut nimic pentru Basarabia, nu are nici o legătură cu ea. De aceea, nu a trebuit să plece. După aceasta, s-a discutat situația din raioane, creată în urma plecării basarabenilor. Din sectorul Albastru au plecat 40 de membri ai partidului, din sectorul Negru la fel, vreo 40, dar majoritatea a plecat din raionul Dudești. Din Obor au plecat numai doi. Din sectorul Verde nu a plecat nimeni. Din sectorul Galben au plecat doi bucovineni. Am stabilit tovarășii ce trebuie numiți în locul basarabenilor. Din Comitetul județean au plecat numai doi: S. (Gherșcovici) și F., locuitorii nu au fost încă stabiliți, dar se presupune [că vor fi aleși]: un ceferist și un muncitor de la uzina Malaxa. La ședință, s-au pus următoarele probleme: extinderea manifestațiilor la marile întreprinderi ale căilor ferate, uzinele Malaxa, Leonida. În acest scop, să fie mobilizați muncitorii și celelalte raioane. Să se organizeze manifestația femeilor, [acțiune] care a și demarat. Să se intensifice munca la sate, în rândul tineretului ș. a. m. d. Această campanie trebuie să culmineze cu manifestația de duminică sau luni. S-a hotărât ca cei care pleacă, să predea activitatea.

În ultima vreme, a fost bine reglementată munca în sectorul Verde, dezorganizată cu o lună în urmă. S-a consolidat sectorul Negru, Obor.

La Malaxa, în ultima perioadă, celulele s-au înmulțit de la patru la zece membri. Acolo au existat manifestații ale muncitorilor pe ateliere, care au loc și astăzi. De asemenea, au existat manifestări la fabrica "CET" și în industria electrică. Printre ceferiști există multă nemulțumire. În urma plecării basarabenilor, vor avea de suferit comitetele pentru ajutorul deținuților (patronaj). Avem legături cu satele unde se găsesc membri de partid. Peste tot munca este animată. Cu toate acestea, UTC își păstrează caracterul de sectă.

12 iulie 1940

Gherșcovici - membru al Comitetului
orașenesc de partid din București al
PCR

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 181, c. 483-489

⁴³ F. - Florica (?) = Fani Leibovici.

23. 1940 iulie 16 - Raport întocmit de Avram Siegelbaum, fost deţinut la Doftana cu privire la situaţia deţinuţilor comunişti din această închisoare.

18. IX. 1940

Перевод с немецкого

Отчет

о положении в тюрьме Дофтана до 16-го июля

В тюрьме Дофтана сидят 180 товарищей, заключенных на срок от пяти и до пятнадцати лет. Большинство их - 60% - товарищи из освобожденных Бессарабии и Северной Буковины. Что касается тюремного режима, то положение таково: каждый новый товарищ попадает в одиночку, имеет утром и перед вечером прогулку по 30 минут. Такой режим длится от трех месяцев и до двух лет - в зависимости от длительности срока заключения. Затем товарищей распределяют по мастерским и ночью они спят в камерах, - это продолжается до истечения половины срока заключения. Затем товарищей распределяют по мастерским и ночью они спят в общих камерах. В камере стоит койка с куском рогожины (циновка, сплетенная из травы) и одеяло. Ежедневный паёк заключенного стоит 4 леи и 50 бани (около 40 копеек). Еда состоит из следующего: на обед 500 грами маисовой похлебки и картофельного супа - это бывает 4 раза в неделю, а три раза в неделю дают мясные отбросы. Вечером отпускается такая же еда. Продовольственные передачи разрешаются один раз в месяц, весом в 25 килограмм, но только от родственников. Псылки, посланные не родственниками передаются в Сигуранцу. Заключенным не разрешается иметь при себе деньги, а только боны на сумму 200 лей в месяц, на которые они должны покупать в тюремном ларьке по спекулятивным ценам. Свидания происходят в помещении разделенном решетками, на расстоянии двух метров. Длятся свидания 10-15 минут. Во время свидания присутствуют директор и два надсмотрщика и если им что - либо кажется подозрительным, они немедленно дают знать полиции и посетителей арестовывают. Большинство товарищей болеет туберкулезом, сердечными, ревматическими и желудочными болезнями. Медицинского обслуживания нет, лекарств тоже нет. Имеется только английская соль и порошок против поноса.купаются заключенные, в лучшем случае, один раз в пол-года, но мыла им не дают.

Коллектив как массовая организация политических заключенных.

Коллектив заключенных в Дофтани насчитывает 180 членов и руководит им отдельный комитет, избранный общим голосованием. Дофтана разделена на три отделения: 1) Отделение товарищей с режимом одиночек. 2) Нижнее отделение, где помещается слесарная и столярная мастерские. 3) Отделение обработки камня, сапожная и игрушечные мастерские. Работа делится на работу в мастерских и политическую и культурную работу. В мастерских работают по 8 часов в день и все машины и инструменты

принадлежат нам. Все доходы принадлежат нам и мы платим проценты администрации, в зависимости от стоимости товаров. Нормы выработки устанавливаются нашим техническим бюро и товарищи хорошо выполняющие нормы получают премии. Мастерские выполняющие норму, как, например, по обработке камня, получают картину с нарисованным танком, но те, кто отстают получают в награду черепаху. Готовые изделия продаются через политических заключенных частично рабочим, а частично различным магазинам, которые заказывают нам магазины. После освобождения Бессарабии и Северной Буковины большинство заказов отпало или было запрещено администрацией тюрьмы. Все пособия - деньги и продовольственные передачи, а также деньги за проданные товары, находятся в распоряжении хозяйственного руководства. Кроме питания, получаемого от тюремной администрации, члены коллектива получают следующее: утром $\frac{1}{8}$ хлеба (примерно 100 грамм), а на обед еду, изготовленную в нашей кухне. Еда, получаемая от администрации, передается в кухню коллектива и там подправляется. Но в последнее время положение ухудшилось и мы могли давать только маисовую кашу. Вечером товарищи получали добавку - немного колбасы или сала. Все это давалось только здоровым товарищам. Для больных товарищей был специальный режим и специальная кухня. Большинство товарищей больны и приговорены к долголетнему заключению. Коллектив выдает каждому товарищу $1\frac{1}{2}$ киллограмма керосена в месяц на лампы.

Политическая работа состоит из двух частей. В отделении одиночек организован курс о капитализме и политические известия для всех членов коллектива. Для членов партии организованы курсы о партийном материале и различных политических вопросах. В других отделениях работа организовано по группам, в количестве не более пяти товарищей, в зависимости от политической подготовки товарищей: 1. Для категории более подготовленных товарищей организован курс об основах ленинизма и об историческом материализме. 2. Для товарищей которые менее разбиты организован кружок о развитии человечества и кружок о капитализме. 3. Для членов партии организован кружок истории Всероссийской Коммунистической Партии (большевиков). В партийную ячейку принимают только таких членов партии, которые хорошо держались в Сигуранце и во время процесса, т.е. те, кто не подписывал никаких заявлений, ничего не признавал и во время процесса держался так, как это подобает коммунистам. Кроме того, у нас имеется библиотека с 2800 томов: на румынском, русском, французском, немецком и венгерском языках. Каждый товарищ который хочет учиться имеет эту возможность. Двое товарищей занимаются исключительно библиотекой. Теперь дирекция тюрьмы запретила получение книг. Каждый день мы (нелегально) имеем газету и получаем партийные материалы.

Во время освобождения Бессарабии и Северной Буковины, мастерские были заперты и нас всех посадили в одиночки, выпуская на

получаемую прогулку. Вследствие наших действий и вмешательства родственников, мастерские были снова открыты. 60% товарищей родом из Бессарабии и Северной Буковины и теперь они не получают помощи от родных. Одновременно ослабла работа МОПР, вследствие того, что родственников теперь нет в Румынии, а также вследствие отхода многих активистов мопр.

Дух товарищей, заключенных в тюрьме Дофтана, очень хороший и они ни минуты не сомневаются в том, что и в Румынии победит революция. Товарищи с большим воодушевлением и любовью изучают все, что можно изучать, что они смогут использовать при строительстве Советской Бессарабии и Северной Буковины и тем самым принесут пользу пролетарской революции во всех странах.

Аврам Зигельбаум, 16-го
июля освобожден из
тюрьмы Дофтана.

перед / ад / 3
18 / IX-1940

Traducere:

18 septembrie 1940

Traducere din limba germană

Raport privind situația din închisoarea Doftana până la 16 iulie

La închisoarea Doftana se află 180 de tovarăși deținuți, închiși pe un termen de la cinci și până la 15 ani. Majoritatea lor - 60% - tovarăși din [provinciile] eliberate Basarabia și nordul Bucovinei. În ceea ce privește regimul de detenție, situația este următoarea: fiecare nou tovarăș este supus regimului celular, dimineață și înainte de seară se plimbă câte 30 de minute. Asemenea regim durează de la trei luni la doi ani, în funcție de durata termenului de detenție. Apoi, tovarășii sunt repartizați în ateliere și noaptea dorm în camere - acest lucru continuă până la ispășirea a jumătate din perioada de detenție. Apoi, dorm în camere comune. În cameră se află un pat cu o bucată de rogojină (împletită din iarbă) și o plapumă. Rația zilnică de alimente costă patru lei și 50 de bani. Hrana se compune din următoarele: la prânz, 500 g. de zeamă de porumb și supă de cartofi - aceasta se întâmplă de patru ori pe săptămână, iar de trei ori pe săptămână se oferă resturi de carne. Aceeași mâncare se oferă și seara. O dată pe lună se permite primirea produselor alimentare, în greutate de 25 kg, însă numai de la rude. Coletele trimise de altcineva decât de rude sunt predate Siguranței. Deținuților li se interzice să dețină bani, ci numai bonuri în sumă de 200 lei pe lună, pe care trebuie să-i cheltuiască pe cumpărături la prețuri speculative de la chioșcul închisorii. Întrevederile au loc într-o încăpere despărțită de gratii, la o distanță de doi metri.

Întrevederile durează 10-15 minute. La întrevederi asistă directorul și doi supraveghetori și, dacă aceștia devin suspicioși, dau imediat de știre poliției și vizitatorii sunt arestați. Majoritatea tovarășilor suferă de tuberculoză, afecțiuni cardiace, reumatice și ale stomacului. Servicii medicale nu există și nici medicamente. Există numai sare amară și praf împotriva diareei. Deținuții fac baie, în cel mai bun caz, o dată în jumătate de an, însă săpun nu li se dă.

Colectivul, ca organizație de masă a deținuților politici

Colectivul deținuților politici de la Doftana numără 180 de membri și conducerea sa o deține un comitet separat. Doftana este divizată în trei secțiuni: 1) Secțiunea tovarășilor [supuși] regimului celular; 2) Secțiunea inferioară, unde se află atelierile de lăcătușerie și tâmplărie; 3) Secțiunea de prelucrare a pietrei, atelierile de cizmărie și confecționarea jucăriilor. Munca este împărțită: munca din cadrul atelierelor pe de o parte și, pe de altă parte, munca politică și culturală. În atelier se lucrează opt ore pe zi și toate utilajele și instrumentele ne aparțin. Veniturile ne aparțin și plătim procent administrăției, în funcție de costurile produselor. Normele de lucru sunt stabilite de biroul nostru tehnic și tovarășii care își îndeplinesc bine normele primesc prime. Atelierile care își îndeplinesc normele, ca, de exemplu, cele de prelucrare a pietrei, primesc un tablou cu un tanc desenat, iar cei care rămân în urmă primesc ca răsplată [o ilustrație reprezentând] o broască țestoasă. Prin intermediul deținuților politici, produsele finite se vând muncitorilor, în parte, și diferitelor magazine care ne fac comenzi. După eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei, majoritatea comenzilor s-a anulat sau a fost interzisă de administrația închisorii. Toate subvențiile, banii și predările de mărfuri, precum și banii proveniți din vânzarea mărfurilor se găsesc la dispoziția conducerii gospodărești. În afară de hrana primită de la administrația închisorii, membrii colectivului mai primesc: dimineața, $\frac{1}{8}$ pâine (circa 100 g.), iar la prânz mâncare pregătită la bucătăria noastră. Mâncarea primită de la administrație este predată la bucătăria colectivului și acolo este retușată pe alocuri. Însă în ultima vreme situația s-a înrăutățit și noi am putut să oferim numai mămăligă. Seara, tovarășii primesc un supliment - puțin salam sau slănină. Toate acestea se ofereau numai tovarășilor sănătoși. Tovarășii bolnavi au beneficiat de un regim special și o bucătărie specială. Majoritatea tovarășilor sunt bolnavi și sunt condamnați la o lungă detenție. Colectivul pune la dispoziția fiecărui tovarăș 1 $\frac{1}{2}$ kg. de cherosen pe lună pentru lămpi.

Munca politică constă din două părți. Pentru cei de la izolator este organizat un curs despre capitalism și veștile politice pentru toți membrii colectivului. Pentru membrii de partid, sunt organizate cursuri privind materialele politice și diferite chestiuni politice. În alte secții, munca politică este organizată pe grupe, în număr de nu mai mult de cinci tovarăși, în funcție de pregătirea lor politică: 1. Pentru categoria tovarășilor mai pregătiți, este organizat un curs despre bazele leninismului și materialismul istoric. 2. Pentru tovarășii mai puțin pregătiți [politic], este organizat cercul de istorie a Partidului Comunist (bolșevic) din

întreaga Rusie. În celula de partid sunt primiți numai acei membri de partid care au dovedit un bun comportament la Siguranță și în timpul procesului, adică acei care nu au semnat nici un fel de declarație, care nu au recunoscut nimic, iar în timpul procesului au avut o ținută demnă de un comunist. În afară de aceasta, avem o bibliotecă ce cuprinde 2800 de volume, în limbile română, rusă, franceză, germană și maghiară. Fiecare tovarăș care dorește să învețe are această posibilitate. Doi tovarăși se ocupă exclusiv de bibliotecă. În prezent, direcția închisorii a interzis primirea cărților. Zilnic, avem (ilegal) ziarul și materiale de partid.

În perioada eliberării Basarabiei și a nordului Bucovinei, atelierelor au fost închise și toți am fost supuși regimului de izolare, beneficiind [doar] de plimbarea cuvenită. În urma acțiunilor noastre și a intervenției rudelor, atelierelor au fost redeschise. 60% dintre tovarăși sunt de origine din Basarabia și nordul Bucovinei, iar în prezent ei nu primesc ajutor de la rude. Totodată, activitatea Ajutorului Roșu a slăbit în intensitate, ca urmare a faptului că în prezent nu sunt rude în România, precum și ca urmare a retragerii multor activiști ai Ajutorului Roșu.

Starea de spirit a tovarășilor deținuți la închisoarea Doftana este foarte bună și ei nu au nici cea mai mică îndoială că revoluția va învinge și în România. Cu mult avânt și dragoste, tovarășii studiază tot ce se poate studia, tot ce le-ar putea fi de folos în munca de construire a Basarabiei și nordului Bucovinei sovietice și prin aceasta vor fi de folos revoluției proletare din toate țările.

Avram Siegelbaum,
eliberat din închisoarea Doftana
la 16 iulie

traducere
18 septembrie 1940

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 263, c. 374-377

24. 1940 iulie - Raport al organizației comuniste din regiunea Moldova, privind structura organizatorică și activitatea membrilor de partid din această regiune după cedarea Basarabiei și Bucovinei de Nord.

După eliberarea Basarabiei de către Armata Roșie și a Bucovinei de nord, Moldova a devenit punctul de cea mai mare atenție a capitaliștilor români. Pe malul Prutului au început săparea de tranșee, sute de mii de soldați sunt masați în satele de dincoace de Prut. Noaptea se fac exerciții de atac în contra U[niunii] S[ovietice]. Pământurile țărănești sunt tăiate în lung și lat de către [sic!] tranșeele [pe] care le face astăzi guvernul de dictatură regală. Se arată țăranilor primejdia care îi amenință de dincolo de Prut. Pretutindeni la sate, în fabrică, ateliere CFR, la premilitari și în toate regimetele se țin conferințe țăranilor, muncitorilor, premilitarilor, soldaților, în care li se arată primejdia bolșevismului. Trebuie

remarcat în toate părțile ura maselor contra conferențiarilor⁴⁴. La atelierele CFR, cu toate că jandarmul stă la spate cu baioneta, nu iau parte decât 20-30 de muncitori la aceste conferințe. Toată această propagandă nu mai prinde astăzi nicăieri. Pretutindeni, muncitorii cer mărirea de salarii și lucru, în locul conferințelor antisovietice. Materialul nostru apărut la timp a arătat țelul propagandei guvernului și scopul ei, materialul nostru a fost în toate părțile și în special în Atelierele CFR.

Situația organizatorică: la Iași am avut 11 m[embrii] de p[artid], astăzi avem 19. Avem un Comitet județean din patru [membri]. Unul, Pelin⁴⁵, care este însărcinat numai cu munca la CFR. Un brutar cu munca la brutari, sifoneri și mezelari. Un student care lucrează la munca de cartier și la munca evreiască și al patrulea este o muncitoare de fabrică fără lucru, care lucrează la munca de femei. Acesta este C[onsiliul] l[ocal] al partidului din Iași și munca fiecăruia în parte. Am format o C[omisie] locală a sindicatelor din patru [membri]: un țesător, un pielar, un tipograf și un brutar. Brutarul este din partea CC care conduce Comisia locală. Am format o celulă din patru muncitori care lucrează la: doi la moara Filde[r]man și un șomer [pe] care vrem să-l introducem la masă. O celulă din patru tipografi. O celulă din doi, care lucrează la Ap[ă]rare, un m[embru] de p[artid] care lucrează la Tineret și încă unul care trebuie încelulată⁴⁶. În urma acțiunii care a fost întreprinsă de noi la CFR, a fost suspendat lucrul de duminică, s-a format și o delegație care să meargă la direcție în numele muncitorilor. Aici avem opt muncitori și vedem că într-un timp foarte scurt vom forma o celulă de partid. Din gazeta noastră o să introducem cel puțin 60 de numere în ateliere. La tipografi, am pornit o acțiune pentru mărirea de salarii. La brutari, în toate brutăriile p[en]t[ru] plata concediilor, a fost o grevă de două zile, la o fabrică de țesături mică, s-au câștigat 10 lei pe zi.

În regiune. În regiune au fost f[oaarte] multe arestări, trimiteri la lagăr.

La Botoșani avem astăzi doi m[embri] de p[artid] și 16 tineri și trei m[embri] de p[artid] în județ și o legătură cu fabrica de zahăr Ripiceni, de lângă Botoșani. Avem 11 m[embri] de p[artid] în regiunea Bacăului, toți aceștia 11 sunt la Comănești, Agăș, Lapoș și la fabrici forestiere din împrejurimi. La Bacău, în urma arestărilor, nu a rămas nici un m[embru] de p[artid]. Avem trei care au mai rămas, însă nu sunt m[embri] de p[artid]. Mai avem legătură cu fabrica Filderman cu trei muncitori băștinași. La Piatra-Neamț sunt trei m[embri] de p[artid]. Alte legături de partid nu avem. dar sunt perspective foarte bune de muncă și în special acum, când mizele⁴⁷ cresc din zi în zi, iar salariile scad vertiginos.

La Tineret, avem 28 de uteciști. Nu sunt până acum organizați în celule, dar fiecare are munca lui în parte. La premilitari, au fost două acțiuni, unde tinerii au părăsit moșia boierului, lăsându-l pe moșier să reclame centrului de premilitari. Acțiunile au fost pe moșia lui [G]arabet Manea de la Bivolari și cea de a doua la Dosnovan, în județul Iași.

⁴⁴ Sublinieri în textul original.

⁴⁵ Pelin = Ion Popescu Puțuri (?)

⁴⁶ În sensul de "încadrat într-o celulă de partid".

⁴⁷ În sensul de "norme".

La Apărare, pe luna trecută s-au adunat 9290 [de lei], bani care au fost cheltuiți pentru procesul tineretului. Pentru proces am avut angajați opt avocați, au fost adunați 40 mii lei pentru proces. Au fost următoarele condamnări. Una la opt ani și restul de 18 la câte cinci, a nu se confunda cu Pelin, care a fost în centrală.

iulie 1940

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, Colecția microfilme Rusia, rola 137, c. 772.

25. 1940 iulie - Raportul lui Petre Gheorghe, responsabil din partea Secretariatului Partidului Comunist din România pentru relația cu Cominternul, adresat Secretariatului Cominternului, referitor la situația internă și politica externă a României, precum și la activitatea comuniștilor în țară.

Raport prescurtat al Sec[retariatului] CC [al] Partidului Comunist din România

Pe ziua de 20 a.c. [sic!] am fost chemat de către Secretariatul CC - PC Român și mi s-a pus sarcina de a pleca la Comintern, la Secția Balcanică, pentru a da un raport verbal asupra situației din România și de a rezolva anumite probleme urgente și de a primi instrucțiunile necesare pentru România. Eu am acceptat sarcina dată de către Secretariat și pe ziua de 21. VII, la ora 7 dim[ineața] am plecat din București spre Tulcea, de unde trebuie să trec pe teritoriul sovietic în Basarabia prin punctul Tulcea-Ismail.

Trecerea este prin Tulcea, unde în curând tot eu am pus bazele canalului⁴⁸. Sosind la Tulcea tot pe 21. VII, la ora 18 seara, am constatat ca tovarăși[i] din locală [nu] au venit să organizeze canalul, fiindcă cei care au mai rămas neconcentrați au fost arestați cu trei zile înainte de sosirea mea și trimiși în lagăr de concentrare, în număr de cinci. Așa că a rămas unul singur din organizația locală, care primise ordin de concentrare și urma să plece. Am stat patru zile la Tulcea, întâmpinând greutăți mari cu trecerea, nu se putea[u] găsi barcaii de încredere, care să mă treacă dincolo. Tovarășul din locală mi-a propus ca să cumpărăm o barcă și să trec singur încă cu un băiat [pe] care spunea că-l cunoaște și să trecem amândoi. Eu nu am fost de acord. Am întrebat dacă nu cumva este cineva ca simpatizant de încredere ca să găsească barca și să trecem cu el. Atunci am aflat tot de la tovarăși că este un tovarăș în permisie pe trei zile și care ar fi vrut să treacă cu vreo două săptămâni mai [î]nainte. Am întrebat dacă este tov cinstit și de încredere, mi s-a răspuns da. Eu am crezut că vorbesc cu el ca simplu cetățean, că vreau să trec dincolo și nu am cu ce și nu știu drumul⁴⁹. La o vedere cu acest tov, mi-a făcut impresie bună, voi da o caracteristică și biografia lui aparte. I-am propus

⁴⁸ În sensul de "legătură conspirativă".

⁴⁹ Exprimare neclară în textul original.

[dacă] nu cumva ar vrea să treacă dincolo, el a acceptat. Promițând că va găsi barcă, că are cunoscuți, sau fratele lui care are barcă și la ora 2 după masă mi-a dat rezultatul că a găsit barcă și că barcagiul este simpatizant. La ora 3.30 ne-am văzut cu barcagiul și el a pregătit totul. Am luat scule de pescuit, fiindcă la mal în baltă stă santinelă care nu lasă oameni[i] să se plimbe pe această parte, numai dacă pleacă la pescuit. Dat fiind că noi am avut scule, nu am fost întrebați de nimica, pe tot parcursul drumului nu am întâmpinat nici un fel de greutate, fiindcă toată balta este inundată și are stuf, numai că am ocolit mai mult ca să ne depărtăm de postul de observație care [este] la malul Dunării[i], sus, la monumentul lui Mihai Viteazul și se poate vedea foarte ușor. Pe tot parcursul drumului, nu am observat nimic suspect, am întâlnit câteva bărci care pescuiau prin baltă, însă nu putea fi nimic lămuritor, fiindcă și noi tot prin baltă mergeam. Pe la ora 7 seara, am ajuns la primul braț al Dunării, tocmai am trecut Dunărea și am trecut în baltă printre sălcii; a trecut un vas de război român în viteză mare, care a plecat în jos pe Dunăre, spre Isaccea, probabil făcea patrulare, nu ne-a oprit, fiindcă erau și alte bărci care pescuiau prin baltă. Am continuat drumul foarte liniștiți și la ora 9.10 minute, exact [după] cinci ore am fost pe malul Dunării al Ismailului, 8 km mai jos de Ismail în viile satului Copana-balca. Nu ne-a văzut nimeni nici când am ajuns la mal, am dat eu 500 lei barcagiului și tovarășul 200. Și eu am dat un semn lui barcagiul, care să-l predea la o femeie, nevasta unui tov cu care am vorbit eu trebuie să-l predea. Ea o să primească semnal de la o altă femeie, care este cumnata lui tovarășul cu care am trecut, o femeie de încredere, căruia nu i-au spus nimic, ea știe că noi fugim dincolo, atât: și i-au spus că când trecem o să dăm lui Fedea un semn, așa îl chema pe barcagiul, și ea să predea acest semn lui nevasta tovarășului, ei se cunosc. Și am spus că eu sunt vărul ei. Barcagiul a stat zece minute și a plecat [î]napoi, noi am stat la mal și ne-am uitat până când el a trecut Dunărea și a intrat în baltă. Ne-am încălțat și am plecat pe drum spre Ismail, am mers vreo doi kilometri și am intrat în satul Copana-balca, la mijlocul satului ne-a oprit patrula sovietică, doi marinari care ne-au dus până la cartierul marinei, tot în sat. De acolo, eu am spus că să nu ne întrebe prea mult, dar să ne ducă în oraș la Incăvădeu⁵⁰. Ne-a[u] luat trei santinele și ne-au dus la oraș tot la o cazarmă de marină, însă am stat câteva minute afară fără să ne întrebe ceva și am plecat la Incăvădeu, acolo am fost cercetați separat. Eu am spus cine sunt și ce vreau de la ei, și le-am rugat tot așa, să nu mă întrebe prea mult. M-au întrebat de acte, eu am spus că am, dar nu e nevoie să mă întrebe, ei nu prea au vrut să ție scama și m-au rugat că eu trebuie să le dau actele, că așa este regula și m-au asigurat ca să am încredere, că ei știu ce înseamnă conspirație. Eu le-am dat actele și mi-au luat o declarație scurtă despre cum am trecut și unde vreau să merg și de cine sunt trimis. Am dormit noaptea acolo și dimineața m-au dus cu mașina la o altă instituție militară, nu știu ce este, și acolo nu m-au întrebat prea mult, m-au asigurat că ei au și comunicat mai departe că eu am sosit, prin numele meu cunoscut la Comintern, Secția Balcanică. Am stat și acolo de la 25 până la 27, ora 4 după masă, unde am fost urcați într-o mașină ușoară și însoțiți de un militar, nu știu ce grad era, care ne-a dus la Bolgrad, acolo am stat numai câteva ore și am plecat mai departe tot cu mașina, însoțit de doi soldați și un comandant,

⁵⁰ NKVD.

am ajuns dimineața la stația de cale ferată Basărăbeasca, la ora 9 dimineața, 28. VII. Am așteptat toată ziua și până la ora 2 noaptea. Ne-am suit în tren și am plecat spre Chișinev⁵¹. La 29. VII, ora 9.30, am fost în gara Chișinev. Ne-au condus la Incavedeu, am fost predați și am rămas toată ziua reținut la rând cu toți deținuții care se găseau acolo. La ora 10 seara am fost chemat și m-au întrebat cum am sosit și ce vreau. Eu am explicat totul și cerându-le concursul ca să pot pleca mai departe. Ei mi-au spus că Comintern știe că am sosit în Basarabia, dar ei trebuie să comunice că eu sunt în Chișinev și prin ce o să mă recunoască. Eu am dat atuncea numele meu prin care sunt cunoscut la Secția Română (Petre Dobrogianu). Imediat am fost lăsați liberi și mi-au spus că ei vor comunica la Moscova și să mă duc pe ziua de 30, ora 11, pentru rezultat. Am fost a doua zi și mi-au spus că mâine la aceeași oră; am fost pe ziua [de] 31; la ora 12 am fost chemat la NARCOMĂ⁵² și acolo am găsit un tovarăș cunoscut, cu care eu m-am cunoscut în România, fiind la munca de răspundere și a fost la conferință, când am fost ales și eu membru al Comitetului Central. Mi s-a spus că a sosit un reprezentant al Cominternului și că el vrea să stea de vorbă cu mine și vom aranja totul. Ne-am întâlnit chiar la Narcomă după ½ oră. Am dat lămuriri tovarășului ce vreau și el m-a întrebat unele lucruri și mi-a spus că plecarea mea la Moscova necesită timp și că el pleacă [i]napoi imediat și că eu să fac un raport scris asupra situației din România și tot ce am de comunicat și rezolvat. Raportul o să-l ia cu el și eu să mai stau aici, când el va ajunge la Moscova va vedea dacă este nevoie [ca] eu să vin la Moscova sau nu și o să-mi comunice ce am de făcut spunându-i că o delegație din România se află la Moscova și că e pe terminate cu lucrul ei și e posibil să [se] întoarcă înapoi și să [se] revadă cu mine. Eu atuncea am căzut de acord să scriu raportul, în măsura în care eu am fost informat de întreaga situație din România. Însă am pus chestiunea că eu am primit sarcina de a face un raport verbal la Comintern și că ar trebui să mă întorc [i]napoi complet instruit și cu toate problemele rezolvate. Având și datele stabilite de înapo[i]jere [între] 12-20 august. în stradă. fără parolă. cu om cunoscut.

Acceptând de a face raportul în scris, eu totuși subliniez că, după studierea raportului meu, eu nu mă voi întoarce înapoi fără a primi confirmarea verbală că raportul meu a fost examinat și ce sarcini am de a aduce [i]napoi. Dar dacă se va sta cu mine verbal cred că o să pot da mai multe amănunte asupra situației de la noi. Cu mine se află și tovarășul cu care am venit, trebuie rezolvată și cu el chestiunea, ne va fi de folos, fiindcă el cunoaște bine Dunărea.

Aprecierile Secretariatului com[unist] din România asupra politicii externe a României

Până la prăbușirea blocului anglo-francez prin ocuparea de către Germania a țărilor scandinave și până la prăbușirea Franței, guvernul de dictatură regală al moșierimii române, în fruntea căruia se află cel mare mare moșier: Regele-Călău⁵³, a dus politica de război antisovietic, oscilând între cele două blocuri imperialiste,

⁵¹ Chișinău.

⁵² NARCOM = Comisariatul Poporului.

⁵³ Carol al II-lea.

blocul anglo-francez, pe de o parte, pe de alt[a] Axa Berlin-Roma. Însă guvernul dictaturii regale a continuat să ducă o politică anglo-franceză până la prăbușirea acestui bloc, prin primirea de armament din Anglia și Franța, care venea zilnic prin portul Constanța cu vapoarele. Mii și sute de vapoare care era[u] transportate la granița sovietică și o parte în Dobrogea și Transilvania, blocul anglo-francez ducea o politică activă în România, constrângând tot mai mult guvernul de dictatură regală să micșoreze exporturile de petrol, grâu, vite spre Germania, punând și anumite piedici chiar de a trece petrolul sovietic în tranzit pentru Germania, prin demontarea conductei la Constanța, prin agenți anglo-francezi. Dar în acel moment cercurile interne favorabile Germaniei creau situație dificilă internă, cerând să se facă o politică favorabilă Germaniei, reușind să determine guvernul să intensifice exportul de petrol, grâu, vite, concesiuni forestiere. Iar intern să elibereze ultimii gardiști reținuți și să primească în țară pe Horia Sima, care era condamnat și refugiat în Germania. A fost grațiat. Dar după prăbușirea blocului anglo-francez prin înfrângerea Franței, guvernul dictaturii regale a schimbat brusc orientarea sa politică externă prin debarcarea lui Gafencu de la Externe și prin numirea lui Gigurtu la Externe, prin declarații cunoscute că România trebuie să se alăture blocului celor puternici de refacere a Europei noi și a ordinii noi în sud-estul european, făcând tot mai multe concesiuni Germaniei. Iar în politica internă, transformarea FRN în Partidul Națiunii, partid totalitar, așa cum a declarat regele în discursul lui ținut la radio, “unirea românilor în jurul regelui”. Dar prin ultimatumul cunoscut de către U[niunea] S[ovietică] și eliberarea Basarabiei și nordul[ui] Bucovinei de către Armata Roșie, guvernul dictaturii regale a trecut deschis de partea Axei Berlin-Roma, guvernul Tătărescu a demisionat și a venit Argetoianu, care a anunțat în parlament că ei renunță la garanțiile date de către anglo-francezi și trec de partea Axei. “Integrarea completă” la Axa Berlin-Roma, din declarația lui Argetoianu în parlament. Nestabilitatea⁵⁴ internă a continuat până la căderea lui Argetoianu și numirea unui guvern naționalist, din majoritatea membrii guvernului cuziști, Gigurtu ca prim ministru și Manoilescu la Externe. Acest guvern este un guvern de dictatură deschisă, cea mai reacționară: dictatură feroce în frunte cu Regele-Călău. Partidul Națiunii este un partid totalitar, condus de elementele cele mai reacționare, gardiști și cuziști. În sânul lui există neînțelegeri, gardiștii cu un guvern gardist și abdicarea regelui pe chestia neînțelegerii. Horia Sima, care era ministrul Cultelor, a demisionat și cei încă doi miniștri gardiști se zvonise că au demisionat, dar până la plecarea mea ei nu a[u] demisionat. Acest guvern de dictatură feroce, în frunte cu Regele, duce o politică externă deschisă spre Germania, declarând că economia politică a României trebuie să se orienteze spre Germania. În învățământ, au anunțat că noua cultură românească trebuie să se orienteze spre “Marele Reich”. Presa este pusă în slujba propagandei germane, toți specialiștii[i], tehnicienii[i], inginerii[i] englezi și francezi sunt izgoniți și înlocuiți cu germani. În special la petrol. Aviatori italieni stau de

⁵⁴ În sensul de “instabilitate”.

câteva luni în România, se spune că sunt în număr de 60, care au venit pentru instruirea aviatorilor români. Guvernul reacționar duce o politică deschisă antisovietică, [susținând] “că Basarabia și nordul Bucovinei sunt vremelnice cedate, neavând ce face fiindcă erau singuri, n-au avut aliați, însă astăzi ei au pe Germania și Italia și că ei vor lua cu armatele înapoi Basarabia și Bucovina și vor bea ceai și cafea la Moscova”. Mobilizarea este în plin, astăzi armata mobilizată [se] evaluează la peste 1 milion și jumătate, a treia zi după ultimatum am mobilizat. Regele a fost de la început pentru mobilizare și declararea de război Sovietelor. La granița sovietică se sapă din nou tranșee, Regiunea Iași, Galați, Tulcea, în dreptul lui Reni este concentrată foarte multă armată, zilnic pleacă zeci de trenuri încărcate cu soldați și materiale de război. În Dobrogea, Transilvania se concentrează multă armată, deși aceste regiuni sunt în parte evacuate: anume, arhive, bănci și alte instituții de stat. În Transilvania și Dobrogea, la granițe au avut loc ciocniri sângeroase, despre care presa română dezmente. De la început domneau tendințe de înțelegere pașnică cu Ungaria și Bulgaria. Dar după întâlnire[a] Hitler-Ciano, campania de polemici între presa română și bulgaro-ungară a început, neadmițând nici o discuție pe chestia Dobrogei și a Transilvaniei. [În] ultimul timp sosește armament intens din Germania, cu toată campania [anti]sovietică între armată, ei nu au reușit să câștige armata de a lupta contra Sovietelor. Moralul armatei foarte scăzut, nemulțumirile cresc, prostul tratament în cazarmă, hrana, dormitul, persecuția, sute de mii de oameni stau de mai mult de un an concentrați fără nici un fel de ajutor la familii, zilnic au loc acțiuni în masă pentru desconcentrare. Tribunalele militare lucrează în plin, dând pedepse grele și execuții fără judecată. S-a introdus Curtea marțială. Tendința de a nu lupta contra U[niunii] S[ovietice] este foarte mare, iar autoritatea Armatei Roșii crește în sânul armatei române. Minoritari[i] sunt scoși de la front și trimiși civili la munci grele, în special unguri, bulgari, evrei și ruși, germani[i] sunt protejați. Întreaga coastă [a] Mării Negre [este] minată, bateriile de coastă [sunt] instalate pe tot litoralul Mării Negre.

Eliberare[a] Basarabiei și [a] nordul[ui] Bucovinei a fost apreciată de către Secretariat[ul] CC astfel: Pe când războiul imperialist ia proporții tot mai mari, măcelărind milioane de oameni, pe când în țările capitaliste domnește cea mai neagră mizerie și jaf, popoarele din U[niunea] S[ovietică] trăiesc într-o libertate și egalitate deplină și URSS continuă să ducă o politică de pace. Prin eliberarea Basarabiei și nordului Bucovinei de către puternica Armată Roșie, zona păcii s-a lărgit, contribuind la menținerea păcii în Balcani. Basarabia a fost smulsă în timpul regimului imperialist din trupul URSS de către armata capitalismului român. Niciodată clasa muncitoare din România nu a recunoscut alipirea Basarabiei la România, manifestându-și adâncă lor simpatie pentru poporul basarabean eliberat de sub stăpânire[a] capitalismului român. Basarabia eliberată a adus o contribuție uriașă de luptă în sânul poporului român și [al] minorităților asuprite. Întărind voința lor de luptă pentru eliberarea lor de sub jugul capitalismului român și dreptul de autodeterminare a naționalităților asuprite.

Pe când poporul basarabean și [din] nordul Bucovinei trăiește în cea [mai] mare fericire, răsuflând liber și Armata Roșie a intrat fără a face o victimă, armata română la retragere a făcut pogromuri, împușcând mii de țărani și muncitori care nu se retrăgeau cu ei. [Din] dorul de a fi liber[i], mii de muncitori au pornit de a trece în Basarabia liberă, manifestându-și și simpatia pentru URSS.⁵⁵ Dar dictaturii regale, desigur [că] acest entuziasm pentru URSS și Armata Roșie nu i-a convenit și a început pogromurile antisemite sub masca că jidovii au împușcat ofițerii români și soldați, ca să reprime orișice mișcări [din] frica de a nu se răscula poporul român. La Galați au fost împușcați 600 de muncitori cu familiile lor care vroiau să treacă dincolo, s-a tras cu mitralierele în plin. Despre cei 10 deținuți nu se știe nimic, în frunte cu Ana Butenco. La Hotin au fost împușcați 1000 de inși la retragerea armatei române. 50 de inși, rudele celor împușcați care s-au dus să sape gropi la cimitir, au fost și ei acolo măcelăriți cu mitraliereta. Pe calea ferată Galați-Iași-Constanța, în trenuri sunt organizate pogromuri antisemite. Sunt aruncați evrei din tren. La Sinaia a fost împușcat un student chiar de colegul lui, tot student. Pe linia Galați-București a[u] fost aruncați din tren un civil și un soldat după chinuri grele. Toți evrei[i] sunt concediați din funcțiuni de stat, medici, avocați, lucrători. S-au înființat lagăre de concentrare, printr-un decret dat, toți cei ce se vor dovedi [că] fac o activitate împotriva Siguranței Statului vor fi interna[ți]. Dar ei au strâns mii de activiști de partid, sunt în prezent peste 1500 de inși în lagăre de concentrare. La M[i]ercurea Ciucului, din București sunt vreo 400 [de] oameni legali ai partidului, sunt depuși în lagăr, sunt luați și oameni simpli, dar și dușmani, este închis Șaraga, Șraer, Constantinescu-Iași, dar și doctorul Ghelerter, și el a fost luat, probabil să ridice moralul. Întreg Consiliul General al Sindicatelor revoluționare este luat, în frunte cu Trandafirescu. N-au fost luați până la plecarea mea oameni din Transilvania și Dobrogea. Dar la sosirea mea în Tulcea am aflat că au fost ridicați cinci tovi și transportați în lagăr, nu știu despre restul Dobrogei și Transilvaniei. La închisorile [de] deținuți politici domnește cea mai neagra teroare, Doftana, Râmnicul Sărat, sunt temeri că un[ele] din fetele de la Râmnic să fie sco[ase] și împușca[te], în frunte cu Ana Pauker.

Scumpete[a] a crescut enorm de mult, pe când șomajul crește și salariile sunt micșorate. Se taie forțat din lefuri pentru înzestrare și pentru ajutorarea refugiaților basarabeni. Orișice primă sau supliment de plată este tăiată. la ceferiști secția de oxigen, li s-a tăiat laptele în folosul refugiaților, presa burgheza minte în modul cel mai laș că ceferiștii au cedat benevol laptele. Partidul a explicat maselor prin manifeste și verbal cine sunt acei care au fugit din Basarabia, nu muncitori[i], ci administrația de stat și Siguranța. Nici un ban acestor[a] nu trebuie dat. Zeci de fabrici sunt închise, aruncând în stradă zeci de mii de muncitori, portul Constanța, Direcția maritimă a porturilor este închisă. Nici un fel de muncă.

Situația țărănimi[i] este extrem de grea, gospodăriile țărănești sunt complet dezorganizate, prin noile rechiziții și mobilizare, au fost luate și ultimele vite și

⁵⁵ Această interpretare respecta linia oficială a propagandei comuniste în România.

vehicule de lucru. Câmpii nearați, ce a fost semănat [în] majoritate stă neștrâns, din cauză că nu sunt brațe, bărbați[i] fiind concentrați. Se sapă tranșee peste semănături, un jaf complet. S-a dat un decret de mobilizare agricolă de strângere [a] recoltei celor mobilizați, așa spune decretul, dar cei mobilizați sunt trimiși la moși[i] ca să strângă recolta ciocoi[lor]. Iar câmpi[i] celor săraci au rămas neștrânși. Copiii nevârstnici cu mamele lor încearcă să strângă câte ceva. Cu toată teroarea și măsurile severe care domnesc în întreaga țară, au fost scoase manifeste, aproape în întreaga țară în toate regiunile; chiar și la Galați, unde partidul este complet distrus, CC a scos un manifest, explicând importanța eliberării Basarabiei. O serie de lupte economice au avut loc și manifestări politice. Astfel, de 9 iunie, cu o zi după 8, ziua restaurației, la Cluj a fost organizată o adunare unde au luat parte 300 de muncitori, s-au ținut discursuri revoluționare și discutându-se toate problemele de revendicări. La București, după o săptămână după sosirea lui Lavrentiev, rep[rezentantul] URSS, s-a organizat o demonstrație, unde au fost vreo 5000 de muncitori, 2000 au fost arestați pe stradă ducându-se spre palat, iar vreo 3000 au ajuns în fața palatului, au ales o delegație de trei care să prezinte tov. Lavrentiev salutul clasei muncitoare din România.

La Constanța, 600 de femei au demonstrat în fața primăriei, cerând ajutor și desconcentrarea bărbaților, demonstrând cu strigăte “Dați-ne bărbați[i], suntem contra războiului!”. Bărbați[i] lor nu au moșii, n-au ce apăra. După eliberarea Basarabiei și Bucovinei de nord, la Cluj au fost două demonstrații, vreo 2000 de bărbați, care au cerut ridicarea de salarii[i] și în special au ridicat lozinci “Trăiască URSS, trăiască Basarabia și Bucovina sovietică”, o altă demonstrație de femei, tot la Cluj, a fost organizată de femei pentru ajutor, care s-a transformat în demonstrație politică, strigând “Trăiască Uniunea Sovietică!” și “Basarabia liberă!”. La cincisprezece iulie, a fost pregătită o demonstrație la CFR pentru simpatia cu URSS și eliberare[a] Basarabiei. Dar Siguranța, aflând, a scos pe muncitori[i] ceferiști cu 45 de minute mai [i]nainte câte trei-patru și a postat câțiva tineri cu mitraliere în fața atelierelor, astfel demonstrația nu a reușit, au fost mulți arestați. Dar în oraș a răsunat că CFR au vrut ca să demonstreze contra pogromurilor și pentru simpatia cu URSS și Basarabia. În județul Ilfov au fost două acțiuni de țărani, unde țărani[i] au refuzat să dea ajutor pentru refugiați[i] din Basarabia, spunând că ei știu cine a fugit. O serie de acțiuni sunt prin întreaga țară printre țărani, și în special între tineretul premilitar.

Sarcinile principale date de către Sec[retariatul] CC sunt: 1) Lupta hotărâtă împotriva războiului imperialist, prin mobilizarea maselor în frontul unic revoluționar pentru dărâmarea sistemului capitalist, crearea frontului revoluționar a[l] tineretului, pentru lupta contra războiului și a moșierimii române.

Situația în Dobrogea este extrem de grea, este concentrată armata aproape de 40.000 de soldați, fiecare sat este împănăat de armată. Câmpi[i] sunt transformați în mormane, teroarea și jaful cel mai sălbatic domnește în Dobrogea în plină politică colonială. Această armată, cum se vede, nu este îndreptată numai împotriva Bulgariei, fiindcă mare[a] majoritate este concentrată pe malul Mării Negre, ceea

ce dovedește că este îndreptată împotriva URSS. Nemulțumirile maselor cresc tot mai mult. Crește tendința de eliberare de sub jugul capitalismului românesc. Mari simpatii pentru URSS. Revizionismul bulgar folosește aceste nemulțumiri în folosul ei, dar propaganda lor nu mai prinde așa cum era mai [i]nainte. Acum, masele pun întrebare[a] ce fel de eliberare vor ei. Mișcarea național revoluționară este foarte slabă, nu a putut să devină o adevărată organizație de masă, stând pe linia sectarismului, neputându-se recruta elemente de masă. Din cauza concentrărilor și acum mobilizația, și partidul este dezorganizat în multe locuri în Dobrogea.

Greutățile care ne întâmpină sunt foarte mari, din cauza teroarei nemaipomenite. În primul rând, este foarte greu de deplasat, fiindcă sunt controluri [sic!] foarte severe cu acte. Este necesar de material de propagandă, dar [este] foarte greu de tipărit, fiindcă nu se pot găsi case⁵⁶. Mașina care a fost îngropată a căzut probabil, casa a fost urmărită și când am încercat de a fi scoasă a căzut, dar, cu toate astea, suntem pe cale de a organiza aparatul tehnic. Este nevoie de tipografi[i], mobile care se pot ușor muta din casă în casă, dar nu le putem procura de aici. Tot așa, aparate de radioemisiune mici care se pot atașa de orișice, chiar transportate la mână. Tipărirea de materiale politice, orice, ca literatură, "Istoria P[artidului] B[olșevic] R[us]" și altele care se pot transporta de aici.

Situația financiară este grea, nu sunt suficiente fondurile ce se strâng de la noi, cu plecarea basarabenilor s-au strâns 3.000.000. Însă aceste sume nu pot acoperi nevoile tot mai mari ale partidului. Un instructor nu se mai poate întreține cu 5000, așa cum era până în prezent, acum fiind nevoie de case mai multe, așa că un ajutor bănesc trebuie dat.

Tot așa și cu ajutorul deținuților, nu sunt suficiente fondurile, fiindcă acuma trebuie să plătim avocați străini, ai noștri majoritatea au fost băgați în lagăre de concentrare. Și închisorile trebuie ajutate bănește. Fondurile ce se strâng nu sunt suficiente. Cu toate că se depune o muncă destul[ă] de întărire a comitetelor de ajutoare, din București aproape au plecat, fiind în Basarabia. Acuma se organizează din nou.

Situația partidului din punct de vedere numeric și combativ în ultimul moment, cu toate că mulți basarabeni au plecat⁵⁷. În schimb, au fost recrutate noi elemente băștinașe, care a[u] du[s] la întărirea partidului nostru. Basarabeni au plecat cu autorizația partidului. Cei care au plecat până la 2. VII. au plecat fără autorizație, iar restul care au plecat mai târziu au plecat cu autorizație. Plecare lor nu a împiedicat de la muncă. Într-o măsură, munca pe linie tehnică, unde suferim de [lipsă] de cadre, șederea lor era imposibilă, fiindcă ei începuseră să fie persecutați și șederea lor era imposibilă fiindcă era să împiedice munca. Tov. Bogoslavschi⁵⁸ a fost autorizat să plece, fiindcă după munca lui depusă, s-a constatat că, în munca practică, are puțină experiență și s-a[u] întâmpinat greutăți.

⁵⁶ Case conspirative.

⁵⁷ Așa în text.

⁵⁸ Bogoslavschi = Stelian Boguslavski.

fiind nevoie Secretariatul să controleze munca lui. Cât privește din punct de vedere teoretic, este pregătit. Iar, pe de altă parte, a fost și semnalat, chiar după plecarea lui, a doua zi el a fost căutat de Siguranță acasă.

Cu tov. Stela⁵⁹ s-a întâmpinat anumite greutăți, ea a venit să plece în Basarabia, motivând că este basarabeancă și, dacă are să fie arestată, are să fie tratată ca spioană. A trebuit să se propuie măsuri disciplinare și ea a rămas, muncește bine, este cu organizația Bucureștilor. Și alți oameni au fost oprți, care erau strict necesari. Secretariatul a rămas numai [cu] doi. Al treilea, Bătrânul⁶⁰, este bolnav și este internat într-un spital. Situația conspirativă a Secretariatului nu este așa de bine organizată, ci sunt nevoiți să umble și ziua, deși este foarte greu, fiindcă bărbați nu prea se văd prin oraș. Legăturile sunt asigurate cu întreaga țară, numai [cu] Oltenia este ruptă legătura. Munca partidului nostru în armată este slabă, cu toate că majoritatea din partidul nostru este în cazarmă, se vede că a fost neglijată.

Sunt necesare de [a] ni se trimite imediat fete ce avem aici băștinașe pregătite, care să poată [a] se mișca mai ușor, femeile se mai pot mișca și alte elemente băștinașe. Elementul feminin joacă un rol foarte important.

Avem nevoie de o serie de acte militare, ca livrete de la români[i] care au mai rămas pe aici, ca să putem pune în regulă anumiți oameni care nu au acte. Buletine se mai poate scoate de aici. Doctorul⁶¹, Soretov și Moț au plecat fără autorizație și cei doi ingineri au plecat, așa ca să se știe de ei, fără ca să anunțe, ingineri[i] au anunțat.

Cu aceasta, închei raportul meu care cred că, așa cum l-am scris, va avea anumite lipsuri, dat fiind că eu nu eram pregătit să fac raport scris, fiindcă o să urmeze un raport scris cu toate documentele scoase, care era vorba să fie expediat pe ziua de 5. VIII, după posibilitățile [pe] care le avem. Eu totuși susțin că, dacă nu se va vedea cineva cu mine după discutarea raportului meu, să fiu chemat, fiindcă un raport verbal sunt în măsură să fac mai amănunțit.

Transmit salutul Secretariatului din România și al întregii clase muncitoare și naționalităților asuprite puternicei Armate Roșii eliberatoare a Basarabiei și Bucovinei de nord și genialului conducător, tov. Stalin, și al Internaționalei Comuniste.

Cu salutări revoluționare,
Petru Dobrogianu⁶²

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 175, c. 59-69

⁵⁹ Stela = Ana Ruski (Dvoira Broitman).

⁶⁰ Bătrânul - neidentificat.

⁶¹ Doctorul, Soretov, Moț - neidentificați.

⁶² Petru Dobrogianu = Petre Gheorghe.

26. 1940 august, [8] - Circulară adresată de către Comitetul Central al Partidului Comunist din România organizațiilor de partid din teritoriu, recomandând purtarea unei propagande active pentru desprinderea Ardealului de România.

Dragi tovarăși!

Momentul actual este prea greu pentru a permite discuții doctrinare, care după cum se vede au avut și mai au loc pe la voi. Teoria noastră marxistă, leninistă nu este o dogmă, ci un ghid pentru acțiune, ea ne dă cheia pentru achiziționarea tuturor problemelor; ea și numai ea, marea învățătură a lui Lenin și Stalin, ne învață cum în mod concret soluționăm și chestiunea națională. La voi s-a venit cu diferite formule noi și confuze, tocmai acum când problema punerii lozincii noastre “dreptul la autodeterminare până la despărțirea de stat” a devenit concretă. Să analizăm pe scurt dezlănțuirea de evenimente în momentul actual, care pot grăbi, în condițiunile existenței factorului subiectiv, realizarea acestei lozinci importante, chiar hotărâtoare, dar care nu este despărțită, ci indisolubil legată de revendicările revoluționare, de lupta revoluționară a proletariatului și a țaranimii române.

1. Războiul imperialist se tot întinde. Zorile păcii nu se văd încă. Dimpotrivă, pericolul transformării celui de-al doilea război imperialist în război mondial, cum ne-a arătat atât de clar tov. Molotov, a crescut enorm de mult. Orientarea politicii externe a guvernului de bandiți imperialiști din România spre axa Roma-Berlin nu trebuie să înșele pe nimeni, că această trecere de la imperialismul anglo-francez la cel germano-italian ar însemna asigurarea păcii în sud-est, ferirea popoarelor din România de măcelul imperialist. Nu, nicidecum. Căci e absolut clar că cine vrea pacea nu se orientează spre blocuri imperialiste, blocuri beligerante. Cine vrea pacea nu duce o politică provocatoare antisovietică. Cine vrea pacea se orientează spre URSS, unica țară în lume care duce într-adevăr o consecvență politică de pace între popoare.

2. Uniunea Sovietică, patria celor ce muncesc din lumea întreagă, a eliberat fără război Basarabia și Bucovina de nord de sub jugul bestial al imperialismului român. Politica genială staliniană a stins focarul de război format la Nistru de stăpânirea imperialistă. Dar dictatura regală, trebuind să evacueze Basarabia și Bucovina de nord și, deși litigiul sovieto-român s-a lichidat, litigiu ce a durat 22 de ani și mai bine, n-a renunțat la politica ei provocatoare antisovietică. La noile hotare sovieto-române, dictatura regală ține sute de mii de concentrați, a pus să se sape tranșee, construiește fortificații cu văditele scopuri de provocare. Pe teritoriul României a luat ființă o puzderie de organizații fâțiș antisovietice de așa-ziși studenți basarabeni și bucovineni refugiați, de rezerviști, organizați de alb-gardiștii ucraineni de sub conducerea petliuristului Zalozetchi și compania, menite să se ocupe nu numai cu afățări antisovietice, ci și cu organizarea de acte diversioniste și spionaj antisovietic. Trebuind să înapoieze Basarabia și Bucovina de nord țării socialismului, imperialismul român caută să-și întărească domnia “măcar” asupra

popoarelor Ardealului și Dobrogei, să-și păstreze prada acaparată în urma războiului imperialist mondial din 1914-1918. Acestea sunt dovezi destul de solide pentru propaganda și agitația partidului nostru pentru lămurirea maselor asupra politicii guvernului de bandiți imperialiști - politică purtătoare de război, de catastrofă.

3. Pentru a scăpa de război, de jugul burghezo-moșieresc a[l] stăpânirii imperialiste, e clar că este necesar de a strânge toate forțele antiimperialiste, de a făuri frontul unic popular de luptă revoluționară a tuturor celor ce muncesc împotriva dictaturii regale imperialiste, a întregului regim burghezo-moșieresc. Acest front trebuie să cuprindă pe toți cei ce muncesc, indiferent de naționalitate, proletariatul și țărănimea română, cu cei de naționalitate asuprită. Câteva chestiuni concrete în vederea realizării acestui front. Cu ce s-a ales clasa muncitoare și țărănimea română în cei 22 de ani de domnie a jugului burghezo-moșieresc asupra popoarelor asuprite ale Ardealului și Dobrogei, Basarabiei și Bucovinei de nord eliberate de Armata Roșie, cu ce s-a ales, se întreabă orice muncitor? Cu o jefuire și o asuprire continuă, cu lanțuri și temnițe, cu micșorări de salarii, cu răpirea zilei de opt ore de lucru și cu ziua de lucru de 12 și 14 ore, rechiziții tâlhărești, dări insuportabile, impozite de jaf pentru război, taxe de 2 % și acum și de un leu la cumpărături, până la 50 de lei, cu răpirea tuturor drepturilor cetățenești cucerite prin grele lupte. Cu instaurarea unei dictaturi regale feroce a bandiților imperialiști, cu completa desființare a libertății sindicale și instituirea breslelor corporatiste, unelte teroriste ale dictaturii regale imperialiste, cu uniformizarea presei și acapararea ei totală de către guvernul de bandiți imperialist, cu răpirea pământului țăranilor, cu concentrări ucigătoare, foamete, ruină catastrofală, măcelul de la Lupeni, Grivița. Toate acestea le-a dat poporului muncitor imperialismul român ieșit întărit din primul război imperialist mondial. Este deci clar că imperialismul român este dușmanul de moarte nu numai a[l] popoarelor asuprite, ci și a[l] clasei muncitoare și țărânimii române și a[l] tuturor celor ce muncesc. Deci, proletariatul și țărănimea română este direct interesată în formarea frontului unic revoluționar cu popoarele asuprite împotriva dușmanului comun. Noi am pus și punem cu toată hotărârea sarcina proletariatului român, adică proletariatului de națiune asupritoare, de a susține direct și hotărât mișcarea de eliberare a popoarelor asuprite contra imperialismului român, căci nu poate fi liber un popor care asuprește alte popoare, sarcina luptei sale pentru dreptul popoarelor asuprite la autodeterminare până la despărțire de stat. Luptând contra oricărei manifestări a șovinismului de națiune dominantă. Nu trebuie uitat că comuniștii națiunii asuprite trebuie să lupte contra șovinismului burgheziei proprii, contra naționalismului local și că trebuie combătut[ă] cu cea mai mare necruțare orice manifestare din rândurile comuniștilor națiunii asuprite, care nu înțeleg sau nu vor să înțeleagă legătura indisolubilă între mișcarea național-eliberatoare și mișcarea revoluționară a proletariatului națiunii dominante. Aici se pune și chestiunea celeilalte părți: “[luarea] în considerație a ansamblului, a generalității mișcării pentru subordonarea intereselor particulare

interesul[ui] general... Nu există și nu poate exista altă cale spre naționalism” (Lenin).

4. Comuniștii n-au voie să uite că, după cum proletariatul se deosebește de burghezie și moșierime, problema națională pusă de proletariat se deosebește de problema națională a burgheziei și moșierimii. Această indicație a tovarășului Stalin trebuie să ne fie călăuză. Lozinca “independența”, “autonomia Ardealului” este lansată de burghezia și moșierimea ardeleană cu scopul întăririi poziției ei. Maniu, cu autonomia lui, vrea să păstreze asupra imperialistă a popoarelor Ardealului sub oblăduirea sa și a alor săi. În acest scop, ei se folosesc de diferite mașinațiuni patriotice. Împotriva tuturor înșelătoriilor trebuie să opunem lupta necruțătoare a comuniștilor de demascare a stăpânirii imperialiste române și a burgheziei ei “naționale” și îndeosebi legătura de clasă ce trebuie să [se] închege, legătura care să strângă într-un detașament revoluționar unic pe muncitorii români, ardeleni, dobrogeni, evrei, sași etc. Aceasta va da o zdrobitoare lovitură puzderiei de naționaliști și îi va face incapabili de a mai putea vorbi în numele popoarelor asuprite sau trădate de ei.

5. În Ardeal s-a pus o chestiune nouă, dăunătoare, menită să dezbine pe cei ce muncesc. E vorba de “consilii, comitete ale naționalităților”. Aceasta înseamnă că comuniștii înșiși ridică bariere naționale jos în masă și numai sus - “comitete sau consilii de coordonare”. Partidul nostru pregătește lupta împotriva imperialismului : prin luptele parțiale - lupta hotărâtoare. Scopul final al luptei - victoria clasei muncitoare și a țăranimii condusă de clasa muncitoare, în frunte cu partidul comunist, adică victoria asupra regimului capitalisto-moșieresc pentru socialism. Este deci necesar[ă] mobilizarea tuturor forțelor antiimperialiste, indiferent de naționalitate, în faza actuală - doborârea dictaturii regale imperialiste și aducerea unui guvern popular, care să acorde drepturi largi poporului muncitor, libertăți, un trai mai bun, dreptul popoarelor asuprite la autodeterminare până la despărțire de stat. “Pentru victoria proletariatului este necesar[ă] unirea tuturor muncitorilor indiferent de naționalitatea lor” (Stalin). Distrugerea barierelor naționale ridicate de imperialismul român și de burghezia și moșierimea “națională”, legătura strânsă de organizare și luptă comună a proletariatului român cu cel de naționalitate asuprită este o condiție absolut necesară nu numai pentru victoria finală, pentru realizarea pe cale revoluționară a dreptului popoarelor asuprite la autodeterminare până la despărțire de stat, ci și pentru luptele de zi cu zi pentru revendicările parțiale.

Voi ați renunțat la “consiliile naționale” sub motivul că revizioniștii maghiari, reacțiunea organizează astfel de “consilii”, deși acest fapt, adică organizarea de către revizioniști a astfel de “consilii” era suficient pentru ca să înțelegeți că greșeala e una de fond și nu de formă. Da, voi ați renunțat, după cum se vede din circulară⁶³ numai la denumire.

⁶³ Referire la circulara redactată de organizația PCR din Cluj; nu a fost identificată în fondurile consultate pentru elaborarea volumului.

6. E știut că [de] 22 de ani imperialismul român face totul pentru a împiedica unirea proletariatului, persecută în mod bestial cultura națională, limba, a răpit naționalităților asupra orice drept cetățenesc, a semănat și seamănă ura și ațâță la conflicte sângeroase între diferite naționalități. El a urmărit și urmărește separarea proletariatului, a tuturor celor ce muncesc “în mici grupuri naționale și să sape astfel mormântul conștiinței de clasă a muncitorilor, a uniunii lor de clasă” (Stalin). A păși pe calea despărțirii proletariatului în mici grupuri naționale, a “contopi” proletariatul cu burghezia (în circulara voastră vorbiți de “maghiarime” ca un tot întreg), înseamnă nu numai o variație a naționalismului local destul de pronunțat, ci și susținerea, desigur nu în mod voit, a domniei imperialiste. Interesele proletariatului român și a mișcării național-eliberatoare din Ardeal și Dobrogea cer unirea, după cum ne învață tov. Stalin, a celor două forme ale mișcării revoluționare contra dușmanului comun, contra imperialismului. Asupra formării și întăririi frontului revoluționar comun, am insistat în materialul nostru de partid, cât și în instructajul verbal. Este timpul ca tovii din Ardeal să înțeleagă că lupta pentru dreptul la autodeterminare până la despărțire de stat este o parte componentă a luptei pentru doborârea dictaturii regale imperialiste.

7. Voi scrieți în circulara voastră că lozinca “Ardealul independent” ar putea da loc la neînțelegeri în Vechiul Regat... În primul rând, renunțarea la lozinca “dreptul la autodeterminare până la despărțire de stat” și lansarea de către voi a lozincii “independenței” (înainte de consfătuirea cu noi) întărea propaganda șovinismului burghez local. Apoi, pornind din considerente exclusiv regionaliste și neținând cont de întreaga mișcare revoluționară, ați renunțat în fapt și ați negat frontul luptei revoluționare comune cu clasa muncitoare română, cu cei ce muncesc de naționalitate asupritoare.

Este foarte bine că circulara voastră vorbește de necesitatea frontului comun cu muncitorimea română, însă ne simțim obligați de a vă sfătuî că asupra acestei chestiuni trebuie să insistați îndeosebi și cu toată hotărârea, căci fără formarea frontului revoluționar comun a[[l]] muncitorilor și țăranilor români cu cei de naționalitate asuprită, nu este posibilă victoria.

Sperăm că scrisoarea de față va aduce clarificare. Trebuie pornit de îndată la muncă. Lupta pentru eliberarea popoarelor Ardealului de sub jugul imperialismului român, dusă în comun cu poporul muncitor din Vechiul Regat, trebuie să pornească din întreprinderi și de la sate. Deci, se cere o serioasă preocupare de organizare a luptelor muncitorești în front unic, indiferent de naționalitate, prin comitete de acțiune alese. Întărirea și prefacerea mișcării sindicale revoluționare într-o mișcare revoluționară de masă, care fiind în Ardeal o parte componentă a mișcării național-revoluționare de eliberare, este și trebuie să fie o parte componentă a mișcării revoluționare din România, atâta timp cât Ardealul mai este asuprit de imperialismul român. Prin lupte revendicative imediate, pornirea la lupte pentru doborârea regimului burghezo-moșieresc, imperialist, pentru guvern popular, pentru cucerirea dreptului popoarelor Ardealului la autodeterminare până la despărțire de stat. La fel trebuie întărită

munca de organizare a luptelor țărănești, conduse de comitete țărănești alese în adunări sătești. Muncitorii trebuie să stea în fruntea acestor lupte.

Luptei femeilor concentrațiilor trebuie dată o atenție maximală și ele trebuie susținute de muncitori și țărani și conduse de comitete de acțiune alese în adunările femeilor concentrațiilor.

Luptele tineretului, org[anizațiile] tineretului, trebuie lărgite și întărite. Celulele noastre de partid au această obligație. Campania antirăzboinică ce trebuie să se desfășoare cu ocazia Zilei internaționale a tineretului, care coincide anul acesta cu data izbucnirii celui de-al doilea război imperialist din Europa, trebuie să fie prilejul pentru mari adunări populare și demonstrațiuni de stradă antirăzboinice, deci și împotriva focarelor de război din România, contra stăpânirii imperialiste române, pentru dreptul la autodeterminare până la despărțire de stat a popoarelor Ardealului și Dobrogei. Revendicările speciale ale tineretului trebuie scoase în evidență în mod deosebit. Afirmare pentru politica de pace a URSS, simpatie față de URSS, dragostea față de tov. Stalin, conducătorul înțelept al celor ce muncesc din lumea întreagă, trebuie să fie manifestate de mase largi în ciuda teroarei bestiale. Trebuie pus capăt subprețuirii importanței colosale ce o are organizația de ajutoare și de apărare a victimelor teroarei reacțiunii imperialiste. Ajutorul trebuie să devină o adevărată "Crucea Roșie" a mișcării revoluționare a proletariatului și țărănimii în general și a mișcării național-revoluționare de eliberare în particular, mai ales acum, când lagărele de concentrare sunt pline și arestările în masă continuă. Crearea și lărgirea patronajelor și a gărzilor de autoapărare de masă trebuie să fie preocuparea celulelor de partid, UTC, și sindicatelor revoluționare.

Mai puține discuții doctrinare și mai multă muncă concretă de întărire în timpul organizării și desfășurării luptelor, a partidului nostru, a UTC-ului, a sindicatelor revoluționare și a org[anizațiilor] național-revoluționare. Nu uitați importanța hotărâtoare a factorului subiectiv în momentul actual, îndeosebi în Ardeal. În toate luptele ce organizăm trebuie să formulăm lozinci politice corespunzătoare nivelului acestor lupte, luptele mișcate înainte, lărgite, contra dictaturii regale imperialiste. Lupta revendicativă este astăzi atât de legată cu cerințele politice, că chiar în afară de faptul că îndată ele intră în ciocnire cu aparatul de stat, capătă un caracter politic pronunțat. Luptând contra imperialismului român și a reacțiunii burghezo-moșierești proprii, trebuie întărită lupta contra social-democrației contrarevoluționare, căci nu se poate învinge imperialismul fără nimicirea agenturii sale social-democrate din mișcarea muncitorească.

TREBUIE TRECUT ÎNDATĂ LA PREGĂTIREA ȘI ORGANIZAREA MARILOR ADUNĂRI POPULARE ALE POPOARELOR ARDEALULUI, PE CÂT POSIBIL COMUNE, PENTRU REVOLUȚIONARA AFIRMARE, PENTRU DREPTUL LA AUTODETERMINARE PÂNĂ LA DESPĂRȚIRE DE STAT A POPOARELOR ARDEALULUI, MANIFESTÂND SOLIDARITATEA PROLETARIATULUI ȘI ȚĂRĂNIMII ROMÂNE CU POPOARELE ARDEALULUI ÎN LUPTA COMUNĂ CONTRA DUȘMANULUI COMUN.

ACESTE ADUNĂRI POPULARE TREBUIE SĂ FIE DOMINATE DE SPIRITUL INTERNAȚIONALISMULUI PROLETAR, DECI ACEASTĂ LUPTĂ REVOLUȚIONARĂ TREBUIE SĂ FIE NAȚIONALĂ CA FORMĂ, INTERNAȚIONALISTĂ ÎN CONȚINUT⁶⁴.

În toate acțiunile, comuniștii sunt datori să organizeze proteste hotărâte contra teroarei bestiale din închisori, lagăre, din fabrici și sate, pentru eliberarea celor închiși.

* * *

P. S. Tovarăși, vă prevenim din nou asupra pericolului ce prezintă vederile unor tovi din Ardeal, care cred în posibilitatea eliberării popoarelor Ardealului, într-o "independentă" a Ardealului fără lupta comună cu proletariatul și țărănimea română pentru doborârea dictaturii regale imperialiste. Lozinca noastră este DREPTUL LA AUTODETERMINARE PÂNĂ LA DESPĂRȚIRE DE STAT. Sunteți datori să combateți cu hotărâre manifestări ca: "curând Ardealul va fi independent, vom deveni din Secretariat teritorial, comitet central". Astfel de manifestări nu sunt permise nici măcar în glumă. Ele exprimă tendințe separatiste față de mișcarea revoluționară din România. La muncă și la faptă, tovarăși ardeleni! Comitetul Central al Partidului Comunist din România este sigur că organizația partidului nostru [din] Ardeal va fi la înălțimea sarcinilor și va ține sus steagul internaționalismului proletar.

August 1940

Comitetul Central al Partidului Comunist din România

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 175, c. 76-79

27. 1940 august 31 - *Scrisoare a Comitetului Central al Partidului Comunist din România către conducerile organizațiilor locale ale partidului, referitoare la linia politică ce trebuie adoptată de către comuniști după Dictatul de la Viena.*

Dictatul de la Viena și primirea lui fără murmur de către imperialiștii români a confirmat prevederea noastră din Apelul din 8 august 1940⁶⁵, în care spuneam că imperialiștii tratează pentru păstrarea sub domnia lor a unei părți din popoarele asuprite și altă parte să o redea exploatării grofilor din Ungaria.

Sentința de la Viena și garanțiile imperialiștilor germani și italieni s-au dat într-un moment când imperialiștii români au făcut un șir de provocării la hotarele sovieto-române și aceasta cere din partea noastră o deosebită ascuțire a vigilenței.

⁶⁴ Cu majuscule în textul original; vezi și mai departe.

⁶⁵ Vezi documentul nr. 26.

1. Sentința de la Viena dată de imperialiștii germani și italieni nu putea fi decât o sentință imperialistă. Mase compacte de muncitori și țărani maghiari rămân sub asuprirea imperialismului român, iar mase de muncitori și țărani români sunt supuse jugului imperialismului maghiar. Nici “schimbul de populație” - agitat înainte de imperialiștii români pentru a păstra o bucată mai mare din pradă - nici sentința imperialistă de la Viena nu poate soluționa și nici micșora, ci dimpotrivă, ascute contradicțiile imperialiste.

2. În demascarea sentinței de la Viena și a capitulării imperialiștilor români trebuie scos în evidență că focarul de război de aici n-a fost stins, nici România, în fruntea căreia stă un guvern de bandiți imperialiști, nici Ungaria, cu guvernul ei de aceeași teapă, n-au independenta despre care stăpânirile imperialiste ale acestor țări mai încearcă să vorbească. Ele sunt marionete în mâinile imperialismului german și italian. Aceasta nu înseamnă că forțele imperialiste interne nu fac provocații războinice pe cont propriu.

3. Sentința de la Viena și garanțiile imperialiste germano-italiene sunt urmările unui Versailles inversat, așa-zisei “Europe noi”, ce vor s-o “organizeze” sub dominația lor imperialiștii germani și italieni. Această sentință, aceste garanții poartă în sine războiul și cotropirea imperialistă.

4. În momentul când scriem această scrisoare nu cunoaștem amănunte despre felul în care se desfășoară la voi lupta contra dictaturii regale IMPERIALISTE PENTRU DREPTUL LA AUTODETERMINARE PÂNĂ LA DESPĂRȚIRE DE STAT A POPOARELOR ARDEALULUI.⁶⁶ În orice caz, trebuie IMEDIAT, FĂRĂ NICI O AMÂNARE făcut totul - mobilizat Partidul, Tineretul, Madosz-ul, syndicatele revoluționare, dobândit o strânsă colaborare combativă cu Fr[ontul] PI[ugarilor], cu organizațiile de jos național-țărăniște, maghiare etc., demascat în presa noastră și în adunări populare, monstruoasa călcare de către imperialiștii români, maghiari, în frunte cu imperialiștii germani și italieni, a dreptului popoarelor Ardealului de a decide ele înșile de soarta lor până la despărțire de stat și a dreptului lor la libera exprimare - cu cine vor să se unească. Trebuie demascat falsul patriotism burghez, fața lui hădă imperialistă (Maniu & Co etc., etc.).

5. Directivele noastre din scrisoarea anterioară⁶⁷ rămân în picioare. Momentul actual cere o mai grabnică mobilizare a maselor la mari adunări populare și demonstrațiuni de stradă comune cu muncitorii și țărani români, contra dictaturii regale imperialiste și călcării samavolnice a dreptului popoarelor Ardealului.

6. O mare atenție trebuie să dați regiunilor care nu intră sub ocupația imperialiștilor maghiari, pentru desfășurarea luptei comune cu proletariatul și țărănimea română pentru doborârea guvernului de bandiți imperialiști, pentru un guvern popular, pentru realizarea lozincii noastre în chestiunea națională în felul formulat mai sus, pentru strânsa amicitie cu URSS.

⁶⁶ Cu majuscule în textul original; vezi și mai departe.

⁶⁷ Referire la scrisoarea din 8 august 1940.

7. Să nu neglijați nici o clipă organizarea luptelor de masă, a muncitorilor, țăranilor, intelectualilor, indiferent de naționalitate, din ținuturile a căror trecere de sub dominația imperialismului român sub cel maghiar este dictată de sentința de la Viena și primită de imperialiștii români.

8. Sunt numai câteva zile. Trebuie deci grăbită lupta unită a maselor întregului Ardeal, împreună cu cele din Regat. Organizația noastră cea mai puternică din oraș, regiune nu trebuie să aștepte desfășurarea luptei peste tot în aceeași clipă (ceea ce ar fi de dorit, dar nu este întotdeauna posibil), ci să pornească de îndată la organizarea luptei, iar celelalte organizațiuni să solidarizeze masele din orașele și regiunile respective, energetic, cu elan și fără întârziere.

9. Fără a micșora perspectivele desfășurării luptei, sunteți datori de a îngriji ca organizațiile locale și regionale, din orașele și regiunile prevăzute retrocedării să nu se risipească. Să continue munca și lupta în fruntea maselor, ca ele să poată corespunde noilor condiții... În cazul de față suntem cu toții datori de a cere organizațiile noastre să știe să lupte contra asupririi naționale, la care după retrocedare vor fi supuși muncitorii și țăranii români de către imperialiștii maghiari. Să rămâie credincioase internaționalismului proletar și să lupte împreună cu proletariatul și țăranimea maghiară pentru doborârea domniei imperialiste, capitalisto-moșierești de acolo.

10. Am spus mai sus că mase compacte maghiare și alte naționalități rămân sub asuprirea stăpânirii imperialiste din România. Deci, lozinca noastră în chestia națională, problema luptei comune cu poporul muncitor român contra dictaturii regale imperialiste române [rămâne] ca sarcină fundamentală. Proletariatul român, în frunte cu comuniștii, sunt datori să lupte contra asupririi naționale, pentru eliberare pe cale revoluționară a popoarelor asuprite de jaful imperialismului român, pentru dreptul acestor popoare la autodeterminare până la despărțire de stat.

11. În toate adunările populare trebuie chemat[e] masele la luptă contra provocațiilor antisovietice ale bandiților imperialiști români. Popularizată politica de pace a URSS, contrapus acțiunea eliberatoare a U[niunii] S[ovietice], celei de robire a statelor imperialiste. Arătat exemplul statelor baltice, a[l] Basarabiei și Bucovinei de nord, unde pentru totdeauna Armata Roșie, în colaborare cu aceste popoare, a desființat exploatarea omului de către om și asuprirea unui popor de către alt popor, adică asuprire națională.

12. Regimul burghezo-moșieresc, stăpânirea bandiților imperialiști a slăbit enorm de mult. Trebuie să muncim cu toată energia pentru utilizarea tuturor celor exploatați și asupriți, pentru doborârea acestui regim sângeros, asupritor și provocator antisovietic, care, deși slăbit, devine și mai monstruos de sălbatic. Cu drag...⁶⁸

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 175, c. 172-173

⁶⁸ Aceasta era formula standard de încheiere pentru scrisorile trimise în condiții de conspirativitate.

28. 1940 septembrie 23-1942 mai 20 - Memorii adresate de către Lucrețiu Pătrășcanu către Direcția Generală a Poliției și Siguranței și către Ministerul de Interne, solicitând revocarea măsurilor de internare a sa în lagăr și de fixare de domiciliu forțat la Poiana Țapului.

Domnule ministru,

Subsemnatul Laurențiu [sic!] D. Pătrășcanu, avocat, dom[iciliat] în București, str. V. Lascăr 100, am onoarea să vă aduc la cunoștință următoarele:

Am fost arestat în ziua de 31 iulie a.c. la unitatea unde de două luni îmi făceam concentrarea ca ofițer⁶⁹ și internat în "Lagărul Miercurea Ciucului". Nici un fel de infrațiune, nici măcar o inculpare n-a stat la baza acestei măsuri - cu totul arbitrară. Mai mult, țin să subliniez că întreaga mea activitate trecută n-a avut niciodată un caracter penal. De două ori dat în judecată - pe temeiul unor simple înscenări -, am fost achitat, atât de instanțele civile, cât și de cele militare.

În ziua de 1 septembrie a.c., am fost transportat din lagăr, grav bolnav, la spitalul militar din Brașov, unde mă găsesc și astăzi sub stare de strict arest.

Data fiind starea cu totul precară a sănătății mele, astfel cum o dovedesc cu referatul înaintat de către d[omnul] maior medic șef al spitalului cu nr. 14755 [din septembrie 21], prin legiunea jandarmi Brașov, date fiind și împrejurările internării mele, vă rog să dispuneți dezinternarea mea. Am domiciliu stabil în București, cel arătat mai sus, unde practic de 14 ani profesionez de avocat. În cazul cu totul excepțional al refuzării acestui cap de cerere, vă rog să-mi fixați domiciliul obligator[iu] - în stare de libertate - la Poiana Țapului, unde familia mea posedă o vilă.

Primiți, vă rog, d-le ministru, asigurarea considerației mele.

23. IX. 1940

ss. dr. Laurențiu D. Pătrășcanu,
avocat
Spitalul Militar Brașov

Domniei Sale,
d-lui Ministru de Interne,
București

8. II. 1941

Dl. Comisar șef Taflaru
referat conform instrucțiunilor ce a primit

ss indescifrabil

Memoriu nr. 79

Domnule Director General,

Subsemnatul, dr. Lucrețiu D. Pătrășcanu, avocat, domiciliat în București, str. Vasile Lascăr 100 - unde îmi exercit în mod constant profesionez mea - am onoarea să vă aduc la cunoștință următoarele:

⁶⁹ Sublinieri în textul original; vezi și mai departe.

Totdeauna și în toate ocaziile mi-am luat răspunderea faptelor mele. Privațiunile și suferințele pe care le-am îndurat în cursul anilor stau vie mărturie pentru aceasta, ceea ce cred că îmi dă dreptul ca atunci când am nestrămutată CONVINGERE CĂ MI SE FACE UN ACT DE TOTALĂ NEDREPTATE⁷⁰, să încerc a-l împiedica.

În momentul eliberării mele din lagăr, în ziua de 8 octombrie 1940, mi-am luat angajamentul verbal, pe cuvânt de onoare, față de fostul Director general al polițiilor, CĂ NU VOI ACTIVA POLITICEȘTE SUB NICI O FORMĂ. Acest angajament L-AM ȚINUT ÎNTOCMAI, FĂRĂ NICI CEA MAI MICĂ ABATERE. Pentru a nu da naștere unor aparențe înșelătoare, nu am luat nici un fel de contact cu oamenii politici, ca d. Maniu, Madgearu etc., cu care aveam legături de ordin personal și prietenești, MAI MULT, NU AM PLEDAT NICI CHIAR ÎN PROCESELE MUNCITOREȘTI.

TOATE ACESTE AFIRMAȚII ALE MELE SUNT PERFECT CONTROLABILE, DE ÎNSĂȘI ORGANELE SIGURANȚEI.

Ca o completare a acestor afirmații, țin să adaug că nu numai în ultimele luni, DAR DUPĂ ALEGERILE DIN 1939 AM ÎNCETAT ORICE ACTIVITATE POLITICĂ, păstrând cu unii dintre oamenii de stat doar un simplu contact personal. Aceste relații erau pur prietenești și nu au constituit, după acea dată, nici un fel de tratative, așa cum fals au putut fi interpretate. Tot din acel moment, am încetat orice activitate publicistică. Motivele acestei atitudini ale mele din ultimii ani, după ce în adevăr timp îndelungat am activat politicește, au fost diferende de ordin personal, eu neputând duce decât numai o activitate legală și deschisă.

Dându-mi seama că unul din motivele noului ordin de internare ar putea fi și felul în care am fost dezinternat acum cinci luni, țin să aduc această precizare: motivul cererii mele era o boală de ficat, contractată în lagărul Miercurea Ciucului, ceea ce a necesitat urgenta mea internare în Spitalul Militar din Brașov. Cu ocazia trecerii mele prin Siguranță, am fost chemat de două ori de fostul director general Ghika⁷¹. Conversația s-a redus de fapt la un monolog al d-sale, în care, după ce mi-a expus credința sa în izbânda Legiunii, mi-a cerut și mie, după cum cerea tuturor adversarilor mișcării din care făcea parte, un an de expectativă, pentru a putea arăta ce este în stare să facă Garda. Numai la sfârșitul acestui monolog, afirmând că este convins de perfecta mea cinste și bună credință - deși reprezentăm două puncte de vedere diametral opuse - d-sa mi-a cerut promisiunea că voi înceta orice fel de activitate politică, întrucât numai astfel poate să revoce respingerea cererii de dezinternare. Lucru pe care l-a făcut.

ACELAȘI ANGAJAMENT DE A NU DESFĂȘURA NICI UN FEL DE ACTIVITATE POLITICĂ ÎL IAU ȘI PE VIITOR, PRIN ACEASTĂ DECLARAȚIE.

⁷⁰ Cu majuscule în original; vezi și mai departe.

⁷¹ Alexandru Ghika, șeful Poliției legionare.

Drept încheiere, doresc să mai adaug un singur lucru: în lagărul Miercurea Ciucului, din cauza condițiilor de viață de acolo, am contractat o afecțiune a ficatului, maladie care se menține și astăzi. O întoarcere în lagăr ar agrava, în mod iremediabil, starea sănătății mele zdruncinate. DACĂ TOTUȘI PREZENȚA MEA ÎN BUCUREȘTI - CU TOATE CELE MAI SUS AFIRMATE - ESTE SOCOTITĂ INOPORTUNĂ, ROG CA, ÎN LOC DE LAGĂR, SĂ MI SE FIXEZE DOMICILIUL OBLIGATOR LA POIANA ȚAPULUI (jud. Prahova), unde familia mea are o vilă. Această măsură, deși ar DĂUNA ÎN MOD DEOSEBIT DE GRAV EXERCITIULUI PROFESIUNII MELE DE AVOCAT, o propun drept dovadă a perfecte mele bune credințe.

Primiți, vă rog, asigurarea distinsei mele considerații.

6 februarie 1941

ss. dr. Lucrețiu D. Pătrășcanu
avocat

Domnule director general,

Subsemnatul, dr. Lucrețiu D. Pătrășcanu, avocat, cu domiciliul stabil în București, str. Vasile Lascăr 100, actualmente domiciliat în com. Poiana Țapului (Zămora), jud. Prahova, am onoare să vă aduc la cunoștință următoarele:

Prin fixarea unui domiciliu obligator în sus-numita comună, am fost pus în totala imposibilitate să-mi pot exercita profesiunea mea de avocat, SINGURUL MEU MIJLOC DE EXISTENȚĂ. Prelungita mea absentare din București, unde îmi am instalat biroul și unde îmi este clientela, nu numai că îmi cauzează grave și imediate daune materiale și morale, DAR ÎMI RUINEAZĂ ȘI PENTRU VIITOR POSIBILITATEA DE A MAI PUTEA TRĂI DIN ACTIVITATEA MEA AVOCAȚIALĂ.

În al doilea rând, în baza unor obligații contractate în cursul anului trecut, conform și dispozițiilor Ministerului Educației Naționale, urmează să retipăresc MANUALELE DE ISTORIE pentru cursul secundar ale părintelui meu, D. D. PĂTRĂȘCANU. Întrucât urmează să fie puse sub tipar manualele pentru aproape toate clasele, retipărirea lor trebuie reîncepută de îndată, încă în cursul lunii aprilie, ceea ce reclamă prezența mea absolut necesară în București. Țin să adaug că menținerea în circulație a manualelor tatălui meu nu este numai o chestiune care interesează familia noastră, DAR ELE, INTRATE, DATORITĂ MARILOR CALITĂȚI DIDACTICE ȘI LITERARE PE CARE LE AU, ÎN PATRIMONIUL CULTURAL AL ȚĂRII, INTERESEAZĂ ÎNSUȘI BUNUL MERS AL ȘCOLII.

Pentru toate aceste motive, vă rog, d-le Director General, să-mi ridicați domiciliul obligator, eu luându-mi și prin această cerere angajamentul DE A MĂ ABȚINE DE LA ORICE FEL DE ACTIVITATE POLITICĂ, SUB ORICE FORMĂ ȘI ÎN ORICE GRUPARE.

Primiți, vă rog, asigurarea distinsei mele considerații.

ss. dr. Lucrețiu D. Pătrășcanu,
avocat

Referat

Avocatul Pătrășcanu L. a fost internat în lagărul de la Caracal pentru propagandă și activitate comunistă.

În urma intervențiilor repetate ale soției sale, pentru motiv de boală, i s-a aprobat domiciliu obligatoriu în Poiana Țapului, jud. Prahova.

Asupra modului său de comportare în această comună, Buletinul Informativ nr. 526 din 25. 4. 1941 al Insp[ectoratului] G[enera]l al Jandarmeriei, care se alătură, arată că sus-numitul continuă să-și manifeste față de cei cu care vine în contact părerile sale în favoarea Rusiei Sovietice.

Secretar de Chestură,
ss. indescifrabil

27. IV. 1941

Comunicare că, dacă nu se astâmpără, va fi internat în lagăr, pentru moment rămâne la P[oiana] Țapului.

ss. indescifrabil

18. V. 1942

D-le Prim Ministru,

Subsemnatul, dr. Lucrețiu D. Pătrășcanu, avocat, am onoarea să vă fac următoarea cerere:

În februarie 1941, mi s-a fixat domiciliul obligator la Poiana Țapului, unde sunt ținut de un an și un sfert într-un regim de totală izolare. În aceste cincisprezece luni, am epuizat toate mijloacele materiale de care dispuneam, singurele mele venituri provenind din exercitarea profesiei de avocat. Mă găsesc astăzi lipsit de orice posibilitate de existență.

În aceste condiții, vă rog să binevoiți, d-le Prim Ministru, să dispuneți ridicarea măsurilor luate împotriva mea, spre a mă putea reîntoarce la București, unde îmi am biroul avocațial.

Primiți, vă rog, asigurarea considerației mele.

ss. dr. Lucrețiu D. Pătrășcanu,
avocat

Domniei Sale,
D-lui Prim Ministru,

Președinția Consiliului de Miniștri,
București

Declarație

Nu am nimic de adăugat la cererea-întâmpinare pe care am făcut-o în ziua de 30 aprilie 1941 și pe care am înaintat-o d-lui Director General al Siguranței Statului.

Consecvent și conform cu declarația și memoriul meu din februarie 1941, declar și prin prezenta că atât înainte, cât și după fixarea domiciliului obligator la Poiana Țapului, m-am abținut în mod absolut de la orice act, activitate sau atitudine politică. Că din momentul prezenței mele aici, în afară de familia mea nu am văzut pe nimeni, că aici în localitate nu cunosc absolut pe nimeni. Venirea unui individ, mie necunoscut, în luna martie a.c., sub pretextul de a-mi cere ajutor, fiind de doi ani concentrat, mi-a fost suspectă imediat și - astfel cum am declarat în întâmpinarea sus-amintită - am refuzat să stau de vorbă cu el; a doua oară, refuzând chiar să-l primesc în casă. Prima dată m-a surprins intrând în odaia mea, fără măcar să bată la ușă. Altfel, și atunci nu mi-ar fi pășit pragul.

Stării în cererea mea să mi se ridice domiciliul obligator, întrucât măsura luată o consider nejustificată, iar prin aceasta, întreaga mea existență este pusă în primejdie, eu trăind numai din exercitarea profesiei mele de avocat.

Repet și aici obligația pe care mi-am luat-o de a mă abține și în viitor de la orice activitate politică, de participarea la activitatea oricărei grupări - indiferent de culoarea ei politică.

dr. Lucrețiu Pătrășcanu,
avocat

20. V. 1941

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond CC al PCR-Cancelarie, dosar 6/1940, f. 2-3, 7-9, 13-16

29. 1940 septembrie 30, Doftana - *Material întocmit în cadrul comitetului de partid din închisoarea Doftana, referitor la linia politică ce trebuie adoptată de către deținuții comuniști în legătură cu ocuparea Basarabiei și Bucovinei de nord de către URSS.*

Оценка партийного комитета тюрьмы “Дофтана” по случаю освобождения Бессарабии и Сев. Буковины

Освобождение Бессарабии и Северной Буковины было оценено как акт вполне соответствующий мирной политике СССР, подчеркнутой тов. Молотовым: “Политика предупреждения войны и занятия переводных позиций”. “Политика укрепления международной солидарности и

необходимости взаимопомощи между СССР и международным пролетариатом”. (ответ тов. Сталина тов. Иванову).

Освобождение Бессарабии и Северной Буковины обеспечивает безопасность Советского Союза и раскрепощает народы Бессарабии и Северной Буковины, томившихся под гнетом румынского капитала. С помощью Красной Армии и под руководством партии большевиков уничтожаются все остатки капиталистического-феодалных отношений и создаются таким образом все условия, необходимые для строительства социализма в Бессарабии и в Северной Буковине.

Этим самым румынский капитализм получил крупный политический, экономический и стратегический удар и вошел в фазу своего разложения. Благодаря этому, для румынского народа создаются благоприятные условия для свержения капиталистического строя. Из передового аванпоста империализма, направленного против СССР, Бессарабия превращается в социалистический аванпост против международного империализма.

Все это было ясно изложено в реферате, популярно изложенном перед коллективом, где все это подтверждалось цифрами, показывающими как все это вызовет ослабление румынского капитализма с точки зрения экономической, финансовой, политической и стратегической и где были одновременно указаны и задачи, стоящие перед революционным движением.

Ис. Гринман

30. IX. 1940

Traducere:

Evaluare efectuată în cadrul Comitetului de partid al închisorii Doftana, în contextul eliberării Basarabiei și a nordului Bucovinei

Eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei a fost apreciată ca un act care corespunde pe deplin politicii de pace a URSS, subliniată de tov. Molotov: “Politica de prevenire a războiului și de ocupare a primelor linii”. “Politica de întărire a solidarității internaționale și a necesității ajutorului reciproc dintre URSS și proletariatul internațional” (răspunsul tov. Stalin [cătре] tov. Ivanov).

Eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei asigură securitatea Uniunii Sovietice și eliberează popoarele Basarabiei și ale nordului Bucovinei, care suferă sub jugul capitalului român. Cu ajutorul Armatei Roșii și sub conducerea partidului bolșevicilor sunt nimicite toate rămășițele relațiilor capitalist-feudale și se creează astfel toate condițiile pentru construirea socialismului în Basarabia și nordul Bucovinei.

Prin aceasta, capitalismul român a primit o puternică lovitură politică, economică și strategică și a intrat în faza sa de descompunere. Datorită acestui fapt, se creează poporului român condiții favorabile pentru înlăturarea orânduirii capitaliste. Dintr-un avanpост al imperialismului îndreptat împotriva URSS, Basarabia se transformă într-un avanpост socialist împotriva imperialismului internațional.

Toate aceste lucruri au fost expuse pe înțelesul tuturor într-un referat susținut în fața colectivului, argumentându-se cu cifre, care au demonstrat slăbirea

capitalismului român din punct de vedere economic, financiar, politic și strategic, și indicându-se sarcinile care se ridică în fața mișcării revoluționare.

Is[aac] Grinman

30 septembrie 1940

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 181, c. 517-518

30. 1940 noiembrie 15, Moscova - Notă adresată lui Ghiorghe Dimitrov de către șeful Secției de Cadre a Comitetului Executiv al Internaționalei a III-a, P. Guleaev, recomandând plecarea imediată în România a lui Ștefan Foriș și a lui Teohari Georgescu.

C. Secretno

Генеральному секретарю икки

тов. Димитрову т. м.

Положение в КП Румынии требует немедленного укрепления руководства партии. Решение Секретариата ИККИ по этому вопросу, принятое в августе с. г. до сих пор не выполнено, так как тов. Ильин (Фориш) находится еще здесь. Кроме тов. Ильина здесь находится тов. Маринеску, прибывшая из страны в октябре с. г.

Учитывая положение в К. П. Румынии, отдел Кадров ИККИ считает необходимым немедленный отъезд т. Ильина (Фориша) и тов. Маринеску в страну, так как наступившие холода и прекращение навигации по Дунаю могут затруднить их отъезд.

Прошу ваших указаний.

Зав. отделом кадров ИККИ:

(Гуляев)

15 ноября 1940 г

Traducere:

Strict secret

Secretarului General al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste,
tov. Dimitrov G. M.

Situația actuală a PC al României necesită o consolidare imediată a conducerii partidului. Hotărârea Secretariatului CEIC în această chestiune, adoptată în august a.c., până în prezent nu a fost adusă la îndeplinire, deoarece tov. Ilin⁷² se

⁷² Ilin = Ștefan Foriș.

află încă aici. În afară de tov. Ilin, aici se găsește tov. Marinescu⁷³, sosită din țară în octombrie a.c.

Având în vedere situația din cadrul PC al României, Secția Cadre a CEIC, consideră necesară plecarea imediată a tov. Ilin și a tov. Marin⁷⁴ în țară, întrucât timpul rece și încetarea navigației pe Dunăre pot complica plecarea acestora.

Rog indicațiile dvs.
Șeful Secției Cadre a CEIC
(Guleaev)

15 noiembrie 1940

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 243, c. 219

31. 1940 noiembrie 15, Moscova - Caracterizarea lui Ștefan Foriș, întocmită de către Secția de Cadre a Internaționalei a III-a.

Секретно

Справка

Фориш Стефан (Ильин, Арин, Лотиан, Лунгу, Валер) родился в 1892 г. в Трансильвании (б. Венгрия, теперь Румыния), в мелкобуржуазной семье (отец имел небольшой кирпичный завод), по национальности венгерец, румынский подданный, по профессии бухгалтер и журналист, окончил физико-математический факультет Будапештского Университета, знает венгерский, румынский, немецкий и французский языки.

Во время первой империалистической войны, он был в составе австро-венгерской армии в чине поручика артиллерии, затем активно участвовал в гражданской войне в рядах венгерской Красной Армии.

В декабре 1918 г. тов. Фориш вступил в КП Венгрии, с октября 1919 г. - член социалистической партии Румынии и с 1926 г. член К. П. Румынии. За революционную деятельность несколько раз арестовывался. В 1928 г. он был заочно осужден на 10 лет, затем был арестован и по амнистии через некоторое время освобожден (сидел 2 месяца). В январе 1932 г. был осужден на 5 лет, по апелляции срок тюремного заключения был снижен до 4-х лет, которые отсидел. В 1930 г. во время фракционной борьбы в кпр он участвовал в группе Барбу (беспринципная группа). Член ЦК КПП с 1937 г.

Его прошлая работа:

1907-1909 г. - давал устные уроки - г. Брашов (Трансильвания).

1909-1914 г. - тоже г. Будапешт

1914-1918 г. - в австро-венгерской армии - Будапешт

⁷³ Marinescu - neidentificată.

⁷⁴ Marin = Teohari Georgescu (?)

1919 г. с апреля по июнь - в рядах венгерской Красной Армии - г. Будапешт
1920 г. - проживал дома у родителей - Трансильвания
1921-1922 г. - редактор газеты "Свет" органа соц. партии Румынии - гор. Брашов
1922-1923 г. - корреспондент бурж. газет "Адеверул" и "Диминецу" - г. Брашов
1923-1924 г. - редактор газеты "Рабочий" орган КПП - Бухарест
1924-1925 г. - бухгалтер фирмы "Металл" г. Бухарест
1925-1927 г. - секретарь ЦК МОПР-а
1927-1928 г. - редактор газеты "Вяца Мунчитоаре"
1928-1930 г. - представитель КПП - Харьков, Москва, Берлин
1938-1931 г. - корреспондент Тасс - Бухарест
1932-1935 г. - был в тюрьме
1935-1937 г. - в Агитпропе ЦК по работе в легальной печати - Бухарест

1937 г. по н. / время - член ЦК, руководит агитпропом ЦК КПП к работой среди молодежи - Бухарест

В 1940 г. тов. Драганов сообщил о Форише следующие данные:

"Тов. Фориш (Ильин) - один из основателей К. П. Румынии. Подготовленный, честный и бесстрашный коммунист. Тюрьма, нелегальное существование, отрыв от прямого контакта с рабочими, а также и отсутствие непрерывного контакта рабочими, а также и отсутствие непрерывного контакта с международным рабочим движением затруднили высвобождение т. Фориша от доктринерства и сектанства. Это видно и из факта того упорства, с которым он еще хочет защищать ошибки ЦК КП Румынии по вопросам: а) оценки ФНБ и ошибочной позиции партии к этой монополярной партии; б) отношение к "корпорации" и создание нелегальных профсоюзных организаций на предприятиях, нелегальные профсоюзные местные комиссии и нелегальный генеральный совет профсоюзов; в) отсутствие опеределенной ориентации партии во внешней политике Румынии; г) о неправильной позиции партии по национальному вопросу".

По сообщению члена ВКП(б) тов. Вихрева (Векслер, был в Испании): "Стефан хороший теоретик марксист-ленинец. Хороший писатель. Преданный коммунист и с авторитетом. Пользуется популярностью, которая была уменьшена его позицией в Дофтани в феврале 1935 г., когда он подал декларацию, что отказывается от коммунистической пропаганды в тюрьме и поддерживал одно время позицию Дори. Через 2-3 дня дискуссий в Вакарештах, признал политическую и тактическую линию фальшивой и как позицию коммуниста неправильной. Затем вместе с партийным активом в Бухаресте и других тюрьмах сделал много для борьбы без отговорок и проведения в жизнь генеральной линии борьбы за завоевание потерянных позиций и политической борьбы против фашизма. Линию VII конгресса

Коминтерна воспринял хорошо и принимал активное участие в переработке решения конгресса с товарищами. Знаю его по тюрьме 1934-1935 г. и немного на овободе.”

Тов. Стойко член КПП (был в Испании теперь находится в Москве) сообщил 8. VI. 1940 г. следующие данные о Фориша: “Я знаю Фориша как старого функционера партии. Мое знакомство с ним начинается примерно с 1924-1926 г., когда он работал в Бухаресте редактором одной рабочей газеты на венгерском языке.”

Знаю его как преданного функционера партии, Коминтерну, СССР.

Фориш провел свою жизнь в борьбе в партии. Он участвовал и в ошибках партии. Он участвовал на IV съезде партии, на котором составлено было руководство, которое дезорганизовало партию и организовало фракционную борьбу в партии.

В Трансильвании фракционная борьба очень ожесточенная Комсомольская организация была на стороне Луксимины, а большая часть парторганизации на стороне группы Барбу. Фориш с очень большим трудом признал свою ошибку. Но после решения Коминтерна он работал лояльно для восстановления единства партии.

Тов. Фориш является журналистом и в известной степени педагогом-коммунист. в тюрьме он организовал группу, где преподавал политэкономии, исторический и диалектический материализм.

Надо сказать, что многие молодые товарищи учились у него знаниям марксизма-ленинизма и вышли из тюрьмы подготовленные к марксистским знаниям.

Но тов. Фориш, а мне кажется, что это его самая слабая сторона, трудно-медленно думает, сигнализирует поздно и действует еще трудней.

Практическая, организационная и массовая работа является другой его слабой стороной.

Руководить самостоятельно ему очень трудно - в коллективе может работать хорошо.”

Член КПП тов. Попов (Теохари) сообщил Отделу Кадров следующие данные о тов. Форише:

“Ильин (Фориш) - знаю его по тюрьме в 1935 г. Первое мнение о нем я слышал от Розенберга, который говорил об Ильине как о подготовленном политически товарище. После моего освобождения я встретился с Ильиным в 1938 г., когда я был секретарем райкома Альбаstrу (Бухарест). В отношении работы т. Ильина я могу сказать следующее:

1. Он работает много, преданный и решительный. Я с ним близко работал только 2 последних месяца в 1940 г. в секретариате ЦК. Оценка моя главным образом относится к этому периоду.

2. Что касается его слабостей, я могу сказать следующее: а) конспиративных правил тов. Ильин не всегда соблюдал. В 1937-1938 г. он имел свидания в общественных местах в центре города (кофейные,

рестораны); б) Когда я встречался с ним я после дискуссий с ним, много раз я уезжал с невыясненными вопросами, потому что он на мои вопросы быстро сердился; в) Он очень быстро меняет свое мнение о товарищах. Об одних из тех же лицах он один раз говорит хорошо, а другой раз плохо.”

Заключение

Имеющиеся у нас данные о тов. Форише, характеризуют его с хорошей стороны:

1. Тов. Фориш один из старейших членов КПП, хорошо знает партию и страну. Он очень популярный среди партийных масс и среди интеллигенции в стране.

2. Он наиболее подготовленный теоретически из числа находящихся руководящих работников в стране. Но он больше журналист и педагог, чем организатор и руководитель.

3. Он наиболее активно из всех членов ЦК участвовал в совершении ошибок ЦК КПП по вопросу “Фронта национального возрождения”, создания параллельных нелегальных профсоюзов и др. вопросам. Ошибки свои он признает с трудом.

Владимиров

15 ноября 1940 г.

3 экз.

Traducere:

Secret

Caracterizare

Foriș Ștefan (Ilin, Arin, Lotian, Lungu, Valer) s-a născut în anul 1892, în Transilvania (fostă Ungaria, în prezent România), într-o familie de mic burghezi (tatăl a avut o mică fabrică de chirpici), după naționalitate maghiar, supus român, de profesie contabil și jurnalist, studii superioare; a absolvit facultatea de fizică-matematică a Universității din Budapesta, cunoaște limbile maghiară, română, germană și franceză.

În timpul primului război imperialist, s-a încadrat în rândurile armatei austro-ungare, în grad de locotenent de artilerie, apoi a luat parte activă la războiul civil în cadrul Armatei Roșii ungare.

În decembrie 1918, tov. Foriș s-a înscris în PC al Ungariei, din octombrie 1919 - membru al Partidului Socialist al României și din 1926 - membru al PC al României. A fost arestat de câteva ori pentru activitate revoluționară. În 1928, a fost condamnat în lipsă la zece ani, apoi a fost arestat și, în urma amnistiei, după un timp oarecare - eliberat (a stat două luni). În ianuarie 1932, a fost condamnat la cinci ani; în urma apelului, termenul de detenție a fost redus până la patru ani, pe

care l-a efectuat. În anul 1930, în timpul luptei fracționiste din PCR, el a făcut parte din gruparea Barbu (gruparea neprincipială). Membru al CC al PCR din 1937.

Activitatea sa trecută:

anii 1907-1909 - a ținut lecții - orașul Brașov (Transilvania)

1909-1914 - la fel, în orașul Budapesta

1914-1918 - în armata austro-ungară - Budapesta

aprilie-iunie 1919 - în rândurile Armatei Roșii ungare - orașul Budapesta

1920 - a locuit acasă, la părinți - Transilvania

1921-1922 - redactor al gazetei "Lumina", organul Partidului Socialist al României - orașul Brașov

1922-1923 - corespondent al ziarelor burgheze "Adevărul" și "Dimineața" - orașul Brașov

1923-1924 - redactor al ziarului "Muncitorul", organ al PCR - București

1924-1925 - contabil al firmei "Metalul" - orașul București

1925-1927 - secretar al CC al Ajutorului Roșu

1927-1928 - redactor al ziarului "Viața Muncitoare"

1928-1930 - reprezentantul PCR - Harkov, Moscova, Berlin

1930-1931 - corespondent TASS - București

1932-1935 - s-a aflat în închisoare

1935-1937 - în Agitația CC, profilul presă legală - București

din 1937 până în prezent - membru al CC, în fruntea muncii de propagandă și agitație în CC, însărcinat cu munca în rândul tineretului - București

În anul 1940, tov. Draganov⁷⁵ a comunicat următoarele informații despre Foriș.

"Tov. Foriș (Ilin) - unul din fondatorii PC al României. Pregătit, cinstit și neînfricat comunist. Închisoarea, traiul în condiții de ilegalitate, ruptura de contactul nemijlocit cu muncitorii, precum și lipsa contactului nemijlocit cu muncitorimea internațională au îngreunat desprinderea tovarășului Foriș de influența dictrinarismului și sectarismului. Aceasta reiese și din încăpățănarea cu care încă ia apărarea CC al PCR în problemele: a) aprecierea rolului FRN și a poziției greșite a partidului față de acest partid monopolist; b) atitudinea față de "corporații" și înființarea organizațiilor sindicale ilegale în cadrul întreprinderilor, comisiile locale sindicale ilegale și Consiliul general, ilegal, al sindicatelor; c) absența unei orientări precise a partidului în domeniul politicii externe a României; d) privind poziția incorectă a partidului în problema națională."

După informația oferită de membrul CC al PC(b) al Rusiei, tov. Vihrev (Vexler, fost în Spania): "Ștefan este un bun teoretician, marxist-leninist. Bun scriitor. Comunist devotat și cu autoritate. Se bucură de popularitate, care i-a fost afectată de poziția adoptată în februarie 1935, atunci când a înaintat declarația potrivit căreia se dezice de activitatea de propagandă comunistă în închisoare și a susținut o vreme poziția Dorei. După două-trei zile de discuții la Văcărești, a

⁷⁵ Draganov = Boris Ștefanov.

recunoscut că linia politică și tactică este falsă și, din punct de vedere al poziției de comunist, incorectă. Apoi, împreună cu activul de partid, a făcut multe în București și în alte închisori pentru lupta fără eschive și pentru traducerea în viață a liniei generale a luptei pentru recucerirea pozițiilor pierdute și a luptei politice împotriva fascismului. Orientarea trasată de Congresul al VII-lea al Cominternului a fost înțeleasă corect și a luat parte activă în prelucrarea hotărârii congresului împreună cu tovarășii. Îl cunosc din perioada anilor de detenție 1934-1935 și puțin din libertate.”

Tov. Stoica, membru al PCR (a fost în Spania, acum se află la Moscova), a comunicat la 8 iunie 1940 următoarele date despre Foriș: “Îl cunosc pe Foriș ca pe un vechi funcționar al partidului. Am făcut cunoștință cu el prin anii 1924-1926, când el lucra la București, ca redactor al unui ziar în limba maghiară.

Îl cunosc ca pe un funcționar devotat partidului, Cominternului, URSS.’

Foriș și-a petrecut viața în lupta în cadrul partidului. A luat parte și la greșelile partidului. El a participat la lucrările celui de al IV-lea congres al partidului, în cadrul căruia s-a instituit conducerea care a dezorganizat partidul și a organizat lupta fracționistă în partid.

În Transilvania, lupta fracționistă este aprigă. Organizația comsomolista⁷⁶ s-a situat de partea lui Luximin⁷⁷, iar cea mai mare parte a organizației de partid - de partea grupului Barbu⁷⁸. Foriș și-a recunoscut cu multă greutate greșeala. Însă în urma hotărârii Cominternului, el a avut o activitate loială pentru refacerea unității partidului.

Tov. Foriș este jurnalist și, din câte se cunoaște, pedagog comunist. La închisoare, el a organizat un grup, unde a predat economie politică, materialism istoric și dialectic.

Trebuie menționat că mulți dintre tovarășii tineri au învățat de la el cunoștințele despre marxism-leninism și au ieșit din închisoare pregătiți pentru științele marxiste.

Însă tov. Foriș, și cred că aceasta cea mai vulnerabilă latură a sa, gândește încet și greu, reacționează tardic și acționează și mai lent.

Practic, munca de organizare și cea în rândul maselor constituie o altă latură slabă a sa. Îi este dificil să conducă de sine stătător - într-un colectiv poate să lucreze bine.”

Membrul PCR tov. Popov (Teohari) a comunicat Secției Cadre următoarele date despre tov. Foriș:

“Ilin (Foriș) - îl știu din închisoare, din 1935. Cea dintâi impresie despre acesta o cunosc de la Rozenberg, care vorbea despre Ilin ca despre un tovarăș pregătit din punct de vedere politic. După eliberarea mea, m-am întâlnit cu Ilin în 1938, atunci când eu eram secretarul sectorului Albastru (București). În ce privește activitatea tov. Ilin, pot spune următoarele:

⁷⁶ Utecistă.

⁷⁷ Luximin = Marcel Pauker.

⁷⁸ Barbu = Vitali Holostenco.

1. Muncește mult, este devotat și hotărât. Am lucrat îndeaproape cu el numai în ultimele două luni, în 1940, la Secretariatul CC. Aprecierea mea se referă, în principal, la această perioadă.

2. În ce privește laturile sale slabe, pot spune următoarele: a) tov. Ilin nu a respectat întotdeauna regulile conspirației. În anii 1937-1938, el avea întreveneri în locurile publice din centrul orașului (cofetării, restaurante); b) după întâlnirile și discuțiile purtate cu el, de multe ori eu plecam cu nelămuriri, întrucât întrebările mele îl iritau repede; c) el își modifică părerea despre tovarăși cu rapiditate. Despre aceleași persoane, el vorbește o dată frumos, iar altă dată rău.”

Încheiere

Datele pe care le avem în ce îl privește pe tov. Foriș îl caracterizează pe acesta în mod pozitiv:

1. Tov. Foriș este unul dintre cei mai vechi membri ai PCR, cunoaște bine partidul și țara. Este foarte popular printre masele comuniste și intelectualitatea din țară.

2. Dintre lucrătorii de conducere care se află în țară, el este mai pregătit din punct de vedere teoretic. Însă este mai degrabă jurnalist și pedagog decât organizator și conducător.

3. În problema Frontului Renașterii Naționale, a creării în paralel a sindicatelor ilegale și în alte probleme în care CC al PCR a comis greșeli, el a participat mai activ decât toți membrii CC în săvârșirea acestor greșeli. Își recunoaște cu greu greșelile.

15 noiembrie 1940

3 ex.

Vladimirov

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 243, c. 220-224

32. 1940 noiembrie 30 - Raport al Comitetului regional Dunărea de Jos către Comitetul Central al Partidului Comunist din România, cu privire la acțiunile întreprinse de comuniști în această regiune.

Dunărea de Jos, 30 noiembrie 1940 Raport către CC al PC din România

Războiul imperialist, care a devenit și un război de durată, a cuprins și Balcanii.

Insuccesul Italiei în Grecia creează necesitatea unei noi și intense intervenții a Axei în Balcani. De aici, presiunea pentru aderarea Bulgariei la Pactul tripartit. Imperialismul englez presează și el, pe de altă parte, asupra Turciei, pentru a intra în război p[entru] interesele imperialismului englez. Iugoslavia este în drumul intereselor Axei. Provocările din parlamentul bulgar contra Iugoslaviei

reprezintă interesele vârfurilor reacționare din Bulgaria, instrumente ale imperialismului german, care caută să subjuge și Iugoslavia.

Față de acest război al armelor și diplomației, Uniunea Sovietică încearcă să împiedice lărgirea războiului, presând asupra statelor balcanice și sprijinindu-se pe aspirațiile pacifice ale popoarelor.

Aderarea României, Slovaciei și Ungariei nu întărește prea mult poziția Axei și confirmă vasalitatea acestor state față de Axă și înseamnă noi sacrificii p[entru] popoarele din România și Ungaria.

Situația economică internă a României s-a înrăutățit considerabil în ultimul timp. Mărirea exportului în Germania imperialistă care a fost discutată și asta în convorbirea generalului Antonescu la Berlin, atrage după sine micșorarea consumului intern și aplicarea regimului mămăligii⁷⁹. Pe piața Galaților carnea de vacă și de porc lipsește; acestea sunt rezervate nemților. Untul, laptele, ouăle nu se mai găesc, pâinea neagră cu rumeguș lipsește în unele zile din săpt[ămână]. La Focșani se face coadă p[entru] pâine, și untdelemnul, când este, se vinde cu cartelă. La Brăila vestita brânză de Brăila, care era totdeauna din abundență, nu se mai găsește. Lipsa alimentelor și scumpetea sunt aruncate în seama micilor negustori evrei în special, care-s târați în fața poliției legionare și aruncați în lagăre.

Slăbirea legăturilor comerciale în Europa, ca o consecință a războiului imperialist dintre Anglia și Axă, precum și lărgirea [războiului] la Balcani, care are ca consecință blocarea mărfurilor românești în Turcia, oprirea comerțului în Grecia și Egipt, dă o puternică lovitură porturilor noastre maritime, cât și fluviale, șomajul crește și muncitorii din porturi sunt amenințați să moară de foame împreună cu familiile lor, care de pe acuma nu mai au ce mânca și sunt dezbrăcați. Cutremurul a lovit și el groaznic în regiunea n[oa]str[ă], cel mai mult lăsând pe drumuri mii de țărani și nevoiași din orașe, ale căror gospodării au fost distruse. Măsurile guvernului sunt: dărâmarea caselor celor săraci, care trebuie reparate, și refacerea imobilelor celor bogați, aducând în folosul lor brațe de muncă ieftine, care concurează pe cele locale și obligă, în Focșani în special, care e o regiune militară, ca soldații să muncească gratuit.

În regiunea Galați, industria grea lucrează intens, cu ore suplimentare. În textile, munca a fost redusă la jumătate. La țară, muncitorii agricoli sunt forțați de jandarmi să iasă la muncă p[entru] a face însămânțările dictate de guvern.

Teroarea legionară împotriva muncitorilor și a naționalităților asuprite (mai ales, evreii) este bestială. La Brăila, ca o diversiune la acțiunea dusă de muncitorii de la "Franco-româna" și "Dunărea" - industrie metalurgică, poliția legionară a întreprins o falsă anchetă, pentru a dovedi că vinovații pentru starea lor actuală mizerabilă ar fi evreii și ungurii maiștri, care-i bat și nu dau posibilitatea muncitorilor români de a câștiga mai bine. La Brăila, Bârlad, Focșani și Galați și în orașele din împrejurimi, sute de oameni au fost arestați, schingiuți și trimiși în lagăre și în fața tribunalelor militare, fără a avea vreo vină.

⁷⁹ Subliniere în textul original.

Deși în raportul trecut (30/X) vorbeam de perspectiva unor legături mai substanțiale în întreprinderi pe baza legăturilor ce le aveam și a celor eliberați din lagăre, care și-au luat angajamente; aceste legături însă, puse în fața sarcinilor concrete p[entru] revendicări în întreprinderile respective s-au dovedit a fi elemente neserioase și oportuniste, cum a fost cazul din port și CFR. Celula din port am dizolvat-o și cei trei membri excluși din partid pentru sabotaj și lașitate; cu toate acestea, am luat acum legături noi în port, unde situația e de nedescris; sunt divizați pe la diferite munci de salahori în oraș, alții forțați să meargă în pădure la tăiat lemne, sau în cazematele din regiunea Focșanilor, în condițiuni mizerabile; acolo au și făcut o acțiune, cerând condițiuni mai omenești. În urma refuzului inginerilor de a le îmbunătăți situația, toți muncitorii, împreună cu legionarii au părăsit cazematele, fără a continua acțiunea. La fel, avem noi legăturile CFR, Șantier Naval și Arsenalul Maritim; aici, în ziua de 16 c[urent], 150 muncitori au ieșit în fața direcției, cerând plata săptămânală, care e o revendic[are] impo[r]t[antă] p[entru] muncitorii de acolo. Cu noile legături de aici, între care și un vechi membru de p[artid], am hotărât lărgirea acțiunii cu urm[ătoare]le revendicări: plată săpt[ămânală] majorată cu 100%, 6000 lei salar de bază lunar, împrumut de iarnă, nici o concediere, recunoașterea deleg[ațiilor] de fabrică și revendicări de igienă.

La șantierul naval a fost acum cinci săptămâni o acțiune p[entru] mărirea salariului, care a fost satisfăcută și peste trei săpt[ămâni] sporul n-a mai fost dat, ceea ce a creat o nemulțumire și mai mare. Și aici am hotărât cu cei trei muncitori pe care-i avem înăuntru o acțiune. De aici (șantier) a fost trimisă o echipă de muncitori la Constanța. Cum au ajuns aici, muncitorii s-au interesat de condițiuni, refuzând de a lucra în vechile condițiuni în alte provincii, întrucât cu cheltuieli duble. Ca o măsură de presiune, ing[inerul] Vasilache a retrimis trei muncitori la Galați și direcția de aici a concediat doi (Cojocaru și Valer) și pe al treilea, legionar, ca să nu provoace o reacție și în rândul acestora și ca să slăbească acțiunea, a trimis pe al treilea înapoi. Am hotărât ca acțiunea din Constanța s-o solidarizăm cu [a] ceea din Galați.

În satul Vânători avem o legătură slabă, la care țaranii se adresează cerând sfaturi. Astfel, a fost acolo o acțiune a femeilor din sate care, când au fost forțate să iasă la munca câmpului, au protestat, cerând ca odată cu ele să iasă și nevasta plutonierului, precum și cucoanele satului.

Avem un colectiv de medici evrei, cu care am decis să întreprindem o acțiune în sânul comunității evreiești și p[entru] luare de legături cu liber profesioniștii creștini.

Despre Brăila, nu putem preciza nimic în urma arestărilor din zilele de 5-8.XI, unde au fost reținuți patru tovarăși. Am fost acolo de două ori și n-am reușit să refacem legăturile, însă săpt[ămâna] asta am trimis pe cineva de acolo, care sigur le va reface. Din planul de 7 n[oiembrie], unde era vorba de o acțiune la CFR și o adunarea la "Franco[-română]", nu știm dacă s-a făcut, în afară de o împrăștiere care e prima în decurs de doi ani aproape. Au fost împrăștiate 150 etichete, 13 manifeste și cinci afișe de mână.

La Focșani, acțiunea pregătită la șantierul CFR e în curs. A întârziat din cauza cutremurului, căci o parte din muncitori sunt plasați în oraș la munca de reconstrucție a unor clădiri. Muncitorii de la fabrica de tăbăcărie "Tăchiță Nistor" au oprit lucrul în dimineața zilei de luni 18/XI, cerând majorarea salariului, care le-a fost satisfăcută între 20-30%, adică la unii 500, la alții 1000 pe lună. În vremea acestei acțiuni, tăbăcăria "Tăchiță Nistor", pentru a împiedica o acțiune solidară a muncitorilor, a majorat singură salariile.

Am hotărât aici, împreună cu conducătorul [de la] Focșani, o acțiune contra dărâmării caselor celor nevoiași, p[entru] desconcentrarea soldaților și p[entru] refacerea gospodăriilor sinistraților, în special la sate; această acțiune s-o facem împreună cu militarii, muncitorii localnici, cei veniți din alte părți și populația nevoiașă. Împrăștierea de la sfârșitul lui octombrie a avut aici ecoul dorit; astfel, a fost împrăștiat materialul p[artidului] în satele Golești, Susaia, Nămolosa, Băilești. De aceste împrăștieri au aflat și celelalte sate din jud[eu]l Putna, care au găsit material în pădurile din apropiere. Raportul tovului responsabil d-aia îl considerăm înflorit; ace[a]sta se datorește nepregătirii ideologice.

La Bârlad, începusem a relua legătura, dar o nouă arestare de 40 oameni ne-a cam îngreunat aceasta.

Munca financiară la Galați se desfășoară cu multe succese. În campania de popularizarea și ajutorarea doftaniștilor, comisia de partid a strâns 53.500 plus 20.000 lei încasările regulate; acțiunea continuă.

UTC-ul se reorganizează săptămâna asta. Va pune baza unei conduceri muncitorești și pregătește o consfătuire pe regiune, având în vedere importanța acesteia, în special acuma.

În luna aceasta, am avut o împrăștiere la Galați de 7 n[oiembrie] cu 120 manif[este], 500 etichete, între care și etichete speciale p[entru] sanitari, arsenal și port și nu le-am împrăștiat, din cauza unei întâmplări curioase și foarte grave. Omul căruia i-am dat însărcinarea de a-l tipări ne aduse, la cererea noastră, înainte de împrăștiere, un manifest cu un conținut cu totul străin de cel dat de noi. Ne motivează că n-a putut ține peste noapte conceptul și l-a distrus, iar a doua zi l-a refăcut, întrucât a citit de trei ori manifestul nostru. Dacă am fi împrăștiat manifestul, am fi putut fi acuzați și numiți agenți ai imperialismului englez și niște smintiți care nu știm ce vrem. Am luat imediat măsuri de îndepărtare a acestui om și am scos și alt manifest, unde apreciem aderarea României la Axă: organizăm echipe, împărțim cartierele, totul în regulă, și la control ne trezim cu un al doilea sabotaj în masă. Toți tinerii uteciști (studenți) refuză a merge la împrăștiere, pe motiv că ei pleacă în Basarabia. Am hotărât imediat o anchetă, excluderea lor și cererea ca toți să fie retrimiși.

Situația n[oa]st[ră] tehnică e foarte proastă datorită lipsei relațiilor mai strânse cu masa și pe de altă parte a contribuit și cutremurul, din care cauză nu se găsesc case.

În general, constatăm o situație foarte grea. Datorită situației materiale, pe care o au muncitorii din Galați mai în toate întreprinderile, la care contribuie și

teroarea legionară, care îi obligă să se însoare⁸⁰ fără vrerea lor, [le] iau perspectivă și le creează o stare de depresiune, pe care am observat-o în port, la CFR. Noi considerăm această stare ca o criză temporară și căutăm și ne zbatem a-i determina măcar la o singură acțiune, care ar ridica moralul muncitorilor, ar mări combativitatea și ar stimula muncitorii să rupă cu depresiunea aceasta. Dacă raportul nostru trecut și nici cel de acuma nu oglindesc situația politică a întregii regiuni și nici forța politică și organizatorică a Gărzii de Fier, aceasta e p[entru] că nu suntem suficient legați de masă.

Rugăm CC, dacă are posibilitatea, să facă tot posibilul de a muta vreo 2 tovi muncitori în regiunea noastră, întrucât, după cum vedeți, avem o situație excepțională, cu o organizație tânără, cu oameni buni, dar noi, dornici de muncă, însă lipsiți de pregătirea elementară organizatorică.

Sal[utări] c[omuniste],

C[omitetul] R[egional] D[unărea de J] [os]

La apărare lucrează două colective. Și acolo sunt unele succese. În luna trecută și-au făcut un plan de muncă, ca să ajungă la 3000 lei cu 25 cotizanți. Au fost 30 cotizanți și au 16.000 lei. În luna aceasta, campania p[entru] doftaniști e în curs. Au strâns haine, alimente și 20.000 lei.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 137, c. 744-746

33. [1940] - Raport al Comitetului Central al Partidului Comunist din România, cu privire la activitatea desfășurată de comușiști în chestiunea națională, cuprinzând comentarii asupra situației politice din țară și considerații asupra stării organizatorice a partidului.

În urma succeselor militare ale Germaniei, a capitulării Franței în război, dictatura regală, care era mai mult legată de imperialismul anglo-francez, cu ajutorul căruia România capitalisto-moșierească își lărgise granițele pe contul tinerei republici sovietice, a Bulgariei și Ungariei, se îndrepta cu pași repezi spre imperialismul german și italian. Lupta dintre imperialismul englez și cel german și italian pentru România, pentru acapararea bogățiilor ei și totala orientare a politicii ei externe în favoarea unuia din blocuri[le] imperialiste, pe de o parte, și politica vrăjmașă Uniunii Sovietice dusă de dictatura regală punea România în fața pericolului pierderii totale a independenței ei naționale. Partidul nostru a dus o muncă de propagandă și a organizat unele acțiuni contra dict[aturii] regale și a politicii ei externe, arătând că această politică duce la înfeudarea României

⁸⁰ Așa în textul original.

imperialismului german (broșura din 8 iunie, manifestele din Ardeal, Dobrogea, Moldova și îndeosebi munca de propagandă și acțiunile din Basarabia).

La 9 iunie, muncitorimea din Cluj demonstrează în stradă contra dictaturii regale, pentru guvern popular, pentru dreptul naționalităților asupra la autodeterminarea până la despărțire de stat, pentru amicitia cu Marea țară a Socialismului. Venirea în țară a tovarășului Lavrentiev este primită de masele muncitoare din București cu adâncă bucurie. Din centrele importante ale țării, muncitorii vin să trimită salutul lor solului păcii, cum îl numea muncitorimea pe tov. Lavrentiev. Partidul (organizația din București) organizează o manifestație de masă. Politica externă staliniană de pace și libertate a U[niunii] S[ovietice] este popularizată în fabricile din București. Pentru prima dată în ultimii ani, muncitorii din câteva fabrici din București părăsesc lucrul și vin să manifesteze sub lozincile noastre în fața legațiunii sovietice. O delegație de muncitori și intelectuali exprimă reprezentantului U[niunii] S[ovietice] atașamentul muncitorilor și a[] intelectualilor față de URSS și de geniala ei politică staliniană de pace. Faptul că poliția a reușit să împrăștie masa demonstrațiilor dovedește numai slăbiciunile organizării și insuficiența combativitate a m[embrilor] de partid în acel moment. Dar efectul demonstrației, ușoară, fără multă greutate, scoaterea a peste 3500 de oameni în stradă într-o demonstrație politică dovedea și dovedește cât de adâncă este simpatia maselor față de URSS, că pentru politica de pace și libertate a U[niunii] S[ovietice], pentru sprijinul U[niunii] S[ovietice], muncitorii luptă, ies în stradă.

Împotriva dictaturii regale se ridicau și diferite grupe ale fostelor partide burgheze care mai păstrau un anumit contact cu masele de membri ai acestor partide, dar refuză o luptă deschisă și comună cu noi contra dictaturii regale și fac încercări de a ne ține pe noi la remorca lor. Lupta acestora, Maniu, Brătianu, se reducea la câteva memorii și delegațiuni restrânse la rege, și într-o mare măsură ascunse. Șefii social-democrați nu numai că n-au făcut o opoziție asemănătoare celei făcute de Maniu și Brătianu, ci au devenit un detașament de frunte al dic[aturii] regale, ducând în mod deschis o intensă muncă de cultivare în mase, din bresle și din afara breslelor, a “cultului monarhic”, a șovinismului și a ațățărilor anticomuniste, chemând masele să se strângă în jurul “regelui muncitorilor” și să dea tot ce li se cere pentru înarmarea “patriei”. Aceste ațățări au sporit și mai mult după eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei⁸¹, când șefii social-democrați se ocupau deschis cu pregătirea morală la război contra U[niunii] S[ovietice] (“Lumea Nouă”⁸² apelul lui Flueraș, Jumanca & Co.).

Clica Regelui nu era încă decisă pentru ruperea totală cu imperialismul englez și trecerea totală de partea Germaniei și Italiei, deși se făcuseră de acum pași mari pentru o orientare spre Germania. Brătianu și Maniu duceau tratative cu regele pentru păstrarea situației de echivoc în politica externă, în cea internă acordarea libertăților partidului, fie și în cadrul FRN. Activitatea liberalilor și

⁸¹ Referire la ocuparea celor două provincii de către URSS.

⁸² Publicația oficială a Partidului Social-Democrat.

național-tărăniștilor se desfășura în vederea realizării “Uniunii sacre a națiunii” pentru salvarea “Coroanei compromise”, contra dictaturii personale a lui Carol, pentru o dictatură a forțelor unite ale marelui capital și ale moșierimii mari sub conducerea lui Maniu-Brătianu - dictatura intitulată “democrația națională autoritară”, care avea să lupte și pentru revendicările teritoriale “nesoluționate” după războiul imperialist din 1914-18. Strânsa colaborare a lui Maniu cu Garda, deși căuta să trateze și cu noi, ascunzând contactul său cu Garda, avea ca rezultat o bruscă reducere din partea lui Maniu a “criticii” imperialismului german și o sporire a ponegririlor în fel și chip a U[niunii] S[ovietice]. Întoarcerea și primirea grupului gardist în frunte cu Sima și Pătrașcu, desele lor convorbiri cu regele, aranjate de Fabricius, exprima[u] de acum o grabnică pășire spre axa Berlin-Roma și o și mai mare reacționare a regimului intern. Dizolvarea FRN, partidul monopolist al dic[aturii] regale, prin care clica burghezo-moșierească din jurul regelui încerca să realizeze “Uniunea sacră” a burheziei și moșierimii, să atragă mica burghezie, încercările de a atrage pe muncitori și țărani, în jurul dict[aturii] regale dovedii falimentul acestei încercări. Acest faliment se datorește mai întâi urii maselor contra dict[aturii] regale. El se datorește și contradicțiilor adânci dintre diferitele grupuri capitalisto-moșierești cu dictatura lui Carol. În fața creșterii nemulțumirilor și acțiunilor maselor, a adâncirii crizei, pe de-o parte, și a situației externe a României, pe de altă parte, Carol păși la înțelegerea cu Garda. Horia Sima punea ca condiție a colaborării Gărzii cu Carol, dizolvarea FRN. Dizolvând FRN și instituind la 21 iunie așa-zisul partid al națiunii⁸³, dict[atura] regală face un nou pas provocator către desăvârșirea dictaturii reacționare și teroriste, ațățătoare de război antisovietic. Acordând Gărzii de Fier și mai largi posibilități de acțiune deschisă, Regele încearcă totodată să-și consolideze dictatura prin luarea directă a conducerii partidului “națiunii”, prin numirea lui Urdăreanu ca șef de stat major al acestuia. Garda îl răstoarnă însă pe Urdăreanu. “Generația din 1922”⁸⁴ începe să dicteze deschis. Garda are sprijinul lui Maniu, în parte și a[l] lui Gigurtu și D[inu] Brătianu, Tovii din Ardeal exagerează desigur când afirmă că FRN a fost desființat prin lupta maselor. E drept că unele corijări a[le] liniei partidului din prima jumătate a anului curent au făcut posibilă organizarea a câtorva ieșiri în breaslă către FRN.⁸⁵ Însă adevărul este că o coaliție de forțe reacționare au răsturnat FRN, pentru că era compromis, falimentar și alte forțe reacționare urmăreau punerea mâinii pe putere. Ministrul Germaniei juca aici rolul cel mai de seamă și un ordin a[l] lui Horia Sima dispune intrarea Gărzii de Fier în partidul “Națiunii”, cu sedii separate, având denumirea de “Generația Naționalistă de la 1922”, își regroupează forțele, desfășoară o largă activitate. Astfel, Garda a folosit libertățile depline

⁸³ Partidul Națiunii, înființat de către Carol al II-lea la 22 iunie 1940, prin transformarea Frontului Renașterii Naționale, se dorea a fi un “partid unic și totalitar”.

⁸⁴ “Generația din 1922” - denumirea sub care era cunoscut grupul de tineri reprezentanți ai mișcării de dreapta, constituit în jurul lui Corneliu Zelea-Codreanu, cu ocazia mișcărilor studențești din 1922.

⁸⁵ Exprimare neclară în textul original.

acordate de dict[atura] regală și nu invers, cum se credea la început, de altfel rezultatele ulterioare confirmă aceasta. Partidul “Națiunii” îmbrățișează în bună parte programul Gârzi de Fier, mai întâi în politica internă (decrete antievreiești etc.), apoi și în politica externă. Șefii social-democrați au luat o poziție de susținere directă și fățișă a partidului “Națiunii”, de susținere a întregii politici interne și externe a dict[aturii] regale.

Partidul nostru demascase partidul “Națiunii” ca un partid de desăvârșire a celei mai reacționare dictaturi regale, de desăvârșire a operei reacționare, jefuitoare și războinice a FRN-ului falimentar (manifestul [în legătură cu] eliberarea Basarabiei, manifestul în legătură cu măcelul din Galați). Garda de Fier însă a fost foarte anemic demascată. Cu toată activitatea ei fățișă noi n-am văzut suficient marele pericol ce-l reprezintă. Ațâțările antisovietice sporiseră în mod însemnat. La un șir de consfătuiri cu șefii maniști, Sima vorbea deschis contra Uniunii Sovietice. Provoacațiile la granița româno-sovietică se înmulțeau.

Marșul triumfal al eroicei Armate Roșii în Basarabia și Bucovina de nord, eliberarea Basarabiei și Bucovinei de nord de sub jugul capitaliștilor și moșierilor români, întâmpinarea cu un adevărat delir de către popoarele Basarabiei și a[le] Bucovinei de nord a Armatei Roșii glorioase, manifestarea iubirii lor adânci față de poporul sovietic, partidul bolșevic, față de conducătorul și eliberatorul popoarelor, tovarășul Stalin, a avut un răsunet și o influență deosebit de mare în masele de la orașe și sate din România. În ziua când guvernul țării socialismului a anunțat guvernul dictaturii regale să evacueze Basarabia și Bucovina de nord, muncitorii ceferiști din București și Iași și din multe alte întreprinderi pierdeau literalmente sculele din mână. Eliberarea Basarabiei și Bucovinei de nord sporise foarte mult dorința de luptă a maselor pentru eliberare. În acest timp, elementele oportuniste de la periferia partidului făcuseră totul pentru a împiedica lupta. “Ce să vă expuneți, vin rușii și la noi! Și tocmai acum să cădeți?” Oportuniștii se uneau astfel cu regimul de teroare sângeroasă dezlănțuită împotriva noastră pentru a izola partidul nostru de mase. Partidul, în propaganda scrisă și mai ales orală (aparatul central nu funcționase încă), a îndrumat masele la manifestații de simpatie față de URSS și a popoarelor eliberate, a arătat că dușmanul - imperialismul român - a slăbit, dar că el va continua să uneltească noi provocații la noile granițe româno-sovietice, să sporească jefuirea poporului muncitor român, să întărească jefuirea și asuprirea naționalităților asuprite. În Moldova, Ardeal, Dobrogea, Galați a apărut material de partid, popularizând importanța eliberării Basarabiei și Bucovinei de nord pentru proletariatul și țărănimea română. Partidul a chemat proletariatul și țărănimea la luptă pentru dreptul naționalităților asuprite la autodeterminare până la despărțire de stat, la amicitie strânsă a popoarelor din România cu marea și puternica țară a socialismului, amicitie ce a devenit mult mai posibilă după repararea marii nedreptăți de după războiul mondial, când armatele burgheziei și moșierimii române au ocupat Basarabia. În propaganda individuală, în masovci⁸⁶ și convorbiri

⁸⁶ întrunfri.

în timpul mesei, muncitorii au primit cu entuziasm eliberarea Basarabiei și a Bucovinei de nord. Dar nu numai muncitorii, ci și țărani români și de naționalitate asuprită, și meseriașii și o însemnată parte a intelectualității au primit cu bucurie eliberarea Basarabiei. Țăranii din câteva sate din jud[eu]l Ilfov își manifestau solidaritatea lor cu eliberarea Basarabiei prin refuz categoric de a da ajutor refugiaților din Basarabia și Bucovina de nord: “numai cei bogați fug, cei nevoiași nu fug din Basarabia și Bucovina”. Alții din satele Moldovei amenințau pe moșieri: “Las’ că vin rușii, ne vom socoti noi cu voi”. În Oltenia, considerată ca o cetate a forțelor reacționare, țărani își băteau joc de atâțările antisovietice ale boierilor. În satul⁸⁷, boierul strânsese țărani, chemându-i la organizare și gărzi contra parașutiștilor ruși, care “vin să ia țăranilor pământul și nevestele”. Țăranii răspundeau: “Las’ să vină; și ce să ne ieie? pământul ce nu-l avem? Ba o să vi-l ieie pe-al dumitale și o să ni-l deie la d-alde noi, cum au dat la d-alde-ai noștri din Basarabia. Iar de neveste, nu mai minți, boierule, că asta nu mai fac rușii”. În fabricile mai mari, regiuni agricole, într-un fel sau altul, oamenii își exprimau simpatia lor față de URSS și de geniala ei politică staliniană. Muncitorii și țărani români, în primul rând naționalitățile asuprite regretă tocmai “de ce n-au mers și mai încoace rușii”. Scriem aceasta cu toată răspunderea, în urma unei serioase analize și cercetări.

Dic[atura] regală, cu tot soiul de cercuri reacționare, militare, gardiste, poliția, Siguranța, a dezlănțuit împotriva noastră și a maselor muncitoare o teroare furibundă și aceasta nu numai din răzbunare, ci mai ales de teama unui avânt de luptă a maselor sub conducerea partidului nostru. Arestări, internări în lagăre, aproape întregul activ legal a fost dintr-odată internat în lagăre. Razii zilnice, patrulări toată noaptea. De altă parte, mobilizarea generală. Toate acestea au dat partidului și proletariatului lovituri extrem de grele. Conducerea centrală de partid de aici a fost în acele momente slăbită încă dinaintea eliberării Basarabiei și Bucovinei de nord (motivele le știți). În aceste momente ne-a lipsit și materialul internațional și aceasta a durat câteva luni. Noi n-am cunoscut nici aprecierea voastră asupra muncii partidului, a greșelilor sale în chestiunea națională, FRN, sindicală. Am aflat despre aceasta abia în septembrie, în parte și complet abia în octombrie. Astfel, cu toate corijările în linie ce s-au făcut, aici au persistat unele masive rămășițe oportuniste față de problema sindicală și a frontului unic popular de jos, insuficienta propagare a lozincilor leniniste-staliniste în chestiunea națională. Astfel, dezlănțuirea de evenimente urmate, pe de-o parte, după eliberarea Basarabiei și a Bucovinei de nord, iar pe de altă parte, falimentul total ulterior al politicii din România Mare a claselor stăpânitoare, a găsit partidul în mare măsură nepregătit. Este fundamental greșită părerea tovuului Cristea⁸⁸ că partidul a slăbit în urma plecării basarabenilor. Una este greșeala noastră, că am permis marii majorități a basarabenilor, din partid, UTC, ajutor⁸⁹ să plece și alta a aprecia că

⁸⁷ Lipsă în text.

⁸⁸ Cristea = Al. Drăghici.

⁸⁹ Ajutorul Roșu (MOPR).

aceasta e o cauză a slăbirii partidului. Nu negăm aportul tovarășilor basarabeni. (Apoi, în acele momente, noi n-am fost în stare să ținem oameni ca Stelian⁹⁰, Iuliana⁹¹, ilegali, Stelian, tov. bun, dar lipsit de experiență practică.) Cauzele slăbirii partidului sunt acelea arătate mai sus. Noi am prevăzut internările în lagăr și alte măsuri teroriste, un șir de tovi au fost preveniți să se ilegalizeze. Unii au reușit să se păstreze, alții, datorită subprețurii situației sau neglijenței, au fost internați. Unii au plecat din⁹² cu autorizația noastră și s-au ilegalizat, la alții n-a ajuns hotărârea din cauza locului special unde se găseau, unii tovi nu s-au supus și au fost internați de acolo. Apoi, am considerat și o greșeală scoaterea tuturor de la⁹³.

În zilele din iulie, organizația noastră din Galați a fost aproape completamente distrusă (majoritatea oamenilor au fost⁹⁴). În Prahova, au fost internați în lagăr tovi și din pricina inconspirativității lor, și din cauza unui activist, bănuțat a fi provocator iscusit. Moldova a căpătat și ea grele lovituri. Ardealul a pierdut 140 membri activi (internați în lagăre). Cei mai mulți tovi și simpatizanți au fost luați în București. Dar org[anizațiile] din București și Ardeal n-au slăbit în mod atât de serios, ele fiind cele mai puternice organizații ale partidului.

Iată o corespondență din acel timp, trimisă de un instructor al nostru:

“7 iulie 1940. Brutalitatea autorităților a început din Gara de Nord. Contra oricărui călător și mai ales a evreilor. Pe unii i-au arestat înainte de a porni trenul spre Iași. La Focșani au început să-și facă apariția subofițeri, ofițeri și soldați, beți, schingiindu pe călători[i] evrei, iar pe unul aruncându-l pe fereastra vagonului. Asta s-a întâmplat spre Bârlad. În drum am stat de vorbă cu soldați fugiți din Basarabia, care spuneau că ofițerii sovietici au dat mâna cu ei și i-au servit cu țigări. Cea mai mare teroare asupra puștinilor călători evrei a fost între Iași și Dorohoi, Dorohoi-Verești. Soldații care veneau dintr-acolo, ei înșiși se îngrozeau de ceea ce au văzut. Evreii erau pur și simplu asasinați și aruncați din tren. Aceasta a afirmat-o și notarul Gh. B. din t[âr]gul Săveni. În ziua de 1 iulie, la Dorohoi s-au ucis peste o mie de cetățeni. Autoritățile, în frunte cu maior Ilarievici, comandantul Jandarmeriei, pretind că s-au găsit mitraliere la evrei. S-ar fi găsit una la Pincu din Hănești și altele în oraș. Se spune că s-ar fi încercat să se tragă asupra ofițerilor care înmormântau căpitanul din Herța. Nimic adevărat. Un oarecare colonel Georgescu, după unii Stoica, a dat ordin să [se] tragă cu mitralierele în lumea care mergea la o înmormântare la cimitirul evreiesc. Pe urmă a lansat zvonul că trupele sovietice din Herța înaintează spre Dorohoi. În loc de trupe sovietice au apărut trupe românești care au mitraliat toată populația ieșită pe străzi. Pe urmă au pătruns în case și au ucis tot ce le ieșea în cale. Cadavrele au fost ridicate abia după două

⁹⁰ Boguslovski = Stelian Boguslavski.

⁹¹ Iuliana - neidentificat.

⁹² Lipsă în text.

⁹³ Lipsă în text.

⁹⁴ Lipsă în text.

zile de pe străzile orașului. Armata română a prădat malul Prutului, aducând cârduri de vite în Vlășinești. Armatele se retrag din Dorohoi spre Roman-Focșani. Valea Jijiei este minată. Toate podurile de cale ferată sunt de asemenea minate. Propaganda antisovietică ia proporții din ce în ce mai mari. Refugiații civili și armata au grijă de aceasta. Jandarmii amenință că în caz de evacuare vor fi împușcați toți acei care nu vor părăsi casele. Lumea și-a făcut boccele de plecare. Au vârat groaza în ei că-i vor ucide “jidanii”, bolșevicii. Toți oamenii de pe malul Prutului au aflat de la soldații refugiați că armata bolșevică se poartă foarte frumos cu lumea. Am sfătuit lumea să nu plece de la gospodăriile lor, că armatele sovietice nu vin să le robească brațele, ci să le facă mai răsplătită truda lor. Le-am spus că cele câteva mii de hectare ale boierilor li se vor da lor îndată, pe câtă vreme germanii îi vor face robi pe aceste moșii boierești. Le-am arătat că numai boierii și funcționarii fug din Basarabia, pe câtă vreme țăranii săraci caută să meargă acolo. Z., A., C., C., S.⁹⁵ și alți țărani din Sârbi au văzut că ar fi făcut o prostie să fugă de acasă. Basarabeni care vor să plece la vetrele lor sunt desconcentrați și porniți spre Prut, dar sunt împușcați. Un subofițer a prins la Prut câțiva basarabeni care voiau să treacă dincolo. Au fost aduși la regimentul din Vlășinești, condamnați la moarte, iar subofițerul făcut sublocotenent în ograda curții marelui moșier Stoianovici. Pe fostul învățător Alexandru Faliloga din Vlășinești l-au arestat și se zice că l-au și împușcat pentru că l-a[u] bănuir că a pus la cale fuga soldaților basarabeni. Nimeni nu poate da vreo lămurire unde l-au dus.”

Aceste extrem de grele lovituri au reușit în bună parte să izoleze partidul de mase, mai cu seamă ale acelora din Vechiul Regat, unde sectarismul stătea la masă până și în comitetul organizației noastre din București. Tova Stela⁹⁶, ca instructoare a CC, a nesocotit directivele Secretariatului asupra concentrării muncii organizației de partid în patru-cinci întreprinderi dintre cele mai importante, CFR, Malaxa, STB, Pirotehnica, Vulcan. Directivele politice ajungeau la org[anizația] din București incomplete și uneori trunchiate (“republica democratică românească”...) Iar o bănuială asupra Secret[ariatului] celei CFR, necontrolată, adusesse la ruperea legăturilor cu celula. De altă parte, propria ei inconspirație, ca și inconspirația secret[arului] de București a adus ultimul [element] la cădere. Și aceasta a îngreuiat și cercetările și descoperirea unui provocator eventual (A pus la munca tehnică un tov compromis și cu o condamnare, iar în locuința dată aparatului nostru pentru predarea materialului pentru org[anizația] București, venise și ea, iar secretarul fusese de patru-cinci ori). Aceasta a dus și la căderea unui tov din aparatul nostru. Iar asta prea des pentru a i se permite plecarea în Basarabia, în caz de cădere va fi condamnată ca spioană, cu toate că îi făcusem și acte. Această atitudine a ei se explică printr-o oarecare îndoire a genunchilor în fața teroarei. Moartea tovilui Nicu⁹⁷ dăduse o grea lovitură partidului. Toate măsurile luate pentru a i se salva viața s-au dovedit neputincioase. În sanatoriu i se spusese că sănătatea lui este

⁹⁵ Neidentificați.

⁹⁶ Stela = Ana Ruski (Dvoina Broitman).

⁹⁷ Nicu = Nicu Tudor, secretar al organizației de partid din București.

restabilită și el insista de a reintra în muncă. Noi îi limitasem munca la refacerea legăturii cu CFR și la un extrem de limitat ajutor politic Comitetului de București. Deși arătase bine, sănătatea lui nu era restabilită. I-am impus atunci un nou concediu și 20.000 lei pentru tratament, precum și la nevoie orice sumă. Pe de-o parte operația, pe de altă parte, intrarea sângelui în urină i-au curmat zilele după câteva zile de concediu. Cu toată și mai mare îngreuire a situației partidului, a conducerii partidului, tova Stela insista mereu asupra necesității plecării ei în Basarabia. Ulterior, am fost nevoiți să-i permitem plecarea pentru că i se rein[no]ise boala de nervi într-o formă gravă, desigur cu obligația pe care și-o luase și ea, de a se reîntoarce după restabilirea sănătății. Aflasem însă ulterior că, deși bărbatului ei nu i s-a permis plecarea, el a plecat odată cu dânsa. Deci nu este exclus că tova Stela se gândește să nu se mai întoarcă în țară. Argumentul ei anterior, de acuzare de spionaj, în caz de arestare, îl considerăm neserios. Dacă comuniștii s-ar gândi la ce acuzații le-ar supune burghezia și ar condiționa munca lor de aceasta, ei n-ar mai fi comuniști. Comuniștii din provincie și București s-au pus mai serios pe muncă. Teroarea crâncenă nu i-a influențat în rău. În urma unei munci extrem de încordate, ținem să spunem aceasta, deși e firesc să muncească cu multă încordare (pentru că știm că vă interesează și greutățile noastre și cum le învingem), Secretariatul reușise repede să refacă legăturile cu toate regiunile. Cu Oltenia nu fusese legătură vreo trei luni înainte de iunie. Legăturile au fost restabilite și un instructor al nostru se află tot timpul acolo, vine la noi numai pentru vreo două-trei zile. S-au trimis oameni unde trebuiau făcute schimbări sau întăriri ale conducerilor regionale, locale, Moldova, Dunărea de Jos, Prahova, Ardeal. În București trebuia un nou secretar și aceasta a fost făcut imediat. Cel mai bine a fost întărită conducerea centrală a UTC-ului. În București, Ardeal, Moldova, Dunărea de Jos și Dobrogea au avut loc un șir de acțiuni revendicative importante, conduse de org[anizația] de partid. Majoritatea acțiunilor însă au un caracter spontan. În cursul desfășurării unora dintre aceste acțiuni, comuniștii s-au pus în frunte, însă majoritatea acțiunilor spontane se desfășurau fără noi. În întreaga perioadă de timp până în septembrie criza continua a se adânci. În lagărul politicienilor marii burghezii și a moșierimii creștea zăpăceala, contradicțiile interne și externe imperialiste ascuțiseră extrem de mult lupta dintre diferitele grupe capitalisto-moșierești, legate de statele mari imperialiste beligerante. Dosole schimbări de guverne dovedeau atât ascuțirea acestor contradicții, cât și sporirea presiunii imperialismului german, italian, englez asupra României. Iată tabloul schimbărilor de guvern din mai până în septembrie.

Mai:

- 10 - Demisia gov[ernului] Tătărescu
- 11 - Tătărescu însărcina[t] cu formarea guvernului;
Ionescu Sisești - Agricultură; V. Slăvescu - Înzestrare;
Cancicov - Economia Națională; Gigurtu - Comunicații;
Silviu Dragomir - Minorități; M. Ghelmegeanu - Interne;

M. Constantinescu - Finanțe; Guv[ernator] BNR; Ralea - Muncă; Gafencu - Externe; Andrei - Educație; Traian Pop - Inventar; Ilcuș - Apărare, ad-int[erim] Aer și Marină; Giurescu - Prop[agandă]; Hortolomei - Sănătate; R. Portocală - subsecretar de stat la Președinție; I. Cristu - Comerțul Exterior; Benteoiu - Justiție; Șt. Ciobanu - Culte. Subsecretari: Șerban - Aricultură; Topa - Sănătate; Toni - Educație; Grigorovici - Muncă; Vântu - Interne; Sibiceanu - Culte; Horia Grigorescu - Interne; Stoica - Propagandă; Cretzianu - Afaceri Străine; C. Niculescu - Apărare; amiral Păiș - Aer și Marină; comandor Achile Diculescu - Aer și Marină

Iunie

- 1 - Demisia Gr. Gafencu, în loc I. Gigurtu
Ioan Macovei în loc la Comunicații
- 18 - Audiența Horia Sima la rege
- 21 - FRN devine Partidul Națiunii
- 22 - Ernest Urdăreanu ministru și șef de stat major P[artidul] N[ățiunii]
- 26 - Ion Mihalache demisionează din Consiliul de Coroană
Ora 22: ultimatum sovietic
- 27 - Consiliu de Coroană
- 28 - Vaida-Voevod - ministru secretar de stat, Argetoianu - Externe, Nistor - ministru sec[retar] de stat, Sidorovici - Propagandă, Giurescu - Culte. Pleacă din guvern Gigurtu, Urdăreanu, Portocală, Cristu, Șt. Ciobanu, N. Sibiceanu
- 28 - Mobilizare generală

Iulie

- 4 - Demisia guvernului Tătărescu. I. Gigurtu însărcinat cu formarea guvernului.
Audiența unei delegații în frunte cu C. I. Brătianu și Iuliu Maniu.
General Mihail - vicepreședinte
Manoilescu - Ext[erne]; St. Ghițescu - Muncă; Macovei - Comunicații; Leon - Finanțe, Domenii, Comerț Exterior; gen. David Popescu - Interne; gen. Constantin Niculescu - Apărare; Păiș - Aer și Marină; Hans Otto Roth - Minorități; Horia Sima - Culte; dr. V. Gomoiu - Sănătate; Crainic - Propagandă; Caracostea - Educație; Gruia - Justiție; dr. V. Noveanu - Inventar; ing. Mihail Privoianu - Înzestrare.
Subsecretari: V. Stoica - Propagandă; Enescu - Finanțe; Toni - Educație; Achile Diculescu - Aer și Marină; dr. I. Simionescu - Sănătate; Logadi - Interne; Nap[oleon] Crețu - Ed[ucație] Națională; Aug[ustin] Bideanu - Finanțe; Strat - Ec[onomie] Națională; Nemoianu și Topciu - Agricultură.
Hans Otto Roth nu depune jurământul.
- 9 - Radu Budișteanu în locul lui Horia Sima, demisionat.

- 25 - I. Gigurtu și M. Manoilescu pleacă în Germania și Italia.
29 - Gigurtu și Manoilescu se întorc.

Septembrie

- 3 - Nap[oleon] Crețu și dr. I. Simionescu demisionează.
4 - Gen. Antonescu președintele Consiliului.
Suspendarea Constituției, gen. Antonescu depline puteri pentru conducerea statului. Se limitează prerogativele regale.
6 - Lovitura de palat.

Dictatura militaro-gardistă

Cererile de retrocedare de teritorii Bulgariei și Ungariei adânciseră și mai mult contradicțiile în lagărul stăpânirii imperialiste. Falimentul politicii imperialiste de “România Mare” adâncise și mai mult zăpăceala în rândurile marii burghezii și ale moșierimii și al politicienilor și sporise voința de luptă a maselor muncitorești și țărănești și a naționalităților asuprite, pentru doborârea dictaturii regale, pentru guvernul popular, pentru amicitia cu URSS ce ar asigura popoarelor din România pacea și posibilități de îmbunătățire a situației lor. Acțiunile muncitorești și țărănești, a[le] naționalităților asuprite și ale soldaților se înmulțeau. În nenumărate părți ale țării au avut loc greva pentru spor de salar etc., contra rechizițiilor la țară, pentru ajutorarea familiilor de concentrați, la orașe și la țară, pentru desconcentrare, precum și acțiuni ale soldaților pentru hrană bună, contra bătăilor și pentru desconcentrare. În mai multe regimente, acțiunile de concentrați căpătaseră un caracter de rezistență violentă contra concentrărilor prelungite (regimentul 27 Dorobanți); mai în toate părțile unde se aflau comuniști concentrați, ei conduceau acțiunile. La un regiment evacuat din Basarabia, sub conducerea unui tov (actualmente secretar regional), avu loc o operațiune împotriva cărnii împuțite. Au participat soldații unei companii, foarte mulți moși. După ce ofițerul medic constată că după fierbere mirosul urât al cărnii se evaporază, soldații indignați aleg o delegație care aduce un medic civil, care constată că consumarea acestei cărnii ar aduce o infecție generală a soldaților. Soldații organizează “înmormântarea hoitului” și ca răspuns la demagogia ofițerilor gardiști, care vorbeau soldaților de reîntregirea României, moșii propun să se cânte la “înmormântarea hoitului” “Deșteaptă-te, române!” Soldații cuceresc hrană mai bună. Regimentele evacuate din Basarabia eliberată s-au întors colosal de impresionate de puterea, hrana, portul, știința militară al[e] eroicei Armate Roșii. La ațâțările antisovietice ale ofițerimii reacționare, soldații se ridică indignați și-i contrazic. Astfel, la regimentul din Constanța un căpitan ține cuvântări soldaților într-un spirit antisovietic, provocator, “la primăvară ne vom lupta cu rușii ...”, “rușii n-au nici o putere”. Soldații răspund: “de ce am fugit atunci?”. Ofițerul: “Am văzut singur cum un tanc rusesc, izbindu-se de o căruță, s-a sfărâmat”. La care soldații răspund: “Am văzut tancuri care ne-au băgat în draci”. Iar un bucureștean puse viteazului ofițer

întrebarea: “Nu cumva tancul sovietic în chestie a fost tanc dintre cele cu care facem noi teorie? (adică tanc de lemn)”.

La Iași, un ofițer, vorbind soldaților de la flotila de aviație, le spune că Armata Roșie n-are nici o putere: “la primăvară vom trage în ruși ca în păpușoi”. Un soldat strigă “trăiască Armata Roșie!”, iar soldații îl ascund, să nu fie prins de ofițer, preferând să fie pedepsiți.

La [regimentul] 27 Dorobanți, un soldat, trimițând o scrisoare acasă, la ai săi, printr-un soldat evreu, care, fiind percheziționat, se găsește scrisoarea. Soldatul în cauză este scos în fața frontului, dar ca bolșevic și împușcat de ofițer. 200 de soldați, ca unul singur, descarcă armele asupra ofițerului. Ulterior, s-a făcut acolo un adevărat măcel, ofițerii scoțând pe fiecare al șaselea soldat, împușcându-l. Mai toți concentrații noștri din armată povestesc cu câtă furie duc ofițerii, îndeosebi cei superiori, ațâțările antisovietice. Aceasta îndeosebi după consfătuirea din octombrie a lui Antonescu cu ofițerii de stat major, care le puse sarcina să-nvețe de la “misiunea” germană cât mai mult posibil, fiindcă “la primăvară vom avea un război cu un inamic puternic”. La flotila de aviație din Iași și la regimentul 21 Infanterie din București, printre concentrații de pe zonele Prutului, ca și la Galați, ofițerii duc o “pregătire morală” a trupei contra țării socialismului. Când soldații primesc scrisori de la ai lor în care părinții le scriu de insuportabila mizerie (și aceasta are loc regulat), ofițerii, citind din vreme corespondența, vin să le răstălmăcească cauzele mizeriei în care se află “patria”. În afară de “jidani”, “vinovații principali” sunt arătați rușii. “Răbdați, băieți, la primăvară vom lua înapoi, cu ajutorul nemților, Basarabia și Bucovina și apoi și Cadrilaterul și Transilvania”, spun ofițerii. Dacă un soldat, la întrebarea ofițerului cine este inamicul nostru, nu răspunde “inamicul nostru este și înăuntru și în afară, cel dinăuntru este jidanul, cel de afară, bolșevicii”, soldatul este tratat ca “bolșevic”, încarcerat, bătut și nu areori împușcat. Sunt de nenumărat cazurile când părinții își caută fiii lor luați la concentrare sau din serviciul activ al armatei. Acestora comandamentele [le] răspund [că] a fost spion bolșevic și a fugit în Rusia, sau spion maghiar, bulgar și a fugit într-acolo. Dacă părinții celor dispăruți sunt mai dârzi, sunt dați pe mâna jandarmilor sau “alintați” cu cinism: “fiul dumitale a murit pentru patrie ca un viteaz” etc. etc.

Lupta partidului pentru a ieși din situația extrem de grea, munca neostenită a cadrelor de partid, demascarea necruțătoare a oportunismului din propriile noastre rânduri, începuse să dea roade în iulie-august. Eliberarea Basarabiei și Bucovinei de nord a avut un-răsunet foarte puternic în mase, iar partidul deveni mai combativ. Acțiunile economice se înmulțiseră. Legăturile cu muncitorii sporesc. Și în ajunul lui 1 august, partidul organizează în București o manifestație antirăzboinică în cartierul fabricii Filatura Românească, la care muncitorii demonstrează simpatia lor față de Basarabia eliberată, contra teroarei etc.

Dar greșelile noastre în chestiunea națională, față de FRN și sindicală, incurcătura teoretică, politică, scoase în evidență de⁹⁸, pe de-o parte, dar pe de altă parte, teroarea ce devenea din zi în zi mai crâncenă, a făcut ca partidul să nu fie în stare să mobilizeze masele largi la lupta pentru doborârea dictaturii regale. Tocmai în timpul tratativelor de la Turnu-Severin⁹⁹ și chiar în timpul plecării lui Manoiilescu și Valer Pop la Viena începuseră în activul din Ardeal discuții doctrinare asupra felului punerii chestiunii naționale, deși în instructajul verbal, precum și în apelul din 8 august, lozinca “dreptul la autodeterminare până la despărțire de stat” este indicată cu hotărâre și se indică că muncitorii și țărani români sunt datori să susțină lupta popoarelor asuprite pentru dreptul la autodeterminare până la despărțire de stat. Din scrisorile noastre, a[le] căror copii vi le-am trimis, precum și din răspunsurile tovilor din Ardeal, puteți vedea devierile ce au avut loc acolo și care au fost lichidate în cea mai mare măsură. Partidul a demascat în munca orală și scrisă arbitrajul de la Viena ca un dictat imperialist și primirea garanțiilor germane ca o înfeudare a României imperialismului german și italian. Noi am demascat atât politica de orientare spre Anglia, cât și cea spre Germania ca o politică de robire a poporului muncitor, de nimicire a independenței naționale și am indicat că salvarea păcii depinde numai de amicitia popoarelor din România cu URSS, iar pentru aceasta este nevoie de a doborî dictatura regală imperialistă și de a forma un guvern popular, care să reprezinte interesele poporului muncitor, să acorde dreptul naționalităților asuprite de a decide ele înșile de soarta lor și care va realiza năzuințele poporului muncitor - amicitia cu URSS.

Desigur, pentru Ardeal și Banat, centrul problemelor era și este și astăzi problema națională și tocmai în această direcție s-au făcut grave greșeli. Bazele acestor greșeli trebuiesc [sic!] căutate încă din acea perioadă de timp când linia partidului era greșită, când se lansa lozinca “integritatea teritorială”, “apărarea granițelor”, care au dus și la o poziție greșită față de FRN, dăunătoare partidului și proletariatului. Este cunoscută participarea Madosz-ului la demonstrația de 10 mai a FRN-ului la Cluj, cu lozinca “apărând granițele, apărăm pământul”. Greșelile din ultimele luni, din ajunul instalării dictaturii militaro-gardiste, care au fost făcute de Comitetul teritorial, sunt cu atât mai mari, cu cât în Igazsag și în Ostalyharc, el a tratat problema just. S-a arătat acolo că singura lozincă justă în chestiunea națională este “dreptul la autodeterminare a naționalităților asuprite până la despărțirea de stat”. Însă în jurul acestei lozinici nu s-au mobilizat masele, organizația național-revoluționară din Ardeal - Madosz-ul -, deși condus politicește de tovi, niciodată n-a luat o atitudine deschisă pentru dreptul de autodeterminare. S-au ținut o serie de consfătuiri cu participarea a sute de muncitori și țărani maghiari, însă lozinca noastră nici măcar n-a fost pusă. În timpul acesta, mișcarea revizionistă maghiară a luat proporții. Masele muncitorești și țărănești maghiare au

⁹⁸ Lipsă în text.

⁹⁹ La 16 august 1940, au început la Turnu-Severin tratativele româno-ungare pentru soluționarea diferendelor teritoriale privind Transilvania de Nord; datorită pozițiilor ireconciliabile ale celor două părți, negocierile au fost întrerupte definitiv la 24 august 1940.

căzut tot mai mult sub influența revizionismului reacționar. În sânul masei românești nici nu s-a încercat măcar din partea organizației noastre de partid mobilizarea lor la luptă pentru dreptul de autodeterminare până la despărțire de stat a naționalităților asuprite. Acestor greșeli se datorește faptul că au încercat să se opună lozincii “apărarea granițelor”, dar n-au fost ascultați. Tovii aceștia cu drept cuvânt spuneau: “Cum putem noi să mobilizăm masele maghiare pentru apărarea granițelor statului român, când aceste mase timp de 22 de ani au îndurat cea mai neagră și sălbatică asuprire națională din partea statului imperialist român?” (tov. Gh.¹⁰⁰ - Ardeal). În loc de a asculta sau măcar a gândi asupra justelor obiecții ale acestor tovi, conducerea de partid i-a combătut pe baza aprecierii nejuste a situației, spunând că revizionismul prezintă un pericol mult mai mare pentru masele maghiare din România decât rămânerea lor în cadrul statului român. Greșelile în chestiunea națională au persistat în Ardeal, sub altă formă, chiar și după eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei. Mișcarea revizionistă din Ardeal și Banat și-a intensificat munca, a fost momentul de a îndrepta greșeala în mod radical, dar organele noastre de conducere, în frunte cu Comitetul teritorial, a mers mai departe pe această cale greșită, cu toate că Secretariatul insistase de acum asupra importanței hotărâtoare a luptei pentru dreptul de autodeterminare. Doctrinarismul mulțumit de sine a dus și Teritoriala noastră din Ardeal la lansarea lozincii pentru “independența Ardealului”. În susținerea acestei lozinci, Teritoriala a invocat trecutul istoric al Ardealului, care multe veacuri a fost independent și popoarele Ardealului, tocmai pe baza acestei tradiții, își vor însuși lozinca “independența Ardealului”. Comitetul teritorial a pus în fața Secr[etariatului] rezultatul discuției și a cerut părerea lui (iulie 1940). Secretariatul n-a aprobat această lozincă și a dat și directive precise: a duce cea mai hotărâtă luptă pentru răsturnarea dictaturii regale, pentru dreptul de autodeterminare a naționalităților asuprite până la despărțirea de stat, că sarcina proletariatului român este nu numai de a susține, ci și de a lupta pentru dreptul la autodeterminare. Cu predarea acestor directive a fost împuternicită tova Silvia (Mar)¹⁰¹, cu mențiunea specială să plece la Comitetul teritorial și să prelucreze directivele Secretariatului în așa fel încât campania de 1 august să fie dusă pe bazele stabilite de Secretariat. Tova Silvia însă a trimis un om tehnic pentru predarea directivelor. Directivele noastre au ajuns astfel complet denaturate la Teritorială, omul tehnic trimis de tova Silvia discutând în ajunul plecării cu oamenii care stăteau pe poziția negării lozincii “dreptul la autodeterminare”, adusesse Comitetului teritorial hotărârea noastră fundamental denaturată. În locul lozincii “dreptul de autodeterminare”, anunțase că CC a lansat lozinca “independența Ardealului”. Teritoriala a fost vădit satisfăcută. A transmis imediat organizațiilor de partid din Ardeal lozinca denaturată drept lozinca CC. Aceasta a fost cu atât mai ușor cu cât C[omitetul] t[eritorial] a anunțat mai de mult org[anizația] de partid că studiază lansarea lozincii independenței și așteaptă numai aprobarea CC.

¹⁰⁰ Gh. - neidentificat.

¹⁰¹ Silvia (Mar) - neidentificată.

Teritoriala a mers și mai departe. A dat directivă și a început să organizeze “Sfaturi naționale”. În situația când unitatea proletariatului a fost mai necesară decât oricând, a făcut astfel jocul burgheziei maghiare și române de a dezbină proletariatul din Ardeal. Secretariatul a chemat imediat secretarul teritorial pentru clarificarea și îndreptarea greșelilor. S-a adresat organizațiilor de partid din Ardeal și Banat cu două scrisori, prin care a lămurit felul punerii chestiunii naționale și a dat din nou directive pentru organizarea luptei contra dictaturii regale și pentru dreptul de autodeterminare până la despărțire de stat a naționalităților asuprite. Primirea de către dictatura regală a dictatului imperialist de la Viena a dus la dezlănțuirea unei mișcări puternice de mase, în toate straturile sociale, dar mai ales printre muncitorimea și țărâניה română. Ura contra dictaturii regale și a dictatului de la Viena a luat forma demonstrațiilor de stradă, unde proletariatul a avut rolul principal. C[omitetul] t[eritorial], recunoscând greșelile făcute în chestiunea națională, a luat măsuri serioase pentru îndreptarea lor. Au fost trimiși instructori la toate org[anizațiile] de partid din Ardeal și Banat pentru îndreptarea greșelilor și conducerea luptei. S-au organizat o serie de consfătuiri cu activiștii de partid. În Valea Mureșului, la conferința de prelucrare a problemei naționale și de organizare a luptei contra dictaturii regale, pentru dreptul la autodeterminare, au luat parte 40 de muncitori. C[omitetul] t[eritorial] a scos o broșură în care, pe baza scrisorilor Secretariatului, a prelucrat greșelile. A editat și el apelul CC în limba română și maghiară, care a fost larg difuzat (august-septembrie). Numai acestor fapte se datorește că în zilele [de] 1-6 septembrie lozincile partidului au putut fi popularizate și mobilizate masele la luptă pentru aceste lozinci¹⁰². La Cluj, în zilele de 2-3-4 septembrie, manifestațiile de stradă se țineau lanț. Au ieșit în stradă muncitorii de la Ateliere[le] CFR, Dermata, fabrica de tutun etc. Primele manifestații au fost într-o oarecare măsură spontane. Iar național-țărăniștii și Garda de Fier au dominat masele cu lozincile de război. Ei căutau să prefacă această mișcare într-o mișcare religioasă, mistică, chemau masele să se roage lui Dumnezeu și [să] ceară ajutorul lui. Dar între timp organizația de partid din Cluj a început să preia inițiativa și să organizeze lupta maselor. Manifestele CC au fost împărțite în mod deschis la întrunirile de stradă de către UTC-iști. Muncitorii cu manifestele în mână, citindu-le, au strigat lozincile partidului: “Jos dictatura regală!”, “Jos dictatul imperialist de la Viena!”, “Vrem dreptul la autodeterminare”, “Vrem guvern popular!”, “Vrem strânsă amiciție cu URSS!”. Muncitorii au cerut să vorbească comuniștii cunoscuți de mase. Trebuie să subliniem că la demonstrațiile de stradă din Cluj au luat parte soldați în mase din garnizoana Clujului. Autoritățile n-au putut să folosească armata contra muncitorilor și țărănilor demonstrați. Patru zile, la Cluj n-a existat autoritate de stat. Când autoritățile de stat au văzut că nu mai pot stăpâni situația, au început tratative cu conducerea partidului maghiar și au început să înarmeze bandele

¹⁰² Exprire confuză în textul original.

teroriste maghiare. Autoritățile au insistat [ca] poliția maghiară să intre în Cluj înainte de predarea orașului Cluj autorităților militare maghiare, ceea ce s-a și făcut. Cu ajutorul poliției maghiare și a bandelor teroriste maghiare înarmate, s-a reușit a se împiedica continuarea și desfășurarea mai departe a mișcării de masă. În tot timpul evenimentelor de la sfârșitul lui august și începutul lui septembrie, C[omitetul] t[eritorial] a avut legături strânse cu conducerea național-țărănistă și cu Maniu, cu alte grupări opoziționiste și cu unele grupări democratice maghiare. Se vede că în ajunul desfășurării luptelor și chiar în cursul lor, linia Maniu a influențat pe unii tovi din conducerea org[anizației] din Ardeal. Astfel, în ajunul evenimentelor, tovii din Ardeal ne-au adus informațiuni inexacte, cum că Maniu, în convorbirile cu dânsii, s-ar fi declarat pentru autonomia Ardealului sub auspiciile U[niunii] S[ovietice]. La consfătuirea noastră cu delegații de partid a[i] Teritorialei, am pus la îndoială veracitatea afirmațiilor lor. Cunoscând poziția pronunțat antisovietică și imperialistă a lui Maniu, că Maniu vrea sub forma propagandei pentru “autonomia Ardealului” (formula lui completă este “autonomia Ardealului în cadrul statului român, după apărarea granițelor și asigurarea integrității teritoriale a statului român”) să păstreze domnia burgheziei și a moșierimii române asupra naționalităților asuprite din Ardealul întreg. Știam că la consfătuirea dinaintea dictatului imperialist de la Viena, la care a participat Sima, reprezentanți ai liberalilor, din partea lui Maniu-Mihai Popovici, manștii se exprimau pentru rezistența armată, iar în ce privește atitudinea național-țărăniștilor față de URSS, manștii au declarat deschis și provocator: “Basarabia am luat-o cu sânge și tot cu sânge ar fi trebuit s-o dăm”. Tovii noștri din Ardeal însă au crezut că, pe baza lozincii “independența Ardealului”, vor reuși să creeze un front popular, uitând de indicațiunea tov. Dimitrov despre frontul unic popular de jos, despre lupta contra dușmanilor poporului. În discuția avută cu național-țărăniștii, s-a ajuns la “hotărârea” de a se organiza împreună cu ei o mare întrunire de protest la Alba Iulia contra dictatului de la Viena (la începutul lui septembrie). Dar când în fața lui Maniu tovii noștri au pus problema că partidul este pentru lozinca “independenței Ardealului”, el a spus deschis că părerea lui a fost, este și va fi “autonomia Ardealului în cadrul statului român”, dar că această problemă să fie pusă după ce fruntariile vor fi apărate și intangibilitatea lor asigurată. Din protestul de la Alba Iulia nu s-a luat nimic. Importantă este atitudinea lui Gz.¹⁰³ El s-a declarat contra lozincii independenței Ardealului, el a pus la îndoială justetea ei. El a întrebat accentuat pe tovii noștri: “Este oare lozinca aceasta lozinca CC? Eu știu că lozinca este dreptul la autodeterminare”. Numai după ce tovii l-au asigurat că lozinca “independenței Ardealului” este a CC, deși nu era, Gz. a răspuns: “mă îndoiesc, dar dacă Centrala o pune, o voi susține”. Linia partidului a fost înțeleasă bine de org[anizația] noastră din Brașov. În zilele de 2-3-4 septembrie, muncitorii au stăpânit străzile Brașovului. Organizația de partid a scos în stradă pe muncitorii de

¹⁰³ Gz. = Groza = Dumitru Groza (?).

la fabrica de avioane, Astra, muncitorii de la CFR etc. Cei mai buni tovi membri de partid au vorbit maselor la întrunirile de stradă. A fost adusă armata pentru înăbușirea demonstrațiilor. Tovii au vorbit soldaților. Soldații s-au înfrățit cu muncitorii și au demonstrat împreună cu ei. Au fost aduși pompierii. Muncitorii au luat cu asalt mașinile pompierilor și din mașini au făcut tribună oratorilor noștri. Doi tovi, unul de la avioane și altul de la CFR, au fost arestați. Muncitorii au impus eliberarea lor imediată. Abia după câteva zile de demonstrații, tovi au fost din nou arestați de la locuințele lor și trimiși în fața Curții Marțiale, unde au fost condamnați la câte o lună închisoare. Muncitorii fabricilor din Brașov au demonstrat contra dictatului de la Viena, pentru dreptul de autodeterminare, contra dictaturii regale, pentru guvern popular. Organizația de partid a ieșit întărită, în urma acestor lupte, cu elemente evidențiate în luptă. La Timișoara, în fruntea demonstrațiilor de stradă au stat muncitorii de la Atelierele CFR. Muncitorii au demonstrat sub lozincile partidului. În urma demonstrațiilor, au fost arestați 22 de muncitori ceferiști. O delegație de muncitori dă un ultimatum prefecturii: dacă în trei ore tovi nu vor fi eliberați, vor intra în grevă. Muncitorii au fost imediat eliberați, fără dresarea vreunui proces verbal. Celula de partid din ateliere s-a întărit simțitor în urma acestor lupte și aici au fost ridicați muncitori la posturi de conducere a[le] org[anizației] de partid, ca și la Brașov. Demonstrații au mai avut loc la Sibiu, Oradea. La Baia Mare au fost arborate steaguri roșii cu lozinci de partid. Organizațiile de partid au scos material de propagandă. În aceste lupte de mase care au avut loc în Ardeal s-au manifestat și un șir de grave greșeli, care își [au] originea în trecutul apropiat, când partidul a renunțat de fapt la lozinca “dreptul de autodeterminare...”. Ele se trag și din faptul că tovi din Ardeal și-au făcut iluzii în “democratismul” lui Maniu, precum și în subprețuirea pericolului cel reprezentat de Garda. Unele manifestări străine, manifestate de unii membri de partid și chiar de unii membri ai Teritorialei, n-au putut avea alt dar decât întărirea ațățătorilor șovinismului de națiune asupra. Astfel, în fața a mii de muncitori, un tov din Teritorială își termină cuvântarea cu: “Vrem război, trăiască Iuliu Maniu!” Rămășițele liniei greșite dinainte, cu “apărarea integrității teritoriale”, cu toate că în ultimele opt luni nu mai stăteau pe această poziție atât de dăunătoare, și-au găsit ecoul în acțiunile de masă din Ardeal, în septembrie a.c.¹⁰⁴ Aceste manifestări se datoresc faptului că, în ciuda îndreptărilor în linie, conducerea de partid nu și-a făcut autocritica deschis și fără echivocuri, greșelile n-au fost prelucrate cu masa membrilor de partid. Teritoriala Ardealului, criticată pentru greșelile recent săvârșite (iulie-august), își ascundea câtva timp greșelile ei, vrând să se scoată basma curată, anunța organizațiile din Ardeal că lozinca “independența Ardealului” trebuie înlocuită cu “dreptul la autodeterminare”, sub motivul că ea (independența) ar putea crea confuzii în Vechiul Regat, dar nu că scoaterea lozincii “dreptul la autodeterminare” e o greșeală de fond (după prima scrisoare a

¹⁰⁴ 1940.

Secretariatului). Cu toată îmbunătățirea serioasă care a avut loc acolo, s-a observat în mare măsură în unele locuri lipsa unității dintre muncitorii de diferite naționalități și aceasta se explică prin faptul că toții, când ne-au adus la cunoștință hotărârea lor de a crea "sfaturi naționale" (evreiești, germane, săsești, românești, maghiare etc.), ei și dăduseră deja această directivă. E interesant că în convorbirea cu noi, la începutul lui august, secretarul Teritorialei insista asupra importanței consiliilor naționale, că din astfel de consilii naționale a ieșit partidul lui Beneș¹⁰⁵. Frumos motiv! De n-ar fi intervenit repede, s-ar fi ridicat acolo astfel de baraje naționale care ar fi dus la adâncirea enormă a spargerii clasei muncitoare. Dacă, cu toate chestiunile săvârșite în chestiunea națională și completa rămânere în urmă a organizației din Vechiul Regat, în cap cu Bucureștii, în evenimentele din august-septembrie, partidul nostru a reușit să adâncească conștiința de clasă a muncitorilor români, devierea naționalismului local în Ardeal a împiedicat în unele locuri unirea muncitorilor români cu muncitorii de naționalitate asuprită. Este semnificativ și următorul fapt: muncitorii de la fabrica de avioane IAR din Brașov declară o zi de grevă, cerând reprimirea muncitorilor unguri concediați. Iar muncitorii maghiari nu se prezintă la lucru. Ar fi o aberație de a învinovăți pe muncitorii unguri. Partidul n-a combătut șovinismul burgheziei naționale din Ardeal. În rândurile partidului însuși au avut loc devieri ale naționalismului local. Și aceasta e cauza. Cu toate că legăturile noastre [cu] organizațiile din Ardeal au fost și sunt strânse (din zece în zece zile sau chiar săptămânal), prin venirea oamenilor de acolo și prin plecarea instructorului nostru, noi n-am reușit să dezrădăcinăm toate devierile. Am mobilizat în jurul nostru un activ, dar totuși erau numai doi și fără puțință de deplasare în provincie. Tovii din Ardeal ne chemau și acolo. Aici puteam vorbi cu secretarul, cu țaranul, cu care am ținut ședință împreună. Era nevoie să fim măcar o dată sau de două ori acolo. Plecarea noastră însă ar fi însemnat în mod obiectiv părăsirea partidului, căderea noastră sigură (din cauza controlului polițienesc). Trebuie scos în evidență și o altă greșală, de altfel generală - subprețuirea importanței țărănimii. Și aceasta a împiedicat desfășurarea pe mai departe a luptelor, legarea noastră de masele compacte țărănești. S-a neglijat complet, din partea organizațiilor noastre, organizarea de demonstrații cu steaguri roșii și cu pancarde. Astfel, în bună măsură a fost ascunsă fața partidului. Cu toate lipsurile enorme și devierile care au avut loc în Ardeal, luptelor din Ardeal trebuie dată prețuirea necesară. Prima dată după eroicele lupte ale ceferiștilor, sute de mii de oameni au demonstrat sub lozincile partidului. Și aceste lupte au deschis drumul desfășurării unor lupte și în Regat, ele au îmbogățit partidul cu experiențe noi. De n-ar fi rămas în urmă Vechiul Regat, mișcarea din septembrie ar fi luat o amploare foarte largă. Oportunismul pătrunsesese adânc în ideologia activului de partid din Regat. Neîncrederea în mase, sectarismul a împiedicat organizațiile de partid din Vechiul Regat și din Dobrogea să mobilizeze masele la luptă, la susținerea luptelor

¹⁰⁵ Edvard Beneš (1884-1948), ministru al Afacerilor Externe al Cehoslovaciei între 1919 și 1935; în perioada 1935-1948 a fost Președintele Republicii.

din Ardeal, pe de altă parte organizațiile de partid au fost mult mai greu lovite în Vechiul Regat. Activul legal [a fost] strâns și băgat în lagăre. Organizația din G[alați], distrusă de teroarea din zilele începutului lunii iulie. Mobilizarea a golit un șir de organizații de sute de membri de partid (în ținuturile ocupate, mulți fuseseră desconcentrați). Organizația din Moldova, greu lovită încă din mai-iunie. Astfel, Regatul, și în special Bucureștiul, au rămas în timpul evenimentelor completamente în afara luptelor contra dictaturii regale și a dictatului imperialist de la Viena. Aici nu vrem să comitem greșeala acuzând exclusiv organizațiile de partid regionale, locale. Noi n-am făcut ceea ce a trebuit să facem pentru popularizarea lozincii leniniste-staliniste în chestiunea națională. Noi am demascat destul de slab pe politicienii falși ai dictaturii regale, ai liberalilor, național-tărăniștilor și îndeosebi Garda de Fier. Lipsa legăturii directe, deci și a conducerii directe de către Secretariat a localei București, a făcut ca hotărârile noastre, sarcinile și corijările în linie să ajungă trunchiate și uneori chiar denaturate. Noi am lucrat cu locala București prin instructor, mai întâi Stelian¹⁰⁶, apoi Stela¹⁰⁷. Noi ne-am făcut iluzii că tova Stela, altădată conducătoarea noastră, e cea mai indicată pentru conducerea org[anizației] din București. Tova Stela însă a lucrat extrem de slab, ea însăși subprețuia evenimentele; sarcinile puse de noi la sfârșitul lunii august tova Stela nici nu le-a prelucrat cu locala București. Noi ne-am dat seama că, deși erau numai doi, organizația din București trebuie să fie condusă direct de noi. La ședința Localei, imediat după instaurarea dictaturii militaro-gardiste, un tov de la Secretariat, luând parte la această ședință, a văzut clar cât de adânc a pătruns oportunismul în munca și mentalitatea activului de aici. S-au făcut rapoarte despre toate, numai despre munca sau măcar a sarcinilor ce s-au pus organizației de partid în zilele din septembrie, 1-6-10, nu s-a spus nimic.

Șefii național-tărăniști, grupul Maniu și Garda ațâțau la război, deși Codreanu și Moța¹⁰⁸ au cerut la Consiliul de Coroană primirea dictatului imperialist de la Viena. Munca noastră de demascare a acestor politicieni n-a cuprins însă mase mai mari. Dar dictatura regală deveni atât de șubredă și neîncrederea într-însa, nu numai a poporului muncitor și a burgheziei mijlocii, dar și a burgheziei mari și a mării moșierimi, a crescut într-așa măsură, încât șefii liberali, național-tărăniști cereau abdicarea lui Carol. Puterea o cereau liberalii, o cereau și național-tărăniștii, o cerea și Garda. Garda îl asigură pe Carol de credință și în consfăturile de la sfârșitul lui august a[le] lui Sima cu șefii maniști, Sima își începea discursul cu "Trăiască regele!". Ministrul Germaniei la București ceruse lui Carol aducerea la putere a Gărzii. Iar când, la 2 septembrie, Carol îl aduce la putere pe Antonescu și i se limitează prerogativele, Garda, care nu era încă pe deplin înțeleasă cu Antonescu, încerca mai întâi în provincie, apoi și în Capitală, lovituri de stat.

¹⁰⁶ Stelian = Stelian Boguslavski.

¹⁰⁷ Stela = Ana Ruski (Dvoina Broitman).

¹⁰⁸ Inadvertență în textul original; la data producerii evenimentelor. C. Z. Codreanu și Ion Moța nu mai erau în viață, iar la conducerea Gărzii de Fier se afla Horia Sima.

Teama burgheziei mari și a moșierimii că luptele de masă din Ardeal se vor transforma în lupte de masă în întreaga țară și faptul că în Regat nu avuseseră loc lupte mari, a făcut ca burghezia să se grăbească să înlocuiască dictatura regală cu o dictatură de altă formă. Antonescu, care simpatiza de mai de mult cu Garda, cu nazismul și fascismul, fiind împuternicit cu puteri excepționale, iar gardiștii - Sima și Pătrașcu - care se aflau de mai înainte la palat, au organizat lovitura de palat din 5-6 septembrie. Iar fruntașii liberali și fruntașii național-țărăniști au acordat la început tot sprijinul instaurării dictaturii militaro-gardiste. Atât Maniu, cât și Brătianu au apelat la partizanii lor să susțină noua “domnie” instaurată la 5-6 septembrie. Completa rămânere în urmă a Regatului în urma evenimentelor din septembrie, cu toate evenimentele însemnate din Ardeal, a făcut ca Garda de Fier să apară în ochii maselor ca unica luptătoare contra regimului de tiranie al regelui, “pentru nimicirea puterilor răului”, pentru instaurarea unei “ere de dreptate”. În zilele de 5-6 septembrie, lumea în București era în stradă, mase compacte de muncitori căutau partidul, îl căutau intelectualii, îl căutau organizațiile de jos național-țărăniște; cu toate acestea, cadrele noastre din București erau “ilegalizate”. Oportunismul apare cu atât mai cras, că tocmai în acele momente un șir de întreprinderi erau în luptă, iar tovii nici nu s-au gândit să pună chestiunea contra instaurării dictaturii militaro-gardiste, pentru guvern popular (cum lansam noi atunci lozinca). Dimpotrivă, căutau în mod schematic să motiveze subprețuirea evenimentelor cu aceea că nu se poate lansa astfel de lozinci la nivelul de atunci al luptelor economice. Tova Stela considera imposibil organizarea de demonstrații în acel moment, din cauza unui tov din conducerea Localei. Ea n-a ținut și n-a vrut să țină cont de faptul că masele erau în stradă, că lipsea numai activitatea combativă a comuniștilor în aceste momente.

Ținem să scoatem în evidență că însuși Secretariatul, imediat după instaurarea dictaturii militaro-gardiste, la 10 septembrie, în “Punctul nostru de vedere”, n-a lansat lozinca luptei pentru dreptul la autodeterminare până la despărțire de stat. Această “scăpare” se datorește faptului unei momentane dezorientări izvorâtă din noua situație creată în urma retrocedării unei părți a Ardealului, cu toate că nu numai în apelul din 8 august, ci și în cel din 6 septembrie noi am pus cu hotărâre lozinca “dreptul la autodeterminare ...” Ne-am dat seama imediat de această greșeală și în “Scântea”, și în instructajul verbal am corijat-o. Primirea punctelor de la¹⁰⁹, mult după instaurarea dictaturii militaro-gardiste, ne-a dat un ajutor eficace pentru consolidarea liniei partidului.

* * *

În acțiunile ce au avut loc, precum și din rapoartele din provincie veți putea vedea, deși nu complet, viața și lupta partidului din această perioadă de timp. Vrem numai să scoatem în evidență că partidul, în jurul căruia se strânsese, se poate spune, un cerc de foc, nu a dat înapoi. Noi n-am avut transfugi. Instaurarea

¹⁰⁹ Lipsă în text.

dictaturii militaro-gardiste n-a slăbit, ci a întărit combativitatea partidului și în unele întreprinderi s-au întărit legăturile noastre cu masele.

După dictatul imperialist de la Viena, Secretariatul a aplicat măsurile pentru ca organizațiile de partid din teritoriile retrocedate Ungariei, ca și cele din Dobrogea de sud, să rămână în întregime acolo și să poată continua activitatea de partid până la predarea legăturilor cu organele de conducere respective. S-a stabilit care tovi rămân în conducerea de partid de acolo. Pe teritoriile rămase din Ardeal, s-au luat măsuri pentru reorganizarea C[omitetului] t[eritorial] și a regionalelor, a localelor, au fost restabilite legăturile cu toate organizațiile de partid, organele de conducere [ale] c[omitetelor] t[eritoriale], reg[ionale], loc[ale] se compun din muncitori din industria grea, care s-au evidențiat în demonstrațiile din septembrie. Compoziția diferitelor organe de conducere s-a îmbunătățit din punct de vedere național și social. Majoritatea absolută a elementelor de conducere sunt muncitori români. Rezultatele pozitive ale organelor de conducere și a muncii de partid au început să dea roade. A fost întărită org[anizația] de partid la Reșița, Brașov, Timișoara, au fost refăcute org[anizațiile] de partid din Valea Jiului și a început reorganizarea celulelor de partid sătești în Țara Moșilor.

Au reînceput organizarea și conducerea unei serii de lupte pentru salarii, contra teroarei gardiste etc. Astfel, am avut lupte la Brașov (IAR, Voina, Astra). La Reșița, Anina, Astra-Arad, Roșia Montană, Textile-Neuman, Timișoara-Industria Lânei, Atelierele CFR-Brașov. La Brașov a fost de ajuns ca printre muncitorii întreprinderilor sus arătate să înceapă frământări pentru mărirea salariului, ca direcțiunile să mărească salariile de trei-șapte lei pe oră. Acțiuni au avut loc la Wolf, Vulcan, Voina-București, întrunire la Malaxa, demonstrația femeilor de concentrați din Iași, acțiune revendicativă la CFR-Iași, apărarea de către țărani din Râmnicu-Vâlcea a micilor negustori evrei etc. etc. Prelucrarea lipsurilor și greșelilor din septembrie și prelucrarea aprecierii voastre asupra muncii partidului în intervalul¹¹⁰ a întărit partidul, a ridicat într-o măsură însemnată activitatea comuniștilor și a întărit unitatea partidului.

Cu toate că n-am primit material în scris, însă tov. M.¹¹¹ ne-a redat conținutul discuțiilor, aprecierea asupra muncii, a greșelilor conducerii partidului pe perioada¹¹² Noi am prelucrat pe larg aceste probleme și sarcinile curente, Secretariatul fără nici o rezervă s-a declarat complet de acord cu critica făcută și cu sarcinile puse, precum și fiecare tov și-a făcut autocritica. S-au concretizat sarcinile, ținându-se cont de schimbările survenite în situația internă. Toate aceste probleme au fost adânc prelucrate cu regiunile și, după părerea noastră, au fost însușite. În chestiunea breslelor am avut multe de luptat. Dar și în această chestiune tovii s-au convins și a început munca de corijare a liniei de partid

¹¹⁰ Lipsă în text.

¹¹¹ M. = probabil. Teohari Georgescu, care îl însoțise pe Ștefan Foriș la Moscova, în mai 1940.

¹¹² Lipsă în text.

în toate aceste probleme. Prelucrarea acestor probleme am început-o de altfel imediat după ce tov. Iv.¹¹³ ne-a informat, desigur că tov M a putut reda mult mai pe larg lucrurile, așa că chestiunile au putut fi adâncite. Tova Stela a fost prima chemată la Secr[etariat], unde s-a prelucrat cu dânsa aprecierea voastră asupra muncii, toate problemele puse. La Locală însă ea a prelucrat exclusiv chestiunea breslelor. Cu Centrala UTC și cu activul central al Ajutorului [Roșu], la fel au fost prelucrate toate problemele. Dacă tova Stela n-a prelucrat dinadins toate problemele, ne este deocamdată greu de afirmat, dar Zid¹¹⁴, aflând de la tova lui (din Centrala UTC) despre prelucrarea aprecierii voastre, a tuturor problemelor (chestiunea națională, FRN, bresle etc.), a început o campanie în Locala partidului contra CC, afirmând că CC a avut teamă să pună aceste chestiuni în fața Localei partidului, de aceea - după [cum] i-ar fi spus Stela - ar fi căutat să-și creeze poziții în Centrala UTC și Mopr¹¹⁵. La o ședință a tovolui Ma¹¹⁶ și Eugen¹¹⁷ cu Stela, tova Stela la început a negat că s-a prelucrat cu dânsa toate chestiunile, dar apoi a recunoscut că n-a “prins” celelalte probleme (adică, cele în afara chestiunii breslelor). Tov. Zid. căuta să folosească aceasta pentru a mobiliza oamenii din Locală în jurul “liniei sale” pretins juste. Noi, dând importanță deosebită Bucureștiului, am împrumutat pe tov. Marcu, adică cel mai indicat pentru o lungă prelucrare a problemelor puse. Tov. Zid. făcuse procesul tuturor secretariatelor și încerca de a pune chestiune de “neîncredere în CC”, căuta să mobilizeze și locala UTC la această poziție nepartinică, care conținea trăsături fracționiste. În fața localei UTC pusese chestiunea: “dacă membrii partidului ar fi avut o conștiință politică, toate regionalele și localele s-ar fi ridicat contra CC, când CC al partidului a făcut greșeli ...”. El ridică chestiuni în locala partidului referitoare la munca de acum cinci-șase ani și afirma că CC l-a trimis la munca în regiune și nu la muncă centrală pentru că avea teamă că partidul ar fi cu el și nu cu CC. El mai pune chestiunea că CC nu știe să selecționeze oamenii, dând ca exemplu pe tov. Petre¹¹⁸, deși, când i-am cerut ceva concret, ce are împotriva lui, nu avea absolut nimic și se indica pe dânsul ca unul care ar merita să fie în CC și totuși n-a fost cooptat sau ales. Cazul tovolui Zid. este un caz izolat. Partidul este unit în jurul CC și al tovarășului Ștefanov¹¹⁹. Dar în astfel de situații, când Garda de Fier caută să folosească orice crăpătură pentru a ne distruge dinăuntru și troțkiștii alde Cloțan¹²⁰, Hoffer¹²¹ caută să-și câștige aderenți din rândurile partidului nostru, noi am considerat aceste manifestări fracționiste ca periculoase și Secret[ariatul] a delegat

¹¹³ Iv. = Ivănescu (?).

¹¹⁴ Zid. = Zidaru = Petre Gheorghe, secretarul organizației de partid Ilfov.

¹¹⁵ Ajutorul Roșu.

¹¹⁶ Ma = Teohari Georgescu (Marcu).

¹¹⁷ Eugen = Gavrilă Birtaş.

¹¹⁸ Petre = Stere Nichifor.

¹¹⁹ Boris Ștefanov.

¹²⁰ Ion Cloțan.

¹²¹ Ion Heffer (?).

pe toviu Marcu și Zim¹²² pentru a ține o ședință cu Zid[aru] și cu încă un tov din Locală (care conduce resortul de propagandă local), pentru a nu lăsa pe tov Zid[aru] să alunece pe o pantă antipartinică și mai gravă, pentru a-l salva și a întări politicește Locala de partid și organizația din București. La ședință, tov. Zidaru slăbise atacul contra CC. Când tov. Marcu scosese în evidență greșelile săvârșite de Zidaru la Locală, scoțând în evidență că atitudinea lui nu este o atitudine de întărire a partidului, ci e menită de a slăbi partidul, Zid[aru] a avut o ieșire inadmisibilă și dăunătoare, zicând tovilui Marcu: “cu un om ca tine nu stau de vorbă”. După o aspră critică, fără să ascuțim relațiile, tov Zid[aru] recunoaște ieșirea sa ca greșită și s-au putut continua discuțiile. Noi am pus de la început chestiunea că, pe lângă prelucrarea tuturor greșelilor din trecut și a sarcinilor curente, ne interesează și dacă unii tovi au avut păreri juste în problemele puse, căci tov Zid[aru] afirma că dânsul a fost contra lozincii “apărarea integrității teritoriale”. Desigur că noi i-am dat dreptate, însă la întrebarea noastră ce lozincă a propus dânsul, el afirmă: “nici o palmă de pământ agresorului”. Prin urmare, aceeași lozincă, cu acea diferență că e formulată mai șovin, fiindcă, cum recunoscuse ulterior, la o eventuală izbucnire a războiului în acel moment, comuniștii trebuiau să apere cu arma în mână România, adică să participe în războiu[1] imperialist, în războiu[1] nedrept. Și în chestiunea națională, prin urmare, a avut la fel o atitudine greșită, iar formularea lozincii “drepturile istorice”, fără a ține cont de interesele mișcării revoluționare, era greșită. La urmă, după o amplă discuție, aspră și tovărășească, și-a recunoscut greșelile. Dar tot a mai rămas ceva fracționar într-însul, căci ceru convocarea unei conferințe pe lângă CC, să fie creată o comisiune. Dânsul mai afirma că în partid există nemulțumiri, însă când îi cerusem fapte, n-a putut da nici un fapt, iar celălalt tov din Locală a negat completamente existența unor nemulțumiri în partid. Dar Zid[aru] spuse că ele ar deveni nemulțumiri dacă s-ar convoca conferința. El caută să compromită sinceritatea autocriticii CC, afirmând în fața Localei că “autocritica CC nu reprezintă nici o garanție, că și Pauker¹²³ și-a făcut autocritică”, comparând astfel CC cu un dușman al partidului, cu un bandit troțchist. Tendința dintotdeauna a fracționistilor de a compromite conducerea de partid. Părerile tovilui Marcu, care conducea de la venirea lui Locala partidului, este că toate manifestările lui Zid[aru] au fost alimentate de tova Stela și noi suntem completamente de acord cu dânsul. Este evident că tova Stela pusese chestiunea la ședința noastră că nu permitem ridicarea de către Zid[aru] a tuturor chestiunilor ce vroia a le ridica, noi am insistat însă să nu se pună călușe în gura oamenilor, să se poată expune pe larg părerile, ceea ce a fost tradus în fapt la ședința tovilui Marcu cu Locala și la ședința tovilor Marcu și Zim.¹²⁴ cu Zid[aru] și tov din resortul de propagandă locală. Tova Stela căuta însă, înainte de ședința tovilui Marcu cu Locala, să împiedice pe tovi să-și exprime părerile, afirmând că Secretariatul e de părere “să nu se discute” (sic -

¹²² Zim. - neidentificat.

¹²³ Marcel Pauker, aluzie la lupta fracționistă din 1928-1931.

¹²⁴ Marcu = Teohari Georgescu; Zim. - neidentificat; Zidaru = Petre Gheorghie.

n.a.). E deci vădită tendința de a crea nemulțumiri. Cu toate lămuririle date, mai există totuși din partea tovilui Zid[aru] pericolul reînvierii unor manifestări fracționiste, dar noi vom fi vigilenți față de orice manifestare fracționistă. Față de tova Stela am fost nevoiți de a avea o atitudine de toleranță din cauza bolii ei, dar, după cum se vede, aceasta a fost folosită pentru a ne crea greutateți.

Venirea la putere a Gărzii [de Fier] a creat noi și colosale greutateți partidului nostru. Teroarea și provocăția împotriva noastră a crescut. Noi avem azi de luptat nu numai contra urmărilor Siguranței și poliției, ci și a Gestapoului (pe strada Saita, spre bulevardul Domnița, în fosta reședință a lui Moruzoff - Morusoff¹²⁵ avusese și un sediu în spatele legației sovietice - este sediul ei). Gestapiștii stau în fruntea poliției legionare. Cel mai nou pericol prezintă poliția legionară. Poliția legionară năvălește uneori în astfel de case unde nici nu te așteptai înainte. În parte am reușit să reconstruim munca, să ferim organizațiile de loviturile gardiste. Hotărârea noastră de a [nu] ne risipi forțele și de a concentra munca în patru-cinci întreprinderi dintre cele mai mari a dat unele rezultate bune, acolo unde ea a fost aplicată. Trimiterea de oameni în D[unărea] de Jos și aplicarea în parte a hotărârii noastre acolo în privința bazei muncii de partid, în special munca tovilor pe teren, a făcut ca loviturile gardiste să fie în parte parate, în portul F.¹²⁶ s-a creat o celulă, precum și în două întreprinderi mari din Brăila. Însă toviile din Dunărea de Jos au făcut o greșală dizolvând celula din port (tocmai din port!) sub motivul pasivității. Noi am dezaprobat această hotărâre, ca fiind dăunătoare și oportunistă, exceptând cazul unui tov, anume M. P. din port, care a avut o prestare proastă la Siguranță, la cădere. La București, după prelucrarea greșelilor din septembrie a sarcinilor curente, organizația a îmbunătățit munca în unele întreprinderi mari. Dar rămășițele sectariste din trecut, subprețuirea creșterii Gărzii de Fier, slaba ei combatere, lipsa unei constante munci politice în întreprinderea Malaxa a ușurat Gărzii de Fier să-și creeze o puternică organizație. Noi am pus cu insistență chestiunea muncii la Malaxa, unde lucrează cca 17 mii de muncitori și funcționari, am indicat tovilor din București că o muncă serioasă la Malaxa, la CFR, ne-ar fi creat posibilitatea creării unei organizații de partid în aceste întreprinderi, care să cuprindă 800, 500 muncitori și că acest timp trebuie recăștigat, cu atât mai mult cu cât nemulțumirile maselor au crescut enorm de mult, a crescut și activitatea lor politică și sunt contra politicienilor falși. Dar subprețuirea muncii în marile întreprinderi, cu toată îmbunătățirea muncii, continuă, și, în locul nostru, Garda are la Malaxa cuiburi cuprinzând 800 de muncitori și funcționari. Risipirea forțelor noastre în o mie și una [de] direcții, neînțelegând faptul că, având mase muncitoare din mari întreprinderi, avem și pe băcanul și pe cizmarul, a contribuit mult la întărirea organizatorică a Gărzii de Fier. La CFR, influența noastră este mare, dar organizația de partid este slăbită foarte mult în urma unei bănuieli de provocăție dinăuntru (verbal). Primii pași noi, mai

¹²⁵ Mihail Moruzov, șeful Serviciului Special de Informații.

¹²⁶ Așa în textul original.

serioși, ce fac comuniștii la Malaxa și CFR dovedesc că influența Gărzii este extrem de șubredă, că nemulțumirile maselor își au ecoul lor și printre muncitorii gardiști. Dacă, în primele zile după instaurarea dictaturii militaro-gardiste, demagogia cu introducerea zilei de lucru de 8 ore prindea, acum și muncitorii căzuți sub influența gardiștilor își dau seama că au fost înșelați. Astfel că ei se adresează oamenilor noștri, spunând că au avut dreptate (tovii noștri) chemându-i la lupte pentru opt ore de muncă fără reduceri de salarii și spor de 50-60%. Garda de Fier a făcut mare târăboi a doua zi după instalarea gardiștilor la Malaxa, când uzina era plină cu pamflete gardiste, anunțând că Garda a reușit să obțină de la Malaxa două din vechile deziderate: ziua de opt ore și spor de salar de la 10-30%. Rezultatele acestei “biruințe legionare” le-au văzut muncitorii la plic, căci nu primiseră salariul pentru 12 ore, ci pentru opt, deși salariul fu mărit cu 30%, nemaivorbind de cei 10%, muncitorii și funcționarii primiseră un salariu mult mai mic ca înainte. În astfel de situație, când posibilitatea luptei comune devine posibilă, și între șefii gardiști cu salarii grase și muncitorii gardiști începuseră ciocniri, fie și timide, dar ciocniri, instructorul nostru pentru București, tova Stela insistă asupra “inadmisibilității” luptei comune cu muncitorii gardiști sau cel puțin al “inadmisibilității” permiterii alegerii și de muncitori gardiști în comitetele de acțiune. Ignorarea unei mase de 800 de muncitori gardiști, care fără îndoială au sub influența lor alți muncitori, ar însemna spargerea acțiunii de la început. Aceasta cu atât mai mult cu cât muncitorii gardiști sunt nemulțumiți că în cuib nu li se dă voie de a pomeni despre revendicări, ci au voie numai a face marșuri și a asculta ordinele comandanților legionari. A ignora pe aceștia ar însemna a lăsa inițiativa în mâna șefilor gardiști și a nu se îngriji a scoate tocmai în timpul luptei pe muncitorii gardiști de sub influența Gărzii. Lupta comună la Talpa și mai ales a tinerilor de la Roșia Montană a dovedit nu numai că e posibilă, ci și a dat o lovitură zdravănă Gărzii, cuibul de la Roșia fiind distrus. Am spus deja că, în toiul grelelor lovituri primite de [la] teroarea dictaturii regale și apoi a celei legionare, partidul și-a reconstruit repede munca, regionalele și localele au fost în parte completate, oamenii în bună parte schimbați, pentru a para noi lovituri și a împropăta conducerile cu experiențe din alte regiuni și localități. Desigur că golurile provocate de teroare au fost foarte grele, dar în bună parte le-am învins. Ne-am întărit întrucâtva în Oltenia, în porturile Corabia și Cetate. La Craiova și T[urmu-]S[everin] stăm foarte prost. Aici, în urma lui Petru¹²⁷ n-a rămas nimica. Reg[ionala] O[ltenia o] formăm prin oameni localnici, iar instructorul nostru este tot timpul în regiune, vine numai pentru raport și directive. În Moldova munca mersese binișor, atât propagandistică, organizatorică și org[anizarea] luptelor, însă numai la Iași; în regiune, în urma căderilor, este foarte slabă și aici am întărit conducerea cu un om nou, experimentat și verificat. Dar o cădere pe linia tineretului, provocată de un “fost” gardist (Apachiței), a lovit și organizația de partid. Contactul nostru cu regionala Moldovei era destul de strâns, dar în urma unor condamnabile neglijențe

¹²⁷ Petru = Ion Popescu-Puțuri (?).

tehnice, o lună și jumătate n-a fost legătură cu Moldova. Acum a fost restabilită și am ținut o consfătuire comună Moldova-Dunărea de Jos. În Prahova a fost reînnoită conducerea. Munca începe să se dezvolte în întreprinderi, celulele noastre s-au pus mai serios pe muncă. Însă munca dăunătoare a lui¹²⁸ se resimte și azi foarte mult. Recent, a plecat din nou în¹²⁹ că va dovedi partidului cum trebuie muncit. În ce privește perspectivele creșterii autorității partidului, a cadrului de partid și a numărului membrilor, putem spune pe baza faptelor că s-au obținut unele succese. Dacă înainte, când eram numai doi, partidul, în ciuda grelelor lovituri, a obținut unele creșteri și legăturile noastre cu regiunile erau strânse și foarte dese (în timpul evenimentelor din 10-15), în afară de legături tehnice, în special cu Ardealul, acum (octombrie) un tov care a fost cooptat provizoriu în Secretariat a fost trimis la munca regională. Faptul că M. și P.¹³⁰ și-au mărit foarte însemnat cunoștințele și experiența, și sunt încă doi tovi de conducere, aduce o foarte serioasă întărire a conducerii de partid. Cu Bucureștii putem ține direct [legătura]. Putem organiza școala de partid. Înainte, cadrele noi ridicate la posturi de conducere n-au putut fi decât controlate și foarte sumar pregătiți, pentru că trebuia repede trimiși la muncă și nici timpul nu permitea o "izolare" a noastră pe câteva zile. Situația actuală cere și o nouă divizare a legăturilor cu provinciile. În caz că se întâmplă ceva cu un tov care avea [o] provincie, să nu rămânem ruși de organizația de partid. Desigur că instructajul îl facem și de acum înainte în comun, dar acum este nevoie de descentralizarea legăturilor cu provinciile. Și în această direcție am făcut o altă divizare a muncii.

* * *

De la întronarea dictaturii militaro-gardiste, în fața noastră se pune cu o hotărâre mai mare ca oricând problema ascuțirii vigilenței deosebite în partid și UTC, problema întăririi conspirativității, a luptei contra elementelor provocatoare, a curățirii partidului de elementele dubioase. Astăzi este mai mult ca oricând în fața unui pericol al recrutării de elemente din partid în Siguranță și poliția legionară, de trimeri în partid a unor provocatori "foști" gardiști. Siguranța și legionarii, față de tovi care cad și față de acei care sunt cunoscuți de ei din diferitele adunări în care tovi noștri se ridicau contra fascismului, în întreprinderi, bresle, facultăți, întrebunțează fel de fel de hidoase mijloace pentru a-și recruta agenți dinăuntrul partidului nostru. Presiuni, dese arestări și eliberări, propuneri de lefuri mari, amenințări cu împușcarea familiilor. Am avut cazuri cu arestări cu manifeste și eliberări. Unii ne povestesc că li s-a propus să intre în serviciul Legiunii, al Siguranței. Unii dau din umăr, neînțelegând de ce li s-a dat drumul. Desigur că sunt cazuri când Siguranța, printr-o eliberare a unui tov cunoscut și hotărât, caută să-l compromită. Dar aceasta nu poate avea loc cu oameni nepopulari și, în general

¹²⁸ Lipsă în text.

¹²⁹ Lipsă în text.

¹³⁰ M., P. - neidentificați.

chiar în primul caz, noi cercetăm pe cât e posibil, în condițiunile noastre de astăzi. 1¹³¹, arestat fiind, i s-a propus să devină agent, declară că a respins și că i s-a spus la Siguranță că peste trei zile va trebui să dea răspuns afirmativ, de nu, va fi băgat în lagăr sau ceva mai grav. Se observă o doză importantă de nervozitate, cere să fie trimis în provincie ca să scape de urmărire. Noi considerăm însă că-i mai bine să lucreze în bresle, controlul aici e mai ușor de exercitat. În timp ce în provincie, după experiența cu 2¹³², e mult mai greu de exercitat vreun control. O astfel de situație este extrem de dificilă, dacă omul este cinstit, îl expunem unei maltratări morale din partea dușmanului și totuși nu-l putem trimite în provincie atât de repede, căci oricâtă strictețe n-am introduce, venirea omului respectiv în provincie este legată de cunoașterea unui om nou, adeseori chiar de cunoașterea mai multor oameni noi. Un pericol serios prezintă pentru noi 3¹³³. 3 a fost ales membru în CC. După bănuielile ce și le-a arătat tov. Gal¹³⁴ contra lui 3, după cum am fost informați încă demult, 3 a fost scos din CC și apoi trimis la muncă sindicală în pr[ovincie]. Secretarul de acolo, deși a fost avertizat, a fost atât de lipsit de vigilență, încât într-un timp extrem de scurt 3 a cunoscut aproape întreaga organizație de partid și UTC. Când au început internările în lagăre, de acolo au fost luați 4 și 5¹³⁵. 4, deși ilegal, a umblat într-o casă cunoscută, de unde a și fost luat, dar în această casă umbla și 3. El însă n-a fost luat. Circula des din regiune în Capitală - aproape săptămânal. După arestarea lui 4, 3 - peste capul tovilui împuternicit de noi cu munca regională, până la trimiterea unui secretar - umbla în toate părțile, deși munca lui era limitată exclusiv la cea sindicală. 3 ia legăturile cu provincia, încearcă să creeze o regională în care era să intre și un ofițer de rezervă. După trimiterea unui tov acolo pentru munca permanentă, încercările lui 3 n-au reușit. Însă din cauză că secretara regională a UTC i-a spus lui 3 că-i bănuieț (tova de la tineret nici nu trebuia să știe situația lui 3, cu atât mai mult cu cât cercetările erau în curs, deși ea n-avusese legături organizatorice cu dânsul, aveau însă legături personale și tovul nostru a căutat s-o prevină), 3, aflând despre bănuielile contra lui, venise aici și a început o campanie că unii oameni din Secretariat compromis cu tot dinadinsul pe activiștii de partid muncitori. E drept că el nu știe că, din partea noastră, legăturile cu provincia ținea tov. Eug.¹³⁶, totuși prezintă și pentru Secretariat un pericol oarecare și, cunoscând organizația de partid din provincie, el poate să ne aducă mult rău. După cum v-am scris în altă parte, a plecat din nou în provincie, deși noi am rupt legăturile cu dânsul. Credem că vom trebui să-l demascăm deschis.

La Biroul studenților noștri, au avut și mai au loc unele manifestări străine, extrem de periculoase. Secr[etariatul] Biroului St[udenților] propusese recent

¹³¹ 1 - neidentificat.

¹³² 2 - neidentificat.

¹³³ 3 - neidentificat.

¹³⁴ Gal - neidentificat.

¹³⁵ 4; 5 - neidentificați.

¹³⁶ Eug. = Eugen ? = Gavrilă Birtaş.

Comitetul Central [al] UTC crearea unei organizații dizidente gardiste, motivând aceasta prin nemulțumirile ce au loc în Garda de Fier din cauza invaziei germane. Organizația gardistă dizidentă, cu program gardist, inclusiv antisemitism, numai cu un obiect antigerman. Centrala UTC a fost destul de vigilentă în direcția aceasta, totuși Secretariatul Biroului Studenților persistă în această propunere a lui. Această chestiune este acum bine combătută și se cercetează originea ivirii unor astfel de păreri. Dacă noi am reușit în măsură însemnată să ascuțim vigilența organizațiilor și organelor de partid în ce privește pătrunderea curentelor străine și a provocatorilor în partid, noi n-am reușit încă să ascuțim vigilența chiar a cadrelor de partid față de încercările legionarilor și ale Siguranței de a-și recruta agenți dinăuntru partidului nostru. Astfel, chiar Locala din București, fără să fi cercetat cazul lui 1 (e drept că n-avem nici o dovadă că tov. 1 și-ar fi luat vreo obligație la Siguranță), ni-l dă să-l trimitem la muncă de partid în provincie. Lipsa de vigilență a unora dintre membrii de partid cu munci responsabile a urmat elementelor provocatoare să pătrundă în organizațiile de partid și astfel să provoace căderi. Așa s-a întâmplat în Moldova, unde, datorită lipsei de control și vigilență a Comitetului regional, s-a putut strecura un provocator pe nume Apachiței, care a fost înlăturat din munca tineretului încă acum un an și jumătate, ca element suspect - "fost" gardist - reușind acum să se strecoare în organizația UTC din nou. Pentru tovii din Bacău și pentru instructorul Regionalei Moldova era suficient ca acest periculos provocator legionar să "înjure" Garda, să facă pe "înfocatul activist comunist" ca să îl reprimească în partid și în conducerea organizației raionale, de unde a dat organizațiile din Bacău și Piatra-Neamț. Această cădere a fost ușurată de un tov responsabil care, trimițându-l pe provocator la Iași la o întâlnire și dându-i o casă, lărgind astfel căderea. Dacă e numai lipsa de vigilență, care înseamnă deja foarte mult, sau e și altceva la mijloc, vor dovedi cercetările ce am întreprins. De asemenea, la București, tot lipsei de control și ușurinței oamenilor de răspundere se datorește faptul că în aparatul tehnic au pătruns elemente dubioase, care au avut legături cu cercuri străine de mișcarea noastră. În legătură cu căderea fostului secretar din București, au fost într-adevăr grave călcări de conspirație. În casa dată pentru depunerea materialului din partea noastră, venise și Stela și secretarul a fost de patru ori. Aici a căzut și un om care depunea. După cercetări, pare că la mijloc este și o provocare de care e bănuț secretarul celulei CFR, dar nu s-a putut stabili încă ceva concret. Vă rugăm să nu vi se pară că ne legăm prea mult de tova Stela, căci și în direcția vigilenței ea s-a dovedit complet mioapă.

În ce privește căderea lui Dinu¹³⁷, vă putem comunica că atelierul e intact, cercetăm acum cauzele căderii, au fost aici excepțional de grave călcări de conspirație, dar după primele cercetări se pare că este și mâna unui provocator.

.....¹³⁸

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 175, c. 273-288

¹³⁷ Dinu = Alexandru Farcaș.

¹³⁸ Aici se termină documentul pe rolă.

34. 1941 ianuarie 27 - Notă informativă întocmită de către Direcția Siguranță, cu privire la atitudinea comuniștilor români în timpul rebeliunii legionare.

Direcția Siguranță

27 ianuarie 1941

Conducătorii mișcării clandestine comuniste și rebeliunea legionară¹³⁹

Conducătorii mișcării clandestine comuniste, comentând versiunea că elementele comuniste ar fi participat la rebeliunea din zilele de 21, 22 și 23 ianuarie a.c., afirmă că nu corespunde realității.

Partidul comunist - spun cei de mai sus - nu putea participa la această insurecție pentru următoarele considerațiuni:

- "Rebeliunea nu a avut un caracter social, capabil să antreneze masele populare"

- "Partidul Comunist din România nu putea participa la o acțiune desfășurată între armată și o grupare politică teroristă, care avea un singur scop: cucerirea conducerii, indiferent de voința maselor"

- "Caracterul terorist al mișcării legionare este singurul care a dominat acțiunea desfășurată, ignorându-se complet revendicările de actualitate ale claselor sociale, care constituie obiectivul de bază al mișcării comuniste"

- "Din punct de vedere politic, Partidul Comunist din România are tot interesul ca lupta între Conducătorul Statului și Legiune să se desfășoare până la epuizarea acestor două forțe, care va deschide calea unei acțiuni comuniste de mase"

Direcția Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 293, c. 361.

35. 1941 februarie 1 - Notă informativă cu privire la influența comuniștilor în Corpul muncitoresc legionar.

1 februarie 1941

Partidul comunist a trimis la Moscova un raport despre modul cum s-au desfășurat evenimentele în legătură cu rebeliunea și devastările magazinelor, arătând că aceasta poate fi considerată ca o primă încercare de revoluție în România cu sprijinul partidului, întrucât majoritatea membrilor Corpului Muncitoresc Legionar¹⁴⁰ sunt aderenți de stânga, putând fi captat însuși conducătorul muncitorilor, avocatul Groza Dumitru, care a pus în mișcare întreg Corpul Muncitoresc.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 293, c. 636

¹³⁹ Survenită la 21-23 ianuarie 1941.

¹⁴⁰ Corpul Muncitoresc Legionar – organizat în 1936; din el făceau parte muncitorii membrii ai Mișcării Legionare. În 1940-1941 era condus de Dumitru Groza, personaj controversat, bănuit de către guvernul Antonescu că întreținea legături secrete cu partidul comunist.

36. 1941 februarie 14 - *Notă informativă întocmită de către Direcția Siguranță, referitoare la propunerea de colaborare făcută unor comuniști din lagărul de internare Caracal de către reprezentanți ai mișcării legionare.*

Notă

14 februarie 1941

În ziua de 16 decembrie 1940, fostul prefect al județului Romanai, Liber Târnoveanu¹⁴¹, însoțit de directorul presei și propagandei legionare, un tânăr cu numele Stroe, având aprobarea Ministerului Afacerilor Interne, au vizitat lagărul de internare Caracal și au cerut Comandamentului lagărului să li se prezinte șefii comuniști: Constantinescu-Iași, Mihail Gh. Bujor și Ilie Cristea, cu care au stat de vorbă în prezența căpitanului Iordăchescu, ajutorul comand[antului] lagărului.

Discuția ce a urmat, dusă mai mult de tânărul Stroe, a fost asupra ideologiei legionare și comuniste, arătându-se că amândouă se aseamănă, cu o singură deosebire, că mișcarea comunistă se bazează pe ateism. Ar fi momentul ca mișcarea comunistă să-și revizuiască vederile, căci legionarii înțeleg să mobilizeze toate capacitățile intelectuale și să se unească, mai ales că peste 20.000 muncitori de la atelierele Grivița, S. T. B. și Malaxa au trecut de partea lor. Ar fi timpul ca și ei să treacă la legionari.

Legionarul Stroe a propus lui Constantinescu-Iași să țină o conferință în Caracal, însă acesta i-a răspuns că, atunci când va fi liber, va reflecta dacă este sau nu cazul să accepte propunerea.

Mihail Gh. Bujor a adăugat, în legătură cu cei 20.000 muncitori, trecuți la legionari, că aceștia sunt “produsul comunismului, educați și formați de comuniști, iar dacă poartă cămașa verde, o fac de formă, căci în suflet sunt tot roșii”.

Vizita aceasta a fost raportată Ministerului Afacerilor Interne cu raportul nr. 38.919 din 23 decembrie 1940, însă discuția ce a avut loc a fost redată prea succint.

În urma unor cercetări ce s-au făcut după rebeliunea din zilele de 21-23 ianuarie, s-a constatat din însăși declarațiile fruntașilor comuniști de mai sus, că adevărul asupra celor discutate a fost arătat prin nota de față.

Informațiune sigură

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 293, c. 679-680

¹⁴¹ Subliniere în textul original; vezi și mai departe.

37. 1941 februarie 21 - *Notă informativă redactată în cadrul Serviciului Special de Informații, cu privire la atitudinea favorabilă adoptată de legionari față de mișcarea comunistă.*

S. S. I.

24 februarie 1941

Notă

Cu scopul de a face greutate guvernului generalului Antonescu, conducerea legionară a lansat ordin către toți legionarii din marile întreprinderi industriale să nu facă nici un fel de greutate unei eventuale ofensive comuniste.

Legionarii vor sprijini cât va fi posibil toate revendicările cu caracter economic formulate de către muncitorii ce nu aparțin mișcării legionare, independent de faptul că aceste revendicări sunt rezultatul acțiunii comuniste.

În sensul celor de mai jos, conducerea legionară va lansa un ordin circular.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Ministerul de Interne - Diverse, dosar 92/1941, f. 4

38. 1941 aprilie 16 - *Raport adresat Președinției Consiliului de Miniștri, cu privire la situația deținuților comuniste și legionare aflate în penitenciarul Dumbrăveni.*

Președinția Consiliului de Miniștri
Secretariatul General

No. 4457

16 aprilie 1941

Raport

asupra cercetării făcute la penitenciarul Dumbrăveni în ziua de 10 aprilie 1941

Penitenciarul Dumbrăveni funcționează pe lângă Tribunalul Târnava Mică, situat în comuna urbană nereședință Dumbrăveni.

Acest penitenciar este afectat în special executării pedepselor condamnatelor politice.

În el se găsesc în total un număr de 90 deținuți, dintre care 30 bărbați executând pedepse pentru crime pedepsite conform dreptului comun și 60 femei. Dintre acestea, un număr de 41 sunt comuniste, 11 legionare, șapte spioane și o condamnată după dreptul comun.

Motivele condamnării comunistelor

Modul executării pedepsei

Obiectul cercetării noastre a purtat îndeosebi asupra regimului aplicat condamnatelor comuniste. În acest scop, am vizitat dormitoarele acestora, atelierul de lucru și am făcut investigații în rândul personalului de pază.

Comunistele, în covârșitoare majoritate evreice, sunt condamnate, conform dreptului comun, la temniță grea și închisoare corecțională.

Din cele 41 comuniste condamnate pentru uneltiri și propagandă comunistă și infracțiuni la legea ordinii publice, 33 sunt evreice, șapte maghiare și una româncă basarabeancă.

Cunoscuta agitatoare ANA PAUKER¹⁴², zisă Maria Grigoraș, licențiată în litere, fără religie, a fost condamnată, prin sentința Consiliului de Război al Corpului I Armată din 7 iulie 1936, la zece ani închisoare corecțională, 100.000 lei amendă și 3.000.000 lei despăgubiri și cheltuieli către stat.

Este învinuită de intensă activitate și propagandă comunistă și formare de nuclee comuniste.

Direcția Generală a Penitenciarelor le-a considerat întotdeauna ca deținute politice, deși ele aveau pedepse date conform dreptului comun.

Până în 1936, aceste comuniste au executat pedeapsa la Deva, iar în 1936 au fost transferate la Dumbrăveni, unde au rămas până în martie 1940.

De la această dată, ele au fost transportate la penitenciarul special aparținând Ministerului de Interne de la Râmnicul Sărat, unde li s-a aplicat un regim mai sever, fiind ținute în celule complet separate și aplicându-li-se pedepse mai des. Aici nu aveau ateliere.

La 5 octombrie 1940, au fost trecute la Caransebeș, iar la 30 noiembrie 1940 transferate din nou la Dumbrăveni.

La aceste două penitenciare din urmă, li s-a aplicat regimul deținuților politici.

Actualmente, ele se bucură de un tratament de favor[e], acela al deținuților politici, care constă în aceea că n-au regim celular, au dreptul să scrie mai des, să se plimbe, să fie în dormitoare comune, în general un regim de închisoare mult îndulcit.

Aceste tratamente de favoare li s-a aplicat pe baza dispozițiilor inițiale date de Direcția Generală a Închisorilor, care au fost menținute, iar faptul că deținutele n-au executat pedeapsa astfel cum prevede art. 33 Cod Penal se datorește împrejurării că din lipsă de localuri proprii nu li s-a putut aplica regimul celular.

Supraveghere și stare de spirit

Director al acestui penitenciar este dl. dr. METEȘ, ajutat de contabilul secretar HURJUI HARALAMBIE.

În total, închisoarea are 19 gardieni, dintre care zece încazarmați, paza de noapte făcându-se la trei posturi cu schimbul din trei în trei ore.

Pentru deținutele femei, se întrebuintează două gardiene, care se schimbă între ele. Acestea le supraveghează la lucru în ateliere, iar noaptea se asigură că deținutele sunt închise în dormitoarele lor.

Numărul gardienelor femei este cu totul insuficient unei bune asigurări a pazei și supravegherii ordinii între deținuți.

¹⁴² Cu majuscule în textul original; vezi și mai departe.

De altfel, și pregătirea lor lasă de dorit, ele nefiind atât de perspicace pentru a putea observa manevrele comunistelor care, datorită regimului de trai comun, desigur că manifestă încă ideile lor.

Atât în timpul lucrului în ateliere, cât și în timpul repaosului, dar mai ales seara, în dormitoare comune, acestea se pot consfătuși, schimbă idei și nut[r]esc încă sentimente comuniste.

De altfel, oricâtă veghe s-ar pune asupra lor, nivelul cultural ridicat, cât și perversiunea acestora scapă oricărui control.

Poate ar fi eficace ca Direcția Generală a Siguranței Statului să plaseze printre condamnate o agentă informativă, care să supravegheze activitatea acestora.

Regimul blând care li se aplică este o încurajare pentru manifestarea în voie a sentimentelor lor comuniste.

De altfel, ANA PAUKER, în conformitate cu Decretul Lege nr. 3351 din 5 octombrie 1940, a fost redusă la $\frac{1}{4}$ din pedeapsă, iar termenul deținuței care urma să expire în 1946, cu această reducere expiră în 1943.

Comparativ cu regimul aplicat de către ruși, cu ocazia ocupării Basarabiei și a unei părți din Bucovina de nord, magistraților și înalților funcționari care au fost deținuți și terorizați în închisori pentru faptul că au instruit sau condamnat comuniști, regimul aplicat în penitenciarul Dumbrăveni comunistelor apare ca un regim de favoare.

Tratament. Muncă în ateliere

Cele 41 de comuniste sunt deținute într-o aripă a închisorii, au dormitoare comune, dormind câte 10-12 într-o cameră. Se bucură de un tratament de favoare și cer să li se aplice în totul Codul penal în ceea ce privește dispozițiunile de tratament, prevăzute și în regulamentul penitenciarelor.

Protestează ori de câte ori li se derogă aceste dispoziții.

Au fixat drept alocație 18 lei pe zi, pe când deținuții de drept comun se mărginesc a primi numai 12 lei pe zi.

Din această alocație, li se gătea înainte carne de trei ori pe săptămână, acum numai de două ori, primesc $\frac{1}{2}$ kg. pâine pe zi, iar dimineața $\frac{1}{4}$ kg. lapte.

Aceste rații sunt în cadrul Direcțiunii Penitenciarelor, care prevede o hrană mult mai abundentă chiar (conform anexei ce se alătură¹⁴³).

În afară de aceste rații oficiale, au dreptul, după dispozițiile Direcției Generale a Penitenciarelor, la un plus de 600 lei pe lună de fiecare pentru îndulcirea regimului. Această sumă le revine din lucrul din ateliere și banii ce li se trimit de familiile lor.

Își gătesc separat în bucătărie aparte din rațiile ce li se servesc, la care adaugă alimente ce le cumpără sau le sunt trimise în pachete.

Aceste pachete, a[l] căror conținut îl menționăm cu titlu informativ: halva, griș, macaroane, ciocolată, unt, slănină, zahăr, făină, le consumă în comun, pe măsură ce le sosesc.

¹⁴³ Nu a fost identificată în fondul consultat.

Am fost informați că deținutele au dreptul a primi până la 20 kg. cantitate de alimente expediate prin pachete pe lună. N-am putut însă vedea ordinul Direcției Generale a Închisorilor care prevede aceasta, cât și posibilitatea ca o deținută să primească 600 lei pe lună de la familiile sale [sic !]. La Direcția Generală a Penitenciarelor, ni s-a spus că acest ordin se află într-unul din cele trei dosare secrete ridicate de legionari prin d-nii Socariciu, de la Prefectura Poliției Capitalei, și Arendoi, din Ministerul de Justiție, cu ocazia rebeliunii. În orice caz, pachetele trimise de rude și familii, dacă nu depășesc cifra de 20 kg. pe lună, cum e cazul cu unele deținute, se ajunge la acest cuantum de kg.

În privința sumelor de bani ce deținutele au la dispoziție, menționăm că aceste fonduri le revin din două surse:

- 1) 75% din valoarea muncii lor în ateliere, după ce vând aceste lucruri.
- 2) Bani trimiși de familiile lor.

Cercetând condica de mandate, am constatat că ANA PAUKER a primit de la SIMON PAUKER, din București, B-dul Pache nr. 15, la 4 martie a.c. lei 1.800, iar la 5 martie 1.000 lei.

Deci, suma totală de lei 2.800 întrece cu mult suma de lei 600 lunar permisă pentru a-i servi la îndulcirea traiului.

Dacă la aceste sume mai adăugăm și valoarea diverselor pachete primite în cursul acestei luni, vedem că aceste deținute au un tratament aproape de pension, care ar putea fi râvnit de mulți dintre salariații cu greutatea familială [sic!] și copleșiți de grija aprovizionării lor.

Condamnatele au dreptul la corespondență limitată, la trei scrisori pe lună, care evident trece prin cenzura direcției, și vizite care au loc în parloir în fața directorului. Au o bibliotecă asupra căreia s-a exercitat o cenzură, li se permite lectura ziarului "Universul". Au și asistență medicală.

Toate condamnatele comuniste lucrează într-un atelier organizat, pe cont propriu, cu capitalul lor și împărțit în următoarele secții: atelier de croitorie, broderie, croșetat și lucruri din pâine, diverse bibelouri și statuete.

Veniturile acestui atelier sunt împărțite: statul luând 25%, iar 75% revenindu-le deținutelor pentru diverse cumpărături de alimente, astfel unei deținute îi revine 750 lei lunar din lucrul ce execută.

Menționăm că aceste lucruri sunt cumpărate mai mult de familiile lor, expedierea făcându-se prin poștă.

La vizita noastră în atelier, am găsit pe condamnată ANA PAUKER fumând, cu o atitudine foarte nereverențioasă, chiar îndrăzneță, s-a interesat de calitatea și scopul vizitei noastre.

Impresia noastră este că această condamnată, care este considerată ca promotoare și șefă spirituală a celorlalte, în această calitate bucurându-se de multă considerație din partea tovarășelor, nu lucrează, iar lucrurile ce trimit și pentru care primește echivalentul în bani sunt lucrate de celelalte deținute. Astfel, pe lista de muncă de pe luna februarie 1941 n-am găsit ca ANA PAUKER să figureze cu vreun obiect lucrat de ea.

De asemenea, s-ar putea presupune o conveniență între condamnați, care trimit lucruri de o valoare mai mică familiilor lor și primesc drept preț al acestora o sumă mult ridicată în raport cu valoarea reală a lucrurilor.

Lagărul de internare

În acest lagăr sunt internate 31 de femei prin jurnale ale Consiliului de Miniștri, ca fiind periculoase statului pentru ideile și propaganda lor comunistă.

Acestea sunt adăpostite într-o aripă separată a închisorii, majoritatea lor sunt din Basarabia, 21 fiind evreice, două poloneze și restul basarabence.

Nu lucrează în nici un atelier, cu un regim mult mai bun decât al comunistelor.

Au fost deținute până acum în lagărul de la Caracal, care le-a trimis fără fișe, acestea rămânând acolo sau la Ministerul de Interne.

Paza lor este făcută de o gardă de jandarmi, comandată de plutonierul GARDEA DUMITRU până în prezent, iar la data cercetării noastre lua[te] în primire de plutonierul OANCĂȘ GH[EORGHE].

Această gardă se schimbă lunar, ea este inspectată de comandantul Legiunii de Jandarmi și organele superioare.

O internată în lagăr primește 25 lei pe zi alocație de hrană, zece lei alocație de întreținere (săpun, lumină, apă).

Pentru încălzit, se primește [sic!] 160 kg lemne în timpul iernii și 50 kg lemne pentru bucătărie de zi.

Pentru a exemplifica buna stare a internatelor în lagăr, menționăm un exemplu:

Pe luna februarie 1941, internata OFELIA MANOLE a primit de la Vilma Arsenovici din București, Pasajul Victoriei, scara B, etajul IV, suma de lei 6.000, iar de la data de 31 ianuarie până la 26 februarie a.c. aceasta a cheltuit 3.071 cu cumpărături din afară.

Actualmente, această femeie are asupra ei suma de lei 8.258.

De la 8 februarie 1941, aceeași internată a primit următoarele pachete:

La 8 februarie 1941 28 kg zahăr, orez, fidea, slănină

La aceeași dată 27 “ diverse alimente

La 16 februarie “ cinci “ cafea, țigări etc.

La 2 martie “ 12 “ unt, medicamente, pește etc.

La 17 “ “ 2,700 diverse alimente

La 31 “ “ 20 “ “

La 9 aprilie “ 28 “ “

Cum majoritatea internatelor primesc liber, necontrolat și nelimitat pachete cu alimente și sume de bani, naște întrebarea dacă acestea, fără să aibă vreo activitate în ateliere și deci să-și recupereze o parte din cheltuielile lor suportate de stat cu întreținerea, nu urmează să fie scoase din alocația de 25 lei plus zece pe zi, sau să fie întrebuințate la diferite munci.

Sumele de bani primite, cât și cantitatea de kg de produse alimentare ce primesc și care au fost expuse mai sus, vorbesc de la sine, comentarii asupra lor nemaiaivându-și locul.

Internatele în lagăr sunt adăpostite în camere comune, care le servesc și de dormitor.

Pentru justificarea cheltuielilor cu întreținerea acestora, conform ordinului Inspectoratului General al Jandarmeriei nr. 374361 din 31 ianuarie 1941, gestionarul, care este directorul închisorii, primește un stat național lunar, la care atașează recipisa reglementară.

Execuția pedepsei de către legionarele condamnate

În penitenciarul Dumbrăveni își execută pedeapsa 11 legionare, condamnate de la șase luni la șapte ani pentru: tănuire de furturi, port ilegal de armă, depozit de arme.

Acestea execută pedeapsa în dormitoare comune, care sunt pe aceeași sală cu atelierul condamnatelor comuniste.

Oricât de strictă ar fi supravegherea, ceea ce nu este cazul, după cum am expus mai sus, personalul de bază feminin fiind cu totul insuficient, contactul cu comunistele este foarte periculos.

Explicația dată de directorul închisorii că legionarele singure se țin departe de orice contact cu comunistele nu justifică menținerea acestei stări de lucruri.

Cercetând pavilioanele penitenciarelor, am constatat că legionarele nu pot fi mutate în altă parte, penitenciarul fiind prea aglomerat, mai ales din cauza transferării lagărului de internare de la Caracal.

Starea de spirit a legionarelor este liniștită.

Administrație. Inspecții

La vizita noastră, am găsit penitenciarul în ordine și curățenie, în unele părți fiind începute lucrări de curățenie de sărbători (văruit etc.).

Penitenciarul lucrează o grădină de 1 ½ ha de zarzavat cu deținuții de drept comun, iar 4 ha îl ține în arendă și-! lucrează în dijmă tot pentru grădinărie.

La termenele prevăzute de Codul Penal, penitenciarul este vizitat de Primul Procuror al Tribunalului și Procurorul General al Curții de Apel din circ[umscripția] în care se află tribunalul.

Asupra condamnatelor, direcția închisorii nu lasă nici o sumă de bani, acestea fiind păstrate de casierul-contabil al penitenciarului, iar toate cumpărăturile se fac de obicei sâmbăta, pe bază de note date de condamnate și aprobate de direcția penitenciarului.

Deținutele comuniste n-au foi de observații și nici carnete antropologice individuale, astfel cum prevăd legile în vigoare.

Motivele: penitenciarul nu are personal suficient la secretariat pentru a se ocupa de aceste lucruri.

În interiorul închisorii se află amenajată o capelă, unde preoții slujesc duminica și sărbătorile.

Directorul închisorii ne-a explicat faptul pentru care nu-și poate ține livretul de ordine la zi: instabilitatea și variația continuă a prețurilor pieții, în schimb registrul de magazine este ținut la zi, putându-se constata cantitățile de alimente scoase.

Livretul de ordinar se încheie lunar.

Concluziuni. Propuneri

Regimul condamnatelor comuniste aplicat în penitenciarul Dumbrăveni este blând, acestea fiind considerate deținute politice, deși au fost condamnate după dispozițiunile dreptului comun.

Prin faptul că nu sunt de ajuns supravegheate și supuse regimului celular, acțiunea de moralizare nu-și poate da roade. Nici un text din lege nu le permite acest regim de favoare, ci numai unele dispozițiuni regulamentare, cât și aplicarea unei circulare a direcției penitenciarelor și o îngăduință face ca regimul să fie atât de bun.

Preconizăm revizuirea dispozițiunilor regulamentare și a circularilor Direcției Generale a Penitenciarelor.

Referent,

(ss) C. Petriceanu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond CC al PCR - Cancelarie, dosar 3/1941, f. 3-7

39. 1941 [august] - *Scrisoare autocritică adresată de către Petre Gheorghe, secretarul organizației de partid din București, Secretariatului Comitetului Central al Partidului Comunist din România, în care se apără împotriva acuzației de fracționism.*

Scrisoarea lui Iancu către CC,
în care combate acuzația de fracționism (autocritică)

Tovarăși,

În prima jumătate a lunii mai, când, după căderea CC, m-am văzut cu tov. M¹⁴⁴, am discutat și situația politică. Tov. M. a subliniat [că] pericolul de război crește contra URSS de către Germania hitleristă, însă s-a oprit mai mult la provocările din partea guvernului Antonescu, legând și arestările și căderile din aprilie 1941 pentru acest scop. Noi n-am aprofundat cauzele care determină Germania hitleristă să atace URSS și nici n-am precizat că va fi un război iminent, ci numai am hotărât că de-acum încolo să nu se vorbească cum că Germania fascistă e imposibil să atace URSS fiind în război cu Anglia, totuși Anglia este principalul dușman al URSS, ci să arătăm pericolul ce crește.

¹⁴⁴ M - neidentificat.

Am ținut o ședință cu C[omitetul] jud[etean] și l-am instruit în sensul de mai sus, toți am fost de acord și toți au semnalat pericolul ce crește. Tot în sensul directivei dată de tov. M. în legătură cu org[anizarea] p[artidului] în vederea pericolului de război contra URSS, am întărit birourile de la G¹⁴⁵, S[ocietatea de] T[ramvaie] B[ucurești] și l-am reorganizat după posibilități, punând în frunte tov. bătrâni mobilizați pe loc etc., care la o eventuală mobilizare pot să rămână pe loc sau vor pleca ceva mai târziu (vezi birourile și celulele de întreprinderi, chiar pe contul comitetelor de sectoare). Tot atunci, am instruit și am trimis pe A1¹⁴⁶ în provincie, dând aceeași[i] directivă ca directivă a Secret[ariatului]. Tot în luna mai, încă în a doua jumătate mă văd cu tov. M4¹⁴⁷ reprezentând Secret[ariatul] în casă¹⁴⁸. El, în expunere, ne spune că tensiunea între URSS [și Germania] a trecut - ca argument a dat: noi tratative economice etc., iar la întrebarea mea cum a trecut, a spus că nu sunt așa cum au fost în zilele din luna aprilie.

În luna iulie, aproximativ 11-12, la o întâlnire, îmi dă o notă, spunându-mi că e pentru mine - fără a-mi explica directive[le] ce conținea această notă.

În aceeași scrisoare, se semnala pericolul iminent de atacarea URSS-ului și sarcinile ce decurg de aici, expuse în câteva puncte, și anume pot să vă dau unele din ele: 1) În caz de eventual război, toți pleacă pe front și rămân numai cei ilegali și strict necesari org[anizației]. 2) În fruntea organizației trebuie puse femei. 3) Elementele suspecte să fie imediat izolate. 4) În caz de întreruperea legăturilor, fiecare tov să aibă proprie inițiativă. 5) În caz de atacarea URSS, să se facă tot posibilul pentru a ajuta URSS și altele. Eu, privind scrisoarea, am transcris-o seara încă și dimineața am trimis-o la E.¹⁴⁹ printr-un tov. tehnic, iar eu m-am dus la M2¹⁵⁰ și am prelucrat această directivă, dându-le chiar originalul, iar cu H.¹⁵¹ am prelucrat verbal după câteva zile, căci el era ocupat cu scoaterea mașinii [tipografice] din casa cu pricina Mo¹⁵².

Însă cu numai cinci zile înainte de război, tot tov M4, în prezența instructoarei, la o întâlnire mă întreba ce crede tovul despre aceste pregătiri și, fără să aștepte răspunsul meu, adaugă: "Eu cred că totul o să fie un bluf și că știe acest lucru din legătură sovietică" etc. Am spus că nu se poate. Astăzi chiar am văzut pe Calea Rahovei cum armatele motorizate germane veneau de pe frontul Greciei și plecau spre est. El a spus [că] totuși nu crede că Germania să atace URSS. Sâmbătă seara, adică chiar în seara atacării URSS, am avut întâlnire cu M4, unde trebuia să intrăm în casă și să discutăm toate problemele partidului. La întâlnire aștept 15 minute, nu vine (iar când m-am văzut cu el, spune că a întârziat cu 15 minute). Plecând de la întâlnire spre cartierul Colentina, am văzut pe șoseaua Colentina mergând artilerie română. După echipament și totul se vedea că se duc pe front.

¹⁴⁵ G - neidentificat.

¹⁴⁶ A1 - neidentificat.

¹⁴⁷ M4 = Constantin Carp (?)

¹⁴⁸ Probabil, în București.

¹⁴⁹ E. - neidentificat.

¹⁵⁰ M2 - neidentificat.

¹⁵¹ H. - neidentificat.

¹⁵² Mo = Moiescu (?) = Anton Moiescu.

Când am văzut acest lucru, n-am așteptat controlul, ci dimineața am ieșit la o întâlnire din provincie, cu gândul că poate să vină M4, chiar dacă vine altcineva, totuși mă vedeau, căci știau parolele (întâlnirea fiind stabilită prin mine). Pe drum spre această întâlnire, am citit proclamațiile de război ale lui Antonescu. La întâlnire, m-am văzut cu Jo¹⁵³, unde venise și L.¹⁵⁴ din provincie. Era prima zi de război. Prin J. am cerut imediat pe M4. Tov. Mat.¹⁵⁵ î[m]i spune [că] Secret[ariatul] dă toți instructorii CC ce se găsesc în București să fie introduși în muncă, inclusiv și M1¹⁵⁶, care cu două săptămâni în urmă a fost scos din muncă (Malaxa) și urma să plece undeva. Totodată, el m-a întrebat dacă putem să scoatem ceva manifeste. Am spus [că] deocamdată nu putem, căci eu sunt urmărit (tehnica dezorganizată din cazul Mo.¹⁵⁷, apoi trebuie introduși cei cinci oameni noi). M-a întrebat dacă se poate împrăștia, am spus imediat [că] nu. Însă după ce introducem tovii, o să vedem. Totodată, el mi-a spus cu cine din tovi trebuie să fie format noul birou. La prima întâlnire a lui a trimis o femeie, iar [la] a doua m-am văzut fără a-mi spune de manifeste, ci că M2¹⁵⁸ s-a văzut cu G.¹⁵⁹ și St.¹⁶⁰ și M2 a predat leg[ătura] lui. Pe ziua de 1 iulie, mă văd cu cele două instructoare în casa unde am primit schița org[anizației] pentru reorganizarea C[omitetului] jud[etean] și munca instructorilor (adică cu primul document scris de la noi). Primesc pe ziua de 1 iulie o foiță cu schema organizației, cu nu manifest, acest lucru pot să-l dovedesc de zeci de ori și cele două instructoare să spună dacă la întâlnirea aceea mi-au adus vreun manifest. După câteva zile, mă văd din nou cu instructoarea. N-am primit nici atunci un manifest (dar nici ea nu l-a citit). La aceeaș[i] întâlnire, ca și la prima, am spus instructoarei că nu-i bine să țin legătura prin ea și am cerut să țin direct legătura cu M4. Pe ziua de 9 sau 10 iulie, mă văd cu M4 și îi cer să scoată materialul cât se poate de repede, material, o circulară sau ceva, deoarece tovii cer, iar după ce scoateți, noi o să scoatem și noi - pe baza prelucrării materialului CC. A spus că Secret[ariatul] o să scoată, însă ceva mai târziu, s-o scoatem noi și fără a-mi spune ce să spunem sau să cer să citească Secret[ariatul] înainte de a scoate. La această întâlnire, despre manifeste nu mi-a vorbit nimic. Tot în acest timp însă, tov. St. mă întreba dacă am comunicat Secret[ariatului] că nu se poate împrăștia manifeste, deoarece C. Ap.¹⁶¹ a spus la L. A.¹⁶² să nu împrăștie manifestul lor, deoarece C[omitetului] jud[etean] al p[artidului] a comunicat CC că nu se poate împrăștia. Am spus în prima zi de război mai sus¹⁶³ că nu putem însă imediat, după ce noii tovi preiau legăt[ura] o să vedem și chiar am cerut mat[erial]. Tov. St. chiar înainte de a

¹⁵³ Jo = In = Eugen Runcan (?).

¹⁵⁴ L - neidentificat.

¹⁵⁵ Mat. = Matei = Constantin Carp (?).

¹⁵⁶ M1 - neidentificat.

¹⁵⁷ Mo = Moiescu (?) = Anton Moiescu.

¹⁵⁸ M2 - neidentificat.

¹⁵⁹ G. = Ghiță = C. Pârulescu (?).

¹⁶⁰ St. = Ștefan (?) - neidentificat.

¹⁶¹ Comitetul Apărării, condus de Elena Sârbu.

¹⁶² Liga Apărării.

¹⁶³ Expresie confuză în textul original.

mă întreba și-a dat seama că așa ceva putea să fie și a dat pe loc directive la L. Ap. să împrăstie manifestele, ceea ce și s-a întâmplat.

După ce tov M4 îmi spune că să scoatem mat[erialul], am scris circulara cu M2, apoi l-am adus în birou (adică Ev.¹⁶⁴, G¹⁶⁵ și St.), am citit toți trei, St. și G. au făcut multe obiecțiuni (în special lipsa cauzelor atacării URSS, lozinci, deoarece erau numai vreo zece lozinci sau dacă nu și mai puțin). Am căzut de acord cu ei și ei doi au rămas să o transforme în sensul cum ne-am înțeles, însă eu am cerut cât se poate mai repede. La ședința aceasta, am vorbit de colaborarea cu toți adversarii regimului etc., iar St. a propus chiar [ca în] circulară să scriem că Anglia va merge cu URSS. Noi am spus să nu ne grăbim însă, în circulară să nu dăm să se înțeleagă că toate țările capitaliste au format și au pornit în bloc contra URSS, ceea ce este cu totul greșit. Cu toate astea, după ce au transformat-o a fost așa scris. La început că totuși dădea să se înțeleagă tocmai contrariu[!] a] ce vorbisem. Am atras atenția lui G, el nu era de acord și mi se pare că el în sectorul Negru a scos câteva exemplare așa cum a fost, însă când m-am văzut cu St., el a căzut de acord și [cu] pasajul acela care dădea să se înțeleagă că părea că toate țările capitaliste au pornit un război cu URSS, a fost scos și așa a fost scrisă, transformată și scoasă circulara C[omitetului] jud[ețean].

Adică n-am primit nici un manifest, nici documentul din 8 iulie, nici directiva verbală despre noua cotitură cu începerea războiului antisovietic.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 175, c. 254-256

40. 1941 decembrie 25 - Scrisoare a Comitetului Central al Partidului Comunist din România către organizația de partid București, în care Petre Gheorghe, secretarul acestei organizații, este acuzat de nesupunere și fracționism și se cere excluderea lui din partid.

Pentru lămurirea activiștilor care nu se supun hotărârii CC al PCR

1. Dușmanii partidului răspândesc minciuna că “CC a dizolvat organizația jud[ețeană] Ilfov”.

2. Tov. Teodor¹⁶⁶ a citit cu ochii săi proprii hotărârea CC asupra dizolvării Com[itetului] Județean¹⁶⁷ și nu a organizației județene din Ilfov. Totuși, el afirmă că CC a dizolvat organizația județeană Ilfov (în scrisoarea sa către CC). Astfel, tov. Teodor (se poate și alții) se face unealta lui Iancu, contribuie la împiedicarea măsurilor de securitate, voind să deruteze pe membrii de partid și să facă confuzie și panică, dorite de Hitler, Antonescu și Siguranța Generală.

¹⁶⁴ Ev. - neidentificat.

¹⁶⁵ G. = Grigore (?) = Grigore Răceanu (?)

¹⁶⁶ Teodor - neidentificat.

¹⁶⁷ Subliniere în textul original; vezi și mai departe.

3. Comitetul Central a dizolvat Com[itetul] jud[etean] Ilfov, fiindcă, cum s-a stabilit, membrii lui au fost urmăriți și n-a dizolvat organizația de partid din Ilfov.

4. CC actual al PCR este rezultatul Conferinței de partid din februarie 1939 și aprobat de către Internaționala Comunistă. Iar Iancu a fost numit secretarul Com[itetului] județean Ilfov de către CC și n-a fost ales nici de activul și nici de membrii organizației județene.

Tot CC l-a scos din această funcție din cauză că a fost urmărit în repetate rânduri și a avut legătură cu membrii Comit[etului] județean și alți activiști care au fost urmăriți pas cu pas până la scoaterea lui (Miron¹⁶⁸, Ștefan¹⁶⁹, Mihalcea¹⁷⁰, Ion¹⁷¹). Ei nu s-au supus hotărârii CC, a[u] refuzat să predea legăturile și încearcă să mențină postul lui de secretar de C[omitet] j[udețean] și să spargă unitatea organizației jud[etene] din Ilfov. Acest fapt criminal al lui Iancu este unic, fără pereche în istoria de 20 ani a partidului nostru.

5. Tov. Mihalcea a ascuns în fața CC că a fost urmărit recent de Sigumit¹⁷², membru în Biroul județean. După dizolvarea Biroului județean de către CC, fiind chemat, el n-a mai venit la Secretariatul CC. În schimb, el nu s-a supus hotărârii CC și merge condus de Iancu în numele acestui organ dizolvat la activiști cu scopul de a rupe organizația jud[eteană] de la CC și de la PCR, călcând în picioare și regulile cele mai elementare ale conspirației, fiind cunoscut și cu tramvaiul ziua, la activiști, punându-i în pericol.

6. Oricine care refuză să se dea curs hotărârii CC în chestia tov. semnați și urmăriți se pune în afară de rândurile PCR și CC.

7. Iată principiul centralismului care stă la baza organizatorică a Partidului Comunist din România : „Pentru a funcționa just și a conduce metodic masele, partidul trebuie să fie organizat conform principiilor centralismului, cu un statut unic, cu o disciplină unică de partid, cu un organ conducător unic în frunte, care este Congresul partidului, iar în intervalele dintre congrese - Comitetul Central al partidului - trebuie ca minoritatea să se supună majorității, fiecare organizație - centrului, organizațiile inferioare - celei superioare.”

“Fără aceste condiții, partidul clasei muncitoare nu poate fi un adevărat partid, nu poate îndeplini sarcinile sale în ce privește conducerea clasei”. Istoria Part[idului] Com[unist] (b[olșevic]). pag. 55).

8. Dușmanii CC și ai partidului agită chestiunea ținerii unei conferințe de partid în numele “principiilor democratice” și al “centralismului democratic”, în condițiile grele conspirative ale războiului și ale urmăririi activiștilor, ceea ce înseamnă un atentat contra existenței organizațiilor din țară și a CC.

Partidul Bolșevic din Rusia din asemenea cauze n-a ținut nici o conferință de la ianuarie 1912 (conferința 6) până în aprilie 1917 (conferința 7), în timp de cinci ani (Istoria Part[idului] Com[unist] (b[olșevic]), pag. 154 și 204), cu toată

¹⁶⁸ Miron - neidentificat.

¹⁶⁹ Ștefan = Ștefan Foriș (?)

¹⁷⁰ Mihalcea = Pavel Ștefan.

¹⁷¹ Ion = Constantin Agiu (?)

¹⁷² Sigumit - neidentificat.

izbucnirea în 1914 a războiului imperialist. Pentru dușmanii partidului care urlă de “principiile democratice” sau de “centralismul democratic”, pentru spargerea partidului în condițiile războiului actual, recomandăm următorul pasaj din Istoria Part[idului] Com[unist] (b[olșevic]) din Uniunea Sovietică (pag. 55-56): “Desigur, datorită existenței ilegale a partidului, în condițiile absolutismului țarist, organizațiile de partid nu puteau pe acele vremuri să fie clădite pe principiul alegerii de jos, din care cauză partidul era silit să aibă un caracter strict conspirativ.” Dar Lenin socotea că această stare de lucruri vremelnică în viața partidului nostru va dispărea chiar din primele zile ale lichidării țarismului, când partidul va deveni un partid deschis legal, și organizațiile de partid vor fi clădite pe principiul alegerilor democratice, pe principiile centralismului democratic.

Scrisoarea CC al PCR către activul de partid din Capitală

Dragi tovarăși,

Cotropitorii fasciști și slugile lor au întins războiul lor tâlhăresc în tot globul pământesc. Din ordinul și după metoda lui Hitler, clica militară japoneză, călăii poporului japonez, au atacat prin surprindere popoarele teritoriilor Marii Britanii și Statelor Unite din Oceanul Pacific.

Fascismul german a aprins flăcările nimicitoare ale războiului pe toate cele 5 continente cu scopul să cotopească și să înrobească toate popoarele lumii și să distrugă civilizația omenească.

În fruntea războiului de apărare a civilizației și progresului împotriva barbariei hitleriste s[t]ă marele popor sovietic și glorioasa lui Armata Roșie, condus de tovarășul Stalin, părintele înțelept al tuturor popoarelor iubitoare de libertate. Eroica Armată Roșie a pornit la contraatac la Rostov, sub zidurile Leningradului și a[le] Moscovei și pe tot frontul. Hoardele hitleriste se retrag, lăsând pe câmpiile înzăpezite ale Uniunii Sovietice mormane de cadavre, tancuri, tunuri și tot felul de armament și echipament. În Europa cotropită, popoarele se ridică din ce în ce mai hotărât împotriva cotropitorilor fasciști. Sub cizma sângeroasă a cotropitorilor, pământul european este un imens vulcan, gata să erupă în orice moment. Crește și revolta poporului german, redus la cea mai neagră mizerie, boli și amenințați [sic !] să piară în războiul tâlhăresc împotriva întregii omeniri, după prăbușirea planurilor de cucerire ale stăpânilor săi hitleriști.

Bestiile hitleriste, presimțindu-și pieirea, aruncă acum fără cruțare ultimele lor rezerve împotriva eroicului popor sovietic. Războiul se duce pe viață și pe moarte. Hitler și sluga lui, trădătorul Antonescu, după ce au nimicit floarea tineretului român, caută acum să extermină întregul popor român în războiul tâlhăresc contra Uniunii Sovietice. În acest scop, Hitler a ordonat trădătorului Antonescu să facă plebiscitul din 2 noiembrie¹⁷³ și să adere la Pactul anticomintern¹⁷⁴. Clica trădătoare a lui Antonescu, după ce a stors toată vloga

¹⁷³ Se referă la plebiscitul din 9 noiembrie 1941, organizat de către regimul Antonescu după recucerirea Basarabiei și Bucovinei de nord, pentru a consulta populația cu privire la hotărârea de a continua participarea românească la campania militară contra URSS, dincolo de Nistru.

¹⁷⁴ România a aderat la Pactul Anticomintern la 25 noiembrie 1941.

poporului român pentru războiul lui Hitler, acum pregătește mobilizarea generală ca să prefacă tot poporul român în carne de tun pentru salvarea fascismului german.

În acest moment hotărâtor, Partidul Comunist din România trebuie să concentreze toate forțele sale pentru mobilizarea patrioților iubitori de țară într-un singur front unic național împotriva planurilor criminale ale cotropitorilor fasciști și ciracilor lor trădători de patrie.

Hitler și Antonescu caută să distrugă partidul nostru, dușmanul lor cel mai hotărât din țară. Prin teroare[a] cea mai sălbatică, ei caută să ne extermine. Văzând că nu reușesc numai prin acest mijloc, ei caută să distrugă partidul nostru și din înlăuntrul lui, prin introducerea provocatorilor înlăuntrul partidului și prin tot felul de oportuniști care ne atacă din spate și caută să deruteze partidul nostru de la drumul luptei împotriva cotropitorilor fasciști. Oportuniștii joacă rolul agenturii hitleriste în rândurile noastre și vor să împiedice partidul nostru să îndeplinească datoria sa sfântă față de poporul român și de marea țară socialistă vecină, Uniunea Sovietică. Dușmanii proletariatului și a[i] poporului român au găsit o astfel de unealtă în persoana lui Iancu, fostul secretar al organizației de partid din Capitală.

Iancu la începutul atacului criminal antisovietic

La începutul lunii mai, Comitetul Central CC al PCR a pus în gardă organizațiile de partid de pericolul iminent al unui atac contra Uniunii Sovietice din partea Germaniei imperialiste și a clicii militare a trădătorului Antonescu. Conducerea partidului a dat directive pentru demascarea pregătirilor de război contra Uniunii Sovietice și a fixat sarcinile urgente organizațiilor de partid în vederea războiului. Secretariatul CC a adresat o scrisoare cu data de 8 iunie către comitetele regionale, Comitetul județean Ilfov, Comitetul C[C] al UTC și CC al apărării, în care a scris: “având în vedere situația încărcată și pregătirile febrile de război (împănarea Moldovei cu armate germane și române) ceea ce înseamnă că un atac contra Uniunii Sovietice s-ar putea ivi chiar în câteva zile, trebuie luate următoarele măsuri: (urmează directivele și măsurile de luat în zece puncte)”.

Conducerea partidului a cerut imediată realizare a directivelor și măsurilor. Ea a pus la dispoziția organizației din Capitală noi activiști, necunoscuți de Siguranță și poliția din București, pentru înlocuirea celor compromiși și urmăriți din Biroul județean. În săptămâna atacului mârșav și perfid al fascismului german¹⁷⁵, CC a[l] partidului a stabilit într-un manifest noua linie tactică a partidului nostru. CC a înarmat pe activiștii partidului cu discursul din 3 iulie a[l] tovarășului Stalin și cu circulara din 8 iulie, în care a expus noua linie tactică și sarcinile partidului nostru.

Folosindu-se de slăbiciunea și de lipsa de control a Secretariatului, Iancu a ascuns directivele CC din ajunul războiului și primul manifest în fața Comitetului județean și a Organizației de partid din Capitală. Sub motivul organizației și a[l] aparatului tehnic în urma căderii și a cazului Stan, el a refuzat împrăștierea

¹⁷⁵ Referire la atacul Germaniei împotriva URSS, la 22 iunie 1941.

primului manifest. În schimb, Iancu, cu membrii Biroului județean, au redactat o circulară pentru organizația Capitalei, în numele Comitetului județean. El a ascuns directivele din scrisoarea din 8 iunie și manifestul CC, în schimb Biroul Comitetului județean, în frunte cu el, au prelucrat circulara sa confuză și oportunistă cu activiștii și membrii de partid. Comitetul Central a arătat în manifestul său cauza atacului criminal antisovietic: “mii și mii de bărbați și femei români vor fi uciși pentru pofta bestială de dominație și jaf a clicii fasciste din Germania. Această clică vrea să subjuge prin foc și sabie toate popoarele lumii, după ce a cotoplit aproape toate țările Europei. Uniunea Sovietică, bastionul neclintit al păcii și libertății tuturor popoarelor, a stat în calea incendiatorilor fasciști de război care vor să arunce tot globul pământesc în flăcările războiului nimicitor.” Însă Iancu nu era de acord cu punctul de vedere al CC, că cauza atacului criminal antisovietic este pofta bestială de dominație și jaf a fascismului german, care vrea să subjuge toate popoarele lumii.

În circulara Comitetului județean Ilfov, el susține că: “imperialismul german și lacheii săi din Italia, România, Finlanda, în neputința lor de a ieși pe spatele maselor populare din criza ce se adâncește zi cu zi, în neputința lor de-a lichida contradicțiile adânci dintre statele imperialiste, cât și de-a organiza o nouă ordine de jefuire și înrobire a popoarelor europene, au dezlănțuit războiul criminal contra popoarelor libere din primul stat socialist.”¹⁷⁶

Tovarășul Stalin, în raportul său din 6 noiembrie, a spus: “După ce ei au cotoplit și au jefuit teritoriile străine ca Cehoslovacia, Polonia, Norvegia, Danemarca, Belgia, Franța, Serbia, Grecia, Ucraina, Bielorusia, țările baltice și au început să stăruiască a dobândi stăpânirea mondială, ei au încetat de a fi un partid naționalist și au devenit un partid imperialist de cotopire și împilare, un partid al hitleriștilor, un partid al imperialismului german, cel mai prădalnic și banditesc imperialism din toată lumea.” Tovarășul Stalin a subliniat în raportul său că Hitler, ca reprezentantul cel mai feroce al imperialismului german, a scris cu mu[lt]i ani înainte în cartea lui, “Mein Kampf” (Lupta mea): “dacă noi vrem să creăm imperiul nostru, ca lumea să fie a noastră, trebuie în primul rând să stărpim popoarele slave: ruși, bieloruși, ucraineni, polonezi, cehi, slovaci, bulgari; nu-i nici un motiv să nu facem aceasta.” Însă Iancu nu a fost și nu este de acord cu acest punct de vedere asupra cauzei atacului criminal antisovietic. El a văzut și vede cauza atacului criminal antisovietic în neputința imperialismului german. Iancu, într-o ședință după patru luni de război antisovietic, a susținut că el a dat o analiză mai justă a războiului antisovietic decât Comitetul Central, deci și decât tovarășul Stalin!

¹⁷⁶ Aceste controverse din interiorul PCR se regăsesc și în activitatea celorlalte partide comuniste din Europa. Ele reflectau confuzia instalată în linia tactică a Cominternului ca urmare a directivei date de Stalin: înainte de 22 iunie 1941, partidelor comuniste li se cerea să insiste, în activitatea lor de propagandă, pe idea războiului imperialist provocat de coaliția franco-britanică; după această dată, se revine la tactica de luptă antifascistă și la necesitatea constituirii de fronturi naționale antifasciste.

Lupta lui Iancu contra liniei CC al PCR

Iată linia CC exprimată în primul său manifest pe care Iancu a încercat să-l ascundă față de organizația Capitalei: “bandiții fasciști germani au aruncat poporul german și alte popoare subjugate de ei în război contra Uniunii Sovietice... Trădătorul general Antonescu, sub comanda lui Hitler, a aruncat poporul nostru pe furie împotriva poporului sovietic ... dușmanul de moarte al popoarelor german, italian, maghiar, slav, finlandez și român nu este Uniunea Sovietică, ci stăpânii sângeroși ai Germaniei fasciste și slugile acestora în țările cotropite.” În legătură cu atacul mișelesc antisovietic, CC arată că dușmanul de moarte al popoarelor sunt stăpânii fasciști ai Germaniei, deci nu burghezia și moșierimea din țările subjugate. În consecință, CC a lansat lozinca: “trăiască lupta solidară a tuturor popoarelor împotriva acestor conducători sângeroși care au subjugat popoarele Europei!” Dușmanul de moarte al poporului român sunt stăpânii sângeroși ai Germaniei fasciste și slugile lor din țară în frunte cu trădătorul Antonescu, deci nu moșierii, fabricanții și bancherii români în general. De aceea, CC a trasat noua linie tactică a partidului nostru prin lozinca: “trăiască frontul unic de luptă al întregului popor român împotriva stăpânilor fasciști care au prefăcut poporul român în carne de tun pentru interesele de jaf și de dominație a Germaniei imperialiste!” Acest front trebuie să cuprindă toate clasele sociale subjugate de fascismul german, întregul popor, întreaga națiune. Acesta este frontul unic patriotic sau frontul unic național al poporului român împotriva ocupanților hitleriști și slugilor lor trădători de țară. Iată noua linie tactică a partidului nostru. Dar Iancu nu a fost și nu este de acord cu noua linie tactică dată de CC. După el, principalul dușman este burghezimea și moșierimea română, deci lozinca lui este: “frontul unic popular al masei trudite din București și Ilfov împotriva burgheziei și moșierimii” și Iancu cheamă masele trudite să le dea “lovitura de moarte”.¹⁷⁷

Hitler a încercat să cucerească țările capitaliste într-o coaliție mondială contra Uniunii Sovietice, într-o “cruciadă contra bolșevismului”. El a reușit chiar să sperie cu spectrul comunismului burghezia franceză, care a capitulat în fața lui în mod laș, trădând libertatea poporului francez. Iancu se face unealta manevrei lui Hitler când vrea să conducă masele trudite nu împotriva cotropitorilor fasciști și a clicii trădătoare a lui Antonescu, ci împotriva burghezimii și moșierimii române!

Falsificând cu o nerușinare obraznică discursul tovarășului Stalin din 3 iulie, Iancu a afirmat în circulara Comitetului județean: “tovarășul Stalin a demascât scopurile criminale a[le] bancherilor, fabricanților și moșierilor germani, români, maghiari și finlandezi.” (Tovarășul Stalin a vorbit despre “agresiunea armată germană hitleristă”, “atacul banditesc a[l] lui Hitler”, “Germania fascistă” și nicidecum de “bancherii, fabricanții și moșierii germani, români, maghiari și finlandezi”).

¹⁷⁷ Stalin interzisese explicit lui Dimitrov să pună accentul pe ideea revoluției mondiale și a luptei de clasă; întâietatea trebuia dată ideii unui război patriotic împotriva fascismului; v. *Télégrammes chiffrés...*, p. 427.

“În fața acestei situații - scrie Iancu în circulară - sarcina noastră imediată constă în a demasca așa-zisul «război sfânt» al bancherilor și moșierilor, în a arunca greutățile ducerii acestui război de pe spinarea maselor muncitorești pe umerii călăilor poporului și a mobiliza masele trudite din București și județul Ilfov în frontul unic popular.” “Avântul de luptă al maselor crește, grevele și insurecțiile militare iau naștere din ce în ce mai mult - halucinează Iancu - numai de Partidul Comunist depinde organizarea și ridicarea acestor lupte la un nivel mai înalt, la lupta hotărâtoare, lovind în inelul cel mai slab al imperialismului, dându-i astfel lovitura de moarte.”

Hitler și Antonescu vor să introducă această linie în partidul nostru, cu scopul de-a câștiga de partea lor întreaga burghezie și moșierime română și păturile influențate de ele, de-a izola partidul nostru de poporul român și de-a-l deruta de la sarcinile sale sfinte, lupta întregii omeniri progresiste împotriva hoardelor fasciste! Astfel, Iancu a început să joace rolul agentului lui Hitler, întâi mascat și astăzi deschis, împotriva partidului nostru. Cum este “linia” lui Iancu, așa sunt și lozincile lansate în circulara Comitetului județean în legătură cu războiul antisovietic:

1. Hitler și Antonescu forțează pe muncitori să facă ore suplimentare pentru războiul antisovietic. Iancu încurajează și el pe muncitori să facă ore suplimentare, lansând lozinca: “plata cu sută la sută a orelor suplimentare” (lozinca din circulara Com[itetului] jud[etean], pag. 3).

2. Iancu cheamă muncitorii să plătească cheltuielile de război proporțional cu veniturile lor. Iată lozinca nr. 3 din circulară: “împotriva impozitelor grele și impozitelor de război aruncate de bancheri și moșieri pe spinarea poporului muncitor din orașe și sate. Pentru impozitul proporțional pe venit și avere” (pag. 3).

3. Iancu arată muncitorilor din Capitală pe toți bancherii și moșierii germani și români, pe ofițerii germani și români ca dușmanul principal, și nu pe Hitler și pe Antonescu. Deci, cere: “Pentru întoarcerea armelor împotriva adevăraților dușmani ai popoarelor, bancherii și moșierii germani și români și lacheii lor, ofițerii germani și români!” (loz[inca] nr. 19 din circulară)

4. Pentru soldații români care luptă împotriva Armatei Roșii, Iancu recomandă: “înfrățirea cu glorioasa Armată Roșie a muncitorilor și țăranilor din URSS, armata de eliberare a popoarelor trudite!” (din lozinca nr. 18). Adică, el cere ostașilor roșii să primească înfrățirea cu hoardele fasciste, cu tâlharii de profesie, cum a caracterizat tovarășul Stalin hoardele hitleriste în raportul său.

5. Pentru împiedicarea formării frontului unic național al poporului român împotriva cotropitorilor fasciști, Iancu cere împărțirea moșiilor, chemând pe țărani la luptă împotriva moșierimii și a partidelor burgheze, care sunt dușmanii exproprierii (lozinca 10).

Cu aceste lozinci a încercat Iancu, în fruntea Comitetului județean, să zăpăcească pe membrii partidului și să împiedice mobilizarea maselor muncitoare în fruntea poporului român pentru formarea frontului unic al poporului român contra ocupanților hitleriști, pentru apărarea Uniunii Sovietice și a eroicei sale Armate Roșii, care duc războiul împotriva dușmanului poporului român pentru independența și libertatea sa națională. Fascismul german și trădătorul Antonescu

au putut să fie mulțumiți de “linia” lui Iancu și de lozincile lui Iancu, care a ascuns directivele și primul manifest al CC față de organizația și muncitorimea din Capitală.

Campania fracționistă contra CC al PCR

Secretariatul CC, după primirea circularei Comitetului județean, a criticat poziția lui Iancu și a Biroului județean în scrisoarea sa din 4 august către Comitetul județean. Neavând argumente contra circularei din 8 iulie a CC, Iancu și cei doi tovi din Biroul județean au recunoscut formal justetea liniei CC. Iată ce-au răspuns în scrisoarea lor către Secretariatul CC:

“Am primit scrisoarea voastră din 4 august și ne bucură foarte mult că ne dați un ajutor prețios la clarificarea sarcinilor politice și tactice ce se pun în fața noastră. Din documentul din 8 iulie, ca și din scrisoarea voastră din 4 august, noi am înțeles mai bine cum trebuie să înarmăm organizația de partid pentru a duce lupta.” (urmează sarcinile principale). “Noi suntem complet de acord cu sarcinile ce le-ați pus în fața noastră și recunoaștem că în circulara noastră n-au fost destul de clar puse chestiunile ridicate de voi și că am făcut unele greșeli, am avut unele lipsuri destul de mari, însă CC, combătând greșelile și lipsurile noastre nu ne lămurește destul de clar asupra următoarelor chestiuni” (urmează chestiunile ridicate în favoarea lor). Scrisoarea se termină cu următoarea frază: “Obiecțiunile ridicate în legătură cu chestiunile care nu ne sunt clare rugăm să le clarificați, iar, în ce privește greșelile săvârșite în circulara noastră, vom căuta să le îndreptăm printr-o autocritică față de cadrele partidului”.

Toate aceste făgăduieli solemne au rămas pe hârtie și recunoașterea greșelilor a fost numai formală. În locul recunoașterii sincere a greșelilor și a îndreptărilor, Iancu a început o luptă fracționistă împotriva CC între membrii Comitetului județean și unii activiști. Iancu a răpit timpul ședințelor Biroului județean cu discuții abstracte împotriva liniei CC și asupra cazului Stan și, pentru justificarea atitudinii sale sabotând directivele și sarcinile primite de la CC, ascunzând directivele verbale din mai și scrisoarea din 8 iunie a CC, în vederea războiului antisovietic. Iancu a mințit pe membrii Comitetului județean și pe activiștii izolați că CC n-a prevăzut războiul antisovietic. În ultima ședință a Biroului județean, la sfârșitul lui noiembrie. Iancu a repetat din nou această calomie josnică. Acest calomniator a avut îndrăzneala să spună “Dacă tovarășul Stalin a recunoscut aceasta pentru Uniunea Sovietică, de ce să nu recunoaștem și noi?” (pag. 33, raportul P.). Ascunzând primul manifest al CC în care a fost trasată noua linie a partidului, Iancu a încercat să mintă că “CC n-a avut linie clară la începutul războiului.” După ce a sabotat o lună și jumătate hotărârea CC în ce privește izolarea și cercetarea lui Stan, fiindcă “încă nu era convins că Stan e provocator” (raportul P-U, pag. 21). Deodată îl proclamă provocator fără nici o dovadă, fără să-l cerceteze în legătură cu ultimele căderi și urmări după directivele precise date de CC. Sub influența lui, membrii Biroului județean hotărâsc curățirea¹⁷⁸ lui Stan.

¹⁷⁸ în sensul de „eliminare”.

Când CC îl oprește de la această aventură necugetată, Iancu aduce acuzația că [il ia] în brațe pe provocator.

Când tovarășul M.¹⁷⁹ din Secretariat transmite concluzia tovilor din închi-soare că R.¹⁸⁰ e provocator, Iancu calomniază pe tovarășul M. că a garantat pentru R.

Cu astfel de calomnii murdare contra CC și a membrilor săi, Iancu a căutat și caută să discrediteze CC prin minciuni; el a instigat pe tovarășii Mihalcea și Miron contra CC. Hărțuind pe tovarășul Mihalcea de la o muncă la alta, i-a spus că a făcut-o după directivele CC. Secretariatul a cerut lui Iancu comunicarea hotărârii CC lui Miron, ceea ce Iancu n-a transmis, și a declarat unor membri ai Biroului că “împotriva lui Miron se șoptește la Secretariat”, ascunzând motivele întemeiate ale Secretariatului CC despre care vorbim mai jos. După ce a instigat pe tovarășii de mai sus împotriva CC al PCR, formulează cererea ținerii unor conferințe de partid care să alegă noul Comitet Central. “Având în vedere că, din cauza războiului, tovarășii din provincie nu pot veni la conferința din București și că cei mai buni activiști ai partidului [care] sunt la București (ca Iancu, Ștefan, Miron, Mihalcea și Florica¹⁸¹, toți în conflict cu noua linie a partidului) să se adune în conferință și să aleagă noul Comitet Central!” (raportul tov. Mat.¹⁸²) Dacă Iancu, de la 22 iunie până în luna august, a considerat ca dușmanul principal pe fabricanți, moșieri și bancheri, începând de la mijlocul lunii august el vede dușmanul principal în CC al PCR. Această schimbare a lui Iancu convine și mai mult lui Hitler și Antonescu, fiindcă are ca scop distrugerea statului major al clasei muncitoare, scopul ocupanților fasciști și al slugilor lor trădători în frunte cu Antonescu. Comitetul Central a încercat cu cea mai mare răbdare să întoarcă pe Iancu de la drumul criminal pe care a apucat, discutând cu el și cu biroul local în nenumărate ședințe, din august până la începutul lunii decembrie. La sfârșitul fiecărei[a] din aceste ședințe, Iancu își recunoștea greșelile și dădea promisiuni solemne de-a introduce linia partidului în viață (rapoartele tovilor care au participat la ședințe). Însă plecând de la ședințe, el continua înainte lupta lui fracționistă contra Comitetului Central. Astfel, toată truda CC a rămas fără nici un rezultat. Acest fracționist zăpăcit și incorigibil a mai încercat și anul trecut să ducă o luptă fracționistă contra CC. Iancu este elevul lui Pauker, criminalul dușman al poporului, care a pregătit și a început lupta fracționistă în partidul nostru în anul 1930.

Iancu a învățat de la el apucăturile și metodele josnice și aventuriere. De la sfârșitul anului 1936, Iancu a fost în permanență în conflict cu conducerea partidului. Folosindu-se de slăbiciunile CC la începutul prelucrării critice și autocritice în legătură cu greșelile conducerii partidului de la sfârșitul anului 1938 până la 1940¹⁸³, Iancu a încercat să formeze o grupă fracționistă cu tovarășul Stan,

¹⁷⁹ M. = Marcu (?) = Teohari Gerogescu.

¹⁸⁰ R. = Mihail Ralea (?)

¹⁸¹ Florica = Fani Leibovici (?)

¹⁸² Mat. = Matei ? = Constantin Carp.

¹⁸³ Este vorba despre disputa în legătură cu atitudinea CC al PCR față de posibilitatea comuniștilor de a activa în bresle și în Frontul Renașterii Naționale.

(M) și S.¹⁸⁴ din comitetul local, cerând, la fel ca și acum, convocarea unei conferințe de partid peste capul CC, însă activiștii și membrii Comitetului județean n-a[u] urmat pe Iancu și el a renunțat formal la campania lui fracționistă. Iancu a crezut că momentul cel mai potrivit pentru reînceperea campaniei lui criminale de spargere este războiul antisovietic, când partidul nostru are nevoie de o unitate și disciplină de fier pentru îndeplinirea sarcinilor sale față de poporul român și de Uniunea Sovietică.

Munca organizatorică și conspirativă a lui Iancu

Secretariatul CC, după căderea din 27 august 1940 a tovilui M. E.¹⁸⁵, a numit pe Iancu secretarul Biroului județean. Secretariatul a scos din birou pe tov. S., care a anunțat că se simte urmărit. Însă tov. Stan a ascuns urmărirea lui sau n-a observat. Însă din declarația lui M. E. dată Secretariatului în luna aprilie s-a stabilit că Stan a fost urmărit pas cu pas. Iancu a lăsat principalele legături ale Biroului județean și aparatul tehnic în mâinile lui Stan. Iancu singur a raportul CC în luna mai și mai târziu urmărirea tovilor Stan, Aurica, Clujean¹⁸⁶ și a lui, a întregului Birou județean; singura cauză a nearestării lor, cu ocazia arestărilor din luna aprilie, a fost că Siguranța n-a avut în mână CC și aparatul său. Antonescu a sperat că, prin ei, va ajunge la Comitetul Central. Iancu a raportat că a fost urmărit în tramvaie, la locuințele lui. Secretariatul CC i-a dat directive precise pentru izolarea tovilor urmăriți și mai cu seamă a lui Stan, pe care l-a suspectat în baza declarației lui M. E., însă Iancu a târăgănat executarea măsurilor hotărâte până la începutul războiului antisovietic. Neizolarea lui Stan de la Biroul județean el a justificat-o mai târziu: "Eu încă nu eram convins că Stan e provocator". Între timp, Iancu a predat toate legăturile lui Miron, care a fost urmărit pas cu pas, cum s-a stabilit după arestarea lui. Siguranța a arătat toate întâlnirile lui Miron știute de Stan și unele de Florica (cum ne-a comunicat V.¹⁸⁷) Secretariatul CC a dat lui Iancu directive precise pentru sustragerea lui de la urmărirea Siguranței și formarea unui nou Birou județean cu tovi Șt.¹⁸⁸ și Gr.¹⁸⁹, necompromiși la București. Aceasta a fost la izbucnirea războiului antisovietic. Iancu s-a ascuns și acum, cum s-a ascuns în timpul evenimentelor din 21-23 ianuarie, față de Secretariat și de organizația partidului. El propune Secretariatului ținerea legăturilor cu "bilețele" (raportul tov. Mat.). Însă, pe de altă parte, destul de josnic el răspândește printre activiști că "CC se ascunde". Astfel, în contradicție cu directivele Secretariatului, Iancu trimite, fără știrea Secretariatului, pe tov. Miron să formeze noul birou, îl leagă cu tov. Ștef. și Grig. Iancu i-a dat astfel pe ei chiar de la începutul activității lor în mâinile Siguranței, care a urmărit pas cu pas pe Miron. Acest fapt criminal a rămas față de

¹⁸⁴ S. - neidentificat.

¹⁸⁵ M. E. - neidentificat.

¹⁸⁶ Stan, Aurica, Clujean - neidentificați.

¹⁸⁷ V. = Valer (?) = Ștefan Foriș.

¹⁸⁸ Șt. = Ștefan (?) - neidentificat.

¹⁸⁹ Gr. = Grigore = Grigore Răceanu (?)

CC din cauza nevigilenței tov. M. din care conducea direct Comitetul județean. Însuși Iancu a raportat mai târziu că, mergând la casa lui Miron, a observat “doi tipi suspecti în jurul casei”.

În luna iulie [1941], Iancu raportează Secretariatului că a introdus în Biroul județean și pe Miron, care “e un băiat bun și i-a salvat viața” (raportul tov. M.). Secretariatul îi comunică că Miron e cunoscut de toți agenții din București, a fost urmărit pas cu pas la începutul anului 1940 fără să observe, Miron e inconspirativ, fără vigență și e vinovat de arestarea recentă a unor activiști. Secretariatul a cerut categoric scoaterea lui Miron din birou și scoaterea aparatului tehnic din mâinile lui. Iancu n-a executat hotărârea CC, a scos numai formal pe Miron și a lăsat aparatul tehnic în mâinile lui. După câteva zile, la începutul lui august, a urmat căderea aparatului tehnic cu manifestul al doilea al CC. Siguranța a urmărit pe toții din aparatul tehnic prin Miron. Numai Iancu este vinovat de căderile de la începutul lunii august, neexecutând imediat directivele categorice ale Secretariatului. Abia după cădere, Iancu a scos pe tov. Miron de la aparatul tehnic. Acest slujitor inconstient a[l] lui Hitler și al Siguranței a avut nerușinarea să spună că “împotriva lui Miron se șoptește la Secretariat”.

La sfârșitul lunii septembrie, tov. M. din Secretariatul CC anunță că a fost urmărit timp de o oră cu Iancu de un agent, o cunoștință personală a lui Iancu. În același timp, tovul Șt., secretarul organizatoric al Comitetului județean, a fost urmărit recent de două ori. Secretariatul a cerut imediat lui Iancu și prin el tovului Șt. să se dea la fund predând legăturile, pentru a cerceta firele urmări[ri]lor și a lua măsuri imediat. Însă Iancu a refuzat să execute directivele Secretariatului și în schimb a convocat pe membrii Comitetului județean la o ședință la care a chemat și pe tov. Miron și la care a târât și pe reprezentantul Secretariatului (care, după ce a semnalat că a fost urmărit cu Iancu, a făcut greșeala de a se lăsa târât). Din cauza organizării fără cap a acestei ședințe, reprezentantul Secretariatului și membrii Comitetului județean au hoinărit două zile la rând pe străzi și în afară din oraș. Ședința organizată în mod criminal nu s-a ținut.

În luna octombrie, CC a hotărât rezolvarea imediată a conflictului cu Iancu și în acest scop a fost organizată o ședință cu el. La această ședință, Iancu a declarat solemn: “recunosc că am devenit inconspirativ” (din rap[ortul] P, pag. 19-20). Însă, cum vom vedea imediat, această recunoaștere n-a fost sinceră. La această ședință i s-a interzis lui Iancu ținerea ședinței Comitetului județean convocată de el. El totuși a ținut-o. Lui Iancu i s-a interzis agitarea conferinței de partid, ceea ce este o crimă contra securității partidului, în condițiile grele conspirative ale războiului. Iancu a continuat mai departe agitarea conferinței contra Comitetului Central, cu toate că a promis solemn să nu mai agite această chestiune (rap[ortul] P, pag. 19-20). În ajun de 7 noiembrie, CC a lansat un manifest în legătură cu aniversarea Marii revoluții socialiste din octombrie. Iancu trimite pentru preluarea manifestelor pe tovarășa “care acum trei luni s-a întâlnit cu fata de la Centrală”, din nenorocire tovarășa “de acum trei luni” n-a fost alta decât fata tehnică actuală a Comitetului județean, care cu două zile înainte de întâlnire cu o parte a materialului Comitetului județean

[sic!] și tot aceeași fată care în timpul lui Miron a preluat manifestul al doilea de la Comitetul Central. Astfel, Hitler și Antonescu pot să mulțumească lui Iancu că nici acest manifest n-a ajuns în mâinile muncitorilor și lucrătorilor din Capitală! Comitetul Central a cerut lui Iancu să cerceteze pe linia organizației Capitalei căderea activiștilor locali din luna aprilie, transmițându-i prin tov. M., reprezentantul Secretariatului, declarațiile acestor tovarăși¹⁹⁰. Însă Iancu nu a cercetat-o. Lui Iancu i s-a cerut cercetarea arestărilor din august [1940]; nici această hotărâre a CC n-a îndeplinit-o. Astfel, Iancu a înlesnit Siguranței să continue și să extindă urmări[ri]le și să introducă agenții provocatori în organizația Capitalei. Tov. Șt. a organizat cu ușurință criminală grupul K.-P¹⁹¹, care erau cunoscuți și urmăriți pas cu pas de Siguranță. Siguranța a făcut descinderi la casele lor. Tov. Miron a refuzat să preia acest grup sub motivul că sunt compromiși și a prevenit pe Iancu, care a recunoscut acest lucru la ultima ședință a Biroului județean. Totuși, el n-a dispus dizolvarea acestui grup, l-a lăsat să cadă în mâinile dușmanului. Cunoscuții lui K. P., A. M.¹⁹² cred că a fost o mârșavă provocare executarea lor din partea Siguranței. Iancu este vinovatul principal [de] această provocare, fiindcă a fost prevenit la timp și nu a luat nici o măsură. Acum el încearcă să arunce toată vina pe spinarea lui Șt. În legătură cu arestarea și executarea tovarășilor K. - P., C. C. a stabilit :

1. Tov. Șt., secretarul organizatoric, este urmărit pas cu pas, Siguranța cunoaște și locuințele lui (el singur a raportat).

2. Tov. Miron, cel mai compromis și urmărit încă din timpul lui Stan, până la căderea lui V. a avut 12 legături (!) în mâinile sale, dintre care unele, cele mai conspirative, contra hotărârii CC care i-a admis numai una singură !

3. Cercetările CC au stabilit că în urma lui Șt. și Miron au fost și sunt urmăriți pas cu pas cei doi responsabili, tovii Ion¹⁹³ și Andrei¹⁹⁴ din sectorul Albastru și prin ei activiștii noștri din acest sector. Conducătorul din sectorul Negru, tov. Mihalcea a semnalat recent urmărirea lui într-un cartier.

4.¹⁹⁵

5. Iancu, care a ținut și ține legătură strânsă cu Miron, Ștefan, Mihalcea, Ion, este semnalat și urmărit, cu toate că el "crede" că nu este urmărit.

Astfel, prin sabotarea măsurilor CC, Iancu a ajuns ca toți activiștii principali să fie urmăriți pas cu pas, cu el în frunte, periclitând existența și securitatea organizației de partid din Capitală și însăși a CC al partidului. La ultima ședință a Biroului județean, folosind nevigilența tov. P.¹⁹⁶ din Secretariatul CC, Iancu a declarat că el "crede" că nu este urmărit (!). Și cu tov. Grigore (probabil

¹⁹⁰ Vezi documentele 42 și 43.

¹⁹¹ K., P. - neidentificați.

¹⁹² A., M. - neidentificați.

¹⁹³ Ion = Constantin Agiu (?)

¹⁹⁴ Andrei = Ion Vințe (?)

¹⁹⁵ Așa în textul original.

¹⁹⁶ P. = Constantin Părvulescu (?)

semnalat și urmărit). CC nu a aprobat formarea acestui Birou județean, fiindcă a însărcinat pe tov. P. ca pe baza analizei de mai sus a situației conspirative să cerceteze și mai amănunțit ultimele căderi cu tovarășii respectivi, să examineze situația concretă a fiecărui activist în parte, pe baza caracterizărilor date de Iancu și tovarășii Șt. și Gr. și să dizolve vechiul birou preluând toate legăturile de la Iancu și tov. Gr.

S-a hotărât justetea hotărârii CC, cu atât mai mult cu cât după această ședință, Iancu a continuat să mențină în muncă pe tov. Ion, responsabilul sectorului Albastru, cu toate că Secretariatul a cerut lui Iancu scoaterea lui Ion din muncă și izolarea lui, încă la începutul lui noiembrie! La ședința de mai sus i s-a comunicat lui Iancu din nou această hotărâre a CC. Iancu nu numai că nu a izolat pe tov. Ion, dar acesta din urmă, încă din mijlocul lui decembrie însoțește pe tov. Ghiță¹⁹⁷ la o întâlnire cu o altă organizație, ca Siguranța să aibă în mână și această organizație!!

Văzând existența organizației de partid din Capitală și a CC periclitată în momentul când Hitler vrea să distrugă orice rezistență a poporului român împotriva continuării războiului antisovietic, când prin sluga lui mârșavă trădătorul Antonescu, Hitler vrea să arunce toți bărbații români contra Uniunii Sovietice pentru salvarea barbariei fasciste, după ce glorioasa Armată Roșie a trecut la contraatac nimicitor, CC a hotărât să ia imediat măsurile necesare de securitate. CC a comunicat lui Iancu dizolvarea Biroului local și i-a cerut să preia legăturile sale. Acest criminal, agentul inconștient a]] lui Hitler, tocmai acum a găsit momentul să refuze supunerea lui față de organul suprem al partidului nostru, cu toate că și la o ultimă ședință a declarat solemn că se va supune loial și fără rezerve liniei și hotărârilor CC.

CC a pus în gardă pe activiștii și pe membrii de partid să rupă orice contact cu Iancu și principalii activiști semnați și urmăriți, având în vedere că nu s-a putut lua nici o măsură de securitate din cauza nesupunerii lui Iancu față de hotărârea CC. Acest cirac al fascismului german încearcă să spargă unitatea organizației partidului nostru din Capitală prin începerea unei lupte fracționiste criminale. Dar el nu se mulțumește cu atât, el încearcă să spargă și organizațiile tineretului și a apărării prin minciunile și calomniile lui josnice contra Comitetului Central.

CC al PCR apelează la voi, activiștii și membrii organizației de partid din Capitală să demascați pe baza faptelor concrete de mai sus pe trădătorul Iancu, care a trecut de partea fascismului german, împotriva cauzei sfinte a proletariatului și a poporului român, să izgoniți din rândurile voastre și din sânul clasei muncitoare pe acest agent al lui Hitler și pe oricare oportunist inconștient care se face unealta lui Iancu trădătorul! Numai curățindu-ne de oportuniștii lași și ticăloși care trag în partidul nostru mișelește din spate, când trebuie să înfruntăm focul nimicitor din față al fascismului german și al trădătorului Antonescu, ne vom putea îndeplini datoria noastră, sarcinile noastre mărețe în lupta sfântă pentru independență și libertate a poporului român, a marelui popor sovietic și a tuturor popoarelor iubitoare de libertate!

¹⁹⁷ Ghiță = Constantin Părvulescu (?)

Curățiți partidul de gunoiul oportunist-hitlerist, strângeți rândurile și formați un zid în jurul CC al partidului nostru, care trebuie să pășească în fruntea poporului român în lupta tuturor popoarelor iubitoare de libertate pentru nimicirea tiraniei hitleriste!

Cu salut tovrășesc,
CC al PCR

25 decembrie 1941

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocpii, pachet XXI, dosar 10, f. 204-228.

41. [1941 decembrie-1942 ianuarie] - Scrisoarea lui Petre Gheorghe, adresată Comitetului Central al Partidului Comunist din România, în care sunt explicate divergențele pe care le-a avut cu conducerea partidului în legătură cu schimbarea liniei tactice a acestuia ca urmare a atacării URSS de către Germania.

Autocritica tov. J.¹⁹⁸ în legătură cu lupta pentru apărarea partidului

O dată cu atacarea URSS de către armatele fasciste ale lui Hitler, ajutat de slugile lui, Mannerheim, Antonescu etc., forțele secrete și a[le] Gestapo-ului și Siguranței române a[u] intensificat și intensifică munca lor criminală, cu scopul de a distruge pe toți adversarii regimului și a[i] războiului criminal contra URSS și în primul rând partidul comunist, avangarda poporului român, în organizarea și conducerea lui pentru pace - contra cotropitorilor fasciști și trădătorilor de neam și țară, cum este guvernul Antonescu, contra războiului antisovietic, pentru o Românie liberă, independentă etc.

Tocmai în acest timp, C[omitetul] jud[etean], în frunte cu mine, a făcut o serie de greșeli și am dovedit o serie de slăbiciuni pe acelaș[i] front vulnerabil al partidului.

Ușurința [în] a privi lupta pentru apărarea partidului, subaprecierea pericolului loviturii de către dușman în toate cazurile, călcarea regulilor elementare a[le] muncii conspirative - ceea ce înseamnă poate practic ușurarea muncii criminale a dușmanului - a lovi sau dezorganiza total sau parțial partidul și a-l împiedica sau face imposibil în momentul oportun a-și face datoria și a-și îndeplini sarcinile, în majoritatea cazurilor provine de [la] rămășițele din concepțiile avute mic-burgheze, anarhice, care n-au nimic comun cu concepțiile leniniste bolșevice.

Ce greșeli am săvârșit și ce slăbiciuni am avut în această perioadă de muncă¹⁹⁹.

1) Tocmai în toiu războiului, când dintr-un moment greutățile au crescut, am slăbit lupta pentru rezolvarea problemei caselor [conspirative] - deci, întâlniri și discuții pe străzi în plină zi și ore întregi.

¹⁹⁸ J = Iancu = Petre Gheorghe.

¹⁹⁹ Sublinieri în textul original; vezi și mai departe.

2) Eu am știut tov. care a început să organizeze tehnica din sectorul Albastru că nu vrea să-și dea numele, cine este, cine îl cunoaște și cu cine org[anizează] această tehnică și hotărâsem că nu se scoate nimic la această tehnică până când nu se controlează bine - totuși, când tov. M2, responsabilul pe atunci încă cu sectorul respectiv [mi-a spus] că Secret[ariatul] și alții garantează pentru el, e cinstit, însă tocmai din acest punct de vedere nu vrea să spună cine sunt tov[arășii] cu care org[anizează] tehnica (hotărârea desigur că a rămas să nu se scoată materialul însă la o ședință a biroului când s-a propus să se scoată materialul, eu am admis să se scoată la această tehnică, unde și a căzut materialul²⁰⁰).

3) Tov. St.²⁰¹ îmi raportează că un tov. are un inginer cunoscut, cu care o să încerce a se fabrica material. Eu m-am mulțumit numai să-i atrag atenția, căci este primul pas și trebuie să fie prudent, iar mai târziu tov. M2²⁰² îmi spune că el a aflat că doct[orul] trăiește cu nevasta acestui inginer și crede că acest inginer este [cel] care și-a luat angajamentul de a procura material, desigur tot pe stradă. Eu am pus să se controleze bine și la ședință tov. M2 n-a venit, căci era deja arestat, iar după raportul tov[ului] St. că s-a rezolvat problema materialului și s-a predat în depozit, depozit despre care prima dată la ședință am aflat, am apreciat munca problemei materialului ca o muncă foarte importantă și că inginerul trebuie păzit ca ochii din cap și nu trebuie să facă nici o mișcare - până după 7 noiembrie, când urma să fie cercetați, controlați și predați resortului respectiv. Desigur, hotărârea nu era nejustă, însă această hotărâre și cercetare trebuia s-o fac imediat după ce am auzit din gura lui St. despre acest om. Deoarece această hotărâre era târzie, în acest răstimp au fost arestați și executați 5 patrioți.

4) Deși am știut că tov. X1²⁰³ este cunoscut de poliție, însă pentru că nu era altcineva să procure material, am făcut legătura cu tov M2, cu scopul ca tov M, luând legătura și sugerând altă casă, a lucrat cu el și în casa lui X²⁰⁴. Mi s-a raportat și eu am atras doar slabă atenție până când într-o zi ei singuri au văzut ceva suspect în jurul casei.

5) Am avut ca hot[ărâre] împreună cu Secret[ariatul] că niciodată nu vom pune la muncă tov[arășii] vechi membri de partid care au pierdut sau n-au avut legătură cu partidul un timp îndelungat și fără a se ști de ce, în interesul apărării partidului și controlarea acestor tovi sau vechi provocatori care vor să se strecoare în partid. Această directivă a fost respectată un timp oarecare, însă când tov M2 mi-a raportat că I1²⁰⁵ este pătruns în sectorul Albastru și că mult timp n-a avut legătură însă e cunoscut de activiști - am admis ținerea lui în sector, apoi trimiterea lui ca instructor la CFR, unde deși numai la două întrevederi cu tov. din CFR a putut să ia

²⁰⁰ În sensul că a fost interceptat de Siguranță.

²⁰¹ St. = Ștefan (?) - neidentificat.

²⁰² M2 = Miron (?) - neidentificat.

²⁰³ X1 - neidentificat.

²⁰⁴ X - neidentificat.

²⁰⁵ I1 - neidentificat.

urmele și la alți tovi, căci a fost imediat izolat pe baza unor suspiciuni a[le] unor tovi și pe baza izolării lui în anul²⁰⁶.

Cu toată hotărârea CC de a cerceta căderile, nu vreau să [scuz] slăbiciunea și eu n-am dus luptă consecventă pentru a duce cercetările la un bun sfârșit, însă aici n-am avut și concursul Secret[ariatului], care ține direct legătura cu cei închiși și greu sau câteodată deloc nu ne informează (despre purtarea celor căzuți) părerea lor despre căderi, care ei pot să știe cel mai bine decât oricine. Neducerea la bun sfârșit poate desigur a continua firul urmărilor și să se ascundă provocatori și să continue munca criminală pentru distrugerea partidului dinăuntru.

6) Însă nu numai atâta, eu câteodată am fost inconsecvent și atunci când am încercat practic să dau lecții tov[arășilor] neconspirativi. Ex.: tov. G.²⁰⁷, neavând casă, îmi propune să mă duc într-o casă [despre] care eu mai bine [o] știam decât el că casa nu-i bună. Am acceptat, pe drum însă, judecând mai serios, am oprit mașina, m-am dat jos, am făcut o mustrare "serioasă" tov. G. de acest procedeu ușuratic, ceea ce a recunoscut și el și s-a rușinat, însă în același timp ne-am plimbat o oră și jumătate pe stradă discutând adesea, în gura mare desigur, problemele și munca de partid în loc să-l fi lăsat să-și găsească casă, așadar procedeu meu n-a fost tocmai just și n-a fost un exemplu bun, căci un conducător trebuie, nu numai prin vorbe, ci și prin fapte concrete, să lupte pentru înarmarea partidului, pentru apărarea sa și a conducătorilor săi.

Aceste greșeli și slăbiciuni ale mele, fără a subaprecia și ex[emple] bune care sunt și sunt cunoscute de mulți tovi, și însuși ex.²⁰⁸ intangibilitate a org[anizației] din jud. Ilfov sunt exemple proaste, neserioase, izvorâte din concepția mai sus pomenită. Și eu tocmai prin aceste greșeli și slăbiciuni și exemple proaste ca cele de mai sus n-am înarmat suficient pe tovii din C[omitetul] jud[etean].

Nici discursul lui tov. Stalin - nici nu [l-am] ascultat, ci instructoarea verbal a prelucrat punctele din discursul lui tov. Stalin.

La prima ședință a noului birou, eu am fost asaltat de St.²⁰⁹ și G.²¹⁰ că CC n-a prevăzut atacul mișelesc asupra URSS, deci n-a pregătit politicește partidul din România. Am luptat o oră și jumătate ca să-i conving că CC a prevăzut războiul, explicându-le directivele din luna mai. Apoi, nota din 11-12 iunie etc. N-am putut să-i conving, deoarece au susținut același lucru, cu următoarele argumente:

1) Ei au fost în provincie și au avut legătura cu CC și n-au primit așa directive.

2) Sunt de mult în București și au avut legătura directă cu CC până în ziua izbucnirii războiului (când au fost dați la munca județului) și ei n-au primit asemenea directive, ci din contra, tov. M4²¹¹ le-a spus că totul o să fie un bluf. Am

²⁰⁶ Lipsă în text.

²⁰⁷ G. = Grigore (?) = Grigore Răceanu (?)

²⁰⁸ Lipsă în text.

²⁰⁹ St. = Ștefan (?) - neidentificat.

²¹⁰ G. = Grigore (?) = Grigore Răceanu (?)

²¹¹ M4 = Matei ? = Constantin Carp.

spus că mi-a spus și mie, însă asta el a auzit și e părerea lui, [o] spune. Mi s-a răspuns [că] tov M4, când le-a spus, nu le-a spus că e părerea lui, ci le-a dat ca directivă CC. În fața acestor argumente, socotindu-le ca juste, și acuma am spus că nu se poate spune că CC n-a prevăzut războiul antisovietic, însă a întârziat, în special în provincie. Ei au căzut de acord și am căzut de acord că C[omitetul] jud[etean], pentru o mai grabnică mobilizare a cadrelor de partid, deci și a poporului, să se facă între altele următoarea autocritică:

“C[omitetul] jud[etean], întârziind cu prevederea atacului URSS și împreună cu celelalte greșeli, deși s-a pregătit suficient politicește org[anizația] din jud. Ilfov în vederea acestui război”, iar CC să-i comunicăm dacă crede să se facă autocritica în sensul mai sus expus și prin aceasta să ajute C[omitetul] jud[etean] la o mai grabnică mobilizare a cadrelor partidului și a poporului român la lupta contra războiului antisovietic. Așa a fost, la început eu am susținut că CC a prevăzut războiul, iar St. și G [că] nu. La sfârșit însă s-a oprit²¹² că s-a întârziat, ceea ce cred că e just și C[omitetul] jud[etean] și-a făcut autocritica în sensul de mai sus.

Acest lucru poate să-l spună oricând tov. St. și G., M2²¹³, însă în special cei doi cu care am luptat peste o oră și jumătate.

Dar cu toate acestea, iată ce scrieți voi în acest document²¹⁴:

1) “Folosindu-se de slăbiciunile și de lipsa de control a Secre[ariatului] j[udețean] a ascuns directivele CC din ajunul războiului și primul manifest în fața C[omitetului] jud[etean] și a organizațiilor de partid din Capitală. În schimb, a redactat cu Biroul C[omitetului] jud[etean] o circulară pentru organizațiile Capitalei în numele C[omitetului] jud[etean]. El a ascuns directivele din scrisoarea din 8 iunie și manifestul CC, în schimb Biroul [Comitetului] jud[etean], în frunte cu el, au prelucrat circulara sa confuză, oportunistă cu activiști și membrii de partid. A falsificat cu nerușinare discursul lui tov. Stalin etc.”

Din exemplele de mai sus se vede clar ce directive precise mi-ați dat de la luna mai până la 18 iulie, când am primit circulara de la 8 iunie. Apoi, cât de consecvenți ați fost în legătură cu atacarea URSS și cum eu [am] ascuns manifestul care nu l-am primit.

Ce material am primit, de la cine și pe ce dată aproximativ.

1) Pe ziua de 11-12 iunie, scrisoarea cu semnalarea atacului contra URSS [de la] M4.

2) 1-2 iulie, foaia cu schema organizatorică [de la] LF²¹⁵.

3) 19 iulie, circulara cu data de 8 iulie, un ex[emplar] prin F²¹⁶.

4) 6-7 august, scrisoarea Secret[ariatului] cu data de 4 august; 10-11 august, documentul cu autocritica, greșelile CC din trecut și răspuns la două întrebări [de la] F.

²¹² În sensul de „s-a reținut în textul documentului”.

²¹³ M2 - neidentificat.

²¹⁴ Vezi documentul nr. 40.

²¹⁵ LF - neidentificat.

²¹⁶ F. = Florica (?) = Fani Leibovici (?)

5) 15-16 august - a doua scrisoare, discursul lui tov. Stalin și un manifest (nu știu dacă era primul sau al doilea) prin L.²¹⁷ și M4 în casa lui Doctor²¹⁸. 21 septembrie, al doilea document CC, cu data de 6 sept[embrie], tot câte un singur exemplar. Acest material l-am primit și l-am dat organizației imediat, dar datorită unor căderi, urmăriri și subaprecierea prelucrării materialului, unii au întârziat, alții nu l-au prelucrat suficient. Să cred că Secret[ariatul] fără a controla serios, păi nu-i deloc serios a acuza că s-a[u] ascuns documentele directive, s-a falsificat discursul lui tov. Stalin, deoarece a face unele greșeli, a întârzia cu material pe chestiuni tehnice, nu înseamnă că am ascuns sau că am devenit falsificator de documente. Dar ce o fi dacă eu scriu, de exemplu, că tov. M4 și îl acuz de ascunderea documentului din 6 sept[embrie] [pe] care mi l-a predat pe ziua de 21 septembrie. Voi până când predați un singur exemplar trebuie să treacă vreo 15 zile. Iar eu, un singur exemplar trebuie să-l citim noi, biroul, să-l dăm să fie bătut, apoi predat pe sectoare etc.

N-am mințit și n-am ascuns materialul de partid, niciodată n-am falsificat nici un document. Aceste acuzații ce mi le aduceți, se vede că nu v-ați gândit că sunt zeci de tovarăși care știu precis acest lucru și se pot controla oricând. Așa că toate greșelile săvârșite de circulară a[u] fost înainte de a primi directive de la CC în legătură cu cotitura - însă după ce s-a primit documentul din 19 și scrisoarea din 4 august n-au fost alte lozinci și linie, decât a CC, cu excepția (unele neînșușiri a[le] criticii CC de către C[omitetul] jud[etean]), despre care scriu mai jos, însă care au fost socotite neprincipiale.

Voi susțineți cu tărie că s-a[u] ascuns directivele și primul manifest. Mă socot în drept să vă întreb: dar tov M4 a citit acest manifest sau l-a ascuns? La fel și materialul din 8 iulie (căci încă în luna august mi-a dat directiva F[rontului] Unic, F[rontului] Popular și F[rontului] U[nic] N[ățional]). Ca să-mi arate cum se formează și ce înglobează îmi explica: F[rontul] Unic Muncitoresc cuprinde masele muncitoare, F[rontul] Popular, fostele partide și F[rontul] Unic Național, toți adversarii regimului și înglobează și F[rontul] Unic și F[rontul] Popular. Acest lucru l-a recunoscut la ședința Biroului. Ca urmare a acestor directive și nepreluând încă circulara din 8 iulie, am scris în raport F[ront] Unic, F[ront] Popular și Front Unic Național, deci nu era lupta contra noii linii a partidului dată de CC, ci neînțelegeri, neînșușire și unele greșeli destul de mari (apărare etc.) și chiar a tov. M4 care este reprezentantul CC și asigură linia CC în C[omitetul] jud[etean] și organizația Capitalei (Cum a fost primită critica CC despre circulara C[omitetului] jud[etean]. La începutul lunii august, imediat după ce am primit scrisoarea CC cu critica circularei C[omitetului] jud[etean], am prelucrat cu M2, apoi cu St. și G. Toți ne-am declarat de acord cu linia tactică a CC, însă v[ezi] scrisoarea, n-a fost critica clară (cauzele războiului antisovietic).

În prima jumătate a lunii august, când am primit scrisoarea Secretariatului, am prelucrat-o cu tov. St., M2 și G. Toți am căzut de acord cu greșelile noastre

²¹⁷ L. = Iosif Chișinevschi (?)

²¹⁸ Doctor - neidentificat.

săvârșite în circulară, cu excepția celor mai jos expuse, am hotărât să și face[m] autocritica, și anume, confuzia în caracterul războiului antisovietic, neclaritatea în concentrarea întregului popor român în Frontul Unic Național. Lozinci greșite, ca lozinca: “plata orelor suplimentare sută la sută”, “plata impozitelor proporțional la venituri și avere” etc. Aceeași autocritică s-a hotărât să se facă în fața partidului, iar eu am întreat tovii dacă s-a făcut. Mi s-a raportat că se face - am subliniat să fie circulara în mână când se face, ca să vadă activul partidului greșelile noastre expuse în această circulară (întreb pe tov. G.) Însă în același timp, critica Secret[ariatului] a produs la început oarecare enervare și expresie nesănătoasă. Toți n-am fost lămuriți cu critica Secret[ariatului]. Scrie că contrazicerile între țările imp[erialiste] nu sunt o cauză a războiului antisovietic, ci o piedică (?)²¹⁹, arătându-ni-se numai [că] scopul imperialismului german a fost cauza războiului antisovietic. Apoi, problema țărănească, pe atunci foarte agitată de guvern (și de aceea s-a propus dacă crede Secret[ariatul] ca just pentru țărani, lozinca “împroprietărirea țăranilor din pământul statului” și alte propuneri). Lozinca “înfrățirea soldaților români” - înainte urmată de trecerea de partea Armatei Roșii, argumentând că armata română nu putem să o comparăm cu hoardele fasciste germane.

Pentru a fi clarificați, am cerut să stăm de vorbă cu un alt tov. decât M4, iar eu am propus [ca] scrisoarea cu critica Secret[ariatului] să fie dată org[anizației] din Capitală, mi s-a răspuns că este numai pentru birou și strict conspirativă, iar la întvederea cu alt tov. s-a spus să scriem ceea ce am și scris. Ca răspuns însă, la ședința biroului a venit tot M4 cu o a doua scrisoare.

Noi n-am putut să fim convinși de explicațiile date prin scrisoare și verbal de tov M4 și din contra, el s-a lăsat cam influențat de noi și la plecare a rămas să ni se răspundă la următoarele întrebări:

1) Dacă contrazicerile între țările imperialiste sunt o piedică de dezlănțuirea războiului imperialist sau în anumite momente se transformă în cauză. 2) Dacă F[rontul] Național înlocuiește Frontul Muncitoresc, relativ la a doua scrisoare, unde scrie că în locul Frontului Unic Muncitoresc de jos trebuie să ia locul Frontul Unic Național. 3) Care au fost cauzele că Germania hitleristă n-a atacat URSS până la 22 iunie 1941. 4) Dacă nu era bine ca concentrarea forțelor întregului popor român în F[rontul] U[nic] N[ațional] să fie pusă încă cu venirea armatelor fasciste în România.

Totodată, eu în special am susținut că să vă vedeți cu tov. St. și G.

Ședința a fost condusă și a decurs în mod normal, tovărășesc, unde s-a subliniat că înainte de toate, munca și în procesul muncii să se clarifice ceea ce n-a fost clarificat. De altfel, acest lucru a fost socotit de toți ca pe al doilea plan, principalul era că linia era dată foarte just și în jurul ei am pornit și să urmărim consecvent munca pe aceeași linie a partidului, dată de CC prin scrisoarea din 4 august și documentul din 8 iulie, pe care l-am primit mai târziu, pe data de 19 iulie, iar datorită defecțiunii tehnice, am²²⁰ tot în acest timp din august.

²¹⁹ Așa în textul original.

²²⁰ Lipsă în text.

M4 la plecare a spus: “Eu nu m-am așteptat la așa ceva, ce mi s-a spus mie și ce atmosferă s-a creat la noi după primirea răspunsului vostru la critică, credeam că [o] să gădesc un grup de revoltați contra CC, dar acuma văd că la noi s-a exagerat și că sunteți toți toți buni și înțelegeți să munciți colectiv.” Iar la plecare a sărutat pe tov. St.

După această ședință, când m-am văzut cu M4 și St., M4 a adus răspuns, a lămurit chestia cu F[rontul] U[nic] N[ățional], iar [referitor la] celelalte probleme a spus [că] cauza și scopul este unul și același lucru, etc. și ne-a spus să scriem din nou. Am spus că noi credem că prin scris n-o să ne înțelegem, deci dacă se poate sta de vorbă cu noi e mai bine - dacă nu, credem că nu-i nevoie de scris, ci o să ne vedem de treabă. La ședința aceasta am discutat munca și am făcut autocritica muncii noastre inconspirative²²¹.

După această ședință, noi nu ne-am mai ocupat la nici o ședință sau la întrevederile noastre cu această problemă, ci cu munca (cu excepția lui G., care provoca discuții în jurul acestei probleme). Din nou s-a ridicat această problemă când în luna octombrie P.²²² și M4 au ținut cu mine o ședință.

Așa că o dată când s-a primit circulara și scrisoarea Secret[ariatului], de la Secret[ariat] n-a fost altă linie decât a partidului, dată de la CC, iar puteți controla, cum am prelucrat noua linie tactică și în mod practic cum se mobilizează poporul român într-un Front Unic, se luptă contra cotropitorilor, contra trădătorilor de țară, guvernul Antonescu, pentru pace cu URSS, contra războiului de jaf și tâlhărie a[l] lui Hitler etc. etc., cu tov[arășii] care erau puși la muncă a conlucra cu diverse persoane politice din fostele partide și alți adevărați patrioți (el e aici și e Moșu²²³), desigur în activul partidului veți găsi încă mulți care încă nu sunt clarificați, asta este tocmai neprelucrarea materialului de partid bine, cum trebuie²²⁴.

Apoi, mai sunt dator să vă întreb cine v-a spus că am ascuns materialul Secret[ariatului] și directivele Secret[ariatului] și am prelucrat circulara Ap[ărării] ca mai justă decât materialul Secret[ariatului]. Eu cred că e bine să mă puneți față în față și să vedem dacă nu cumva este același tov care v-a raportat că circulara jud[eu]ului a fost scoasă înaintea circularei Secret[ariatului] și el știa acest lucru bine (și pe baza acestui raport ați scris în scrisoarea din 4 august acest lucru).

Iată ce ați scris în scrisoarea criticii relativ la greșelile noastre: “Dragi tovi, acum am aflat că materialul nostru l-ați primit târziu, după ce ați scris circulara voastră²²⁵, ați făcut unele greșeli mari²²⁶”, iar acum, iată ce scrieți: “Profitând de slăbiciunile Secretariatului și lipsa de control, J.²²⁷ a ascuns primul manifest și directivele Secret[ariatului] în fața organizațiilor din C[omitetul] jud[eu]ean, Capitalei etc.²²⁸”.

²²¹ În sensul de „lipsită de conspirativitate”.

²²² P. = Constantin Părvulescu (?)

²²³ Moșu - neidentificat.

²²⁴ Exprimare confuză în textul original.

²²⁵ Lipsă în text.

²²⁶ Lipsă în text.

²²⁷ J. = Iancu = Petre Gheorghe.

²²⁸ Lipsă în text.

Cum se explică acest lucru, că odată ce voi scrieți că am primit materialul CC târziu și de aceea²²⁹, iar acum am ascuns materialul și directivele? (poate o să spuneți că atunci n-ați controlat, iar mai târziu, când ați controlat, ați văzut acest lucru și în special cei care știu că tov. M4 a participat la ședința Biroului - la întrevederi cu alți tovi etc.)

Cum am recunoscut greșelile și ce greșeli și cum am introdus linia partidului, asta v-am spus - este martoră org[anizația] jud[etului] Ilfov. La fel și de unde se știe. Eu, ce aveam de spus, n-am spus-o C[omitetului] jud[etean] și activiștilor izolați, ci v-am spus-o vouă deschis, fără ocoliri.

N-am mințit și n-am spus niciodată că CC n-a prevăzut atacul contra URSS,²³⁰ acest lucru a[u] spus la început tov. St. și G., care au lucrat direct cu noi în provincie, iar mai târziu să spunem că n-a întârziat pentru noi, iar vouă să vă comunicăm dacă credeți că e bine să spuneți²³⁰. Iar în ultima ședință a noului birou, de la sfârșitul lui noiembrie 1941, v-am spus, tov. Stalin care a înarmat și pregătit poporul sovietic, care a trimis armatele motorizate sovietice să întâmpine atacul și s-a spus că ne-a luat prin surprindere. Desigur, nu din modestie numai, ci din înaltă pricepere politică și tactică - pentru a mobiliza întreaga suflare în jurul partidului, în jurul CC, în fruntea căruia se găsește el, în lupta contra cotropitorilor, iar Secret[ariatul] scrie că a prevăzut totul, a făcut totul și numai partidul cel de jos n-a făcut, a sabotat etc.²³¹ v-am spus că nu mobilizează și nu ajută la²³² mai mult ca oricând în special la noi, nu la ședință și la nimeni altcineva, însă mai târziu am scris în raportul din 15 decembrie.

Dar iată ce scrieți voi.

“Acest calomniator a avut îndrăzneala să spună «Dacă tovarășul Stalin a recunoscut aceasta pentru URSS, de ce să nu recunoaștem noi?»”.

Vezi cum se falsifică o exprimare a unei păreri - deși este scris în raport - deși am spus la ședință în prezența a cinci tovi și se vede, numai și numai să se dovedească că J. este un extraordinar calomniator, calomnierea Secret[ariatului] nu-i ajunge, ci și pe tov. Stalin calomniază.

Așa am calomniat pe Secret[ariat], când am spus părerea mea despre o mai grabnică mobilizare a cadrelor și poporului român în jurul CC, a fost după cum scrieți și o mai mare calomnie. Sau cealaltă, unde scrieți: Când Secret[ariatul] îl oprește de la aventură, spune că Secret[ariatul] ia în brațe pe provocatori, aventură [pe] care ați aprobat-o, care ați recomandat mijloace mai bune, apoi să o aruncați tot pe spinarea lui J., și mai cum, când m-ați oprit, v-am acuzat că luați în brațe pe provocatori! Cu astfel de denaturalizări²³³ a[le] faptelor căutați să rezolvați conflictul cu J. și să scăpați de el odată pentru totdeauna, după cum se vede, iar toți care știu adevărul îi amenințați cu excluderea sau sub presiune să recunoască

²²⁹ Lipsă în text.

²³⁰ Exprimare confuză în textul original.

²³¹ Lipsă în text.

²³² Lipsă în text.

²³³ În sensul de „denaturări”.

contrariul voinței lor și contrariu[1] demnității lor de luptător pentru adevăr și dreptate.

Din ace[a] directivă [rezultă] că am hărțuit pe tovi.

1) Pe M1²³⁴ [1-]am primit în luna februarie sau martie 1941, împreună cu Ev.²³⁵ La prima întâlnire au ridicat o serie de probleme în legătură cu munca lor din provincie și au cerut să stea de vorbă cu Secret[ariatul]. De altfel, și Tr.²³⁶ din partea Secretariatului mi-a spus același lucru și aranjarea întâlnirii ca să se vadă, întâlniri [pe] care le-am predat lor, iar noi am discutat numai munca ce urma să ia și situația politică a României și în general. Însă la întâlnirea lor am fost trimis tot eu și asta de câteva ori, să-i amân, căci tov[arășii] din Secret[ariat] n-au timp, iar după aceea nici n-am știut dacă s-a vorbit cu ei. Tov M1 a fost pus la munca [de partid de la] Malaxa, o singură legătură, unde a muncit până în ajunul războiului, când tov M4 a cerut scoaterea lui ca să fie trimis²³⁷ Am predat pe M1 direct în mâna Secret[ariatului] cu următoarele obiecțiuni: tocmai acum, când eu am cerut ajutor, voi scoateți și pe M, apoi unde o să-l trimiteți, poate îl apucă războiul pe drum, așa că gândiți-vă bine. Neavând om care să-l înlocuiască pe M și lăsând legătura în mâna Secret[ariatului], munca la Malaxa a slăbit simțitor în preajma războiului.

În prima săptămână de război, M1 se întâlnește cu M2 și spune că Secret[ariatul] nu a ieșit la întâlnire și l-a lăsat așa, fără legătură, cerând să i se dea muncă. Tov M4 îmi comunicase deja despre punerea instructorilor la muncă în Buc[urești] și a lui, însă fără a specifica pe el unde. Noi și așa trebuia să căutăm legătura cu CFR prin el (întreruptă din cauza Mo²³⁸), [1-]au pus provizoriu la aceeași muncă - iar mai târziu Secret[ariatul] îl cere a fi pus la Apărare, am spus că dacă îl scoatem acum din CFR o să fie tare nemulțumit (și apoi, el poate să conducă și CFR și Apărarea, și chiar dacă se întrerup legăturile între noi, în orice eventualitate, și chiar se poate apăra mai bine decât la Malaxa, unde trebuie să caute pe muncitori din casă în casă). A rămas la CFR, însă numa[i] după o lună am primit hotărârea Secret[ariatului] să-l scot neapărat de la CFR, că e cunoscut și poate să cadă, iar la ședință tov. St. propune să-i dau și altă muncă decât numai la Malaxa, din sectorul respectiv. Tov M4 a acceptat. Deși el v-a spus pe față [înainte] de a mă cunoaște pe mine - și când era bolnav - și nu avea nici o legătură cu Secret[ariatul], și atunci și i-ați spus că tot Locala e de vină, căci ați căutat prin Locală.

În general, ce politică de hărțuială a cadrelor ați făcut, eu vreau să vă dau încă câteva exemple.

1) Nor²³⁹. Vine de²⁴⁰, nu iese la întâlnire, caută legătura și după două luni abia găsește legătura. Este dat la munca jud[ecătului], însă el a cerut

²³⁴ M1 - neidentificat.

²³⁵ Ev. - neidentificat.

²³⁶ Tr. = Traian (?) = Ion Vințe (?)

²³⁷ Lipsă în text.

²³⁸ Mo. = Moiescu (?) = Anton Moiescu (?)

²³⁹ Nor - neidentificat.

²⁴⁰ Lipsă în text.

lămuriri, de ce nu i s-a ieșit la întâlnirea unde era să cadă. Este arestat, dus seara, eliberat, vine înapoi, este ținut de Secret[ariat] ca să fie trimis în provincie, și asta un timp îndelungat, în prima zi de război, predat nouă să fie pus la munca județeană, deși am spus că acest tov e foarte cunoscut, a fost arestat cu rândul, un agitator bun însă²⁴¹ în munca conspirativă, de aceea e imposibil să-l lăsăm aici, totuși l-a lăsat aici. Este semnalat și urmărit. V-am raportat și ați hotărât scoaterea lui, trimiterea lui în provincie. Îl țineți două-trei săptămâni fără legătură. G., care se vedea cu el mereu, m-a întrebat ce face Secret[ariatul] cu acest tov. Hotărâți să rămână aici din nou, cu toate că ați știut că a fost semnalat și urmărit. Abia i se face legătura și cade din cauza căderilor din N.....²⁴², unde muncise înainte și unde conducea direct G. și care a călcat hotărârea C[omitetului] jud[eu] de a fi scos încă la prima lui urmărire.

Iar după ce a fost hărțuit dacă nu mai mult la peste 20 de întâlniri, ați lăsat-o aproape un an de zile. În prima zi de război ați hotărât să-l punem la munca județeană, comunicându-le un avertisment din partea Secret[ariatului] dat lui pentru munca inconspirativă din trecut. La obiecțiunile mele că e arhicunoscut aici, și apoi care a fost rezultatul cercetărilor, ați spus e cinstit, însă are purtări ușuratică cu femeile și inconspirativ, a fost pus la muncă. Abia se ține prima ședință cu el și un tov cu care urma să muncească, ați hotărât scoaterea lui deoarece o să-l trimiteți în provincie. Am scos, ați ținut-o, peste o lună ați venit din nou cu hotărârea să fie pus la muncă, a fost pus la muncă, însă n-a[u] trecut nici 20 de zile, [a venit] comunicat ca să-l punem ca secret[ar] al UTC din București. La obiecțiunile mele că asta ar însemna să ducă la căderea org[anizației] tineretului și chiar a CC al UTC, deoarece tov[arășul] e foarte cunoscut, deși în ultimul timp s-a văzut că a devenit mai serios în chestia conspirației, ați oprit punerea lui la tineret, însă după 7 noiembrie trebuie să fie scos și trimis în provincie, iar după 7 noiembrie, bănuieț (suspect și izolat).

Astea sunt numai câteva exemple, astfel de exemple însă sunt cu zecile și ceea ce dovedește politica voastră de educare și ridicare a cadrelor și în special politica organizatorică. Aceeași politică [de] hărțuire pe tov[arăși] dintr-o muncă la alta și asta numai într-o lună de câteva ori, apoi criticarea lor și sancționarea lor sub formă de comunicări în loc de stat de vorbă cu tov[arășii], prin instructori, fie direcți, fie prin alt instructor, nu putea și nu poate practic să aibă alt rezultat decât nemulțumirea lor și demoralizarea lor chiar sau în cel mai bun caz slaba muncă a lor dat[orit] orga[nizării] respective. Așa, eu am fost pus într-o situație grea: de-o parte, combăteam tov[arășește] cu toată tăria orice manifestare nesănătoasă a acestui tov., vezi M1, M2, G. etc., de altă parte ca însă să vă raportez și să vă rog să schimbați aceste metode de muncă și această politică nesănătoasă de conducere și de organizare. V-am spus atunci, vă spun și acum, un tovarăș, cât de capabil să fie, pentru 15 [zile]-o lună în București, abia se deprinde cu munca de aici, când [ați]

²⁴¹ Lipsă în text.

²⁴² Indescifrabil.

dat un[ui] tov²⁴³ cere pentru un timp mai îndelungat și după un plan bine stabilit și nu astăzi - puneți acolo, dincolo etc. La fel să se facă după plan și scoaterea lor. Desigur, afară de cazuri excepționale, altfel nici tov[arășii] nu-și văd de rostul muncii sale, dar nici org[anizația] respectivă nu a primit ajutorul necesar - dacă nu chiar stagnarea, împiedicarea ei. Acest lucru v-am spus nu o dată, ba câteodată destul de hotărât, însă în loc de a vă gândi serios, ați luat drept calomnie contra Secret[ariatului], iar acuma (cu o nerușinare) scrieți că tot J. [I-]a hărțuit pe tov. și i-a spus că totul e făcut după directiva Secret[ariatului], ca să compromită Secret[ariatul]. Cât de neserioși sunteți în această acuzație v-a spus și vă spune oricine care a muncit cu mine, iar viitorul apropiat va [demonstra] acest lucru, căci se vede prin aruncarea totul pe spinarea lui J., voi încă nu luați nici o măsură [pentru] a lichida cu această politică [de] a hărțui pe tov[arăș] de aici încolo și [în]apoi, dacă munca lor n-a dat rezultate, desigur tot ei sunt de vină, incapabili, zăpăciți, dacă nu și mai mult, în 24 de ore serioși și - bănuți - însă după un timp iarăși n-a fost nimic serios. Desigur, de același J. care a hărțuit pe tov. ați scăpat, să vedem cine o să fie în locul lui J., iar după el, altul și așa mai departe (desigur, dacă nu se schimbă această politică de hărțuire a cadrelor etc, însă eu cred că o să se schimbe și trebuie să se schimbe, căci cred în întărirea și bolșevizarea partidului, însă până una alta o să fie alții care o să ia locul lui J., cum J. n-a fost primul, n-o să fie nici ultimul).

Și aici vreau să vă reamintesc numai despre soarta tov[arășilor] instructori [ai] Secret[ariatului] care au muncit cu C[omitetul] jud[etean] Ilfov, la fel și secretarii acestuia numai de un timp nu așa de îndelungat.

1) T[ovarăș] secretar deodată bănuț, scos din muncă, pus la altă muncă pentru control - trece un timp îndelungat - control, nici un argument serios, ci numai simple suspiciuni, însă în așa fel că toată lumea știa, și Siguranța și toți dușmanii, în 1941, 22. I. este asasinat de legionari. 2) Secret[ar] căzut. 3) Secret[ar] căzut. 4) Instructor mort și suspect. 5) Instructo[a]r[e] zăpăcită și vinovată de neprelucrarea greșelilor a CC din 1938-40. În anul 1940, deși nu avea nici o vină, a[u] știut toți din C[omitetul] jud[etean]. 6) Zăpăcit, incorigibil fracționist din '36, însă necunoscut partidului decât în 24 de ore etc., demascată ca dușman. 7) Sec[retar] bănuț și izolat, nimic serios - trimis în provincie, cade, bătut așa că și unghiile i-au fost scoase din picioare, nu spune nimic. Eu nu vreau nici²⁴⁴, iar unii dintre ei nici nu știu în ce momente a[u] fost scoși, însă mă apucă groaza când mă gândesc că atâția tov[arășii] au devenit dușmanii partidului, fiind instructori sau secretarii organizației din Capitală, fiind în strânsă legătură cu Secret[ariatul], unde puteau să aibă cel mai mare ajutor în pregătire și ridicarea lor.

Cum și când am folosit pe tov[arășii] nemulțumiți pentru convocarea conferinței și alegerea noului CC.

La sfârșitul lunii mai și apoi în luna iunie, tov. M4 îmi aduce la cunoștință că eu sunt destinat de către Secret[ariat] ca în caz de cădere a Secret[ariatului] să

²⁴³ Lipsă în text.

²⁴⁴ Lipsă în text.

formez noul Secret[ariat], indicându-mi și tov[arășii] ce urma să fie. Despre tov[arășii] propuși, am spus că A. corespunde, însă P. e tânăr și după munca lui ce o cunosc nu prea corespunde, totodată propunând alt tov, despre care mi s-a spus că nu poate să fie. La aceeași primă ședință, eu am vorbit de greutățile ce le are Secret[ariatul] după cădere, după greșelile din trecut și neprelucrarea serioasă a lor, care a[u] avut ca urmare slăbirea autorității CC în fața instructorilor și alți tovi apropiați Secretariatului, deci trebuie făcute mari eforturi dintr-o parte și cealaltă pentru conlucrarea tovărășească și pentru [ca] prin lupte a se [elimina] toate greutățile. Trebuie să ținem cont de orice propunere de jos. Tov[arășii] care vor să ridice unele obiecțiuni serioase, să se stea de vorbă [cu ei], să fie ascultați, ajutați la timp dacă fac greșeli (desigur, în limita posibilităților conspirative), însă să nu se repete ca în trecut, [când] sub pretext de conspirare, s-au ignorat, a se organiza o întrevedere cu acești tovi.

Și la aceeași ședință am propus dacă n-ar fi bine tocmai pentru acest scop ca acei [oameni] noi care urmează a fi atrași în Secret[ariat] să fie aleși în mod direct și secret, deși știu că Secret[ariatul] are mandatul de a atrage direct pe tovi pentru completare, însă numai și numai să dăm activiștilor principali posibilitatea să se exprime și ei - și apoi a se întări încrederea în Secret[ariat], căci nu este întâmplător când un tov ridică chestiuni, cine a ales acest CC. Am propus și modul cum să se voteze, să fie pe o listă cei zece tovi dintre care urma să se aleagă doi sau trei și fiecare să voteze individual, secret pe doi sau trei tovi și deoarece aproape toți activiștii ne cunoaștem între noi, lista celor zece, nu poate fi vorba de înconspirație. Mai târziu, mi s-a răspuns că nu-i conspirativ și nu se poate. N-am ridicat această chestiune în fața nici unui tov și nici n-am repetat-o ca prop[unere] altă dată, după ce mi s-a dat răspunsul. Însă e necesar tocmai pentru a explica și lămurii acuzațiile, în aceeași prop[unere] figura[u] nu numai cei certați cu noua linie tactică, ci și alții, aproape toți instructorii Secret[ariatului] și aceeași propunere s-a făcut înainte de război, adică înainte de a fi tovi certați cu noua linie tactică. Și apoi nici vorbă nu a fost de alegerea noului CC, ci de alegerea celor noi ce urmau a fi captați. Mi se pare că tov M4 înțelege [că] alegerea celor ce urmau a fi captați și alegerea CC este același lucru, căci așa explică să fie de acord, ceea ce s-a scris acolo și ceea ce a fost propunere, și propunere [pe] care o recunoaște la întâlnirea mea după acest caz (adică după scoaterea documentului, și anume, eu am propus alegerea celor noi ce urmau a fi cooptați, iar eu n-am făcut nici o propunere de conferință, din contra, am adus la cunoștință că tov M2 încă în prima săptămână a propus ca Secret[ariatul] să scoată o platformă în legătură cu războiul antisovietic și să se țină o conferință să se prelucreze această nouă platformă, pentru a fi înarmat partidul). Eu le-am explicat că e imposibil în condițiile de astăzi o conferință, însă cred că e bine a se prelucra cu câte trei-patru tovi și ceea ce cred că Secret[ariatul] va face, deoarece hotărâsem. Atunci când m-am văzut cu tov. M în luna mai, am spus să nu vorbească cu nimeni despre conferință. Mai târziu, același lucru a propus și tov. H.²⁴⁵, am explicat și lui același lucru, așa că eu am fost

²⁴⁵ H. - neidentificat.

împotriva tinerii unei ședințe de la început, însă când am văzut că directivele Secret[ariatului] nu se însușesc însăși de noul C[omitete] jud[etean], apoi slăbirea conspirației și în sfârșit și agravarea relațiilor noastre cu Secret[ariatul] cu ocazie hotărârii lui Mo, a nu se cerceta mai departe de noi și să fie pus la muncă, de prima dată am propus la ședințe cu P. și M4, tot așa însă să se țină în mai multe ori câte patru-cinci tovi, însă și aici nici vorbă nu era de alegerea noului CC, ci pentru prelucrarea serioasă a noii linii tactice și înarmarea partidului cu directivele Secret[ariatului], apoi îmbunătățirea relațiilor noastre cu Secret[ariatul]²⁴⁶. Apoi prelucrând și în colectiv și chestia conspirației - a ridica responsabilitatea fiecărui tov față de partid și poporul român, cel sovietic etc.

Mi s-a spus că nu se poate ține din punct de vedere conspirativ nici în forma [pe] care am propus-o, și să nu fac agitație pe chestia asta, a conferinței. Eu am spus că nu fac nici o agitație, însă părerea mea o spun vouă și, dacă îmi permiteți, voi spune în Birou. Ați spus că la ședința Biroului veți veni și veți rezolva totul după 7 noiembrie. La ședința C[omiteteului] jud[etean], ținută după ședința aceasta, eu n-am spus nimic, nici părerea despre conferință, iar la ședința după 7 noiembrie în noul Birou am susținut aceeași părere, dar și la această ședință era clar că nu era vorba de alegerea noului CC, ci și numai tov. M1 a întrebat ce tovi ați atras în CC. Când am început prelucrarea greșelilor lui, ați spus ceea ce eu nu știam până atunci, că în CC o să fie atrași muncitori din industria grea, CFR, mineri etc., v-am întrebat dacă s-a făcut acest lucru.

Așa că să vă gândiți serios la acest adevăr și la ceea ce scrieți:

“După ce a instigat pe tov[arășii] de mai sus împotriva CC al PCR, formulează cererea tinerii unei conferințe de partid care să aleagă noul CC cu cei care sunt în conflict cu noua linie tactică a partidului.”

Cum am recunoscut greșelile, asta s-o spună tovii, ceea ce am recunoscut și ceea ce n-am fost încă lămurit, am mers pe singură linia partidului și am luptat pentru realizarea ei fără rezervă.

Că n-am introdus suficient, asta e altceva, ceea ce am făcut verbal și scris autocritica în ședința C[omiteteului] jud[etean] și vezi raportul și am căutat a arăta cu cea mai mare obiectivitate cauzele acestor slăbiciuni, greșeli și să chem, cum partidul, așa și întregul C[omitete] jud[etean] în frunte cu mine, la lupta pentru îndeplinirea sarcinilor partidului.

Eu n-am fost criticat niciodată în Biroul C[omiteteului] jud[etean] de luptă fracționistă, ci în toate ședințele biroului s-a subliniat atmosfera tovărășească în care s-a discutat (vezi ceea ce a spus M4 când a sărutat pe St., vezi ce a spus P. la prima ședință că neînțelegerile criticii Secretariatului, nu este vorba de linia, ci [de] unele greșeli formale, vezi și ultima ședință a noului birou, unde P. m-a criticat despre lipsa de vigilență, lipsa de conducere a acțiunilor etc., dar nu și de lupta fracționistă sau lupta contra liniei partidului).

Eu însă vă întreb de ce Secret[ariatul] s-a chinuit atât de mult să salveze de drumul criminal pe acest “incorijibil fracționist” și n-a adus la cunoștința partidului

²⁴⁶ Exprimare incoerentă în textul original. .

despre apucăturile lui fracționiste - nu s-a trudit cu partidul ca să-l pregătească a sparge capul acestui fracționist și la alții care încearcă să apuce pe acest drum. La fel și să nu dea loc la o luptă fracționistă, ci din contra în 24 [de] ore l-a declarat fracționist incorrigibil - ceea ce a surprins pe un întreg partid - și l-a dus la nedumerire.

J. în conflict cu conducerea partidului din 1936

Pentru o bună concluzare, pentru o unitate a partidului, am socotit în trecut, socot și acuma că este foarte nejust politicește a aduna greșelile unui tov sau conflicte[le] și a le flutura la stânga și la dreapta, de a face din ele un fel de punct de plecare pentru a combate tov[arășul] greșit sau colectivul, de aceea în toate ocaziile am căutat să evit acest lucru, însă aici sunt silit să vă răspund.

1) Eu n-am avut nici un conflict până în prezent cu conducerea partidului, ci unele anumite păreri - și cel mult susținerea lor - până la limita de disciplină de partid (unde depuneam o scrisoare și-mi vedeam de munca mea) și să vă dau câteva exemple.

În 1937, când s-a venit cu dizolvarea Tineretului, fiind în fruntea Tineretului, am spus că e foarte greșit[ă] această dizolvare, aceasta nu merge pe linie KOM²⁴⁷ și KIM²⁴⁸, unde se scria precis în rezoluție [că] UTC trebuie să fie transformată în organizație largă, legală, de masă etc., adică transformată, ci nu dizolvată, cum just și frumos s-a pășit la început. Mi s-a spus, nu se discută această problemă, e o hotărâre, tu te legalizezi și pleci acasă. Am făcut o scrisoare în legătură numai cu problema dizolvării UTC și am plecat (vezi munca fără șovăială sau nemulțumire sau calomnia contra CC).

În 1938-39, când s-a pus chestiunea apărării integrității României, am spus că asta înseamnă a susține cucerirea imperialismului român și că situația României nu se prezintă tocmai așa ca să apărăm integritatea României în lupta noastră contra fascismului și în locul integrității am propus, afară de autodeterminare, și lozinca "toate chestiunile în litigiu să se rezolve în mod pașnic", de către popoarele cointeresate și în luptă contra fascismului și a războiului. Iar mai târziu și altele. Deși am depus un proiect de rezoluție a C[omitetului] reg[ional], unde se explica clar de ce nu trebuie să punem integritatea [ca lozincă] și de ce trebuie să fie înlocuită cu lozinca mai sus pomenită, deocamdată m-am pomenit și acuzat că numai hitleriștii pun așa chestiunea.

Iar în "Scânteia" și "Lupta de clasă" din 1939 să se scrie că C[omitetul] reg[ional], apoi Biroul p[olitic] a[l] C[omitetului] r[egional] au capitulat în fața revizionismului și au cerut predarea regiunii X²⁴⁹ la X²⁵⁰, țară revizionistă.

Am spus tov[arășilor] dacă nu vrea să combată în presă unele greșeli a[le] unor tovi, ceea ce este foarte normal, însă să scrie exact propunerile lor și să-i

²⁴⁷ KOM = Komsomol.

²⁴⁸ KIM = Internaționala Comunistă a Tinerilor.

²⁴⁹ Așa în text.

²⁵⁰ Așa în text.

combată față în față, așa ca activul partidului să vadă, să învețe de la această propunere greșită, la fel să procedeze și cu cele juste pentru a stimula inițiativele și a aduce partidul în sensul partinic și a crește nivelul lui politic.

Însă cum s-a scris în “Lupta de clasă”, că tov[arășii] au capitulat și să-i dai alte argumente decât cele propuse, nu este serios și nu merge în spiritul dezvoltării inițiativei și²⁵¹ politică a partidului.

Am muncit fără rezervă unde am fost trimis de Secret[ariat]. Am fost pus la București, am muncit fără cel puțin a ridica cele petrecute din trecut, am socotit că nu-i timpul din nou să se discute, știind că nu-i sănătos. Am semnalat în cazul cu pactul de la Craiova²⁵² și atitudinea Secret[ariatului], pe care am considerat-o greșită când punea lozinca “Proletariatul român nu are ce pierde prin retrocedarea Dobrogei de Sud”, desigur foarte tov[ărășește] am continuat munca.

Însă ce s-a întâmplat.

În luna octombrie 1940, tocmai în toila pregătirii acțiunii de 7 Noiembrie, după ce amânarea de două, trei ori a ședinței din cauză că reprezentanții CC a ocupat [sic!] și după ce stau de vorbă cu doi reprezentanți ai Secret[ariatului], care unul mi-a spus că Secret[ariatul] nu vrea să pună greșelile săvârșite din trecut, iar altul a susținut că o să fie puse toate greșelile, însă fără a-mi explica ce anume greșeli, iar după ce m-a întrebat pe mine despre discuții și părerea mea din trecut în legătură cu poziția partidului în legătură cu apărarea integrității române, m-a combătut ca și în trecut fără cel puțin să spună că și Secret[ariatul] a avut greșeală în aceeași problemă.

La ședința inst[ructorilor], rep[rezentantul] Secret[ariatului] explica greșeala partidului în legătură cu ieșirea noastră din bresle, iar după câteva zile, eu ținând o ședință cu tineretul, am aflat despre alte greșeli, la fel a[u] aflat și ceilalți tovi din C[omitetul] jud[etean] și au fost necăjiți de acest procedeu. Se face o altă ședință, însă vine alt tov., desigur tov. instructor, însă nu i s-a dat voie să ia parte, deși ceruse să participe și când li s-a spus definitiv că nu vine, m-a rugat a aduce la cunoștința C[omitetului] jud[etean] că i s-a adus numai ceea ce i s-a spus.

Înainte de a intra în ședință, am vorbit cu tov[arășul] care urma să vină la ședință de ce a procedat așa și vezi ce spune instructoarea și dacă îmi permite Secretariatul a aduce la cunoștință ceea ce mi-a spus tov J.²⁵³, instructoarea a spus că da și a dat ca neprelucrarea lor la ședința trecută din cauză că J. a uitat și a zăpăcit lucrurile.

La ședință, după ce tov[arășul] a arătat greșelile, toți ca unul C[omitetul] jud[etean] a propus ținerea unei conferințe pentru prelucrarea serioasă a greșelilor, pentru pregătirea tehnică s-a propus să fie desemnați doi tovi și sub conducerea Secret[ariatului] [conferința] să fie pregătită cât se poate mai devreme, la fel și să se ia o rezoluție.

²⁵¹ Lipsă în text.

²⁵² Referire la cedarea Cadrilaterului; Petre Gheorghe era originar din Cadrilater.

²⁵³ J. = Jeni (?) = Eugenia Gherșcovici (?)

Tovii din C[omitetul] jud[etean] au cerut să se țină înainte de toate o conferință în București, apoi să se facă un proces verbal din discuțiile de la acea ședință, însă eu am amânat toate acestea cu gândul și apoi ceea ce ni s-a spus că poate o să se facă o conferință sau să se scoată un document²⁵⁴.

Însă când am văzut că nu se face nici una și [nici] alta, am luat și am scris o scrisoare către CC și j[udețeană], scrisoare la care un tov mi-a spus c-a ajuns sus, iar tov. M că s-a pierdut. Desigur, după acea ședință s-a spus, nu la C[omitetul] jud[etean], ci la diferite legături, că C[omitetul] jud[etean] a cerut o conferință peste capul Secret[ariatului], iar mai târziu să mi se spună ca răspuns la scrisoare că n-a fost adevărat că în București a fost un început de luptă fracționistă, însă nu s-a[u] prelucrat greșelile și de aceea numai tov. J. e de vină, a încurcat toate lucrurile și a zăpăcit totul, căci doi tov[arăși] a[u] vorbit cu ea și ea totuși a uitat etc., desigur Jeni nu era - a participat la ședință - Jeni nu mai era aici, iar mai târziu tov M să-mi spună că toate aceste²⁵⁵ a[u] fost duse sus tot de aceeași zăpăcită de J.

Desigur, după această ședință a urmat o perioadă serioasă de conlucrare și relațiile dintre Secret[ariat] și mine le consideram cu totul normale, până când mi s-a comunicat hotărârea ca Mo să nu fie cercetat și s-a încercat a se arunca totul pe spinarea mea, aventură la care recomand mijloace mai bune etc și apoi dizolvarea C[omitetului] jud[etean] în forma și în momentul care s-a făcut, ceea ce a făcut într-adevăr să alunecăm pe drumul criminal al luptei fracționiste de care numai dușmanii au profitat și putea[u] să profite, nicidecum partidul, poporul român, poporul sovietic și eroica Armată Roșie²⁵⁶.

Adică în 1940, când nu s-a[u] prelucrat greșelile cum trebuie, ceea ce a făcut ca întregul C[omitet] jud[etean] să ceară prelucrarea lor la o conferință și care conferință eu am oprit-o și la fel pe Mo., care a vrut să scrie sus și a propus să aprobați scrisoarea lui și am fost acuzat de C[omitetul] jud[etean] de ce n-am făcut procesul verbal de la acea ședință, ceea ce hotărâseră toți, acum iată ce scrieți:

“În 1940 a încercat să formeze o grupă fracționistă cu tov[arășii] S1²⁵⁷, G3²⁵⁸ din C[omitetul] local, cerând la fel convocarea unei conferințe de partid peste capul CC, însă C[omitetul] jud[etean] și activiștii nu l-au urmat și el a renunțat formal la lupta fracționistă”.

În sfârșit, mă acuzați că sunt elevul lui Paucher²⁵⁹, [că] am învățat de la el apucăturile lui - desigur, apucăturile mele nu sunt așa ferme și juste -, însă să-mi permiteți să vă spun că acest document, dacă n-ar fi primele pagini unde se explică situația politică și se combate greșelile [sic!] mele foarte just și în lumina noii linii tactice a partidului - după scris - după denaturarea lucrurilor, după apelul și în sfârșit după alegerea momentului și metoda de a rezolva conflictul cu J., mai ales,

²⁵⁴ Expresie confuză în textul original.

²⁵⁵ Lipsă în text.

²⁵⁶ Expresie incoerentă în textul original.

²⁵⁷ S1 = Stan (?) - neidentificat.

²⁵⁸ G3 - neidentificat.

²⁵⁹ Marcel Pauker.

când ați știut, după cum scrieți, că J. este vechi fracționist și mereu în conflict cu conducerea partidului, nu sunt apucături tocmai [din] cele mai bune [pentru] a evita lupta fracționistă!

Concepția despre evitarea luptei fracționiste

După ce cercetăm amănunțit căderile, urmărirea la ședința cu cinci tovi între care doi erau reprezentanții Secretariatului, hotărâm formarea noului birou și stabilim sarcinile și munca fiecăruia. Însă tot în acest timp și ceva mai în urmă tot Secretariatul alarmează în mod cu totul neobișnuit cazuri de urmăriri, care [sunt] descoperite și se dă directiva a se întrerupe legăturile cu C[omitetul] jud[etean], iar tov[arășului] M1, noul ales în birou, numai după patru zile de la ședință, întâlnindu-se cu un reprezentant al Secret[ariatului], [reprezentantul Secretariatului] îi spune acest lucru, ba mai mult, îl amenință nu știu cu ce scop cu următoarele cuvinte: “Să rupi legătura cu J., să știi, pe urmă să nu pățești, știi că acum se bate la Siguranță cu fierul roșu etc.” Ceea ce a făcut ca M1 să vină la mine la întâlnire foarte alarmat de acest procedeu nesperios.

După ce s-a încercat pe aici, pe colo să se rupă legăturile și în unele părți tovi au respins acest lucru, întrevădând ce urma s-o am cu Secret[ariatul] se amână încă cu câteva zile. Iar când ne vedem, tot [cu] aceiași doi reprezentanți, tov. P.²⁶⁰ îmi comunică dizolvarea C[omitetului] jud[etean], ca argument invocat [fiind] urmărirea și că tov M2 a scris o scrisoare, în care anunță toate urmărirea a[le] tuturor tovi[lor]. Am cerut scrisoarea, s-a spus că avocatul a notat acest lucru, însă să am toată încrederea că Secret[ariatul] dizolvă C[omitetul] jud[etean] numai din punct de vedere conspirativ și că eu să fiu liniștit, că împotriva mea nu se va lua nici o măsură etc. C[omitetul] jud[etean] va fi organizat pe baze noi, nu²⁶¹ și nu Secret[ariatul] etc. Am cerut să se cheme încă doi sau un tov din C[omitetul] jud[etean] să se dea în scris org[anizației] de dizolvarea C[omitetului] jud[etean], mi s-a răspuns: nu există C[omitet] jud[etean], cine a mai rămas, apoi nu-i timpul să stăm de vorbă cu alții etc. Am cerut să se facă o apreciere a muncii în scris, nici asta nu se admite, ci mi se spune: ori predai legătura, ori vei fi dat afară din partid. Am explicat că eu nu sunt împotriva reorg[anizării] C[omitetului] jud[etean], însă în așa fel ca să fie cu totul conspirativ și să se țină cont de continuitatea muncii, dând exemple bune și rele de dizolvare, reorganizări etc. dând exemple chiar [pe] cei doi noi tovi din biroul trecut [care] au fost tocmai ei cei mai inconspirativi și tocmai în sectoarele respective au fost căderile, fiindcă s-a[u] bazat că sunt necunoscuți și apoi, lipsiți de experiența muncii în București și cu tot ajutorul care li s-a dat, desigur nu suficient, totuși acești doi tovi desigur buni, însă n-a[u] putut să-și desăvârșească munca cum trebuie etc. și deci o dizolvare a întregului C[omitet] jud[etean] va face ca munca să stagneze chiar dacă nu va da înapoi, tocmai în actuala situație favorabilă de muncă. Nimic - nici un argument, de altfel nu era ședință de discutare, să convingem, ci de informare, cum însăși [sic!]

²⁶⁰ P. = Constantin Pârvescu (?)

²⁶¹ Lipsă în text.

scrieți în document. Știind că toviile din C[omitetul] jud[etean] n-o să fie convinși cu aceleași argumente, am propus să mi se dea ajutor - să vină cu mine la ședință sau să vorbească cu ei, nimic, ci eu să mă duc să îi conving. Am spus că eu nu sunt în stare să-i conving și nu vreau din nou să avem nemulțumiri, trebuie să evităm acest lucru, nu este în interesul partidului - nu - nimic mai mult, eu predau legăturile sau afară din partid. Am spus [că] singur nu pot și n-am să predau legăturile, ci am să mă sfătuiesc cu toviile și atunci s-a[u] rupt legăturile cu mine. Am căutat legătură. Nu se ia legătură, ci se scoate o decizie și începe campania de demascare, de defăimare - o adevărată întrecere -, unii spun fracționiști, elevii lui Paucher, alții agenți etc., și nu numai împotriva mea și toți care ce-o fi, lămurii sau nu, predă legăturile lor normale la alții fără să știe de ei. Toviile din C[omitetul] jud[etean] sunt alarmați, cer să răspundă - nu lăsăm însă la sfârșit totuși²⁶² către Secret[ariat] și care [est]e citit și de câțiva activiști, unde cereau Secret[ariatului] să ia măsuri [pentru] a evita acest lucru, a opri această preluare de legături peste cap și [re]clamau a sta de vorbă cu doi tovi și prelua toate legăturile, iar [pe] de altă parte să sfătuim pe tovi să nu predea legăturile așa, în mod neorganizat și nenormal. Nu, din contra, s-a accentuat aceeași campanie. C[omitetul] jud[etean] și toviile, văzând acest lucru, s-a hotărât predarea tuturor legăturilor. Legături prin unii, prin alții - la unii se spune că voi fi găsit, caut prin alții și viceversa. S-a socotit, s-a crezut că e mai bine să se predea legăturile peste C[omitetul] jud[etean] și toți care nu înțeleg disciplina de partid să fie dați afară, amenințați cu darea afară sau defăimați și arătați ca dușmanii partidului și a[i] poporului român și [nu] numai atât, ci și recomandați lui Hitler, Antonescu să le mulțumească.

Așadar, datorită unei ezitări de a preda legăturile și a dizolva C[omitetul] jud[etean] în forma propusă, din partea C[omitetului] jud[etean], iar din partea Secret[ariatului], unele exagerări și pornirea campaniei fără nici un rost, s-a alunecat pe drumul criminal, un început de luptă fracționistă.

Tov. P., scrie documentul, a acceptat alegerea unui nou birou cu scopul de a evita o luptă fracționistă și a călcat hotărârea Secret[ariatului]. Nu știu dacă acest lucru e tocmai așa de bine pentru a evita lupta fracționistă, nediscutând în colectiv, adică dacă se discuta colectiv, unde erau doi reprezentanți ai Secret[ariatului] și alți trei tovi, poate să se provoace la lupta fracționistă. Eu cred contrariul: când se discută colectiv, tocmai atunci se evită lupta fracționistă, tocmai colectivul poate să combată just și sănătos apucăturile fracționiste a[le] unui tov și să-l pună la punct de la bun început, să se evite o luptă fracționistă, ci nu individual sau declarare a unui tov fracționist în 24 de ore, fără ca până atunci să știe ceva, ba mai mult, având toată încrederea în ei.

Nu știu, dar tov. P. părea sincer când am propus și s-a ales noul Birou și singur a recomandat mijloace de apărare. A făcut el cum spune pentru a evita o luptă fracționistă sau că pe teren practic a constatat și s-a convins că la Secret[ariat] se face mare ex[emplu] (însă n-a spus ceea ce a spus M4 și a hotărât schimbarea hotărârii Secret[ariatului]). Asta o să spună el. Însă eu vreau să-l întreb dacă tot la

²⁶² Lipsă în text.

aceeași ședință, el n-a schimbat hotărârea Secret[ariatului] în privința lui Mo, ci a spus [că] asta e hotărârea Secret[ariatului] și voi știți că eu singur nu pot s-o schimb, iar despre dizolvarea C[omitetului] jud[etean], atât de importantă, a schimbat-o. Din cauza aceasta, a ieșit că un tov din Secret[ariat] dă directive a se rupe legătura cu C[omitetul] jud[etean], iar altul, tot din Secret[ariat], formează noul birou și apoi să-l dizolve printr-o singură comunicare. Și asta este unitate, înțelegere și priceperea de a evita lupte fracționiste.

Astfel, mă socot în drept să vă întreb - dar de când am devenit eu zăpăcit și incorigibil fracționist și un dezorganizator, cum scrieți, căci mai în toate ședințele m-ați apreciat ca bun organizator. Și nu vreau să vă dau multe fapte, ci numai aprecierea lui P. în fața lui M4 în ședința din octombrie despre munca Capitalei. P., între altele, a spus: "Majoritatea întreprinderilor mari sunt cuprinse bine, toți [sunt] români"²⁶³. Capitala niciodată n-a avut această org[anizare]. A[u] fost însă singuri etc. Secret[ariatul] pe tine nu degeaba te-a scos din regiune, doar ai văzut că și acolo am avut nevoie de tine, însă te-am lăsat să pleci tocmai că Capitala avea nevoie de tine." Iar după o lună să fiu un exemplu de dezorganizator în org[anizație]. Desigur, voi vă contraziceți și nu vreți să știți și de propriile voastre aprecieri, nu vă gândiți ce efect poate să aibă această contrazicere și schimbări de apreciere în fața acelor care știu și, slavă Domnului, știu mulți, știu că faptele și munca stau mărturie și sunt mai tari și mai convingătoare decât calomniile, criticile neserioase, de oriunde ar veni ele.

Tov[arășii] și întreg partidul de altfel, și voi precis ați știut ce am primit și cu ajutorul meu ce s-a făcut, cum a crescut org[anizația] în întreprinderi imp[ortante] etc., cu toate lipsurile încă ale mele.

Direcția Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 175, c. 257-269

42. [1941] - Scrisoare aparținând probabil lui Iosif Chișinevschi și Teohari Georgescu, adresată Comitetului Central al Partidului Comunist din România, referitoare la împrejurările arestării lor și la comportamentul comuniștilor la Siguranță.

Declarația lui Mi²⁶⁴ și Ma²⁶⁵

Declarațiile cu căderea din aprilie

Dragi tovarăși,

În legătură cu căderea [organizației] noastre și a cadrelor ei vă transmitem următoarele:

²⁶³ PCdR intenționa cooptarea de muncitori de origine română, pentru a echilibra compoziția etnică a partidului.

²⁶⁴ Mi. = Mișu (?) = Iosif Chișinevschi (?)

²⁶⁵ Ma. = Marcu = Teohari Georgescu.

1. din raportul Siguranței reiese că urmărirea vine prin 1, care a avut legături de prietenie cu 2. Noi credem însă că această cădere se datorește mai multor cauze:

a) lipsei de cercetare a căderii [lui] 3, rămânând astfel oameni dați de el în aparat. Noi nu am știut că 3 a știut pe 4 pe nume. Știindu-i numele, Siguranței i-a fost ușor să o găsească prin cartea de imobil;

b) lipsei de vigilență și conspirație, deoarece, atunci când 5 a atras atenția, s-a trecut ușor peste acest lucru, crezându-se că aceasta se datorește nervilor săi. Menținerea casei lui 4, după ce a fost folosită un an de zile, precum și faptului că casele de locuit au fost folosite ca case de întâlnire, mergerii lui 6 acasă la familia ei, unde Siguranța i-a putut lua urma. Deoarece atât 5, 7, 8 nu au fost văzute la întâlniri, afară de 7 o singură dată, precum și faptului că pe 8 îl crede venit de curând de sus²⁶⁶ ne întărește convingerea că această cădere se datorește firului tras prin 3 și 4. Un lucru foarte grav este faptul că Siguranța a știut în mod amănunțit activitatea partidului, precum și o serie de lucruri interne strict conspirative.

Așa, Siguranța a știut de plecarea lui 8 și 9 în mod amănunțit. De asemenea, o serie de lucruri care dovedesc că până la iunie anul trecut a existat un provocator între noi. Din iunie până azi, Siguranța pare că a pierdut orice sursă de informație asupra chestiunilor interne de partid. După proces, vă vom trimite o scrisoare detaliată, în care ne vom spune și părerea asupra tuturor chestiunilor în ce privește purtarea la Siguranță din declarațiile pe care credem că le aveți. Situația este următoarea: 7 și 6 s-au purtat mizerabil. Ne-au pus în spinare și lucruri neadevărate. Este foarte posibil că, afară de declarațiile scrise, să fi dat verbal o serie de lucruri. 1 și 4 s-au purtat ca niște eroi. Au uimit și pe călăi cu hotărârea lor. S-au purtat de asemenea bine 2, 10, 11, 12. Prost s-au purtat 13 și 14. În ce privește pe 5 și 8, au avut o purtare pe care trebuie să o aibă un conducător. 5 a fost foarte rău schingiuit. În ce privește pe 6, a vorbit fără bătaie. Acum, un lucru pe care vă cerem insistent să-l puneți în practică. Rupeți toate legăturile cu oameni[i] din aparat. Nu mai folosiți nici o casă din cele folosite până la căderea noastră. Mutați aparatul. Cât despre 9, din cele culese la Siguranță reiese că a fost văzut intrând în casa lui 4. Mai mult nu știe. Multă atenție la canal²⁶⁷. Schimbați toți oamenii și de aici, și de jos. Mai cu seamă că au vorbit de fața de la mansardă²⁶⁸.

Cu salutări tovărășești,

M. și M.

1 = THEA²⁶⁹

2 = ROZICA²⁷⁰

3 = MULER²⁷¹

²⁶⁶ De la Moscova (nota editorilor).

²⁶⁷ Cu sensul de "legătură conspirativă".

²⁶⁸ Formulă conspirativă, desemnând probabil locul de întâlnire al CC al PCdR.

²⁶⁹ Thea = Thea Lupu, verișoară a lui Iosif Chișinevski.

²⁷⁰ Rozica - neidentificată.

²⁷¹ Muler = Eugen Müller.

- 4 = MARGHI²⁷²
 5 = MIȘU²⁷³
 6 = SILVIA²⁷⁴
 7 = EUGEN²⁷⁵
 8 = MARCU²⁷⁶
 9 = VALER²⁷⁷
 10 = LOB ANDREI
 11 = BALOGH²⁷⁸
 12 = LAPKA²⁷⁹
 13 = ANGHELIU²⁸⁰
 14 = PECEF²⁸¹

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 279, c. 33-38

43. [1941] - *Scrisoare adresată din închisoare conducerii Partidului Comunist din România de Teohari Georgescu, referitoare la împrejurările arestării sale de către agenții Siguranței.*

Dragi tovarăși,

În legătură cu arestarea mea, vă comunic următoarele: I. Am fost arestat în ziua de 24. IV, când am mers în casa lui 1, de doi agenți care se găseau în casă. Asupra mea nu s-a găsit nimic. Bani numai 1000 lei. 1 era deja arestată de la 23. IV; la Siguranță am aflat și de ceilalți arestați. Când am fost luat la cercetări a doua zi, prima întrebare care mi s-a pus a fost: “De când ai venit în țară?” Am răspuns că “am fost tot timpul în țară”; atunci mi s-a spus: “Nu ai plecat tu anul trecut la Moscova împreună cu 2 chemați de 3 în luna iunie, pe la 12 iunie?” Am fost scandalizat de această acuzație și am respins-o. Atunci a mai adăugat: “Nu ați plecat voi din Cernăuți-Cosmeni?” etc. Am spus că nu știu nimic. “Crezi că noi nu avem oamenii noștri care ne informează? Am crescut oameni de la celulă până sus.” M-a întrebat dacă 2 s-a reîntors. La toate aceste întrebări, nu am mai răspuns nimic. Am fost dus apoi în fața unui alt anchetator, Stelian care mi-a vorbit despre Secretariatul provizoriu și despre Secretariatul din care a[u] făcut parte 2, 4, 5, 6.

²⁷² Marghi - neidentificată.

²⁷³ Mișu = Iosif Chișinevschi (?).

²⁷⁴ Silvia = Paraschiva Breiner.

²⁷⁵ Eugen = Gavrilă Birtaş (?).

²⁷⁶ Marcu = Teohari Georgescu.

²⁷⁷ Valer = Ștefan Foriș.

²⁷⁸ Balogh = Elena Balogh (?).

²⁷⁹ Lapka - neidentificat.

²⁸⁰ Angheliu = Emilian Angheliu.

²⁸¹ Pecef - neidentificat.

Ca să mă convingă mai mult, mi-a arătat o schemă a organelor de partid în cap cu Secretariatul din care am făcut și eu parte, am răspuns din nou că nu știu nimic. După aceasta, a început ancheta asupra arestării mele. Declarația mea o știți: nu o cunosc pe 1, 7 și nu recunosc nici o altă acuzație. După două-trei zile, am fost adus în cameră, unde ședea 7 cu capul în jos. Am fost scos imediat și readus peste ½ oră. “Dacă ești deștept, cred că ai înțeles că s-a întâmplat ceva important”. Am făcut o figură mirată, a continuat mai departe: “Nu mai este nevoie să-ți spun că te cheamă Marcu”. Apoi mi-a citit declarația lui 7. Cred că ați citit-o, o serie de neadevăruri grosolane. În primul rând, nu i-am dat nici un ban, în al doilea nu am cunoscut-o din timpul lui 8. Am respins aceste afirmații și am cerut o confruntare, crezând că voi reuși să o readuc la realitate. Am fost confruntat a doua zi, fiind ținut cu spatele la ea. “Îl cunoști?”, a fost întrebată. “Da!”, a răspuns ea. “De când?”, “Din timpul când trăia bărbatul meu”, a răspuns ea. “Minți cu nerușinare!”, i-am strigat eu. “Cine minte?”, a fost întrebată ea. Această întrebare i-a fost repetată de mai multe ori. Credeam că se mai reculege. Dar răspunsul ei a venit: “Eu nu mint!”, cu alte cuvinte mințeam eu. După aceea, când am fost adus din nou în fața lui, Stelian mi-a spus că 7 și 9 au fost mai deștepți ca mine. Am mai fost dus în fața unui inspector, care m-a amenințat cu moartea dacă nu le spun unde se găsește tipografia. Am răspuns că nu știu nimic. De confruntat, am mai fost cu 1, pe care nu am recunoscut-o, așa cum a făcut și ea. Casa în care stau nu am dat și pentru o justificare la Consiliul de Război am spus că am stat la prietenul din Colentina care e plecat în Ungaria. Acestea sunt faptele de la arestare până la Consiliu. Acum am să vă spun părerea mea în legătură cu toate aceste evenimente.

1) Căderea se datorește următoarelor cauze:

a) faptului că căderea lui 1 nu a fost cercetată așa cum trebuia și abia la Siguranță află că 11 era cunoscută de 10 și a fost dată. Astfel, Siguranța, prin cartea de imobil, a putut afla căderea ei;

b) faptului că chiar atunci când s-au cercetat căderile, cum a fost cazul din Galați din decembrie 1940 și constatând că fata²⁸² care a predat materialul Galațiului a fost filată, lucru pe care l-am transmis lui 9 cu mențiunea de a scoate imediat fata din muncă, cu toate că 9 a spus că a izolat fata, în realitate nu a luat nici o măsură. Eu aflu la cercetarea căderii că fata cu pricina este 1. Aici, 9 și 12 aruncă vina unul pe altul;

c) faptului că m-a mințit, spunându-mi că nu primește pe nimeni în casă și în realitate la ea a venit de patru ori în luna aprilie 13 care era tehnica UTC-ului;

d) faptului că 7 a mers acasă la ea, de unde putea să fie urmărită. Eu cred că rapoartele de filare ale Siguranței sunt făcute cu un scop de a se trage concluzii greșite asupra cauzei căderii. Deci nu trebuie să privim numai într-o singură direcție, ci să privim întreg complexul de împrejurări care a putut să ducă la cădere. Lipsa de vigilență, de conspirație și neglijența au dus la această cădere. Astfel, deși

²⁸² Predarea materialelor către organizațiile locale se făcea prin intermediul femeilor membre ale PCdR, deoarece se considera că acestea treceau mai puține suspiciuni poliției; ele erau denumite conspirativ “fete” sau “tehnice”.

eu trebuia să știu ce se întâmplă mai cu seamă cu oameni de răspundere, aflui abia la consiliu că 12 a informat pe 9 că a fost urmărit de o mașină mică și 9 nici nu se obosește să-mi aducă la cunoștință. A trecut cu o ușurință condamnabilă peste acest fapt important, tot așa cum s-a considerat ca stare nervoasă faptul că 12 a atras atenția că casa lui este urmărită. Consider ca o călcare a regulilor de conspirație că în casele de locuit ale membrilor Secretariatului se făceau ședințe sau întâlniri.

De asemenea, faptul că 11 mergea la biroul lui 14 pentru chestiuni personale arată că 14, deși a făcut muncă tehnică ani de zile, nu cunoștea regulile elementare de conspirație²⁸³. Deși am avut munca pe care o știți, la Siguranță nu au știut nimic despre prezența mea în București, nu mi s-a vorbit despre nici o întâlnire. Nu vreau să spun că nu am nici o vină. Rămâne să cercetați voi și să hotărâți. Nu trebuie să spun că mi-a fost imposibil ca în fața împrejurărilor în care m-am găsit să ajung ca toții să aplice în viață sfaturile date de mine.

De exemplu: a) cer hotărât lui 1 să nu vină în contact cu nimeni și ea face contrariul; b) comunic lui 11 să nu mai meargă la 14 și el continuă mai departe; c) am cerut ca 9 să nu mai meargă ziua în oraș și a crezut că sunt exagerat; d) am fost împotriva ca 7 să meargă acasă la mama și totuși a mers; când voi veți cerceta toate aceste lucruri, veți dovedi în ce măsură am avut dreptate, v-am mai comunicat o dată și o repet din nou. Cred că Siguranța și-a păstrat un fir după care să facă mai târziu noi arestări. Pentru aceasta cred că: a) casele folosite de Secretariat până la căderea noastră să nu mai fie folosite; b) de asemenea, toți oamenii tehnici să fie scoși din muncă; c) aparatul să fie desființat; d) 15 să ia măsuri, a avut legături cu 1; e) după cele spuse de 9, i s-a vorbit de un bărbat înalt care a fost văzut intrând la el acasă, așa că 2 să fie atent; f) 16, 17 să fie scoși din muncă, deoarece au fost filați.

Acum, tovarăși, am să-mi spun părerea mea în legătură cu cele aflate la Siguranță. Drept să vă spun, am rămas trăsniț de cele auzite. Siguranța a avut informații de așa natură că este imposibil să le fi furnizat altcineva decât un membru al Secretariatului existent până în iunie 1940. Din iunie până astăzi se pare că Siguranța a pierdut sursa de informații. Un rezumat al celor aflate: a) Secretariatul despre care vorbește Siguranța sunt [sic!] acelea din care a făcut parte 14; b) despre Secretariatul Provizoriu; c) despre plecare²⁸⁴, știindu-se timpul exact; d) despre plecare, știindu-se timpul exact²⁸⁵; e) lui 9, i i-a vorbit despre 18 că ea ar fi avut sarcina să ne conducă până la graniță. Toate aceste informații nu putea să le dea altcineva decât un om din mijlocul nostru. Vă puteți da seama ce înseamnă pentru mine ca în situația aceasta, când nu am materialul adunat la Siguranță, să mă pronunț asupra provocatorului. După toate aparențele, totul apasă asupra lui 4. Este greu să arunci o astfel de acuzație asupra unui om care nu mai există, însă trebuie să se facă lumină. Voi puteți acum, când vă găsiți în posesia acestor documente și în posibilitatea să culegeți noi elemente, să faceți lumină. Cred că are mare

²⁸³ Subliniere în textul original.

²⁸⁴ Plecarea lui Ștefan Foriș și a lui Teohari Georgescu la Moscova, în iunie 1940.

²⁸⁵ Repetiție în textul original.

importantă să cercetați informațiile date de 19 în legătură cu provocatori din mișcare. Ar avea posibilitatea, dând numele informatorului, să se afle o serie de informații noi, care ar ușura cercetările. Repet încă o dată faptul că, de la moartea lui 4, Siguranța pare că este lipsită de informații. Îmi întărește convingerea că 4 a fost informatorul. Acestea sunt concluziile la care am ajuns după ce am frământat mult timp toate aceste probleme. Acum, în legătură cu purtarea la Siguranță, 7 și 9 s-au purtat ca niște trădători. 7 nu a fost măcar bătută. Atât 7, cât și 9 este posibil să fi vorbit verbal mai mult. Ce este și mai trist e faptul că la închisoare nu prea își dau seama de actul lor. Își păstrează calmul și liniștea și chiar veselia. Parcă ar fi inconștienți. 1 și 11 s-au purtat admirabil. Au fost așa cum nu m-am așteptat. 7 și 9 au de învățat de la aceste două fete. Dacă nu ar avea călcarea regulilor conspirative, ar merita toată lauda.

Acum, câteva cuvinte despre proces. Cred că, așa cum a fost apreciată situația, că ar fi posibil să se aplice pedeapsa cu moartea nu a fost tocmai just. Iar pe de altă parte, atunci când nu faci proces politic și se scoate manifest în care sunt puse în cap s-a creat o situație că apărarea să vină și să arate că manifestul ar fi opera Siguranței și noi să nu putem să luăm atitudine. Noi așteptăm din zi în zi să plecăm mai departe. Sunt foarte dornic să pot să aflu care este părerea voastră în legătură cu căderea, cu informațiile și procesul. Sunt cinci săptămâni de când mă roade căderea, mai cu seamă că tovi de sus au atras atenția asupra măsurilor de luat ca să evităm astfel de lovituri pentru partid. Am toată încrederea că veți lua toate măsurile ca munca să meargă și astfel de greșeli să nu se mai întâmple.

Cu salutări tovarășești,
Marcu

- 1 = THEA²⁸⁶
- 2 = VALER²⁸⁷
- 3 = DRAGANOV²⁸⁸
- 4 = NICU²⁸⁹
- 5 = LEIBOVICI ZIGU
- 6 = LUCA²⁹⁰
- 7 = SILVIA²⁹¹
- 8 = BELA²⁹²
- 9 = EUGEN²⁹³
- 10 = MULER²⁹⁴

²⁸⁶ Thea = Thea Lupu.

²⁸⁷ Valer = Ștefan Foriș.

²⁸⁸ Draganov = Boris Ștefanov.

²⁸⁹ Nicu Tudor, fost secretar al organizației PCR din București; mort în vara anului 1940.

²⁹⁰ Luca = Vasile Luca (?)

²⁹¹ Silvia = Paraschiva Breiner.

²⁹² Bela = Bela Breiner.

²⁹³ Eugen = Gavrilă Birtaş (?)

²⁹⁴ Muler = Eugen Müller

- 11 = MARGHI²⁹⁵
12 = MIȘU²⁹⁶
13 = LEIBOVICI ROZICA
14 = SORICA²⁹⁷
15 = SANDU²⁹⁸
16 = SANIA²⁹⁹
17 = ZIDARU³⁰⁰
18 = STELA³⁰¹
19 = TITUS³⁰²

Rog comunicați primirea acestei scrisori.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 279, c. 19-32

44. 1942 ianuarie 7, Kuibâșev - Scrisoare semnată S. Aurel, adresată Anei Pauker, referitoare la situația unui comunist român aflat în URSS, arestat de către autoritățile sovietice.

Scumpă tovarășă Ana,

Aflați despre mine că mă găsesc în plină sănătate, ceea ce vă doresc și dumneavoastră. După cum știți, eu, după ce am plecat de la Ufa, m-am oprit în Kuibâșev. Aici nu voi sta prea mult, cred că în curs de câteva zile mă voi transporta în Moscova.

Acum, eu sunt clarificat despre ce muncă este vorba, însă nu știu cum s-a organizat definitiv ceea ce trebuie să fac; în orice caz, este vorba despre ceva foarte serios. Eu sunt destul de entuziasmat pentru această muncă, însă îmi pare rău că, în niște exerciții ce le-am făcut, deocamdată medicul chirurg s-a opus și a dat o rezoluție negativă; dat[ă] fiind cauza defectelor mele fizice, eu totuși continuu cu insistență de a proba. Mi s-a promis că mi se va îndeplini dorința, luându-mi responsabilitatea asupra mea. După cum cred că mă înțelegeți din aceste rânduri, planul d-voastră, despre care m-ați informat în Ufa, a căzut, lucrurile s-au schimbat aici. Cum în această privință nu vă pot scrie prea mult, mă opresc aici. De voi avea posibilitatea a vă scrie, eu vă voi scrie.

Tovarășă Ana, aici, în câteva rânduri, mă voi căzni a vă explica o mică istorie în legătură cu un tovarăș român ce întâmplător l-am întâlnit aici și în oraș și am discutat câteva momente, neavând prea mult timp.

²⁹⁵ Marghi - neidentificat.

²⁹⁶ Mișu = Iosif Chișinevschi (?)

²⁹⁷ Sorica - neidentificată.

²⁹⁸ Sandu = Nicolae Drăgușin (?)

²⁹⁹ Sania - neidentificat.

³⁰⁰ Zidaru = Petre Gheorghe.

³⁰¹ Stela = Stela Bacalu (?)

³⁰² Titus = Lucrețiu Pătrășcanu (?)

Este vorba de studentul acela din București, utecist, ce ne informase tovarășul Draganov³⁰³ că lucrează bine printre soldații români aici, cred că știți, acel student ce ajutase tovarășului Draganov să scrie ceea ce ați primit dumneavoastră în Moscova.

Eu l-am găsit aici cam demoralizat. El mi-a povestit că a fost scos de acolo, că Șlepoi³⁰⁴ l-a informat că el va veni în Moscova, unde are să vă vadă pe dumneavoastră și o să primească o nouă muncă. El zice că plecase în foarte bune condițiuni, fiind însoțit chiar de cineva din partea autorităților. Însă în Moscova a fost băgat la închisoare și păzit ca un răufăcător. După o lună, a fost transportat în Kuibășev sub stare de arest, unde de asemenea a fost băgat la închisoare. El mi-a povestit că a trăit destul de incomod. El de asemenea mi-a povestit că în acest timp a vrut să scrie o scrisoare către dumneavoastră și una către tovarășul Beria, ca să i se explice care este cauza că el se găsește în această situație. Nu știu bine încă pentru ce nu a reușit să scrie acele scrisori.

Când eu l-am găsit, el era liber, însă își manifesta părerea de rău că simte că nimeni nu are încredere în el.

După cum dumneavoastră știți, eu îl cunoșteam din București, pentru aceasta el m-a rugat să intervin să i se explice pentru ce el are această situație. Desigur că eu nu am nici un drept de a face acest lucru. Eu i-am explicat că poate a fost o confuzie întâmplătoare.

Pentru aceasta, eu am găsit de cuviință a vă pune în cunoștință cu această neplăcută istorie a acestui om. El ca sănătate nu se simte prea bine și zice că este boalăș [sic!] de inimă. Așa că eu vă trimit această informație ce am găsit de cuviință că este necesară pentru dumneavoastră și cred că nu ar fi rău să vă interesați ce situație a avut acest om, fiind în folosul nostru de a cunoaște oamenii.

Cu aceasta, termin și vă transmit călduroasele mele salutări, dorindu-vă sănătate și spor la muncă, în anul acesta și cred că, de vom fi sănătoși și în viață, ne vom întâlni în alte munci și în alte lucruri.

Transmit salutări, de asemenea, prietenelor și prietenilor de acolo.

Primiți salutul meu, S. Aurel

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 191, c. 6-8

45. [1942] ianuarie 10 - Scrisoare nesemnată a unui comunist din lagăr, în care acesta își face autocritica pentru implicarea sa într-o acțiune fracționistă.

10 I 194[2]

În ultimele zile, în organizația noastră de p[articid] s-au întâmplat lucruri de o gravitate într-adevăr alarmantă. Unitatea, cel mai scump patrimoniu al

³⁰³ Draganov = Boris Ștefanov.

³⁰⁴ Vasile Șlepoi.

p[artidului] nostru, era amenințată de o acțiune care are trăsăturile tipice ale muncii fracționiste. În această acțiune m-am găsit și eu.

Să reconstitui faptele.

Am fost chemat la o ședință, inițiativa era a p[reședintelui]³⁰⁵. Am consimțit să iau parte la această consfătuire. Este adevărat, eu n-am știut că p[reședintele] nu e m[embru] de p[artid] și deci nu putea să ieie inițiativa și să participe la o consfătuire, unde trebuia să se discute o serie de chestiuni de ordin partinic.

Dar chiar dacă era m[embru] de p[artid], era această consfătuire în concordanță cu principiile organizatorice ale p[artidului] nostru? Hotărât nu!³⁰⁶ Am știut eu aceste lucruri? Fără îndoială că da! Și totuși m-am lăsat antrenat într-o asemenea acțiune. Am dovedit în acele clipe lipsa tăriei de caracter și a spiritului de vigilență. E adevărat, o voce interioară îmi spunea că este greșit și nesănătos ceea ce facem. Dar eram prea copleșit de influențe exterioare ca această voce interioară sufletească să se poată impune. Discuțiile la această consfătuire se desfășurau într-un cadru lipsit de spiritul partinic. Concluzia ce s-a tras la urmă a fost necesitatea unei conferințe de partid. Ideea unei conferințe de p[artid] o aveam mai [de]mult, dar cu totul în alte forme și metode doream să o propun. Forma la care am trecut însă să propunem conferința, călcând principiile organizatorice de p[artid], poartă trăsăturile tipice ale fracționismului și constituie o muncă fracționistă. Nu vreau să mă mângâi pe mine însumi căutând să justific sau să explic. Vreau să privesc realitatea lucrurilor așa cum se prezintă, bolșevicește [sic!], cu curaj.

E adevărat, buna noastră credință nu e pusă de nimeni la îndoială, intențiile noastre au fost cinstite, dar în ce forme proaste și antipartinice au fost ele folosite reiese foarte clar acum.

A fost apreciat că antrenarea noastră în această acțiune se datorește unor influențe străine de clasă, contrarevoluționare, ce au pus stăpânire în anumite clipe pe noi.

Aprecierea este justă. Influențele străine de clasă se strecoară de multe ori pe neobservate, pe nesimțite, de pun stăpânire în anumite clipe pe tov[arășii] de bună credință și îi antrenează în acțiuni ce de fapt sunt antipartinice.

Pericolul influențelor străine, în condițiile concrete ale lagărului, este foarte acut.

Că ele m-au putut antrena, grefându-se pe un fond de adâncă indignare ce a existat în mine, împotriva unei anumite stări de lucru în org[anizația] de p[artid], este doar o explicație și încă nu deplină, cu atât mai puțin este însă o justificare. Nu pot justifica nimic, nimic absolut, decât recunoscând deschis cu curaj, bolșevicește, greșeala mea, recunoscând tot atât de deschis că un comunist nu se poate face vinovat, n-are dreptul să se facă vinovat de asemenea greșeli.

³⁰⁵ Referire probabilă la Ovidiu Șandru.

³⁰⁶ Sublinieri în textul original; vezi și mai departe.

Știu că voi fi sancționat, este dureros pentru mine, așa cere însă interesul p[artidului] nostru, așa trebuie să se facă.

Voi suporta însă ca un comunist consecințele greșelii săvârșite. Și prin munca ce o voi depune în viitor voi dovedi că sunt și voi rămâne un devotat și credincios m[embru] al PC.

Cer ca această scrisoare să fie adusă în fața tuturor comuniștilor.

Învățămintele sunt prețioase. În ciuda dușmanilor unității, dușmăniile vor cimentă și întări și mai puternic unitatea p[artidului] nostru.

Cu salutări comuniste

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 138, c. 161

46. 1942 ianuarie 23, Moscova - Scrisoare a lui Constantin Doncea către Ana Pauker, cu privire la îmbunătățirea activității secției de limbă română de la Radio Moscova.

23 ianuarie 1942

Tovarășă Ana!

Mă folosesc de această ocazie spre a-ți comunica câteva chestiuni a căror existență eu o socotesc anormală și care cere [sic!] o normalizare cât mai urgentă.

Este vorba despre munca în redacția română de la Radio Comitet.

Eu cred că Spiru³⁰⁷, din cauza căruia este această situație, din toate punctele de vedere, nu poate să mai fie conducătorul redacției românești.

De ce? El nu cunoaște limba română, fapt care face ca emisiunile, din punct de vedere al limbii, să sufere mult și asta naște discuții. El nu se pricepe să organizeze nici emisiunile pentru a fi superioare politicește și din punct de vedere calitativ și se nasc discuții care lui nu-i plac.

Oare dacă lui îi lipsesc toate aceste calități, nu este clar că lucrurile trebuiau să ajungă unde au ajuns acum? De aceea, eu cred că așa cum a mers în ultimul timp și cum merge acum, nu trebuie să meargă mai departe. Spiru trebuie înlocuit.

În ceea ce privește organizarea și pentru bunul mers al redacției, eu propun următoarele:

În locul lui Spiru să fie numit Dinu.³⁰⁸

De ce Dinu? Iată de ce: Dinu cunoaște limba română, este un bun organizator, este un redactor priceput și cu experiență. Mai mult, din punct de vedere politic, Dinu este superior lui Spiru. El nu ar neglija munca redacției pentru a scrie articole toată vremea pentru alte redacții. Egoismul de avar îl înăbușă pe Spiru. Și, dat fiind că Dinu este un tovarăș capabil, ar putea impune o atmosferă partinică, sănătoasă în redacția română, nu ca cea de acum.

³⁰⁷ Spiru - neidentificat.

³⁰⁸ Dinu = Alexandru Farcaș.

De ce nu propun eu pe Manole³⁰⁹ în locul lui Spiru? În primul rând, Manole refuză de a fi redactor responsabil. Din cauza mării surmenări, i s-a ivit din nou boala veche, însă nu într-o formă gravă (aceasta s-a petrecut când noi eram la Kuibâșev) și din care cauză o săptămână nu au avut loc emisiunile române.

Manole este foarte bun tovarăș și capabil, dar boala îl împiedică. Acum, când ar trebui să se odihnească puțin, el tot nu poate, pentru că Spiru este incapabil să traducă și să redacteze traduceri și toată greutatea muncii cade tot pe spinarea lui Manole.

Cu ajutorul lui Dinu, el ar putea să facă și mai mult pentru redacție, și să-și păstreze și sănătatea. În ceea ce privește dicatori[i]³¹⁰: Manole citește mai bine decât cum citesc eu, de asemenea mai bine ca mine citește și Dinu; Caterina³¹¹ și Germina³¹² sunt de asemenea bune dictore, care pot vorbi într-o limbă românească curată și plăcută. Trebuie înlăturat de la microfon Tisminieschi³¹³. El nu este un bun dicator și numirea lui [ca] dicator de către Spiru arată numai (hai să zic așa!) indiferența lui Spiru față de emisiunile în limba română. Tisminieschi este un [bun] traducător și el se poate dezvolta în această muncă. El nu este un bun dicator.

În ceea ce privește serviciul de redactor pe care îl are Dinu la editură, această muncă nu va suferi.

Până la luarea mea de aici, eu voi da ajutorul meu atât cât cunoștințele mele pot să dea, însă eu sper că voi fi pus la o altă muncă, în care aș putea aduce mai mult folos PCR, cauzei noastre și popoarelor din România.

A doua chestiune căreia eu te rog să-i dai atențiune este următoarea. A face să dispară atitudinea nesănătoasă care a fost așa de mult ridicată și cultivată de Draganov - asupra faptului că Dinu trebuie privit ca unul care a greșit cândva.

Dinu nu și-a ascuns greșeala sa din trecut față de partid. Și cred că pe baza faptelor și a muncii depuse de el în șirul de ani care s-au scurs, trebuie să dăm uitării această greșală, a nu mai scoate în permanență ca o stafie această greșală săvârșită acum 12 ani.

Eu spun aceasta pentru că acum, nu de mult, s-au făcut apropouri la greșeala lui din trecut.

Aceste lucruri eu am vrut să ți le scriu de mult timp, chiar prin tovarășul Golico Burcă³¹⁴, dar nu am reușit. Profit de faptul că aici se găsește tovarășul Aurel³¹⁵, care va veni acolo și-ți va da această scrisoare.

Cu salutări comuniste,

Doncea

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 191, c. 41-44

³⁰⁹ Manole - neidentificat.

³¹⁰ În sensul de „speaker”-i.

³¹¹ Caterina - neidentificată.

³¹² Germina - neidentificată.

³¹³ Tisminieschi [Tismenenschi, Tismăneanu] Leonid = membru al “aripii externe” a PCdR, voluntar în războiul din Spania, în cursul căruia își pierde un braț; după încheierea războiului din Spania, se refugiază în URSS.

³¹⁴ Golico Burcă - neidentificat.

³¹⁵ Aurel = Mircea Biji (?)

47. 1942 ianuarie - Rezoluția Comitetului Central al Partidului Comunist din România cu privire la necesitatea constituirii Frontului Unic Muncitoresc și a Frontului Patriotic.

Rezoluția Comitetului Central al Partidului Comunist din România

1. De la atacul criminal antisovietic la războiul mondial

Situația internațională e caracterizată prin trei evenimente de importanță mondială.

Primul: trecerea eroicei Armate Roșii de la defensivă la ofensiva glorioasă³¹⁶.

Ofensiva turbată a fascismului german pentru ocuparea Moscovei, Leningradului și Caucazului s-a prăbușit cu uriașe pierderi pentru hoardele hitleriste. Armata Roșie, sprijinită pe întregul popor și condusă de tovarășul Stalin, a trecut la ofensivă, începând cu eliberarea orașului Rostov. Cotropitorii canibali se retrag în dezordine, lăsând pe câmpiile de luptă zeci și sute de mii de morți și un enorm material de război pe toată întinderea frontului. Legenda despre invincibilitatea armatei lui Hitler s-a spulberat. Tovarășul Stalin a spus în discursul său din 3 iulie: “Această armată n-a întâlnit încă nici o rezistență serioasă pe tot cuprinsul frontului european. Numai aici, la noi, pe teritoriul nostru, ea a întâlnit prima opunere serioasă și ca rezultat, cele mai bune divizii ale lui Hitler au fost sfărâmate de Armata Roșie, ceea ce înseamnă că și această armată a lui Hitler poate și trebuie să fie zdrobită, cum au fost zdrobite armatele lui Napoleon și ale lui Wilhelm.”

Tovarășul Stalin a arătat factorii care duc la zdrobirea inevitabilă a fascismului german, subliniind factorul moral: “Armata noastră, care are ideea apărării patriei, naște și trebuie să nască eroi. La cotropitori, ideea este de a cotropi țări străine. Ei nasc și trebuie să nască jefuitori de profesie, lipsiți de reazem moral, care descompun armata germană. Chiar și prin simplul fapt al decăderii morale la nivelul fiarelor sălbatice, tâlharii cotropitori germani sunt sortiți la pieirea sigură.” Hoardele fasciste sunt nevoite să acționeze în mediu dușman lor, cu un imens spate al frontului dezorganizat de eroicii partizani sovietici. Armata Roșie luptă în mediul ei de naștere, sprijinită pe întregul popor sovietic în apărarea patriei lor. Cotropitorii hitleriști au subjugat națiunile europene și au vrut să subjuge întreaga omenire. Partidul național-socialist al hitleriștilor nu este nici partid național, nici socialist. El este partidul imperialismului german, cel mai prădalnic și banditesc imperialism din toată lumea. Partidul lui Hitler este dușmanul de moarte al socialismului, partidul cel mai reacționar al bandelor negre. Hitler, Göring și comandanții hoardelor fasciste, verbal și în scris, ordonă jefuirea, pângărirea și asasinarea populației pașnice și lipsită de apărare. În nota tovarășului Molotov din 6 ianuarie adresată tuturor statelor, afară de Germania fascistă și sateliții ei, s-a documentat prin sute și mii de fapte, care înseamnă o infimă parte numai a tuturor atrocităților vandalice a[le] fiarelor hitleriste, jefuirea, pângărirea și asasinarea

³¹⁶ Subliniere în textul original; vezi și mai departe.

bătrânilor, femeilor, copiilor, ostașilor roșii răniți în spitale, îngroparea și arderea de vii a miilor de oameni și copii cu o bestialitate canibalică nemaicunoscută încă în istoria omenirii. Guvernele țărilor cotropite din Europa s-au întrunit într-o conferință la Londra și au hotărât ca după zdrobirea lui Hitler să sancționeze asupra toate crimele bestiale comise de fiarele hitleriste.

În afară de factorul moral, există încă trei factori fundamentali, care duc la zdrobirea inevitabilă a bandelor hitleriste.

Primul factor este nesiguranța spatelui frontului Germaniei hitleriste, nesiguranța "noii ordini europene". Popoarele cotropite din Europa, încurajate de victoriile Armatei Roșii se ridică tot mai mult împotriva ocupanților hitleriști. "Numai prostănacii lui Hitler din Berlin nu pot înțelege că popoarele subjugate se vor răscula împotriva tiraniei hitleriste".

Al doilea factor este subreziența Germaniei însăși față de țăria regimului sovietic care, contrar speranței cotropitorilor fasciști, s-a dovedit cel mai solid regim din lume, bazat pe alianța muncitorilor și țăranilor, pe amicitia popoarelor sovietice. Doi ani și jumătate de război sângeros și tâlhăresc au creat o atmosferă dușmănoasă, antigermană în toată lumea. Imensele jertfe și foamea poporului german, precum și înfrângerea armatei lui Hitler a[u] produs revolta poporului german. Germania este un vulcan gata să erupă și să înmormânteze pe aventurierii hitleriști.

În al treilea rând, tovarășul Stalin a spus: "Războiul modern este războiul popoarelor. Va câștiga acela care va avea superioritate în producția motoarelor. Dacă unim producția de motoare a Statelor Unite, Angliei și a noastră, vom căpăta o superioritate în motoare, o producție de trei ori mai mare ca a Germaniei."

Declarația lui Roosevelt este [că] vor produce în 1942: 60.000 avioane, 45.000 tancuri, 20.000 tunuri antiaeriene, 8 milioane tone de vase comerciale, iar în 1943: 125.000 avioane, 75.000 tancuri, 35.000 tunuri antiaeriene și 10 milioane tone de vase.

Al doilea eveniment fundamental al situației internaționale este transformarea războiului în război mondial.

Sângerosul Hitler, în urma înfrângerii armatei sale din Uniunea Sovietică și de frica unui al doilea front în Europa, care va apare în curând, a împins clica militară din Japonia la atacul prin surprindere împotriva Statelor Unite și Marii Britanii în Pacific. Imperialismul fascist german a întins războiul de jaf și cotropire pe toate cele cinci continente ale pământului. În manifestul său din 26 iunie, CC al PCR a spus: "Mii și sute de mii de bărbați, femei și copii români vor fi uciși pentru pofta bestială de dominație și de jaf a clicii fasciste din Germania. Această clică vrea să subjuge prin foc și sabie toate popoarele lumii, după ce a cotropit aproape toate țările Europei. Uniunea Sovietică, bastionul neclintit al libertății și păcii tuturor popoarelor, a stat în calea incendiatorilor fasciști de război, care vor să arunce tot globul pământesc în flăcările războiului nimicitor." Prin dezlănțuirea războiului în Pacific, Hitler a căutat să întârzie formarea unui al doilea front în Europa, să slăbească frontul sovietic și să dezorganizeze furnizarea materialelor de

război din America. Înfrângerea armatei hitleriste, puterea crescândă a eroicei Armate Roșii, au făcut ca Japonia să renunțe la atacarea Uniunii Sovietice și să atace la sud popoarele din teritoriile Marii Britanii și Statelor Unite:

Al treilea eveniment hotărâtor în situația internațională a fost încheierea alianței de la Washington între cele 26 [de] țări în frunte cu Uniunea Sovietică, Marea Britanie, Statele Unite și China, împotriva tiraniei hitleriste.

Atacul perfid, prin surprindere, al Japoniei după comanda și metoda lui Hitler, a avut ca răspuns declarația de alianță a celor 26 state de [la] Washington. Această declarație a fost urmată de comunicatul anglo-sovietic de la Moscova în urma vizitei lui Eden. Comunicatul proclamă: Prin coaliția tuturor popoarelor iubitoare de libertate se va duce lupta până la completa zdrobire a Germaniei hitleriste. Pentru asigurarea unei păci durabile și pentru o viață liniștită a popoarelor, se vor lua măsuri în comun, astfel ca după nimicirea hitlerismului să nu se mai repete în viitor o nouă agresiune din partea Germaniei. Acesta este triumful întârziat al politicii de securitate colectivă dusă de Uniunea Sovietică încă dinainte de război.

Tovarășul Stalin a spus: “Ei³¹⁷ au căutat mai întâi să creeze o coaliție împotriva Uniunii Sovietice, să atragă Statele Unite, Marea Britanie și celelalte țări în această coaliție împotriva noastră și să izoleze țara noastră de aceste puteri”. Hitler a trimis pe Hess să convingă pe conducătorii Angliei și Statelor Unite pentru formarea unui bloc “contra bolșevismului”. Însă planul lui banditesc n-a reușit și Uniunea Sovietică nu numai că n-a fost izolată, dar în frunte cu Uniunea Sovietică, Statele Unite și Marea Britanie, s-a format blocul celor 26 state pentru nimicirea tiraniei hitleriste. Astfel, s-au împlinit cuvintele marelui Stalin rostite la 3 iulie: “În acest război nu vom fi singuri, cu noi vor fi toate popoarele Europei, împreună cu poporul german. Războiul nostru pentru independență se va contopi cu lupta popoarelor Europei și Americii pentru libertățile democratice, împotriva cotropitorilor hitleriști, pentru frontul unic al popoarelor subjugate de armatele fasciste”. Cotropitorii germani hitleriști își încordează ultimele puteri. Ei încearcă să arunce în război ultimele rezerve ale Germaniei fasciste istovite și ale țărilor vasale, pentru salvarea lor. Însă ei trebuie să fie și vor fi zdrobiți. Tovarășul Stalin a spus la 6 noiembrie: “Lenin a distins două feluri de războaie, războiul de asuprire și jefuire - războiul nedrept, și războiul de eliberare - războiul drept. Germanii duc un război nedrept de acaparare. Ei cotropesc teritorii și popoare străine. Toți oamenii cinstiți trebuie să se ridice împotriva lor. Uniunea Sovietică și aliații săi duc un război drept, de eliberare împotriva tiraniei hitleriste. Toți oamenii cinstiți trebuie să sprijine armatele de eliberare ale Uniunii Sovietice și ale Marii Britanii, ca armate liberatoare”. Cauza blocului mondial pentru salvarea omenirii de barbaria sângeroasă hitleristă este o cauză [...]³¹⁸.

³¹⁷ Referire la germani.

³¹⁸ Lipsă în text.

4. Pieirea sau salvarea poporului român

Fascismul german e condamnat la moarte sigură. Aceeași pieire așteaptă pe toți care și-au legat soarta de cotropitorii hitleriști. Guvernul trădătorului Antonescu, la comanda lui Hitler, a declarat și el război Statelor Unite și a târât poporul român în războiul împotriva Marii Britanii și a blocului mondial al celor 26 de state, care reprezintă patru cincimi din omenire. Clica hitleristă de la cârma țării a adus România la un război împotriva aliaților sale de ieri: Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia, Grecia, pe care le-a trădat și la cotropirea cărora a contribuit. Hoardele fasciste zdrobite se retrag în dezordine sub loviturile nimicitoare ale glorioasei Armate Roșii, armata marelui popor sovietic, eliberatoarea popoarelor cotropite. Tovarășul Stalin a spus: “Cotropitorii germani vor un război de exterminare, ei bine, îl vor avea. De azi înainte, misiunea noastră, a armatei noastre și a întregului popor sovietic va consta în aceea de a nimici până la unul pe toți nemții care s-au strecurat pe teritoriul nostru” (raportul tovarășului Stalin din decembrie). Fiara hitleristă Antonescu a pângărit armata română, poporul român și i-a acoperit de rușine în fața omenirii și istoriei. Antonescu și câinii lui hitleriști au dat ordin soldaților români să ucidă, să jefuiască, să violeze, la fel ca și hoardele canibalice ale lui Hitler. Sub comanda banditului Antonescu au fost omorâți cei mai buni fii și fiice ale Bucovinei și Basarabiei, au fost masacrați evreii, bărbați și femei, bătrâni și copii. El personal a poruncit soldaților români să jefuiască și să masacreze populația pașnică, fără de apărare, în Moldova, Ucraina și Crimeea. Sub comanda acestui călău hitlerist, soldații români au masacrat numai la Odessa, într-o singură baie de sânge, 8000 de femei, bătrâni și copii. Nici un fapt canibalic nu va rămâne nerăzbutat. Pe toți soldații prefăcuți în tâlhari și asasini de către sângerosul Antonescu, îi așteaptă moartea sigură în Moldova, Ucraina și Crimeea.

Dacă Hitler nu a putut și nu poate să stârpească eroicele popoare sovietice, el mână la nimicire popoarele aliate, vândute lui de Antoneștii ticăloși, trădători de patrie. Banditul Antonescu a amăgit poporul cu războiul fulger al lui Hitler și “victorie ușoară”. După evacuarea Odessei de către Armata Roșie, el a înscenat cu o parte din armatele reîntoarse din Odessa “parada victoriei”, în frunte cu mareșalul Keitel, trimis de Hitler. Antonescu a trâmbițat atunci poporului că de fapt “războiul e terminat victorios”. Acum el e gata să execute noua comandă a lui Hitler pentru carne de tun. De Anul Nou, în ordinul de zi către armata română, trădătorul Antonescu a declarat: “Datoria noastră e să ducem lupta până la capăt. Altfel, ne-am bătut degeaba și am risipit sângele în zadar”. După ce el a sacrificat floarea tineretului român pentru pofta de jaf și cotropire a lui Hitler, sacrificând aproape 400.000 soldați, morți, schilodiți sau dispăruți, acum el vrea să trimită pe toți românii valizi la moarte sigură pentru salvarea lui Hitler. Executând noua comandă a stăpânului său sângeros, călăul Antonescu a trimis sute de mii de ordine de chemare, încorporează contif[n]gentele 1942, 1943 și pregătește mobilizarea generală. Dacă poporul nu va fi în stare să oprească planul bandiților Hitler și Antonescu, toți soldații români împreună cu hoardele germane vor fi nimiciți până

la unul pe teritoriul sovietic. Dacă poporul român acoperit de rușine nu se va opri din drumul pieirii și dacă nu va alunga de la cârma țării bandele hitleriste trădătoare de patrie, ci va aștepta până la nimicirea fascismului german, România va împărtași soarta catastrofală a Germaniei hitleriste.

Întreaga vlagă a poporului român pentru războiul lui Hitler.

Clica trădătoare a lui Antonescu a vândut plutocraților hitleriști, împreună cu poporul român, și toate bogățiile țării. Aceștia au acaparat industria petrolului (Astra Română, Petrol Bloc, I. R. D. P., Foraky Românească, Creditul Minier etc.), industria fierului (Malaxa, Reșița, Titan Nădlac Călan etc.), industria lemnului (Soc[ietatea] Silvarom). În agricultura țării, societatea germană «Solagra» are monopolul producției și vânzarea semințelor oleaginoase. Ministerul Economiei Naționale și celelalte ministere sunt conduse de consilieri germani în interesul oligarhiei financiare germane și a războiului lui Hitler. Plutocrații germani au acaparat cele mai mari bănci românești (Banca de Credit, Banca Comercială Română, Banca Chrissoveloni). Pflaumer, expertul lui Hitler, conduce “administrația românească” a trădătorului Antonescu în Bucovina, Basarabia și Transnistria și jefuiește tot avutul popoarelor masacrate și cotropite pentru plutocrații germani și războiul criminal a[1] lui Hitler. Germania nu plătește exportul României nici în bani, nici în mărfuri. Banca Reichului datorează Băncii Naționale peste 34 miliarde lei. Prin Banca Reichului, Germania își însușește surplusul de export românesc în celelalte țări cotropite. Întreaga producție industrială și agricolă e blocată pentru războiul lui Hitler. Întreaga vlagă a poporului român se scurge pe Dunăre și căile ferate în Germania și spre fron[t] pentru aprovizionarea hoardelor hitleriste. În interesul războiului lui Hitler, guvernul Antonescu a răpit pâinea zilnică a poporului român, a introdus cartele și micșorează rațiile de pâine la 1,5 kg. pe săptămână. Din grâul luat de la poporul român, guvernul german a fixat în Germania rația de pâine la 2,1 kg. pe săptămână. În provincie de mult a dispărut pâinea, iar mălaiul a devenit un articol de lux. De pe piață au dispărut alimentele, lemnele de foc, îmbrăcămintea caldă etc. Populația săracă nu poate să-și procure produsele de primă necesitate, care se vând clandestin cu prețuri de cinci și zece ori mai mari. Aprovizionarea populației cu alimente a fost trecută sub comanda armatei. După ce se îndoapă milioanele de tâlhari din armatele cotropitoare, Antonescu aruncă poporului numai fărâmurile. Femei, bătrâni și copii fac coadă din zorii zilei și până noaptea în fața magazinelor, distribuțiilor de petrol, depozitelor de lemne de foc etc.

Românii au ajuns sclavii fascismului german

Guvernul, mărinind prețul produselor de stat (tutun, sare etc.), provoacă creșterea scumpetei, dar în același timp oprește ridicarea salariilor muncitorilor pe baza legii “stabilizării salariilor și prețurilor”. Cu baionetele și mitralierele în spate, amenințați cu carcera și Curtea marțială, muncitorii lihniți de foame lucrează 12-16

ore pe zi, în baza legii “muncii în timp de război”³¹⁹. Antonescu a început să vândă lui Hitler ca sclavi muncitori tineri și ucenici români, pentru producția de război din Germania. Acolo ei lucrează cu prizonierii și muncitorii aduși din celelalte țări cotate în locul muncitorilor germani, trimiși pe front, la muncile cele mai grele, cu 16-18 ore de muncă pe zi, în uzinele bombardate de aviația engleză și sovietică. Muncitorii străini care protestează împotriva tratamentului barbar și cer hrană suficientă sunt împușcați pe loc.

Trădătorii de la cârma țării au sărăcit și distrus gospodăriile țărănești pentru războiul lui Hitler. Produsele agricole au fost blocate la prețuri forțate, țărani nu-și mai pot procura materialele industriale de primă necesitate decât cu prețuri de speculă. Prin rechiziții a fost distrus inventarul țăranilor. Pentru bunurile rechiziționate cu forța, țărani primesc bonurile “împrumutului reîntregirii”. Hitler a pus pe consilierul dr. Moritz în fruntea ministerului agriculturii de la noi pentru a forța cultivarea după plan a produselor agricole de care au nevoie cotate hitleriști în războiul lor de jaf și cucerire. Regiuni întregi au fost lăsate fără grâu și mălai. În regiunile muntoase și Moldova băntuie foamea.

Femeile și copiii concentraților mor de foame și de frig, guvernul nu le plătește nici măcar ajutorul de batjocură fixat de el.

Funcționarii particulari și de stat împărtășesc traiul de mizerie și foame al muncitorilor, în timp ce specialiștii trimiși de Hitler și ciracii guvernului Antonescu au lefuri și venituri fabuloase.

Micii meseriași și negustori, zd[r]obiți de impozite și de prețurile de speculă ale materiilor prime, sunt băgați în închisori și lagăre de concentrare pentru sabotaj, dacă nu vând mărfurile lor la prețuri maxime. Guvernul trădătorului Antonescu a început să răpească și ultimul ban al poporului pentru războiul lui Hitler, prin împrumutul forțat al așa-zisei “reîntregiri”. Zeci de mii de români, mutilați în războiul lui Hitler, au devenit cerșetori. Bolile infecțioase și sociale, tifosul, pelagra, tuberculoza se iau la întrecere cu sângerosul Hitler în nimicirea poporului român.

Sub comanda lui Killinger și pentru a abate ura poporului român, guvernul Antonescu continuă jefuirea și masacrarea populației evreiești. În afară de deportare și asasinarea lor în masă, evreii sunt puși la muncă forțată fără salar[iu], pentru mașina de război a lui Hitler. *Ultimii muncitori și funcționari evrei sunt siliți să lucreze mai departe fără salarii.* Prin decret-lege, guvernul îi dezbracă, hainele și rufe lor jefuite sunt predate pentru “Deutsche Wehrmacht” (armata germană).

Prizonierii de război sovietici, care au luptat pentru libertatea poporului român împotriva cotateștilor fasciști, sunt dezbrăcați, torturați și puși la muncă istovitoare, fără mâncare și fără adăpost, fără îngrijire medicală. Bolnavii și cei care îndrăznesc să protesteze împotriva tratamentului canibalic sunt împușcați pe loc.

³¹⁹ Decretul privind regimul muncii pe timp de război, dat la 2 octombrie 1941, prevedea prelungirea duratei săptămânii de lucru de la 56 la 72 de ore.

Crește revolta poporului român

Trădătorul Antonescu, călăul poporului român, caută să înăbușe prin teroare sângeroasă ura și revolta crescândă a poporului împotriva ocupanților hitleriști și a războiului lor tâlhăresc și de jaf. Luptele poporului, începând de la lupta pentru pâine până la lupta eroică a patrioților împotriva ocupanților hitleriști, lovesc în mașina de război a lui Hitler. Killinger, în fruntea Gestapo-ului, conduce înăbușirea luptei poporului român pentru pâine și libertate. Închisorile și lagărele de concentrate sunt ticsite. Împușcările [sic!] patrioților, evreilor și prizonierilor sovietici se țin lanț. Muncitori, țărani, intelectuali, fruntași din partidele burgheze, personalități, generali, femei și bărbați, vârstnici și tineri din toate clasele sociale sunt loviți de teroarea hitleristă. Ocupanții hitleriști și slugile lor, trădătorii de patrie de la cârma țării nu pot opri lupta și revolta crescândă a poporului român, nici cu teroarea sângeroasă și nici cu minciunile lui Goebbels și ale Antoneștilor. Răpirea pâinii poporului, exterminarea lui în războiul imperialist fascist german, duc poporul român, în viitorul cel mai apropiat, la lupta hotărâtoare împotriva ocupanților fasciști și a clicii lor din țară în frunte cu Antonescu.

Muncitorii pornesc din ce în ce mai hotărât la lupta pentru pâine și împotriva războiului lui Hitler. Producția de război în Capitală și în celelalte centre industriale este în continuă scădere. Cu toată pedeapsa cu moartea, ieșirile în masă, încetarea lucrului, devin din ce în ce mai numeroase.

Țăranii ascund cerealele, le vând pe ascuns, refuză muncile forțate, se opun blocării cerealelor și rechizițiilor. Ei vorbesc deschis contra ocupanților și a războiului lui Hitler, în multe părți ajută pe prizonierii sovietici din lagăre și ascund pe dezertori.

Femeile trec la acțiuni mai hotărâte, adunându-se în piețe și în fața magazinelor. În unele orașe au început să se ciocnească cu soldații hitleriști care le răpesc alimentele. Femeile concentraților încep demonstrații[i]le pentru ajutor, pentru pâinea copiilor lor.

Crește nemulțumirea și revolta soldaților în urma lipsei de hrană, suferințelor și tratamentului umilitor din partea armatei germane. Unități întregi au refuzat să intre în luptă și au cerut repatrierea lor. Crește numărul soldaților și al unităților care se predau prizonieri Armatei Roșii. Cazurile de dezertare se înmulțesc și nesupunerea la ordinele de chemare iau un caracter de masă. Crește nemulțumirea și în rândul ofițerilor români. Generalul Rădescu s-a ridicat printr-o scrisoare deschisă împotriva ofensei josnice a lui Killinger la adresa patrioților români. El a fost internat în lagărul de concentrare. Generalii Ciupercă³²⁰ și Orășanu și-au dat demisia din armată, ca semn de protest împotriva continuării războiului. Până și generalii Iacobici, Mazarini și Tătăranu, puși de Antonescu la conducerea Marelui Stat Major, au intrat în conflict cu "mareșalul" trădător, opunându-se trimiterii de noi sute de mii de oameni la moarte în Uniunea Sovietică și a trebuit să

³²⁰ În iulie 1941, un grup de generali români, avându-l ca lider pe generalul Nicolae Ciupercă, a demisionat în semn de protest față de continuarea războiului la est de Nistru.

plece. Frunzașii partidelor democratice părăsesc, sub presiunea poporului român, atitudinea lor pasivă de până acum. Numai un mănunchi de mari moșieri și capitaliști hitleriști, profitorii de război susțin războiul lui Hitler și regimul de trădare națională a[1] lui Antonescu. Fascismul german se folosește împotriva poporului român de organizațiile hitleriste ale șvabilor, sașilor și germanilor, conduse direct de Killinger și de instructorii partidului nazist, aduși în țară. Șefii legionari adăpostiți în Germania îndeamnă pe legionari să lupte împotriva “comunismului” și să trimită poporul român la moarte pentru Hitler. Câțiva șefi trădători de patrie de la cuziști, liberali, profesorul Petrovici, Dănulescu, Dimitriu, Marinescu sprijină regimul de trădare națională a[1] lui Antonescu și războiul lui Hitler.

Poporul român începe să treacă la lupta împotriva tiraniei hitleriste, a regimului său militar-hitlerist și a războiului banditesc. Forțele patriotice se bazează pe toate clasele națiunii, pe naționalitățile asuprite, pe partidele și organizațiile democratice, pe întregul popor subjugat. Înfrângerile grave ale armatei hitleriste, lupta eroică a glorioasei Armate Roșii, formarea blocului mondial de luptă al tuturor țărilor democratice și al popoarelor iubitoare de libertate întăresc rezistența poporului român și grăbesc crearea frontului său unic patriotic pentru lupta hotărâtoare.

3. Munca Partidului Comunist din România în lupta împotriva fascismului german și a lacheilor săi, trădători de patrie din țară

Partidul Comunist din România, avangarda poporului muncitor, este dușmanul cel mai hotărât al ocupanților hitleriști, al bandei de trădători în frunte cu Antonescu. Numai partidul nostru duce lupta activă împotriva călăilor fasciști ai poporului român, aruncat în războiul criminal antisovietic. De la începutul războiului, organizațiile de partid au răspândit manifeste, etichete și au făcut inscripții împotriva războiului banditesc al sângerosului Hitler. Partidul nostru a căutat să organizeze lupta împotriva împrumutului “reîntregirii”, în fabrici și la sate, pentru apărarea hranei și pâinii zilnice a poporului român. E un merit fără discuție al comuniștilor că în Capitală și în provincie s-au pus în fruntea muncitorilor pentru ridicarea salariilor și aprovizionarea cu alimente. În majoritatea cazurilor, ei au reușit să creeze frontul unic al muncitorilor, împreună cu muncitorii social-democrați, național-țărăniști, gardiști și cu cei fără partid.

Succese însemnate au înregistrat comuniștii din Capitală, unde Antonescu, sluga lui Hitler, a încercat să creeze și la noi “frontul muncii”, în interesul războiului Germaniei fasciste. Muncitorii metalurgiști din Capitală chemați la Camera de muncă, nu numai că n-au servit scopul hitleriștilor de a antrena pe muncitori în producția de război și a combate “bolșevismul”, dar s-au pus în fruntea acțiunilor pentru ridicarea salariilor și împotriva împrumutului de război. Comuniștii din toate breslele au început lupta împotriva noilor încercări ale guvernului trădătorului Antonescu de a crea corporațiile fasciste, anunțate cu ocazia plebiscitului. Însă activitatea organizațiilor de partid rămâne cu mult în urma spiritului de revoltă și a luptei maselor împotriva războiului tâlhăresc a[1] lui Hitler.

pentru apărarea vieții și hranei lor. Mai cu seamă e slabă munca comuniștilor pentru crearea frontului patriotic al poporului, împotriva cotropitorilor hitleriști, a războiului lor tâlhăresc și pentru redobândirea libertății și independenței țării.

Cauzele slăbiciunii Partidului Comunist din România.

Cauzele slăbiciunii partidului nostru sunt : teroarea sângeroasă hitleristă, lipsurile și greșelile conducerii centrale, nivelul scăzut teoretic și politic al cadrelor rămase.

Hitler și clica lui militară, în frunte cu trădătorul Antonescu, caută să stârpească pe comuniști, care sunt dușmanii lui cei mai înverșunați.

Din luna iulie 1941, arestările se țin lanț. Cei mai buni activiști și membrii au fost aruncați în lagăre de concentrare, în închisori. Tovarășii noștri cei mai devotați, în frunte cu Filimon Sârbu, Kornhauser și alții au fost împușcați. Am pierdut o bună parte a cadrelor și membrilor de partid de la începutul războiului dezlănțuit de Hitler la 1 septembrie 1939. Vechiul CC al PCR a dus o politică de distrugere a cadrelor, sub influența dușmanilor poporului infiltrați în conducerea partidului nostru (Gorn, M. Pauker, Elena Filipovici, vezi Rezoluția CC din 1938)³²¹. Conducerea partidului a silit pe activiștii originari din provinciile cedate să plece din Vechiul Regat acasă.³²² În urma acestor împrejurări, războiul criminal antisovietic a găsit partidul nostru cu o mare lipsă de cadre educate în spirit marxist-leninist.

A doua cauză a slăbiciunii partidului nostru o reprezintă lipsurile și slăbiciunile conducerii centrale. Comitetul Central al Partidului Comunist din România a săvârșit greșeli mari și oportuniste în perioada 1939-1940, în legătură cu Frontul Renașterii Naționale, chestia națională, breslele, al doilea război imperialist și cu evenimentele [de] după dictatul de la Viena (vezi Rezoluția CC al PCR în chestia greșelilor din 1938-1940). Sursa și rădăcina acestor greșeli au fost rămășițele doctrinarismului și sectarismului stabilite încă în Rezoluția CC al PCR din 1938. Acestea s-au manifestat în aplicarea mecanică a teoriei marxist-leniniste, a directivelor Internaționalei Comuniste și în încurcături teoretice și politice la analiza schimbărilor situației din România. În urma rămășițelor doctrinarismului și sectarismului, conducerea partidului a ignorat spiritul maselor, n-a înțeles nici critica Internaționalei Comuniste în legătură cu F[rontul] R[enașterii] N[a]ț[ionale], iar munca cu activiștii folosea metoda comandai și i-a lipsit spiritul de autocritică. Cu ajutorul Internaționalei Comuniste (Rezoluția din august 21 și sfaturile din decembrie 1940), conducerea partidului nostru a recunoscut și a îndreptat greșelile sale. Aceste greșeli și cauzele lor au fost prelucrate verbal la sfârșitul anului 1940 și începutul [anului] 1941, [când] conducerea partidului a hotărât să convoace pe

³²¹ Referire la comuniștii români aflați la Moscova, care s-au numărat printre victimele „marii terori” staliniste.

³²² Așa cum rezultă din documentele prezentate în acest volum, cea mai mare parte a comuniștilor originari din Basarabia și Bucovina au ales din proprie inițiativă soluția refugiului pe teritoriul sovietic.

membrii Comitetului Central într-o ședință, care să ia o rezoluție în chestia muncii și a greșelilor CC pe baza prelucrării cu membrii partidului. În urma arestărilor din aprilie și a războiului criminal antisovietic, ședința plenară a CC n-o să aibă loc până la urmă. Astfel, conducerea partidului nostru a întârziat publicarea în scris a unui document de partid (afară de scrisoarea din 3 septembrie către Comitetul județean Ilfov), în legătură cu autocritica sa făcută asupra muncii sale din 1939-1940, ceea ce a îngreunat orientarea cadrelor noastre în situația nouă critică creată de atacul banditesc a[l] lui Hitler împotriva Uniunii Sovietice. Prelucrând greșelile sale teoretice și politice, conducerea partidului a manifestat o lipsă de vigilență și control în munca sa conspirativă. Ea a încetat cercetarea sistematică a căderilor după eliberarea Basarabiei și Bucovinei de nord, n-a cercetat până la capăt căderea aparatului central din martie 1940 și n-a cercetat nici căderile care au urmat. Secretariatul CC n-a controlat legăturile membrilor săi nici cu activiștii și nici cu persoanele particulare. Unii dintre membrii ei au fost semnalati și au avut legăturile filate, iar unul dintre ei a avut, fără să știe, legătură personală cu o provocatoare, care a cunoscut și locuința lui. În urma lipsei de vigilență, control și conspirație în munca sa, conducerea partidului a suferit o lovitură grea, ceea ce a avut o repercusiune gravă asupra întregii activități a partidului în timpul războiului antisovietic. Conducerea partidului nostru n-a tras toate învățămintele din căderea din luna aprilie 1941 și încă n-a tradus în viață sarcinile partidului fixate în circulara sa din 8 iulie, în legătură cu vigilența politică, conspirația de fier în legătură cu războiul. În repartizarea cadrelor, conducerea partidului a menținut în posturi de răspundere pe unii tovarăși cu un spirit oportunist, anarhic, mic burghez și fără devotament față de linia partidului nostru (Fl. L. și Ș.³²³). I³²⁴, fostul secretar al organizației Ilfov, s-a folosit de ei în campania sa fracționistă împotriva conducerii partidului nostru. Conducerea partidului, după ce s-a debarasat de metodele de comandă în munca sa, a deviat în direcția opusă și a manifestat prin membrii săi un spirit liberalist [care] a slăbit controlul muncii sale și a[l] activiștilor, s-a lăsat târâtă în discuții lungi inutile, a făcut greșeli conspirative (cazul Comitetului județean Ilfov) și n-a sancționat la timp călcările disciplinei de partid și ale regulilor de conspirație (cazul Comitetului județean Ilfov, I. Ș. Fl.).

A treia cauză a slăbiciunii partidului este nivelul scăzut teoretic și politic al cadrelor rămase.

Nivelul scăzut politic și teoretic e consecința sabotării muncii de educație și acțiunii de distrugere din partea dușmanilor care au pătruns în vechea conducere; pe de altă parte, el se datorește lipsurilor și greșelilor partidului și a muncii sale de educație marxistă-leninistă. În platforma CC al PCR, au fost arătate greșelile cadrelor noastre în legătură cu noua situație creată în urma atacului banditesc al fascismului german împotriva Uniunii Sovietice. Activiștii noștri de la conducerea tineretului, din Ardeal și în parte din Vechiul Regat, au reușit să-și îndrepte greșelile lor prin critică și autocritică. În Banat, tov. instructor de la Secretariatul

³²³ Fl.. Ș. - neidentificați; L. = Teohari Georgescu (?)

³²⁴ I. = Iancu = Petre Gheorghe.

teritorialei n-a reușit să-și însușească linia partidului și a susținut că poporul maghiar din Ardeal este asuprit de burghezia și moșierimea română, că poporul român e “hegemon”, și n-a văzut asuprirea națională comună a poporului maghiar și român de către fascismul german. Sub această influență, s-a produs o spărtură politică și în organizația de partid. Ediția în limba română a ziarului de partid se ocupă cu problema națională din punct de vedere al “poporului român”, iar cea în limba maghiară din punctul de vedere al “maghiarimii”. Această greșeală s-a manifestat și [pe] terenul organizatoric, prin regruparea membrilor de partid în secțiuni “naționale”.

Poziția oportunistă a fostului Birou județean Ilfov, în frunte cu I., exprimată în circulara sa, a adus un grav conflict politic. I., folosindu-se de slăbiciunile conducerii centrale (nepăsare, spirit liberal împăciuitoar, lipsa de control și de conducere), a început o polemică împotriva liniei partidului și a răpit aproape tot timpul Comitetului județean cu discuții și campania contra Comitetului Central. Punându-și interesele personale deasupra intereselor clasei muncitoare și a[le] poporului român și prin ațâțarea unor activiști, I. a început o campanie fracționistă împotriva liniei și membrilor Comitetului Central, agitând convocarea unei conferințe de partid peste capul CC, pentru alegerea unui nou Comitet Central. CC s-a lăsat antrenat, condus de un spirit liberalist, într-o discuție inutilă cu I., care discuție a durat peste patru luni, tocmai acum, în timpul războiului. CC s-a sesizat numai în urma călcărilor grave a[le] disciplinei și a[le] regulilor de conspirație din partea lui I., când securitatea organizației de partid din Capitală și a Secretariatului CC a ajuns într-un pericol iminent. CC a dizolvat din motive conspirative Comitetul județean, ai căror [sic !] membri erau semnați și urmăriți. I., urmat de M.³²⁵, nu s-a supus hotărârii, el a refuzat să predea munca și legăturile lui și a pornit deschis la spargerea organizațiilor partidului, tineretului din Capitală și Apărării, în numele “Comitetului județean” dizolvat. Însă activiștii și membrii de partid nu au urmat pe acest criminal care a încercat să introducă lupta fracționistă deschisă în organizația partidului din Capitală, în interesul lui Hitler și [a] lui Antonescu (vezi scrisoarea CC către activul din Capitală și rezoluția CC în chestia lui I.).

CC al PCR, făcând critica și autocritica activității sale, vrea să înarmeze pe membrii partidului cu spiritul critic revoluționar în munca lor. Fără să recunoaștem greșelile noastre și cauzele care au adus la săvârșirea greșelilor și fără îndreptarea lor rapidă, partidul nostru nu va putea să-și îndeplinească sarcinile și datoriile față de clasa muncitoare și față de poporul român în lupta pentru zdrobirea ocupanților fasciști și a trădătorilor de patrie în frunte cu Antonescu, pentru recucerirea libertății și independenței naționale a poporului român. Istoria Partidului Comunist (b) al Uniunii Sovietice ne învață: “Partidul este de neînvingător dacă nu se teme de critică, dacă nu voalează greșelile și neajunsurile muncii sale, dacă învață și educă cadrele scoțând învățămintele din greșelile muncii de partid, dacă știe să-și îndrepte la timp greșelile. Partidul pierde dacă ascunde greșelile sale, voalează chestiunile

³²⁵ M. - neidentificat.

dureroase, își acoperă lipsurile cu aparența falsă că totul merge bine, nu suferă critică și autocritică, se pătrunde de un sentiment de mulțumire de sine, se dedă propriului său cult și începe să se culce pe lauri.” (pag. 391)

Sarcinile Partidului Comunist în România

Prima și cea mai urgentă sarcină a partidului nostru constă în împiedicarea planului criminal al lui Hitler și a slugii sale Antonescu de a nimici poporul român prin aruncarea tuturor românilor valizi în război pentru salvarea hoardelor bestiale hitleriste, care au suferit și suferă înfrângeri catastrofale pe frontul din răsărit. Comuniștii trebuie să lămurească toate păturile sociale ale poporului român despre nebunia continuării războiului pentru salvarea tiraniei hitleriste, împotriva întregii omeniri progresiste în frunte cu marea și puternica Uniune Sovietică, puterea cea mai mare continentală, Statele Unite, puterea cea mai mare industrială, și cu Marea Britanie, puterea cea mai mare navală din lume. Patru cincimi din lume, în frunte cu Uniunea Sovietică, duc războiul pentru o cauză dreaptă, pentru salvarea omenirii, a tuturor popoarelor de barbaria și tirania hitleristă. “Germanii duc un război nedrept de acaparare. Ei cotropesc teritorii și popoare străine. Toți oamenii cinstiți trebuie să se ridice contra lor. Uniunea Sovietică și aliații săi duc un război de eliberare împotriva tiraniei hitleriste. Toți oamenii cinstiți trebuie să sprijine armatele de elibera[re] ale Uniunii Sovietice și ale Marii Britanii, ca armate eliberatoare. Noi n-avem de cucerit teritorii sau popoare străine din Asia, Europa sau Iran. Prima sarcină a noastră este eliberarea teritoriului nostru. În al doilea rând, sarcina este eliberarea lor de sub jugul hitlerist. Uniunea Sovietică nu vrea să impună voința și regimul său popoarelor slave și altor popoare. Noi vrem numai să le ajutăm pentru eliberarea lor de sub jugul hitlerist. Noi nu ne amestecăm în treburile lor interne. Ele singure să hotărască asupra soartei lor, cum vor voi ele.” (Raportul tov. Stalin din 6 noiembrie 1941)

Toți românii care vor fi înrolați în armată și vor fi trimiși în ajutorul hoardelor hitleriste, ale jefuitoarelor și cotropitoarelor bestiale, împotriva marelui și eroicului popor sovietic vor fi nimiciți pe teritoriul sovietic până la unul. Toți patrioții români cărora le este scumpă și sfântă existența și libertatea națională a poporului român trebuie să se ridice împotriva concentrărilor actuale în masă și a mobilizării generale în pregătire, prin care banda imperialistă a sângerosului Hitler vrea să amâne momentul zdrobirii totale. Comuniștii și toți prietenii partidului nostru trebuie să pornească imediat, practic, la organizarea luptei împotriva concentrărilor individuale masive, la zădărnicierea mobilizării generale și pentru reîntoarcerea în țară a soldaților de pe front, pe baza tacticii de front patriotic, fără să mai pună vreo altă condiție din Platforma partidului. Fiecare patriot trebuie să intre în această luptă, fiindcă însăși existența poporului, viața tuturor fiilor săi e amenințată cu nimicirea imediată.

A doua sarcină principală a partidului este să se pună în fruntea poporului român, să organizeze lupta pentru pâinea sa zilnică, pe care Hitler și Antonescu au răpit-o în folosul hoardelor cotropitoare. Comuniștii trebuie să se pună în fruntea

luptei poporului român pentru hrana sa zilnică, în întreprinderi, în cartiere, la sate și în armată. Apărarea pâinii zilnice a poporului român e datoria sfântă a tuturor patrioților, la fel ca și lupta, trebuie să [se] inițieze și să [se] organizeze această luptă pe baza frontului unic în sânul clasei muncitoare și să unească această luptă a clasei muncitoare cu lupta țăranimii, a soldaților, a funcționarilor particulari și publici și a micii burghezii, a femeilor și tineretului, pe baza frontului național (sau patriotic), pentru apărarea pâinii poporului român împotriva ocupanților hitleriști și a clicii lor trădătoare, în frunte cu Antonescu. Lupta pentru pâinea răpită de la gura poporului pentru cotropitorii hitleriști duce poporul la lupta pentru terminarea războiului contra Uniunii Sovietice și a aliaților săi, pentru alungarea ocupanților din țară, pentru doborârea regimului hitlerist al trădătorilor, călăilor și jefuitoarelor în frunte cu Antonescu și pentru libertatea națională a poporului.

A treia sarcină principală a comuniștilor este legarea luptei poporului împotriva noilor concentrări și a mobilizării generale, a luptei pentru pâine cu lupta națională a poporului român pentru eliberarea sa de sub jugul fascismului și al clicii trădătoare de patrie în frunte cu Antonescu, pentru pace și lupta comună cu Uniunea Sovietică, țările democratice și cu toate popoarele iubitoare de libertate. Comuniștii și toți prietenii partidului nostru trebuie să aducă la cunoștința întregului popor Platforma de luptă din 6 septembrie 1941 a partidului nostru, în interesul eliberării naționale și a creării frontului unic național (patriotic) a[1] întregului popor român. Ei trebuie să popularizeze platforma noastră, fără preget și fără încetare, în sânul maselor largi ale poporului, la orașe, sate și pe front, în uzine, mine, cazărmi, în cartiere, la vecini, pretutindeni. Comuniștii trebuie să lege popularizarea Platformei cu popularizarea luptei tradiționale a poporului român pentru dezrobirea sa națională împotriva Imperiului german din veacurile trecute și din timpul războiului [din] 1916-1918. Ei trebuie să lege popularizarea Platformei cu popularizarea luptei marelui și eroicului popor sovietic, care singur duce aproape întreaga povară și jertfă a războiului de apărarea libertății tuturor popoarelor împotriva cotropitorilor hitleriști și cu victoriile glorioase ale Armatei Roșii, care zdrobește hoardele lui Hitler și-și varsă sângele în războiul crâncen împotriva dușmanului de moarte al poporului român, pentru libertatea și independența poporului nostru. Partidul nostru, fără să înceteze propagarea principiilor sale și programului său final, renunță la orice acțiune sau lozincă de acțiune care ar putea să-l despartă de celelalte partide, grupe și personalități patriotice, în interesul frontului unic național al poporului român. Partidul nostru este gata să colaboreze cu ele și toți patrioții români pentru realizarea oricărei revendicări din Platformă, punând ca singurul criteriu al colaborării atitudinea față de fascismul german și războiul său tâlhăresc.

Pentru Frontul Național.

Fără realizarea unității de acțiune, al frontului unic al clasei muncitoare nu se poate crea nici un front unic patriotic al poporului român.

Ocuparea țării de către cotropitorii hitleriști, războiul lor tâlhăresc au creat condițiunile favorabile pentru înfăptuirea, pe baza luptei pentru pâine, ridicarea salariilor, împotriva orelor suplimentare și celelalte cerințe vitale ale muncitorilor,

a frontului unic muncitoresc, pe care trebuie să se bazeze frontul patriotic al întregului popor. Comuniștii trebuie să continue și cu o perseverență și mai mare realizarea frontului unic cu muncitorii social-democrați, național-țărăniști, legionari și fără de partid. Ei trebuie să folosească ciocnirea frontului unic de luptă al muncitorilor cu aparatul de stat al slugilor lui Hitler (Ministerul Muncii, Camera de Muncă și Asigurări Sociale) pentru scoaterea muncitorilor legionari de sub influența șefilor lor trădători de patrie care s-au angajat în solda ocupanților fasciști și a trădătorului Antonescu, să combată “comunismul” la fabrici în folosul războiului banditesc al lui Hitler. Comuniștii trebuie să organizeze lupta pentru împiedicarea exportului de muncitori și ucenici în Germania. Ei trebuie să folosească toate posibilitățile legale pentru crearea frontului unic în întreprinderi (delegații, comitete de acțiune, organizații sportive și culturale, cantine etc.), la instituțiile de stat (Camere, Asigurări Sociale), ducând o campanie pentru demascarea planului regimului hitlerist de a crea “frontul muncii” hitlerist sau “corporațiile” după chipul corporațiilor fasciste din Italia, pentru libertatea sindicală. Comuniștii trebuie să continue de a sta în fruntea muncitorilor chemați de autoritățile hitleriste, unde ei susțin revendicările vitale ale muncitorimii, zădărniciind astfel planurile trădătorului Antonescu. E datoria fiecărui muncitor față de poporul român să lupte prin metodele sabotajului pasiv și activ, pentru dezorganizarea și oprirea producției de război a fascismului german. E datoria [sa] să ajute astfel Uniunea Sovietică, singurul stat socialist din lume, al muncitorilor și țăranilor liberi, care duc războiul crâncen pentru eliberarea poporului român de sub jugul ocupanților hitleriști. Întreprinderile trebuie să fie bazele și inițiatoarele frontului patriotic, în cartierele lor, în satele din jurul lor și în celelalte pături ale poporului român. Pe baza frontului unic de jos în întreprinderi, comuniștii trebuie să realizeze frontul unic cu social-democrații pe scara locală, regională și națională. Bazându-se pe frontul unic muncitoresc și pe mișcarea de masă patriotică în cartiere, orașe și sate, comuniștii muncesc din răspuțeri pentru formarea frontului patriotic cu reprezentanții tuturor partidelor, organizațiilor, grupurilor și personalităților antihitleriste, cu reprezentanții tuturor forțelor patriotice, pe scara națională. Organele frontului patriotic sunt comitetele patriotice create din reprezentanții tuturor forțelor patriotice pe măsura locală și națională. CC al PCR atrage atențiunea tuturor membrilor săi asupra sectorului cel mai slab al muncii de partid. Aceasta este munca la sate în sânul țăranimii, în afară de regiunile aproape pur țărănești (Oltenia și Muntenia). Conducerea partidului a elaborat planurile concrete ale comuniștilor pentru lupta țăranimii în circulara din 8 iulie și Platforma din 6 septembrie. Fiecare comitet trebuie să știe că țăranimea română formează majoritatea zdrobitoare a soldaților români care au căzut și cad în războiul criminal a[1] lui Hitler. Formarea frontului patriotic român fără țăranimea română, aliata clasei muncitoare, este numai o pălăvrăgeală. Conducerea partidului se adresează tuturor comuniștilor care vin în contact cu țăranii (prin rude, cunoștințe, fabrică, oboare, armată etc.) să ducă o muncă zilnică sistematică pentru organizarea țăranimii sub directivele imediate ale organelor de conducere. Comuniștii trebuie să se puie în frunte pentru organizarea luptei țăranimii împotriva concentrărilor,

pentru apărarea grâului și a porumbului, contra blocării cerealelor și a prețurilor maxime, împotriva rațiilor anuale fixate pentru consumul propriu și pentru dreptul de vânzare liberă, împotriva rechizițiilor și impozitelor de război, pentru aprovizionarea ieftină a țărănimii cu lemne, petrol, pânzeturi, haine, încălțăminte și cu toate produsele industriale, pentru spitale și dispensare gratuite, împotriva culturii forțate a produselor prescrise de experții germani, precum și împotriva muncii forțate prescrisă pentru stat, comună și moșieri în folosul războiului lui Hitler, pentru unirea luptei țărănimii trudite cu lupta muncitorilor de la orașe. Comuniștii trebuie să organizeze lupta țaranului pentru ascunderea cerealelor, ca ele să nu ajungă în mâinile lăcustelor hitleriste, pentru împiedicarea vânzării către fasciștii germani, pentru devastarea depozitelor de cereale. Trebuie organizată susținerea și adăpostirea dezertorilor și partizanilor, dezorganizarea transporturilor, căilor de comunicații și distrugerea depozitelor cu materiale de război ale cotropitorilor germani. Formele luptei țaranilor variază de la delegații cu petiții, memorii, adunări publice, la cămine culturale, cooperative, cărciumi, biserici, primării, manifestări în fața primăriilor, prefecturilor până la ciocniri cu autoritățile guvernului trădător și cu ocupații hitleriști. Aceste forme de luptă variază după nivelul concret de luptă al țaranilor, după credința și convingerea lor de a susține revendicările și formele luptei lor. Însă totdeauna organele luptei trebuie să fie delegații sau comitete țărănești alese de către toți țaranii pe baza frontului unic, pentru cerințele lor vitale. În lupta împotriva ocupațiilor hitleriști și a regimului trădător de țară, ele trebuie create pe baza frontului patriotic din reprezentanții tuturor partidelor, organizațiilor și ai celor fără de partid. Țaranii întorși de pe front trebuie să fie în fruntea luptei împotriva ocupațiilor, pentru popularizarea cuceririlor grandioase ale țărănimii colhoziene din Uniunea Sovietică, pentru popularizarea luptei eroice a ostașilor roșii și a partizanilor sovietici împotriva dușmanului de moarte a[l] poporului român. Comuniștii trebuie să demaște campania fasciștilor germani, a regimului trădător de țară și a moșierilor hitleriști pentru formarea așa-ziselor “obști țărănești”, care după plan și în mod forțat trebuie să cultive produsele necesare războiului cotropitorilor fasciști. Comuniștii trebuie să organizeze lupta întregului popor pentru confiscarea pământurilor și inventarului moșierilor hitleriști, care susțin regimul de trădare națională a[l] lui Antonescu și alimentează hoardele lui Hitler cu produsele agricole muncite cu sângele și sudoarea muncitorilor agricoli și țaranilor săraci și pentru realizarea unei reforme agrare democratice. Susținând cu fermitate lupta țărănimii pentru revendicările ei vitale, comuniștii trebuie să facă toate eforturile pentru colaborarea cu național-țărăniștii, țărăniștii-radicali, liberali, cu toate organizațiile (cooperative, cămine culturale), pentru înglobarea țărănimii, majoritatea mare a națiunii, în frontul patriotic al poporului român pe sate, plăși, județe și pe toată țara.

În armată, comuniștii trebuie să ducă o campanie perseverentă de lămurire asupra rolului armatei române în războiul de cotropire și jaf a[l] lui Hitler, despre degradarea nivelului tâlharilor și ucigașilor soldaților români de către trădătorul Antonescu, despre pieirea sigură a tuturor soldaților care nu dezertează sau se predau de bună voie Armatei Roșii. Toți membrii și prietenii partidului nostru

trebuie să aducă la cunoștința soldaților Platforma noastră și s-o popularizeze în sânul lor. Soldații români trebuie să se refuze [sic!] de a mai fi unealta oarbă, carnea de tun în mâna dușmanului de moarte a [I] poporului român. Înglobându-se în frontul patriotic al întregului popor, ei trebuie să întoarcă armele pentru zdrobirea asupritorilor hitleriști, pentru recucerirea onoarei și libertății naționale a poporului român. Comuniștii trebuie să găsească metodele și formele muncii între soldați, pentru apărarea intereselor lor vitale, pentru hrană mai bună, împotriva bătăii introdusă prin lege de călăul Antonescu, pentru un tratament omenesc, împotriva corvezilor și muncilor istovitoare, înjosirii de către armata germană etc., prin ieșiri în masă la raport, proteste și refuzuri colective, până la stricarea materialului de război, a mijloacelor de transport, dezertări în masă și constituire de grupe de partizani, refuzul de a porni la atac și a trage asupra ostașilor roșii, până la trecerea în mod colectiv, cu arma, de partea Armatei Roșii.

Comuniștii trebuie să organizeze lupta funcționarilor particulari și de stat, a micilor meseriași și comercianți, a intelectualilor, pentru revendicările lor vitale, pentru pâine, alimente, lemne, îmbrăcăminte, împotriva blocării produselor de primă necesitate și a materiilor prime în folosul războiului lui Hitler, împotriva impozitelor grele directe și de consum, a împrumutului “reîntregiri”, scumpetei, pentru confiscarea averilor tuturor trădătorilor de patrie hitleriști și a profitorilor de război. Comuniștii trebuie să unească lupta lor cu lupta clasei muncitoare și a întregului popor în front unic național pentru pace, pâine, cultură, libertate și independență națională a poporului, pentru nimicirea cotropitorilor hitleriști și a slugilor lor în frunte cu Antonescu.

Pentru frontul unic patriotic de luptă a poporului român împotriva ocupanților hitleriști și a ciracilor lor trădători de patrie are o importanță mare câștigarea naționalităților. Comuniștii trebuie să mobilizeze proletariatul român și întregul popor pentru apărarea evreilor din Vechiul Regat, Ardeal și Banat împotriva asupririi și jefuirii lor bestiale de către regimul hitlerist al călăului Antonescu, pentru apărarea vieții moldovenilor, ucrainenilor, rușilor și evreilor din Bucovina de nord, Basarabia, Moldova și Ucraina, pentru încetarea jefuirii și masacrării lor de către fiarele hitleriste din armatele cotropitoare, pentru apărarea drepturilor naționale ale maghiarilor și sârbilor din Ardeal și Banat, împotriva asupririi lor de către slugile mârșave ale lui Hitler de la cârma țării. Comuniștii trebuie să ducă o campanie de lămurire asupra politicii hitleriste de ațâțare a poporului român împotriva evreilor, maghiarilor și a celorlalte naționalități, menită să abată ura poporului român de la dușmanii săi de moarte, Hitler și Antonescu. Trebuie arătat atât poporului român, cât și poporului maghiar din Ardeal și Banat că demagogia și campania trădătorilor josnici de patrie, în frunte cu Antonescu în România și Horthy în Ungaria, nu servește decât planul[ui] lui Hitler de a nimici atât poporul român, cât și cel maghiar în războiul său tâlhăresc contra Uniunii Sovietice. Comuniștii trebuie să mobilizeze muncitorimea și întreg poporul român pentru cucerirea revendicărilor și drepturilor economice, politice, sociale și naționale ale maghiarilor; în același timp, trebuie să mobilizeze maghiarimea

pentru aderarea la frontul patriotic al poporului român. Comuniștii trebuie să demaște campania fasciștilor germani, a regimului trădător de țară și a moșierilor hitleriști pentru formarea “obștiilor” țărănești. Comuniștii trebuie să ducă o campanie de lămurire în sânul sașilor, șvabilor și germanilor despre soarta lor catastrofală care îi amenință prin zdrobirea fascismului german, dacă ei vor urma mai departe pe șefii lor naziști din organizațiile lor hitleriste pentru asuprirea poporului român, a evreilor și maghiarimii. Rolul lor impus de războiul criminal al lui Hitler, pentru cotropirea și exterminarea popoarelor, îi acoperă cu rușine și atrage ura nemărginită a popoarelor subjgate împotriva lor. Singura salvare a lor este de a se uni cu poporul român și cu celelalte popoare subjgate conlocuitoare pentru zdrobirea tiraniei hitleriste și a regimului slugilor ei din România. Comuniștii trebuie să muncească pentru unirea tuturor forțelor antihitleriste din organizațiile naționalităților: Asociația muncii germane (Verband der Deutsche Arbeit), comunitățile germane (Volksgemeinschaft), vecinătăți (Nachbarschaft), partidul maghiar, comunitățile maghiare, organizațiile religioase maghiare, cooperativele, personalitățile antihitleriste - și aderarea lor la frontul patriotic al poporului român pentru eliberarea tuturor popoarelor din România de sub jugul cotropitorilor hitleriști și a clicii lor din țară în frunte cu călăul Antonescu, pentru libertatea națională.

În lupta pentru pâine și împotriva noilor concentrări masive, femeile au un rol de frunte. Grija procurării pâinii și a hranei, răpirea soților, taților și fiilor lovește cel mai mult pe femei. Comuniștii și comunistele trebuie să se pună în fruntea acțiunilor femeilor la orașe și sate, să coordoneze această luptă cu lupta poporului român. Pentru organizarea și conducerea luptei femeilor trebuie organizate comitete de acțiune a femeilor în întreprinderi, cartiere, orașe și sate. Prin delegații de masă, prin demonstrații în fața primăriilor, prefecturilor de județe, în magazine și piețe, în fața spitalelor și la gări, femeile demonstrează pentru hrana și pâinea copiilor și a familiei, răpită de lăcustele hitleriste, pentru ajutorul suficient văduvelor de război, mamelor și soțiilor soldaților mobilizați, răniți sau bolnavi, pentru publicarea listelor celor căzuți sau răniți, pentru întoarcerea soților, fiilor și taților de pe front și împiedicarea plecării lor în războiul tâlhăresc a[1] lui Hitler. Femeile trebuie să ceară soților, fiilor și taților să se gândească la ele și să nu urmeze ordinele călăului Antonescu și ofițerilor săi, să nu se lase prefăcuți în fiare sălbătice care jefuiesc, siluiesc și torturează și asasinează femeile și fetele sovietice,ucid pe bătrâni și copii, acoperind cu rușine mamele, soțiile și ficele române. Lupta femeilor pentru pâine, împotriva ocupațiilor hitleriști și a regimului trădător de țară, pentru oprirea războiului criminal împotriva Uniunii Sovietice poate și trebuie să formeze partea cea mai înaintată a frontului patriotic al poporului. Pe baza luptei lor, femeile trebuie să participe pretutindeni în comitetele patriotice antihitleriste ale poporului.

Comuniștii trebuie să organizeze lupta tineretului și s-o unească cu lupta întregului popor împotriva planului criminal de a extermina pe toți tinerii prin noile concentrări și prin mobilizarea generală în pregătire pentru războiul lui Hitler.

Comuniștii trebuie să organizeze lupta poporului român împotriva fascizării tineretului și a prefacerii lui în sclavi și carne de tun pentru Hitler și pentru instructorii germani, șefii legionari și clica trădătoare de patrie a lui Antonescu, în întreprinderi și la sate, în organizațiile culturale, sportive, la premilitărie și armată, prin educația extrașcolară și prin crearea organizațiilor «Munca Tineretului Român». Lupta împotriva fascizării tineretului, comuniștii trebuie s-o lege cu popularizarea insistentă a Apelului mitingului antifascist al tineretului de la Moscova către tineretul din toată lumea și a Platformei partidului nostru pretutindeni în masele tinerești, pentru organizarea practică a Frontului Patriotic al Tineretului român, ca parte integrantă a frontului unic național al poporului român împotriva bandeii sângeroase fasciste a lui Hitler și Antonescu, dușmanii de moarte ai tineretului. Comuniștii trebuie să lege lupta pentru pâine și împotriva noilor concentrări în sânul tineretului cu lupta pentru revendicările lor cele mai arzătoare susținută de vârstnici pe baza tacticii de front unic, cu împiedicarea exportului de muncitori tineri și ucenici în Germania. Comuniștii trebuie să conducă lupta tinerilor patrioți pentru dezorganizarea mașinii de război a lui Hitler prin sabotaj și lupte de partizani, pentru eliberarea națională a tineretului, pentru dreptul la muncă, cultură, familie și la o viață fericită în sânul poporului liber și independent. Trebuie dat[ă] o atenție specială muncii în rândurile tineretului studios, care trebuie să ocupe un loc de frunte în lupta pentru salvarea patrimoniului național al poporului, pentru eliberarea lor de sub influența șefilor legionari trădători de patrie adăpostiți de Hitler în Germania și pentru înregimentarea lor în primele rânduri ale Frontului Patriotic al poporului.

Comuniștii trebuie să popularizeze lupta eroică și imensa jertfă a milioanele de tineri sovietici care își varsă sângele în războiul crâncen împotriva dușmanului de moarte a[l] tineretului român, nu numai pentru libertatea poporului sovietic, dar pentru libertatea și independența națională a poporului și [a] tuturor popoarelor cotropite. Tinerii patrioți români trebuie să urmeze pilda măreață a tineretului iugoslav, grec, polon, norvegian și din alte țări cotropite, unde ei luptă cu arma în mână în primele rânduri ale partizanilor eroici, împotriva cotropitorilor fasciști. Membrii partidului trebuie să ducă o muncă zilnică, fără preget pentru organizarea tinerilor celor mai buni și curajoși din întreprinderi, sate, școli și universități în Uniunea Tineretului Comunist. Membrii și organele partidului trebuie să simtă ca o principală datorie a lor întărirea UTC și legarea ei cu masele lar[g]i ale tineretului, pentru organizarea și conducerea luptei sale, pentru organizarea frontului patriotic al tineretului.

Datoriile fiecărui comunist

Pentru realizarea sarcinilor istorice ale partidului nostru față de clasa muncitoare, de poporul român și de Uniunea Sovietică în războiul de nimicire a cotropitorilor hitleriști, activiștii și membrii partidului trebuie să îndeplinească următoarele condițiuni :

1. Reclădirea întregii munci de partid pe baze noi de război.

Întreaga muncă a noastră de partid trebuie s-o supunem interesului distrugerii fascismului german și slugilor sale din țară. Dușmanul e feroce, fără nici o cruțare. Deci, în primul rând trebuie să punem capăt oricărui [spirit] liberal, lipsit de griji, nepăsării sau oricărei alte preocupări personale. Singura preocupare a noastră trebuie să fie distrugerea dușmanului.

2. Reeducarea cadrelor.

Comuniștii trebuie să-și însușească învățămintele trase din greșelile și slăbiciunile conducerii și ale întregului nostru partid. Trebuie să ne eliberăm de rămășițele doctinarismului și sectarismului mulțumit de sine. Trebuie să întărim și să lărgim legătura noastră cu masele și să ascultăm glasul lor. Munca noastră pentru mobilizarea maselor în timpul războiului nu exclude, ci condiționează o muncă sistematică și stăruitoare de educare a cadrelor noastre cu nivel scăzut în spirit marxist, leninist, pentru însușirea cunoștințelor elementare teoretice, politice, organizatorice și a artei de luptă împotriva Siguranței și Gestapo-ului, pentru apărarea existenței partidului, a vieții membrilor ei. În legătură cu aceasta, ne punem sarcina: editarea literaturii marxiste-leniniste, continuarea și înființarea cursurilor elementare, folosirea radioului. Însușirea cunoștințelor elementare ale marxism-leninismului trebuie s-o legăm cu prelucrarea temeinică a liniei și sarcinilor partidului nostru în timpul războiului mondial. Cadrele trebuie să învețe combinarea pri[n]cipalității înalte cu elasticitatea bolșevică, cu munca lor practică. Ele trebuie să aibă un spirit critic și autocritic și să verifice justetea lozincilor, tacticii și a liniei partidului cu experiența de luptă a maselor.

3. Munca de recrutare, ridicare de cadre noi.

Membrii partidului nostru trebuie să știe că fără întărirea organizatorică a partidului în urma pierderilor, nu putem asigura nici legătura strânsă cu masele largi și nici conducerea lor. Deci, recrutarea [de] noi membri trebuie să fie preocuparea lor zilnică, permanentă și stăruitoare. În primul rând, comuniștii din întreprinderile cele mai mari și de război trebuie să facă toate eforturile pentru recrutare în partid a muncitorilor celor mai conștienți și curajoși. Organizațiile județene trebuie să înceapă o muncă intensă pentru recrutarea membrilor de partid la sate. Organele regionale și județene ale partidului trebuie să pornească la ridicarea la posturile de conducere, după o verificare severă, a celor mai buni comuniști din rândurile proletariatului industrial, din întreprinderile cele mai mari și care sunt legați cu masele principale ale muncitorilor. Trebuie făcute toate sacrificiile pentru educarea marxistă-leninistă a acestor cadre noi, în spirit partidic [sic!], de devotament, disciplină de fier și vigilență, pentru înarmarea lor cu cunoștințele practice ale conspirației împotriva dușmanului feroce.

4. Devotament până la moarte.

Comuniștii convinși de dreptatea cauzei clasei muncitoare, a poporului român și a tuturor popoarelor iubitoare de libertate în frunte cu marea țară socialistă vecină trebuie să lupte cu curaj și eroism împotriva dușmanului fascist, ei

trebuie să fie devotați până la moarte clasei muncitoare, poporului român, partidului nostru, Internaționalei Comuniste, iubitului tovarăș Stalin, genialul conducător al războiului lumii progresiste împotriva barbariei hitleriste. Tovarășii noștri trebuie să se inspire din curajul, vitejia, neînfricarea și hotărârea de luptă [a] marelui popor sovietic, a eroicilor ostași roșii și minunaților partizani sovietici.

5. Disciplină de fier.

Prin cunoașterea liniei de partid, a sarcinilor sale pentru zdrobirea dușmanului fascist, disciplina fiecărui membru de partid trebuie să fie conștientă. În același timp, ea trebuie să fie disciplină de fier. Voință unică, unitatea partidului se bazează pe disciplină conștientă și de fier. De executarea imediată și fără șovăire a tuturor hotărârilor depinde succesul partidului nostru în organizarea și conducerea luptei poporului român împotriva dușmanului său de moarte. Orice călcare de disciplină, fie din lașitate, fie dintr-un spirit anarhic mic-burghez, trebuie sancționată imediat, mergând și până la excluderea din partid.

6. Vigilență și conspirație.

Lepădându-se de spiritul lipsei de griji și al nepăsării, comuniștii trebuie să recunoască, să descopere și să urmărească pas cu pas planurile dușmanului feroce de a ne extermina. Trebuie să descoperim urmările, asasinarea tovarășilor celor mai buni. Trebuie să ducem o luptă pe viață și pe moarte pentru descoperirea, demascarea și izgonirea dușmanilor ticăloși din rândurile noastre. Numai prin respectarea fără nici o călcare a regulilor concrete de azi ale conspirației putem să ne apărăm contra urmărilor, arestărilor și putem descoperi pe provocatori. Numai astfel putem apăra partidul, pe activiștii și membrii săi de loviturile nimicitoare ale dușmanului. Orice călcare a regulilor de conspirație și pălăvrăgeală trebuie pedepsită până la excluderea din partid.

7. Independență și spirit de inițiativă în muncă.

Fiecare comunist e dator să execute fără șovăire directivele și hotărârile organelor conducătoare ale partidului, pe baza disciplinei de partid. Însă, înarmați cu cunoașterea liniei generale a partidului, a sarcinilor sale, activiștii și membrii partidului trebuie să lucreze independent, cu spirit de inițiativă în sânul maselor, pentru organizarea luptei lor, fără să mai aștepte directive pentru fiecare acțiune în parte. Independența și spiritul de inițiativă trebuie să fie însușite de fiecare comunist, comitet sau organizație de partid. Numai astfel vom putea îndeplini datoria noastră față de clasa muncitoare și poporul român, în cazul când, în urma împrejurărilor de război sau a[l] teroarei hitleriste, se rup legăturile cu organele conducătoare.

8. Lupta împotriva oportunismului.

Învingând slăbiciunile și greșelile noastre, arătate de conducerea partidului printr-o critică și autocritică temeinică, trebuie să ducem o luptă fără cruțare împotriva influenței străine, dușmănoase, în sânul clasei muncitoare și în rândurile partidului. Atât oportuniștii lași de dreapta, cât și cei sectariști, “revoluționari” în

vorbe sau aventurieri mic-burghezi sunt agenții fascismului german și a[i] slugilor române în rândurile noastre. Ei izolează partidul nostru de masele largi ale poporului român, ne atacă din spate în lupta noastră împotriva dușmanului fascist și formează baza pentru fracționarea voinței unice de luptă, pentru nașterea luptei fracționiste criminale în favoarea dușmanului fascist. Tovarășul Stalin ne învață: “Teoria învingerii” a elementelor oportuniste cu ajutorul luptei ideologice înăuntrul partidului, teoria “lichidării” acestor elemente în cadrul unuia și aceluiași partid, este o teorie putredă și periculoasă, care amenință a condamna partidul la paralizie și lăncezeală cronică. “A duce o luptă pe viață și pe moarte contra burgheziei (azi e vorba de fascismul german și slugile sale, nota CC al PCR), având pe capitulanți și trădători în propriul său stat major, în propria sa fortăreață, înseamnă a cădea în situația de oameni prinși între două focuri.” (Istoria PC (b) al US, pag. 390)

9. Popularizarea eroismului, sancționarea trădării.

Comuniștii trebuie să ia pildă de la eroismul oamenilor sovietici, de la curajoșii și vitejii ostași și marinari roșii, neînfricoșaii șoimi aviatori și eroicii partizani. În munca și lupta lor, ei trebuie să se inspire din actele curajoase ale eroilor patrioți din țările cotate de hoardele hitleriste. Noi trebuie să popularizăm larg exemplele eroice ale muncitorilor în luptele deschise contra dușmanului, ale purtării curajoase și demne în fața dușmanului la arestări, în închisori. Comuniștii să ia pildă de la eroicii ostași roșii și cetățeni sovietici, care mor sub tortura canibalică a ucigașilor hitleriști, însă nu trădează patria sovietică și nu dau nici o informație dușmanului feroce. Orice act de trădare fie în acțiune [de] luptă, fie în fața dușmanului la arestări, orice act de lașitate și pâlăvrăgeală trebuie să-l înfierăm și să-l pedepsim. Organele partidului nostru să cerceteze căderile, purtarea tovarășilor la arestări și în fața justiției în mod temeinic.

10. Grija pentru victimele teroarei hitleriste.

Comuniștii trebuie să poarte grija permanentă pentru tovarășii noștri întemnițați și internați în lagăre de concentrare, pentru toți patrioții antihitleriști căzuți jertfă sângeroasei terori fasciste și pentru familiile lor. Trebuie să popularizăm pe cei mai buni comuniști, pe cei mai curajoși patrioți care au o purtare demnă în închisori și lagăre. E datoria sfântă a fiecărui comunist să organizeze ajutorarea și apărarea prizonierilor sovietici de către poporul român, împotriva înfometării și exterminărilor bestiale, fiindcă ei au dus războiul împotriva dușmanului de moarte al poporului român. E datoria noastră sfântă să muncim fără încetare pentru organizarea, întărirea și lărgirea organizațiilor apărării antifasciste în toate părțile poporului, pentru organizarea și apărarea tuturor patrioților căzuți în luptă în interesul clasei muncitoare și al poporului împotriva tiraniei fasciste și pentru eliberarea lor.

CC al PCR

ianuarie 1942

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocopii, pachet XXI, dosar 10, f. 241-255

48. 1942 martie 27 - *Notă a Serviciului Special de Informații, cu privire la tipărirea și difuzarea periodicului comunist "România liberă"*.

S. S. I.

27 martie 1942

Notă

În completarea notei noastre nr. 36019 din 14 martie 1942, referitoare la difuzarea unui periodic comunist la Brașov, semnalăm următoarele:

Periodicul comunist "România Liberă"³²⁶ este redactat la Brașov de un fost profesor secundar. Prin intermediul unor oameni de legătură, este apoi răspândit în țară.

La Timișoara, el este multiplicat la mașină de către evreica Weisz Ana, zisă Nusi, de religie mozaică, născută la Timișoara la 24 martie 1920, domiciliată în Timișoara, str. Bontilă nr. 46.

Numita s-a căsătorit în ziua de 10 august 1940, cu evreul Klein Ștefan, de religie mozaică, electrician, născut la Lugoj la 23 iulie 1914, care și el împărtășește convingeri comuniste.

Sigură

Comunicat:

- Președ[înția] Cons[iliului] de Miniștri,
- Marele Stat Major
- Ministerul Apărării Naționale
- Ministerul Afacerilor Interne
- Direcțiunea Generală a Poliției
- Inspectoratul G[ene]ral al Jandarmeriei

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocopii, pachet XXI, dosar 10, f. 199

49. 1942 aprilie 2 - *Notă a Serviciului Special de Informații, referitoare la opiniile exprimate de către delegații conducerii comuniste în cadrul ședințelor de nucleu.*

S. S. I.

2 aprilie 1942

Notă

Expuneri ale delegaților conducerii comuniste făcute în cadrul ședințelor de nucleu

În ultimele ședințe ale nucleelor comuniste ale întreprinderilor industriale din Capitală, delegații Comitetului Central și local al partidului au făcut un istoric

³²⁶ Subliniere în textul original; vezi și mai departe.

al motivelor și mersului actualului război, arătând că conflictul a intrat acum în faza decisivă. În încheiere, au spus:

“... pentru ca lupta pentru libertate să poată fi câștigată, toate masele populare din țările subjugate de fascism și național-socialism trebuie să sprijine efortul forțelor democratice care luptă pe front”.³²⁷

Din cuprinsul expunerilor și din deseale reamintiri a[le] revoluției bolșevice, reieșea că Comitetul Central al PCR pregătește terenul pentru a crea o stare de spirit propice unor mișcări de mase.

Din informațiile ce deținem reiese că membrii nucleelor care au asistat la expuneri, înțelegând rostul celor preconizate, manifestă îngrijorare și chiar teamă față de intențiile conducerii comuniste.

Sigură

Comunicat:

- Președ[inția] Cons[iliului] de Miniștri
- Marele Stat Major
- Min[isterul] Apărării Naționale
- Min[isterul] Afacerilor Interne

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocopii, pachet XXI, dosar 10, f. 256

50. 1942, aprilie 4 - Notă a Serviciului Special de Informații, referitoare la acțiunea comuniștilor de pregătire a cadrelor în perspectiva unei victorii sovietice.

S. S. I.

4 aprilie 1942

Notă

Instrucțiuni de activitate permise de muncitorimea comunistă

În legătură cu măsurile pe care autoritățile polițienești le-au luat în ultimul timp împotriva muncitorilor care, cu ocazia întrunirilor de la Camera de Muncă, sub pretextul unor revendicări de ordin profesional, au manifestat sentimente ostile față de organele de conducere ale statului, Partidul Comunist a dat dispozițiuni de a se înceta acest gen de acțiune.³²⁸

În schimb, în timpul ultimelor ședințe de nucleu, au atras atenția frunțașilor muncitorimii comuniste de a intensifica în completă conspirativitate acțiunea de pregătire revoluționară a cadrelor.

³²⁷ Subliniere în textul original; vezi și mai departe.

³²⁸ Subliniere în textul original.

Acestea urmează să fie cât mai bine instruite, pentru a putea fi utilizate “atunci când se va da semnalul”. Acest “semnal” se va da în momentul când “armatele roșii vor începe să pornească pe drumul victoriei”.

Totodată, instrucțiunile date prevăd intensificarea acțiunii de colectare a fondurilor necesare ajutorării comuniștilor din închisori.

Sigură

Comunicat:

- Președ[inția] Cons[iliului] de Miniștri
- Marele Stat Major
- Min[isterul] Apărării Naționale
- Min[isterul] Afacerilor Interne

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocopii, pachet XXI, dosar 10, f. 238

51. 1942 aprilie 16 - Notă a Serviciului Special de Informații, cu privire la acțiunea Partidului Comunist din România de constituire a comitetelor patriotice.

S. S. I.

16 aprilie 1942

Notă

Dispozițiuni date de Partidul Comunist

În ultimul timp, după cum s-a semnalat, Comitetul Central al Partidului Comunist a hotărât reorganizarea mișcării pe noi baze, prin crearea unui “Front Patriotic”, care să însumeze elemente din toate grupările politice democratice.

În vederea realizării acestui proiect, partidul comunist a transmis recent organelor sale subordonate o serie de noi dispozițiuni privind acțiunea de imediată constituire³²⁹ a acestui front, cerându-le totodată sugestii.

Pentru început, conducerea comunistă a propus cadrelor sale un program minim de acțiuni necesare închegării primelor forme ale “Frontului Patriotic”, prin înființarea unor așa-zise “comitete patriotice” alcătuite din câte trei membri simpatizanți.

În acest scop, Partidul Comunist a cerut membrilor de încredere să-și revizuiască cunoștințele cu simpatii pentru marile democrații, pentru ca din rândurile acestora să recruteze, “adevărați luptători antigermani pentru apărarea libertății și independenței României”.

În vederea organizării acestor comitete “de trei”, cercurile conducătoare comuniste au acordat organelor în subordine un termen de aproximativ 30 zile, după care sunt obligate a prezenta rapoarte scrise privind rezultatele obținute.

³²⁹ Subliniere în textul original.

Pentru o deplină reușită a acțiunii întreprinse și pentru asigurarea legăturii dintre diversele “comitete patriotice”, Partidul Comunist a sugerat cadrelor sale găsirea unui număr cât mai mare de case conspirative, în care, între altele să fie instalate aparate de radio, constituind astfel cercuri de ascultare a știrilor difuzate de posturile de radio Londra și Moscova.

În acest scop, conducerea comunistă, mai mult ca oricând, este dispusă a întrebuița sume de bani cât mai mari pe care, în afară de cotizațiile obișnuite, speră să le realizeze din unele “afaceri comerciale” pe care intenționează să le organizeze.

Este de menționat faptul că cercurile conducătoare comuniste au toată încrederea în această nouă formulă de activitate și speră într-o cât mai bună reușită a acțiunii întreprinse.

Sursă sigură

Comunicat:

- Președ[iniția] Cons[iliului] de Miniștri
- Marele Stat Major
- Min[isterul] Apărării Naționale
- Min[isterul] Afacerilor Interne

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocopii, pachet XXI, dosar 10, f. 259-260

52. 1942 aprilie 17 - Nota Ministerului Afacerilor Interne, referitoare la pregătirile Partidului Comunist din România pentru sărbătorirea zilei de 1 Mai.

Cabinetul militar al
Conducătorului Statului
Biroul 2

17 aprilie 1942

Pentru domnul Ovidiu Vlădescu
Secretar General al
Președinției Consiliului de Miniștri

Notă

(extras din Buletinul de informații din
15 aprilie 1942)

Ministerul Afacerilor Interne raportează:

- Partidul Comunist din România a dat instrucțiuni, în vederea sărbătoririi zilei de 1 Mai³³⁰, îndemnând pe comuniști să activeze intens printre:

- muncitorii din fabrici și
- masele țărănești,

în scopul de a-i atrage și canaliza, în spiritul doctrinei comuniste.

³³⁰ Subliniere în textul original; vezi și mai departe.

- De asemenea, s-au dat dispozițiuni ca tineretul[ui] comunist - constituit în ultimul timp în organizația denumită “Frontul Patriotic” - să i se dea toată atențiunea, deoarece acest tineret reprezintă viața mișcării comuniste.

- Cu prilejul zilei de 1 Mai, comuniștii sunt îndemnați să demonstreze existența partidului comunist, prin:

- răspândirea materialului de propagandă comunistă;
- șablonări de lozinci comuniste etc.

Autoritățile urmăresc îndeaproape activitatea subversivă a comuniștilor.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocopii, pachet XXI, dosar 10, f. 198

53. 1942 aprilie 25 - Notă informativă a Serviciului Special de Informații, cu privire la activitatea comuniștilor în vederea constituirii Frontului Patriotic.

S. S. I.

25 aprilie 1942

Notă

Noi acțiuni comuniste în vederea închegării “Frontului Patriotic”

În legătură cu nota noastră din 16 aprilie 1942 și cele anterioare, privind începutele [sic!] de constituire a “Frontului Patriotic”, preconizat de conducerea centrală a Partidului Comunist din România, investigațiile noastre arată că închegarea acestui “front” a trecut în faza a doua.³³¹

După acțiunea susținerilor [sic!] de lămurirea cadrelor asupra importanței schimbării tacticii politice prin lărgirea sferei de acțiune, care să cuprindă toate clasele sociale, și după instrucțiunile categorice date activiștilor de încredere în sensul imediatei constituirii a “frontului”, conducerea centrală a fixat planul de activitate viitoare.

1). “Activiștii de partid” (oamenii de încredere a[i] conducerii centrale) vor face un raport amănunțit “oamenilor de legătură” (din afara partidului) asupra situației politico-sociale din cercul lor (comunist), fixând totodată un număr de oameni cu care “oamenii de legătură” vor putea ține contact.

“Oamenii de legătură”, care au misiunea a constitui în timp de o lună primele “comitete patriotice”, compuse din câte trei-patru oameni noi, vor trebui să controleze noile formațiuni cât mai des, pentru ca acțiunile viitoare ale acestora să nu fie duse încet și fără energie.

Condițiunea principală pentru reușita tuturor acestor acțiuni de formare și activitate este completa conspirativitate, atât în ce privește raportul cu partidul comunist, cât și referitor la “oamenii partidului” cu care se “stă de vorbă”, sub

³³¹ Sublinieri în textul original.

sanctiunea eliminării imediate din mișcare a aceluia care a dat dovadă de atitudine neconspirativă.

Conducerea centrală care, cum am arătat în nota din 16 crt.³³², este dispusă să cheltuiască mari sume de bani în vederea realizării noii formațiuni, speră că prin această conspirativitate va putea înlătura și teama aceluia care “sufletește” ar fi dispuși la acțiunea mai sus arătată, dar care se văd totuși opriți de perspectiva unor sancțiuni aspre.

Sigură

Comunicat:

- Președ[inția] Cons[iliului] de Miniștri
- Marele Stat Major
- Min[isterul] Apărării Naționale
- Min[isterul] Afacerilor Interne

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocopii, pachet XXI, dosar 10, f. 265-266

54. 1942 aprilie 28 - Notă informativă a Serviciului Special de Informații, cu privire la activitatea organizației comuniste din Iași.

S. S. I.

28 aprilie 1942

Notă

Începuturi de reorganizare comunistă la Iași

În legătură cu nota³³³ tactică adoptată de conducerea centrală a Partidului Comunist din România și intențiunea de încheiere și organizare a unui “Front unic național”, informațiunile noastre arată că dispozițiunile privind această acțiune au fost date și organizațiunii comuniste din Iași.

În acest scop, un delegat al Comitetului de conducere trimis din București a dat la fața locului directivele necesare, insistând în mod special asupra conspirativității³³⁴ ce trebuie păstrată.

S-a recomandat, de asemenea, ca în acțiunile ce se vor întreprinde să fie utilizate elemente cât mai necompromise, dându-se prioritate muncitorilor români. Evreii să fie întrebuințați cât mai puțin, urmând să acționeze pe altă linie, aceea a propagandei de la om la om, în cercurile intelectuale.

Sigură

Comunicat:

- Președ[inția] Cons[iliului] de Miniștri
- Marele Stat Major

³³² Documentul nr. 51 în prezentul volum.

³³³ noua.

³³⁴ Subliniere în textul original; vezi și mai departe.

- Minist[erul] Af[acerilor] Interne
- Minist[erul] Muncii
- Insp[ectoratul] G[enera]l al Jandarmeriei
- Dir[ecția] Generală a Poliției

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocpii, pachet XXI, dosar 10, f. 269

55. 1942 mai 2 - Notă informativă a Serviciului Secret de Informații, referitoare la dispozițiile de activitate date de Comitetul Central al Partidului Comunist din România.

S. S. I.
2 mai 1942

Notă

Dispozițiuni de activitate date de conducerea partidului comunist

1. Recent, Comitetul Central al Partidului Comunist a dat o serie de dispozițiuni organelor sale subordonate cu privire la modul cum acestea va trebui să-și desfășoare activitatea în actuala conjunctură politică.

Socotind că în momentul de față o activitate pronunțată ar însemna “prăbușirea totală a mișcării”, instrucțiunile date recomandă o strictă conspirativitate³³⁵ în activitate, așa încât impresia generală să fie că lipsa de legătură a partidului comunist cu Cominternul a dus la o paralizare completă a acțiunii comuniste în țară.

2. Conducerea comunistă a făcut cunoscut cadrelor sale că organele de resort ale țării au hotărât trimiterea de muncitori voluntari ca lucrători pe frontul de Est și că în curând se vor lansa apeluri în acest scop. Membrii comuniști vor avea misiunea să convingă muncitorii să nu se prezinte la aceste chemări.

3. Cercul conducătoare comuniste desfășoară o intensă acțiune pentru constituirea “Frontului Patriotic”, stabilindu-se în acest scop un program minim de acțiune (semnalat prin notele precedente).

Sesizat de unele întrebări din partea cadrelor sale cu privire la întârzierea acțiunii întreprinse, organele de conducere ale partidului au răspuns că situația se datorește “teroarei desfășurate de actualul regim” care a reușit să inspire o serioasă teamă oamenilor desemnați pentru a acționa.

3 [sic!]. În legătură cu impresia care domnește în unele cercuri democratice cu privire la situația critică a României în cazul unei victorii sovietice, partidul comunist încearcă să arate acestora că războiul dus de URSS nu are un caracter imperialist, ci numai de “eliberare a popoarelor de sub jugul tiraniei hitleriste”.

³³⁵ Subliniere în textul original; vezi și mai departe.

Cercurile conducătoare comuniste care doresc constituirea unui “Front Patriotic”, “dinamic” sunt în divergență de păreri cu cercurile democratice ale fostelor partide politice dizolvate care, la rândul lor, cred că acest mod de acțiune este priplit, timpul actual nefiind cel mai indicat pentru asemenea gen de activitate.

Sigură

Comunicat:

- Președ[înția] Cons[iliului] de Miniștri
- Marele Stat Major
- Min[isterul] Ap[ărării] Naționale
- Min[isterul] Af[acerilor] Interne

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocopii, pachet XXI, dosar 10, f. 267-268

56. 1942 mai 9 - Notă a Serviciului Special de Informații, cu privire la situația numerică a organizațiilor comuniste din unele întreprinderi industriale.

S. S. I.

9 mai 1942

Notă

Situația numerică a organizațiilor comuniste din unele întreprinderi industriale

După cum am semnalat prin nota noastră nr. 16.986, Comitetul Central al Partidului Comunist a cerut organelor sale subordonate din întreprinderile industriale să întocmească rapoarte scrise privind stadiul actual al organizațiilor muncitorești.

Urmare acestor dispozițiuni, delegații muncitorimii comuniste din întreprinderile “Arsenalul Armatei” (secția Oțelărie) și “Vulcan” au comunicat în ultimele ședințe de nucleu situația numerică a membrilor organizației comuniste din întreprinderile susnumite.

Astfel:

1. Arsenalul Armatei are 118 membri comuniști, dintre care numai 26 sunt cunoscuți de organele polițienești sau au caziere.

După afirmațiile delegatului, aceștia toți sunt devotați mișcării și pregătiți pentru orice acțiune.

2. “Malaxa” - secția Oțelărie are 11 membri, dintre care numai patru cunoscuți de organele polițienești.

Delegatul muncitoresc a arătat în raportul dat că numărul elementelor comuniste este așa de redus întrucât mulți dintre lucrătorii secției menționate împărtășesc convingeri legionare³³⁶.

³³⁶ Subliniere în textul original; vezi și mai departe.

“Vulcan”: 84 membri pe care se poate conta, dintre care un număr redus (nu poate preciza) sunt cunoscuți organelor polițienești.

După primirea acestor comunicări, de care delegatul Comitetului Central, prezent în ședință a luat notă, delegații muncitorimii comuniste au primit instrucțiuni de a raporta la timp conducerii comuniste orice schimbare intervenită în mersul fabricației și de a supraveghea cu atenție fabricația materialului de război.

Investigațiile continuă, pentru a stabili numele membrilor din întreprinderile de mai sus, cât și pentru identificarea comuniștilor din alte întreprinderi asupra cărora delegații respectivi ai muncitorimii comuniste urmează a face comunicări în viitoarele ședințe de nucleu.

Sigură

Comunicat:

- Președ[inția] Cons[iliului] de Miniștri
- Marele Stat Major
- Min[isterul] Ap[ărării] Naționale
- Min[isterul] Af[acerilor] Interne

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocopii, pachet XXI, dosar 10, f. 274

57. 1942 iunie 2 - Notă informativă întocmită de către Serviciul Special de Informații, cu privire la acțiunile Partidului Comunist din România pentru ajutorarea comuniștilor închiși și pentru constituirea “Frontului Unic Patriotic”.

S. S. I.

2 iunie 1942

Notă

Din cercurile comuniste

1. Conducerea centrală comunistă a organizat o acțiune de încurajare în rândurile familiilor comuniștilor închiși în lagăre.

În acest scop, unele dintre nevestele celor închiși au fost recrutate pentru a se deplasa la domiciliile celorlalți arestați sau internați și să ridice moralul familiilor celor închiși, asigurându-le că “victoria Sovietelor și a aliaților lor se apropie”.

De asemenea, aceste “femei de încredere” a[le] conducerii comuniste au misiunea să organizeze vizitele pe care membrii familiilor celor închiși le fac în lagăre și închisori, în vederea transmiterii diferitelor instrucțiuni.

2. Conducerea centrală a partidului comunist este nemulțumită de mersul prea încet al lucrărilor ce se efectuează pentru constituirea “Frontului Unic Patriotic”.

Dispozițiuni, date recent, cer cadrelor o activitate mai susținută și mai bine încheată pentru constituirea primelor cadre active ale “frontului”.

Peste puțin timp, conducerea centrală urmează să difuzeze o nouă serie de manifeste care vor îndemna la activitate.

De asemenea, partidul comunist urmărește să strângă cotizații și de la membrii noului “front”.

3. Tot în legătură cu constituirea “frontului”, conducerea partidului a delegat pe unii membri de încredere să constituie luările de contact cu diferite personalități din lumea democrațiilor, pentru a le expune punctul de vedere comunist.

Această chestiune este ținută îndeaproape supraveghere de organele acestui serviciu.

4. Conducerea centrală comunistă a hotărât ca militanții comuniști cu mari răspunderi în munca partidului să fie salariați de partid, deci considerați ca funcționari ai partidului.

Ei vor fi datori să păstreze cea mai mare grijă și conspirativitate în lucrările lor.

Nu vor părăsi locuințele conspirative decât sub protecția nopții și vor circula cu cea mai mare atențiune, pentru a nu fi filiați de organele de Siguranță.

Ei nu iau contact decât cu oameni de mare încredere și care, la rândul lor, fac legătura cu ceilalți militanți.

Sigură

Comunicat:

- Președ[inția] Cons[iliului] de Miniștri
- Marele Stat Major
- Minist[erul] Ap[ărării] Naționale
- Minist[erul] Af[acerilor] Interne

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocopii, pachet XXI, dosar 10, f. 285-286

58. 1942 iulie 2 - Notă întocmită în cadrul Serviciului Special de Informații, referitoare la schimbările intervenite în organizația comunistă din sectorul II Negru al Capitalei.

Notă

1). Comitetul Central al Partidului Comunist a dispus ca organizația comunistă din sectorul II Negru să se împartă în două: organizația “Dudești” și organizația uzinelor “Malaxa”.

Totodată, conducerea comunistă a hotărât ca membrii acestor organizații să fie puși în supraveghere, încredințând această misiune unei echipe special

constituită, întrucât cercurile conducătoare comuniste au fost sesizate că anumiți membri ai mișcării ar avea legături cu organele informative ale statului.

În urma acțiunii întreprinse, conducerea partidului a exclus din mișcare câțiva membri suspectați în acest sens.

2). Cercurile conducătoare comuniste au transmis organelor subordonate dispozițiunea ca în cursul acestei săptămâni să nu mai aibă loc nici o ședință, iar membrii care locuiesc în diversele case conspirative în care s-au ținut ședințe să-și schimbe imediat domiciliul.

În acest caz, urmează ca orice fapt important să fie comunicat membrilor de partid prin anumite elemente de legătură și totodată zilele în care conducerea a socotit necesară ținerea unor ședințe.

3). În vederea ajutorării comuniștilor internați, cercurile conducătoare comuniste au dat dispozițiuni pentru intensificarea acțiunii de colectare a fondurilor necesare, pe care organele subordonate ale partidului le vor preda diverșilor delegați ai Comitetului Central.

Baza Bul[etinul] Inf[ormativ] din 2 iulie 1942,
Nr. 20.370 al SSI

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 39/1942, f. 104

59. 1942 iulie 2 - Notă a Serviciului Special de Informații, cu privire la intenția de colaborare a comuniștilor cu intelectuali din gruparea național-țărănistă.

S. S. I.
2 iulie 1942

Notă Din cercurile comuniste

În legătură cu încercările de colaborare ale Partidului Comunist cu unele elemente social-democrate, cercurile conducătoare comuniste intenționează ca, prin intermediul acestor elemente, să stabilească legături cu unii democrați din gruparea național-țărănistă.

Persoanele vizate în acest sens de conducerea comunistă sunt următoarele:

Victor Eftimiu,

Prof. Paul Stănescu,

Prof. Vlădescu-Răcoasa,

Prof. Vlădescu Aurelian,

Prof. Herovanu,

Prof. C. Parhon,

Dr. Grigorovici,

Comitetul Central al Partidului Comunist a dat organelor sale subordonate dispozițiuni pentru intensificarea propagandei antigermene.

În acest sens, s-a[u] dat dispozițiuni de a se lansa zvonul că Germania ar intenționa să proclame autonomia Transilvaniei, sub conducerea minorității germane din acea provincie.

De asemenea, se va mai lansa și zvonul că din Germania vor sosi curând în țara noastră un număr de 20.000 de copii evacuați din orașele recent bombardate și pe care va trebui să-i hrănim din disponibilul nostru alimentar.

Comunicat:

- Președ[ini]a Cons[iliului] de Miniștri
- Marele Stat Major
- Minist[erul] Ap[ărării] Naționale
- Minist[erul] Af[acerilor] Interne

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocopii, pachet XXI, dosar 10, f. 318-319

60. 1942 iulie 16 - Notă a Serviciului Special de Informații, cu privire la instrucțiunile Comitetului Central al Partidului Comunist din România privind măsurile de conspirativitate.

S. S. I.

16 iulie 1942

Notă

Din cercurile comuniste

1. Comitetul Central al Partidului Comunist a trimis organizațiilor în subordine noi instrucțiuni cu privire la modul cum trebuie să activeze și în special la măsurile de conspirativitate ce trebuie luate în legătură cu conspirativitatea.

Se atrage atenția că, datorită lipsei de conspirație, în ultimul timp au fost descoperiți o seamă de membri marcanți, printre care și Eliza Margulius, care făcea legătura cu numeroase cercuri de simpatizanți comuniști, de la care strângea diverse ajutoare.

2. Cercurile comuniste au lansat în ultimul timp o serie de zvonuri alarmiste, cu scopul de a produce neliniște în mijlocul populației.

Astfel, au lansat știrea că "Mareșalul Antonescu este grav bolnav și nevoit să părăsească conducerea statului"³³⁸.

³³⁷ Sublinieri în textul original.

³³⁸ Sublinieri în textul original.

Totodată, s-a lansat zvonul și asupra unor pretinse tendințe de imixtiune ale Reichului în administrația românească.

De asemenea, s-a mai lansat zvonul că explozia depozitului de muniții de la Buzău ar fi opera unor partizani.

Sursă sigură

Comunicat:

- Președ[inția] Cons[iliului] de Miniștri
- Marele Stat Major
- Minist[erul] Ap[ărării] Naționale
- Minist[erul] Af[acerilor] Interne

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocopii, pachet XXI, dosar 10, f. 320-321

61. 1942 iulie 25 - *Notă a Serviciului Special de Informații, privind acțiunea conducerii Partidului Comunist din România pentru menținerea unui curent anglofil și antigerman.*

S. S. I.

25 iulie 1942

Notă

Din cercurile comuniste

1. Comitetul Central al Partidului Comunist din România, constatând că formula "Frontului Patriotic" n-a dat până în prezent rezultatul dorit, adică crearea unui organism politic puternic, urmărește să extindă formula colaborării cu elementele democratice în sensul unei colaborări de la individ la individ și de la grup la grup, fără a mai imprima acestei acțiuni caracterul unei acțiuni de organizație.

Din această cauză, s-a cerut în ultimul timp, cu toată insistența, ca elementele comuniste militante să continue legăturile cu elementele și grupările democratice, antigermane și anglofile, pentru a se contribui la menținerea unui curent anglofil și antigerman.

În felul acesta, partidul socotește că unii democrați vor adera la activitatea de creare a unui curent de opinii "patriotice și antigermane" în rândurile maselor populare.

Partidul Comunist speră că în felul acesta pot fi antrenate și elementele mai pasive sau mai temătoare de supravegherea organelor polițienești.

Comitetul Central al Partidului Comunist a dat dispozițiuni cu aceeași ocazie că, acolo unde se poate, să se formeze noi cotizanți, întrucât partidul are mare nevoie de sprijin financiar.

2. În ultimul timp, s-a șablonat pe zidurile unor case din Capitală cu litere mari cuvântul "Pace".

Comunicat:

- Președ[inția] Cons[iliului] de Miniștri
- Marele Stat Major
- Min[isterul] Apărării Naționale
- Min[isterul] Afacerilor Interne

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia - xerocopii, pachet XXI, dosar 10, f. 322-323

62. [1942] decembrie 20, Stalingrad - Scrisoare semnată Moscoviți, adresată Anei Pauker, în care se exprimă recunoștința comuniștilor români din URSS pentru activitatea politică desfășurată de aceasta.

20 decembrie 194[2]

Tovarășă Ana Pauker,

Am în mână scrisoarea D-tale și nu îndrăznesc s-o desfac. Emoția e mare și gândurile îmi răvășesc capul.

S-au scurs trei luni de când v-am scris, trei luni pline de peripeții și pericole, trei luni în care am jucat o carte cu viața mea, trei luni în care am contribuit și eu la oprirea ofensivei germane.

Astăzi, când peste tot sună glorioasele victorii ale Armatei Roșii, astăzi când se desface piesă cu piesă mașina de război fascistă, astăzi când curajul meu stă în plină putere a tinereții mele - primesc scrisoarea D-tale, a căror [sic!] rânduri îmi dau posibilitatea să uit pentru o clipă prezentul și să mă dau de la lupta [sic!] dusă de Ana Pauker cu forțele militare și reacționare românești și ... la mama mea³³⁹.

Mama mea și Ana Pauker.

De o parte socotit mort, iar de cealaltă parte, un nou om ce va contribui "la făurirea fericirii umane". Prin ce forțe ascunse ale sufletului aș putea transmite, să știe și ea, că fiul ei socotit pierdut trăiește și luptă pentru un ideal și că țelul luptei lui nu-i departe.

Vei râde poate de copilăria mea, dar așa mi se întâmplă de câte ori mă gândesc la ea. Ar fi o ușurare dacă ăi consimți să-i ții locul în acest timp de război.

Nu-i obrăznicie cererea mea?

- Trezește-te, soldat Roșu! Visurile sunt pentru copii!

³³⁹ Exprimare confuză în textul original.

Tovarășă Pauker, sunt comsomolist și activitatea mea pe toate planurile e comsomolistă. Dar, politicește nu pot înainta cu prea mari progrese, fiindcă îmi lipsește material în românește. În rusește este peste măsură, dar eu înțeleg foarte puțin limba rusă. Tot ce posed este în trecut. De aceea, aș avea o rugămintă: la Moscova se găsesc cărți în românește - nu s-ar putea să-mi procurați și să mi le trimiteți contra ramburs?

Ar fi foarte folositor, căci pe lângă mine mai am câțiva tovarăși din Cernăuți și am putea organiza discuții.

Aceasta depinde de timpul liber al D-tale și dacă vremea de război nu împiedică procurarea lor.

Tovarășă Pauker, poți fi mândră de noi, românii ce luptăm în rândurile Armatei Roșii - ne facem datoria cu cinste.

După război, dacă voi trăi, primul drum îl voi face la D-ta, la mama de vremuri grele.

Termin cu urări de "mulți ani!" și realizarea idealului pentru care luptați.

Al dumneavoastră,
Moscovici
din Stalingrad

către Ana Pauker, Moscova

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 190, c. 633-634

63. [1943, martie, Târgu-Jiu] - Raportul lui Gheorghe Apostol, adresat celulei de partid din lagărul de la Târgu-Jiu, cu privire la conflictul dintre comuniștii aflați în lagăr și conducerea acestuia.

Către Biroul celulei și pentru toți comuniștii din lagăr

Dragi tovi,

Mi s-a adus la cunoștință analiza și aprecierea Biroului asupra acțiunii din ziua de 11. III. a.c. Am luat cunoștință de asemenea de sancțiunile hotărâte pe baza abaterilor ce s-au produs în desfășurarea acțiunii. Mi-am spus părerea mea și într-o chestiune și într-alta, fără să fiu pătruns de justetea [sic!]. Analiza acțiunii, cât și sancțiunea ce am primit, m-au frământat până ce am ajuns la hotărârea de a pune pe hârtie cele ce urmează.

a) De ce răspunderea pentru cele petrecute în ziua de 11. III. să și-o asume numai un singur tovarăș când hotărârea de a nu ieși internații la lucru fără asigurarea că vor primi pâinea³⁴⁰, a fost luată de tovarășul 6³⁴¹ și cu mine, ce am și comunicat

³⁴⁰ Subliniere în textul original; vezi și mai departe.

³⁴¹ 6 = Ovidiu Șandru.

Subcomitetului de partid că toți internații organizației nu vor ieși la lucru fără asigurarea că vor primi pâinea întregă.

Pe baza acestei hotărâri, atât eu, cât și internații din grupă ne-am orientat. Am rămas convins că atât hotărârea cât și orientarea pe teren nu a fost în contradicție cu linia noastră, din contra, acțiunea s-a desfășurat în spiritul liniei, având părți pozitive, peste care ar fi greșeală să trecem cu atâta ușurință. Iată de ce nu găsec justă aprecierea Biroului.

1. Forma ce-a îmbrăcat acțiunea nu a fost refuzul absolut de a munci. Poziția internaților în frunte cu mine a fost: muncim oriunde, dar cu pâinea întregă și cu plată, deci muncă cu condiții, în concordanță cu linia noastră.

2. Răspunsul masei la amenințările banditului Cărbunaru a dovedit spiritul de combativitate, de hotărâre și sacrificiu pentru apărarea liniei noastre, pentru aplicarea ei pe teren.

3. Orientarea mea în momentul când a intrat pe poartă forța armată: de a merge toți internații sănătoși la lucru, iar eu să merg la raport pentru a rezolva chestia pâinii, o găsec foarte justă. Darea înapoi cu un pas înseamnă evitarea ciocnirii cu forța armată, ca pe urmă să facem doi pași înainte dacă pâinea și plata nu o aproba intervenind la forurile superioare, odată cu încetarea muncii fără pâine și fără plată, pentru mașina de război fascistă.

Pe lângă aceste trei părți pozitive, însemnate, au fost și părți negative.

1) Ieșiri necugetate, isterice, anarhice care au întârâtat și mai mult pe slugerul guvernului și administrației - banditul Cărbunaru.

2) Lipsa de pe teren a unor comuniști care au rămas indiferenți de cele ce se petreceau în curte, punând mai multă valoare pe cititul unei cărți sau a conversației cu o femeie. Dacă acești comuniști ar fi fost pe teren măcar în momentul când am fost rupt de masă și dus la comandament, faptele s-ar fi localizat, iar măsura de izolare ar mai fi întârziat un timp oarecare, întrucât masa ar fi fost liniștită și cele spuse de mine înainte de a fi plecat la comandament, de a merge la lucru încredințați cei sănătoși, s-ar fi materializat, devenind imediat fapte.

Acțiunea s-a terminat, cu toate aceste părți negative, printr-o întărire a pozițiilor și cu un moral ridicat, cu spiritul de unitate și solidaritate, de combativitate și sacrificiu la un nivel înaintat. Banditul Cărbunaru a dat înapoi, ajungând la înțelegere cu noi fără a mai merge la comandament. Această întărire a poziției noastre n-a fost pe placul agenturii și <...>³⁴² din lagăr și a trecut la un atac frontal, aplicând izolarea conducătorului comunist, crezând că prin aceasta va forța unitatea și solidaritatea internaților.

Care este situația [pe] care ne-am creat-o după izolare și cărui fapt se datorește?

Printre altele, comandamentul ne spune (când am fost scoși la raportul lui și am fost băgați la carceră): "Cum îndrăzniți să-mi puneți condiții pentru muncă? Noi vom pune condiții și voi veți munci!"

³⁴² Indescifrabil în text.

Veți vedea de mâine măsurile ce le vom lua!” A doua zi am fost izolați. De ce? Pentru că am condiționat munca, pentru că am cerut pâine și plată.

Care este situația după izolare? Muncim cu ½ pâine fără plată, fără corespondență, fără ziar, fără tutun etc. Cum au reacționat conducătorii comuniștii în număr de șapte la această izolare? Printr-o politică elastică, spre a nu se da loc la luarea de noi măsuri mai aspre și astfel prelungirea izolării. Eu consider asta, reacțiunea noastră, egală cu capitularea și colaborarea cu fasciștii, egală cu o înfrângere politică. Care este cauza ce a contribuit la crearea acestei situații? După mine, această situație se datorește faptului că în analiza situației din 11. III. <...>³⁴³ capitulant, a luat naștere în gândirea noastră sâmburele cedării și colaborării cu fasciștii. Situația ce am creat-o deschide apetitul comandantului și guvernului de a lărgi numărul internaților ce vor fi siliți să lucreze fără pâinea întreagă și fără plată? Dând de exemplu conducătorii comuniști? Sigur că da. Această situație lovește în prestigiul organizației noastre de partid, a conducătorilor <...>³⁴⁴ din grupa II? Sigur că nu. Eu nu pot crede că ieșirea din izolare să se producă prin lupta de renaștere a abuzurilor și afacerilor profitoare de venituri pe spatele nostru, prin mobilizarea tuturor internaților din lagăr, a rudelor, a cunoscuților de afară.

Cred că dacă noi aici, la izolare, am fi rămas pe poziția de a munci cu pâinea întreagă și plată, deci de a condiționa munca pe de o parte, iar pe de altă parte de a mobiliza pe internații din lagăr spre a ne susține prin rapoarte la comandament, având ca țintă demascarea înscenărilor lui Cărbunaru, am fi determinat România și guvernul să renunțe a mai face afaceri murdare și mârșave pe spatele nostru.

Concluzii:

1) Cer Biroului celulei noastre să pună răspunderea acțiunii din 11. III. pe spatele celor doi tovi ce au hotărât cele de mai sus.

2) Cer la Biroul celulei noastre să revizuiască analiza și aprecierea acțiunii din 11. III.

3) Cer ca Biroul celulei noastre să revizuiască linia ce am adoptat-o de la 11. III. încoace.

Sper că această scrisoare a mea va fi văzută de toți membrii de partid din lagăr.

Cu salutări comuniste,
Bălan³⁴⁵

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 279, c. 714-721

³⁴³ Indescifrabil în text.

³⁴⁴ Indescifrabil în text.

³⁴⁵ Bălan = Gheorghe Apostol.

64. 1943 aprilie 12 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, privitor la propaganda desfășurată de comuniști în zona rurală.

Inspectoratul General al Jandarmeriei
Serviciul Jandarmeriei

Comunicat:

- Inspectorate de jandarmi
- Legiuni teritoriale și CFR

Secret

Ordin de informațiuni nr. 20

din 12 aprilie 1943

Inspectoratul General al Jandarmeriei este informat că, în urma restricțiilor aplicate de guvern în legătură cu raționalizarea produselor agricole, agenții comuniști caută să exploateze această stare de lucruri, în vederea convertirii maselor țărănești la comunism.

În acest scop, se insistă îndeosebi asupra stării de spirit a invalizilor de război, considerați ca cele mai bune elemente de convertit.

În prezent, acțiunea comunistă pe teritoriul rural ar fi dusă de către un tânăr evreu agronom, anume Brotzky³⁴⁶, absolvent al Academiei de Agricultură din Cehoslovacia, comunist notoriu, revenit în România din URSS mult după cedarea Basarabiei, fără să fi fost semnalat de autoritățile românești.

Brotzky colaborează cu unii funcționari de la fabricile de zahăr, însărcinați cu colectarea sfeclei, care sunt în contact direct cu masa populației rurale.

Față cu cele de mai sus, binevoii a lua măsuri de verificare și supraveghere a acțiunii semnalate, raportând Inspectoratului General al Jandarmeriei la timp constatările pozitive făcute.

Inspector General al Jandarmeriei,
general de corp de armată (ss) C. Z. Vasiliu

Șeful Serviciului Jandarmeriei,
general C. Tobescu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 41/1943, f. 31

³⁴⁶ Brotzky - neidentificat.

65. 1943 aprilie 17 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitor la propaganda desfășurată de comuniști pentru discreditarea lui Ion Antonescu.

Inspectoratul General al Jandarmeriei
Serviciul Jandarmeriei

Comunicat:
- inspectorate de jandarmi
- legiuni teritoriale

Secret

Ordin de informațiuni nr. 21
din 17 aprilie 1943

Inspectoratul General al Jandarmeriei este informat că conducerea centrală a Partidului Comunist, în urma vizitei dlui Mareșal Antonescu la Cartierul General al Fühlerului³⁴⁷ a dispus ca organizațiile în subordine să popularizeze în masele muncitorești știrea că dl mareșal a oferit germanilor mobilizarea totală a românilor și punerea lor la dispoziția comandamentului german.

În acest scop, se preconizează demonstrații, cu scopul [de] a se acredita ideea că în țara românească vor rămâne numai văduve și orfani și toate acestea numai pentru interesele Germaniei.

De asemenea, că, în timp ce trupele germane sunt echipate cu armamentul cel mai modern și cu cea mai bună îmbrăcăminte, românii vor fi trimiși nepregătiți și dezbrăcați ca să-și ofere viața lor armelor automate bolșevice³⁴⁸.

Sunt informații că, pe această temă, conducerea mișcării comuniste a hotărât să editeze un manifest, care va fi difuzat în jurul zilei de 1 Mai a.c.

Față cu cele de mai sus, luați măsuri de supraveghere și în special pentru ziua de 1 Mai a.c.

Se atrage atențiunea îndeosebi asupra măsurilor ce urmează a se lua în centrele muncitorești, pentru împiedicarea la timp a oricărei încercări de manifestare sau răspândire de manifeste.

În ziua de 1 Mai 1943 se va raporta telefonic Inspectoratului General, centralizat pe inspectorate, la ora 11 și 18 situația de pe teritoriul rural.

Inspector General al Jandarmeriei,
general de c[orp de] a[rmată] (ss) C. Z. Vasiliu

Șeful Serviciului Jandarmeriei,
general C. Tobescu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 41/1943, f. 34

³⁴⁷ Între 12 și 13 aprilie 1943, Ion Antonescu a avut, la Salzburg, două întrevederi cu Adolf Hitler, în cursul cărora acesta din urmă și-a exprimat nemulțumirea față de demersurile lui Mihai Antonescu de a stabili un dialog cu Puterile Aliate și a recomandat adoptarea "soluției finale" față de evreii din România; pentru conținutul convorbirilor, vezi *Antonescu-Hitler. Corespondență și întâlniri inedite. 1940-1944* (editor Florin Constantiniu), volumul II, București, Editura Cozia, 1991, p. 63-84.

³⁴⁸ Acest paragraf a fost ulterior șters în documentul original (nota editorilor).

66. 1943 aprilie 23, Târgu-Jiu - Material informativ întocmit în cadrul conducerii celulei comuniste din lagărul de la Târgu-Jiu, cu privire la neînțelegerile existente în interiorul acesteia și la acuzația de fracționism adusă unora dintre membrii săi.

Către Celula de Birou [din] lagăr și CC

Dragi tovi, este neîndoios că Biroul actual, în frunte cu tovarășul 6³⁴⁹, are meritul de a fi aplicat linia politică trasată de CC privitoare la munca în ateliere, la atitudinea față de guvern și comandament și la clarificarea ideologică a unei serii de probleme (chestia caracterului războiului etc., făcând cotitura necesară). Dar această activitate pozitivă nu scuză metodele de muncă nepartinice, care au dus la frământările actuale din celulă, slăbirea coeziunii sale și la crearea unui teren prielnic fracționismului.

Care sunt cauzele acestei situații create.

(Această scrisoare cuprinde zece foițe³⁵⁰.)

1) Amânarea alegerilor pentru constituirea BIR³⁵¹ timp de opt luni.

2) Neconsultarea sistematică a membrilor celulei și punerea lor permanentă în fața unor hotărâri definitive luate de sus (suspendări și pedepse, scoateri din muncă, trasarea atitudinii cel[ulei] în diferite chestiuni generale, reorganizări etc.)

(Această scrisoare conține zecer foițe)

3) Transformarea organelor de masă și ele numite de sus, fără consultarea organizației de ajutor³⁵², în simple instrumente executorii.

4) Lipsa de muncă colectivă în înșiși [sic!] birourile celulei numite succesiv de tovarășul 6.

5) Desconspirarea totală a tovarășului 6 și a metodelor noastre de muncă, lucru recunoscut chiar în circulara nr. 4, dar nu adus sub formă de autocritică; această desconspirare se datorește felului de activitate a tov. 6, care a ținut legături personale nu numai cu fiecare membru de partid, dar chiar și cu membri ai Ajutorului;

6) Lipsa spiritului de autocritică a tovarășului 6, pălmuirea de către tovarășul 6 a unui ungar, care a dus la coalizarea cu cel lovit a unui întreg grup de unguri (cu care existau legături pe linie de Ajutor) și la formarea unei societăți ungurești în grupa noastră. Raporturile imorale ale tovarășului 6 cu tova <...>³⁵³, care au constituit obiectul unei blamări publice. Aceasta împreună [sic!] au dat prilejul manifestării nemulțumirilor latente din celula noastră care priveau tocmai metodele de muncă întrebuițate de tovarășul 6 și arătate mai sus; astfel 3 membri

³⁴⁹ 6 = Ovidiu Șandru.

³⁵⁰ Notă manuscrisă în documentul original (vezi și mai departe).

³⁵¹ Probabil, Biroul de conducere al organizației comuniste din lagăr.

³⁵² Secțiunea "Ajutor" a CC al PCdR se ocupa de situația deținuților comuniști.

³⁵³ Indescifrabil în text.

ai celulei, muncitori tineri, dintre cele mai bune elemente ale noastre au ieșit din partid și au revenit numai după lungi discuții purtate cu tovarășul Titu³⁵⁴.

Au semnalat începuturi de muncă fracționistă, munca politică și cea culturală a celulei au fost paralizate.

Dar mai mult, în loc de autocritică, tovarășul 6 a trecut la amenințări verbale, pe care le transformă apoi în fapt pe cale organizatorică. Astfel, toți acei care au avut atitudine potrivnică față de faptele arătate mai sus, fie membri de partid, fie ajutoși [sic!] au fost pedepsiți cu scoaterea din muncă, fără nici o explicație, fie direct, fie pe calea unei "reorganizări" care a avut caracterul unei răzbunări personale în dovedirea acestor afirmațiuni. Cităm și circulara nr. 4 a Biroului, în care, dacă nu se găsește nici un cuvânt de autocritică bolșevică, este plină de amenințări la adresa membrilor de partid.

Pe linia aceleiași atitudini, s-a pornit la discreditarea unor membri de partid în fața maselor, pentru atitudinea luată de ei în cadrul nucleelor împotriva faptelor de mai sus. Toate încercările făcute de tovarășul 6 de a se stabili vreo culpă de pălăvrăgeală s-au dovedit prin anchete făcute neîntemeiat.

7) Celula noastră este sănătoasă - afirmația tov. 6 că ar fi plină de putregai este calomnioasă. Toate elementele capitulante și oportuniste din trecut au fost înlăturate, ele n-au mai îndrăznit să-și ridice capul. Dar tovarășul 6, pentru a justifica metodele lui, pe care le-a impus și Biroului numit de el, creează artificial capitulanți oportuniști, rămășițe ale clicii, ștampilând cu aceste calificative pe toți acei[a] care, în cadrul organizației de partid și numai în acest cadru³⁵⁵, au luat atitudine împotriva faptelor sale și a metodelor lui de muncă. Justețea acestor afirmații este verificată chiar și prin circulara nr. 4 a Biroului, care, deși scoasă pentru a combate "oportunismul", nu poate stabili nici un singur fapt de asemenea natură.

8) S-a[u] produs într-adevăr abateri de la linia noastră politică, dar nu celula a fost vinovată - incidentul de la 11 martie (în urma refuzului de muncă, fără acordarea în prealabil a unei pâini întregi); jandarmi înarmați au fost aduși în grupă pentru a scoate la muncă cu forța pe cei ce refuzau. Numai cu greu s-a putut împiedica producerea unui incident sângeros și care a dus la izolarea a 30 de internați. Responsabilul pe linie de masă afirmă în scris că linia de conduită care a dus la incident a fost stabilită de acord cu tovarășul 6. Chiar dacă această afirmație nu este adevărată, după cum susține tovarășul 6.

Fapt este că acesta din urmă a fost prezent în grupă în acel moment și n-a intervenit sub nici o formă, așa cum singur a recunoscut, în căutarea unei soluții care să pună capăt stării actuale din celulă. Nucleul nostru a propus ținerea unei consfătuiri restrânse a membrilor de partid cu însărcinări de răspundere în ultimele două luni.

Biroul a respins această propunere, după cum a respins și efectuarea neîntârziată a alegerilor pentru organele de conducere ale celulelor și organizațiilor

³⁵⁴ Titu = Lucrețiu Pătrășcanu.

³⁵⁵ Subliniere în textul original.

de masă (Scrisoarea - zece foițe). Păreră nucleului nostru este că soluția unică pentru rezolvarea actualei crize de conducere este efectuarea alegerilor imediate, a organelor de conducere de partid și de masă în condiții de strictă aplicare a centralismului democratic la situația noastră de aici.

Cu salutări tovarășești,
Nucleul C.

23 - IV - 1943

Raport de muncă către CC din partea tovarășului Titu³⁵⁶

1) Ca secretar al agit-prop-ului³⁵⁷, atribuție preluată imediat după venirea mea aici, am elaborat toate rapoartele pe linia de partid în prelucrarea Platformei, predându-le și prelucrându-le cu instructori. (Felurile referatelor: "Caracterul războiului", "FNP³⁵⁸ și forțele care îl compun", "Caracterul războiului României", "Întrebări asupra celor 8 puncte din platformă", "Partidul Comunist și lupta actuală a maselor în România").

2) Am alcătuit programul școlar de cadre a[le] partidului și am început predarea lui.

3) Conlucrat permanent pe linia de masă în comisia culturală, actualmente secretar al ei.

4) Instructor al nucleului CFR (până la I.III), actualmente secretarul nucleului C.

5) Preluat din însărcinarea tovarășului 6, în lipsa lui din lagăr, Secretar[at]ul Biroului celulei și efectuat munca de răspundere respectivă.

6) Responsabil pe linia tineretului, cu care am prelucrat o serie de referate - privind chestiuni tinerești.

7) Fac parte din delegația recunoscută de Com[itet] ca reprezentând gr[upul] instructorilor care a sus[ținut] la 21. IV. revendicările grupei.

În completarea acestui raport, răspund la unele întrebări ridicate de tovarășul 6 acuma.

Tovarășul 6 mi-a propus de două ori să intru în Biroul celulei.

Am răspuns că nu cred necesară prezența mea acolo - lucru de care tovarășul 6 a fost de acord, dovadă că nu a revenit cu o hotărâre în această privință.

Tovarășul 6 mi-a propus să preiau, pe lângă munca mea, și răspunderea muncii pe linia de masă, la care am obiectat că socotesc că mă voi deconspira și eu, deci nu ar fi just. Iarăși, tovarășul 6 n-a obiectat deloc, ceea ce înseamnă că atunci a acceptat [ca] valabil argumentul meu.

În ziua de 17 aprilie, tovarășul 6 a fost de părere să mă duc la colonel pe chestia de artilerie. Deoarece eu nu muncesc, i-am răspuns că socotesc mai just să se ducă cel de-al doilea delegat - șef de atelier - cu încă unul dintre internați care lucrează efectiv, căci delegația va putea pune revendicările de ateliere mult mai

³⁵⁶ Titu - Lucrețiu Pătrășcanu.

³⁵⁷ Este vorba despre secțiunea de agitație și propagandă a Biroului de partid din lagăr.

³⁵⁸ Frontul Național Patriotic.

eficace, eu rămânând cu cererile de ordin general și cele politice (cum a fost cazul la 21 aprilie, când m-am dus la colonel). Și atunci lipsa de opunere din partea tovarășului 6 mi-a dovedit că a acceptat argumentele mele.

În nici un domeniu al muncii mele de când sunt aici nu s-a născut nici un fel de discuție între mine și Biroul celulei.

Șters de mine pe contrapa[gină] trei rânduri.

23. IV. 943

Titu

Atrag atenția CC că în nucleul C fac parte tovarășul 8 și 53³⁵⁹, care au luptat de la început până la sfârșit contra elementelor capitulante (cazul nucleului 50), iar toți patru au avut munci de răspundere până în ultimul timp.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 273, c. 686-705

67. 1943 mai 2, Moscova - *Interviul dat de I. V. Stalin corespondentului agenției Reuters la Moscova, în care explică motivele desființării Internaționalei a III-a.*

Răspunsul tovarășului Stalin la întrebarea corespondentului-șef al agenției Reuter la Moscova

La 21 mai, D. King, corespondentul-șef al agenției Reuter la Moscova, a adresat președintelui Consiliului Comisarilor Poporului, tov. Stalin, o scrisoare, prin care îl ruga să răspundă la o întrebare care interesează opinia publică engleză.

Tov. Stalin a răspuns d-lui King prin următoarea scrisoare:

“Domnule King, mi-ați adresat rugămintea de a da răspuns la întrebarea pusă de dvs. în legătură cu dizolvarea Internaționalei Comuniste. Vă trimit răspunsul la întrebarea dvs.

Întrebarea: Comentariile britanice privitoare la hotărârea de a dizolva Internaționala Comunistă au fost foarte favorabile. Care este punctul de vedere sovietic asupra acestei chestiuni și ce influență va avea acest eveniment asupra viitoarelor relații între state?

Răspuns: Dizolvarea Internaționalei Comuniste este justă și oportună, deoarece această dizolvare ușurează organizarea asaltului comun al tuturor popoarelor iubitoare de pace împotriva inamicului comun, împotriva hitlerismului.

Dizolvarea Internaționalei Comuniste este justă, deoarece această dizolvare:

³⁵⁹ 8 = Nicolae Guină; 53 - neidentificat.

a. demască minciuna hitleristă, că Moscova ar intenționa să se amestece în treburile interne ale altor țări și să le bolșevizeze. Acum i s-a pus, în sfârșit, capăt acestei minciuni.

b. demască calomniile dușmanilor comunismului din sânul mișcării muncitorești, că partidele comuniste din diferite țări nu desfășoară activitatea lor în interesul popoarelor lor, ci conform ordinelor primite “din afară”. Acum i s-a pus capăt și acestei calomnii.

c. ușurează munca patrioților din toate țările iubitoare de libertate, în vederea unificării tuturor forțelor progresiste și unirea lor, indiferent de apartenența lor de partid și de religie, într-o singură tabără național-eliberatoare de luptă împotriva fascismului.

d. ușurează munca patrioților din toate țările pentru unirea tuturor popoarelor într-o singură tabără internațională de luptă împotriva primejdiei dominației mondiale a hitlerismului și pregătește terenul pentru organizarea alianței tuturor popoarelor, pe baza egalității lor.

Toate aceste împrejurări arată că dizolvarea Internaționalei Comuniste servește pentru consolidarea mai departe a frontului unic al Aliaților și a tuturor Națiunilor Unite în lupta contra tiraniei fasciste.

Socot dizolvarea Internaționalei Comuniste cât se poate de oportună, tocmai în momentul actual, când fiara fascistă își încordează ultimele ei forțe și când este necesar să se organizeze asaltul comun al țărilor iubitoare de libertate pentru a doborî definitiv această fiară și a elibera popoarele de sub jugul fascist.

Cu stimă,

I. Stalin

Moscova, 2 mai 1943

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond CC al PCR - Relații Externe, dosar 5/1943, f. 39-40

68. 1943 mai 15, Moscova - Hotărârea Prezidiului Comitetului Executiv al Internaționalei a III-a, cu privire la dizolvarea acestui organism.

Hotărârea Prezidiului Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste

Rolul istoric al Internaționalei Comuniste, constituită în anul 1919, în urma prăbușirii celor mai multe din vechile organizații muncitorești dinainte de război, a constat în faptul că ea a apărut învățătura marxistă de la vulgarizarea și deformarea ei de către elementele oportuniste din mișcarea muncitorească, a contribuit într-o serie de țări la strângerea muncitorilor de avangardă în partide cu adevărat muncitorești, ajutând la mobilizarea maselor celor care muncesc pentru apărarea intereselor lor economice și politice, pentru lupta împotriva fascismului și a războiului ce se pregătea.

Internaționala Comunistă a demascat la timp semnificația adevărată a “Pactului Anticomintern”, ca unealta pregătirii războiului de către hitleriști.

Ea a demascat în continuu, cu mult înainte de război, activitatea josnică, de subminare, a hitleriștilor în statele străine, mascată de strigătele lor despre un pretins amestec al Internaționalei Comuniste în treburile interne ale acestor state.

Dar încă cu mult înainte de război devenea tot mai clar că, pe măsura complicării situației atât interne, cât și internaționale a diferitelor țări, rezolvarea problemelor mișcării muncitorești din fiecare țară separată prin forțele unui centru internațional, oricare ar fi el, va întâmpina piedici de netrecut.

Deosebirea adâncă dintre căile istorice de dezvoltare ale diferitelor țări, de asemenea caracterul deosebit și chiar contradictoriu al ordinii lor sociale, ritmul și nivelul diferit al dezvoltării lor politice, sociale și economice, gradul deosebit de dezvoltare, de conștiință și de organizare al clasei muncitoare au determinat deosebirea adâncă a problemelor ce se pun în fața clasei muncitoare în diferite țări.

Tot mersul evenimentelor în sfertul de secol scurs și experiența acumulată de Internaționala Comunistă, au confirmat în mod convingător că formele de organizare a unirii muncitorilor adoptate de primul congres al Internaționalei Comuniste și care corespundea cerințelor inițiale ale perioadei de renaștere a mișcării muncitorești deveneau tot mai învechite, pe măsura creșterii acestei mișcări și a complicării problemelor ei și se transformau chiar într-o piedică a consolidării partidelor muncitorești naționale.

Războiul mondial dezlănțuit de hitleriști a făcut ca deosebirile și situația diferitelor țări să devină și mai accentuate, săpând un șanț adânc între țările devenite purtătoare ale tiraniei hitleriste și popoarele iubitoare de libertate, reunite într-o puternică coaliție antihitleristă, în timp ce în țările blocului hitlerist sarcina principală a muncitorilor, a oamenilor muncii și a tuturor oamenilor cinstiți constă în a contribui în toate modurile la înfrângerea acestui bloc pe calea subminării interne a mașinii de război hitleriste și a contribui la răsturnarea guvernelor vinovate de dezlănțuirea războiului, în țările coaliției antihitleriste datoria sfântă a maselor largi populare și în primul rând a muncitorilor constă în sprijinirea prin toate mijloacele a efortului de război al guvernelor acestor țări în scopul zdrobirii cât mai grabnice a blocului hitlerist și asigurarea alianței între popoarele iubitoare de libertate pe baza independenței lor: în același timp, nu trebuie scăpat din vedere că în țările separate aderente la coaliția antihitleristă au și problemele lor speciale, așa de exemplu în regiunile și statele ocupate de hitleriști, în țările care și-au pierdut independența, sarcina principală a muncitorilor de avangardă și a maselor largi populare este de a desfășura lupta înarmată care să se transforme în război de eliberare națională împotriva Germaniei hitleriste.

În același timp, războiul de eliberare al popoarelor iubitoare de libertate împotriva tiraniei hitleriste, care a pus în mișcare cele mai largi mase populare ce se strâng fără deosebire de apartenența lor de partid și de religie în rândurile puternicei coaliții antihitleriste, a arătat cu o claritate și mai mare că ridicarea națională și mobilizarea maselor pentru cea mai grabnică victorie asupra

dușmanului, pot fi realizate în modul cel mai bun și mai rodnic de avangarda mișcării muncitorești a fiecărei țări în cadrul statului său.

Încă cel de al VII-lea congres al Cominternului, care a avut loc în anul 1935, ținând cont de modificările petrecute atât în situația internațională, cât și în mișcarea muncitorească, care cerea[u] o mai mare mobilitate și independență a secțiilor lui în domeniul problemelor ce li se puneau în față, a subliniat necesitatea pentru Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste “de a pleca la rezolvarea tuturor cerințelor mișcării muncitorești, de la condițiile concrete și particularitățile fiecărei țări și a evita, ca regulă, amestecul direct în treburile de organizare internă a partidelor comuniste”.

Internaționala Comunistă a fost condusă de aceleași considerațiuni, luând act și aprobând hotărârea Partidului Comunist al Statelor Unite, în noiembrie 1940 despre ieșirea lui din rândurile Internaționalei Comuniste.

Călăuziți de învățătura întemeietorilor marxism-leninismului, comuniștii n-au fost niciodată partizanii păstrării formelor de organizare învechite, ei totdeauna au supus formele de organizare a mișcării muncitorești și metodele de lucru ale acesteia, intereselor politice fundamentale ale mișcării muncitorești, luată în ansamblul ei, particularitatea situației istorice concrete date și acelor probleme care decurg direct din această situație.

Ei țin minte exemplul marelui Marx, care a strâns pe muncitorii de avangardă în rândurile “Asociației internaționale a muncitorilor”, iar după ce Internaționala I și-a îndeplinit sarcina ei istorică, punând bazele pentru dezvoltarea partidelor muncitorești în țările Europei și ale Americii, a executat, în urma necesității devenite actuale a creării partidelor naționale muncitorești de masă, dizolvarea Internaționalei I, întrucât această formă de organizare nu mai corespundea necesităților momentului.

Plecând de la considerațiunile expuse mai sus și ținând seama de creșterea și maturitatea politică a partidelor comuniste și a cadrelor lor conducătoare în diferite țări, de asemenea ținând seama de faptul că în decursul războiului actual mai multe secții au ridicat chestiunea dizolvării Internaționalei Comuniste ca centru de conducere a mișcării internaționale muncitorești, Prezidiumul Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste, neavând posibilitatea, în condițiunile războiului mondial, de a convoca Congresul Internaționalei Comuniste, își permite de a depune spre aprobare secțiilor Internaționalei Comuniste propunerea următoare:

A dizolva Internaționala Comunistă ca centru de conducere al mișcării muncitorești internaționale, liberând secțiile Internaționalei Comuniste de obligațiile decurgând din regulamentele și deciziile congreselor Internaționalei Comuniste.

Prezidiumul Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste face un apel către toți aderenții Internaționalei Comuniste de a-și concentra forțele pentru sprijinirea prin toate mijloacele și pentru participarea activă la războiul eliberator al

popoarelor și al statelor coaliției antihitleriste pentru cea mai grabnică înfrângere a dușmanului de moarte al muncitorilor - fascismul german și aliații și vasalii săi.

Membrii Prezidiului Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste: Dimitrov, Gottwald, Jdanov, Kolarov, Koplenig, Kuusinen, Manuilsky, Marti, Pieck, Torez, Florin, Ercoli.

La prezenta hotărâre, au aderat următorii reprezentanți ai partidelor comuniste: Bianco (Italia), Dolores Ibaruri (Spania), Lehtinen (Finlanda), Ana Pauker (România), Racoczi (Ungaria).

Moscova, 15 mai 1943

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond CC al PCR - Relații Externe, dosar 5/1943, f. 34-38

69. 1943 mai 29 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitor la anihilarea unei organizații comuniste în Capitală.

Inspectoratul General al Jandarmeriei,
Direcțiunea Siguranței și Ordinii Publice
Secția a II-a

Comunicat:

- subinsp[ectoratele] g[enera]l[e] jud[etene]
- inspect[oratele] de jandarmi
- legiuni teritoriale
- Legiunea Jand[armeriei] CFR
- legiunile mobile: Lupeni și Petroșani

Secret

Ordin de informațiuni nr. 28
din 29 mai 1943

Recent, organele Direcțiunii Generale a Poliției au identificat pe teritoriul Capitalei o puternică organizație comunistă, afiliată Comitetului Central al Partidului Comunist din România.

Cu această ocazie, s-a descoperit și un bogat material de propagandă, printre care se semnalează îndeosebi lucrările întocmite de comuniști calificați în ceea ce privește situația muncitorilor de la întreprinderile industriale și miniere din Ardeal și Banat.

Din studiul acestor documente reiese că printre acești muncitori se află infiltrați comuniști cu însărcinări de supraveghere a maselor lucrătorilor și canalizarea tendințelor acestora către ideologia comunistă.

Față de cele de mai sus, din care rezultă că centrul de gravitate al propagandei comuniste se situează tot în rândurile muncitorilor care, în actualele

vremuri, datorită greutăților de ordin material, inerente războiului, sunt susceptibili a înclina către asemenea tendințe, veți lua măsuri imediate pentru permanentă supraveghere a manifestărilor muncitorești, semnalând la timp Inspectoratului General toate cazurile de nemulțumire înregistrate în rândurile acestora, precum și cauzele care le provoacă.

Întrucât nucleul comunist descoperit în majoritatea lui se compune din evrei, de asemenea veți lua măsuri de supraveghere atentă și permanentă a tuturor evreilor rechiziționați la diferite întreprinderi industriale și miniere, atât în ceea ce privește contactul acestora cu muncitorii, cât și cu privire la manifestările izolate, la care eventual s-ar deda.

Orice constatări pozitive ce se vor abate [sic!] în acest sens, se vor raporta la timp Inspectoratului General al Jandarmeriei.

Inspector General al Jandarmeriei,
general de c[orp de] a[rmată] C. Z. Vasiliu

Directorul Siguranței și Ord[inii] Publice,
general C. Tobescu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 41/1943, f. 390

70. 1943 iunie 3 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, cu privire la semnificația hotărârii de dizolvare a Internaționalei a III-a.

Inspectoratul General al Jandarmeriei,
Direcțiunea Siguranței și Ordinii Publice
Serviciul Siguranței

Comunicat:

- subinsp[ectorate] g[ene]r[ale] j[u]d[etene]
- insp[ectorate de] jandarmi
- leg[iuni] teritoriale
- Leg[iunea] CFR și mobile (și Transnistr[ia])

Secret

Ordin de informațiuni nr. 30
din 3 iunie 1943

După cum vă este cunoscut din publicațiunile de presă, conducerea centrală [a] URSS a hotărât dizolvarea Internaționalei a III-a, cunoscută sub denumirea de

Comintern, lăsând impresia că Centrala comunistă din Moscova a renunțat la propaganda pe care o desfășoară în toate țările lumii și deci și în România.

Formula aceasta însă nu poate fi luată în considerare atâta timp cât comunismul continuă a subzista ca doctrină socială. De aceea, Inspectoratul General ordonă tuturor formațiunilor jandarmerești să continue urmărirea activității comuniste cu aceeași intensitate, cunoscând că recent, din informațiunile ce se dețin, Centrala comunistă din România a hotărât ca elementele partizane aflate pe teritoriul românesc să continue cu toată vigoarea activitatea, îndeosebi în cadrul așa-ziselor comitete antifasciste și de pace.

Această măsură a fost luată din considerațiuni de tactică conspirativă, urmând ca, sub această formă, comunismul să-și mențină mai departe organizarea sa subversivă.

În consecință, față de aceste noi manevre comuniste, inspectoratele și legiunile vor da de urgență instrucțiuni organelor în subordine pentru ca acțiunea de supraveghere a manifestărilor comuniste să se desfășoare și în viitor cu aceeași vigoare.

Inspector General al Jandarmeriei,
general de corp de armată (ss) C. Z. Vasiliu

Directorul Siguranței și Ord[inii] Publice,
general C. Tobescu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 41/1943, f. 42

71. 1943 iunie 22 - Ordin de informații și ordin circular de urmărire, emise de Inspectoratul General al Jandarmeriei, referitoare la arestarea pe teritoriul României a lui Boris Ștefanov.

Inspectoratul General al Jandarmeriei,
Direcțiunea Siguranței și Ord[inii] Publice
Serviciul Siguranței
Biroul A

Comunicat:

- inspectorate de jandarmi
- legiuni teritoriale

Secret

Ordin de informațiuni nr. 38

din 22 iunie 1943

Inspectoratul General al Jandarmeriei este informat că numitul BORIS ȘTEFANOV, conducătorul Partidului Comunist din România, în calitate de secretar general al acestuia, s-ar găsi pe teritoriul țării noastre.

Astfel se explică faptul că moțiunea de dizolvare a Internaționalei a III-a, a fost semnată în URSS, din partea Partidului Comunist Român, de către Ana Pauker și nu de Ștefanov, care nu se mai găsea în Uniunea Sovietică, fiind în România.

Față cu cele de mai sus, binevoiiți a lua măsuri de identificare a numitului Boris Ștefanov, raportând rezultatul centralizat pe inspectorate până la data de 15 iulie 1943.

D[în] o[r]dinul]

/ Directorul Siguranței și Ord[inii] Publice,
lt. col. S. Teodorescu

Inspectoratul General al Jandarmeriei,
Direcțiunea Siguranței și Ord[inii] Publice

Comunicat:
Toate formațiunile de
jandarmi - posturi inclusiv

ORDIN CIRCULAR DE URMĂRIRE NR. 26

din³⁶⁰ iunie 1943

Urmăriți, prindeți și înaintați Direcțiunii Generale a Poliției, referindu-vă la adresa nr. 13849/943, pe numitul Boris Ștefanoff, secretarul general al Partidului Comunist din România, care ar fi venit în țară cu misiunea de a reorganiza cadrele partidului comunist.

Boris Ștefanoff s-a născut la 8 octombrie 1883, în comuna Cathel - Bulgaria, fiul lui Ștefan Hagi Mateeff și Ștefania Hagi Ghenova, de origine etnică bulgară, căsătorit cu Moralieva Penea, având doi copii: Ștefan de 20 ani și Bubeș de 19 ani. Fost proprietar agricol în comuna Spasova, județul Caliacra și ziarist, a avut ultimul domiciliu [în România] în anul 1934, când a plecat în Bulgaria și apoi în Turcia și URSS.

Semnalmentele lui sunt: talia 1,76, robust, fruntea mare, ochii căprui, sprâncenele arcuite, părul cărunt, o cicatrice la sprânceana stângă către coada ochiului, vorbește bulgara, româna, rusa, turca, franceza, germana și puțin englezește.

D[în] o[r]dinul]

Directorul Siguranței și ord[inii] publice,
general C. Tobescu

Șeful Serv[iciului] Siguranței,
lt. col. S. Teodorescu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 41/1943, f. 57, 60

³⁶⁰ Lipsă în textul original.

72. [1943 iunie] - Material confidențial elaborat de către conducerea Partidului Comunist din România, conținând precizări cu privire la semnificația dizolvării Internaționalei a III-a și la atitudinea pe care trebuie să o adopte comuniștii români în legătură cu acest eveniment.

În jurul hotărârii Internaționalei a III-a comuniste de a se dizolva

Un fapt politic, pentru ca să-l înțelegi pe deplin, trebuie să-l judeci pe îndelete sub toate aspectele. Asta înseamnă să nu-l privești superficial, să nu-l judeci sub prima impresie. Însă nu lași deoparte nici unul din elementele esențiale care-l compun. Pentru că altfel judecata ce o facem este defectuoasă și ne duce la concluzii proaste.

Este ușor de înțeles că, cu atât mai mult, judecata noastră trebuie să fie limpede și inteligentă cu cât suferim din plin influența propagandei dușmane, interesată să răstălmăcească faptele și arătându-le întotdeauna strâmb.

Mult interes a stârnit în ultima vreme hotărârea Internaționalei Comuniste de a se dizolva. Însemnătatea acestui eveniment s-a făcut văzută în graba cu care specialiștii propagandei hitleriste s-au apucat să-l schimonosească, în interesul pe care națiunile aliate l-au arătat, cât și în diferitele păreri și impresii care au circulat în jurul acestei hotărâri. Desigur, acest fapt politic își are însemnătatea lui, iar interesul trezit și nemulțumirile asmuțite de el în lagărul dușman sunt pe deplin justificate. Ca întreaga această problemă să fie văzută sub o lumină dreaptă, un adevăr se cere amintit.

Unii și-au spus așa: de vreme ce Internaționala Comunistă s-a dizolvat, s-ar părea că, drept urmare, se vor dizolva și partidele comuniste. Firește că această ipoteză era greșită; pentru că pornea de la necunoașterea a ceea ce a fost Internaționala Comunistă, a rosturilor ei.

Ca să ajungi la o asemenea presupunere, trebuie neapărat să fi crezut că partidele comuniste din toate țările ar fi fost un fel de rezultat, un fel de creație ale [sic!] Internaționalei Comuniste. Cu alte cuvinte, ar fi trebuit să crezi că întâi s-a creat Internaționala Comunistă și apoi, după instrucțiunile și activitatea acesteia, partidele comuniste din toate țările. Numai că lucrurile nu s-au petrecut chiar așa, dimpotriva.

În urma războiului mondial trecut, care a dus la prăbușirea imperiilor german și austro-ungar și în urma revoluției crescânde care a cuprins masele, duse la exasperare de război și foamete, popoarele Europei au intrat într-o epocă de adânci frământări revoluționare.

Victoria maselor rusești, care au știut într-un fel nemiîntâlnit să-și cucerească pacea și pâinea, curmând totodată cu stăpânirea de mii de ani a nedreptăților sociale, a fost pentru masele europene un imbold.

În Germania, Austro-Ungaria și Italia au izbucnit lupte revoluționare, în cursul cărora masele, nemulțumite de atitudinea șovin-naționalistă a vechilor partide social-democrate (la începutul și în cursul războiului) și decepționate nu

numai de lipsa lor de hotărâre arătată în cursul acestei lupte, ci [și] de atitudinea lor politică șovăielnică și dubioasă în ceea ce privește conflictul revoluționar izbucnit, ba chiar de o atitudine categoric dușmănoasă și trădătoare, au trecut la înființarea partidelor comuniste.

Partidele comuniste s-au născut astfel în focul luptelor revoluționare, din nevoile maselor muncitoare de a avea un partid al lor, hotărât, cinstit și revoluționar. Țelul tuturor acestor partide era unul și același: victoria proletariatului și suprimarea tuturor nedreptăților sociale, începând cu războiul, foametea și șomajul, lipsa de pământ și altele. Mijloacele erau de asemenea aceleași: organizarea și lupta revoluționară. Și țelul, și mijloacele erau comune. Comun era și dușmanul, căci, împotriva acestor gigantice încercări ale maselor muncitoare de a se elibera de jugul neomenos, capitalismul se unise peste granițe și peste interese economice patriotice.

A apărut atunci ca necesar[ă] maselor muncitoare nevoia unirii lor, nevoia creării unui comandament unic, unui organism superior, peste națiuni și state, pentru ca lupta tuturor acestor partide să fie coordonată, prin care să se poată ajuta între ele, împrumutându-și învățăturile și experiențele și care, urmându-le pe toate laolaltă, să întărească pe fiecare în parte. Față cu coaliția internațională a capitalismului, masele muncitoare au simțit nevoia, pentru a se întări, să se unească peste granițe și limbi. De aceea, în 1919, delegați ai tuturor acestor partide au hotărât crearea Internaționalei Comuniste, fixându-se sediul în capitala singurei țări unde masele muncitoare au fost victorioase.

Internaționala Comunistă s-a născut din nevoia pe care au simțit-o toate partidele comuniste de a se uni. Ea a fost o organizație superioară, formată din conducătorii partidelor comuniste din lumea întreagă, în slujba acestor partide și a maselor pentru care ele luptau și se jertfeau.

Chiar Partidul Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice nu era decât o secție a acestei Internaționale, firește cea mai puternică. Atunci când această formă superioară de organizație socotește că existența ei nu mai este folositoare, că nu mai corespunde nevoilor de la ordinea de zi și hotărăște să se dizolve, înseamnă că partidele comuniste, care au format-o și acum - în urmă - au dizolvat-o, [continuă] să trăiască, să-și ducă lupta și să pregătească vremurile noi, până când își vor îndeplini misiunea lor cu adevărat istorică în transformările sociale ale societății omenești, până când se va ajunge la țelul final: societatea fără clase, fără exploatare și fără război. Se poate presupune că atunci, după ce își vor fi îndeplinit misiunea, partidele comuniste vor fi depășite de evenimente și de realitățile sociale, vor fi organisme politice de acum învechite și nefolositoare. Atunci, desigur, vor hotărâ și ele să se dizolve.

Bine, se poate spune, adevărat este că, așa stând lucrurile, e limpede că aceia, influențați de propaganda dușmănoasă, au gândit de a dreptul pe dos; într-adevăr, dizolvarea Internaționalei Comuniste nu cere câtuși de puțin ca ea să fie urmată și de dizolvarea partidelor comuniste, dimpotrivă chiar, ele au datoria să

lupte mai departe pentru eliberarea popoarelor lor. Bine, dar Internaționala Comunistă de ce s-a dizolvat?

Un organism politic își trage seva vieții din realitatea frământărilor sociale și politice; existența lui trebuie să fie nu numai justificată, dar cerută chiar de această realitate.

Și în politică nevoia creează organul; și în politică un organ devenit netrebuincios se atrofiază, dispăre. A căuta să menții un asemenea organism în ciuda lipsei de trebuință, în ciuda faptului că nu e cerut de desfășurarea evenimentelor, înseamnă a-l suspenda în gol, a te agăța de forme vechi și necorespunzătoare care te trag înapoi, înseamnă a nu ști, a nu avea curajul să mergi hotărât în pas cu vremea, înseamnă în sfârșit a rămâne în urmă, izolat, iar tăvălugul istoriei să treacă peste tine, strivindu-te.

a) Că străbatem acum vremuri noi, că natura desfășurării războiului și aceea a frământărilor politice care îl însoțesc este nouă, se poate vedea pe scurt din aspectul nou pe care l-a luat harta politică a lumii.

Există două tabere categoric deosebite și distincte: una e blocul Națiunilor Unite în frunte cu Uniunea Sovietică, Statele Unite și Anglia, cealaltă e Pactul Tripartit; una luptă pentru ideea de independență a tuturor națiunilor, fie ele cât de mici, cealaltă pentru stăpânirea lumii de către Germania hitleristă, Italia fascistă și Japonia și împărțirea lumii în [tre aceste] trei gigantice imperii; de o parte e lupta înflăcărată pentru libertate, de cealaltă e dezlănțuirea hoardelor cotropitoare, pentru înrobire. În această nouă situație, când, trebuie subliniat, mai mult de trei sferturi din omenire s-a adunat sub steagul libertății, ridicat de blocul Națiunilor Unite - peste deosebirile de clase sociale - care este atitudinea partidelor comuniste?

În orice loc s-au găsit ele și și-au fixat categoric atitudinea: pentru lupta națiunilor împotriva cotropitorilor³⁶¹ și au adăugat și au insistat că, dată fiind încheștarea uriașă la care a ajuns acest război, dat fiind că pe câmpurile luptei de astăzi se plămădește viitorul omenirii pe timp îndelungat de azi înainte, ele sunt gata să lase la o parte orice acțiune sau lozincă de acțiune care nu privește scopul imediat al acestei lupte naționale pentru libertate și independență, sunt gata să se unească, pe deasupra oricărei [sic!] altor interese de clasă, cu oricine socotește cinstit că e dator să se lupte împotriva barbariei și tiraniei hitleriste și pornește hotărât la această luptă, cu orice om, cu orice grupare, cu orice partid. Masele muncitoare din orice parte a lumii își găsesc astăzi dușmanul de moarte în tirania hitleristă, care amenință să se întindă și să se înscăuneze peste tot și de aceea, partidele comuniste, partidele acestor mase urmăresc peste tot nimicirea lui. Ca și în trecut, țelul este același, comun.

Dar, după cum sunt așezate în această nouă împărțire politică și de război al lumii, masele muncitoare nu mai au, nu mai pot avea mijloacele comune de luptă. În ceea ce privește mijloacele, datoriile și sensul luptei acestor mase, nu mai

³⁶¹ Subliniere în textul original; vezi și mai departe.

poate fi unitate pe întreg cuprinsul pământului și ele diferă, se împart, după locul pe care îl ocupă pe acest plan al lumii, după țara pe care o locuiesc și tabăra în care se găsește această țară. Urmează deci că în aceeași măsură și unitatea mijloacelor de luptă a diferitelor partide comuniste s-a frânt în două, după aceeași împărțire politică

Una este sarcina de căpetenie a partidelor comuniste din țările blocului Națiunilor Unite: aceea de a sprijini, cu toate forțele, efortul de război antihitlerist, de a mobiliza masele largi pentru ca acest război să fie câștigat cât mai repede și categoric, cu alte cuvinte, să întărească capacitatea de producție industrială de război, cât și pe aceea alimentară, să perfecționeze munca industrială și producția agricolă, să întărească efectivele armatelor blocului Națiunilor Unite și să împingă și să preseze la o politică cât mai justă și hotărâtă, singura care poate împiedica prelungirea războiului, și cu aceasta mărirea numărului victimelor și a dezastrului adus de el.

Alta este sarcina de căpetenie a partidelor comuniste din țările hitleriste, din țările "aliat" și supuse de imperialismul hitlerist: aceea de a împiedica, cu toate forțele, efortul de război hitlerist, de a duce o astfel de politică pentru mobilizarea întregului popor, a tuturor partidelor și grupărilor politice și de altă natură într-un unic front național, care să lupte pentru imediată ieșire din războiul pe care îl duc de partea barbariei hitleriste, pentru alungarea armatelor cotropitoare hitleriste din propriile lor țări, printr-un război național de eliberare, pentru înlăturarea guvernelor trădătoare de națiune și responsabile de acest război, pentru sabotarea producției industriale și a oricărei producții de război, atâta vreme cât ea servește armatei hitleriste împotriva blocului Națiunilor Unite.

Prăpastia asta, care a împărțit țările în două grupe categoric distincte, a deosebit și sarcinile de căpetenie și mijloacele de luptă ale diferitelor partide comuniste. Comandamentul unic care era Internaționala Comunistă nu mai apare, în această nouă situație, ca o formă cerută de însăși realitatea luptei, de nevoile ei.

b) Dezvoltarea vieții sociale dintre primul și al doilea război imperialist a creat de asemenea situații noi în ceea ce privește modul de dezvoltare a diferitelor țări. Aproape fiecare țară, dar în special cele înaintate, pot fi luate ca exemplu; exemplul cel mai clar însă este cel al Uniunii Sovietice. De bună seamă că dezvoltarea acestei țări în intervalul dintre ultimele două războaie a fost de-a dreptul uluitoare (nici măcar dușmanii ei cei mai feroce nu se sfiesc să admită asta).

Această nouă țară, nouă în structura ei socială, a fost cârmuită în tot acest timp de partidul ei comunist, care, desigur, a crescut odată cu ea, a căpătat noi probleme de descurcat și noi sarcini de îndeplinit și noi lupte de dus. Partidul Comunist al Uniunii Sovietice a depășit cu mult faza luptei revoluționare de răsturnare a exploatării de clasă a maselor populare, a construit o nouă societate, o nouă lume și s-a mobilizat în întregime cu întreg poporul de 200 milioane, atunci când fapta lor măreață a ajuns în pericol de a fi distrusă.

Diferența de dezvoltare a Uniunii Sovietice cu, spre pildă, cea a Germaniei, a Franței sau a Statelor Unite au dus [sic !] după sine și o diferență de dezvoltare a partidelor comuniste din aceste țări. Țelul final a fost și va rămâne același, dar, pe scara care urcă spre acest țel, diferența asta de dezvoltare le-a pus pe trepte diferite, uneori diferența fiind așa de mare, încât problemele de la ordinea de zi ale acestor partide nu numai că nu era[u] aceleași (ceea ce nu poate să fie în general), dar erau chiar de natură deosebită. Așa se explică că, încă de la ultimul congres al Internaționalei Comuniste, ținută [sic!] în 1935, s-a ajuns la concluzia că hotărârile acestui congres trebuie adaptate elastic, după situații concrete și împrejurările speciale din fiecare țară în parte. Și tot datorită acestei dezvoltări inegale a situației economice, politice și sociale din diferitele țări, dezvoltare care influențează în mod direct și hotărâtor și situația maselor muncitoare, se poate explica și hotărârea luată de Comintern în 1940, în urma cererii Partidului Comunist al Statelor Unite, ca acesta să iasă din Internațională. Ajunge să se privească acum la linia politică a Partidului Comunist englez - urmată de aproape un an încoace - de unificare a forțelor clasei muncitoare prin fuzionarea întregului partid comunist în cel laburist, linie politică condiționată de situația specifică a clasei muncitoare engleze și care, împreună cu Partidul Comunist elvețian, care a fuzionat cu Federația Socialistă, sunt, cel puțin până acum, singurele din lumea întreagă, ca să se vadă că progresul [depinde] de inegala dezvoltare a diferitelor țări și a maselor muncitoare ale acestora, împreună cu o diferențiere din ce în ce mai vădită în linia politică a partidelor comuniste politice.

Existența Internaționalei Comuniste, structura ei, depășită de desfășurarea evenimentelor și de inegala dezvoltare economică, politică și socială a diferitelor țări și a maselor lor muncitoare, începuse să dea dovezi de învechire, să nu mai corespundă vremurilor.

Aceste împrejurări înmănunchiate duceau la dizolvarea ei.

Din aceea că hotărârea Internaționalei Comuniste de a se dizolva a stârnit atâta interes în amândouă taberele politice și de război în care astăzi este împărțită lumea, se vede că măsura este luată tocmai acum, a răspuns din plin și unei cerințe mai noi, determinată de desfășurarea acestui război³⁶².

Dacă nu ne-am socoti decât cu nemulțumirile iscate de această hotărâre în tabăra hitleristă, decât cu furia lor neputincioasă, care s-a străduit în chip și fel să răstălmăcească acest eveniment și să-l arate lumii ca o simplă scamatorie, ar fi de ajuns ca să vedem că măsura asta nu numai că a fost de neînălțurat prin însăși direcția de dezvoltare generală a clasei muncitoare din diferitele țări, dar și că ea a fost luată în momentul potrivit.

Însemnătatea acestui fapt politic apare astăzi în primul rând prin urmările pe care le atrage cu sine:

³⁶² Exprimare confuză în textul original.

1. A smuls o armă propagandei hitleriste, aceea că Uniunea Sovietică ar fi autoarea și inițiatoarea revoluției mondiale, cu care hitlerismul caută să-și mascheze războiul lui de cucerire și stăpânire a lumii, numindu-l “Cruciada antibolșevică”.

Această armă propagandistică era pentru imperialismul hitlerist o armă de primă însemnătate, pentru că cu ea a izbucnit³⁶³ să convingă pe alții și să înșele pe alții (tot cu fluturarea spectrului comunist a înspăimântat burgezimea franceză în 1940, forțând-o la o capitulare), atrăgându-i de partea sa și folosindu-le ajutorul, pentru ca apoi, după ce ar fi devenit stăpâni atotputernici și necontestăți, să-i stăpânească și pe ei.

Dar această armă era mai cu seamă folositoare pentru că, prin agitarea aceleiași sperietoare, hitlerismul urmărea să spargă, să destrame blocul Națiunilor Unite. FIINDCĂ NUMAI DESTRĂMÂND ACEST BLOC AL NAȚIUNILOR UNITE, IMPERIALISMUL HITLERIST MAI PUTEA AVEA SPERANȚE ÎNTEMEIATE LA VICTORIE!³⁶⁴

2. A înlăturat cel mai important obstacol care împiedica o cât mai desăvârșită betonare a blocului Națiunilor Unite. Atâta vreme cât hitlerismul mai dăinuie, mai poate amenința libertatea și viitorul națiunilor libere, cea mai însemnată cerință politică este aceea ca fiecare națiune din acest bloc să nu precupețească nici un efort în strădania ca blocul să fie trainic, însuflețit de încredere reciprocă, hotărât să înlătore orice divergență care îl poate împiedica să nimicească repede și întotdeauna dușmanul banditesc al omenirii libere, imperialismul hitlerist. Aceasta au înțeles-o puterile Americii și Angliei și astfel se explică că ele sunt de partea Sovietelor.

Dar faptul că Uniunea Sovietică este condusă de un partid, secție a Internaționalei Comuniste și mai ales că țara sovietică găzduia sediul Internaționalei (răuvoitorii nu se sfiau să spună că Internaționala este un fel de organizație internațională a Uniunii Sovietice), îi puneau acesteia vădite piedici. Hotărârea Internaționalei Comuniste de a se autodizolva apare și din acest punct de vedere deschizătoare de noi perspective de mai trainică unire.

FIINDCĂ, DACĂ IMPERIALISMUL PRĂDALNIC HITLERIST A PUTUT SĂ AJUNGĂ ÎN SITUAȚIA DE AZI, SĂ ÎNROBEASCĂ O EUROPĂ ÎNTREAGĂ ȘI SĂ SEMENE UN PRĂPĂD NEMAIÎNTĂLNIT ÎN ISTORIE, SE DATOREȘTE LIPSEI UNEI UNITĂȚI DESĂVÂRȘITE ÎN RÂNDURILE NAȚIUNILOR TINERE ȘI FIINDCĂ ASTĂZI NUMAI UN ASEMENEA BLOC, TRAINIC, UNIT, PLIN DE ÎNCREDERE RECIPROCĂ ȘI TOTAL HOTĂRĂT POATE ÎNDREPTA GREȘELILE TRECUTULUI, ZDROBIND PE DUȘMAN!

3. A dus la prăbușirea Pactului Anticomintern, căci, de vreme ce Cominternul (Internaționala Comunistă) nu mai există, și bazele anunțate ale

³⁶³ Probabil, “izbutit”.

³⁶⁴ Cu majuscule în textul original; vezi și mai departe.

acestui pact a[u] dispărut. Amintirea acestui pact, în umbra căruia cele trei puteri semnatare au căutat să-și ascundă pregătirile lor de stăpânire a lumii, pregătiri demascate încă la vremea lor de Internaționala Comunistă, fapt care s-a dovedit a fi numai o mască, prin aceea că nu a putut fi respectat în litera lui de toți semnatarii și că, mai târziu, aceiași semnatari au simțit nevoia să-l înlocuiască cu Pactul Tripartit, amintirea acestui pact este folositoare, pentru că demască odată mai mult mascarada cu cruciada împotriva bolșevismului.

4. A ușurat apropierea partidelor muncitorești din toate țările și a celor antihitleriste din țările ocupate de hitleriști sau vasalii lor, anulând rezerva pe care unele din aceste partide o aveau de a colabora cu comuniștii, susținând că aceștia primesc instrucțiuni din afară. Astfel, și pe frontul intern, îndeosebi în țările ocupate și vasale, colaborarea și organizarea tuturor forțelor antihitleriste într-un singur FRONT NAȚIONAL a fost influențată pozitiv.

5. Împinge și ajută să se vindece de boala miopiei politice unele partide muncitorești, cum ar fi cele social-democrate din Finlanda și Suedia, care au păstrat întotdeauna o atitudine dușmănoasă față de Uniunea Sovietică - singura țară din lume unde socialismul a fost victorios și s-a aplicat în practică, atitudine pornită, pe lângă altele, și din pricină că în capitala Sovietelor se afla sediul Internaționalei Comuniste, dar determinată de o sumă întreagă de complicații, pe care aceste partide limitate la un orizont îngust din pricina propriei lor miopii, singuri și le închipuiau și singuri le dădeau proporții îngrijorătoare, sau cum ar fi Partidul Laburist englez, care nu a ajuns încă acolo să vadă cât de necesară este unitatea clasei muncitoare și ce pas uriaș înainte s-ar face prin unificarea politică a luptei acestor clase în sânul unui și aceluiași partid.

Prin mărimea urmărilor [hotărârii] Internaționalei Comuniste de a se dizolva, prin perspectivele pe care le deschide această hotărâre se poate vedea însemnătatea ei.

Din lumina pe care aceste rezultate o aruncă, se poate presupune că hotărârea de dizolvare a fost întrucâtva grăbită de evenimentele de acum; ceea ce este însă categoric de netăgăduit este că această dizolvare s-a dovedit:

- NECESARĂ, în urma dezvoltării inegale a diferitelor țări și a muncitorimii acestora, care a dus cu sine o diferențiere din ce în ce mai mare a liniei politice a diferitelor partide comuniste, și mai cu seamă în urma noii împărțiri politice și de război a lumii, care a adus cu sine o deosebire fundamentală în sarcinile de căpetenie și în mijloacele de luptă a[le] diferitelor partide comuniste, și

- BINEVENITĂ, prin situațiile noi, create în raporturile dintre țări pe plan extern și între partide pe plan intern, prin dejucarea manevrelor interesate ale propagandei hitleriste, cât mai ales prin imboldul spre o mai desăvârșită unire, spre o mai hotărâtă acțiune de război a blocului Națiunilor Unite.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond CC al PCR - Relații Externe, dosar 6/1943, f. 8-17

73. [1943 iunie, Târgu-Jiu] - Scrisoare nesemnată, adresată conducerii Partidului Comunist din România, cu privire la situația celulei de partid din lagărul de la Târgu-Jiu și la neînțelegerile existente între membrii acesteia.

Dragi tovi,

Alăturat vă trimitem rezoluția din 7. VI., care conține cauze[le] care au determinat majoritatea Biroului să consulte celula și aceasta să se pronunțe cu 32 voturi contra patru, pentru alegeri imediate. Cauzele sunt cuprinse în rezoluție, cauze care au dus la criza din celula noastră. Abaterile politice de la linia noastră. Așa cum a fost tratată de CC. Refuzul de a ieși la muncă, ceea ce a dus la aducerea unui pluton de jandarmi și scoaterea oamenilor cu forța și izolarea îndelungată a grupului în cauză, în frunte cu tovarășul 6³⁶⁵ (pălmuirea unui internat, raporturile lui personale cu o tovă, devenite obiect de scandal).

Public, toate acestea au lovit grav unitatea colectivului, ca și a celulei de partid. În loc de autocritică bolșevică, tovarășul 6 a trecut la o politică de amenințare și represiune în sânul colectivului și a[l] celulei, ceea ce a înăsprit până la paroxism raporturile lui cu majoritatea celulei (dizolvarea unor nuclee, suspendarea membrilor de partid, trecerea nejustificată a membrilor de partid dintr-un nucleu în altul, scoaterea de la munci a unor secretari de nuclee, schimbarea a 5 secretari în timp de zece zile).

Rezoluția

Constatând că deși a[u] trecut cinci săptămâni de la anunțarea raportului vechiului birou, acesta n-a fost înfățișat celulei, după cum nici una din scrisorile adresate celulei, fie de către unii membri de partid separați, fie de către unele nuclee, nu i-a fost comunicată pentru înlăturarea crizei de partid, recunoscută și de birou în apelul din 1 Mai - pentru asigurarea menținerii liniei politice așa cum a fost trasată de C. B.³⁶⁶ în platforma <...>³⁶⁷ și cele două scrisori.

Pentru asigurarea nefalsificării și punerii în practică a celor cinci puncte, și anume:

- 1) Nici o hotărâre să nu fie luată fără consultarea prealabilă a celulei;
 - 2) Muncă colectivă de sus până jos - minoritatea supunându-se majorității;
 - 3) Aplicarea regulilor și principiilor cent[ralismului] dem[ocratic].
 - 4) Utilizarea membrilor de partid după experiență, devotament și priceperea lor;
 - 5) Alegerea secretarilor de nucleu de către membrii nucleului respectiv.
- Partidul împiedică în viitor metode[le] de comandă care au avut ca rezultat: devieri

³⁶⁵ 6 - Ovidiu Șandru.

³⁶⁶ Probabil "conferința Biroului".

³⁶⁷ Indescifrabil în text.

de la linia politică așa cum a fost ea trasată de CC; grave frământări care, primejduind unitatea celulei, ar fi putut ușor duce la fracționism, dezorganizarea muncii politice și culturale săptămâni de-a rândul; demoralizarea unor membri de partid tineri, dintre cei mai buni; compromiterea organizației de partid în fața masei internaționale; în urma propunerilor venite din partea unor activiști, iar, în ultimul timp, și din partea secretarilor de nuclee aleși de către celulă și validați de birou, se hotărăște de către Biroul celulei efectuarea imediată a alegerii Comitetului celulei; secretarii de nuclee vor alege o Comisie de alegere din trei membri care urmează să fie ratificată de către Birou.

Prezenta rezoluție va fi adusă la cunoștința celulei care se va pronunța asupra ei.

Rezoluția citită în ședința Biroului din VI³⁶⁸ a fost adoptată în majoritate (cu două voturi contra, unu al tovarășului 6, acesta fiind împotriva). Pusă în discuția celulei în zilele de 4 și 5. VI., ea a fost adoptată cu 32 voturi pentru și patru contra (inclusiv [cel al] tovarășului 6).

<...>³⁶⁹ toate sectoarele mutări de oameni, scoaterea de la munci responsabile în mod nejustificat a oamenilor, declararea în mod public de către tovarășul 6 a unor grupuri de internați (16 unguri, eu ajut³⁷⁰) ca agenți provocatori fără să fi dat ocazie pentru așa ceva etc. Biroul, în frunte cu tovarășul 6, a fost nevoit să recunoască criza într-un apel din 1 Mai. Tovarășul Titu³⁷¹ a fost cooptat în Birou după 1 mai, intrarea lui fiind condiționată de acceptarea de către ceilalți doi membri ai Biroului, inclusiv tovarășul 6, a cinci puncte specificate în rezoluția din 4. VI. Odată intrat, tovarășului Titu i s-a predat celula și s-a trecut imediat la alegerea secretarilor de nuclee, fapt care a împiedicat fărâmițarea celulei și a ajutorului. Munca Biroului continuă să fie împiedicată de încercarea tovarășului 6 de a călca în picioare cele cinci puncte admise și de el, călcare ce poartă caracter fracționist în celulă, fapt care face ca frământările să se mențină. Toate nucleele, prin secretarii lor aleși, vin în fața Biroului și ne cer ca să fie însănoșită pe deplin viața noastră partinică, mai ales având perspectiva atacului din partea dușmanului pentru a nu fi distrusă celula în jurul acestor piedici ce i se pun în munca politico-organizatorică și cea culturală. În concluzie, soluția fiind numai și numai alegerile. Acestea sunt amânate numai pentru a primi răspunsul de aprobare din partea CC-ului.

Deoarece la un moment dat celula de partid este pusă în fața unei înrăutățiri a situației noastre de aici (înrăutățire intervenită în ultimele zile prin izolarea a 40 internați care munceau la o fabrică de cânepă în afară de lagăr, cerându-le să muncească în loc de opt ore fixate de minister - zece ore, mutarea fetelor în altă grupă, suspendarea delegației recunoscute de comandament), majoritatea Biroului

³⁶⁸ Luna iunie.

³⁶⁹ Indescrifabil în text.

³⁷⁰ Probabil, în sensul de "adaug".

³⁷¹ Titu = Lucrețiu Pătrășcanu.

(formată din tovarășul Titu și N.³⁷², cooptat în Birou după plecarea lui D.³⁷³), luând în discuție în plenum propunerile insistente ale nucleelor de a se trece la alegeri, hotărăște pentru realizarea unității și însănătoșirea celei, să se prezinte cu o contrapropunere de alegere a unui comitet de partid - tovarășul 6, împreună cu doi tovi și o tovă, au votat împotriva rezoluției și nu au participat la alegeri. Toți aceștia rămânând la punctul [lor] de vedere, cu ei s-a raliat și tovarășul 2³⁷⁴ (recunosc criza din sânul partidului, dar nu putem trece la alegeri până nu avem aprobarea CC-ului). Au declarat totuși că rămân în celulă pentru a controla munca comitetului ales. Vă vom trimite cu prima ocazie și când vom primi confirmarea de primire a prezentei, punctul de vedere al tovilor 2 și 6 cuprins într-o scrisoare a lor adresată celei cu ocazia alegerilor.

În ceea ce privește materialul pe care l-ați trimis, nu este cunoscut de celulă datorită faptului că, cu toate insistențele, tovil 6 refuză ca să-l predea celei și Comitetului de partid - de semnalat cu toată seriozitatea că tovarășul 3³⁷⁵, care este suspendat, a răspândit o știre precum că CC-ul și partidul s-au spart în două. Deși el ia atitudinea asta, e o crimă din partea celor ce au făcut-o. Această interpretare conține în sine elemente tendențioase prin însuși faptul că nu corespunde realității, căci nu este vorba de spargere și fracționare, ci de munca criminală a Gestapoului și Siguranței care ca diversiune folosește pe toți provocatorii și agenți de Siguranță care au fost dați afară din organizația noastră. Încunoștiințat tovarășul 6 de această muncă dusă de tovarășul 3, mai ales că acesta merge cu calomni și suspiciuni la adresa lui tovarășul 6, în concluzie i s-a cerut să dea materialul primit, mai ales manifestul de demascare al provocatorilor Răceanu³⁷⁶, Valan³⁷⁷, Pavel Ștefan. Tovarășul 6 refuză cu încăpățănare și spune că el se va duce în afara liniei organizatorice din om în om ca să-l citească imediat. Comitetul de partid a intervenit verbal spre calificarea tuturor elementelor, din fosta clică oportunistă, suspendate din partid (5-9-10)³⁷⁸, care cu toții au luat atitudine, apreciind la justa valoare această încercare a tovarășului 3 de a da o astfel de interpretare cu scop tendențios de folosire a tuturor nemulțumirilor cu scopuri meschine, personale. Tovarășul 3 a [fost] pus sub cercetare, deși formală, a recunoscut, refuză să dea în scris și a ieșit din Ajutor. Comitetul de partid a venit în fața tovarășului 6 și i-a declarat că nu-i contestă calitatea de reprezentant al CC-ului, că stă la dispoziția tovilui 6 spre a-i da sugestii, propuneri, precum și spre a primi permanent priviri critice asupra muncii sale. În ceea ce privește situația noastră, aici se observă un început de atac general împotriva noastră, pornit de la comandament, sub pretextul randamentului scăzut atât în atelierele lagărului, cât și a muncii în afară de lagăr

³⁷² N - neidentificat.

³⁷³ D. - neidentificat.

³⁷⁴ 2 - neidentificat.

³⁷⁵ 3 - neidentificat.

³⁷⁶ Grigore Răceanu.

³⁷⁷ Valan - neidentificat.

³⁷⁸ 5, 9 - neidentificați; 10 = Ilie M. Ilie (?)

(muncă legată direct cu mașina de război). Noi ne menținem ferm pe pozițiile principiale, așa cum au fost fixate în scrisorile CC-ului pe care le-am primit, adoptând o tactică cât mai maleabilă și mai dibace, dat[ă] fiind însănătoșirea deplină a organizației de partid, cât și a celei de masă prin alegerile făcute, prin schimbarea metodelor de muncă. Prin maturitatea politică de care a dat dovadă în decursul acestei crize, reacționând just la timpul oportun pentru apărarea liniei și principiilor organizatorice de bază ale partidului nostru. Vom reuși și de data aceasta să respingem atacul dezlănțuit.

Vă trimitem acest raport în care am atârnat cum s-a desfășurat criza în sânul celei, precum și situația noastră actuală și totodată vă rugăm să analizați și voi cele expuse mai sus și, prin îndrumare și critică, să ne dați ajutorul vostru dovedit atât de constructiv.

Dragi tovarăși,

Întrucât tovarășul 6 refuză să trimită raportul meu, sunt nevoit să vi-l transmit pe această cale.

Raport de muncă³⁷⁹

23 aprilie

I.

1) În calitatea de secretar al AGIT-PROP, am făcut toate referatele în prelucrarea platformei partidului.

2) Conduc munca culturală de masă.

3) Conduc munca tineretului.

4) Am fost instructor la nucleul ceferiștilor.

5) Conduc Școala de cadre a partidului.

6) Am înlocuit pe tovarășul 6 ca secretar al Biroului celei în timpul lipsei lui.

II.

Ca delegat recunoscut de comandantul lagărului, am susținut toate revondicările generale ale grupoi.

N-am intrat în Biroul celei, în complet dezacord cu tovarășul 6.

III.

Nimeni n-a văzut raportul tovarășului 6.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 279, c. 743-764

³⁷⁹ Redactat probabil de Lucrețiu Pătrășcanu.

74. 1943 iulie 3, [București] - Scrisoare semnată *Camelia*, adresată *Anei Pauker*, informând-o pe aceasta din urmă despre situația comuniștilor români aflați în lagărul de la Târgu-Jiu.

3 iulie 1943

Draga mea,

Nu s-a trimis nimic din lagăr în urma situației speciale ce s-a creat prin găsierea la tovarășul Gheorghe Apostol a unui bilet ce trebuia trimis unui țaran. În bilet, tovarășul cerea alimente și avea cuvinte destul de tari la adresa conducerii. Tovarășul va fi arestat și va fi trimis la Curtea Marțială. Siguranța a intervenit imediat și toți au avut de suferit. Tovarășii din Birou comunicând că au trimis ceva afară acum două săptămâni. În luna iunie, au fost trimiși 40 tovi la Vaslui, la fabrica de cânepă; mâncarea fiind insuficientă, tovi au protestat, au fost aduși din nou în lagăr și izolați trei zile. Nu li s-a dat mâncare și apoi li s-a dat câte un sfert de pâine. Unii din tovi s-au demoralizat și 13 au plecat din nou la Vădeni. Sunt 13 tovi care muncesc la cărămidă 12 ore în condiții îngrozitoare și cu o jumătate de pâine pe zi, și totuși tovi[i] în lagăr au continuat să se certe.

La 8 iunie, s-a luat conducerea Biroului tovarășul[ui] 6³⁸⁰ și a fost înlocuit cu tovarășul Andrei P.³⁸¹ Tovarășul 6, zice, nu s-a opus deloc, dar, văzând situația oamenilor izolați, a intervenit pe lângă tovarășul Andrei să ia o hotărâre. S-a făcut un memoriu, pe care l-a prezentat tovarășul Andrei, dar a fost respins de colonel. Colonelul s-a adresat lui tovarășul Nicu³⁸², spunându-i că nu mai vrea să știe de grupa a doua, fiind foarte supărat. În timpul acesta, a sosit în lagăr tovarășul Ghiță³⁸³, el a ascultat pe fiecare în parte, cu tovarășul 6 a stat patru zile de vorbă, apoi a întrunit tot colectivul. L-a pus în fața faptelor împlinite până acuma în lagăr și a dat, cu asentimentul colectivului, din nou lui 6 conducerea Biroului. Tovii ne comunică să nu fi îngrijorată de ei, că acum muncesc, toți sunt aranjați, dar una sau două luni nu vor trimite nimic din cauza controlului riguros ce se face.

Cu salutări tovarășești,
Camelia³⁸⁴

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 279, c. 918

³⁸⁰ 6 = Ovidu Șandru.

³⁸¹ Andrei P. = Lucrețiu Pătrășcanu.

³⁸² Nicu = I. Gh. Maurer.

³⁸³ Ghiță = Constantin Pârvulescu.

³⁸⁴ Camelia - neidentificată.

75. 1943 iulie 6 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitor la schimbarea tacticii de propagandă a Partidului Comunist din România, ca urmare a dizolvării Internaționalei a III-a.

Inspectoratul General al Jandarmeriei,
Direcțiunea Siguranței și Ord[inii] Publice,
Serviciul Siguranței,
Biroul A

Comunicat:

- subinspect[orate] g[ene]rale [de] jandarmi
- inspectorate de jandarmi
- legiuni teritoriale
- Legiunea [de] Jand[armi] CFR (și Transnistria)

Ordin de informațiuni nr. 41

din 6 iulie 1943

Inspectoratul General al Jandarmeriei este informat că, după dizolvarea Cominternului, Conducerea centrală a mișcării comuniste din România a ținut câteva consfătuiri conspirative, la care au participat membrii influenți ai mișcării, hotărându-se următoarele:

- Nici o organizație comunistă muncitorească nu-și va suspenda activitatea. Lupta pentru unirea muncitorilor contra capitaliștilor va continua cu aceleași mijloace până la victoria desăvârșită a comunismului.

- Se vor schimba mijloacele tactice: întâi, va fi socotit ca cel mai mare dușman al mișcării comuniste poporul german, contra căruia se va îndrepta toată atențiunea, prin lansări de lozinci antigerman[e] etc.

- Nu vor mai fi folosiți evrei propagandiști sau colportori, pentru a nu se mai da ocazia nemților să spună că comunismul este iudaism.

- În mijlocul muncitorimii, se va aplica cu cea mai mare strictețe principiul de propagandă bazat pe unirea salariaților, indiferent de naționalitate și crez, de origine și interes.

Față de cele de mai sus, binevoii a lua măsuri de ținerea sub strictă supraveghere a tuturor membrilor comuniști identificați, pentru a fi împiedicați la timp în acțiunea ce ar încerca să desfășoare, raportând la timp și Inspectoratului General al Jandarmeriei orice caz concret semnalat.

Inspector general al Jandarmeriei,
general de corp de armată (ss) C. Z. Vasiliu

Directorul Siguranței și Ord[inii] Publice,
general C. Tobescu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 41/1943, f. 64

76. 1943 iulie 20 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitor la structura organizatorică a mișcării comuniste din România.

Inspectoratul General al Jandarmeriei,
Direcțiunea Siguranței și Ord[ini]i Publice

Comunicat:

- subinspect[orate] g[ene]rale [de] jandarmi
- inspectorate de jandarmi
- legiuni teritoriale

Secret

Ordin de informații nr. 47

din 20 iulie 1943

Direcțiunea Generală a Poliției ne semnalează următoarele:

Conform instrucțiunilor trimise de Comitetul Central al Partidului Comunist din România, fiecare organizație locală va înființa resorturi speciale care să dirijeze și să coordoneze activitatea comunistă în diferite domenii și straturi sociale.

În cadrul acestei reorganizări, va funcționa [sic!] resorturile “tehnic”, “financiar”, “al tineretului”, “feminin”, “țăranesc”, “al solidarității” și “al naționalităților”.

Resortul tehnic se va ocupa cu imprimarea și difuzarea materialului de propagandă, iar resortul financiar va avea misiunea de a colecta fondurile mișcării comuniste.

Resortul tineretului va dirija activitatea organizațiilor respective, prin instructori desemnați de partid, iar resortul țăranesc va conduce propaganda revoluționară în mediul rural.

Resortul feminin va dirija activitatea organizațiilor feminine ale mișcării comuniste, iar resortul solidarității (Ajutorul Roșu) se va îngriji de ajutorarea comuniștilor din închisori și lagăre, precum și a familiilor acestora, lipsite de mijloace de existență.

Resortul naționalităților va duce acțiuni în spiritul revendicărilor naționale ale minorităților respective, pentru a capta adeziunea elementelor minoritare la mișcarea comunistă.

Prin această reorganizare, Partidul Comunist din România urmărește amplificarea acțiunii organizațiilor respective.

Față de cele de mai sus, binevoii a lua măsuri de ținerea sub supraveghere a tuturor membrilor comuniști identificați, spre a putea fi împiedicați la timp în

acțiunea ce ar încerca să desfășoare, raportând la timp Inspectoratului General al Jandarmeriei orice caz concret semnalat.

Directorul Siguranței și ord[inii] publice,
general C. Tobescu

Șeful Serv[iciului] Siguranței,
lt. colonel (ss) indescifrabil

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 41/1943, f. 85.

77. 1943 iulie 29 - *Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitor la încercările Partidului Comunist din România de a se apropia de forțele politice democratice și de a organiza acte de sabotaj în fabricile de armament.*

Inspectoratul General al Jandarmeriei
Direcțiunea Siguranței și Ord[inii] Publice

Comunicat:

- inspect[orate de] jandarmi
- legiuni teritoriale
- Legiunea CFR (și Transnistria)

Secret

Ordin de informațiuni NR. 49

din 29 iulie 1943

Inspectoratul General deține următoarele informațiuni:

Comuniștii au primit instrucțiuni din afară pentru a întreprinde următoarele acțiuni:

1) Să adopte temele și lozincile partidelor burghezo-democratice, pentru ca în acest fel să se poată apropia de ele;

2) Să încerce a organiza, împreună cu elementele militante ale acestor partide, mișcări, acte de sabotaj în fabrici și uzine și mai ales în întreprinderile care lucrează pentru armată.

Aceste propuneri au fost făcute unor persoane importante din fostele partide politice.

Discuțiunile purtate după informațiunile ce se dețin până în prezent nu au dus la rezultate pozitive, obiectându-se că:

a). Asemenea acte disperate pot avea ca urmare represiuni drastice din partea guvernului.

b) Nici o forță nu trebuie risipită pentru simple demonstrații și toate forțele trebuie păstrate pentru momentul oportun, în care să [se] poată face o acțiune decisivă în politica de stat, moment care nu a sosit încă.

Sunt indicii că, față de această situație, comuniștii vor căuta să ducă pe cont propriu o asemenea acțiune.

Față cu cele de mai sus, binevoii a lua măsuri de prevenirea și reprimarea acțiunilor comuniste, raportându-se la timp Inspectoratului General al Jandarmeriei orice caz concret semnalat.

Inspector General al Jandarmeriei,
general de corp de armată
(ss) C. Z. Vasiliu

Directorul Siguranței și Ordinii Publice,
general C. Tobescu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 41/1943, f. 109

78. [1943 iulie] - Referat întocmit de către procurorul militar de pe lângă Curtea Marțială a Garnizoanei Constanța, cuprinzând acuzațiile aduse unui grup de comuniști condus de Victor Dușa³⁸⁵.

Referat introductiv

Noi, căpitan magistrat Chirulescu Emil, procuror instructor militar pe lângă Curtea Marțială a Comandamentului Militar al Garnizoanei Constanța,

Văzând actele preliminare ce formează dosarul cercetărilor preliminare adunate în contra următorilor:

- 1) DUȘA VICTOR, conspirativ numit "ALEXANDRU", sublocotenent de rezervă în regimentul 9 Călărași, avocat din Constanța, strada Carol, nr. 143;
- 2) TOROSIAN ARDAȘ, conspirativ "COSTICĂ";
- 3) MARIAN ION, conspirativ "VASILE";
- 4) OANCEA NICOLAE, conspirativ "JEAN";
- 5) DAGLARIAN GARABET, conspirativ "AURICĂ";
- 6) HACEARIAN MESIA, conspirativ "PANAIT";
- 7) CAZABIAN HACIR, conspirativ "CICĂ";
- 8) CIOCAN MARIN, conspirativ "LICĂ";
- 9) MAGARDICIAN MUSEC, conspirativ "PETRICĂ";

³⁸⁵ Victor Dușa era, la data arestării, șeful organizației de partid din regiunea Dobrogea. În urma anchetei la care a fost supus la Siguranță, a fost pus în libertate câteva luni mai târziu, în octombrie 1943, fiind achitat de Curtea Marțială. În perioada 1948-1950 a fost anchetat de către organele de partid sub bănuiala că, în timpul anchetei din 1943, ar fi furnizat Siguranței informații referitoare la rețeaua conspirativă a Partidului Comunist din România. (vezi, în legătură cu acest episod, scrisoarea de justificare pe care i-o adresează în 1950 lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, D.A.N.I.C., Fond CC al PCR - Cancelarie, dosar 170/1950, f. 12 - 17). A fost exclus din partid prin hotărârea Plenei CC al PMR din 16-17 iunie 1956, fiind acuzat că, împreună cu generalul Ion Eremia, Constantin Agiu și Dumitru Petrescu, a încercat să formeze un "partid comunist independent".

- 10) CERACIUCHIN VICTOR, conspirativ "NICU";
11) HACERIAN KEVORK, conspirativ "GĂOACE";
39) MARCARIAN DINAR
44) LOKER VIORICA, conspirativ numită "LENUȚA".

386

Asupra celor ce li se impută, se constată următoarele:

În fapt

În noaptea de 23-24 aprilie 1943, s-au descoperit pe stâlpul de telefon și pe zidurile din jurul piețelor Grivița și Obor din orașul Constanța un număr de 8 lozinci cu caracter comunist, scrise de mână cu litere de tipar, în cerneală.

Tot în noaptea de 23-24 aprilie 1943, la magazia de alimente a Marinei de război germane situată în Constanța, pe bulevardul Regele Ferdinand, colț cu strada I. G. Duca, gardianul public Lupu Ion a observat flăcări în peretele exterior al magaziei.

Dând alarma și sculându-se personalul militar german, care locuia în acea magazie de scândură, focul a fost stins fără a se produce pagube, fiind luat din pripă.

S-a constatat la fața locului că o bombă incendiară fusese așezată în afara magaziei de alimente la 30 cm lângă peretele de scândură.

Controlându-se de gardianul public Lupu Ion și ostașii germani celelalte laturi ale magaziei, s-a găsit în imediata apropiere a peretelui de scândură altă bombă incendiară neexplodată.

Această bombă cu precauțiune a fost așezată într-o găleată de zinc și apoi, după avizul organelor de poliție de campanie germană, a fost dusă cu găleată cu tot la sediul poliției germane din strada Valter Mărăcineanu nr. 9 pentru a fi studiată împreună cu organele Biroului de Siguranță de pe lângă Chestura poliției Constanța.

Forma și dimensiunile pachetului bombă explozibilă sunt cele arătate în schița de la dosar, fila nr. 13³⁸⁷

După câteva momente, în timp ce [se] studia această bombă de către comisarul-șef Ionescu Nica și comisarul Dumitrescu D. împreună cu polițiștii germani, pachetul din căldare a făcut explozie spontan, rănind prin ardere pe comisarul Dumitrescu, care a fost trimis pentru îngrijiri medicale imediat la Spitalul civil Dr. Sion din Constanța.

Față de acestea s-au pornit imediat cercetări și percheziții la toți cei cu cazier, bănuți comuniști din localitate.

În urma cercetărilor migăloase și asidue făcute de organele Serviciului de Siguranță al chesturii Constanța, confirmate în bună parte prin cercetările făcute la

³⁸⁶ Așa în text.

³⁸⁷ Nu figurează pe rolă.

Parchetul Militar Constanța de îndelung timp, cunoscându-se activitatea subversivă mai precis din anul 1939.

În adevăr, din declarațiile inculpatului Ardaș Torosian, zis și “Costică” (fila 34),³⁸⁸ ale lui Gargos Deglarian, conspirativ numit “Aurică” (fila 37)³⁸⁹, confirmate în totul prin declarațiile ce li s-au luat de noi la Parchetul Militar, se constată că organizația comunistă număără destui aderenți sub conducerea bulgarului Iordan Tănase, care era șeful organizației comuniste județene și regionale a Dobrogei.

Organizația menținea legăturile cu Centrala din București prin intermediul unei fete cu nume necunoscut, dar denumită conspirativ “Marcela”.

Această “Marcela” se deplasa temporar în Constanța, organizând pe comuniști și ținând cu ei ședințe conspirative.

Despre aceste ședințe comuniste arată Garbis Daglarian în declarația de la filele 37 și 90, în care declară că în iulie 1939 a fost recrutat de inculpatul Marian Ion și i s-a făcut legătura prin Iordan Tănase cu comunistul Florea Diaconu, zis “Valentin”.

Declară Daglarian că a luat parte în anul 1939 la cinci ședințe conspirative, la care au mai luat parte: Florea Diaconu, Ratcov Ștefan, Silea Vasile și avocatul Victor Dușa.

În aceste ședințe, Victor Dușa le-a vorbit despre organizarea tineretului în spirit comunist, în UTC (Uniunea Tineretului Comunist).

În anul 1940, organizația comunistă din Constanța și-a continuat activitatea prin imboldul fetei “Marcela”, delegata Centrului comunist București, care a adus ordine și instrucțiuni pe teren prin răspândiri de manifeste comuniste.

În iarna anului 1940-1941, șeful organizației comuniste din Constanța - cizmarul Iordan Tănase -, fiind bulgar de origine etnică, a fost expatriat din România în Bulgaria, cu ocazia transferului de populație.

Locul la șefie al acestui Iordan Tănase, conform ordinelor Centralei comuniste din București, a fost luat de avocatul Victor Dușa. Avocatul Dușa în ianuarie 1941, luând șefia, reia legătura cu comuniștii din Constanța individual, prin intermediul fetei Marcela. Astfel, Ardaș Torosian mărturisește [că, sub] numele conspirativ “Alexandru”, [l-a contactat] prin fata Marcela, a avut întâlniri cu el până prin mai 1941, când i s-a spus de avocatul Dușa că pleacă la concentrare și ar fi ultima întâlnire. Tot prin luna mai 1941, inculpatul Daglarian Garbis mai recunoaște că a avut întâlniri secrete în dreptul Sanatoriului diaconeselor din bulevardul Regina Maria, Constanța, cu avocatul Victor Dușa, conspirativ “Alexandru”, și cu Ardaș Torosian, conspirativ “Costică”, unde Victor Dușa le-a comunicat că în curând va începe războiul între Rusia și Germania și le-a spus să-i anunțe pe băieții pe care-i cunosc fiecare.

Tot în acel timp, în 1941, Victor Dușa ia contact și cu comuniștii Pătrașcu Vasile, Jug Simion și Tudor Stoian, cu care pun la cale luarea de măsuri în vederea

³⁸⁸ Nu figurează pe rolă.

³⁸⁹ Nu figurează pe rolă.

primirii trupelor sovietice în cazul unei debarcări așteptate de ei, cam pe la 25-27 iunie 1941.

Aceste întâlniri conspirative ale avocatului Victor Dușa cu comuniștii Pătrașcu Vasile, Jug Simion și Tudor Stoian au fost filate de organele Chesturii poliției Constanța. Cercetările asupra acestui fapt au fost făcute de către organele jandarmeriei de campanie și la Curtea Marțială a Corpului 2 Armată la Cogealac, județul Constanța, pe timpul când Constanța era bombardată de aviația inamică și nu s-au putut face dovezi ample și nici nu s-a putut adânci chestiunea descoperirii întregii organizații comuniste, mai cu seamă că numiții comuniști înveterați au negat cu încăpățănare faptele ce li se imputau, așa cum prevăd instrucțiunile organizațiilor comuniste, ca atunci când sunt prinși să nege totul. Procesul avocatului Dușa Victor, Jug Simion, Vasile Pătrașcu și Tudor Stoian (dosar 1132/42) s-a judecat la 22 august 1941 și, prin sentința 533, numiții au fost achitați din lipsă de probe concludente.

În anul 1941, își mai face apariția la Constanța și altă delegată a Centrului comunist din București, Loker Viorica, conspirativ numită “Lenuța”.

Inculpatul Garbis Daglarian zis “Aurică” face legătura cu această nouă delegată prin comunistul Sârbu Filimon, condamnat la moarte de Curtea Marțială a Corpului 2 teritorial și executat în cursul lunii iulie 1941.

În localul de frizerie al comunistului Murat Magoian, din cartierul Obor, Constanța, se țin în primăvara anului 1941 mai multe ședințe conspirative comuniste, la care iau parte: condamnatul la moarte Sârbu Filimon, Tunschii și Giuglea, condamnați la muncă silnică pe viață tot în luna iulie 1941, Murat Magoian și delegatele Centrului comunist București, Viorica Loker zisă “Lenuța” și Marcela. La locuința comunistului inculpat Dumitru Dumitriu din Constanța, str. Andrei Mureșanu, nr. 61, are loc o ședință conspirativă la 15-16 iunie 1941, la care au luat parte avocatul Victor Dușa, zis “Alexandru”, Ardaș Torosian, conspirativ “Costică” și fata numită conspirativ “Marcela”. La această ședință, conform ordinului primit de la Centrala comunistă, s-a ratificat hotărârea ca avocatul Victor Dușa să preia conducerea organizației comuniste locale în locul lui Iordan Tănase, plecat în Bulgaria. Tot la această ședință, s-au discutat chestiuni de organizare a mișcării, precum și pregătirea actelor de sabotaj. La această ședință a mai luat parte și comunistul Gancea Nicolae (fila 67, 127³⁹⁰ și confirmarea la parchet, fila 397³⁹¹).

La începutul lunii decembrie 1941, a avut loc o ședință conspirativă la locuința avocatului Victor Dușa din strada Carol, blocul Bandu, la care a luat parte Oancea Nicolae și Ardaș Torosian (fila 34 verso³⁹²) arată [că] această întâlnire conspirativă la Victor Dușa acasă a fost în luna ianuarie 1942, probabil uitându-se data precisă [menționată] de Oancea Nicolae.

³⁹⁰ Nu figurează pe rolă.

³⁹¹ Nu figurează pe rolă.

³⁹² Nu figurează pe rolă.

În declarația sa confirmată la Parchet în întregime (fila 34 și 414³⁹³), Ardaș Torosian arată că la această întâlnire Victor Dușa le-a spus că legătura cu Centrul comunist București trebuie reluată, căci se pierduse.

Pentru aceasta, s-a hotărât ca Ardaș Torosian să plece la București să facă legătura.

Avocatul Victor Dușa i-a dat lui Ardaș Torosian instrucțiunile și parola de recunoaștere, loc de întâlnire strada Cernăuți, orele 16,30-17,30. Torosian trebuia să țină în mână pentru recunoaștere revista "Signal", iar persoana de la București va ține în mână un mandat poștal și trebuia să intre în vorbă cu parola: "Unde se află cimitirul Bellu?", la care persoana din București trebuia să răspundă: "La abator". În adevăr, Ardaș Torosian pleacă la București [și] cu ajutorul parolei date de avocatul Victor Dușa, după mai multe predări din persoană în persoană, este în contact cu un individ necunoscut, care l-a întrebat asupra activității organizației comuniste din Constanța și se interesa de [starea de] spirit a populației, activitatea extrașcolară și premilitară și i-a dat instrucțiuni pentru încadrarea tineretului, pregătirea și educarea acestuia după normele comuniste. Totodată, i s-a spus lui Torosian să-i pună în vedere lui Garbis Daglarian să vină și el cu Torosian în Capitală, fixându-le termenul la care trebuie să vină amândoi la București.

La înapoiere în Constanța, Ardaș Torosian raportează avocatului Victor Dușa cele ce a făcut la București. Victor Dușa a aprobat ca Ardaș Torosian să plece la București la termenul hotărât. Lui Ardaș Torosian i s-a mai comunicat de acea persoană din București să spună lui Marian Ion din Constanța că Centrul este nemulțumit de activitatea acestuia și că trebuie să iasă din pasivitate, activând mai intens. După trei luni de la acestea, conform datei fixate de persoana din București, întrucât Ardaș Torosian era concentrat, a plecat la București numai Garbis Daglarian, care s-a dus și a făcut legătura cu fata conspirativă numită "Lenuța". La înapoiere, Garbis Daglarian a adus din București patru broșuri comuniste, intitulate camuflat: "Cântece românești", pe care le-a distribuit Ardaș Torosian astfel: una avocatului Dușa, două lui Ion C. Nicolae și una lui Garabet Daglarian. Ardaș Torosian mai declară că a făcut cu parola dată de Victor Dușa încă două drumuri la București, luând contact cu membrii de la centru și ducând la Constanța directive scrise pentru organizarea Uniunii Patriotice, camuflajul organizației conspirativ-comuniste. Aceste directive au fost de asemenea predate avocatului Dușa. Inculpatul Daglarian Garbis recunoaște și confirmă la Parchetul Militar că în luna iulie 1942 a luat parte la o ședință conspirativă în locuința sa din strada Sabinelor nr. 7, împreună cu avocatul Victor Dușa, Ardaș Torosian și Gancea Nicolae (fila 380 verso³⁹⁴). Din declarația lui Dinar Marcarian (fila 421³⁹⁵) se constată că prin iunie 1941 acesta, vorbind cu Garbis Daglarian, i s-a spus că avocatul Victor Dușa vrea să-i vorbească; Garbis Daglarian i-a fixat locul de întâlnire pe strada Scarlat Vârnăv, indicându-i ziua și ora și parola de recunoaștere cu care trebuia să-l

³⁹³ Nu figurează pe rolă.

³⁹⁴ Nu figurează pe rolă.

³⁹⁵ Nu figurează pe rolă.

întâmpine Victor Dușa, care parolă era “Unde oprește mașina nr. 7?” Dinar Marcarian trebuia să răspundă “La Carmen Sylva”. Întâlnirea a avut loc și Dinar Marcarian a văzut cu stupefacție că persoana întâlnită este Victor Dușa, fostul lui profesor de liceu. Întâlnirile lui Dinar Marcarian cu Victor Dușa au continuat și în alte dăți, pe alte străzi, când a fost solicitat de Victor Dușa să recruteze elevi în cadrul camuflat al comuniștilor UTC, “Frontul Unic Patriotic”.

La câteva zile după întrunirea conspirativă din iulie 1942, ce a avut loc la Garbis Daglarian acasă pe strada Sabinelor nr. 7, despre care ședință se arată mai sus, din îndemnul avocatului Victor Dușa, a mai avut loc o ședință conspirativă, tot la Daglarian Garbis acasă, în strada Sabinelor nr. 7, la care a luat parte Daglarian Garbis; avocatul Victor Dușa le-a vorbit celorlalți despre modul cum trebuie să se organizeze tineretul comunist.

Lui Dinar Marcarian i s-a atras atenția de către Victor Dușa să aibă grijă de elevii de la Școala Comercială și să-i formeze în cadrul UTC.

În toamna anului 1942, Ardaș Torosian trimite din nou pe Daglarian la București, dându-i și parola necesară pentru a lua legătura cu Centrul comunist și pentru a aduce material comunist. I se dă și trei mii lei pentru a avea de cheltuielă. Garbis Daglarian pleacă la București și primește de acolo un pachet cu material de propagandă comunistă, pe care îl aduce la Constanța, predându-i[-l] lui Ardaș Torosian. În luna ianuarie 1943, în casa din strada Sabinelor nr. 7 a avut loc o ședință conspirativă, la care a luat parte avocatul Victor Dușa, Ciocan Marin, Silea Vasile, Ratcof Ștefan și Garbis Daglarian. La această ședință, Victor Dușa le-a vorbit celorlalți despre înființarea unui comitet de tineret în cadrul Frontului Unic Patriotic, făcând apel pentru unirea tuturor în acest front patriotic, camuflaj al UTC.

La următoarea ședință, prin februarie 1943, au luat parte Daglarian Garbis, Ciocan Marin, Ardaș Torosian, Victor Ceraciuchin, Musec Magardician și Murat Magoian, la care s-a citit de către Torosian Ardaș, materialul subversiv adunat de la București de Daglarian Garbis. Torosian le-a cerut, după citirea directivelor, să treacă la organizarea tineretului și să se ducă o activitate mai densă în privința sabotajului pasiv. Totdeodată, cei prezenți au fost amenințați cu consecința că vor fi împușcați dacă vor comunica acel comunicat.

Prin luna decembrie 1942, în aceeași parolă de recunoaștere dată de avocatul Victor Dușa, Ardaș Torosian pleacă la București, unde se întâlnește pe strada Cernăuți cu fata “Marcela”. Din cauza unui doliu în familia acestei fete, întâlnirea se amână peste două luni, de astă dată cu locul de întâlnire pe strada Leonida. Exact la ziua fixată, Torosian Ardaș pleacă la începutul lunii februarie 1943 la București, unde cu parola dată de Victor Dușa se întâlnește pe strada Leonida cu altă fată, necunoscută, care pe drumuri înconjurătoare îl conduce pe înserate la o casă conspirativă din București.

Aici vine pe înnoptate un individ necunoscut, cu ochelari, care l-a întrebat pe Torosian despre activitatea mișcării comuniste din Constanța și dacă s-au format comitetele Uniunii Patriotice. I s-a mai comunicat lui Torosian Ardaș de acel

individ că mișcarea comunistă din Constanța trebuie să pornească la acțiune de organizare a femeilor, organizarea întreprinderilor, a familiilor concentraților, intensificarea acțiunii de colectare de bani pentru ajutorarea deținuților comuniști, infiltrarea în rândurile armatei, în scop de a se arăta trupei că merg la moarte sigură în războiul contra Sovietelor.

La despărțire, acest individ necunoscut i-a înmânat lui Ardaș Torosian o hârtie cu punctele principale din directivele organizației Uniunii Patriotice și i-a spus că: ajuns la Constanța, să trimită la București [pe] Daglarian Garbis cu încă două persoane pregătite și hotărâte³⁹⁶. La înapoiere în Constanța, Torosian Ardaș se întâlnește cu avocatul Victor Dușa, care îi dase parola pentru legătură și îi raportează tot ceea ce a făcut la București.

După ce Victor Dușa a citit directivele aduse de la București, i-a spus lui Torosian Ardaș că sarcinile date de Centru trebuie executate, deși există greutăți. Totodată, avocatul Victor Dușa aprobă cererea Centrului ca Torosian să trimită trei oameni la București.

În luna ianuarie 1943, avocatul Victor Dușa, concentrat ca sublocotenent de rezervă în regimentul 9 călărași din Constanța, cheamă la regiment pe Garbis Daglarian și-i spune că pentru duminică la ora 3 să anunțe să vină la o ședință conspirativă pe Silea Vasile, Ratcof Ștefan și pe Ciocan Marin.

În acea zi, a avut loc ședința de Comitet UTC, la care au luat parte cei de mai sus.

La această ședință, Victor Dușa le-a citit materialul subversiv comunist și le-a dat explicații.

După câteva zile, Daglarian Garbis a fost chemat iarăși la regimentul 9 călărași de către Victor Dușa, cu care a avut convorbiri asupra aflării fără nici un rost în armată a supușilor armeni Nansenști.

În cursul lunilor ianuarie, februarie și martie 1943, confirmă și individul Marian Ion că a luat parte împreună cu Ardaș Torosian, avocatul Dușa și Oancea Nicolae la trei ședințe conșpirative în strada Mihai Viteazu și Sabinelor din Constanța, la care ședințe fiecare își dădeau raportul, iar la urmă Victor Dușa le răspundea la toți.

Cu ocazia acestor ședințe, Marin Ion, care era mai bătrân ca toți și nu mai are energia trebuitoare, a fost observat³⁹⁷, conform ordinelor Centralei comuniste de către avocatul Victor Dușa, ca să iasă din pasivitate.

Tot la aceste ședințe din primăvara anului 1943, Marin Ion mărturisește că prinsese firul acțiunii active de sabotaj prin distrugere și incendiere ce se pusese la cale, conform ordinelor date de Centrul București. Marin Ion a întrebat în ședință pe Victor Dușa, față de ceilalți: "Dacă se va recurge la acte ce ies din cadrul legilor, nu vom suferi consecințe?" La întrebarea aceasta, care viza pregătirea atentatelor

³⁹⁶ Sublinieri în textul original; vezi și mai departe.

³⁹⁷ În sensul de "i s-a făcut observație".

cu bombe incendiare, Victor Dușa i-a răspuns că un asemenea act s-a petrecut la Sibiu și nu s-a întâmplat nimic.

Conform celor cerute de Centrul București și aprobate de avocatul Victor Dușa, Torosian Ardaș comunică în luna martie 1943 lui Garbis Daglarian că trebuie să plece la București cu doi oameni “hotărâți”, unde să ajungă în ziua de 18 martie 1943.

În ziua de 17 martie 1943, Daglarian Garbis pleacă cu trenul la București, însoțit de Hrant Casasian și de Mesia Hacerian.

În București, a doua zi, cu parolele date de Victor Dușa, la 18 martie 1943, Garbis Daglarian și Mesia Hacerian iau contact cu o fată necunoscută care, la rândul ei, le face legătura cu o altă fată cu nume conspirativ “Kati”, cu care apoi a intrat în legătură cu alți doi indivizi din Centrala București, numiți conspirativ “Emil” și “Petrică”³⁹⁸.

Aici a primit Garbis Daglarian directive comuniste atât verbal, cât și în scris, i s-au dat 12.000 de lei atât pentru el, cât și pentru Torosian și s-au stabilit întâlnirile viitoare la București: la 4 mai 1943 pentru Garbis Daglarian și la 18 mai 1943 pentru Ardaș Torosian.

După arestarea lui Garbis Daglarian la 25 aprilie 1943 de către organele Chesturii Constanța și în urma mărturisirilor detaliate ale acestuia, pentru a se controla spusele lui Daglarian că ar fi trebuit să se ducă din nou la întâlnire la București la 4 mai 1943 și într-adevăr la ora indicată - ora 20 - pe strada Grigore Alexandrescu în București, s-a prezentat pe baza parolei și un individ care, arestat imediat și dus la Direcția Generală a Polițiilor, a fost identificat cu Nichifor Stere, conspirativ numit “Petrică”. Cu ocazia acestui drum a[1] lui Daglarian, însoțit de polițiști, la București, la 4 mai 1943, s-a mai stabilit și identificat casa conspirativă din strada Miron Costin nr. 33, unde Daglarian și Torosian aveau întâlniri cu membrii Comitetului Central comunist pentru primire de manifeste comuniste și instrucțiuni. S-a identificat, de asemenea, și pe evreul Sender Hugo, recunoscut de Daglarian Garbis și de asemenea, după fotografii, pe evreica Locker Viorica, zisă conspirativ “Lenuța”. Procesul acestor comuniști: Sender Hugo și Nichifor Stere, zis “Petrică” și alții, se află în curs de judecată la Curtea Marțială a Capitalei.

Revenim la cele făcute de Daglarian la 18 martie 1943 la București: materialul de propagandă dat de Centrala București, a fost primit de Daglarian Garbis și trimis de la București la Constanța prin Hrant Casasian, zis “Cichilic”.

Întrucât se știa încă de la plecare că Hrant Casasian va aduce la Constanța material subversiv și pentru a se evita orice eventuală urmărire, Hrant Casasian a fost așteptat pentru a preda materialul subversiv de la acesta și-l predă conform instrucțiunilor lui Ardaș Torosian, [lui] Mesia Hacerian; odată predat la București delegatului Centrului comunist, a primit însărcinarea să aducă la Constanța și să monteze două bombe incendiare la magazinele de alimente și materiale germane.

³⁹⁸ Kati, Emil - neidentificați; Petrică = Nichifor Stere (?)

În acest scop, Mesia Hacerian a trebuit să stea la București un număr mai mare de zile, pentru a urma o școală de combinații chimice și asupra mecanismului bombelor.

Daglarian Garbis, în seara de 23 martie 1943, se înapoiază la Constanța, lăsându-l la București pe Mesia Hacerian, care vine la Constanța după circa vreo săptămână, aducând și pachetele cu materialul incendiar într-o servietă. Mesia Hacerian recunoaște la chestură detaliat totul: cum a fost instruit și cum a primit materialul de la București, cum a fost predat în Gara de Est și cum l-a așezat la 23 aprilie 1943 la magazia de alimente a marinei de război germane, împreună cu Daglarian Garbis și Hacic Casian. La cercetările făcute de noi la Parchetul Militar, Mesia Hacerian se încurcă în răspunsuri, după cum se vede analizând declarația ce ne-a dat-o, arătând că a primit la plecarea din București, pe peronul Gării de Est două pachete de la un domn necunoscut, care i-a spus lui să le ducă la Constanța și să le predea lui Garbis Daglarian <...>³⁹⁹. Declară că “acel domn care i-a dat pachetele în Gara de Est i-a spus că acestea conțin cafea pisată și chiar a observat că pachetele sunt moi”. Mai declară Mesia Hacerian că tot din întâmplare s-a întâlnit cu Garbis Daglarian în apropiere de gara Constanța, căruia i-a predat pachetele cu materialul incendiar. Din cercetările făcute s-a stabilit că aceste bombe, pachete incendiare, erau astfel constituite: toată compoziția incendiară sub formă de praf așezat într-o sită de metal, era apoi ambalat[ă] în hârtie sub forma pachetului și legat cu sfoară. Compoziția trebuia pusă în contact cu un lichid aflat într-o sticlură de modelul celor de cerneală.

Într-un punct fix al pachetului trebuia ca prin ruperea hârtiei să se monteze sticlura, a[1] cărei conținut chimic lichid trebuia să ude și să se reverse peste praful din pachet. Astfel, acest praf se încălzea treptat până la temperatura maximă, când lua foc spontan. Era calculat ca acest praf, în contact cu lichidul din sticlură, se aprinde după o oră până la o oră și jumătate. După ce Mesia Hacerian a așezat în seara de 23 aprilie 1943 acele pachete incendiare, cu sticlurile de lichid montate, lângă pereții de scânduri ai magaziei germane, întovărășit de Daglarian Garbis și supravegheați de Hacic Kazangian, au plecat spre casă.

Ceea ce a urmat s-a arătat la începutul referatului.

Tot ca urmare a ordinelor date de Centrul București, ordine ce i-au fost aduse la cunoștință și au fost aprobate de Victor Dușa și Ardaș Torosian, s-a trecut pentru seara de 23 aprilie 1943 la lipiri de lozinci comuniste pe zidurile și stâlpii din Constanța.

În acest scop, Garbis Daglarian, în seara de 23 aprilie 1943, a chemat la el pe Hacic Kazangian (împreună au scris un număr de lozinci comuniste, lozinci care parte din ele s-au găsit pe străzile orașului Constanța, lipite pe stâlpii de telefon din jurul piețelor Obor și Grivița).

Garbis Daglarian recunoaște în totul cele de mai sus și de asemenea și Hacic Kazangian, aceștia reconstituind aceste lozinci. Toate lozincile astfel

³⁹⁹ Indescifrabil în text.

întocmite au fost predate de Garbis Daglarian lui Musek Magardician în seara zilei de 12 aprilie 1943, pe la orele 7-7,30. Musek Magardician a primit ordin ca jumătate din lozinci să le prezinte lui Victor Ceraciuchin zis "Nicu", să le lipească el în cartierul pieței Chilia, iar restul să fie lipite de Musek Magardician. Musek Magardician, la rândul lui, și-a luat ca ajutoare pe Misac Hamichian și pe Evorc Hacerian și a lipit circa zece lozinci. Musek Magardician le-a predat lui Victor Ceraciuchin, zis "Nicu", care, împreună cu Hamparțum Aron le-a lipit în seara de 23 aprilie 1943 pe stâlpii din jurul pieței Chilia din Constanța. Musek Magardician le-a mai spus lui Hacerian Kevork și lui Manuchian Musek să scrie cu cărbune pe pereți: "Nu vrem război!"

Din actele dosarului se mai constată că în seara zilei de 23 aprilie 1943, atunci când Musek Magardician a dat lozincile scrise lui Victor Ceraciuchin, zis "Nicu", să le lipească, acesta, la rândul lui, i-a dat lui Musek manifestele comuniste cuprinzând ordinul de zi a[1] lui Stalin, toate piesele aflate la dosar, spre a le citi și transmite mai departe. Din cercetările făcute, s-a stabilit că aceste manifeste subversive au fost date de Șerban Grigore, zis "Hrișcă", lui Malciu Mihai. Malciu Mihai le-a citit și i le-a dat și el lui Victor Ceraciuchin. Se menționează [în] pasajul din declarația lui Malciu Mihai că un lucrător, văzând la Malciu aceste manifeste comuniste, i-a spus să le distrugă, lucru [pe] care însă Malciu recunoaște că nu l-a făcut și le-a predat pe seară lui Victor Ceraciuchin. Victor Ceraciuchin, după ce a citit manifestele, le-a dat lui Musek Magardician, în momentul când punea lozincile la 23 aprilie 1943. Musek Magardician le-a predat lui Garbis Daglarian, iar acesta, în ziua de 24 aprilie 1943, văzând probabil că sunt în pericol de a fi găsite, pornindu-se de chestură cercetări, le-a dat spre a fi ascunse lui Magian Alexandru, unde s-au găsit de organele Serviciului de Siguranță.

Acest material provine din cel ce a fost adus de la București de Hrant Casasian și trecut în gara Constanța de Agop Aiamian, cum s-a arătat mai sus.

Activitatea grupelor de comuniști, începând din vara anului 1941 până în primăvara anului 1943, a luat dezvoltare mai mare.

În casa lui Dumitriu Dumitru din strada Andrei Mureșanu nr. 6, are loc în august 1942 o ședință conspirativă, la care ia[u] parte Dumitriu Dumitru, Oancea Nicolae, Codreanu Gheorghe și Ciocan Marin. La aceste ședințe se dorește a se lua măsuri pentru diferite proceduri și memorii cu rost sau fără rost.

O altă ședință conspirativă se ține tot la Dumitru Dumitriu, la care ia[u] parte Dumitriu Dumitru, Codreanu Gheorghe și Oancea Nicolae.

Ședințele conspirative ținute fie în casa lui Garbis Daglarian din strada Sabinelor nr. 7, fie la frizeria lui Murat Magoian din cartierul Oborului și în alte părți s-au îndesit, marcându-se aceste ședințe conform instrucțiunilor date de Centru și creîndu-se un alibi chiar de la începutul ședinței.

Astfel, toți care se adunau la frizeria Murat Magoian aveau fixat alibi: au venit să se tundă.

Se stabilește că la aceste ședințe comuniste conspirative au luat parte în 1943: Daglarian Garbis, Hacic Kazangian, Hrant Casasian, Musek Magardician,

Murat Magoian, Victor Cereaciuchin, Hamparțum Aron, Musak Manuchi[an], Kevork Haceurian, Agop Aiamian, Ardaș Morosian, Ștefan Calfaian.

În afară de ședințele conspirative, propagandă comunistă se mai făcea și prin împărțirea pentru citire între membrii comuniști a broșurii periodice "ROMÂNIA LIBERĂ"⁴⁰⁰, revistă intitulată ziar patriotic, care însă de la primele rânduri se vede că este o revistă pur comunistă camuflată.

În această revistă, se face elogiul armatei rusești, provocându-se la defăimarea armatei române și populației, aducându-se grave ofense conducătorilor țării și armatelor aliate germane.

Cu ocazia aducerii materialului subversiv de la București, s-au adus în primăvara anului 1943 și mai multe reviste "România liberă". Una din aceste reviste a fost dată de Torosian Ardaș lui Oancea Nicolae pentru a fi citită și transmisă altor comuniști pentru a fi citită.

Oancea Nicolae transmite revista "România Liberă" lui Hără Spiridon, care o împrumută și el lui Ciocan Marin. Ciocan Marin restituie revista, după citire, lui Hără Spiridon. Acesta o predă lui Lupulschi Petre. Lupulschi declară că n-a citit-o și a distrus-o, băgând-o în foc. Nu se mai constată că această revistă a mai fost dată și altcuiva de Lupulschi. Un alt exemplar tot din "România Liberă" a fost primit de Marian Ion care, după ce a citit-o, a dat-o mai departe pentru citire lui Crăciun Dumitru.

Crăciun Dumitru a dat-o lui Popa Ion. Popa Ion a ascuns revista într-un cazan în portul Constanța, unde făcea serviciul în stația de petrol, ca fochist.

Cercetați de organele de Siguranță și făcându-se percheziție acasă, nu s-a găsit nimic. Din proprie inițiativă, Popa Ion a declarat că revista <...>⁴⁰¹ la serviciu, în port, unde în adevăr s-a găsit, fiind scoasă din cazan de Popa Ion.

O altă latură a activității comuniste este strângerea de ajutoare pentru comuniștii aflați în lagăre sau în închisori. La cercetările făcute la Chestura Constanța, s-a stabilit că numai Marian Ion, Ciocan Marin și Oancea Nicolae au strâns ajutoare bănești. La cercetările făcute la Parchetul Militar, numiții neagă că au strâns bani de la lucrători pentru ajutorarea comuniștilor din lagăre și închisori, arătând că, dacă au cerut bani, au făcut-o pentru ajutorarea unei familii refugiate aflată în mizerie.

* * *

După această narațiune cronologică a faptelor săvârșite de sus-numiții învinuiți, vom trece la cercetarea faptelor ce li se pun în sarcina fiecăruia, arătând dovezile de culpabilitate și încadrarea în drept a faptelor stabilite:

1) Victor Dușa, zis "Alexandru" - a preluat, în urma plecării lui Iordan Tănase în Bulgaria, șefia atât a organizației comuniste județene, cât și a celei regionale asupra Dobrogei.

⁴⁰⁰ Cu majuscule în textul original.

⁴⁰¹ Indescifrabil în text.

A se vedea continuarea în foaia separată a lui Dușa⁴⁰².

2) Torosian Ardaș, conspirativ “Costică”.

Numitul a activat ca membru militant în mișcarea comunistă încă din anul 1935, a fost recrutat de Garbis Daglarian prin fata conspirativă numită “Marcela”.

Recunoaște că a cunoscut pe Victor Dușa în ianuarie 1941, prin intermediul fetei “Marcela”.

Recunoaște că în decembrie 1942 a luat parte la ședințe conspirative cu Victor Dușa și Oancea Nicolae la Victor Dușa acasă, unde a primit de la acesta parola de recunoaștere cu care să poată lua legătura cu Comitetul Central comunist din București.

Recunoaște că a primit de la Daglarian Garbis 4 broșuri comuniste, pe care le-a distribuit: lui Victor Dușa o broșură, două broșuri lui Oancea Nicolae și una lui Garabet Daglarian.

Mai recunoaște Torosian Ardaș că a adus de la București, cu ajutorul parolei date de Victor Dușa, directivele Centrului comunist, pe care le-a predat lui Victor Dușa. Interogat la Parchet, recunoaște cele declarate la Chestură. Mărturisirile sale sunt coroborate cu: declarațiile lui Marian <Ion>, declarația lui Aianian Agop, declarația lui Garbis Daglarian la Parchetul Militar, declarația lui Ceraciuchin, declarația lui Dumitru Dumitriu, declarația lui Oancea Nicolae, declarația lui Ciocan Marin.

Din cercetările făcute, rezultă că susnumitul Ardaș Torosian era curierul grupei comuniste din Constanța și ajutorul direct al lui Victor Dușa.

3) Marin Ion, conspirativ “Vasile”

Este cunoscut de organele Serv[iciului] Siguranță Constanța ca vechi comunist; la începutul actualului război, a fost internat în lagărul de deținuți politici Tg. Jiu.

Acesta nu spune nimic de Dușa.

4) Oancea Nicolae, conspirativ “Jean”

Activează în mișcarea comunistă încă din 1940, fiind identificat de Chestura Constanța. A făcut parte din Comitetul județean și avea însărcinarea de a recruta și organiza lucrătorii din orașul Constanța.

Din declarația lui Daglarian Garbis s-a constatat că a luat parte la ședința conspirativă cu Ardaș Torosian și Victor Dușa, în casa din strada Sabinelor 7.

Arată că nu știa că face parte din mișcarea comunistă. Că Victor Dușa i-a dat numele conspirativ. Mărturisește că a luat parte la patru ședințe conspirative cu Victor Dușa, Marcela și alții.

În ședința din decembrie 1941, ținută la Victor Dușa acasă, s-a hotărât de Victor Dușa ca Ardaș Torosian să plece la București pentru a reface o sursă cu Bucureștii, care fusese ruptă. La ultimele ședințe, V[ictor] D[ușa] le-a vorbit despre organizare.

⁴⁰² Nu figurează pe rolă.

5) Daglarian Garabet, zis "Garbis", conspirativ "Aurică", vezi foaia lui specială⁴⁰³.

15) Dumitriu Dumitru recunoaște că a ținut ședință la el acasă cu Victor Dușa în iunie 1941. La această ședință s-a hotărât ca Victor Dușa să ia șefia organizației comuniste dobrogene în locul lui Iordan Tănase.

24) Marcarian Dinar

Recunoaște că pe 15-20 iunie Garbis Daglarian a spus că o persoană dorește să-l întâlnească. Că a luat parte și Victor Dușa la această ședință cu care a discutat probleme comuniste. Declară că i s-a cerut de Victor Dușa să recruteze elevii în cadrul UTC.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, Colecția Microfilme Rusia, rola 279, c. 944-951

79. 1943 septembrie 18 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, cu privire la activitatea comuniștilor români în așteptarea bombardamentelor anglo-americane și sovietice asupra României.

Inspectoratul General al Jandarmeriei
Direcțiunea Siguranței și Ordinii Publice

Comunicat:

- subinspect[orate] g[ene]rale [de] jandarmi
- inspectorate [de] jandarmi
- legiuni teritoriale și CFR (și Transnistria)

Ordin de informațiuni nr. 56

din 18 septembrie 1943

Direcția Generală a Poliției informează că elementele comuniste au primit instrucțiuni să țină un strâns contact cu prizonierii sovietici din țară și să-i informeze asupra mersului operațiunilor de pe front, deoarece prizonierii ar urma să joace un rol important în momentul izbucnirii revoluției în România.

De asemenea, elementele comuniste care domiciliază în apropierea gărilor, cazărmilor și fabricilor au fost sfătuite să se mute în alte cartiere mai îndepărtate, deoarece în curând aceste obiective ar urma să fie bombardate de sute de avioane anglo-americane și sovietice.

⁴⁰³ Nu figurează pe rolă.

Față de cele de mai sus, luați măsuri pentru supravegherea și urmărirea îndeaproape a acestei chestiuni.

Prezentul ordin nu se va difuza mai jos de legiuni.

Inspector General al Jandarmeriei,
general de corp de armată
(ss) C. Z. Vasiliu

Directorul Siguranței și Ord[inii] Publice,
general C. Tobescu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 41/1943, f. 127

80. 1943 octombrie 27 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitor la măsurile de conspirativitate adoptate de comuniștii români.

Inspectoratul General al Jandarmeriei
Direcțiunea Siguranței și Ord[inii] Publice
Serviciul Siguranței

Comunicat:

- subinspect[orate] g[ene]rale [de] jandarmi
- inspectorate [de] jandarmi
- legiuni teritoriale și CFR (și Transnistria)

Ordin de informațiuni nr. 68

din 27 octombrie 1943

Direcțiunea Generală a Poliției informează că elementele de răspundere din partidul comunist au primit instrucțiuni să folosească mesagii cifrate în transmiterea rapoartelor de activitate către Comitetul Central al Partidului Comunist, cu scopul de a se păzi secretul acestor rapoarte, în cazul când ele ar ajunge în mâini străine.

De asemenea, pentru dezvoltarea unei activități mai conspirative, se vor întrebuința scurte comunicări cifrate, chiar între membrii organizației locale.

Aceste cifruri variază de la organizație la organizație și de la celulă la celula, fiind stabilite în mod cu totul convențional între un număr restrâns de elemente comuniste.

Față de cele de mai sus, binevoii a lua măsuri de urmărire și verificare, raportând la timp IGJ cazurile concret semnalate.

Inspector General al Jandarmeriei,
general de corp de armată
(ss) C. Z. Vasiliu

Directorul Siguranței și Ord[inii] Publice,
lt. colonel S. Teodorescu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 41/1943, f. 165

81. 1943 decembrie 21 - Ordin de Informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, referitor la regulile de conspirativitate existente în interiorul Partidului Comunist din România.

Inspectoratul General al Jandarmeriei
Direcțiunea Siguranței și Ord[inii] Publice
Serviciul Siguranței

Comunicat:

- Inspectorate de jandarmi
- Legiuni teritoriale și CFR
(și Transnistria)

Secret

Ordin de informațiuni NR. 80
din 21 decembrie 1943

Inspectoratul General al Jandarmeriei este informat că organizația locală a Partidului Comunist din București, considerând că elementele comuniste nu respectă regulile de conspirație, a comunicat membrilor responsabili ai partidului că sunt obligați să verifice felul de viață și activitatea fiecărui militant prin sistemul “controlul[ui] dublu al legăturilor de muncă”.

Prin acest sistem, instructorul partidului poate cere secretarilor de raionale sau de celule să-i pună la dispoziție la întâlniri anumiți membri, prin care urmează să controleze activitatea.

Faptul că militanții comuniști nu folosesc la întâlniri autotaxuri⁴⁰⁴, pentru a se împiedica urmărirea și identificarea membrilor în cauză, este considerat de asemenea ca o călcare a regulilor de conspirație.

Comunistul care, silit de împrejurări, nu respectă regulile de conspirație, este obligat a aduce la cunoștință acest fapt, atât legăturii sale la întâlnire, cât și organizației din care face parte, pentru a se lua măsuri de securitate a organizației.

Față de cele de mai sus, binevoii a lua măsuri de verificare, cazurile concrete raportându-se Inspectoratului General al Jandarmeriei.

D[in] o[r]dinul]

Directorul Siguranței și ordinii publice,
general C. Tobescu

Șeful Serviciului Siguranței,
lt. colonel S. Teodorescu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 41/1943, f. 173

⁴⁰⁴ “Taxiuri”.

82. 1943 decembrie 24 - Ordin de informații al Inspectoratului General al Jandarmeriei, cu privire la direcțiile principale ale propagandei comuniste în România.

Inspectoratul General al Jandarmeriei
Direcțiunea Siguranței și Ord[inii] Publice
Serviciul Siguranței

Comunicat:

- subinspect[orate] generale [de] jand[armi]
- inspect[orate] de jandarmi
- legiuni teritoriale CFR (și Transnistria)

Secret

Ordin de informațiuni nr. 81

din 24 decembrie 1943

În ultimul timp, se constată o accentuare a acțiunii propagandistice comuniste în toate straturile sociale și îndeosebi printre intelectuali și săteni, pe care Comitetul Central al Partidului Comunist din România urmărește să-i capteze în rândurile membrilor săi.

Deosebit de trecut, astăzi sunt indicii sigure că întreaga activitate comunistă se concretizează prin lansarea noii formule “Frontul Unic Patriotic”, care în realitate nu este decât o firmă camuflată a vechiului Partid Comunist Român și care lucrează prin organizațiile noi Uniunea Patriotică (UP) și Uniunea Tineretului Patriotic (UTP).

În acest sens, cadrele noii organizații, împreună cu conducătorii “Uniunii Patriotice” și “Uniunii Tineretului Patriotic”, desfășoară o intensă propagandă pentru alcătuirea de “grupe democrate antigermane”, vizând în primul rând captarea aderenților fostelor partide “Național Liberal”, “Național Țărănist”, “Social Democrat” și “Frontul Plugarilor”, prin exploatarea tendențioasă a următoarelor teme:

- a) Poziția politică dezavantajoasă a României față de alianța cu Germania;
- b) Inutilitatea continuării războiului contra Sovietelor și
- c) Reluarea legăturilor cu puterile anglo-americane.

Acțiunea dusă pe acest plan se susține prin propaganda desfășurată de agenții comuniști, prin răspândirea lozincilor:

- Jos Hitler!,
- Jos Killinger!,
- Afară cu nemții!,
- Moarte nemților!,
- Jos războiul lui Hitler!

Paralel cu infiltrarea ideii “antigermane” în rândurile populației, organizațiile comuniste răspândesc manifeste cu conținut îndreptat atât contra alianței cu Germania, cât și contra actualei orânduiri sociale din statul nostru.

Din manifestele cunoscute și difuzate în ultimul timp de aceste oficine comuniste camuflate, semnalăm următoarele publicațiuni tendențioase:

“Buletinul România Liberă”

“Cetățeni”

“Vocea Poporului” și

“Scrisoarea deschisă Mareșalului Antonescu”, semnată “Decebal, președintele Partidului Național Român”

Paralel și pe același plan, o atenție deosebită se acordă și străngerii de fonduri în cadrul organizației “Ajutorul Roșu”, în vederea sprijinului material ce urmează a se da întregii acțiuni.

* * *

Întrucât toată acțiunea așa-zisei “Acțiuni Patriotice” nu urmărește în fond decât răspândirea ideilor comuniste și răsturnarea actualului regim prin crearea unei stări generale de confuzie, apreciind că evenimentele politice și militare din prezent, sunt favorabile;

Și cum această manevră diferă cu totul de vechile metode cunoscute, deoarece în prezent comuniștii arborează ca temă de propagandă “patriotismul”, se impune a se lua măsuri de urgență pentru a împiedica din timp orice acțiune de acest fel, identificând pe toți aceia care, sub masca dragostei de țară și a sentimentului patriotic, subminează siguranța statului prin acțiunea dezvoltată prin oficinele comuniste arătate în prezentul ordin.

În acest sens, este necesar ca inspectoratele și legiunile de jandarmi să atragă atenția și să lămurească pe toți jandarmii în subordine asupra noilor sisteme propagandistice utilizate de mișcarea subversivă comunistă și asupra scopurilor ce se urmăresc de organizațiile comuniste camuflate “Uniunea Patriotică” și “Uniunea Tineretului Patriotic”.

Inspector General al Jandarmeriei,
general de corp de armată
C. Z. Vasiliu

Directorul Siguranței și Ord[inii] Publice,
general C. Tobescu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 41/1943, f. 191-193

83. [1943, Târgu-Jiu] - Listă cu numele unora dintre comuniștii internați în lagărul de la Târgu-Jiu⁴⁰⁵.

1. Apostol Gheorghe, căsătorit - Galați
2. Abraham Schaer, căsătorit - Câmpulung
3. Leiba Magaliuc, căsătorit - Basarabia
5. Izu Feinstein, necăsătorit - Roman
6. Oscar Marcovici, căsătorit - Burdujeni
7. Isac Raissler, necăsătorit - Focșani
8. Dumitru Chicuş, necăsătorit - Galați
10. Avramescu David, căsătorit, soție în Basarabia
11. Cioclu Ion, căsătorit, Simeria
12. Scarlat Callimachi, căsătorit, București
13. P. Constantinescu-Iași, căsătorit, București
14. Buium Mihailovici, necăsătorit, Galați
15. Weinstein Emanoil, soția în lagăr, originar din Basarabia
16. Zuckermann Bernard, căsătorit, doi copii, familia Cernăuți
17. Vidrașcu Gheorghe, căsătorit - Moreni
18. Stoicescu Ion, căsătorit, Ploiești
19. Gombo Samuil, necăsătorit, Deva
20. Leinwand Marcus, căsătorit, Basarabia
21. Zavodnicu Mircea, necăsătorit, Bacău
22. Guină Nicolae, căsătorit, Basarabia
23. Steinbach Iosif, necăsătorit, Bacău
24. Mihăilă Constantin, necăsătorit, Ploiești
25. Levin Moise, căsătorit, București
26. Șandru Ovidiu, căsătorit, București
27. Mânjescu Gheorghe, căsătorit, Ploiești
28. Alsleben Max, necăsătorit, emigrant din Germania
29. Ciucă Enache, căsătorit, Bârlad
30. Avramescu Gheorghe, căsătorit, Ploiești
31. Savinski Boris, căsătorit, Moreni
32. Cerednicov Alexandru, căsătorit, Moreni
33. Hecht Simion, căsătorit, Suceava
34. Biro Lajos, căsătorit, Câmpina
35. Trandafirescu Constantin, căsătorit, București
36. Iliescu Alexandru, căsătorit, București
37. Rotenberg Aurel, căsătorit, Cernăuți
38. David Simion-Bughici, necăsătorit, Iași
39. Ghips Leib, căsătorit, familia în Bucovina de nord
40. Radnef Gheorghe, căsătorit, București

⁴⁰⁵ Documentele 83-86 au fost redactate, probabil, de către grupul condus de Gheorghe Gheorghiu-Dej, adversar al lui Ovidiu Șandru.

41. Mircea Slavu, necăsătorit, Ploiești
42. Maftei Nicolae, căsătorit, doi copii, Botoșani
43. Popa Emil, căsătorit, București
44. Lascăr Ion, necăs[ătorit], Piatra Neamț
45. Varadi Andor, căs[ătorit], Brașov
46. Simion Leon, necăs[ătorit], Bacău
47. Cristea Ilie, căs[ătorit], Brașov
48. Farladanski Iacob, căsăt[orit], Cetatea Albă - Basarabia
49. Köpf Martin, căs[ătorit], Brașov
50. Hablik Iosif, Petroșani
51. Călugăru Vasile, nec[ăsătorit], București
52. Horvath Zoltan, căs[ătorit], Turda
53. Jakob Bela, Deva
54. Cohal Gh[eorghe], Botoșani, căsătorit
55. Polipodi Iacob, Roman
56. Polipodi Mendel, Roman
57. Mardare Policarp, necăsătorit, Tatar-Bunar, Basarabia
58. Danielco Gh[eorghe], necăsătorit, Roman
59. Șainștain Iehuda - căsătorit, soția Hotin - Basarabia
60. Klein Meșe - necăsătorit, Botoșani
61. Sonnenstein Moritz - necăsătorit, Câmpulung, Bucovina
62. Reinstein Zusi, căsăt[orit], Roman
63. Tudorache Manole, căsăt[orit], doi copii, familia în Orhei, Basarabia
65. Segal Natan, căsătorit, un copil, București
66. Landau Mișu, necăsăt[orit], Câmpulung
67. Hilsenrad Tobias - Suceava
68. Ion Popescu-Puțuri, căsătorit, București
69. Baras Leizer - necăsătorit, Botoșani
70. Natan Leibovici - necăsătorit, Roman
71. Florescu Dumitru - căsătorit, Huși
72. Ciuraru Emil, Botoșani
73. Coter Avram, necăsătorit, Botoșani
74. Iubu Petre, căsătorit, Târgoviște
75. Mardler Konrad, căsăt[orit], Câmpulung - Bucovina
76. Voinea Vasile, necăs[ătorit], Galați
77. Morlovescu Alexandru, București
78. Isăcescu Petre, căsătorit, un copil
79. Brutus Ion, căsăt[orit], Ploiești
80. Mănescu Gh[eorghe], căsăt[orit], Ploiești
81. Iacomî Ion, căsăt[orit], Bârlad
82. Mușat C[onstan]tin, căsăt[orit], Constanța
83. Mica Pintilie, căsătorit, Simeria
84. Preoteasa Grigore, căsătorit, soția Basarabia

85. Broder Zalman, necăsătorit, Botoșani
86. Dumitrache Ion, necăsăt[orit], București
87. Weiss Arpad, căsăt[orit], Brașov
88. Burghilea Alex[andru], căsăt[orit], Târgoviște
89. Ionel Fileșter, căsăt[orit], Botoșani
90. Conmaco Nicolae, căș[ătorit], Buc[urești]
91. Snișeș Abram, nec[ăsătorit], Akerman - Basarabia
92. Novikov Mihail - idem
93. Protopopov Mihail - idem
94. Schor Anghel - necăsătorit, București
95. Fleiderman Șmil, necăsătorit, Chișinău - Basarabia
96. Trofimovski Anatol, necăsătorit, Bălți - Basarabia
97. Povstanski Mihail, necăs[ătorit], Tighina - Basarabia
98. Moscovici Iancu, necăs[ătorit], Herța, Bucovina de nord
99. Eidelman David, căs[ătorit], Lipcani, Basarabia
100. Lazăr Iacob, că[ătorit], Akermann
101. Kalika Iacob, căs[ătorit], Chișinău
102. Niculescu Vasile, căs[ătorit], Tiraspol - Ucraina
103. Fussman Tobias, căs[ătorit], Chișinău
104. Mașchevici Mihail, văduv, Chișinău
105. Dima Ion, căs[ătorit], Tiraspol, Moldova - Ucraina
106. Dușchevici Petre, căsătorit, Orhei
107. Cogan Isac, căsătorit, Chișinău

Observație: Localitatea arată unde se află familia, iar la cei necăsătoriți localitatea de origine⁴⁰⁶.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 279, c. 910-916

84. [1943, Târgu-Jiu] - Listă cu numele unora dintre comuniștii aflați în lagărul de la Târgu-Jiu, însoțită de scurte caracterizări personale.

Vă trimitem mai jos numele membrilor de partid, cu mențiunea de când sunt membri de partid. În ce măsură au sprijinit clica.

Stoian Tudora (Donna), m[embru] de p[artid] în lag[ăr], a fost un element activ în clică⁴⁰⁷, dar după prelucrarea materialelor s-a debarasat.

Comnacu Nicolae - idem. El a fost chiar în conducere în clică. Este muncitor cizmar în București. Tovarășa de mai sus⁴⁰⁸ este muncitoare textilistă, este singura muncitoare.

⁴⁰⁶ Precizare în documentul original.

⁴⁰⁷ În sensul de "grupare fracționistă"; se referă la grupul din jurul lui Ovidiu Șandru.

⁴⁰⁸ Referire la Stoian Tudora.

Pătrunjan Ilarie, muncitor STB din București, un element nepregătit, umblă pe la int[ernați] să racoleze membri de partid. Îi întreabă “mă, tu vrei să te înscri[i] în PCR?”

Rudenco, intelectual, venit din închisoare, un element foarte influențabil.

Ilie M. Ilie este <...>⁴⁰⁹ tov. 10, face politică, muncitor în București, nesigur pe sine, a fost un element activ în clică.

Iliescu Alexandru, muncitor București, îl cunoașteți, veșnic nemulțumit, orgolios, vanitos, marxist-leninist sută la sută.

Stanciu Dumitru, cizmar București, element devotat și sincer, dar nepregătit.

Popescu Gheorghe, cizmar Ploiești, membru de partid [din] lagăr, un element foarte șovăitor, om politic complet, are și o autocritică semnată P. Prahova.

Didenco Ioan, doftanist, membru, un element [foarte] bun, ridicat politic, devotat și sincer, este unul dintre cei care au luptat cu hotărâre contra clicii.

Cohola Gheorghe, cizmar Botoșani, membru de partid [din] lagăr, nepregătit deloc, nu știe de ce a fost cu clică.

Petrescu Gheorghe, s-au făcut de mai multe ori referințe despre el. N-ai făcut nimic. Este intelectual din București, pe la CFR, un element nesigur pe sine.

Simion Ștefan, cizmar Ploiești, membru de partid [din] lagăr, un element foarte încăpățânat, dar cinstit, a luptat contra clicii cu hotărâre.

Panaït Vanghele, econom. cent⁴¹⁰, tâmplar Constanța, element devotat, a luptat cu hotărâre contra clicii, este și ridicat pol[itic].

Foriș Soti vă este cunoscută, nu vrea să facă nici o muncă.

Huțan, intelectual venit de la închisoare, element pălăvrăgist și mulțumit de sine.

Leibovici Iehova o cunoașteți, că este cea sancționată din circ[ulara] 4, nu vrea să muncească, decât să fie numai în conducere, vrea să știe tot, să audă totul, un element nedisciplinat, face o serie de greutăți (venită [din] închisoare).

Tiulescu Constantin vă este cunoscut, element cinstit și devotat, a fost în clică, dar nu știe nici el de ce.

Ursulescu Constantin, element cinstit, devotat, a luptat împotriva clicii cu hotărâre (vă este cunoscut).

Popescu Constantin, membru de partid în lagăr, muncitor, membru B[irou], foarte redus politic, dar cinstit.

<...>⁴¹¹ cerea relații în punctele pe care le-a ridicat tov. 6⁴¹². A fost un sprijin al clicii, chiar și după scrisoarea I a v[oa]s[tră], un element palavragist și leneș, foarte indisciplinat, are o încredere în sine.

⁴⁰⁹ Indescifrabil în text.

⁴¹⁰ Așa în text; probabil, acestea erau numele sale conspirative.

⁴¹¹ Indescifrabil în text.

⁴¹² 6 = Ovidiu Șandru.

Trofimovschi Anatolie. Basarabean venit din închisoare, cu perspective, băiat de 21 de ani - fost în clică.

Apostol Gheorghe, muncitor Galați, un element lipsit de inițiativă, el este cu incidentul pe ziua de 11 martie, cinstit, dar nu se poate ridica, cu toate eforturile pe care le face. Și el a fost în clică, ca susținător devotat.

Rotnef Gheorghe, muncitor București, un element foarte încăpățânat și indisciplinat. Nu vrea să facă [decât] numai ce vrea el, este foarte nervos, chiar bolnăvicios, a susținut clica, dar repede s-a debarasat.

Dumitrache Gheorghe, cofetar, Târgoviște, membru de partid în lagăr, un element nepregătit, foarte încăpățânat, un susținător devotat al clicii.

Neagu Andrei, muncitor București, s-au cerut referințe asupra căderii lui, nu ați trimis, element foarte combativ, a luptat contra clicii.

Doreanu N. îl cunoașteți, oportunist sută la sută, a fost alături de clică tot timpul, veșnic nemulțumit, face o serie de greutăți, din aceste motive a fost format nucleul în frunte cu Pătrășcanu, Iacobovici Șavi, Cristea Ilie și Guină Nicolae.

Iacobovici Șavi, un element pâlăvrăgist și nedisciplinat, a fost un sprijin mare al clicii; tov. 6, când a stat cu ea de vorbă și i-a arătat drumul greșit, ca răspuns "Vreau să fac experiență, deși știu că nu au dreptate"; face o serie de greutăți, este inițiala și⁴¹³ din raport. Tovarășul Pătrășcanu se ocupă [de ea] de dimineața până seara, pentru asta s-a supărat.

Ilie Cristea, int[electual din] Brașov, membru de partid [în] lagăr, un element foarte indisciplinat, devotat, totuși devine periculos, [nu ține cont] de voi, nu ține cont de conspirație. La începutul atacului fascist asupra Uniunii Sovietice, când înaintau trupele fasciste, țipa în gura mare că comuniștii aud Armata Roșie. Este incapabil și [îi acuză pe comuniști că] tot timpul nu au făcut nimic decât au exploatat poporul. O totală neîncredere în URSS.

Guină Nicolae, int[electual] București, un element foarte nervos, el este cu cifra de 8. Greșit s-a înțeles că el s-a ridicat contra sancționării tov. 6 în trecut. Din contră.

Frântu Dumitru, muncitor București, un element f[oarte] de <...>⁴¹⁴ ceea ce se întâmplă. Inactiv orice face; i-a scris soției să nu-i mai trimită nimic, că are de toate aici. Pentru aceste fapte, i s-a dat un avertisment; nu știe de ce a susținut clica.

Iubu Petre, muncitor tâmplar Târgoviște, membru de partid [din] lagăr, la fel cu Pătrânjan, nepregătit, vorbește verzi și uscate, pâlăvrăgist, câteodată devine peiculos, nu ține cont cu cine vorbește, cu toți vorbește de P.⁴¹⁵; nu știe de ce a fost în clică.

Preuteasa Grigore, intelectual, i s-a cerut relație, nu le-ați [sic!] trimis. Este un element foarte mulțumit de sine, încăpățânat unde nu trebuie.

Rajojinschi, venit din închisoare, intelectual foarte devotat, disciplinat și ridicat politic.

⁴¹³ În sensul de „inițiala Ș.”, folosită ca nume conspirativ pentru Iacobovici Șavi.

⁴¹⁴ Indescifrabil în text.

⁴¹⁵ P = Pătrășcanu (?)

Sandor Ovidiu, îl cunoașteți.

Ciocoiu Nicolae, intelectual, Constanța, fost în comitetul clicii, la început și-a revenit, dar acum începe să oscileze, e foarte încrezut, lenș în muncă.

Ciordaș Vili, muncitor Ploiești, element foarte bun, dar nepregătit, cu perspective mari, dar foarte încăpățânat, nesigur pe el.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 279, c. 619-629

85. [1943, Târgu-Jiu] - Circulară adresată de către Biroul organizației comuniste din lagărul de la Târgu-Jiu membrilor acestei organizații, referitoare la abaterile de la linia partidului.

Circulara a 3-a

Dacă unii membri de partid sau prieteni din organizațiile de masă au înțeles importanța cotiturii făcută în linia noastră politică, cu regret și pe drept cuvânt putem spune că o parte, atât membrii de partid, cât și prietenii, nu s-au obosit să-și însușească noua linie, cu toate comunicările care au fost date în abaterile manifestate atât de dreapta, cât și celor de "stânga", acei tovi și prieteni au rămas indiferenți. Ei n-au învățat nimic din tot materialul trimis de CC cât și din materialul Biroului.

În primul rând, biroul celei de partid a avut o slăbiciune în această direcție, el nu a prelucrat suficient și nici n-a dat explicații îndeajuns cu ocazia abaterilor, și anume:

1) Cu ocazia cotiturii, unii membri de partid și-au manifestat șovăiala lor în introducerea noii linii politice. Ei n-au înțeles rapoartele în ateliere când vine comandantul sau ofițerii cu administrația, ei s-au temut ca nu cumva relațiile dintre noi și comandant să se agraveze.

Biroul n-a făcut eforturi suficiente de a lămuri pe acești tovi, el nu s-a gândit că mai târziu acești tovi vor trece de la o extremă la alta.

Biroul n-a analizat suficient baza de îmbibare [sic!] a vechii linii oportuniste a acestor tovi. Trebuia ca [pentru] acești tovi să se fi prelucrat aparte materialul de partid sau al Biroului, în ceea ce privește linia, cât și sarcinile noastre.

2) Cu ocazia provocării din partea administrației de Crăciun, cu piese de teatru, tovi care sar de la o extremă la alta au răspuns provocărilor administrației. Rezultatul: încarcerarea câtorva tovi. Și aici, Biroul n-a fost destul de vigilent, în loc să fi prelucrat abaterile tovilor, s-a mulțumit să dea o comunicare scurtă fără a sancționa pe vinovații principali.

Trebuia să se fi prelucrat sub toate aspectele grave acele consecințe, iar vinovații - sancționați fără șovăială.

3) Ca măsură la răspunsul provocării dat de noi de Crăciun, pâinea a fost înjumătățită întregii grupe. Tovi[i] care alunecau înspre stângism vertiginos veneau

cu propuneri în nuclee sau în brigăzi ca să nu mai ieșim la muncă cu ½ pâine, să ne adunăm la poartă, să începem a vocifera.

Acuzăm B[iroul] de oportunism, capitulare etc. Biroul a temperat zelul stângist al acestor tovi, dar nici aici nu s-a obosit să fie prelucrate pe larg aceste abateri grave de la linia org[anizației] de partid.

4) Nici Biroul și nici tovi care au luptat cu hotărâre contra liniei oportuniste și capit[ularde] a clicii monopoliste n-a[u] condamnat cu toată tăria manifestările stângiste a[le] unor tovi în fața comisiei.

Atât Biroul, cât și acei tovi au uitat învățămintele tov. Stalin, pe care le-a spus cu ocazia condamnării muncii criminale a troțkiștilor, și anume: m[embrii] de p[artid] nu trebuie să se îmbete cu succesele obținute în munca lor și să nu cadă în panică atunci când întâmpină greutăți.

Ori, la noi tocmai așa s-a întâmplat cu succesele avute în linia no[astră] pol[itică].

Am neglijat vigilența asupra acestor tovi care nu erau stăpâni pe sine înșiși [sic!], s-a uitat că acești tovi, dacă nu sunt controlați îndeaproape, sunt capabili de a comite greșeli grave, care vor avea repercusiuni asupra întregii org[anizații]. Este o greșeală neprelucrarea îndeajuns a acestor abateri de către organizația de conducere, recte Bir[oul], în lipsa tov. 6⁴¹⁶, aceste abateri trebuind să fie prelucrate pe larg, să se arate părțile pozitive și negative din muncă, să se accentueze mai mult asupra părților negative. De ce? S-a observat că unii tovi și prieteni, fără să fie întrebați asupra voluntariatului, din exces de zel au deschis discuția. Este aceasta o greșeală? Hotărât că da. Cum trebuie să se comporte tovi și prietenii n[o]ș[tri]? Ei trebuia să răspundă la toate întrebările puse cu demnitate și să folosească un limbaj urban; nu cu vociferări sau gesticulări din mânie se apără linia noastră. Greșit au înțeles acești tovi instrucțiunile Bir[oului], cât și mat[erialul] trimis de CC. S-a atras atenția de atâtea ori cum trebuie să ne comportăm atât în fața comisiilor, cât și în fața comandamentului, împletind toate întrebările cu revendicările noastre juste asupra vieții n[oa]ș[tre] atât în lagăr, cât și a familiilor n[oa]ș[tre].

5) La toate aceste lipsuri arătate mai sus s-a adăugat și acela din ziua de 11 [martie] a.c., care a culminat cu refuz de muncă și izolarea n[oa]ș[tră]. Dacă noi cercetăm deaproape sursa și acestei greșeli, o găsim în lipsurile noastre de mai sus.

Tov. Bălan⁴¹⁷, care iscălește scrisoarea care însoțește această circulară, avea o muncă de răspundere în organizația noastră. Din scrisoarea lui se pot trage multe învățăminte. El avea [reputație de] un susținător al clicii oportuniste, lui îi trebuia un timp mai îndelungat ca să se dezmeticească din mediul din care venise, fiind un element nesigur pe el însuși. Alerga mereu de la o extremă la alta. Lui nu-i trebuia, cu toate [re]cunoașterile sale asupra greșelilor făcute, ca Bir[oul] să-i încredințeze munci de răspundere.

⁴¹⁶ 6 = Ovidiu Șandru.

⁴¹⁷ Bălan = Gheorghe Apostol; vezi documentul nr. 63.

Tovarășul Bălan, în prima parte a scrisorii sale, arată că “hotărârea de a nu ieși internații la lucru, fără asigurarea că vor primi pâine, a fost luată de tovarășul 6 și cu mine”. Este o afirmație nejustă, fiindcă tovarășul 6 nu era cu tovarășul Bălan într-un organ să ia hotărâre în comun. Tovarășul 6 a dat instrucțiuni ca în toate atari ocazii, adică ca și de Crăciun sau atunci când venea Trepăduș de cerea oameni pentru ateliere sau alte munci. Tov. 6 a dat instrucțiunile precise care au fost aprobate de întreaga celulă. Adică să insiste asupra pâinii, arătându-se toate revendicările noastre. Tov. 6 i-a spus tovarășului Bălan ca să dea lozinca de a nu primi munca și a trimite oamenii în baracă. Este o eroare din lanțul greșelilor tov. B[ălan]; ca o dovadă e neînsușirea liniei noastre politice de către tovarășul B[ălan], este și aceea când el a fost trimis la nisip, s-a pronunțat hotărât contra de a lucra până nu se dă pâine, mai bine se trânteste în poartă jos și nu pleacă de acolo. Atitudinea, neclaritatea și neînsușirea liniei noastre politice se poate constata chiar din scrisoarea lui.

Dacă Bir[oul] era mai vigilent în ceea ce privește însărcinarea dată tov[arășului] Bălan, cu muncă de răspundere, se putea evita răspunsul la provocarea lui Cărbunaru. Din scrisoarea tovarășului Bălan se desprinde clar că el nu este de acord cu linia noastră politică. El spune: “Care este situația după izolare? Muncim cu ½ pâine, fără plată, fără corespondență, fără ziar, fără tutun etc., etc.”

Care sunt concluziile care se desprind din aceste fraze ale tovarășului B[ălan]? Este o respingere netă a muncii? Hotărât că da. Este aceasta linia noastră? Hotărât că nu, fiindcă conjunctura actuală politică atât internă, cât și externă nu permite să mergem până acolo [încât] să refuzăm munca. Este o mare greșeală să se audă că guvernul, prin executorul său fidel, comandam[entul], va da întâi pâinea și pe urmă să se primească muncă. Tov. Bălan a hotărât ca Bir[oul] să revizuiască linia politică. Linia noastră politică este și rămâne aceeași care a fost trasată odată cu cotitura făcută. Să rămână clar pentru toți mai departe că munca nu o refuzăm, ea trebuie împletită cu toate revendicările noastre (Vezi instrucțiunile Bir[oului], unde se arată clar sarcinile m[embrilor] de p[artid], cât și atitudinea față de muncă).

În concluzie

Greșeala făcută de către Bir[ou], în prelucrarea pe larg a tuturor abaterilor săvârșite de dreapta, cât și de “stânga”, a tovilor care nu și-au însușit mat[erialul] de p[artid] cât și al Bir[oului], a dat posibilitatea acestor tovi să săvârșească greșeli care puteau duce la consecințe mai mult sau mai puțin grave. Bir[oul] trebuie să prelucreze pe viitor cât mai larg posibil toate instrucțiunile, directivele, comunicările care se dau ca m[embrii] de p[artid] să și le poată însuși cât mai bine. Totodată, se mai cere o revizuire a tovarășilor care au avut munci de răspundere sub conducerea clicii capitaliștilor oportuniști⁴¹⁸ și [care] au și acum munci.

Se mai cere tuturor m[embrilor] de p[artid] ca materialul să fie citit cu atenție și însușit, să nu se citească ca un ziar sau de mântuială, fiindcă atunci nu

⁴¹⁸ Referire la grupul lui Ovidiu Șandru.

vom învăța nimic din greșelile făcute. Se mai cere m[embrilor] de p[artid] ca să fie prezenți în toate ocaziile unde este necesar să intervină. Tov. 6 recunoaște greșeala că, deși fiind în grupă cu ocazia provocării lui Cărbunaru, nu a intervenit în conflictul de atunci. Este adevărat că se găseau prezenți în conflict m[embri] de p[artid] cu răspunderi destul de mari, totuși prezența lui, dacă nu fizică, cel puțin ca îndrumător, era necesară, cunoscându-se capacitatea de orientare și inițiativă a tovilor. Trebuia învățat din greșelile trecutului, să ferim organizația pe viitor de altele.

Întărirea disciplinei și sădirea în conștiința fiecărui tov sau prieten a necesității autodisciplinei, combaterea sistematică și viguroasă a tendințelor și manifestărilor anarhice, a încercărilor de destrămarea disciplinei colective, sunt datoriile imediate atât ale conducerii, cât și ale fiecărui membru.

Ascuțindu-se vigilența și ridicând conspirația la nivelul corespunzător timpurilor grele prin care trecem, ne vom face datoria către p[artid], clasa muncitoare și poporul român. Nu trebuie să ne scape nici o greșeală, scăpând-o vom repeta-o iar, ea nu ne va întări, ci din contra, va slăbi organizația noastră.

Biroul

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 279, c. 651-659

86. [1943, Târgu-Jiu] - Circulară a Biroului organizației comuniste din lagărul de la Târgu-Jiu, referitoare la îndatoririle politice ale comuniștilor.

Circulara a 4-a

D[rași] t[ovarășii]! Dușmanii noștri nu uită că noi suntem cei mai hotărâți luptători contra lor, ei caută pe toate căile să ne facă viața cât mai amară și de nesuportat; ei caută exterminarea noastră. Noi nu trebuie să uităm că suntem între tancuri și înconjuțați de dușmanii noștri de moarte, nu trebuie să uităm că în mijlocul nostru se găsesc informatori și provocatori puși de guvern. Noi trebuie să ținem seamă de pregătirile pe care le face dușmanul nostru de a ne extermina. O dată cu venirea primăverii și cu declararea războiului total din partea fascismului feroce și bestial, el nu va uita nici de noi și va veni cu o serie de măsuri represive contra noastră. Manifestările locotenentului de jandarmi la clasa I că noi suntem cei mai periculoși și cei mai mari dușmani ai poporului în frunte cu tovarășul 6⁴¹⁹ și că guvernul trebuie să treacă la exterminarea noastră⁴²⁰. Deci, dragi tovi, se cere imperios fiecărui membru de partid să apere cu sacrificiul vieții partidul și securitatea organizației noastre. Se cere fiecărui membru de partid să nu slăbească

⁴¹⁹ Ovidiu Șandru.

⁴²⁰ Exprimare neclară în textul original.

vigilența, conspirația față de dușmanul din afară și față de elementele oportuniste și cu orgoliu mic burghez din sânul organizației noastre, fiindcă aceste elemente netezesc calea fracționismului și slăbesc unitatea noastră. Ele ușurează dușmanului lupta de a ne lovi și extermina.

Se constată o lăncezeală, o dezinteresare, o alunecare spre preocupări personale din partea membrilor de partid, mai vădit se observă la membrii de partid care au susținut clică sau au avut un rol de conducere pe timpul clicii.

Greșeala Biroului celulei de partid a fost atunci când nu a luat câte o declarație tuturor acestor elemente.

Biroul a alunecat pe panta sentimentalismului și împăciuitoarismului față de aceste elemente. El trebuia să ceară din partea fiecăruia o precizare a atitudinii lui. Care au fost cauzele care l-au determinat de a mers pe drumul greșit și a susținut clică cu atâta hotărâre? Se constată din partea unora dintre acești tovi o nesinceritate față de partid și organizațiile noastre. Ei nu și-au însușit nimic din tot materialul CC, cât și al Biroului. Ei uită și nesocotesc instrucțiunile și sarcinile care sunt date de partid prin rezoluția sa din ianuarie 1942.

Partidul fixează prin acea rezoluție Datoriile fiecărui comunist⁴²¹ și spune: “Pentru realizarea sarcinilor istorice ale partidului nostru față de clasa muncitoare, de poporul român și Uniunea Sovietică în războiul pentru nimicirea cotropitorilor hitleriști, activiștii și membrii de partid trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

1) Reclădirea întregii munci pe baze noi de război. Întreaga muncă a noastră de partid trebuie să o supunem interesului distrugerii fascismului și a slugilor sale din țară. Dușmanul e feroce, fără nici o cruțare. Deci, în primul rând, trebuie să punem capăt oricărui spirit liberal lipsit de griji, nepăsării sau oricărei alte preocupări personale. Singura noastră preocupare trebuie să fie distrugerea dușmanului”. Sunt cuprinși de aceste griji unii membrii de partid din celula noastră? Au pus ei capăt nepăsării sau preocupărilor personale?

Nicidecum, deoarece ei se lasă foarte ușor atrași în discuții fără principii și cu caracter personal.

Aceasta s-a putut consta[ta] în ultimul timp la unii membri de partid. Lor nu le este plăcut atunci când Biroul celulei de partid dă în continuu exemple din munca dusă de clică. Iar cuvântul de clică, oportunism, sectarism sau mulțumire de sine le sună strident, ei cer Biroului să nu se mai reamintească de clică, fiindcă ceea ce a fost a trecut. Ori, putem noi, tov[i], să [nu] amintim greșelile din trecut, putem noi trece cu atâta ușurință peste ele? Nu se învață nimic din greșelile trecutului? Hotărât că da. Partidul ne învață: “Comuniștii trebuie să-și însușească învățămintele trase din greșelile și slăbiciunile conducerii și ale întregului nostru partid. Trebuie să ne eliberăm de rămășițele doctrinarismului și sectarismului. mulțumit de sine.” Se constată la unii membri de partid manifestări bolnăvicioase de felul acesta? Hotărât că da. Ei uită sau din rea voință nu se ocupă cu munca

⁴²¹ Sublinieri în textul original; vezi documentul nr. 47.

pentru mobilizarea maselor. Ei uită sau din rea voință nu se ocupă cu educarea maselor în spirit marxist-leninist. Ei nesocotesc munca noastră pentru mobilizarea maselor în timpul războiului. Ei uită că nu exclud, ci condiționează o muncă sistematică și stăruitoare de reeducare a masei cu nivel politic scăzut. Biroul își pune ca sarcină imediată înființarea cursurilor elementare, de a pregăti membri de partid cu cunoștințe elementare de partid.

Membrii de partid cu preocupări personale uită sau din rea voință nu vor să înțeleagă că au și muncă de recrutare, ridicare de cadre noi, ei trebuie să știe că preocuparea lor zilnică, permanentă și stăruitoare este ridicarea de noi membri. Ei trebuie să facă toate eforturile pentru recrutarea în partid a muncitorilor cei mai cinștiți și curajoși.

Punctul 4 din rezoluție spune: "Devotament până la moarte".

Comuniștii convinși de dreptatea cauzei noastre și luptei partidului nostru trebuie să fie devotați până la moarte clasei muncitoare, poporului român, partidului nostru și Internaționalei Comuniste, iubitului tovarăș Stalin, genialului conducător al lumii progresiste împotriva barbariei hitleriste. Tovarășii noștri trebuie să se inspire din curajul, vitejia, neînfricarea și hotărârea de luptă a marelui popor sovietic, a eroicilor ostași roșii și al minunaților partizani sovietici!

Au învățat unii membri de partid că ei trebuie să fie devotați până la moarte partidului, clasei muncitoare, poporului român, Uniunii Sovietice și tovarășului Stalin? Sau din cauza îmbibării cu linia oportunistă, a îngâmfwării și a mulțumirii de sine ei trec de la preocupări generale la preocupări personale, ei, prin munca lor nefastă (cazul celor doi tovi sancționați fiindcă au încercat o muncă fracționistă), ajută, întărește [sic!] unitatea celei noastre din lagăr? Sau netezesc drumul dușmanului nostru de a ne extermina? Nu trebuie să uite nici un membru de partid că orice călcare a disciplinei, a vigilenței, a conspirației trage după sine consecințe grave asupra organizării noastre. Unii tovi, mai ales acei care nu se pot încă debarasa de prietenia cu clică oportunistă, uită sau nu vor să înțeleagă că CC, în scrisoarea a doua, ne indică să aplicăm punctul 5 din rezoluție, contra celor care pâlăvrăgesc sau, din spirit de lașitate, merg tot pe linia oportunistă și își formează iarăși clică. Biroul celei de partid este hotărât și consecvent să aplice instrucțiunile și hotărârile CC.

Biroul celei de partid își pune ca sarcină imediată să ducă lupta cu rămășițele clicii oportuniste și capitulante din sânul organizației noastre din lagăr.

El va demasca și izola toate acele elemente rămase care nu vor să înțeleagă să se supună disciplinei de fier conștiente. Punctul 5 din rezoluție spune: "Disciplina de fier". Prin cunoașterea liniei partidului, a sarcinilor sale pentru zdrobirea dușmanului fascist, disciplina fiecărui membru de partid trebuie să fie conștientă. În același timp, ea trebuie să fie de fier. De executarea imediată și fără șovăire depinde succesul partidului nostru în organizarea și conducerea luptei poporului român împotriva dușmanului său de moarte. Orice [in]călcare de disciplină, fie din lașitate, fie dintr-un spirit anarhic mic burghez trebuie sancționată imediat, mergând și până la excluderea din partid.

Este o [în]călcare a disciplinei noastre când refuzăm muncile și sarcinile care ni se dau din partea Biroului? Este o călcare a disciplinei atunci când se ia o hotărâre din partea organizației și unele elemente persistă a mai discuta asupra ei?

Este o [în]călcare a disciplinei când elemente pălăvrăgiste se ocupă cu probleme personale și neglijează munca organizatorică? Hotărât că da. Aceste încălcări nu întăresc partidul, ci din contră, îl slăbesc. Se mai pot tolera asemenea elemente în sânul organizației noastre? Se mai poate trece cu ușurință peste depășiri⁴²² din cadrul organizației noastre [pe] care le fac unii membri de partid indisciplinați? Biroul va aplica sancțiuni severe mergând până la excluderea celor care vor fi dovediți că mai fac aceste [în]călcări. Ei au toată libertatea ca, în cadrul nucleului sau al brigăzii, să-și spună părerea asupra tuturor problemelor care interesează viața noastră organizatorică. Însă, odată hotărârea luată asupra unei probleme sau caz, nu se poate face nici o discuție, fiindcă ne sustrage de la muncă și preocupări generale. Întăresc aceste elemente vigilența și conspirația prin [în]călcările cadrului nostru organizatoric? Nicidecum. Punctul 6 din rezumat⁴²³ spune: “Lepădându-se de spiritul lipsei de grijă și al nepăsării, comuniștii trebuie să recunoască, să descopere și să urmărească pas cu pas planurile feroce ale dușmanului de a ne extermina. Trebuie să descoperim urmările, introducerea provocatorilor în rândurile noastre care poate să ducă la asasinarea tovarășilor celor mai buni. Trebuie să ducem o luptă pe viață și pe moarte pentru descoperirea, demascarea și izgonirea dușmanilor ticăloși din rândurile noastre. Numai astfel putem apăra partidul, activiștii și pe membrii săi de loviturile nimicitoare ale dușmanului”. Orice [în]călcări a[le] regulilor de conspirație și pălăvrăgeala trebuie pedepsite până la excluderea din partid.

Sunt pătruși unii membri de partid de aceste reguli? N-au fost ei atrași în pălăvrăgeli și mahalagisme? Au călcat unii cadrul nostru organizatoric numai de dragul pălăvrăgelilor? Mai discută și acum patru membri de partid o hotărâre luată? Se bălăcesc ei în discuții sterile și uită munca și sarcinile pe care le au? Desigur că numai la muncă pozitivă și practică nu pot duce aceste elemente. Ei se înșeală amarnic dacă își închipuie că munca lor ar fi aceea. Biroul celei de partid va stârpi din rădăcini pălăvrăgelile, desconspirările, îngâmfarea și mulțumirea de sine din sânul membrilor de partid care se complac în asemenea munci.

Punctul 7 din rezumat spune:

Independență și spirit de inițiativă în muncă.

Fiecare comunist e dator să execute fără șovăire directivele și hotărârile organelor conducătoare ale partidului pe baza disciplinei de fier.

Însă, înarmați cu linia generală a partidului, a sarcinilor sale, activiștii și membrii de partid trebuie să lucreze independent, cu spirit de inițiativă în sânul maselor pentru organizarea luptei lor fără să mai aștepte directive pentru fiecare acțiune în parte.

⁴²² În sensul de “încălcări ale disciplinei”.

⁴²³ În sensul de “rezoluție”.

Independența și spiritul de inițiativă trebuie să fie însușite de fiecare comunist, comitet sau organizație de partid. Numai astfel vom putea îndeplini datoria noastră față de clasa muncitoare și poporul român. În cazul când, în urma împrejurărilor de război sau a teroarei hitleriste, se rup legăturile cu organizația conducătoare.

Ori, în urma manifestărilor nesănătoase care s-au manifestat la unii tovi, care au fost puși de clica oportunistă la munci mai mult sau mai puțin de răspundere, sau au apărat clica cu tot devotamentul și abnegația lor, nu s-ar fi abătut de la regulile de mai sus? Hotărât că da. Ei s-au lăsat înghițiți de provocările unor ticăloși, care au pus la cale în mod organizat compromiterea organizației noastre. Ei, din cauza oportunismului și a îngâmării, nesocotesc hotărârile luate de organizațiile noastre conducătoare ale partidului. Tot partidul spune la punctul 8: Lupta împotriva oportunismului: învingând slăbiciunile și greșelile noastre arătate de conducerea partidului, printr-o critică și autocritică temeinică, trebuie să ducem o luptă fără cruțare împotriva influenței străine dușmănoase în sânul clasei muncitoare și în rândurile partidului. Atât oportuniștii de dreapta, cât și de “stânga” izolează partidul de masele mari ale poporului român, ne atacă din spate în lupta noastră împotriva dușmanului fascist și formează baza pentru fracționarea voinței unice de luptă, pentru nașterea luptei fracționare criminale în favoarea dușmanului fascist.

Tovarășul Stalin ne învață: “Teoria învingerii elementelor oportuniste cu ajutorul luptelor «ideologice» înăuntrul partidului, teoria «lichidării» acestor elemente în rândul unui[a] și aceluiași partid este o teorie putredă și periculoasă, care amenință a condamna partidul la paralizie și lăncezeală cronică”.

“A duce o luptă pe viață și pe moarte împotriva burgheziei (azi e vorba de fascismul german, nota CC al PCR)⁴²⁴, având pe capitulanți și trădători în propriul său stat major, în propria sa fortăreață, înseamnă a cădea în situația oamenilor prinși între două focuri” (Istoria PC(b) al US, pagina 390).

Se întâmplă în organizații asemenea lucruri, dacă rămân toate elementele oportuniste în sânul ei [sic !]?

Hotărât că da. Nu întâmplător, tov. 5 și cu câteva elemente care au fost încadrate plâneau și mai plâng cu lacrimi de crocodil că în sânul organizației este dictatură și spirit de comandă și că au fost îndepărtate elementele cele mai bune sau declarațiile unei tovarășe că 3 a fost conducător și va mai fi⁴²⁵. Ea uită și șterge cu buretele peste toate crimele făcute de partid și de organizația noastră din lagăr. Duceau aceste elemente lupta fracționistă mai departe în sânul organizației noastre? Cum încearcă rămășițele care au mai rămas?

D[ragi] t[ovarăși]! Biroul celei de partid trece la descongestionarea și debarasarea definitivă de acest balast. Biroul le cere la fiecare în parte acestor elemente să-și precizeze atitudinea lor.

1) Dacă sunt de acord cu linia partidului nostru?

⁴²⁴ Precizare în textul original.

⁴²⁵ 5, 3 = neidentificați.

- 2) Dacă sunt de acord cu linia muncii în ateliere?
- 3) Dacă recunosc că, în urma cotiturii făcute în linia noastră politică, s-a îmbunătățit viața noastră și demnitatea este respectată?
- 4) Dacă recunosc că este o deosebire între apărarea liniei și a partidului în trecut?
- 5) Dacă ei vor să se încadreze în disciplina de fier a partidului?
- 6) Dacă ei recunosc că, prin manifestările lor bolnăvicioase și prin discuții sterile, nu au făcut nici o muncă, ci s-au lăsat târați în pălăvrăgești și mahalagisme?

Toate aceste întrebări se vor pune prin secretarii respectivi. S-ar comite o crimă din partea Biroului, dacă nu s-a pune capăt abaterilor grave din partea rămășițelor din clică care au mai rămas până acum în sânul organizației noastre.

Biroul nu ar apăra partidul, clasa muncitoare și poporul român dacă ar mai continua pe aceeași linie cu aceste rămășițe. El nu ar pune în aplicare directivele date de CC din scrisoarea I și a II-a, rezoluție și platformă, unde spune clar: Demascarea și izolarea elementelor oportuniste și capitulante.

Dacă în 8 luni aceste elemente nu și-au însușit sau, mai bine zis, nu au vrut să-și însușească întreg materialul de partid și au rămas pe vechea lor linie, este destul de dureros. Biroul a dat posibilitate fiecăruia să dovedească prin muncă că au tras maximum de învățăminte din toate greșelile făcute în partidul nostru. Biroul celulei de partid face un apel la conștiința și disciplina fiecărui membru de partid cinstit, care nu umblă cu meschinării și ambiții personale, să fie santinelă trează la apărarea liniei partidului, a clasei muncitoare și a poporului român de orice lovitură va veni din afara organizației sau dinăuntru, de la elementele care s-au infiltrat în mijlocul nostru. Oriunde își va scoate capul, trebuie strivite și arătate tuturor internaților din lagăr, cât și întregii clase muncitoare și poporului român.

Trăiască unitatea unică și indivizibilă de luptă a organizației noastre! Ce poți face astăzi nu lăsa pentru mâine, fiindcă nu se știe dacă mai poți executa! Nu vă lăsați îmbătați de frazeologia demagogilor! Se cere din partea membrilor de partid muncă, muncă și iar muncă!

Biroul

PS. Tovarășul Titu⁴²⁶ spune că tovii din nucleul lui a[u] luptat contra clicii de la început până la sfârșit; este informație inexactă, din cauză că nu numai că [nu] au luptat, dar s-au complăcut în munca clicii. În special tovarășul 8⁴²⁷. Tot atât de inexactă și tendențioasă este informația tovarășului Titu, când afirmă că trei membri de partid au ieșit din partid.

Biroul

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 279, c. 668-685

⁴²⁶ Titu = Lucrețiu Pătrășcanu.

⁴²⁷ 8 = Nicolae Guină; vezi documentul nr. 84.

87. [1943, Târgu-Jiu] - *Apel adresat tuturor deținuților antifasciști, în numele Frontului Patriotic Național, de către organizația comunistă din lagărul de la Târgu-Jiu.*

Gruparea Frontului Patriotic Național din Grupa II către toți luptătorii antifasciști, național-țărăniști, liberali, social-democrați și fără partid din lagărul Tg.-Jiu

România este în pragul celei mai mari catastrofe a istoriei sale. Ea participă, cu grele sacrificii de sânge, la războiul lui Hitler, război care, câștigat de acesta, însemnează robirea ei veșnică jugului, politic și economic, al marelui capital german. Ea luptă împotriva propriului său interes, când luptă contra coaliției anglo-sovieto-americane. România este secătuită prin sfortărea economică care i-a fost impusă pentru susținerea războiului lui Hitler. Economia ei agricolă este mare parte în mâinile capitalului german. Ceea ce este încă stăpânit de elementele autohtone nu poate lucra din cauza lipsei de materii prime sau din cauza politicii de reglementare a circulației bunurilor. Prosperează [sic!] numai combinațiunile veroase ale protejaților regimului, combinațiuni care adâncesc contradicțiile și adâncesc mizeria păturilor consumatoare. Foametea este o realitate. Sănătatea și ființa însăși a poporului român sunt grav amenințate de subalimentarea și mizeria maselor largi.

România și-a pierdut independența politică. Țara este condusă de asasinul Killinger. Ardealul a fost înjumătățit, iar stăpânii de la Berlin pregătesc răpirea și a restului care ne-a fost lăsat și înglobarea lui într-un protectorat "autonom", sub dominația elementului german din Transilvania.

În afara unei minorități infime de profitori, toate păturile sociale ale populației îndură suferințe care cresc neconținut. Această stare de lucruri a determinat un val de rezistență populară, rezistență [în] principal îndreptată împotriva ocupației nemțești, împotriva regimului Antonescu, împotriva războiului și pentru pace cu țările care, luptând împotriva hitlerismului, luptă și pentru libertatea noastră.

Toată suflarea românească începe să înțeleagă din ce în ce mai bine faptul că o politică trădătoare ne-a târât într-un război nedrept, total potrivnic intereselor noastre. Mase din ce în ce mai largi își dau seama de adevăratele țeluri de război ale lui Hitler (subjugarea economică și politică a lumii, jefuirea avuției naționale a popoarelor, fie că sunt "aliate" sau ocupate etc.). Avem peste 80.000 dezertori oficial recunoscuți. Producătorii de tot felul își ascund produsele pentru a nu le da pentru război. Armata țării este pierdută în regiunile îndepărtate ale URSS. Fiecare familie poartă doliu a cel puțin unui mort pentru Hitler și pentru imposibila lui victorie. România este supusă unui regim de aspră teroare, condusă direct de Gestapo. Închisorile și lagărele sunt pline. Execuțiile se țin lanț. Sunt asasinați sau lăsați pradă frigului, foametei și bolilor. Diversiunea antisemită operează din plin, înscriind una din petele cele mai rușinoase din istoria poporului nostru.

Această nenorocită stare de lucruri este consecința trădării mareșalului Antonescu. Instrumentul de executare a acestei politici similare este guvernul său. Cu toate contradicțiile mărunte, cu toate fricțiunile existente între Antonescu și stăpânul său, linia fundamentală a acestei politici de trădare națională rămâne participarea - cu toate forțele țării - la războiul injust dus de Hitler. Oricine în aceste împrejurări ar încerca să socotească sau să înfățișeze pe Antonescu drept un patriot a cărui politică este greșită, desigur, dar întemeiată pe dragostea de țară, oricine crede că Antonescu poate la un moment dat să fie folositor țării și să schimbe orientarea ei politică, susține prin aceasta înglobarea totală a României în eforturile de război a lui Hitler. Asemenea oameni se așează de fapt în rândurile complicilor lui Antonescu, își asumă în mod directiv [sic!] aceleași răspunderi și se mișcă pe o linie politică poate mai periculoasă decât aceea [pe] care ne-a impus-o trădarea mareșalului, fiindcă paralizează mișcarea de rezistență în care întreaga națiune se încadrează din ce în ce mai complet.

Perspectivile ce se deschid României sunt cu atât mai întunecate cu cât victoria coaliției anglo-sovieto-americane asupra coaliției hitleriste este o certitudine cu o scadență. România se va prezenta la Conferința păcii ca o țară învinsă. Ea va putea cu atât mai puțin invoca ceva în favoarea ei cu cât nici unul din conducătorii ei politici - cu excepția Partidului Comunist Român - nu a înțeles să ducă cu consecvență lupta împotriva ocupației germane și împotriva guvernului Antonescu, instrument devotat lui Hitler - pentru pace imediată. Poziția României va fi cu atât mai grea cu cât ea a dat tot concursul ei războiului lui Hitler și nu a participat cu nimic la doborârea lui. În mare măsură, cele arătate mai sus sunt recunoscute și însușite de partidele democratice de la noi sau de patrioții izolați. În repetate rânduri - după trecerea Nistrului de către trupele române -, domnul Maniu, în numele Partidului Național Țărănesc, a afirmat că România și-a pierdut independența, că ocupația țării de nemți este o calamitate, pe care eforturile noastre alături de Hitler tind să o perpetueze și că războiul împotriva coaliției anglo-sovieto-americane [duce] către o catastrofă națională în care ne-a împins politica de trădare a regimului Antonescu. Cam în același fel s-a pronunțat și domnul Brătianu, în numele partidului liberal și alții încă. Aceste recunoașteri trebuie să ducă la o consecvență luptă de răsturnare a guvernului Antonescu și a regimului pe care-l reprezintă, la o imediată mobilizare a tuturor forțelor antihitleriste, la începerea nemijlocită a unei largi acțiuni, menită să scape cu un ceas mai devreme țara de ocupația germană și să se pună, cât mai grabnic, capăt războiului.

Inspirându-se din marile interese ale neamului, acela de a opri cu un ceas mai devreme vărsarea sângelui românesc pentru o cauză care nu este a lui, acela de a curma secătuirea economică a țării și dorința de a asigura viitorul României prin integrarea ei efectivă în lupta țărilor civilizate împotriva barbariei hitleriste, urmând indicațiunile sănătoase ale maselor populare, considerând că este imposibil unui partid sau patrioților izolați și reorganizați să realizeze cele trei obiective fundamentale ale politicii cu adevărat românești a ceasului de față: izgonirea

nemților, pacea și doborârea guvernului Antonescu⁴²⁸, considerând și exemplul celorlalte popoare robite de germani și mai ales exemplul Franței, Iugoslaviei și Greciei etc., Partidul Comunist Român, încă de multă vreme, a propus tuturor forțelor politice patriotice constituirea unui front național patriotic, ca să participe toate grupările politice antihitleriste, toți patrioții[i] indiferent de partid, pătură socială sau naționalitate. Scopul acestui front patriotic este, prin constituirea de comitete secrete de front patriotic pe scară locală, regională și națională, să lămurească masele asupra formelor de acțiune cele mai eficace și cele mai compatibile cu apărarea securității lor, să organizeze și să facă din ce în ce mai eficace acțiunea de rezistență a maselor împotriva războiului lui Hitler și pentru pace, împotriva ocupației nemțești și pentru eliberarea țării de sub jugul hitlerist, împotriva guvernului Antonescu și pentru doborârea lui, pentru un regim de libertate democratică și formarea unui guvern din toate partidele și grupările antihitleriste.

Ceea ce comandă mai ales această soluțiune este considerația că în actuala situație politică și militară în care se află România - înconjurată din toate părțile de amici ai Axei, cu armata distrusă de războiul din răsărit - unica ei posibilitate de a se integra cu eficacitate în lupta împotriva coaliției hitleriste este organizarea rezistenței maselor pentru realizarea obiectivelor de mai sus.

Speranța că se va putea realiza o participare efectivă a României la lupta antihitleristă, fără ridicarea, organizarea și întărirea rezistenței maselor este o simplă și nefondată iluzie.

Tactica de luptă a frontului național patriotic, tactică ce se va hotărî de comitetele secrete de front patriotic, urmează să fie rezultatul împletirii armonioase a trei principii:

1) nevoia de a ridica masele populare la nivelul politic necesar înțelegerii acțiunilor celor mai hotărâte, pornind pentru aceasta de la forme de acțiune pe care masele populare le înțeleg și le practică; lămurirea perseverentă a maselor asupra luptei frontului patriotic și organizarea sabotării efortului de război prin ascunderea cerealelor, organizarea muncii și încet și prost în industria de război, organizarea dezertărilor din armată și ascunderea dezertorilor etc;

2) nevoia de a <...>⁴²⁹ progresiv masele populare către acțiuni din ce în ce mai eficace, așa încât marea masă a națiunii să fie câștigată și să urmoze acoastă luptă și

3) nevoia de a asigura securitatea organizațiilor de front patriotic, învățând pe componenții ei cum, în lupta lor, să se ferească de ochii dușmanului. Din punct de vedere al asigurării vieții patrioților luptători, trebuie dusă însă paralel, în mod foarte hotărât lupta în favoarea patrioților închiși în lagăre și închisori, pentru a le asigura un regim omenesc, pentru a le feri viața de eventuale încercări mișeștești de suprimare, prin solidarizarea maselor populare în jurul lor, ca

⁴²⁸ Sublinieri în textul original.

⁴²⁹ Indescifrabil în text.

și în jurul tuturor acelor pe care îi lovește teroarea guvernului din cauza atitudinii lor patriotice. De asemenea, și cu același scop, trebuie dusă munca în lagăre și închisori - pentru a organiza solidaritatea tuturor deținuților, căci oricare va fi patriotul lovit, în el este lovită toată românimea patriotică.

În acest cadru de gândire și acțiune, Comitetul de Front Național Patriotic din lagărul de internați politici de la Târgu-Jiu se adresează prietenilor internați făcând parte din partidele național-țărănesc, liberal, social-democrat, comunist etc., cum și patrioților antihitleriști neînregimentați în celelalte partide și le cere:

1) Să adere la politica de front patriotic și să militeze din toate puterile pentru organizarea lui imediată în lagăr și în afară de lagăr:

a) în lagăr, prin constituirea blocului de solidaritate și rezistență a Frontului Național Patriotic, pentru câștigarea unui regim omenesc pentru internații antihitleriști, indiferent de grupa din care fac parte, pentru organizarea ajutorului economic reciproc al internaților antihitleriști din întregul lagăr, pentru asigurarea vieții tuturor și pentru organizarea lagărului în jurul Frontului Național Patriotic;

b) în afară de lagăr, prin lupta pe care cei care se eliberează se angajează să o ducă în spiritul și pentru realizarea Frontului Național Patriotic în partidele din care fac parte, în grupurile sau localitățile în care activează.

Comitetul de Front Național Patriotic din lagăr, adresând patrioților antihitleriști internați acest apel, socotește de a sa datorie să sublinieze încă o dată gravitatea excepțională a situației României și să arate patrioților internați - elite ale luptătorilor antihitleriști - că este ceasul ultim în care acțiunea de salvare a României mai poate fi încheată cu folos și că această acțiune nu se poate duce altcum decât în cadrul teoretic și de organizare indicat mai sus.

Gruparea Frontului Patriotic Național
din Grupa a II-a

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 279, c. 722-733

88. [1943, URSS] - Scrisoare semnată Stancu, adresată Anei Pauker, referitoare la nivelul de pregătire politică a prizonierilor români recrutați pentru a face parte din divizia "Tudor Vladimirescu".

Tovarășă Ana!

V-am trimis prin Averlunk 2⁴³⁰ scrisori[le] a doi prizonieri de aici din lagăr, așa după cum ei m-au rugat. Eu vreau să scriu aici asupra acestor prizonieri.

Acești doi prizonieri nu au fost recrutați în unitățile militare românești din URSS. Primul, Boncia Gheorghe (învățător), pe motiv că este rănit la ochiul stâng. Al doilea nu a fost recrutat pentru simplul motiv că este conducătorul unui grup de

⁴³⁰ Așa în textul original; vezi și mai departe.

români ce lucrează într-un colhoz, unde conduce foarte bine munca agricolă și nu am fost lăsați să facem acolo recrutări de voluntari. Acest prizonier se cheamă Cârlig Iustin (țăran din Transilvania). Amândoi acești prizonieri sunt foarte avansați din punct de vedere politic, sunt buni agitatori și au fost tot timpul sufletul mișcărilor antifasciste. Au învățat foarte mult din teoria marxistă, de o explicață altora.

Boncia Gheorghe este un foarte capabil redactor al ziarelor de perete și [a participat la] o serie de lucrări și conferințe ce se fac între prizonieri.

Amândoi au mare perspectivă de a se dezvolta ca socialiști.

Cârlig a terminat cursul școlii antifasciste în prima serie, este un țăran avansat, cum puțini se pot întâlni, este într-o măsură oarecare intelectualizat, datorită ambiției mari ce a avut-o în lagăre de a învăța.

Eu vă scriu acestea cu scopul de a ști și dumneavoastră despre acești doi prizonieri, ce după mine ar trebui luați pentru muncă culturală în Divizie. Boncea ar putea să dea mare ajutor la ziarul "Graiul liber".

Este păcat să rămână în afară de Divizie

Stancu⁴³¹

Tovarășă Ana,

Cu ocazia asta, vă trimit scrisoarea unui mic grup de evrei din acest lagăr⁴³²; cred că așa luați în discuție și chestia românilor și evreilor din Transilvania cedată Ungariei, adică prizonierilor români și evrei din armata ungară, [pentru] că nu a fost clarificată situația lor față de recrutările de militari pentru Armata Roșie din URSS. Din această scrisoare a lor o să vedeți și dumneavoastră părerile lor și dorințele ce le au.

Stancu

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 191, c. 394-395

89. 1944 februarie 22, Moscova - Notă elaborată în cadrul conducerii Cominternului, adresată lui Gheorghii Dimitrov, privind cererea Anei Pauker de înființare a Biroului PCR din străinătate.

Секретно

Товарищу Димитрову Г. М.

Тов. Паукер А. просит Вашего решения об организации заграничного бюро ЦК КП Румынии в составе 3 человек: Паукер Анны, Лука Ласло Антонович и Маноле Маноле Германовича. Последние два члена КП

⁴³¹ Stancu - neidentificat.

⁴³² Nu figurează pe rolă.

Румынии работают по линии “ПУР”-а, где и будут получать зарплату. Свое предложение она мотивирует возросшей работой по КП Румынии.

Приложение: 2 справки.

(Белов)

22 февраля 1944 г.

Traducere:

Secret

Tovarășului Dimitrov Gh. M.

Tov. Pauker A. cere hotărârea dvs. privind organizarea Biroului din străinătate al PCR, având în componență trei persoane: Pauker Ana, Luca Laszlo Antonovici și Manole Manole Ghermanovici. Ultimii doi membri ai PCR activează pe linia PUR-ului⁴³³, de unde vor și primi salariul. Ea⁴³⁴ motivează propunerea sa prin creșterea volumului de muncă pe linia PCR.

Апекă: două note⁴³⁵.

(Belov)

22 februarie 1944

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 243, c. 339

90. 1944 februarie 24 - *Notă elaborată în cadrul conducerii Cominternului, adresată lui Konstantin Suharev, în legătură cu salarizarea membrilor Biroului PCR din străinătate.*

Секретно

Товарищу Сухареву,

Решением т. Димитрова Г. М. от 23 февраля 1944 г., создано ЗБ ЦК КП Румынии в составе: Паукер Анна, 1893 г. рождения, чл. КП Румынии с 1921 г., Лука Ласло Антонович, 1898 г. р., чл. КПП с 1922 г. и Маноле Маноле Германович, 1901 г. р., чл. КП Румынии с. 1929 г.

Товарищи Лука Л. А. и Маноле М. Г. будут получать зарплату по месту постоянной работы.

(Белов)

24 февраля 1944 г.

⁴³³ Așa în textul original.

⁴³⁴ Ana Pauker [nota editorilor].

⁴³⁵ Nu figurează pe rolă.

Tovarășului Suharev,

Conform hotărârii tov. Dimitrov G. M. din data de 23 februarie 1944, s-a creat Biroul din Străinătate al CC al PCR, având în componență pe: Pauker Ana, născută în 1893, membru al PCR din 1921, Luca Laszlo Antonovici, [născut în] 1898, membru al PCR din 1922 și Manole Manole Ghermanovici, [născut în] 1901, membru al PCR din 1929.

Tovarășii Luca L. A. și Manole M. G. vor primi salariul la locul de muncă permanent.

(Belov)

24 februarie 1944

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 243, c. 343

91. 1944 martie 3, Moscova - Scrisoare semnată de Ana Pauker, Vasile Luca și Manole Manole, adresată lui Gheorghe Dimitrov, cu privire la îmbunătățirea activității de propagandă în limba română.

Товарищу Димитрову,

В виду неудовлетворительной работы румынской редакции Научного Института № 205, находящей свое объяснение в первую очередь в недостатке квалифицированных кадров, просим вызвать в срочном порядке тов. Роллера М. Б., имеющего опыт редакторской работы. Считаем, что вопрос тов. Роллера может быть разрешен, так-как отсутствие жилплощади не является препятствием, в виду того, что тов. Роллер согласится приехать без семьи. Констатируя слабость редакции, мы настаиваем на вызове тов. Роллера, рассматривая его как реальную помощь, которую необходимо оказать редакции.

Также просим вернуть тов. Бети Лука в редакцию на прежнюю работу, к которой она имеет навык.

Загранбюро Компартии Румынии:

Ана Паукер

Лука Ласло

М. Маноле

3. III. 1944

Traducere:

Tovarășului Dimitrov,

Având în vedere activitatea nesatisfăcătoare pe care o desfășoară redacția română a Institutului Științific nr. 205, aceasta găsindu-și explicația în primul rând în insuficiența cadrelor calificate, rugăm să fie convocat de urgență tovarășul Roller M. B., care dispune de experiența muncii redacționale. Credem că problema tovarășului Roller poate fi soluționată favorabil, întrucât lipsa spațiului locativ disponibil nu constituie un inconvenient, deoarece tovarășul Roller va fi de acord să vină fără familie. Constatând activitatea slabă a redacției, insistăm asupra chemării tovarășului Roller, considerând aceasta drept un ajutor real, care trebuie acordat redacției.

De asemenea, rugăm rechemarea tovarășei Beti Luca la redacție, pentru a îndeplini munca anterioară, pentru care are deprindere.

Biroul din Străinătate al
Partidului Comunist al României
Ana Pauker
Luca Laszlo
M. Manole

3 martie 1944

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 243, c. 344

92. 1944 martie 26, Moscova - Scrisoare semnată de Ghiorghi Dimitrov și Dimitri Manuilschi, adresată lui N. I. Baskakov, prin care se solicită permisiunea pentru constituirea pe teritoriul URSS a Comitetului mișcării românești antigermațe "Frontul Națiunii".

C. Секретно

Товарищу Баскакову Н. И.

К нам обратились румынские товарищи Паукер, Лука и Маноли со следующего рода предложением:

В связи с тем, что Красная Армия подходит к границам Румынии и в самой Румынии действует так-называемый Отечественный фронт, борющийся против немецких оккупантов и правительство Антонеску за немедленное окончание войны, следовало-бы в СССР создать разветвление этого Отечественного фронта из проживающих здесь румынских общественных деятелей (бывший председатель судебной палаты Стери, Паукер, Маноли, Донча, Петреску и др.), совлиестно с представителями прогрессивной части бывших военнопленных румынских офицеров, ныне

находящихся на командных должностях сформированной румынской дивизии (полковник Мальтополь, подполковник Камбре, Теклу и др.).

Это тем более легко сделать <потому> что в свое время, летом прошлого 1943 года была Конференция из румынских военнопленных и общественных деятелей, выбравшая Руководящий орган такого общественного фронта, в который вошли переименованные выше лица. Этот комитет после образования Румынской дивизии фактически перестал функционировать.

Свое предложение румынские товарищи обосновывают тем, что в процессе продвижения Красной Армии печатные обращения к румынскому населению от имени организации “Отечественного фронта” в СССР с призывами оказывать поддержку Красной Армии могут облегчить ее военнoстратегические задачи.

Считая это предложение целесообразным, поскольку в такой скромной форме оно отводит подозрение наших союзников в том, что СССР односторонним актом создает будущее правительство в Румынии, мы просим удовлетворить ходатайство т. т. Паукер, Лука и Маноли и разрешить им осуществить на территории СССР организацию Комитета румынского антигерманского движения “Отечественный фронт”.

/ Г. Димитров /

/ Д. Мануилский /

26 марта 1944г.

Traducere:

Strict secret

Tovarășului Baskakov N. I.

Tovarășii români Pauker, Luca și Manole s-au adresat nouă, cu următoarea propunere:

În legătură cu apropierea Armatei Roșii de hotarele României și cu faptul că în însăși România activează așa-numitul Front Național, care luptă împotriva ocupanților germani și a guvernului Antonescu pentru încheierea imediată a războiului, ar fi cazul ca în URSS să se creeze o ramificație a acestui Front Național, [compusă] din personalități publice românești (fostul președinte al Curții de Justiție Steri, Pauker, Manole, Doncea, Petrescu ș. a.), care se află în URSS, împreună cu reprezentanții părții progresiste a foștilor ofițeri români prizonieri, care în prezent se află în funcții de comandă în divizia română formată (col. Maltopol⁴³⁶, lt. col. Cambrea⁴³⁷, Teclu⁴³⁸ ș. a.)

⁴³⁶ Colonel Mihai Maltopol = unul dintre organizatorii militari ai diviziei “Tudor Vladimirescu”; a participat la luptele din nordul Moldovei, de partea armatei sovietice.

⁴³⁷ Lt. Col. Nicolae Cambrea = comandant al diviziei “Tudor Vladimirescu” în perioada noiembrie 1943-octombrie 1944; rănit în luptele pentru recucerirea Transilvaniei, a fost promovat la gradul de general maior.

⁴³⁸ Colonel Iacob Teclu = unul dintre organizatorii diviziei “Tudor Vladimirescu”, pe care a condus-o în perioada ianuarie-martie 1945, în timpul luptelor pentru eliberarea Cehoslovaciei; devenit ulterior șef al Marelui Stat Major al armatei române.

Acest lucru este cu atât mai simplu de realizat, cu cât la timpul său, în vara anului trecut, 1943, a avut loc Conferința prizonierilor de război români și a activiștilor pe tărâm public, care a ales organul conducător al acestui front al opiniei publice și în care au intrat persoanele susmenționate. După formarea diviziei românești, acest comitet a încetat să funcționeze în fapt.

Tovarășii români își fundamentează propunerea prin aceea că, în procesul înaintării Armatei Roșii, apelurile scrise către populația românească în numele organizației “Frontului Național” din URSS, conținând chemări de a acorda sprijin Armatei Roșii, vor putea ușura obiectivele ei militar-strategice.

Apreciind această propunere drept oportună, deoarece în forma sa discretă ea abate suspiciunea aliaților noștri, potrivit căreia URSS creează, prin acțiuni unilaterale, viitorul guvern în România, noi cerem să se satisfacă demersul tovarășilor Pauker, Luca și Manole și să se permită realizarea pe teritoriul URSS a Comitetului mișcării românești antigermane “Frontul Național”.

/ Gh. Dimitrov /

/ D. Manuilski /

26 martie 1944

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 243, c. 361-362

93. 1944 aprilie 2 - Declarația dată de V. M. Molotov, ministrul de Externe al URSS, în numele guvernului sovietic, la intrarea trupelor sovietice pe teritoriul României.

Declarația lui Molotov din partea guvernului sovietic, cu prilejul intrării trupelor sovietice în România

“Armata Roșie, în urma victorioasei sale ofensive, a ajuns la râul Prut, care formează frontiera de stat între Uniunea Sovietică și România. Acesta e primul pas spre restabilirea completă a frontierei de stat sovietice, stabilită cu România prin tratatul din 1940, pe care România l-a violat în mod perfid, prin atacul ei neprovocat din 1941, în alianță cu Germania hitleristă. În momentul de față, Armata Roșie continuă operația de curățire a teritoriului sovietic de trupele dușmane ce se mai află pe el și se apropie timpul când întreaga frontieră a Uniunii Sovietice va fi complet restabilită. Guvernul sovietic aduce la cunoștință că Armata Roșie, urmărind armatele germano-române, a trecut Prutul și a intrat pe teritoriul românesc.

Comandantul suprem al Armatei Roșii a dat ordin unităților sovietice care înaintază să urmărească pe inamic până ce va fi înfrânt sau capitulează.

În același timp, GUVERNUL SOVIETIC DECLARĂ CĂ EL NU URMĂREȘTE SĂ DOBÂNDEASCĂ NICI O PARTE DIN TERITORIUL ROMÂNESC ȘI NICI SĂ SCHIMBE ORÂNDUIREA SOCIALĂ DIN ROMÂNIA. ÎNAINȚAREA ARMATEI ROȘII PE TERITORIUL ROMÂNESC E CAUZATĂ NUMAI DE NECESITĂȚI MILITARE ȘI DE CONTINUAREA REZISTENȚEI TRUPELOR INAMICE.”⁴³⁹

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond CC al PCR - Relații Externe, dosar 15/1944, f. 2

94. 1944 iunie 2 - Notă informativă redactată în cadrul Prefecturii Poliției Capitalei, în legătură cu informațiile care circulă în mediile comuniste privitor la funcționarea alianței dintre URSS, Statele Unite și Marea Britanie.

Prefectura Poliției Capitalei

2 iunie 1944

Comentarii din cercurile comuniste

Deținem informații că conducerea centrală a Partidului Comunist din România, privitor la situația politică internă și externă și la raporturile politice militare și economice dintre URSS și statele anglo-nord-americane, a dat următoarele lămuriri, care vor trebui folosite de agenții comuniști pentru acțiunea de clarificare în mase.

Astfel, în legătură cu relațiile dintre Aliați și Soviete, se susține că în ultimul timp se observă eforturi comune de a adânci și extinde și în epoca de după război bune[le] lor raporturi de astăzi.

Se subliniază, în primul rând, pasajul din ultimul discurs al lui Churchill, în care vorbește despre raporturile internaționale de după război, preconizând, pentru menținerea păcii, un fel de directoriu a[[l] ccelor 4 mari puteri aliante, idee susținută apoi și de Eden.

Seriozitatea cu care este discutată în presa engleză problema câștigării pieței rusești în perioada de după război sprijină încheierea acordului economic care a fost anunțat între Anglia și Rusia.

Vizita președintelui Camerei de Comerț din New York anunțată la Moscova trebuie privită - susțin comuniștii - de asemenea ca un act în care se cristalizează tendința de lărgire a raporturilor politice și economice între URSS și aliații săi.

⁴³⁹ Cu majusculă în textul original.

Un alt eveniment care denotă o strânsă colaborare între cei trei aliați este chiar “ultimul avertisment” adresat Ungariei, Bulgariei, României și Finlandei.

În rezumat, se poate spune că întreaga politică externă a URSS-ului se inspiră și azi din aceleași principii de colaborare cu puterile anglo-nord-americane.

Faptul că URSS a lăsat să se înțeleagă că are nevoie de acces la marile linii de comunicații maritime și de poziții puternice în Marea Baltică se bucură de sprijinul guvernelor de la Londra și New York.

Conducerea centrală a Partidului Comunist accentuează asupra faptului că înțelegerea anglo-ruso-americană se referă într-o formă perfectă și la colaborarea militară, întrucât între statele majore ale armatelor anglo-ruso-nord-americane s-a stabilit cu precizie locul și data unde se vor desfășura ofensivele hotărâtoare care trebuie să ducă la înfrângerea definitivă a Germaniei și sateliților ei.

Aceste considerațiuni vor fi speculate de comuniști în interesul de a obține o colaborare mai strânsă cu puterile democratice.

Chestiunea se urmărește.

Posibilă

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, dosar 127/1944, f. 6-7

95. 1944 iunie 19, [Moscova] - Raport întocmit de Ana Pauker, cu privire la activitatea comunistă în rândurile armatei române și în zonele românești ocupate de Armata Roșie.

С. секретно

Докладная записка

о работе по разложению румынской армии
и о работе среди населения освобожденных
румынских районов

1. О работе по разложению армии противника

В работе по разложению румынской армии на Н-ском фронте существовали большие трудности, поскольку в аппарате 7-х Отделов фронта и армий отсутствовали работники, знающие румынский язык. Как фронтовые, так и армейские 7-ые Отделы занимались почти исключительно работой по разложению немецких войск и накопили опыт, главным образом, в этом направлении. Поэтому до приезда группы, посланной ПУРККА, и двух работников 4-го Украинского фронта в ходу был почти исключительно печатный материал, присылаемый из Москвы. В последнее время положение несколько изменилось. Увеличился выпуск листовок на месте. Помимо местовок Командования Красной Армии, были также выпущены листовки подписанные: 1) группой пленных румынских солдат и офицеров; 2) румынскими офицерами - полковником Мальтополь и младшим

лейтенантом Ступиняну; 3) помещиками Алексук и Болдеску; 4) священником КонстантINESКУ, а также группой румынских священников; 5) группой сельских старост, а также группами крестьян из различных румынских сел. Было также опубликовано письмо одной крестьянки, адресованное ее мужу, находящемуся в румынской армии. Кроме того было собрано около 200 писем от семей румынских солдат, адресованных их близким, находящимся в армии; эти письма должны были быть разбросаны за линией фронта.

Однако необходимо указать на ряд существенных недостатков в работе по разложению румынской армии: а) Несмотря на то, что большая часть румынских солдат неграмотна, на некоторых участках фронта устная пропаганда не используется в достаточной степени. В целом же устная пропаганда проводится по шаблону. Большею частью через громкоговорящие установки зачитываются печатные листовки. Между тем необходимо учитывать специфические особенности румын и придавать устной пропаганде более живую форму, в частности форму стихов, популярных песен, шуток, легко запоминающихся, ударных лозунгов и т. д. Все это легко можно было бы осуществить также с помощью Отдела воспитания и культуры дивизии Тудор Владимиреску, находящейся неподалеку. В письменной, а также в устной пропаганде необходимо использовать коллективные и индивидуальные заявления влиятельных лиц, оставшихся на освобожденной Красной Армией территории Румынии. Эта форма пропаганды могла бы дать хорошие результаты в деле разоблачения клеветнической кампании правительства Антонеску о “зверствах”, которым, якобы, подвергается местное население со стороны Красной Армии. Но это мероприятие наталкивается на месте аппарата для записи на пленку.

б) Из бесед с некоторыми румынскими передежчиками можно заключить, что немало румынских солдат, зачастую целые группы, изъявляют желание сдать в плен Красной Армии, но считают что в настоящий момент это слишком опасно и даже невозможно. Заброска военнопленных румын в тыл врага смогла бы убедить таких солдат, что имеется сравнительно безопасные возможности сдачи в плен. Нет сомнения, что заброска пленных, прошедших соответствующую подготовку, могла бы в немалой степени содействовать разложению армии противника. Однако, это форма работы используется недостаточно. Правда, румынские военнопленные, особенно передежчики, сплошь и рядом не желают возвращаться обратно, но опыт показал, что путем соответствующей политической работы с пленными можно добиться значительно больших результатов в деле их заброски в тыл врага. Так, например, на одном участке фронта в конце мая этого года на сторону Красной Армии перешли два солдата-Трансильбанца. На передовой им никто не предложил вернуться обратно. Лишь в штабе армии после получасового разговора один из них согласился, а другой уже был почти согласен возвратиться. Однако их заброску уже нельзя было осуществить, так

как они уже знали дорогу в штаб. Необходимо отметить что на этом участке не было ни одного румынского военнопленного-антифашиста для работы с перебежчиками, и тем не менее один лишь перебежчик Павел Апостолаке после его заброски в тыл врага привел с собой еще 40 человек. Между тем никакой политической работы с ним никто не проводил.

Практика показала, что работу с перебежчиками могут с успехом выполнить румынские военнопленные-антифашисты, если они соответствующим образом подготовлены и правильно используются. На трех участках фронта, которые я посетила, немногие пленные-антифашисты, находившиеся там (по 1-2 человека на одном участке) хедостаточно, а то и вовсе не испальзуются по назначению. Понятно, что работа по заброске пленных в тыл врага проводится здесь слабо и несистематически. Так, на одном участке фронта находившийся там военнопленный, окончивший антифашистского школу и присланный сюда специально для политической работы, Мунтяну Георге, был направлен временно для работы на кухне. Если на этом участке фронта в тот момент и не предиделось непосредственной работы среди войск протвика, пленной мог быть использовах для работы среди окрестного населения.

Все вышеизложенное приводит нас к заключению, что для усиления работы по разложению румынских войск на Н-ском фронте необходимо:

а) Значительно расширить и улучшить устную пропаганду, сделав ее более живой и доступной для румынских солдат.

б) повысить политическую работу среди перебежчиков и гораздо шире практиковать их заброску в тыл врага.

в) Послать на Н-ский фронт дополнительное количество румынских военнопленных-антифашистов, укомплектовав ими все участки фронта, и эффективнее их использовать.

II. О работе среди населения на освобожденной территории Румынии

Первые и неотложенные задачи в работе среди населения на освобожденной территории Румынии сводились и сводятся к следующему:

а) восстановление административного аппарата, польностью дезорганизованного в связи с уходом почти всех прежних чиновников, и нормализация жизни гражданского населения;

б) продовольственное снабжение Красной Армии и выполнение населением работ, связанных с ведением военных операции.

1) Административный аппарат

В настоящий момент укомплектованы уже все посты префектов (уездный голова), претров (волостной голова), городских и селоских старост, а также делегатов от сельских управлений в каждой деревне. Укомплектованы большей частью также и различные отделы при уездных и

городских Управлениях (финансовый, санитарный, дорожный, отдел снабжения и др.). Существует связь, хотя пока еще недостаточная, между уездными и волостными Управлениями, а также между последними и селами. Лучше функционирует теперь связь между деревнями одного и того же сельского управления (одно сельское управление объединяет от 3 до 7 деревень). В городе Ботошаны, Дорохой и Сучава работает гражданский суд. В городах и селах существует полицейский аппарат. В ряде сел старосты избраны крестьянскими сходами. Как правило, в этих селах крестьяне лучше настроены и с большим рвением выполняют приказы командования Красной Армии. В большинстве сел старосты назначены уездными Управлениями и лишь в немногих селах остались прежние старосты, занимавшие эти посты и при Антонеску.

Старосты, избранные крестьянами, в большинстве случаев либо бывшие члены национал-крестьянской или либеральной партий, либо беспартийные; сельские старосты, назначенные уездным головой в уездах Ботошаны и Сучава, в большинстве - члены либеральной партии. Встречаются среди старост, также, железогвардейцы и кузовцы (антисемитская партия). Немногие коммунисты находившиеся на селе, также избраны сельскими старостами или их помощниками.

Надо отметить, что в целом приказы Командования Красной Армии, касающиеся ее продовольственного снабжения, а также работ связанных с военными действиями, административным аппаратом проводятся в жизнь.

Небольшое количество мелких предприятий, находящихся в Ботошанском, Дорохойском и Сучавском уездах, - мельницы, маслобойки, типографии - работают. В селах усилиями сельских управлений восстановлено и пущено в ход большинство мельниц, принадлежавших эвакуированным помещикам, которые перед своим уходом постарались оставить их в непригодном состоянии; эти мельницы работают главным образом для нужд Красной Армии.

Ботошанское уездное Управление, в целях борьбы со спекуляцией, проявило инициативу в деле создания бытовых кооперативов и мастерской по полинке сельскохозяйственных машин.

В городах функционирует водопровод и электричество. Там где учителя остались на местах, продолжают работать школы. В тех местах, где имеются священники, совершаются богослужения и религиозные обряды; обычно каждый священник обслуживает теперь по 5-6 сел.

При Ботошанском городском Управлении организованы оркестр и хор. Передвижной киноаппарат и передвижная радиоустановка Политуправления фронта обслуживают главным образом города; в селах они бывают реже.

Производится очистка городов, мусор вывозится. В г. г. Ботошаны и Сучава работает больница для сельского населения.

За исключением фронтовой зоны, весенние полевые работы были повсюду проведены в среднем на 60-70 процентах пахотной земли. В ряде мест крестьяне, эвакуированные с фронтовой полосы в соседние села, обрабатывают там свободные земли.

Большим недостатком в работе местных властей, особенно в Ботошанах и Дорохое, остается слишком большое количество чиновников-евреев. Так, например, в Ботошанском уездном Управлении, среди 15 чиновников на главных административных постах имеется 9 евреев; в городском Управлении среди 24 чиновников - 15 евреев. В суде и в полиции, за небольшими исключениями, работают евреи. Такое же приблизительно положение наблюдается и в Дорохое. В Сучаве, где в момент вступления Красной Армии не было евреев, чиновниками являются румыны и украинцы.

Необходимо продолжать работу по изменению национального состава административного аппарата путем привлечения честных элементов из коренного румынского населения сел и городов.

[...].

3. Морально-политическое состояние населения на освобожденной территории и политическая работа среди населения

Население на освобожденной Красной Армией территории Румынии сейчас убедилось, что фашистская пропаганда обманывала его, пытаясь посеять в нем страх перед Красной Армией. Крестьяне довольны не только тем, что все "ужасы" которыми запугивала их пропаганда правительства Антонеску, оказались ложью, но также и тем, что помещики, убралась. Они завладели частью скота помещиков, помещичьим инвентарем и зерном. Там где они получают землю в аренду от крестьянских комитетов, они так или иначе питают надежду, что помещики больше не вернуться о что земля останется их собственностью. Так, например, крестьянин Кэлин из с. Албешты заявил на первомайской сходке: "Что мы имели от этой войны? Только мертвых. Земли нам даже не обещали. Теперь же у нас есть надежда получить землю."

Можно наблюдать, особенно на селе, проявление интереса к политическим вопросам. Крестьяне и крестьянки охотно собираются и внимательно слушают о чем им говорят. Они ставят вопросы, дискутируют. Все же у крестьян замечается некоторая опаска, объясняющиеся главным образом вражеской пропагандой железногвардейских и кузобских элементов и спекулянтов, а также слабой антифашистской пропагандой среди населения.

Главным коньком фашистской пропаганды являются слухи о скором возвращении войск антонеску. Кроме того, фашисты распространяют слухи, будто крестьян будут отправлять на работу в советский союз, высылать в сибирь; что вслед за красной армией придет гпу, которое заберет у них имущество и т. д.

В связи с эвакуацией населения из фронтовой зоны и рытьем окопов, фашистские элементы в целом стали более активными, очевидно поверив в действительности, что немцы вернутся. Так, например, в с. Парколовач Ботошанского уезда железнодорожники из отказа от эвакуации. Железнодорожники потребовали от сельского старосты, чтобы он ушел со своего поста и передал им управление селом для того, чтобы они могли встретить возвращающиеся немецкие войска. Староста не растерялся и немедленно сообщая о случившемся военному коменданту. В результате данных комендантом разъяснений, население эвакуировалось (пять железнодорожников не были арестованы советскими властями и след их был утерян в связи с эвакуацией).

В с. Фередехены Ботошанского уезда несколько молодых железнодорожников осквернили церковь и оставили за дверью горящее полено, распространив затем слух, что это сделали красноармейцы. Один из них был убит. Староста собрал село и привел на сход фашистского провокатора. Крестьяне избили его до полусмерти. Однако и этому железнодорожнику удалось, очевидно, с чьей то помощью скрыться.

Другой случай имел место в с. Флэмынзь Ботошанского уезда, где крестьяне вдруг отказались продавать Красной Армии продукты за советские деньги. Расследование установило, что один учитель, Апостол, распространил слух что Красная Армия окружена и вскоре вернутся немцы. После разъяснений, данных военным комендантом и сельским старостой, крестьяне успокоились.

Нужно сказать, что там где проводится разъяснительная работа по разоблачению фашистов и всех их прихвостней, она дает хорошие результаты. Так, например, в с. Уричены, после митинга, на котором крестьянам популярным языком рассказали о политическом положении и разъяснили их задачи, все население деревни с энтузиазмом подписало призыв к солдатам и к населению, находящемуся под гнетом Антонеску.

В селах Албешты и Мэскэуцены в конце апреля были организованы сходки, на которых крестьянам говорили о Первом Мае - дне борьбы против фашизма и о Красной Армии. После сходов крестьяне собрали яйца и молоко для госпиталя Красной Армии. В этих же селах было организовано празднование Первого Мая, в котором принимало участие около 200 крестьян. Зал был украшен лозунгами: "Помогая красной Армии, ускоряете конец войны", "Да здравствует дружба между Свободной Румынией и СССР" и др. На представители крестьянами обед были приглашены и представители Красной Армии. В с. Костешты крестьяне собрали 1500 метров молока для госпиталя Красной Армии.

Что касается интеллигенции, то ее к приходу Красной Армии на румынской территории осталось мало. Такие интеллигенты, как городской голова Дорохоя Ловинеску, учитель средней школы Сорочану, директор школы Симионеску и др. - бывшие члены национал-крестьянской партии и

беспартийные, - хотя и с некоторой опаской, но все же проявляют благожелательное отношение к Красной Армии и смогут со временем быть привлечены к более активной политической деятельности.

В г. г. Ботошаны и Дорохой организовались профессиональные союзы рабочих существующих там небольших предприятий. Эти профсоюзы только сейчас разворачивают свою деятельность. Они смогут в дальнейшем стать опорой антифашистской деятельности в городах.

Все же политическая работа среди населения проводится пока еще очень слабо. В небольшом количестве сел, политическую работу среди населения проводят военные коменданты, в других селах эту работу проводят местные антифашистские элементы или пленные-антифашисты; в селах, расположенных на главных путях к городам, крестьяне имеют иногда возможность слушать радпоустанобым. Большинство же сел совершенно не схвачено антифашистской пропагандой.

Значительной подмогой в политической работе среди населения несомненно будет газета, которая скоро начнет выходить, хотя ее небольшой тираж далеко не сможет удовлетворить потребности населения.

Созданию местного антифашистского актива помогли бы в значительной степени пленные-антифашисты, которые, по свидетельству товарищей руководящих их работой, хорошо справляются с порученными им заданиями. Так, пленный-антифашист Николаеску сумел, правильно разобравшись в обстановке, разоблачить спекулянта и завоевать симпатии собравшихся в магазине крестьян на сторону Красной Армии. В одном селе тот же Николаеску вызвался помочь священнику в отправлении религиозной службы и в форме проповеди с амвона сумел разъяснить крестьянам ряд животрепещущих политических вопросов. Пленный антифашист Паску провел в своем родном городе Дорохое ряд бесед с местными жителями и многое сделал для разоблачения фашистской лжи. Хорошо работает пленный-антифашист Михалаке и другие.

Посылка в освобожденные румынские районы новых пленных-антифашистов помогла бы укреплению политической работы среди населения, особенно в селах.

Отсутствие каких-либо книг для населения также затрудняет разъяснительную работу на селе.

По мере расширения политической работы и активизации местного населения, можно было бы с успехом возродить и использовать такую форму культурной работы в городах и селах, как так называемые "Культурные очаги", созданные еще при короле Короле и сохранившиеся также и при правительстве Антонеску, приобрел же уже некоторую силу традиции. Создаваемые при сельском управлении "Культурные очаги", могут стать теми организующими политико-просветительным центрами, которые с помощью книги, газеты, радио, киноустановки, бесед и лекций, смогут

внести серьезный вклад в дело антифашистского воспитания румынского населения.

Этому могло содействовать также создание группы чтецов, продавцов и корреспондентов газеты.

A. Паукер

19 июня 1944 г.

Traducere:

Strict secret

Notă-raport privind activitatea în direcția dezagregării armatei române și munca în rândul populației raioanelor românești eliberate

1. Despre munca în direcția dezagregării armatei dușmanului

În procesul care se desfășoară pe linia desființării armatei române pe frontul N.⁴⁴⁰ au existat multe greutăți, deoarece în aparatul secțiilor a 7-a ale frontului și armatelor nu au existat specialiști cunoscători ai limbii române. Secțiile a 7-a, atât cele de pe front, cât și cele ale armatelor s-au ocupat aproape exclusiv de activitatea de dezagregare a trupelor germane și au acumulat experiență în principal în această direcție. De aceea, până la venirea grupului trimis de DPAMT⁴⁴¹ și a celor doi lucrători din cadrul Frontului 4 ucrainean, era răspândit aproape exclusiv doar materialul tipărit, expedit de la Moscova. În ultima vreme, situația s-a schimbat puțin. A crescut numărul manifestelor editate la fața locului. Alături de manifestele comandamentului Armatei Roșii, au fost emise foi volante semnate de:

- 1) un grup al soldaților și ofițerilor români prizonieri;
- 2) ofițerii români - colonelul Maltopol și sublocotenentul Stupineanu;
- 3) marii proprietari Alexuc și Boldescu⁴⁴²;
- 4) preotul Constantinescu, precum și un grup de preoți români;
- 5) un grup al primarilor de sate, precum și grupuri ale țăranilor din diferite sate românești.

De asemenea, s-a mai publicat o scrisoare a unei țărănci, adresată soțului ei, care se află în armata română. În afară de aceasta, s-au adunat circa 200 de scrisori de la familiile soldaților români, adresate rudelor lor care se află în armată; aceste scrisori trebuie răspândite dincolo de linia frontului.

Însă trebuie arătate o serie de neajunsuri existente în activitatea desfășurată pentru dezagregarea armatei române:

a) Cu toate că o mare parte a soldaților români este analfabetă, propaganda orală nu este folosită în mod corespunzător în anumite sectoare ale frontului. În linii generale, propaganda orală se desfășoară după șablon. În cea mai mare măsură, se

⁴⁴⁰ Așa în text; vezi și mai departe.

⁴⁴¹ Direcția Politică a Armatei Muncitorești Țărănești.

⁴⁴² Vezi documentul nr. 96.

utilizează citirea manifestelor tipărite prin intermediul instalațiilor megafonice. Între altele, trebuie să se țină seama de particularitățile specifice ale românilor și să se dea o formă mai vie propagandei orale, în principal sub forma poeziei, cântecelor populare, glumelor ușor de reținut, lozincilor șocante ș. a. m. d. De asemenea, toate aceste lucruri puteau fi rezolvate ușor cu ajutorul Secției de Educație și Cultură a Diviziei “Tudor Vladimirescu”, aflată în apropiere. În propaganda orală și scrisă trebuie folosite declarațiile colective și individuale din partea populației, în special declarațiile persoanelor influente, care au rămas pe teritoriul românesc eliberat de Armata Roșie. Această formă de propagandă ar fi putut da bune rezultate în munca de demascare a campaniei clevetitoare promovată de guvernul Antonescu, privind “monstruozițările” la care ar fi supusă populația locală de către Armata Roșie. Însă această inițiativă se confruntă cu problema lipsei în teritoriu a dispozitivului de înregistrare pe peliculă.

b) Din discuțiile purtate cu unii transfugi români, se poate conchide că nu puțini soldați români, de multe ori grupuri întregi, își manifestă dorința de a se preda Armatei Roșii, însă consideră că în momentul actual acest lucru este prea periculos și chiar imposibil. Infiltrarea în spatele frontului a prizonierilor români ar putea convinge pe acești soldați că există posibilități relativ nepericuloase pentru a se preda. Nu există îndoieli că infiltrarea prizonierilor trecuți printr-o pregătire corespunzătoare ar putea contribui în mare măsură la dezagregarea armatei dușmanului. Însă această formă a muncii nu este suficient folosită. Este adevărat că prizonierii de război români, în special transfugii, nu doresc de obicei să se reîntoarcă, însă experiența a arătat că, pe calea muncii politice corespunzătoare cu prizonierii, se pot obține rezultate relativ bune în privința infiltrării lor în spatele frontului dușman. Astfel, de exemplu, într-un sector al frontului, la sfârșitul lui mai a[1] acestui an, doi soldați transilvăneni au trecut de partea Armatei Roșii. Pe linia frontului, nimeni nu le-a propus să se întoarcă. Abia la Statul Major al armatei, în urma unei discuții de o jumătate de oră, unul dintre ei a fost de acord, iar al doilea era pe cale să se declare de acord, să se întoarcă. Însă infiltrarea lor nu a mai fost posibilă. Trebuie să remarcăm că în acest sector nu a existat nici un prizonier de război antifascist pentru activitatea cu transfugii, dar, cu toate acestea, a fost nevoie de un singur transfug, Pavel Apostolache care, în urma infiltrării în spatele frontului dușmanului, să aducă cu sine încă 40 de oameni. Între altele, nimeni nu i-a făcut acestuia vreo muncă de instructaj politic.

Practica a demonstrat că munca cu transfugii poate fi cu succes promovată de prizonierii de război antifasciști români, dacă aceștia sunt pregătiți în mod corespunzător și corect folosiți. În trei sectoare ale frontului, pe care le-am vizitat, puținii prizonieri antifasciști care se aflau acolo (câte unu-doi oameni în fiecare sector) sunt insuficient sau chiar deloc folosiți conform cu destinația lor. Este evident că munca de infiltrare a prizonierilor în spatele frontului se desfășoară aici în mod slab și nesistematic. Astfel, în unul din sectoarele frontului, un prizonier de război de acolo, absolvent al școlii antifasciste, Munteanu Gheorghe, trimis aici în mod special pentru muncă politică, a fost temporar orientat către munca la

bucătărie. Chiar dacă în acest sector al frontului nu se prevedea în acel moment vreo muncă nemijlocită în rândul trupelor adversarului, prizonierul ar fi putut fi folosit pentru activitate în mijlocul populației din împrejurimi.

Toate cele expuse mai sus ne conduc la concluzia că, pentru intensificarea muncii de dezagregare a trupelor române de pe frontul N., este necesar:

- a) să se extindă și să se îmbunătățească propaganda orală, transformând-o totodată în una mai vie și accesibilă soldaților români.
- b) să se amplifice munca politică în mijlocul transfugilor și să se practice infiltrarea lor în spatele dușmanului pe o scară mult mai largă.
- c) să se trimită pe frontul N. un număr suplimentar de prizonieri de război antifasciști, completând cu aceștia toate sectoarele frontului și care să fie folosiți mai eficient.

II. Despre munca în mijlocul populației de pe teritoriul eliberat al României

Sarcinile principale și de neamânat ale muncii în rândul populației de pe teritoriul eliberat al României s-au redus și se reduc la următoarele:

- a) restabilirea aparatului administrativ, complet dezorganizat o dată cu plecarea aproape în totalitate a vechilor funcționari și normalizarea vieții populației civile;
- b) aprovizionarea cu alimente a Armatei Roșii și îndeplinirea de către populație a activităților legate de desfășurarea operațiunilor militare.

1. Aparatul administrativ

În prezent, sunt completate toate posturile de prefecți (conducătorul județului), pretori (conducătorul de plasă), primari de orașe și sate, precum și de delegați ai consiliilor comunale în fiecare sat. De asemenea, diversele secții de pe lângă administrațiile județene și orașenești (financiară, sanitară, a drumurilor, secția aprovizionării ș. a.) sunt de asemenea completate în cea mai mare parte. Deși încă insuficientă, există o colaborare între administrațiile județene și cele de plasă, precum și între acestea din urmă și sate. Funcționează mai bine în acest moment legăturile între satele aceleiași administrații comunale (o singură administrație comunală cuprinde trei până la șapte sate). În orașele Botoșani, Dorohoi și Suceava funcționează tribunalul civil. În orașe și sate există un aparat polițienesc. Într-o serie de sate, primarii sunt aleși în cadrul adunărilor țărănești. De regulă în aceste sate țărani au o stare de spirit mai bună și execută ordinele comandamentului Armatei Roșii cu un mai mare avânt. În majoritatea satelor, primarii sunt numiți de direcțiile județene și doar în puține sate au rămas vechii primari, care au ocupat aceste posturi și în timpul regimului Antonescu.

Primarii din sate, aleși de țărani, sunt în majoritatea cazurilor fie foști membri ai partidelor național-țărănist și liberal, fie fără de partid; primarii numiți de prefecții județelor Botoșani și Suceava sunt, în majoritatea lor, membri ai partidului liberal. De asemenea, printre primari există membri ai Gărzii de Fier și cuziști (partidul antisemit). De asemenea, puținii comuniști care se află în sate sunt aleși primari sau ajutoare de primari.

Trebuie menționat că, în general, ordinele comandamentului Armatei Roșii referitoare la aprovizionarea cu alimente și activitățile ce țin de acțiunile militare sunt traduse în viață de aparatul administrativ. Doar puține dintre micile întreprinderi din județele Botoșani, Dorohoi și Suceava - morile, fabricile de ulei, tipografiile - funcționează. La sate, prin eforturile primăriilor, a fost repusă în funcțiune majoritatea morilor aparținând proprietarilor evacuați și care, la rândul lor, le scosese din funcțiune. În prezent, aceste mori sunt folosite pentru necesitățile Armatei Roșii.

În vederea luptei împotriva speculei, prefectura județului Botoșani a inițiat înființarea cooperativelor de desfacere și a unui atelier pentru repararea tehnicii agricole.

În orașe, există electricitate și rețea de alimentare cu apă. Acolo unde există profesori, continuă să funcționeze școlile. De asemenea, unde există preoți, se oficiază servicii religioase și [se respectă] tradițiile religioase; în mod curent, fiecare preot deservește câte cinci-șase sate. Pe lângă primăria din Botoșani, există o orchestră și un cor. Aparat de proiecție și instalație radio, ambele mobile, există, mai ales în orașe, și mai rar la sate.

Are loc curățarea de gunoaie a orașelor. În Suceava și Botoșani, funcționează spitale pentru populația rurală.

Cu excepția zonei de front, muncile agricole de primăvară s-au desfășurat, în medie, pe 60-70% din pământul arabil. Într-o serie de locuri, țăranii evacuați de pe linia frontului în satele vecine exploatează acolo pământurile rămase libere.

Un mare neajuns în munca autorităților locale, în special în Botoșani și Dorohoi, îl constituie faptul că a rămas un mare număr de funcționari evrei. Astfel, de exemplu, în prefectura Botoșani, din 15 funcționari aflați în principalele posturi administrative, nouă sunt evrei; în primărie, din 24 funcționari, 15 sunt evrei. La tribunal și în poliție, cu puține excepții, lucrează evrei. O situație asemănătoare se observă și în Dorohoi. La Suceava, în momentul venirii Armatei Roșii, nu erau evrei, funcționarii sunt români și ucraineni.

Este necesară continuarea activității de schimbare a componenței naționale a aparatului administrativ, pe calea atragerii elementelor cinstite, provenind din populația originară românească din sate și orașe.

[...] ⁴⁴³

3. Starea de spirit moral-politică a populației din teritoriul eliberat și munca politică în mijlocul populației

Populația din teritoriul românesc eliberat de către Armata Roșie s-a convins în prezent că propaganda fascistă a dezinformat-o, încercând să-i sădească teama față de Armata Roșie. Populația este mulțumită nu numai pentru faptul că toate "grozăviile" cu care era amenințată de propaganda guvernului Antonescu s-au dovedit a fi o minciună, ci și pentru că proprietarii au plecat. Ei ⁴⁴⁴ au pus mâna pe o

⁴⁴³ Parantezele fac parte din textul original.

⁴⁴⁴ Referire la țăranii români.

parte a vitelor, a inventarului [agricol] și grânelor proprietarilor. Acolo unde ei primesc pământ în arendă de la comitetele țărănești, într-un fel sau altul ei speră că proprietarii nu se vor mai întoarce și că pământul va rămâne în proprietatea lor. Astfel, de exemplu, țăranul Călin din satul Albești a declarat la întrunirea de 1 Mai: “Ce am obținut noi de pe urma acestui război? Numai morți. Pământ nici măcar nu ne-au promis. Acum, în schimb, avem speranța că vom primi pământ.”

În special la sate, se poate observa apariția interesului pentru problemele politice. Țăranii și țărăncile se strâng cu plăcere și ascultă cu atenție ceea ce li se spune. Ei pun întrebări, discută. Cu toate acestea, se poate observa la țărani o anumită teamă, care își găsește explicația în principal în propaganda dușmănoasă a legionarilor, elementelor cuziste și a speculanților, precum și în slaba intensitate a propagandei antifasciste în rândul populației. “Calul de bătaie” al propagandei fasciste îl reprezintă zvonurile privind apropiata reîntoarcere a trupelor lui Antonescu. În afară de aceasta, fasciștii răspândesc zvonuri potrivit cărora țăranii vor fi trimiși la muncă în Uniunea Sovietică, deportați în Siberia; că în urma Armatei Roșii va veni GPU⁴⁴⁵, care le va lua averea ș. a. m. d.

În legătură cu evacuarea populației din zona frontului și săparea tranșeelor, elementele fasciste au devenit în general mai active, crezând evident că nemții se vor întoarce. Astfel, de exemplu, în satul Parcolovaci din județul Botoșani, un comitet legionar din cinci oameni a promovat în rândul populației o propagandă fățișă vizând refuzul evacuării. Legionarii au cerut primarului satului să plece din postul său și să le predea lor conducerea satului, pentru a putea să întâmpine trupele germane care se vor întoarce. Primarul nu s-a lăsat intimidat și a comunicat imediat comandantului militar despre cele întâmplate. Ca urmare a muncii de lămurire dusă de comandant, populația s-a evacuat (cei cinci legionari nu au fost arestați de autoritățile sovietice și urma lor a fost pierdută după evacuare).

În satul Feredeheeni din județul Botoșani, câțiva tineri legionari au profanat biserica și au lăsat după ușă o bucată arzândă de lemn, răspândind după aceea zvonul că aceasta au făcut-o soldații Armatei Roșii. Unul dintre ei a fost demascat. Primarul a adunat satul și l-a adus la întrunire pe provocatorul fascist. Țăranii i-au tras o bătaie soră cu moartea. Dar și acesta a reușit, evident cu ajutorul cuiva, să-și piardă urma. Alt caz a avut loc în [satul] Flămânzi din județul Botoșani. unde țăranii au refuzat să vândă Armatei Roșii produse pe bani sovietici. Cercetarea a stabilit că un învățător, Apostol, a răspândit zvonul potrivit căruia Armata Roșie este încercuită și în scurt timp se vor întoarce nemții. În urma lămuririlor date de comandantul militar și primarul satului, țăranii s-au liniștit.

Trebuie menționat că acolo unde are loc munca de explicare privind necesitatea demascării fasciștilor și a tuturor acoliților lor, aceasta dă rezultate. Astfel, de pildă, în satul Uriceni, după mitingul în care țăranilor li s-a explicat, într-un limbaj ușor accesibil lor, despre situația politică și li s-au explicat sarcinile ce le

⁴⁴⁵ Direcția Politică de Stat. poliția secretă sovietică.

revin, întreaga populație a satului a semnat cu entuziasm apelul către soldați și populație, care se află sub opresiunea lui Antonescu.

În satele Albești și Măscăuțeni s-au organizat întruniri la sfârșitul lui aprilie, în cadrul cărora țăranilor li s-a vorbit despre 1 Mai - ziua luptei împotriva fascismului și despre Armata Roșie. În urma întrunirilor, țăranii au adunat ouă și lapte pentru spitalul de campanie al Armatei Roșii. În aceleași sate, s-a organizat sărbătorirea zilei de 1 Mai, la care au luat parte în jur de 200 de țărani. Sala a fost decorată cu lozinci: "Ajutând Armata Roșie, grăbiți sfârșitul războiului!", "Trăiască prietenia între România liberă și URSS" ș. a. La prânzul organizat de țărani au fost invitați și reprezentanții Armatei Roșii. În satul Costești, țăranii au adunat 1500 de litri de lapte pentru spitalul de campanie al Armatei Roșii.

În ce privește intelectualitatea, aceasta a rămas în număr mic la venirea Armatei Roșii pe teritoriul românesc. Intelectuali, ca primarul orașului Dorohoi, Lovinescu, învățătorul școlii medii, Soroceanu, directorul școlii, Simionescu ș. a. - foști membri ai PNȚ și fără de partid -, chiar dacă o fac cu teamă, manifestă atitudine binevoitoare față de Armata Roșie și vor putea cu timpul să fie atrași către o activitate politică mai activă.

În orașele Botoșani și Dorohoi s-au organizat sindicate ale micilor întreprinderi de acolo. Aceste sindicate și-au început abia acum activitatea. Ele vor putea deveni în viitor un stâlp al activității antifasciste în orașe.

Cu toate acestea, munca politică în rândul populației se desfășoară astăzi cu slabe rezultate. Într-un mic număr de sate, munca politică este promovată de comandanții militari, pe când în alte sate - de elementele locale antifasciste sau de prizonierii antifasciști; în satele din apropierea principalelor puncte de acces spre orașe, țăranii au posibilitatea să asculte emisiunile radio. Însă majoritatea satelor nu este cuprinsă deloc de propaganda antifascistă. Un ajutor semnificativ în munca politică în rândul populației va fi, fără îndoială, ziarul, care o să apară în curând, deși tirajul lui redus nu va satisface nici pe departe necesitățile populației. Într-o mare măsură ar putea contribui la crearea frontului local antifascist prizonierii antifasciști, care, după mărturia tovarășilor ce conduceau munca lor, se achită bine de sarcinile trasate lor. Astfel, prizonierul antifascist Nicolaescu a reușit, orientându-se corect în situația concretă, să demaște pe un speculant și să câștige simpatia față de Armata Roșie, manifestată de țăranii care s-au adunat în magazin. În același sat, Nicolaescu s-a oferit să ajute pe preot în săvârșirea slujbei religioase și, prin predica de la amvon, a reușit să explice țăranilor o serie de probleme politice de mare actualitate. Prizonierul antifascist Pascu a purtat, în orașul său natal, Dorohoi, o serie de discuții cu localnicii și a făcut multe pentru demascarea minciunii fasciste. O activitate bună este promovată de prizonierul antifascist Mihalache și de alții.

Trimiterea de noi prizonieri antifasciști în sectoarele românești eliberate ar ajuta la consolidarea muncii politice în rândul populației, în special la sate. Munca explicativă la sate este îngreunată și de insuficiența cărților de orice fel necesare populației.

Pe măsura extinderii muncii politice și a activizării populației locale, poate fi reeditată, cu succes, o formă de activitate culturală la orașe și sate, așa-numitele “cămine culturale”, care datează încă din timpul regelui Carol, fiind menținute și în timpul guvernului Antonescu și care au dobândit deja o tradiție puternică. “Căminele culturale” de pe lângă primăriile satelor se pot constitui în acele centre organizate politico-guvernamentale care, prin intermediul cărții, ziarului, postului de radio pot contribui serios la munca de educare antifascistă a populației românești.

Același lucru se poate obține și pe calea creării grupelor de cititori, vânzători și corespondenți ai gazetei.

19 iunie 1944

A. Pauker

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 243, c. 367-373, 377-382

96. [1944 iunie] - Material de propagandă, răspândit de armata sovietică în cursul înaintării sale în Moldova, sub forma unui apel adresat populației civile din România.

Apel

Frați români ocupați de germani! Vă fac apel, rugându-vă să-l lua cu toată conștiința dumneavoastră ca bun.

Apelul este făcut de mine, ca mare proprietar rămas la moșiile pe care le am în județul Iași.

Totul la noi merge și funcționează normal și sub Armata Roșie ca și sub români, neschimbându-se nimic din administrațiile vechi.

Prefecturile își au prefecți români. Preturile au pus pretori - comunele au pus primari români. Bisericile funcționează normal, făcându-se slujbe religioase.

Fac apel la dumneavoastră că dacă vine Armata Roșie să nu plecați de la căminurile dumneavoastră. Stați pe loc! Preoții să nu plece nicăieri!

Mareșalul Stalin a ordonat ca [pe] teritoriul României Vechi să se respecte totul normal ca și sub români și tot ce se ia de Armata Roșie [se] răsplătește cu bani.

Așa să îmi ajute Dumnezeu, că spun numai adevărul!

Vasile Alexuc, mare proprietar și fost deputat al Eparhiei Moldovei a Sfintei Mitropolii a Moldovei și Sucevei

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Rusia, rola 138, f. 296

97. [1944 august 24] - Referat adresat Comitetului Central al Partidului Comunist din România, cu privire la desfășurarea mitingului de primire a deținuților comuniști eliberați din închisori.

Scurt referat asupra mitingului de primire a foștilor deținuți politici⁴⁴⁶

Întrunirea se deschide într-o sală arhiplină; de asemenea, curtea și strada sunt populate. Atmosfera este foarte ridicată. În sală sunt prezenți deținuții politici, se văd mulți paralizați, victimele regimului de la Vapniarka. În afară de deținuții politici, sunt prezente rudele lor, simpatizanții, dar lipsesc masele muncitorești.

Se poate vorbi despre un înalt nivel politic al întrunirii. Vorbitorii au păstrat linia partidului. Au fost just puse: sarcinile în legătură cu continuarea luptei împotriva fascismului, lupta pentru eliberarea Ardealului, rolul PC-ului⁴⁴⁷ în pregătirea actului din 23 August, precum și rolul actual al PCR-ului și rolul eliberator al Armatei Roșii. Este regretabil că despre armata română s-a vorbit cu mai puțină putere. Frumos a fost pusă chestiunea de către tov. Hagiu⁴⁴⁸ despre partizanii iugoslavi, de Gaulle și armatele aliate.

Tov. Vlădescu-Răcoasa, vorbind despre “Apărarea Patriotică”, afirmă, nu știu din ce cauză, că “Apărarea Patriotică este o organizație de binefacere și, în același timp, luptătoare” (!)⁴⁴⁹

Tov. Hagiu întrebuițează expresii nejuste ca formă și conținut: “PC, împreună cu un grup de intelectuali inimoși din U[niunea] P[atriotică], a putut să săvârșească actul din 23 Aug[ust]” și “PC, împreună cu Frontul Unic Muncitoresc”.

Ilie Dumitru, din partea CC-ului al Part[i]d[ului] Soc[ial-]Dem[ocrat] (fost comunist care a trecut la s[ocial-]d[emocrați] de frica teroarei), susține că pe noi nu ne desparte propriu-zis nimica. Întrebuițează expresii ca: “război imperialist” și altele, despre care se vede că le ține minte încă de pe timpul când era comunist.

Cei care au vorbit din partea închisorilor, vorbind unii viu și frumos (tov. Neagu, Angheliu) și dând un aspect viu al situației din lagăre și din închisori, au comis totuși greșeala că n-au vorbit despre masele largi ale deținuților, jertfele teroarei lui Antonescu, ci s-au oprit mai mult asupra deținuților comuniști și antifa[sciști].

Tov. Const[anța] Crăciun a pus just această chestiune.

Tov. Neagu, demascând just pe călăii militari col. Zlătescu și lt. Trepăduș, nu vorbește despre ajutorul pe care internații politici l-au obținut din partea soldaților.

⁴⁴⁶ Decretul de eliberare a deținuților politici a fost adoptat chiar în seara de 23 august 1944 și publicat în presa română la 24 august 1944.

⁴⁴⁷ Partidului Comunist.

⁴⁴⁸ Hagiu = Constantin Agiu.

⁴⁴⁹ Sublinieri în textul original.

Frumos a fost pusă chestiunea despre ajutorul politic dat deținuților politici din partea PCR și rolul tov. Gheorghiu în stabilirea unei juste [li]nii politice.

E greșită din partea unora adresarea către masă aproape exclusiv cu "Tovarăși".

* * *

Reacția publicului a fost foarte vie, manifestând furtunos pentru Partidul Comunist, URSS și Armata Roșie. La fel, s-au auzit huiduieli puternice împotriva fasciștilor și călăilor români. Otororii n-au accentuat despre lupta armatei române care duce azi un război drept.

* * *

Expunerea reprezentanților CC-ului A[părării] P[atritotice]: [expunerea] tov. Șraer, a fost completă și justă. A atins just ceea ce alți oratori au omis și anume schingiuirile de la Siguranță și Poliție.

Tov. Ceaușescu de la UTC a vorbit frumos și ca formă, și ca conținut. A expus toate revendicările tineretului și a apelat la tineri[i] prizonieri politici eliberați să se includă în lupta generală.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond CC al PCR - Cancelarie, dosar 1/1944, f. 2

98. 1944 septembrie 23-24 - Proces-verbal al primei ședințe plenare a activului central al Partidului Comunist din România desfășurată în condiții de legalitate, în cadrul căreia s-au discutat condițiile ieșirii comuniștilor din Blocul Național Democratic.

Proces verbal al ședinței activului central, ținută în ziua de 23 și 24 septembrie 1944

Tov. Apostol: Această conferință, convocată de Comitetul Central, este prima consfătuire sau conferință la care participă membrii de partid, așa cum până acum nu a fost.

Tovarăși, este adevărat că această politică a CC-ului nostru, de a trece la o cotitură în viața politică din țară, este justă; este justă pentru faptul că acest guvern, care până azi stă în fruntea țării⁴⁵⁰, nu a dat dovadă de înțelegere a momentului istoric prin care trece poporul român. A căutat să saboteze prin toate mijloacele, ca

⁴⁵⁰ Primul guvern Sănătescu a fost răsturnat la 4 noiembrie 1944, ca urmare a acțiunii destabilizatoare condusă de PCR.

acești mari industriași care sabotează organizarea muncitorilor în sindicate și mai cu seamă ridicarea imediată a salariilor⁴⁵¹.

Nu vreau să vin cu propuneri concrete mai multe, decât cu aceea că au început să cheme diferiți reprezentanți ai muncitorilor și să discute cu ei salarizarea. Noi am înțeles imediat chestia și ne-am prezentat acolo, am dus tratative patru zile și am ajuns la un punct mort, pentru că noi vrem să [se] ridice salariile la nivelul scumpetei de azi. Muncitorii din toate părțile duc lupta până la ridicarea salariilor, ca să corespundă standardului de viață, dar această ridicare a salariilor nu poate fi realizată atâta timp cât aparatul de stat, atâta timp cât întreprinderile industriale și comerciale nu vor fi purificate de elementele fasciste și pro-fasciste, care caută să împiedice realizarea acestor condițiuni de viață mai bune pentru toți salariații.

De aceea, eu mă declar de acord cu acea introducere politică și cu Platforma partidului nostru⁴⁵², pentru a determina toate forțele democratice și antihitleriste din țară să se concentreze în acest Bloc Național Democratic, care într-adevăr să dea un guvern țării, care să realizeze în cel mai scurt timp sarcinile propuse de partidul nostru.

Dar, pentru aceasta, toți membrii de partid trebuie să dea bătălia ca să-și însușească bine acest material și să devină într-adevăr un motor pentru mobilizarea și organizarea tuturor organizațiilor de masă ale partidului nostru, pentru ca partidul nostru să impună această Platformă tuturor organizațiilor, partidelor și personalităților democratice, să se încadreze în mod cinstit în această luptă, care nu va fi desigur ușoară. Pentru că, pe de altă parte, ei caută să concentreze în jurul lor elementele cele mai reacționare fasciste, după cum vedem în PNȚ și p[artidul] liberal, unde le este drumul deschis elementelor reacționare. Din toate întreprinderile și din cartiere ne vin informații că se face propagandă deschisă împotriva Uniunii Sovietice, împotriva Armatei Roșii, sunt înjurați soldații roșii, se face o propagandă surdă împotriva B[locului] N[ațional] D[emocratic], împotriva partidului nostru. De aceea, cred că atât partidul nostru, cât și organizațiile de masă [trebuie] să înceapă o muncă de lămurire a maselor asupra factorului care împiedică realizarea tuturor doleanțelor ridicate din diferite părți, din partea diferitelor categorii sociale de la noi din țară.

Noi vom căuta ca, în munca ce o avem pe linie sindicală, să mobilizăm toată muncitorimea organizată și chiar neorganizată, dar dornică să lupte la realizarea sarcinilor noi în baza Platformei noastre. Eu personal îmi iau angajamentul ca să depun toate eforturile pentru ca Comisia noastră de organizare să aplice linia stabilită de partidul nostru.

⁴⁵¹ Frază neclară în textul original.

⁴⁵² Este vorba despre documentul programatic prezentat de către PCR ca bază pentru constituirea Frontului Național Democrat (FND).

Tov. Levente: De bună seamă că Platforma va fi arma noastră concretă în luptă și conducerea noastră, împreună cu membrii de partid, o vom concretiza până la lămurirea tuturor.

În ce privește punctul relativ la reforma agrară, neapărat presupune o detalie. Aș vrea să știu care este intenția conducerii, pentru că noi presupunem o expropriere fără plată. Aceasta este intenția documentului?

Tov. Gheorghiu-Dej: O să dăm explicații, dar [pe] scurt pot să-ți spun că noi am evitat să punem cu plată sau fără plată, pentru că, cu guvernul pe care îl avem, vom trebui să punem ceva plată, dar într-un anumit fel.

Tov. Levente: Apoi altă chestiune. Este problema islazurilor, pentru că reforma agrară din trecut a expropriat numai terenurile cultivabile, dar, prin diferite aranjamente, au sustras exproprierea islazurilor și prin aceasta au continuat exploatarea țăranilor, chiar dacă posedau 10-15 ha de pământ. Adică, țăranul era obligat să folosească islazurile pentru hrănirea vitelor și, prin faptul că moșierul era proprietarul exclusiv al islazurilor, el storcea bietului țăran o serie de angarale, care reduceau pe țăran la starea dinainte, îl sileau să muncească pentru boier etc. Cred că atunci când se va concretiza punctul nostru de vedere, să se treacă și [la] exproprierea islazurilor, pentru a împiedica exploatarea țăranilor prin acestea.

Apoi, încă o chestiune. Este exproprierea proprietăților hitleriste din țară. Mi se pare just și practic și din punct de vedere agitatoric să se precizeze unde vor merge aceste fonduri. Cred că este bine să se spună că din aceste fonduri se vor acoperi cele 300.000.000 lei pe care le datorăm Uniunii Sovietice⁴⁵³. De asemenea, cred că ar trebui indicat, la punctul care vorbește despre exproprierea averilor de la hitleriști[i] șvabi și sași, că se vor expropria și averile complicilor lor hitleriști din țară. Cred că este și just și ar fi de o eficacitate agitatorică imediată. Mai ales prima chestiune, aceea cu islazurile.

Tov. Drăghici: Cred că ședinței de față putem să-i dăm o importanță istorică. Noua linie are menirea de a înfățișa o anumită cotitură a Comitetului Central, care se concretizează în această Platformă, care are o importanță istorică pentru viața poporului român, pentru existența lui.

Desigur că așa cum am mers până acum, nu se mai poate merge. BND așa zis, după mine, ar trebui desființat. Însă nu într-o formă din partea noastră, ci procedat în așa fel, prin publicarea, prin propagarea acestei Platforme, ca desființarea să vie [sic !] de la ei, prin retragerea lor în urma Platformei.

Atât din introducerea la Platformă, cât și din ce vedem zilnic în fața noastră, reiese această sabotare ce se face în diferite privințe, prin înjurarea și sabotarea Armatei Roșii și altele. Chiar acum, pe str. Slătineanu a fost bătut un

⁴⁵³ Despăgubirile de război către URSS erau prevăzute în condițiile Convenției de armistițiu semnată la 12 septembrie 1944, la Moscova, de către guvernul român cu reprezentanții guvernelor Națiunilor Unite.

soldat sovietic până la sânge, de sergenți. Toți aceștia sunt puși și sprijiniți de bandiții, superiorii lor, care au fost ieri în posturi de răspundere și care se mențin și astăzi în aceleași posturi de răspundere. Aceasta nu se mai poate tolera mai departe, pentru că nu respectă nici măcar cele mai elementare clauze ale armistițiului și deci se pretinde din partea noastră o atitudine fără echivoc. Nu se mai poate tolera ca aceste elemente fasciste să se plimbe în voie. Pe de o parte, sunt elemente germane în Capitală, care stau ascunse, ca soldați și ofițeri din armata germană, din formațiile SS și alți hitleriști, dar poliția nu îi stingherește, ci mai mult se ocupă de noi.

Deci, se impune schimbarea întregului aparat de stat și a guvernului. Cred deci că concretizarea liniei este foarte bine venită. Din partea mea, am să fac tot ce este posibil, pentru a prelucra linia și a clarifica oamenii în ceea ce privește introducerea acestei Platforme, cu toate sarcinile care se pun azi. Pentru că timpul este limitat, n-am să vorbesc mai mult și mă declar complet de acord cu Platforma expusă aici, cu cotitura care se face și în această privință, nu cred să existe cineva care să se opuiască [sic!] acestei Platforme, pentru că este bine trasată de Comitetul Central al nostru. Să ne facem deci fiecare datoria de membru de partid.

Tov. Preoteasa: Tovarăși, din locul unde am fost pus de partid, ca redactor responsabil al "României Libere", am avut ocazie, zi de zi, [să aflu] de[spre] tot ceea ce se petrece în țară. Ascultând materialul Comitetului nostru Central, îmi dau seama că, confruntând acest material cu realitatea, el corespunde întocmai, și nu numai că corespunde, dar dă linia cu care să întâmpinăm aceste evenimente, să le supunem voinței partidului nostru și să fim neclintit în fruntea lor.

De peste tot, de la sindicate, tineret etc., am primit informații că realitatea este așa cum este expusă în Platformă. Vârfurile reacționare din țara noastră, în frunte cu Maniu și Brătianu, concentrează neconținut în jurul lor toate elementele reacționare și încearcă să compromită în fața poporului linia democratică, condițiunile armistițiului, dar în special încearcă să compromită Partidul Comunist. Trebuie să facem cunoscută linia noastră, noua noastră Platformă, pe care vrem s-o introducem în BND. Materialul prezentat azi ne arată că s-a sesizat la vreme activitatea elementelor reacționare și se acordă toată atenția, în vederea unirii tuturor forțelor democratice într-un Front Național Democratic. Prin atitudinea luată față de revendicările muncitorești și țărănești în special, prin toate acestea, Comitetul nostru Central se situează în fruntea clasei muncitoare, în fruntea întregului popor.

Natural, sarcina noastră principală este aceea de a nu lăsa Comitetul Central singur, este de a concentra toate forțele în această luptă, prin faptul că reprezentăm activul de partid, să introducem linia Comitetului Central în aceste active, începând întâi cu însușirea de către noi a acestei linii. Însă, în ceea ce privește presa, în cadrul căreia lucrez, sarcina acesteia devine și mai importantă, prin aceea că, prin glasul presei, linia trebuie să ajungă în 24 ore în cele mai îndepărtate colțuri ale țării. Sarcina care ne revine nouă este, de aceea, foarte

importantă și va trebui să facem toate eforturile, ca nu cumva să se strecoare în discutarea Platformei, în discutarea problemelor ei, greșeli. Se impune deci o vigoare deosebită, păstrând însă, pe lângă prudență, toată țăria, toată combativitatea, toată ascuțimea, pe care materialul Comitetului Central ne-o pune la dispoziție.

Tovarășa Ana Pauker: Poate ne-ai spune cu ocazia aceasta, ce nu a fost bun până acum în “România Liberă” și ce trebuie să faci după noua Platformă a Comitetului Central?

Tov. Gheorghiu-Dej: Și ce a determinat Comitetul Central să vie cu această nouă linie.

Tov. Preoteasa: Ceea ce nu a fost la “România Liberă” până acum și cum ar fi trebuit să fie, ca să [se] ajungă la această linie:

1) O atitudine clară față de problemele acestea. Nu am luat atitudine, sub nici o formă, față de țărănime. S-au scris numai câteva articole generale. Nu am luat atitudine suficientă pentru introducerea în viața poporului a armistițiului; față de problemele generale ale curățirii aparatului de stat, chiar nu am adus material doveditor pentru aceasta, ci am lăsat problema în principiu. N-am luat atitudine față de elementele sabotoare din BND, față de elementele strecurate în partidele cu care suntem în Bloc. Nu am sesizat de la început linia, ci abia după ce a apărut primul articol din “Scânțea”, am trecut și noi la concretizarea faptelor. În general, atitudinea “României Libere” a fost șovăielnică în punerea problemelor.

Cum va trebui să fie de acum înainte. Să clarificăm toate aceste probleme și să luăm atitudine concret, cu materialul respectiv. Să căutăm acest material și să prezentăm linia nouă sub forma ei principală și prin evenimentele care se desfășoară.

În ce privește atitudinea noastră față de concentrarea forțelor patriotice, antihitleriste, este evident că linia noastră de azi nu tinde de fel la spargerea BND, ci din contra, la întărirea acestuia. Este clar că, dacă BND nu trece la o lărgire și mai mare, la o concentrare și mai mare, nu poate satisface cerințele din lipsă de cadre. pentru că ei au intenția ...⁴⁵⁴ Ei au cadre vechi care au colaborat, nu în întregime, la adunarea tuturor elementelor democratice, nu se poate ajunge la întărirea BND. Este clar că, în actuala situație, dacă ei nu trec la concentrarea forțelor naționale, ei vor încredința toate posturile vechiului lor aparat restrâns.

Tov. Ana Pauker: Cum vine chestia? Ei sunt nevoiți să aducă cadre noi, să aducă sânge nou în partide?

Tov. Preoteasa: Nu în partidele lor, ci în Front ...⁴⁵⁵

⁴⁵⁴ Lipsă în textul original.

⁴⁵⁵ Lipsă în textul original.

Tov. Maurer: Tovarăși, eu, asupra acestei Platforme, care trebuie analizată mai adânc, pentru că ea conduce organizația partidului într-o întreagă etapă și este o muncă de mare importanță, aș avea numai câteva observații:

Platforma noastră, proiectul acesta de Platformă, fixează ca sarcină curățirea aparatului de stat, a Armatei și a întreprinderilor de elementele fasciste. Cred că sarcina aceasta trebuie privită într-un cadru mai general. În statul nostru, ca de altminteri în toate statele existente până azi, în afară de aparatul de stat propriu-zis, există o serie întreagă de corpuri constituite, care răsfrâng asupra lor o parte din puterile poporului. Sunt corpuri profesionale sau de altă natură, care sunt învestite cu drept de decizie în chestiuni care interesează, într-o latură sau alta, întreaga viață a colectivității românești. De exemplu: Baroul, Corpul inginerilor, Corpul medicilor. Acestor corpuri diferite legi organice le-a[u] acordat un câmp mai larg de libertăți, tocmai ca să îndeplinească nevoi generale. Și aceste corpuri sunt infectate de fasciști.

În consecință, Platforma noastră trebuie să cuprindă ca sarcină expresă și curățirea tuturor acestor corpuri de elementele fasciste.

Tov. Ana Pauker: Formulează cum!

Tov. Maurer: Este formulat acolo. Este aparatul de stat, municipalitățile etc., dar, în forma aceasta, se pare că linia este formulată numai pentru aparatul de stat propriu-zis, și atunci se poate spune:

“... precum și curățirea tuturor corpurilor constituite, corpurilor profesionale constituite, asociațiile culturale, asociațiile de interes public ...”

Acestea toate. Aceasta e ideea. Formularea justă o putem găsi, putem cântări termenii, însă ideea este asta. Și asociațiile cu scopuri culturale, și acestea trebuie curățate de elementele fasciste și democratizate. O formulare se poate găsi, de [la] sine înțeles însă că trebuie să fie în general, pentru că trebuie avute în vedere toate acele instituții publice, indiferent că fac parte din aparatul de stat sau nu, care deserveșc nevoi colective.

Aș fi avut și eu ceva de spus asupra chestiunii islazurilor. Tovul care s-a ocupat de această chestiune a privit problema dintr-un punct de vedere foarte interesant, desigur, dar cred că din punctul acesta de vedere nu trebuie modificat proiectul de Platformă. Legea agrară avea unele excepții de la expropriere. Printre aceste excepții, se găseau și islazurile. Când măsura capătă un caracter general, când se expropriază toate proprietățile de la 50 ha în sus, când are, zic, un caracter general, prin acest fapt este de [la] sine înțeles că nu se pot organiza excepții, nici în privința islazurilor, nici în ce privește pădurile. Acum, ce se face cu aceste mari proprietăți expropriate este o altă chestiune. Desigur că o parte trebuie să meargă la țărani și altă parte sub altă formă: constituiri de islazuri etc. Așa că, privind problema sub acest aspect, este suficient formulat punctul care se ocupă de această chestiune în Platformă.

Este o chestiune, iarăși, care în Platformă este atinsă în mod general și care poate că ar putea să fie analizată în mod special. În Platformă, este recunoscut dreptul de liberă asociație. Există, în momentul de față, o mișcare, care se bucură de mare atenție în sânul funcționarilor de stat, și anume: mișcarea de sindicalizare a funcționarilor de stat. Este foarte important acest lucru, pentru că vădește existența unui curent de orientare a funcționarilor de stat către o nouă formă de organizare, mult mai compatibilă cu metodele și instituțiile unui stat democratic, în orice caz a unei Româнии democratice, așa cum trebuie just concepută.

Cred că, în ce privește acest punct al Platformei, ar fi bine să se specifice atitudinea Partidului Comunist față de această problemă, fie lămurindu-se această chestiune atunci când este vorba de definirea dreptului de asociere, fie când este abordată de Platformă chestiunea sindicalizării, a dreptului de sindicalizare.

O altă chestiune asupra căreia m-aș opri, este chestiunea spargerii BND, la care se referă unul din toviii noștri. Tendința de spargere a Blocului Național Democrat nu numai că nu este justă, ci direct periculoasă. Noi mergem, nu la o spargere a BND, ci la o concentrare larg democratică, pe care Platforma o pune. Ea este consecința directă, mi se pare, a faptului că în jurul unor vârfuri reacționare din partidele burgheze se concentrează tot ce România are reacționar azi. Acesta este unul din argumentele care decid această linie, după părerea mea. Mergem la această linie și datorită faptului că problemele care stau în fața Partidului Comunist, adică interesele care trebuie satisfăcute sunt de așa calibru, încât în jurul lor este necesară unirea tuturor forțelor, care vor reuși să le satisfacă într-adevăr. Dacă, din acest punct de vedere noi am veni cu ideea spargerii Blocului în momentul de față, am situa Partidul Comunist în postura de a avea un capital de forță cu mult mai mic, cu care să realizeze aceste deziderate, decât dacă am chema la luptă și am mobiliza în jurul lui toate forțele democratice, menite să-l servească. Mi se pare a fi acestea considerațiunile principale, care reclamă tocmai o atitudine de susținere a Blocului.

Dacă noi demascăm elementele reacționare care stau la conducerea partidelor burgheze, facem acest lucru tocmai în interesul solidarității BND, a consolidării lui și deloc pentru spargerea lui. Acest lucru trebuie să fie bine înțeles și bine accentuat.

Tov. Ana Pauker: Ce înțelegi prin BND?

Tov. Maurer: Adică Blocul tuturor forțelor democratice, în sensul constituirii lui juste, în sensul cuprinderii tuturor forțelor democratice. Căci altfel înseamnă să ducem lupta pe două fronturi, să ducem lupta împotriva dușmanului din afară și să ne lăsăm copleșiți de dușmanii dinăuntru. Opera de demascare a tuturor procedeelelor celor care, făcând parte din partidele burgheze democratice, sabotează Blocul, sabotează democratizarea țării etc., se face pentru întărirea acestui organism, nu pentru spargerea lui.

Tov. Lob: Tovarăși! Țin și eu, în numele Comitetului județean, să salut această conferință și este drept că până acum n-am avut posibilitatea, datorită evenimentelor, să ne adunăm la un loc și să stabilim în felul acesta limpede linia pe care trebuie să mergem. Totodată, tovarăși, țin să salut expunerea Comitetului Central asupra situației politice, cu care mă declar complet de acord. Această expunere asupra situației politice precizează clar care este linia noastră pe care trebuie să mergem. Care a fost linia noastră politică până la 23 August? Până la 23 August, care a fost miezul liniei noastre? Scoaterea României din război, răsturnarea guvernului Antonescu, izgonirea hoardelor naziste din țară și crearea Frontului Național Patriotic și instaurarea unui guvern din reprezentanții forțelor patriotice luptătoare. Ce am realizat, ce a realizat partidul nostru din această linie politică? Am răsturnat adică, împreună cu forțele patriotice luptătoare guvernul Antonescu, am făcut BND, deși linia noastră a fost de Front Național Patriotic, dar, pentru că momentul era de așa natură și partidele politice, după cum foarte bine este stabilit în expunerea situației politice, partidele politice nu acceptau Frontul Național Patriotic, noi am acceptat BND și cu Blocul am pornit la realizarea liniei noastre politice.

Acum, expunerea arată clar care este linia noastră politică acum. Tovarăși, totdeauna ni s-a explicat și am fost învățați că partidul nostru, ca să poată realiza sarcinile față de clasa muncitoare și față de popor, are nevoie de două lucruri: 1) are nevoie de o linie politică justă, o linie politică care să reprezinte interesele clasei muncitoare și interesele întregului popor, 2) are nevoie de cadre, de oameni, de comuniști buni, care să aplice această linie, care să-și însușească această linie, să lupte pentru aceasta până la sacrificiul suprem. Și linia politică este hotărâtă, adică soarta ei este hotărâtă de cadre, după cum se aplică în practică linia. Partidul nostru, de la începutul războiului antisovietic, a avut o linie justă. Documentele partidului nostru de la începutul războiului antisovietic dovedesc aceasta. Dar nu a fost aplicată linia. Însă nu discut această problemă, pentru că nu este la ordinea zilei.

Așa că spun că, în momentul de față, linia noastră politică este mobilizarea clasei muncitoare, a întregului popor român pentru susținerea războiului până la zdrobirea definitivă a hoardelor hitleriste. Acesta este miezul liniei noastre politice. Să vedem, este această linie politică în interesul poporului român? Da. Poporul român are interes ca hoardele hitleriste să fie cât mai grabnic zdrobite și, când noi ne prezentăm în fața poporului cu această linie politică, aceasta înseamnă că partidul nostru pune în fața sa ca sarcină interesele întregului popor român, și atunci când noi spunem în expunerea situației politice că, în momentul de față, noi trebuie să luptăm pentru realizarea Frontului Național Patriotic, ca instrument care să aplice linia aceasta politică, este o sarcină și o linie cum nu se poate mai justă. Instrumentul politic pentru aplicarea în practică a mobilizării poporului român, pentru efortul de război al poporului român, este Frontul Național Patriotic. Și desigur că efortul nu se poate face fără folosirea aparatului de stat și fără curățirea aparatului de stat de elementele ticăloase fasciste. Noi suntem în asentimentul

tuturor forțelor democratice și antihitleriste. Elementele cinstite din partidele democratice vor face front cu noi, vor saluta atitudinea noastră clară, precisă, și vom lărgi bazele democratice, vom lărgi Frontul Național Patriotic.

Tovarăși, vă pot spune că până acum elementele cinstite din sânul partidelor democratice au venit la noi și au cerut ca să pornim împreună la lărgirea Blocului Democratic, la crearea Blocului Național Democratic. În sensul acesta, am luat contact cu președintele organizației național-țărănești din Ilfov și ne-a întrebat care este linia noastră pentru realizarea efortului de război al României și am stabilit colaborarea pe baza acestei linii. Și au spus să facem demascarea elementelor reacționare din sânul PNȚ și să luăm legătură cu elementele cinstite și din partidul liberal, ca să fie coordonată această muncă.

Această Platformă, cum a arătat și tovarășul Gheorghiu-Dej, este o cotitură de cea mai mare importanță, este expresia situației politice în care ne aflăm. Nu distrugerea BND, ci întărirea Blocului și demascarea, curățirea lui de elementele fasciste ticăloase. Și în această situație, noi într-adevăr vom putea mobiliza, vom putea forma Frontul Național Patriotic, acea largă mișcare de masă, cu care vom merge pe linia democratizării poporului român.

Deci, tovarăși, nu pot decât să salut Platforma, să salut expunerea politică, care lămurește ce avem de făcut. Ar fi fost bine dacă am fi primit-o mai înainte, să studiem punctele, care, în general, după cât am văzut, pun toate problemele care ne interesează. Dar cred că, în ce privește programul agrar, trebuie să studiem situația Camerelor agricole, care sunt organizații create pe vremea lui Antonescu. Totodată, cred că, în legătură cu problemele sindicale, trebuie să propunem înlocuirea imediată a diferitelor consilii de administrație a Asigurărilor Sociale, a Camerelor de Muncă etc., ca să fie precizat.

Tov. Magheru⁴⁵⁶: În ce privește linia, am văzut că a fost justă, că de la începutul războiului linia rămâne justă. Azi, în momentul când se face această cotitură în linia partidului, avem posibilitatea s-o aplicăm pe teren mult mai adânc decât se făcea înainte, mult mai bine decât înainte.

Vreau să vorbesc aici de cheștiunea cadrelor. În Uniunea Patriotică⁴⁵⁷ avem o muncă de activizare a maselor largi. În aceeași măsură în care pornim la organizarea acestor mase, avem și datoria noastră de membri de partid să ridicăm din aceste mase acele elemente care sunt mai apropiate de noi și mai valoroase. Trebuie să se pună din ce în ce mai mult problema cadrelor și ar fi indicat să se facă o școală de cadre, chiar pentru noi. Situația politică să ne fie înfățișată și clarificată regulat și des.

⁴⁵⁶ În septembrie 1944, Mihai Magheru conducea Uniunea Patrioților, ale cărei filiale extinse la nivel național au avut un rol important în activitatea de atragere de noi membri în PCR.

⁴⁵⁷ Uniunea Patrioților (Uniunea Patriotică), organizație înființată în 1942, extinsă, după 23 august 1944, la scară națională; în 1946 se transformă în Partidul Național Popular, condus succesiv de Mitiță Constantinescu și Petre Constantinescu-Iași, al cărui organ oficial, *Națiunea*, l-a avut ca director pe George Călinescu.

În ce privește elementele fasciste, care puțin câte puțin ajung să fie cunoscute peste tot, noi cerem să ne fie trimise liste din toată țara, cerem să ni se indice și faptele pe care le-au săvârșit. Ar fi bine, pentru că sunt aici reprezentanți din toată țara, să ni se trimită aceste liste, care să se publice în presă în mod regulat.

Tov. Ceaușescu: Țin ca, în numele tineretului comunist, să aduc salutul Comitetului Central, care a dovedit că știe să facă față sarcinilor istorice care stau în fața partidului nostru, în fața clasei muncitoare și, de asemenea, aduc salutul meu și sindicatelor lărgite.

Platforma prezentată de Comitetul Central înseamnă o cotitură justă în atitudinea noastră. Dacă, în concluzia cu BND, au fost sarcini imediate: răsturnarea guvernului Antonescu, scoaterea României din război, izgonirea hitleriștilor din țară, azi, în fața noastră, stă problema continuării războiului alături de Uniunea Sovietică și de Aliați, nu numai pentru eliberarea României, dar [și] participarea la război pentru distrugerea Germaniei hitleriste. Pentru a asigura însă acest efort de război, guvernul BND nu este în stare să facă acest lucru, pentru că nu strânge în jurul lui toate forțele patriotice, toate forțele cinstite democratice, pentru că în acest guvern sunt elemente reacționare, care caută să pună piedici în realizarea efortului de război al Armatei Roșii și al nostru. Însăși continuarea participării partidului nostru într-un asemenea guvern, fără a lua o atitudine fățișă, sau de a aproba politica aceasta a guvernului, aceasta ar duce la însăși compromiterea partidului nostru. Trebuie să luăm atitudine față de piedicile pe care ni le pune acest guvern în calea realizărilor sarcinilor noastre. Eu cred că ar fi chiar necesară o declarație publică față de această politică a guvernului, pentru a ne desolidariza de anumite acte, care sunt în contradicție cu linia, pentru că altfel se lasă impresia în masele largi că noi aprobăm măsurile antidemocratice și antisovietice, pe care le ia acest guvern.

Cred că, în general, Platforma propusă de Comitetul Central este justă, dar cred că, la problema datoriilor țărănești, nu ar strica să se treacă și impozitele fiscale. Și micii meseriași au multe datorii de plătit și în Platformă nu se pomenește nimic despre această categorie a micilor meseriași, care este foarte mult lovită.

Cu restul, în privința Platformei sunt de acord. Dar vreau să spun aici că, în munca pe care a dus-o tineretul și pe care o duce în condiții largi de muncă, însă datorită lipsei de cadre, nu am obținut mari succese⁴⁵⁸. Dar, cu toate acestea, am reușit să pătrundem în masele largi ale tineretului, ca linia politică a partidului nostru să fie cunoscută și de tineret.

Prin organizarea de consfătuiri largi cu tineretul, cuvântul partidului nostru, programul, linia partidului nostru, am putut să ajungem să mobilizăm tineretul pentru sprijinirea lor. Mai mult, însăși înțelegerea realizată astăzi cu toate formațiile democratice, cu tineretul național-țărănist și liberal, este un succes al

⁴⁵⁸ Formulare neclară în textul original.

muncii de tineret, pe linia mobilizării tuturor forțelor în sprijinirea efortului de război.

Îmi iau aici angajamentul, și personal, și în numele acelora care lucrează la Tineret, de a depune toate eforturile noastre pentru a asigura aplicarea în viață a Platformei Comitetului Central, pentru a mobiliza tineretul la aplicarea acestei linii, pentru ca toate forțele patriotice să fie mobilizate în jurul Platformei, pentru a duce la crearea unui guvern care să asigure realizarea Platformei. Platforma dă posibilitatea de a mobiliza masele largi ale partidului nostru, dă posibilitatea ca masele largi să înțeleagă că, susținând Platforma, vor ajunge la îmbunătățirea condițiilor lor de viață. De aceea, sunt de acord cu această Platformă și îmi iau angajamentul de a trece la aplicarea ei imediată în viață.

Tov. Miron Constantinescu: Țin să aduc salutul activului care lucrează la “Scânteia” conducerii noastre, în frunte cu tovarășa Ana Pauker și tovarășul Gheorghiu-Dej.

Ce a determinat Comitetul nostru Central să vie [sic!] în fața noastră cu acest document și acest proiect de Platformă? Cred că factorul determinant a fost schimbarea situației politice din România. Această situație nouă politică se caracterizează, în primul rând, prin trecerea României de la situația de satelit al Germaniei, de la ocupația germană, la situația de luptă împotriva Germaniei naziste. În al doilea rând, prin dezvoltarea condițiilor interne de muncă, prin cucerirea libertăților democratice, care permit existența legală a partidului nostru și munca pe care o desfășurăm azi. În al treilea rând, încheierea și semnarea armistițiului între România și Aliați, în frunte cu Uniunea Sovietică. Aș putea spune, în al patrulea rând, de mai mică importanță, dar destul de important este felul cum se desfășoară războiul pe teritoriul României, nu din partea Armatei Roșii, ci din partea armatei române.

Care este acum, tovarăși, datoria noastră, a comuniștilor față de Comitetul Central și față de partid. Cred că trebuie să luăm aceste documente cu toată seriozitatea, să medităm profund asupra lor. Nu este suficient să venim cu anumite formulări vagi sau cu anumite propuneri parțiale. Cred că este nevoie să luăm atitudine, în limita timpului pe care îl avem, față de toate problemele pe care le pun aceste documente. S-a spus aici că sunt documente istorice. Fără îndoială. Tocmai de aceea, membrii de partid trebuie să le studieze cu multă seriozitate și apoi să vie [sic!] cu propuneri concrete privitoare la aplicarea lor practică și eventual cu unele completări.

Cu documentul care analizează situația politică din România sunt complet de acord, atât cu conținutul, cât și cu formularea lui. Consider că este foarte just să se analizeze dezvoltarea situației politice din România și, în special, a situației politice din ultimul an. Pot să spun că am și învățat foarte multe din aceste documente, pentru că nu cunoșteam anumite lucruri care s-au redat aici. Pentru mine și pentru noi, redacția “Scânteii”, este o îmbogățire pentru judecarea evenimentelor din ultimii ani și din ultimul an.

Apoi, nu au fost încă până acum atât de clar precizate lipsurile guvernului BND. Și în această privință a domnit în mintea noastră destulă confuzie. Comitetul nostru Central a precizat în repetate rânduri atitudinea partidului nostru în fața acestor chestiuni, dar Platforma este o importantă clarificare pentru noi, prin arătarea lipsurilor, greșelilor și a sabotării chiar, pe care le încearcă și săvârșesc anumite elemente din BND. Trebuie să mulțumim Comitetului nostru Central pentru această clarificare.

Sarcinile care se pun în fața membrilor de partid sunt de cea mai mare importanță, pentru că trasează munca noastră viitoare.

Aș avea de propus două formulări, care să lărgescă puțin anumite puncte din documente. 1) Privitor la poziția politică a partidului nostru în BND, formularea în document este următoarea:

“De aici decurge necesitatea ...”

Cred însă că, pentru a lămuri celelalte partide din BND și toate formațiile cu care vrem să colaborăm, asupra a ce înseamnă critică, pentru că noi am aplicat-o, dar ei cred că aceasta înseamnă o sabotare a ideii de B[loc] N[ă]țional], trebuie să le explicăm că orice critică pe care le-o facem, o facem în mod politic și colegial, pentru întărirea colaborării. Nu numai că aceasta nu subminează colaborarea, dar este chiar necesar și trebuie practicat în permanență. În acest sens, ar trebui dezvoltată această frază.

În ce privește colaborarea cu celelalte partide, fără îndoială că suntem dispuși să colaborăm cu toate partidele democratice și cu toate organizațiile care acceptă Platforma noastră, dar este o condiție pentru această colaborare: ca aceste partide și organizații să fie într-adevăr democratice și să înlăture toate elementele reacționare din rândurile lor. Aceasta nu înseamnă că ne amestecăm în treburile lor interne, pentru că noi nu le dăm indicații de cum trebuie să-și aleagă organele lor de conducere etc., dar nu este admisibil ca un Gheorghe Brătianu, un Lupu⁴⁵⁹ să activeze în sânul partidelor cu care colaborăm. Ei trebuie să înțeleagă că trebuie să curețe partidele lor de aceste elemente, care au trădat interesele democrației.

În Banat, de exemplu, unde am lucrat câțva timp ca reprezentant al partidului, dl. Sever Bocu, conducătorul organizației național-țărănești de acolo, a vrut să reprimească toți foștii membri din PNȚ, fără să țină seama că, în decurs de câțiva ani, parte din foștii membri ai PNȚ au devenit legionari, trădători, s-au îndepărtat de partid.

Mai este o chestie: politica faptului îndeplinit. Nu știu dacă aceasta se întâmplă și pe linie centrală, dar în regiuni acest lucru se făcea. Partidele din BND vin la noi cu hotărâri gata luate și nu discută cu noi, pentru ca, pe baza acestor discuții, să ajungem la hotărâri comune. În felul acesta, ei aplică metode fasciste și nicidecum democratice.

[2.] În fine, este sarcina organizatorică a partidului nostru, formulată astfel:

⁴⁵⁹ Dr. Nicolae Lupu.

“Față de sarcinile uriașe care stau în fața partidului nostru, se impune atragerea...”

Vreau să subliniez în mod special importanța politică a acestei sarcini, care stă în fața noastră, pentru că toată lumea depinde de cum vor fi membrii de partid. Dacă membrii de partid vor fi la înălțime, munca se va desfășura bine și într-un tempo rapid. Trebuie să întărim cadrele vechi, dar trebuie să înțelegem importanța atragerii în partid a cadrelor noi, în primul rând din proletariat, apoi din țărănimea săracă etc. Dacă vom ști să atragem în partidul nostru elementele cele mai active, cele mai hotărâte și vom ști să le clarificăm asupra tuturor problemelor, atunci vom avea rezultate bune în munca noastră.

Țin să subliniez că cu documentul politic sunt complet de acord, pe lângă formulările de dezvoltare a anumitor puncte, pe care le-am arătat.

În ceea ce privește proiectul de Platformă al Frontului Național Democratic, și cu acesta sunt complet de acord, atât cu introducerea politică din primul pasagiu, cât și cu partea care constituie Platforma propriu-zisă. Aici, cred însă că ar trebui dezvoltate unele puncte, cum este de exemplu punctul 12, care este un punct deosebit de important, pentru că aici se ascunde dușmanul nostru principal, aici se ascund vârfurile financiare, care complotază și conduc lupta împotriva noastră. Cred că aici trebuie concretizat în ceea ce privește problema subsolului, pentru că se vorbește de naționalizarea anumitor industrii, dar nu se vorbește de subsol și de energia electrică, care trebuie naționalizate ca principalele ramuri de producție.

Aș propune ca în proiect să se treacă și chestiunea exploatării prădalnice, care s-a făcut anumitor bogății ale poporului român, cum sunt de exemplu pădurile și în același timp să se specifice și soluția în această problemă silvică, prin confiscarea acestor păduri și formularea felului în care vor fi ele folosite de populație.

Apoi, cred că ar trebui specificat sensul în care trebuie făcută educația tineretului. La punctul 9, se vorbește de aceasta, și educația tineretului intră aici. Trebuie prevăzut însă mai concret, ca educația tineretului să se facă într-un spirit nou, democratic.

În introducerea Platformei, se vorbește de bilanțul sacrificiilor, dar în special de bilanțul economic. Trebuie să se vorbească și de sacrificiile umane, de acele sute de mii de oameni, care au murit într-un război criminal, nebucesc.

În concluzie, tovarăși, cred că de felul cum vom ști să prelucrăm, să adâncim aceste documente ale Comitetului Central, de felul cum vom ști să le aplicăm în viața practică, depinde munca viitoare a partidului nostru. De aceea, să luăm aceste documente cu toată seriozitatea și să pornim imediat la o muncă plină de elan, pentru că în fața noastră stau cele mai importante sarcini istorice.

Tov. Vlădescu-Răcoasa: Am ascultat cele două documente care ne-au fost prezentate. Expunerea situației politice este clară, precisă și binevenită. Documentul pentru membrii de partid și Platforma sunt juste. Noi, cei care facem

muncă la Uniunea Patriotică, așteptam tocmai aceste indicații, care ne trebuiau la munca noastră pe teren. Ni se cereau lămuriri. Cel care avea legătura din partea noastră, cred că va aduce ecoul cerințelor noastre. Suntem de perfect acord cu toată această poziție a partidului nostru. Socot însă, în legătură cu observația lui Maurer, că ea este întrucâtva îndreptățită. Această formulă de spargere a Blocului să fie atenuată. Nu că ne este nouă frică, dar pentru ca lupta noastră să poată merge mai departe alături de celelalte forțe democratice. Concluzia este că Blocul trebuie numaidecât lărgit și dezvoltat într-un Front, cum am susținut în toate publicațiile noastre, ale Uniunii Patriotice.

În ceea ce privește Platforma, așa avea o observație numai în legătură cu un punct. Este vorba de punctul 9, de care a vorbit și Miron. Trebuie completat cu reforma învățământului și reforma vieții culturale. Nu trebuie să ne oprim numai la învățământ, ci trebuie să cuprindem toate celelalte instituții, în care intră și acele corpuri de care vorbea Maurer. Și ce spunea Miron trebuie specificat: o democratizare a tineretului și chiar a corpului profesoral, care a început să se deprindă cu această noțiune nouă, de patriot.

O întrebare rămâne pentru mine: este atitudinea noastră față de biserică. Eu așa fi crezut că poate este acum potrivit să se facă separarea bisericii de stat. Din convorbirile pe care le-am avut cu o serie de preoți și profesori de la Universitate, ei ar fi de acord cu aceasta. Nu știu care este părerea partidului. Eu fac numai o întrebare, dacă credeți că ar putea fi pusă această chestiune, pentru că ar fi bine s-o punem în acest moment. Preoțimea a fost unul din elementele cele mai puternic legionare, fasciste de la noi și o să fie surprinsă că nu se pune această chestiune. Pe [de] altă parte, am fost informat că ei sunt dispuși să ia legătura cu Biserica rusă. Îi interesează doar clarificarea în privința anumitor chestiuni de dogmatică canonică. Ne-au cerut și Constituția rusă, ca să vadă atitudinea față de biserică.

O altă chestiune este aceea care privește orașele. Ne-am referit la exproprierea pentru țărani, dar n-am vorbit de exproprierea orașenilor. Este problema apartamentelor, a blócurilor; așteaptă sinistrații, așteaptă cei săraci de la orașe o rezolvare a acestei chestiuni. Sunt apartamente mari, ocupate de unele familii și sunt alții care n-au unde locui. Apoi, este și problema chiriilor, care sunt extrem de mari. Cred că ar trebui un punct și în această privință.

Tov. Roșoiu: Timpul de zece minute care îmi este rezervat pentru a-mi spune părerea asupra celor două documente de partid, ținând seama de însărcinarea pe care o am din partea CC într-o regională, este mult prea scurt. De aceea, am să mă rezum de a privi aceste documente în mod general.

Primul document de partid, acea privire generală politică, ne-a arătat formarea Blocului între cele patru partide politice. Și eu știam aceasta dintr-un alt document anterior de partid, din iunie, în care era clar că s-a realizat o înțelegere principială. Tot acolo se spunea că Partidul Comunist își rezervă dreptul de a milita mai departe și să creeze Frontul Național Patriotic al tuturor elementelor cinstite democratice. Înțelegerea aceasta principială a fost dusă cu șefii partidelor politice și

se spune mai departe în acest document de partid că munca noastră de viitor va consta în a duce munca în masele acestor partide politice, pentru educarea lor în spiritul nostru.

Cele două documente de azi nu fac decât să intre în fondul acestor probleme. Formarea Blocului nu a dus și la impunerea unui guvern al Blocului. Dar ce a realizat acest guvern, care nu este emanația Blocului? A realizat numai ieșirea României din război și alăturarea față de aliații noștri firești. Restul problemelor se pun acum în proiectul acesta de Platformă. Încheierea armistițiului a dat ocazie partidului nostru să vadă că conducerea acestor partide nu se angajează în democratizarea țării. Felul în care acest armistițiu a fost primit de acești conducători, care este egal cu reacțiunea, este prea evident, și Comitetul Central a trebuit să consulte un activ, pentru a prezenta o Platformă celorlalte partide politice. Nu pot trece prin toate punctele acestui proiect. Țin însă să spun că situația aceasta de după armistițiu dă largi posibilități de democratizare a României și de realizare a unei politici sincere de colaborare cu Uniunea Sovietică. Aceasta trebuie să formeze cheia de boltă a luptei partidului nostru. Nu mă opresc asupra sarcinilor, pentru că proiectul de Platformă le enumeră în amănunțime și depinde de felul cum vom ști noi să mobilizăm toate acțiunile tuturor formațiunilor patriotice și ale tuturor elementelor cinstite, care vin în rândurile acestor formați[un]i patriotice. Munca noastră este ușurată, pentru că se face în cu totul alte condițiuni decât s-a muncit până la 23 August. Dacă până atunci s-a putut sta de vorbă numai cu conducerea partidelor, azi ne putem adresa maselor largi ale acestor partide și formațiuni politice, ai căror conducători, cum este [sic!] Maniu și Brătianu, nu au vrut să stea de vorbă.

Proiectul să fie transformat într-adevăr în Platforma partidului adresată celorlalte partide din Bloc, adresată tuturor formațiunilor patriotice din țara noastră. O singură chestiune vreau să pun. Cu toate reformele, trebuie și desființarea acelor corpuri de care vorbea tov. Maurer, care sub guvernele trecute, când au fost desființate toate organizațiile de masă, au fost lăsate să existe mai departe, la care am de adăugat: sindicatul marilor proprietari, cooperativele, care apărau numai interesele marilor proprietari, ale [sic!] căror conducători din Constanța au dispărut, de altfel, imediat după 23 August.

Îmi iau sarcina pentru regională, unde sunt delegat, să înfățișez tovilor noștri de acolo Platforma, care va căpăta, cred, însușirea de Platformă și nu de proiect.

Tov. Sencovici: Voi vorbi cât se poate de scurt. Nu aduc salutul nimănui, pentru că n-am însărcinare, dar salut Comitetul Central pentru că a venit cu astfel de documente în fața noastră și care arată că Comitetul Central este în fruntea evenimentelor, în fruntea tuturor problemelor ce se ridică în ce privește soarta poporului român. Pe de o parte, este ușurată situația mea de a spune părerea mea, deoarece în documente se pun, punct cu punct, toate problemele. Pe de altă parte, îmi este îngreunată situația, pentru că trebuie să-mi spun părerea în privința unor

documente atât de importante, fără să fi avut posibilitatea de a le studia. Bineînțeles că nu depinde de părerea mea, pentru că, chiar fără această confirmare, aceste documente erau bune. Dar era bine să putem studia aceste documente, pentru că sunt[em] o serie de tovarăși care nu le-am citit, așa că am venit complet nepregătiți și, din această cauză, nu am fost în stare să prind totul, dar am putut să prind câte ceva și la acestea am de spus următoarele:

În privința problemei agrare, sunt pedepse care reies din prestații, din pescuire și din păduri. Am vorbit cu țărani, care au strâns câte 15 ani de pedeapsă, strânși din câte o lună, două, pentru că s-au dus la pădure să strângă lemne. Cred că toate aceste pedepse trebuie șterse, pentru că sunt mii și mii de țărani în această situație.

În ce privește pe micii meseriași, este vorba aici în linie generală, dar cred că trebuie să precizați acolo ajutorul acestora cu capitaluri, împrumuturi, bănci și negustorii mici, pentru că sunt pățuri destul de mari.

În legătură cu pensionarii, vorbește de invalizi, văduve și orfani de război, să li se asigure viața lor prin pensii. Sunt pensionari, mii și zeci de mii, care au o viață îngrozitoare, n-au din ce trăi. Dacă este vorba de o asigurare prin pensii a vieții orfanilor etc., atunci este vorba de pensii și pentru asigurarea unei vieți normale.

În altă parte, vorbește Platforma de asigurarea unei vieți normale pentru muncitori și funcționari. Cred că ar trebui precizat și pentru funcționarii de stat, ca să nu fie dată posibilitatea de a fi împinși pe mâna corupției. Peste tot se vorbește că în România corupția este un factor politic. Dacă într-adevăr este corupție în aparatul de stat și peste tot, undeva să fie specificat[ă] nimicirea acestui spirit sau lichidarea lui.

În ce privește libertatea națională, este frumos și bine spus. Dar trebuie totuși puse detaliat: respectarea demnității naționale, a limbii, culturii, portului, școlii, pentru că totdeauna erau cuprinse în libertățile naționale, dar nu au fost respectate.

Tov. Ana Pauker: Este chestie de regim...

Tov. Sencovici: Da, dar vrem să mobilizăm pe baza acestei Platforme.

Apoi, mobilizarea tuturor muncitorilor și funcționarilor în sindicate; punctul nu este clar cu obligativitatea. Trebuie mai bine spus: dreptul de organizare pentru toți în sindicate. În același timp, reglementarea relațiilor între patron și muncitor sau salarii prin contract colectiv.

În ce privește punctul cu ocrotirea muncii femeilor și a tineretului, trebuie completat: la muncă egală, salariu egal.

Apoi, cred că probleme așa de mari sunt așa de concrete în această Platformă, este totuși nevoie de lărgirea acestor puncte⁴⁶⁰. Aceasta este numai

⁴⁶⁰ Exprimare confuză în textul original.

Platforma, dar sunt convins că Comitetul Central va lua măsuri de a scoate o broșură sau o cărticică, prin care să fie popularizată Platforma și în care să arate, cum se înțeleg, cum să se clarifice. Noi vom face aceasta și prin ședințe și prin toate mijloacele, dar eficacitatea va fi și mai mare, dacă se va scoate o broșură dezvoltată despre aceasta, care să ajungă și la țărani.

Tov. Doncea: Tovarăși, în numele sectorului de muncă cu care m-a însărcinat Comitetul Central, țin să aduc Comitetului Central și tuturor tovarășilor salutul și cuvântul de încredere, că misiunea va fi dusă la sfârșit, așa cum cer interesele partidului, așa cum cer interesele poporului.

Sunt foarte importante și mai mult decât la timp venite aceste două documente. Avem o lună de zile de când Partidul Comunist este amestecat în politică, de când a căpătat libertatea de a se manifesta liber și de când ia parte în conducerea politică a țării. Bine a spus cine a spus că trebuie să fim atenți la elementele reacționare din partidele cu care noi suntem în Bloc, că nu dorm. Și vor căuta să facă astfel, cu toate crimele pe care le săvârșesc, de a nu se supune voinței poporului și angajamentelor internaționale, de a nu pedepsi criminalii de război și, când ei fac aceasta, o fac cu bună știință și fără discuție. De aceea, azi, ca o punere la punct, vine acest document. Dar, ca și tovii care au vor[bit] mai înainte, n-am avut timp să citesc aceste documente, pentru că nu le-am avut. Și ceva, ceva mi-am putut spune și eu părerea. Datoria fiecăruia este să contribuie cât mai mult la o cât mai mare și mai puternică clarificare, ca linia politică să fie clară, să nu iasă din nici un cuvânt două înțelesuri. De aceea, contribuția colectivului va ajuta și mai mult la clarificarea, la îmbogățirea aceasta. Asupra unui punct vreau să mă opresc. Este vorba de punctul 3. Este vorba de confiscarea întregii averi ... De către cine să se confişte, de guvern? Naționalizare? Cred că este necesară o specificare asupra acestei formulări. Mai departe, la punctul 4, despre dezvoltarea economică a României - nu vorbim nici un cuvânt despre Uniunea Sovietică și despre Anglia și America. Noi nu putem avea o economie dezvoltată, punerea într-o situație normală a economiei țării nu este posibilă fără un sprijin, nu este posibilă fără o strânsă colaborare cu Uniunea Sovietică, care este singura țară care ne poate da sprijin în această direcție.

Mă aliez în totul la ce a spus tovul în ce privește biserica. Nu este un lucru mic biserica. S-a ponegrit că bolșevicii fac ce fac cu biserica și acum nu ne mai permitem să vorbim despre biserică. Să punem că biserica trebuie despărțită de stat. Deci, să nu lăsăm ca și când nu ar exista această problemă.

La punctul 5 ni se spune de credite pentru țărani, pe termen lung. Oamenii sunt sărăciți până la extenuare, deci pentru ei problema creditelor este o problemă de mare însemnătate. De asemenea, problema impozitelor pentru țărani, despre care s-a și vorbit aici. Trebuie arătat că tocmai cei care nu au de unde plăti, tocmai ei plătesc mai mult. Trebuie ca impozitele să fie proporționale.

O problemă care nu s-a atins deloc este problema locuințelor. Partea orașului dinspre gară este complet distrusă. Oamenii trebuie să muncească acolo,

dar de locuit nu se mai ocupă nimeni. Trebuie văzut ce se face cu problema locuințelor. Deci, nu putem discuta acest document, fără să luăm în considerație problema locuințelor și problema încălzitului și altele, dar problema locuințelor ca problemă centrală. Cred că trebuie adăugat că sunt locuințe de ajuns, dar trebuie clarificat numai cu locuirea lor.

O altă problemă care nu s-a atins este scumpetea, care nu numai că a rămas la același nivel de la 23 August, ci s-a mai urcat. Căci ei caută mereu să facă greutăți, ei vor mări numărul speculanților. Trebuie spus cuvântul nostru și asupra acestei chestiuni.

La punctul 9 este reforma învățământului. Nu știu dacă se poate spune a învățământului, trebuie specificat: primar, secundar ... Apoi, trebuie să punem despre literatură și artă, care este plină de fasciști. Despre o atenție în ce privește noua tipărire a literaturii noastre.

Când se vorbește despre cele 18 bănci la punctul 11, trebuie văzut care sunt băncile, ca să nu se confunde cu băncile mici.

La punctul 13, este vorba de confiscarea averii mobile și imobile a fasciștilor nemți. Nu știu de ce n-am putea pune aici sau la punctul 4 și despre fasciștii români. De exemplu, trebuie pusă moșia lui Mișu⁴⁶¹. Trebuie să punem și confiscarea moșiilor germane, dar și a moșiilor românești și să specificăm: fără plată. Exproprierea tuturor moșiilor nemți și ale românilor fasciști și împărțirea lor fără plată. Deci, eu cred că se putea vorbi despre moșii în felul acesta, ca și despre întreprinderi, confiscarea și împărțirea lor fără plată la țărani.

Aceasta am vrut să spun, întrucât mă găsesc în sectorul de muncă al Formațiunilor de Luptă Patriotice. Apelez la tovarășii din sindicate și din sectorul țărănesc, să dea tot concursul în ce privește organizarea, atât în întreprinderi și în cartier, dar mai cu seamă a satelor, ca să ne prezentăm mai bine, mai pregătiți în ramura de muncă pe care o cere de la noi Comitetul Central. Este o problemă de muncă foarte importantă, subliniez, că și în organizarea în sindicate trebuie să punem bine pe picioare această muncă. Și dacă nu o să punem munca bine la punct, nu o să ne prezentăm bine în câteva săptămâni, așa cum o cere de la noi partidul, Comitetul Central și poporul.

Tov. Ivanca Sarinski: Tovarăși, eu cred că într-adevăr trebuie scos în evidență în primul rând din Platforma Comitetului Central a[1] partidului nostru acea măreață luptă pe care partidul nostru trebuie s-o dea în momentul de față pentru zdrobirea fascismului. Ceea ce apare în evidență este primul lucru că partidul nostru, cu această Platformă clară și cu program bine stabilit, care cuprinde toate categoriile sociale, își arată clar punctul de vedere și cheamă masele largi la luptă pentru zdrobirea acelor elemente care din interes caută să ne lovească.

De aici reiese în primul rând unitatea clasei muncitoare, pe care trebuie s-o creăm. Într-adevăr, materialul precizează că, în urma legalizării partidului, prin

⁴⁶¹ Regele Mihai I (?)

atitudinea Partidului Comunist, care a stat totdeauna în fruntea luptei, partidul s-a întărit.

Am văzut prin manifestările largi ale metalurgiștilor, ceferiștilor [că] s-au arătat ferm hotărâți să continue lupta până la zdrobirea fascismului și continuarea operei începute la 23 August. De aici reiese într-adevăr sarcina că partidul trebuie să fie acolo unde este masa. Să chemăm masele largi la întărirea mișcării sindicale, care să realizeze unitatea clasei muncitoare.

Al doilea punct, de care într-adevăr partidul se ocupă foarte larg, este problema agrară. Este pentru noi clar că partidul își definește poziția sa și atitudinea față de aliatul său firesc, țărănimea săracă. Vedem că se pune problema expropriării de la 50 de ha în sus, deci vedem în primul rând [că în] lupta pe care o duce, partidul se bizuie în primul rând pe muncitori și în al doilea rând pe țărănimea săracă, ca să impună burgheziei și elementelor reacționare, care caută să împiedice lupta noastră. De aici, și atitudinea noastră politică, hotărâtă și fermă față de BND, care cerem să-și precizeze atitudinea față de lupta pe care trebuie s-o ducem, luând toate măsurile în interesul țării. Eu cred că aici se cuprind toate problemele. Numai în problema armistițiului, în care se vorbește de aplicarea loială a condițiilor armistițiului, să se puie [sic!] mărirea producției și controlul chiar al muncitorilor, ca să asigure frontul. Adică lărgit și mai ascuțit [trebuie] pusă problema producției.

Și altă problemă în ce privește tineretul. Trebuie pusă problema, cred, ceva mai larg, ca o forță care poate și trebuie să ajute această forță mreață. Acolo unde este vorba de nevoile economice, apoi educația și de spiritul democratic, antifascist.

În ce privește democratizarea armatei, propun, fiindcă n[atiional]-ț[ărăniștii] într-adevăr au început [o] campanie largă și trimit pe front, într-adevăr din punctul lor de vedere neclar și șovăielnic, care nu ajută la democratizarea armatei, propun crearea de formații, sub conducerea chiar a noastră, astfel ca să putem pătrunde în sânul armatei, prin care vom putea ajuta, luptând alături de armată, alături de armata română și Armata Roșie⁴⁶². Să se facă o educație democratică, pregătirea armatei pentru ducerea cu hotărâre a acestui război just și pentru scoaterea elementelor care sabotează războiul nostru just.

De aceea, cred că presa noastră până acum s-a ocupat foarte puțin de popularizarea armistițiului; ca să putem aplica just condițiunile de armistițiu, trebuie lărgită campania de popularizare și explicată.

Eu asta am avut de spus și cred că într-adevăr fiecare din noi nu este destul să luăm hotărâri juste, dar să aplicăm just hotărârile Comitetului Central. De asta depinde lupta pe care o vom duce mai departe pentru zdrobirea hitlerismului și crearea unei Româniî cu adevărat democratice.

⁴⁶² Frază neclară în textul original.

Tov. Ana Pauker: Tovarăși, eu o iau mai de la moș Adam, ca să ajungem la zilele noastre. Tovi, de ce a reușit imperialismul german să pornească războiul, așa cum l-a pornit, să ocupe o parte din omenire și să tragă alături de dânsul o serie de țări în război? La baza primei reușite a imperialismului german a fost, pe de o parte, strângerea țărilor capitaliste imperialiste împotriva Uniunii Sovietice, sub o formă mai mult sau mai puțin deschisă, într-un bloc de pregătire a războiului împotriva Uniunii Sovietice. Münchenul, între altele. Și, în sfârșit, este al doilea moment, care a făcut să reușescă Germaniei și pornirea în război, și loviturile date la început. Pricina a fost frica, într-o serie de țări capitaliste, de propriul popor, frica care mergea până acolo, încât burghezia Franței, a Belgiei etc. prefera ca eventual să ducă de răpă țara, să prăpădească interesele naționale ale țării, dar, ferească Dumnezeu!, să nu fie atinse prea la rădăcină interesele clasei stăpânitoare. Aceasta este situația pe care o avem până la începutul războiului împotriva Uniunii Sovietice, așa spune, pentru că, chiar dacă unele țări intraseră în război împotriva Germaniei, nu întâmplător a fost ocupată Polonia în câteva zile, nu întâmplător s-a trecut peste Franța. Fără îndoială, este și trădarea burgheziei poloneze și franceze, dar nici ajutorul care trebuia dat nu a fost așa cum trebuia să fie. De altfel, știm că la început armata germană s-a așteptat că ciocnirea va veni de acolo. Deci, tovi, la baza pornirii, îndrăznelii, obrăzniciei și puterii imperialismului german a stat ruperea în două a lumii; o parte a lumii reprezenta un regim, o parte a lumii reprezenta un alt regim social și, în sfârșit, ruperea înăuntrul țărilor. Așa a fost posibil să tragă Germania după ea țări mai mari și mai mici.

Cu începerea războiului împotriva Uniunii Sovietice și cu succesele Armatei Roșii, cu ceea ce părea aproape o minune, ca eroism, și vigoarea pe care a dovedit-o lumii Armata Roșie, o serie întreagă de schimbări încep în întreaga lume, ca să ajungă la ce avem azi și la ce va fi mai plăcut pentru noi toți, ce va fi mâine.

Hotărârea și unitatea popoarelor sovietice, felul cum popoarele sovietice, împreună cu Armata Roșie, conduse de tovarășul Stalin, arată lumii întregi cum și ce trebuie făcut pentru a înfrânge pe dușmanul lumii întregi, a influențat țară după țară, a influențat și strângerea coaliției dintre Aliați. Anglia, America au înțeles că Germania nu va putea să strivească colosul sovietic, au înțeles că au în fața lor o putere cu care nu e bine să te măsoari și cu care este mult mai bine să te înțelegi, dacă ea vrea să meargă cu tine, fie că îi mai tragi vreo lovitură pe la spate, sau dacă nu, o mai lucrezi, dar în orice caz, o putere împotriva căreia te poți pune fâțiș și cu care este mult mai bine să mergi împreună și pentru a doborî un dușman cum este imperialismul german. Și într-o serie întreagă de țări, ca Iugoslavia, care, este drept, de la ocuparea ei începuse să reziste nemților, dar nu se poate compara ce a fost la început cu ce a fost pe urmă, după succesele Armatei Roșii, o unire a forțelor celor mai vitale naționale s-a făcut în măsura în care Uniunea Sovietică ocupa tot mai mult primul loc în lovirea hitleriștilor. Și după Iugoslavia, într-o serie întreagă de țări, crearea de fronturi unice, începând de la proletariatul din industria grea și până la burghezi cu întreprinderi mari.

Deci, tovarăși, factorul politic principal în preschimbările mari pe care le vedem acum în întreaga lume este, fără îndoială, factorul cel mai înaintat, Uniunea Sovietică.

S-ar putea pune chestiunea, la unii grăbiți: Păi, dacă Uniunea Sovietică este aceea care este înaintemergătoare, de ce să mai trecem prin faza aceasta încălțită, grea, penibilă, cu dușmanii noștri de ieri, cu dușmanii noștri de mâine? Cu clase, cu pături, cu care ... în sfârșit, ne-ar fi mai ușor și am putea face treaba și fără ei. Nu. Dușmanul fascist, nu numai cel german, dar și cel național din fiecare țară, este prea puternic pentru ca forțe izolate să-i poată ține piept. Pe ce ne bizuim noi atunci când ne căutăm și ne găsim aliați de luptă? Ne bizuim pe comunitatea intereselor pe care le avem cu acești aliați și cu cât mai mare este această comunitate, cu atât mai mulți sunt aliații; această comunitate nu este la fel în toate timpurile. La moment, mai multe pături au interese comune cu noi, în alt moment mai puține, în alt moment chiaburimea cade, căci interesele ei se ciocnesc cu interesele marii mase.

Deci, tovarăși, în lupta pentru zdrobirea hitlerismului, în lupta împotriva fascismului național din fiecare țară, avem interese comune cu pături extrem de largi, niciodată atât de largi ca acum. Și de aceea, interesul este să mergem împreună cu aceste pături, chit că mâine nu vom mai putea merge împreună. În mersul împreună cu cele mai multe pături sociale, partidul, muncitorimea sunt în capul luptei. Dar aceasta nu exclude, în cele mai multe din țările în care mergem împreună cu burghezia, tot felul de greutăți și tot felul de nedreptăți. În tot felul de țări, cum sunt Italia, Franța, Belgia, Olanda, Grecia, unde partidul este în capul luptei, bineînțeles că elementele burgheziei reacționare se străduiesc din răspuțeri ca proletariatul să nu capete acea putere care corespunde eforturilor lui, să nu capete puterea, pe care realmente o are, adică acea putere să nu-și capete reprezentanța în puterea de stat. Și, nefiind proletariatul în guvern în măsura în care are realmente puterea, ci, dimpotrivă, celelalte elemente, având realmente puterea de stat, ele fac toate eforturile ca să împiedice creșterea forței proletariatului. E normal lucrul acesta, dar ei nu reușesc, bineînțeles. Cu chiu, cu vai admit câte doi-trei comuniști, caută peste tot să păstreze numai fasciști și reacționari, dar puterea noastră crește.

Care este situația în România? Am auzit aici că războiul a fost nebunesc. Dar și războiul își avea și el logica lui. Ca nici o țară din Europa, de când există România Mare, duce o politică de vrăjmășie împotriva Uniunii Sovietice, o politică din cele mai reacționare. De ce? Din motive binecuvântate. Pentru că România, cu pretențiile enorme pe care le are, pretenții mirositoare a imperialism, este totuși o țară înapoiată din punct de vedere capitalist și de aici o serie întreagă de contraziceri puternice. Avem clase stăpânitoare din cele mai reacționare, pentru că avem mase care au nevoie de regimul cel mai democratic. Masele țărănești numeroase, sărace ca nicăieri în Europa și un proletariat din cele mai exploatare și de aici, ca o contramăsură, burghezia și moșierimea și regimul cel mai reacționar. Nici războiul, cu toată antipatia împotriva Germaniei, cu toată grija pe care o aveau

anumite cercuri din România de acest aliat extrem de lacom, pentru bogățiile lor, cu toate acestea, războiul împotriva Uniunii Sovietice își avea logica lui, în teamă permanentă a claselor stăpânitoare din România de vecinătatea cu U[niunea] S[ovietică]. După ce avea butoiul plin cu pulbere în țară, muncitori și țărani permanent nemulțumiți, și pofta de câștiguri noi, de pământuri noi, de bogății noi, care ... Mă rog, România a contat să meargă cu alți aliați în război, dar, neavând încotro, a mers și cu dracul, cu Germania. Așa stând lucrurile, socotind cu faptul că la începutul războiului, avantajile erau pe tavă: Transnistria, Odesa, jaf, îmbogățire, afaceri cu nemții, care la început n-au prea făcut afaceri, dar după Stalingrad au început să dea cât mai mult os de ros, ca să-și păstreze aliații, aliați care aveau petrol, grâne și carne de tun. S-ar părea curios ca într-o țară în care clasele avute, clasele stăpânitoare nu au, în cazul cel mai bun, nimic contra războiului acesta, nu au nimic, deși ... anumite îngrijorări există: dar dacă iese altfel, dar dacă învinge Uniunea Sovietică ... Apoi, întâlnirea între masele românești și poporul sovietic se face ... N-ar fi mai bine să stabilim un cordon de neutralitate, un cordon de pace? Gânduri de acestea au existat, dar o opoziție serioasă împotriva războiului nu s-a văzut din partea vârfurilor burgheze românești, ca și din partea vârfurilor Partidului Social-Democrat, și în cazul acesta se poate pune întrebarea: ce noimă mai are frontul unic făcut și cu partidele burgheze. Are noimă. Și 23 August a dovedit că are sens. E drept, noi n-am avut în țară o opoziție puternică a conducătorilor partidelor burgheze și a conducătorilor Partidului Social-Democrat. Nu s-au opus aceste partide. Nu pentru că au crezut că România, împreună cu Germania, va ieși învingătoare, nu, căci au văzut repede la Stalingrad că nu mai iese afacerea. Deci, un prim moment pozitiv, adică un moment de șovăială, o breșă în unitatea clasei stăpânitoare, din care noi putem face moment pozitiv de luptă împotriva lui Antonescu, împotriva Germaniei. Că această breșă există, nu încape îndoială. Că nici Brătianu, nici Maniu nu mai erau liniștiți după Stalingrad, nu încape îndoială. Dovadă și hârtiile lor, care de altfel nu sunt cereri hotărâte, ci doar acte pentru viitor, ca să arate ce au făcut. De cerut, și în special în timp de război, se cere altfel, cu demonstrații, cu greve, cu lupte de partizani. Nu în felul acesta au cerut Maniu și Brătianu să înceteze războiul. Dar ar fi vrut să-și pregătească o cale pentru o situație mai bună pentru mâine. Dar calea aceasta nu au găsit-o, pentru că nu au căutat-o, pentru că au mers pe alta, pe căi lăturalnice. Calea pe care sperau să iasă din război era o cale demnă de conducătorii burgheziei românești: era o credință a lor că se va produce o spărtură în Coaliția antihitleristă și că, prin această spărtură, ei se vor strecura, și cu sacul plin. Căci în această spărtură ei vor trece de partea Angliei și vor mai obține ceva avantagii. De vreme ce o șovăială exista în rândul burgheziei, șovăială care fără îndoială că era mai adâncă și avea forme mai conturate în cercurile burgheziei mijlocii și a burgheziei, în sfârșit, ceva mai sus de mijlocii, în rândurile PNT și PL, de vreme ce aceasta exista, datoria partidului nostru era de a lămuri masele acestor partide, în primul rând masele influențate de aceste partide, țărănimea și mica burghezie orășenească, să le arătăm că pescuiesc în apă tulbure conducătorii lor și, întrucât acești

conducători aveau influență asupra maselor, să obținem mergerea împreună. Deci, era just ca eforturile partidului nostru să meargă la unirea cu forțele realmente democratice, cu muncitorii, țărani, intelectualii și să ne străduim să atragem și o parte din burghezia ceva mai clarvăzătoare, ce nu era atât de strâns legată de Germania, așa cum era legată clica lui Antonescu de Germania, chiar atunci când Germania se prăbușea. N-am reușit în timpul războiului să ancorăm în front unic burghezia; principala vină o are această burghezie care, în fața națiunii, la momentul dat, va avea să dea socoteală, pentru că a dus la distrugerea țării. Deci, prima vină o are burghezia. Dar nu putem să nu ne gândim că, dacă partidul nostru ar fi fost unit, monolit, clar în linia lui, ar fi fost în stare să conducă și să atragă masele la luptă hotărâtă, dacă nu chiar ca Iugoslavia, dar nu departe de Iugoslavia, Franța, Polonia. Dacă noi am fi fost în stare să ridicăm masele la luptă reală împotriva războiului, atunci și frontul unic ar fi fost ușurat. Am să mai revin asupra acestei chestiuni.

Nu mă voi opri asupra situației din timpul războiului. În sfârșit, sunt lucruri cunoscute, altele necunoscute. Dar este o chestiune peste care nu putem trece. Când trec vârfurile burgheziei române, vârfurile așa-ziselor partide democratice la o formare de front împotriva lui Antonescu? Trec când ștreangul le este de gât, când Armata Roșie este gata să pornească spre București. Sar în barcă, înainte de a părăsi barca malul. Și aici suntem datori să ne punem o întrebare: fără noi, fără Partidul Comunist, ar fi sărit ei în barcă, sau invers: fără ei, nu întârziam noi încă ieșirea din război? Adică, nu continua încă câtăva vreme războiul? Cred că la prima întrebare putem răspunde: fără noi, n-ar fi sărit în barcă și nu ne-ar fi părut rău poate, dacă nu se ridicau la mal, dar nici noi fără ei nu făceam ceea ce s-a făcut. Deci, nu numai pentru că în preajma lui 23 August partidul se întărise față de ceea ce a fost în tot cursul războiului, nu numai pentru că nu eram destul de puternici, dar pentru că nu ajunge să avem o muncitorime nemulțumită, o muncitorime gata să fie combativă, cum au dovedit-o luptele din februarie 1933, o țărănime din cele mai nenorocite și gata de luptă, fie că le ajunge cuțitul la os, fie atunci când este condusă. Când le ajunge cuțitul la os avem 1907; când este condusă: o serie întreagă de acțiuni pe care le-au dus sub conducerea partidului nostru. Nu ajunge factorul obiectiv, trebuie și factorul subiectiv, care să conducă aceste mase. Ave[am] motive obiective înainte de 23 August, ca țărani care nu mai voiau să lupte cu Armata Roșie învingătoare. Sunt și cazuri anecdotice, în care delegația unui regiment întreg s-a prezentat la ruși și a spus că vor să se predea. Dar, cum lor li se spusese că nu este frumos să se predea fără luptă, au cerut să fie înconjurați, pentru că, în cazul acesta, n-ar mai fi putut să se opună. Li s-a satisfăcut deci dorința, au fost înconjurați și atunci au deus armele.

Deci, și asta era în armata română în mare măsură: soldații și o mare parte din ofițeri nu mai voiau să lupte, deși dispăruse o mare parte din frica pe care Antonescu o băgase în populație, că rușii taie și spânzură. Cu toate astea, nu ajungea să spunem numai noi, comuniștii, să isprăvim, să terminăm războiul, să declarăm noi că nu mai vrem război, nu ajungea influența lui Maniu, de pildă, și

mai puțin a lui Brătianu, era foarte mare asupra unor pături foarte largi, pe care noi nu am reușit să le dinamizăm. Masa de ofițeri, de pildă, care are rol hotărâtor în timp de război, noi n-am reușit s-o influențăm și o serie de elemente burgheze sau mici-burgheze, intelectuale, care au nevoie să vadă o putere serioasă ca să le piară frica și șovăiala, ei bine, noi n-am reușit să facem să [se] simtă puterea aceasta în muncitorime. De aceea, în preajma lui 23 August era nevoie de o unire, de vreme ce nu am fost în stare să unim forțele reale ale națiunii, n-am reușit măcar ca în Italia, unde înainte de terminarea războiului de către Badoglio, 600.000 oameni au făcut grevă; greve ca în Danemarca, greve peste greve, demonstrații de stradă ca în Olanda, adică cu forțe reale să influențăm, pentru ca în jurul forței noastre să se strângă mereu alte forțe. Am avut deci nevoie de acele forțe din țară care aveau influență, pe drept sau pe nedrept, mai mult pe nedrept, asupra maselor largi, asupra maselor țărănești, cum e cazul lui Maniu, și asupra ofițerilor, cum e cazul Regelui Mihai I. Deci, noi am fost nevoiți să facem această strângere de forțe, care nu corespund nici forțelor reale naționale și nici nu corespunde blocul format, nici intereselor, nici necesităților populare. Ei bine, că așa este au dovedit-o ultima lună, de la 23 August până azi, evenimentele scurse de atunci. Dar pentru că condițiunile obiective sunt dintre cele mai prielnice în țară, și nu numai de aceea, dar și pentru că factorul subiectiv, Partidul Comunist, cu toată slăbiciunea lui, are o tărie în fața tuturor celorlalte partide și grupuri, are tăria unei vederi juste a situației, și nu de azi, de ieri, ci de ani de zile, prin politica lui Carol, prin politica legionară, a văzut venind nenorocirea, a dat soluțiile și în timpul războiului a văzut încotro mergem și a dat soluția, cum să mergem ca să ajungem la ce am ajuns azi. Pentru că partidul nostru este singurul care apără interesele întregului popor, apărând interesele muncitorimii. Și factorul subiectiv, Partidul Comunist, este o forță, care într-o anumită atmosferă, în anumite împrejurări poate să crească într-o măsură pe care cei înguști la cap nici nu o pot bănuși și pe care noi, largi la cap, putem câteodată s-o apreciem totuși.

Vedeți, în situația de azi, cu un Partid Comunist slab, cu sarcini imense care stau în fața noastră, pentru mulțimea de probleme pe care vrem să le rezolvăm, pentru mulțimile mari pe care avem să le îmbrățișăm și cu toată slăbiciunea pe care o avem, cu toate cadrele puține, cu toată slaba pregătire a unei părți din cadrele noastre, cu toate acestea, condițiunile de muncă și de creștere pentru noi nu sunt nici mai mici decât pentru partidele puternice, decât pentru partidele mai tari și mai numeroase decât noi. E așa și nu e completamente așa. Fără îndoială, tovarăși, că necorespunderea noastră, la un moment dat, la mulțimea sarcinilor pe care le avem, indiferent de motivele care sunt, faptul că noi numai grație ieșirii din închisori și lagăre a unui mare număr de tovarăși am putut să ne lărgim acuma rândurile și am putut să ne aruncăm asupra unor serii întregi de sarcini, care stau în fața noastră, faptul că în cadrul partidului nostru au fost o serie de frământări, ceea ce dovedește gradul de necorespundere a partidului, toate acestea nu rămân fără o anumită plată. Dar depinde de noi ca această plată s-o plătim cât mai puțin. Nouă, comuniștilor români, mai slabi decât comuniștii din alte părți, mai slabi pentru că suntem mai

puțini, mai slabi pentru că nu ne-am dovedit destul de capabili în clipele cele mai grele ale noastre, ei, acestor comuniști li se cere mai mult decât comuniștilor cu mai multă experiență, cu partide mai mari și cu sarcini împlinite așa cum trebuie. Chiar faptul că avem în rândurile noastre tovarăși din închisori și lagăre, pe lângă toții care au fost în libertate, avem toți care ani de zile au stat în închisori, au stat în închisori nu întâmplător, ci pentru că au dovedit clasei muncitoare că știu să apere interesele clasei muncitoare și, în același timp, ale poporului, acest fapt, fără îndoială că este o bogăție pentru partidul nostru, dar și această bogăție este redusă, suntem puțini. Suntem puțini, dar faptul că acești puțini câți sunt, în cea mai mare parte sunt cei care au știut să ducă luptele și să învingă dușmanul în luptele duse, în greve, în conducerea clasei muncitoare și să-l învingă și în închisori și în lagăre și să iasă iar cu hotărâre și dorință nouă de muncă, ei aceasta ... se spune că cine are mult, aceluia i se cere mult; în privința aceasta, noi suntem bogați și, în privința aceasta, să dăm fiecare fără socoteală.

Comuniștii au ambiția lor sănătoasă. Pe noi ne doare, nu că tovarășii din Iugoslavia luptă așa de frumos, dar că noi suntem în coada lor. Și acum ne uităm cu dragoste și bucurie la bulgari, ce lucruri frumoase fac, și cu ciudă că noi suntem iar în coada lor. Ei bine, trebuie să muncim astfel ca să putem spune tovarășilor iugoslavi: Bravo vouă, dar nici noi nu ne-am lăsat mai prejos!

Condițiunile sunt cele mai prielnice, pentru că avem aceiași aliați care, în tot timpul războiului, au refuzat să meargă cu noi și au mers cu Antonescu, pentru că au crezut că Antonescu le va scoate carul din noroi. Când n-a mai mers, când a început să scârțâie carul lui Antonescu și al lui Hitler, au început să spere într-o spargere a Coaliției și asta ar fi dus la o catastrofă pentru ani și ani de zile, pentru lumea întreagă, și când au văzut că nici aceasta nu este posibil, au trecut de partea noastră, dar cu un picior pregătit să sară în lături și cu palma pregătită să ne dea la cap.

Azi, ce ne mai trebuie acești domni? Azi, putem vorbi larg cu masele lor, putem să le spunem ce vrem, deci ce ne mai trebuie? Vedeți, aici, azi noi vorbim mai altfel decât am vorbit acum o lună. Azi pașnic, dar cu măciuca în mână, vorbim prin Platforma noastră. Prin Platforma noastră, noi nu le mai vorbim lui Brătianu și Maniu: Păi, să dăm pământ țăranilor, păi să facem armistițiul cu Uniunea Sovietică, păi să facem cutare... Azi vorbim direct cu țăranimea și muncitorimea... Cu Uniunea Sovietică este bine să avem prietenie, să avem relații economice, culturale, cum spun flăcăii din Divizia "Tudor Vladimirescu": "ca să ne poată înarma, cum au făcut acum, ca nici un dușman să nu se [sic!] mai poată călca pământul." Le explicăm la oameni și fără îndoială că o vor vrea, le vorbim lor, le vorbim patrioților din Uniunea Patriotică, din syndicate, profesorilor universitari, studenților, funcționarilor: Uite care sunt avantajii și, pentru aceste avantajii, hai împreună! Le spunem țăranilor din Frontul Plugarilor, le spunem aceluia din PNT: Uite ce vă propunem noi, pentru că știm că asta vreți voi, pentru că astea sunt interesele voastre și noi vrem pentru voi! În primul rând, ne adresăm

sindicatelor, Uniunii Patriotice, muncitorilor, țăranilor care nu sunt organizați, în primul rând ne adresăm lor și-i chemăm să meargă împreună.

Tovarăși, dacă însă și Maniu, și Brătianu zic: hai că venim și noi!, noi le spunem: Bine ați venit! De ce, întâi, ne-ar putea spune Maniu și Brătianu că vin? În măsura în care într-adevăr ar simți că suntem o forță, care, atunci când ar veni, i-ar mătura pe ei. S-ar putea să vie ei, iar noi i-am primi, pentru că, oricum, ei mai au totuși influență. Nu e sigur că vin, pentru că noi le spunem: în Blocul vostru, noi am fost atunci a cincea roată la căruță și ați făcut ce ați vrut, cu toate că nu corespundea intereselor poporului, acum suntem noi tari și, dacă vreți să veniți, o să fiți voi a șasea roată la căruță. Dar, dacă vreți, veniți! Ei pot veni și pentru ca să nu piardă puținul ce le-a mai rămas. S-ar putea întâmpla ca ei să conteze pe forțele interne sau poate nu numai pe forțele interne și să spere să-și recâștige poziția pe care au pierdut-o. Dar, fie că merg cu noi, fie că rămân afară... Dacă merg cu noi, noi mergem cu ei, ca să menținem unitatea, și mergem cu ei la guvernarea țării, nespunând, ferească Dumnezeu!, că Platforma asta este Platforma noastră ultimă, programul nostru ultim, dar acum este problema să refacem țara, să recâștigăm prietenia unui stat⁴⁶³, pe care am făcut totul ca s-o pierdem. Deci, noi mergem la guvernare cu ei, urmărim realizarea intereselor păturilor pe care le reprezentăm, dar nu împiedicăm nici realizarea intereselor păturilor pe care le reprezintă. Dar, fiind un partid de guvernare, ne păstrăm dreptul de a fi și un partid de opoziție, adică care își păstrează dreptul de a face opoziție în interesul general.

Sigur că, dacă vor merge cu noi, lupta va fi mai ușoară. Dar nici nu putem uita nici un moment că merg cu noi aceste forțe reacționare pentru a ne săpa pe dinăuntru, pentru a ne băga căluș. Dacă nu merg cu noi, bineînțeles că lupta va fi mai grea, dar mai pe față și o vom avea de dus.

Oricum ar fi, tovarăși, vai de noi dacă rămânem cu capul și treaba în urmă, în sensul că acea timiditate a unui partid mic și ilegal o păstrăm! Vai de noi dacă uităm că suntem astăzi un partid care, deschis, hotărât, răspunde în fața Moscovei! Vai de noi dacă uităm că nu suntem numai un partid de opoziție, ci un partid de guvernare a țării și de aici decurg sarcini mari, sarcini grele. Vorba ceea: aici îți este sarcina, poți, nu poți, sari peste vale!

Deci, lucrul de care trebuie să ne pătrundem adânc este că noi, vechii ilegali[ști] de ieri, care nu știam cum să ne ascundem mai bine, ca să nu se vadă, noi, vechii pușcăriași, fiecare dintre noi trebuie să știm azi că așa trebuie să facem politică, așa trebuie să cuprindem tot ce este în jurul nostru, așa trebuie să ridicăm muncitorimea și, împreună cu muncitorimea, tot ce poate merge cu dânsa, cum n-a făcut-o încă nici un partid în țara noastră românească și cum n-a făcut-o încă nici unul din comuniștii noștri.

Și că suntem puțini, nu ne scuză în nici un caz, ni se cere o mărire a eforturilor noastre, pentru ca unul să lucreze pentru zece și unul să creeze pentru zece, să strângă în jurul lui cât mai mulți oameni. Și, pentru că noi avem acum

⁴⁶³ Referire la URSS.

nevoie de oameni, să-i punem rapid la muncă, pentru ca în munca grea să se mire ei singuri cum a[u] devenit și pentru ca noi să putem, pe baza acestei constatări a muncii lor, să atragem oameni, să facem ca în jurul nostru să crească oameni noi, care să poată înfăptui lucruri noi, așa ca toți Maniu și Brătianu și toți reacționarii să nu ne poată sta în cale și să putem, tovarăși, să-i ajungem din urmă. Să facem într-adevăr din România o țară puternică și, așa cum o vrem, o țară fericită. Condițiuni obiective avem, trebuie să vrem numai să facem și nici unul dintre noi nu se va găsi care o clipă să aibă șovăială, o clipă să cadă în pesimism și să gândească că nu se poate îndeplini sarcina pe care o avem. Cu toții suntem convinși, pentru că așa ne-am crescut noi în viața grea, în viața de luptă și așa exemple nemaivăzute, nemaiauzite ne-a dat Armata Roșie și Partidul Bolșevic și tovarășul Stalin, atâta admirație avem pentru ce au făcut tovarășii noștri din Uniunea Sovietică, încât, toate la un loc luate, suntem convinși că vom îndeplini ce avem de îndeplinit, aceasta antrenând și pe alții și depunând toate eforturile pentru a îndeplini ce avem în fața noastră.

Tov. Ofelia: Sunt încă sub impresia adâncă a celor vorbite de tovarășa Ana, a felului îndrăzneț, hotărât și mobilizator cu care tov. Ana a spus problemele în fața noastră. Ca să înțelegem cele două rezoluții, să înțelegem mai adânc aceste două rezoluții a[le] cotiturii la care stă azi partidul nostru, a sarcinilor grele pe care trebuie să le luăm în ședința noastră de azi, ca să putem duce cuvântul Comitetului nostru Central acolo unde mergem, în masa largă a poporului român.

Partidul nostru este acel partid care singur, în mod hotărât, consecvent și curajos, de la începutul acestui război a avut o linie clară și, dacă această linie n-a putut să fie îndeplinită, cum a arătat tov. Ana, apoi evenimentele din aprilie⁴⁶⁴ au fost evenimentele care l-au pus pentru prima oară la rangul lui de conducător al maselor, al luptei poporului român.

După 4 aprilie au urmat, ca o consecință firească, evenimentele de la 23 August, iar azi, după o lună de zile, și întâmplător avem azi exact o lună, azi putem analiza dacă s-a verificat în practică, pentru că numai așa se poate verifica linia justă a partidului. Azi se poate verifica în practică dacă just am mers și la ce ne-a dus munca noastră, care sunt sarcinile care se pun după o lună de activitate în legalitate. Eu cred că problema principală care se pune azi este problema raportului de forțe, este problema în ce măsură am reușit noi să ne ancorăm în masă și, analizând, în ce măsură s-a legat partidul nostru de masă; în aceeași măsură se pun și sarcinile noastre. Tovarășul Stalin a spus că numai acel partid este puternic care este legat cu masa.

Cred că de aceea, noi, după o lună de zile, trebuie să analizăm în ce măsură am reușit să ne legăm cu masa și, pe această bază, care sunt perspectivele viitoare ale partidului nostru.

⁴⁶⁴ Referire la ofensiva trupelor sovietice pe teritoriul României, începând din 4 aprilie 1944.

Din analizarea rezultatelor din munca organizațiilor noastre și din munca fiecăruia dintre noi, cred că putem spune că în această lună într-adevăr partidul nostru a reușit să se lege de masă. Bineînțeles că nu în măsura sarcinilor enorm de mari, care stau în fața noastră, dar am mers pe un drum sănătos, am mers pe un drum de a sta în fruntea maselor.

De aceea, noi nu venim să propunem domnilor Maniu și Brătianu, ci venim în fața maselor și, de aceea, toți domnii aceia trebuie să asculte voința maselor și, dacă vor merge cu noi, bine, dacă nu, cu atât mai rău pentru ei, pentru că noi vom merge înainte.

Aceasta pune în fața noastră sarcini foarte mari și foarte grele și eu aș vrea să analizez munca organizației din care fac parte, să analizez în spirit autocritic, pentru a vă arăta că noi nu ne-am îndeplinit încă toate sarcinile noastre, așa cum le pune Comitetul Central în fața noastră.

Rezoluția însăși arată într-un spirit sănătos autocritic, arată că partidul a avut slăbiciuni, s-a mărginit să critice înăuntru, fără a lua o atitudine fermă, combativă, în mod public. Trebuie permanent să vedem unde au fost greșelile și slăbiciunile noastre, chiar dacă ne bucurăm de succese. Judecând din acest punct de vedere munca Apărării Patriotice, constat că această organizație și organul de conducere al AP nu și-a îndeplinit încă sarcinile.

Tovarășa Ana a pus o întrebare tovarășului Preoteasa: Unde vezi sarcinile pentru acum înainte? Cred că tocmai asta trebuie să fie ședința noastră, sigur și cu analiza necesară, dar, pe baza analizei noastre, să vedem fiecare ce avem de făcut.

Și vreau să spun că nu sunt de acord cu tov. Sencovici, când el enumeră toate amănunțele, căci cred că în Platformă sunt cuprinse toate punctele. Dar ce trebuie? Analizând Platforma, să vedem ce trebuie să facă fiecare organizație pe baza acestei Platforme, pentru ca să știm în acest partid să devenim executorii, mobilizatorii luptei maselor celor mai largi.

Munca Apărării Patriotice, de la 23 August a trebuit să facă o cotitură în muncă. Vreau să spun că noi n-am reușit să facem acea cotitură de a deveni o Cruce Roșie a armatei, de a deveni organizația sinistraților etc. N-am reușit, întâi pentru că linia noastră politică nu ne-a fost destul de clară până la ultima noastră ședință, la care a participat și tovarășul Gheorghiu-Dej și, în al doilea rând, pentru că n-am știut să folosim toate cadrele noastre, să organizăm aceste cadre în așa fel ca fiecare să dea maximum de aport și folos. Deci, n-am reușit să dăm un aport la munca și lupta noastră comună și n-am reușit să avem priză în masă.

Cred că în momentul de cotitură trebuie să fixăm îndatoririle și obligațiile noastre, sarcinile pe care ni le pune partidul, să vedem, după linia nouă, ce sarcini ne revin nouă. Pentru noi este: lupta sinistraților. Lupta împotriva rămășițelor hitleriste cuprinde deci aceste sarcini, pentru care Apărarea Patriotică trebuie să lupte și să organizeze masele în jurul lor.

Am mai vrut să discut unele chestiuni care au fost ridicate aici și care nu cred că au fost just puse. Eu cred că, la fiecare etapă dată, partidul nostru dă lozinci

corespunzătoare acestei etape, deci noi, după o lună de zile, punem lozinci, sarcini superioare.

Nu cred că se poate pune problema blocurilor ocupate de o mână de oameni. Noi căutăm astăzi să creăm un front împotriva fascismului hitlerist, să atragem toată democrația română și cred că problema luării caselor n-ar fi o problemă care merge. Nici problema separării bisericii de stat nu se poate pune astăzi, nu din concesi față de popi. Noi nu punem problema aceasta față de popor și nu o realizăm decât atunci când poporul o vrea și nu este acum momentul să o introducem în Platforma noastră.

Vreau să spun, la sfârșit, că sunt absolut de acord cu Platforma, socot că cuprinde toate punctele principale, pe care partidul nostru trebuie să le pună azi, dar la problema războiului să punem și problema teroarei fasciste, care a fost și mai este la noi în țară.

Aș vrea să spun că, într-adevăr, ședința noastră de azi arată în mod clar documentele și sarcinile, arată în mod clar ce sarcini importante, cele mai importante dintre toate partidele, are partidul nostru. Sarcinile noi nu sunt ca cele din ilegalitate, să ne mărginim la o împrăștiere de manifeste sau la o ședință, azi noi trebuie să hotărâm soarta clasei muncitoare, soarta poporului. Aceasta face ca fiecare dintre noi să simtă pe umerii lui aceste angajamente și ceas cu ceas, zi cu zi să fim pătrunși de importanța acestei sarcini și să ne facem datoria.

Vreau să salut împreună cu tovarășii mei, deși n-am vorbit cu ei, dar cred că pot vorbi în numele lor, salutăm Comitetul nostru Central, linia CC, aceea pe care o primim în munca noastră și ședința noastră de azi, ce reprezintă un ajutor enorm pentru munca noastră și pentru care, cu mult respect, cu profund respect, trebuie să salutăm și salutăm Comitetul nostru Central.

Tov. Emil Popa: Tovarăși, sunt pătruns de momentul acesta, când, pentru prima dată, ne vedem într-un cerc larg, strânși să discutăm probleme care interesează în mod direct partidul, clasa muncitoare și poporul român.

Salut Comitetul Central și pe toți tovarășii din conferință! Salut CC, care acum ne aduce în fața noastră aceste documente de partid, pentru a le discuta și a ni le însuși în așa fel ca să putem culege laudele partidului în lupta pe care o ducem.

Esto într-adevăr un document epocal în viața partidului. Am avut și înainte o linie a partidului, o Platformă, dar aceasta de acum este ceva mai superior [sic!] și este pusă în cu totul alte condițiuni. S-a mai discutat și nu trebuie să mai repet și eu acest lucru. Dar acest document are o importanță covârșitoare pentru noi și sigur că va deschide perspective largi pentru dezvoltarea unui partid al mișcării revoluționare și al clasei muncitoare.

Avem o lună de zile de la 23 August. În această lună de zile, s-a reușit ca partidul nostru, din adâncă ilegalitate și condițiuni grele de muncă, să devină un partid legal. A reușit ca, în acest scurt timp, să ia contact cu masele largi, cu organizațiile muncitorești din sectorul industrial, să ia în alte părți contactul cu țărănimea. A reușit să ia contact cu linia partidului, să fie însușită de o bună parte

din toviu noi, să și-o însușească și să meargă pe ea. Și, în cele din urmă, am căpătat o experiență, am învățat să mergem pe picioarele noastre în a pune problemele noastre și în a îndeplini ceea ce ne cere partidul.

Lozincile noastre împotriva fascismului au prins rădăcini. Deci, avem, din toate punctele de vedere, un început, care ne dă credința că, deși în Bloc cu ceilalți, azi și în orice împrejurări vom putea îndeplini aceste sarcini mari care stau în fața noastră și care vor hotărî dezvoltarea viitoare a partidului nostru.

Sunt complet de acord cu acest document și găsesc foarte bună și potrivită și Platforma. Găsesc că cel mai important obiectiv pe care și-l pune azi România este zdrobirea hitlerismului, a fascismului și mobilizarea tuturor forțelor muncitorești și naționale. Dar să nu fie subestimate forțele reacționare: trebuie să mobilizăm masele largi pentru zdrobirea hitlerismului. La ce ne folosește aceasta? Nu numai la zdrobirea hitlerismului, dar și la antrenarea maselor în luptă, la întărirea mișcării noastre, pentru ca nici o forță să nu ne stea în cale în dezvoltarea viitoare a programului nostru.

Am simțit în ultimul timp, în această lună, că în Blocul cu celelalte partide eram oarecum stânjeniți, pentru că nu știam precis ce atitudine să luăm în ce privește încercările reacțiunii de a ne sabota. Sabotarea Armatei Roșii și, prin aparatul de stat, și organizațiile muncitorești. Ori, când veniți cu acest document și ne spuneți că noi vom lua o atitudine fățișă împotriva tuturor celor care sunt împotriva luptei poporului român, este în orice caz o îndrăzneală pentru perspectivele largi ce ni se deschid în munca noastră. Suntem un partid revoluționar, avem un program imediat pentru stârpirea reacțiunii de la noi, avem curajul să ducem lupta împotriva ei și de aceea sunt convins că, cu sau fără partidele din Bloc, noi vom reuși. Avem Platforma, care vorbește tuturor muncitorilor de la orașe și țărănimii de la sate. Muncitorimea noastră a și început o dezvoltare frumoasă. Și tocmai de aceea spun că avem perspective largi de luptă.

În ce privește zdrobirea legionarilor și a fasciștilor și revenirea la liberalismul economic, ar fi bine să fie precizat, pentru că toți industriașii se ascund în dosul acestor legi. Să se precizeze în ce fel se va dezvolta aceasta, pentru că noi dacă primim să vorbim cu ei în grup sau de la patron la patron.⁴⁶⁵ În ce privește sabotagiile vădite, care scad producția pentru sabotarea efortului de război, se pune problema naționalizării lor sau problema controlului muncitoresc în acea întreprindere, pentru ca să le treacă pofta celor care sabotează direct sforțările de război.

În ce privește cele 300.000.000 lei datorăți Uniunii Sovietice, s-a vorbit aici ca această sumă să fie suportată de cei responsabili de război, de îmbogățirii de război, de fasciști, legionari, cu averile lor, ca aceasta să nu cadă pe spinarea poporului român și a celor nevinovați.

În ce privește biserica, găsesc, ca și tov. Ofelia, că nu este momentul să se pună [problema], cum nu este momentul să se pună nici problema monarhiei. Dar

⁴⁶⁵ Formulare neclară în textul original.

reforma agrară să se facă și să se exproprieze și moșiile bisericesti și ale Coroanei. Aceasta trebuie specificat.

Tov. Vințe: Nu o dată ni s-a adus critica că ne-am cam obișnuit să rămânem la urmă, că suntem în urma evenimentelor și, după ce evenimentele s-au precipitat, am venit cu rezoluții și hotărâri. Tovarăși, consider că această ședință, pe lângă importanța pe care a subliniat-o fiecare în parte, are această semnificație deosebită în istoria mișcării muncitorești din România, că a venit cu un document la momentul oportun și a venit cu directive pentru întreaga clasă muncitoare și pentru poporul român. Acesta este un moment înălțător pentru fiecare care a trăit în mișcarea din România.

Proiectul de Platformă, ca și analiza politică dovedesc forța partidului nostru, dovedește că acest partid a știut să învingă atâtea și atâtea greutăți, a știut să treacă peste obstacole interne și externe și iată, după o lună de zile, stă în fruntea evenimentelor politice și sociale din țara noastră.

Platforma și analiza politică exprimă, tovarăși, înainte de toate, interesele maselor muncitoare și năzuințele poporului român. În ultimele zile, pretutindeni mă întâlnesc cu cetățeni din diferite categorii sociale, care ridică absolut toate problemele care sunt cuprinse în această platformă. Iată deci, că putem exprima prin partidul nostru, prin Comitetul nostru Central aceste dorințe ale poporului și națiunii. Desigur că vom avea timpul și posibilitatea să adâncim aceste probleme și să tragem învățăminte definitive. Acum însă, tovi, sarcina noastră principală este munca, munca și din nou munca. Cum vom reuși să introducem, să aducem în fața maselor Platforma, cum vom reuși să îndeplinim deziderate[le] maselor, așa vom fi judecați mâine, așa vom fi judecați în fața partidului și în fața poporului.

Tovarăși, nu vreau să mă mai opresc asupra anumitor probleme mai mărunte. O singură chestiune vreau să ridic în fața voastră, adică problema Ardealului. În Platformă lipsește această chestie. Trecem tocmai prin acea perioadă, când armatele eliberatoare înaintează în Ardeal. Se ridică noi și noi probleme în legătură cu aceasta. Îl avem pe Maniu, care organizează corpuri de voluntari cu tot felul de legionari și elemente huliganice. Ori, nu este admisibil ca eliberarea Ardealului să devie [sic!] mijloc de manevră în mâinile lor. Vedem că Radio București urlă și pregătește masacre în Ardealul dezrobite. Am ascultat aseară o conferință care era plină cu ură și instigări la masacre, similare cu masacrele fasciste. Tovarăși, trebuie pusă această problemă, atunci când problema Ardealului a fost până acum una din problemele cele mai arzătoare. Trebuie să arătăm cum înțelegem noi eliberarea Ardealului, așa cum alte manifeste ale partidului pun această chestiune, și cum înțelegem să evităm masacrele. Și pe baza acestei puneri juste a problemei, să împiedicăm angajarea bestiiilor fasciste, mobilizarea lor în lupta pentru Ardeal. Totodată, luăm din mâna lui Maniu mijloacele de manevră politică, cu care mâine va apărea în fața noastră. Să arătăm adevăratul rol în privința Ardealului.

În chestia armistițiului, se simte necesitatea ca, în îndeplinirea condițiilor, să fie precizat în Platformă, în sensul că, înainte de toate, trebuie să plătească acei care au dus țara acolo și au profitat din această situație.

În ce privește datoriile țărănești: țărani au făcut o serie de datorii, în afară de cele din legea veche de împrumut și din conversiunea datoriilor. Cred că, sub o formă mai elastică, trebuie pusă și această problemă, o reglementare în general a tuturor datoriilor țărănești, pentru că toată averea țărănească este astăzi ipotecată.

În ce privește problema pădurilor, nu este necesar să fie pusă, cred. Pentru că defrișăm pădurile, pentru că așa cer interesele războiului. Tot așa și cu celelalte chestiuni, cu biserica și așa mai departe.

Datoria noastră cea mai de seamă este să lichidăm rămășițele acelea sectare, care azi există încă în noi, care se observă în organizațiile de masă, în organizațiile care sunt sub dependența partidului și care se observă și între tovarășii care lucrează în aceste organizații de masă. Trebuie să înțeleagă fiecare tovarăș că azi, noi, comuniștii nu reprezentăm numai interesele unei singure clase, ci în mod cinstit interesele întregii națiuni. Și într-adevăr, să ne alimentăm din seva care ne vine din mijlocul acestui popor și aceasta nu se poate face decât prin lichidarea vechilor forme și metode sectare de muncă.

Tov. Vaida: Tovarăși, documentele de azi pot spune că sunt de o importanță foarte mare, pentru că aceste documente ne lămuresc foarte mult, după cum am văzut, mai ales în ce privește propaganda fascistă, care în ultimul timp, de la 23 August încoace, se vede, este tot dusă contra armatei noastre și contra partidului nostru.

Acest document are importanța că o serie de oameni care nu au putut [să] fie clarificați până azi, se întrebau, de ce nu aduce partidul programul său. Aceste documente ne arată clar că partidul știe și partidul totdeauna este în fruntea luptei și știe când să pună problemele.

Ziua de azi este cu atât mai importantă, cu cât împlinim chiar azi o lună de la armistițiu.

Nu am prea mult de spus în privința lor. Sunt de acord cu aceste documente. Un lucru vreau să spun, că îmi iau sarcina ca în munca în care mă aflu, să lămurim masele și, așa cum a arătat tov. Ana aici, să mobilizăm toate masele, pentru că atunci vom putea să fim tari și să ducem la îndeplinire marile sarcini care stau în fața noastră. Sigur că nu există sarcini prea mari atunci când le cunoaștem și știm să le aducem la îndeplinire.

Tovarăși, eu îmi iau sarcina să caut să muncesc și mai mult și, într-adevăr, ședința de azi m-a clarificat și mai mult.

Tov. Magyaros⁴⁶⁶: Mă bucur foarte mult și nici nu există cuvânt, că din nou sunt încadrat în rândurile voastre și din nou pot pune umăr la umăr cu voi

⁴⁶⁶ Alexandru Moghioroș.

pentru realizarea acestor probleme. Deosebită bucurie am când văd că partidul nostru este iarăși unit și în fruntea noastră este un Comitet Central, condus de tovarășa Ana și tovarășul Gheorghiu-Dej, care sunt o garanție pentru noi că vom învinge greutățile din fața noastră. Alături de noi se află mulți tovarăși vechi, cu care am luptat în ilegalitate, și mulți tovarăși noi, care, prin puterea lor de muncă, sunt încredințați că vom ști să mergem înainte.

Tovarăși, au trecut 30 de zile, în care eu nu am fost aici și în decursul cărora partidul nostru a făcut foarte mult. Aceasta a fost posibil tocmai pentru că am restabilit unitatea în sânul partidului. Unitatea partidului totdeauna a fost cheazășie și va rămâne cheazășia, pentru ca sarcinile noastre să fie duse la îndeplinire.

Aceste 30 de zile au dus până la un punct, până trebuie pus[ă] pe tapet din nou pentru clasa muncitoare și partidul nostru această Platformă. Acesta este un program de luptă care trebuie realizat, care a fost propus încă la Congresul al V-lea al partidului nostru, dar azi se pune în practică în condiții speciale. Și azi pentru mine este clar că azi [sic!] trebuie să mergem înainte și noi putem să mergem înainte, pentru că masele muncitorești și țărănești din România sunt azi coapte pentru a merge înainte.

Dar a rămas în urmă organizația Frontului Național Democratic și aceasta trebuie cu orice preț realizat[ă]; și noi am văzut că reacțiunea nu doarme. Ei au înțeles din situația din alte țări că, dacă rămân în urmă, masele vor trece peste capul lor. Am văzut ce s-a întâmplat în Italia, unde prima formație de guvern nu a corespuns intereselor maselor, pentru ducerea războiului împotriva fasciștilor germani și am văzut că a fost înlăturat acest guvern, pentru a deschide calea pentru adevărata democratizare, pentru adevărata democrație, pentru adevărata domnie a poporului, pentru a crea condițiuni pentru eliberarea socială.

Situația noastră nu poate fi comparată, dar sunt afinitați, prin aceea că și aici este un destul de puternic curent reacționar, care sabotează în ceea ce privește condițiunile de armistițiu cu Uniunea Sovietică, în ce privește gospodări[re]a țării. Și în fața noastră nu poate rămâne nici o clipă șovăiala de a porni hotărâți la luptă.

Două lucruri trebuie să facem. Întâi, organizarea muncitorimii într-o formă concretă și ascuțită, în sensul de a ridica vigilența maselor, de a arăta drumul lor, de a arăta ce au de făcut. Să nu se întâmple ce s-a întâmplat în unele locuri [în care] au pornit să facă Soviete, sau ca în alte locuri, [unde] toți burghezii au devenit tovarăși și au fost primiți în partid. Acest lucru trebuie învățat.

Să nu lăsăm ca aparatul administrativ, care este o unealtă a regimului Antonescu, care se află astăzi sub influența elementelor reacționare și din sânul PNȚ și PL, ca să ne saboteze și să ne tempereze⁴⁶⁷. În toată viața de azi administrativă și a aparatului de stat este o tendință fățișă de a ne face incapabili de a deschide drumul spre adevăratele interese ale poporului român. Ei mai visează încă un regim democrat ca în 1928-1929, dar ei nu văd condițiile schimbate. De

⁴⁶⁷ Frază incompletă în textul original.

aceea, trebuie să facem totul pentru mobilizarea maselor, în special a maselor muncitorești și țărănești de pretutindeni. Pentru ca, atunci când va trebui, să putem lovi unde trebuie.

În ce privește Platforma, tovarășii mi-au luat-o înainte, așa că n-am să mai repet. Dar mă asociez cu tov. Popa, ca datoria către Uniunea Sovietică s-o plătească îmbogățirii de război, vinovații de război etc.

În ce privește confiscarea averilor fasciste, să fie plătită populației sărace, care este lipsită de mijloace.

Încă o dată, sunt bucuros și am convingerea fermă că, așa cum suntem, puțini, dar hotărâți, vom duce până la capăt sarcinile noastre. Avem un Comitet Central care va ști să ne ducă la capăt.

Tov. Radnef: Azi se împlinește o lună de la actul istoric de la 23 August.

Dacă analizăm Platforma, care a fost pusă în fața noastră, vedem că cei care sunt în fruntea guvernului, elemente reacționare, caută pe toate căile să saboteze, să nu introducă în viață armistițiul. În fața acestei situații, sigur că Comitetul Central și Partidul Comunist din România au trebuit să facă o cotitură, o cotitură istorică și să ia o atitudine și [să fie] pus deschis în fața acestor sabotori care sunt bazele pe care poporul român poate introduce democrația în România.

Eu nu vreau să intru în amănunte asupra acestei Platforme, cu care sunt complet de acord. Aduc salutul meu Comitetului Central, care a elaborat această Platformă, aduc salutul organizației de partid din Prahova și îmi iau obligația de a-mi însuși această Platformă, de a o prelucra cu organizația de partid din Prahova și de a o introduce în viață, cu toată efortul de care mă simt capabil.

Tov. Hova: Tovarăși, țin în primul rând să salut Comitetul Central, în frunte cu tovarășul Gheorghiu-Dej și Ana Pauker, împreună cu toți ceilalți tovarășii din CC care, în momentul de față, au venit cu această Platformă, tocmai la timp, când i s-a simțit nevoia. După o lună de zile de guvernare a acestui guvern, s-a simțit necesar de a se stabili o linie bine precizată în fața guvernului actual, care, până azi, nu a trasat aproape nimic din toate sarcinile care stau în fața noastră.

Guvernul până azi n-a introdus nimic în ce privește democratizarea țării și în ce privește ca să introducem, să realizăm sarcinile noastre față de Uniunea Sovietică, pentru armistițiu, care numai datorită ei am putut ajunge la 23 August. Trebuie subliniat că, cu toate eforturile făcute de Partidul Comunist în ultimele luni, cu încheierea BND, cu linia justă pe care a avut-o PC în tot decursul acestor luni și ani, și totuși, dacă Armata Roșie n-ar fi mers așa de victorios de la Stalingrad până la Siret și Carpați, dacă Armata Roșie n-ar fi arătat forța ei puternică, n-am fi avut 23 August. Asta trebuie subliniat și pentru asta trebuie să mulțumim înainte de toate Armatei Roșii și conducătorului ei, Stalin.

În ceea ce privește cotitura luată. Este adevărat că noi am avut o serie de cotituri în sânul partidului nostru, dar cotitura de azi este de o treaptă mai înaltă și prin care începem să ne apropiem de scopurile noastre finale. Cotitura este o

cotitură istorică pentru partidul nostru, pentru că noi, pentru prima oară după 23 August, am ieșit cu un partid legal care, cu toate slăbiciunile noastre de acum și dinainte, a arătat că Platforma noastră, că linia noastră este însușită de către mase și masele ascultă cuvântul nostru. Asta este o chestiune ca să punem umăr la umăr, ca să dăm tot ce avem mai bun în noi, ca să putem îndeplini aceste sarcini.

Sigur că cu guvernul actual noi n-o să le putem îndeplini și foarte just a pus Comitetul Central, ca să mergem noi la masă, să le arătăm maselor drumul și atunci într-adevăr o să avem masele alături de noi.

Această Platformă, care dă posibilitatea tuturor categoriilor sociale din România și în primul rând muncitorilor și țăranilor, pentru care venim cu reforme concrete, aceasta o să fie o bază foarte importantă pentru muncă în sânul țăranimii, unde într-adevăr vom căpăta aliatul acesta de frunte. Pentru că, până azi, noi totuși n-am avut lozincile și revendicări[le] concrete pentru țăranime, în jurul cărora să putem mobiliza țăranii.

Luna aceasta ne-a dovedit că masele largi s-au săturat de toate regimurile de până azi și în special de ultimul, cel al lui Antonescu, așa că cheazăia de a putea într-adevăr să devenim un conducător al maselor și masele să meargă după noi, este cum vom ști să transpunem în viață acest material.

Cred însă că dezbateră de azi nu ajunge pentru clarificarea tovarășilor, mai trebuie dezbătut materialul, pentru ca să fie tuturor absolut clar și să știm cum să-l introducem în muncă.

Vreau să mă opresc puțin asupra sectorului meu de muncă, Agitația și Propaganda, care are o importanță foarte mare pentru introducerea Platformei în viață. Noi în primul rând avem nevoie de cadre și de aceea în fața agitprop stă o muncă foarte mare, o muncă concretă de fiecare zi; pentru lărgirea cadrelor noastre, trebuie să dăm un ajutor efectiv, să facem cursuri diferite, să dăm Platforma, s-o explicăm, pentru ca toții să-și însușească linia noastră, ca să devină conducătorii masei. În ce privește presa noastră, vreau să mai observ numai asupra "Luptătorului"... Așa cum ne-a învățat Lenin, presa este un mijloc de propagandă colectiv, un organizator colectiv. Am realizat noi cu ziarul "Luptătorul" aceste sarcini? Nu le-am îndeplinit, cu toate că le-am pus în fața noastră, întâi, pentru că suntem un cadru foarte restrâns, al doilea, pentru că n-am depus toate eforturile pentru presă.

Îmi iau obligația că am să depun toate eforturile, pentru ca ziarul nostru să devină un organ care să ne ajute în mobilizarea și organizarea maselor și ca să începem munca, pe care am început-o de acum, ca să strângem în jurul ziarului nostru o serie de corespondenți muncitori, din care vom face în viitor și redactori etc. În momentul acesta, avem în București 35 muncitori, care colaborează cu ziarul "Luptătorul".

Pentru ridicarea cadrelor, vom începe cursuri scurte de agitatori.

Termin și spun că mă bucur foarte mult și iau cu toată seriozitatea sarcinile care sunt puse în fața noastră de Comitetul Central și voi căuta să-mi dau contribuția din toate puterile mele și chiar mai mult decât sunt forțele mele.

Tov. Tina: Nu fără emoție am pășit azi în sală, la această conferință, după ani de zile de muncă ilegală, când n-am avut posibilitatea să discutăm aceste chestiuni.

Vreau să salut și eu Comitetul Central, pe tovarășa Ana, care a venit de curând între noi și a cărei valoare, pe care o reprezintă față de partidul nostru, o cunoaștem cu toții.

În timp ce eram în lagăr, am aflat de evenimentele de la 4 aprilie și de atunci, prin știrile care ne-au parvenit, am putut urmări pașii rezezi pe care partidul i-a făcut pentru a aduce în viață Platforma noastră. Actul de la 23 August ne-a dovedit modul în care partidul nostru a știut să-și îndeplinească sarcinile sale.

Azi, Comitetul Central vine în fața noastră cu două documente foarte importante. Vreau să spun numai că din aceste două documente se desprinde în primul rând rezoluția politică, care cuprinde analiza justă a situației de față și un bilanț al muncii care s-a făcut de când partidul nostru este legal și care au dovedit cum, în timpuri de legalitate, partidul nostru, venit în contact direct cu masele, poate îndeplini mult mai repede sarcinile pe care le are.

Desigur că noi suntem puțini, dar, în condițiunile de muncă legală, cadrele noastre cresc cu mult mai repede și cred că în curând noi vom fi cu mult mai mulți și vom putea păși cu forțe unite la luptă pentru poporul român.

Cuvântarea ținută de tovarășa Ana a fost un aport prețios, care a clarificat situația din România și a arătat și sarcinile care stau în fața noastră, a fiecărui activist de bază. Vreau să spun că în munca la care am fost dată, în resortul din care fac parte și care are sarcini foarte mari, de a ridica nivelul cultural și politic a jumătate din populația țării, pe care o reprezintă azi femeile și care în România a fost foarte mult neglijat. Voi depune toate eforturile ca, în cadrul acestui resort, să aduc un aport cât mai mare la această muncă pe care o voi depune, voi căuta să traduc în viață Platforma, care ni s-a prezentat aici. Trăiască Partidul Comunist, în frunte cu Comitetul său Central, trăiască și să se înmulțească!

Tov. Chivu Stoica: Sunt proaspete în memoria mea discuțiile pe care le-am avut cu tov. Ghiță⁴⁶⁸ în lagăr și la închisoare; curând vom avea posibilitatea să punem la punct sarcinile partidului în condițiuni de legalitate, când CC cu activiștii de bază va trebui să ia hotărâri și să le aplice în practică.

Tovarăși, eu, plin de entuziasm și de emoție, aduc salutul meu acestei conferințe, aduc salutul meu Comitetului nostru Central, în frunte cu tovarășii Ana, Gheorghiu-Dej, Rangets, Pârvulescu și Georgescu.

Partidul nostru, în condițiuni de luptă grele, de adâncă ilegalitate și sub greutatea teroarei și a prigoanei, a dus lupta cea mai grea, a dat jertfe multe, a făcut sacrificii mari, însă nici un moment partidul nostru nu s-a oprit în loc. Nu a fost obstacol pe care să nu-l treacă. Desigur că au fost momente grele de organizare a clasei muncitoare, de organizare a poporului român la luptă pentru o viață mai bună

⁴⁶⁸ Ghiță = Gheorghe Gheorghiu-Dej.

și în special de când poporul a fost împins la acest măcel împotriva intereselor sale, de când partidele burgheze o secundă nu au precupețit ca să nu dea lovituri partidului nostru. Temnițele au fost pline totdeauna; Doftana, dacă zidurile ar putea vorbi, ar putea spune multe despre hotărârea cadrelor noastre de partid, a activiștilor noștri de la Doftana.

Partidul nostru a dat jertfe concrete, dar toate aceste obstacole le-a trecut cu succes. Și azi, când putem să discutăm liber în casa partidului nostru și putem să aprofundăm probleme atât de importante, probleme de viață pentru poporul nostru, aceasta se datorește luptei neînfricate, luptei hotărâte a partidului nostru.

23 August este o consecință a luptei partidului nostru. Tovarășa Ana a spus că partidul nostru, deși slab numericeste, mic, totuși a reușit cu puținele cadre pe care le-a avut, dar hotărâte, pregătite, să mobilizăm toate forțele democratice, care la un moment dat erau împotriva cotropitorilor hitleriști, erau pentru ca poporul român să-și poată lua soarta în mâinile lui.

Desigur, tov. Ana are multă dreptate când spune că anumite categorii în unele etape au interesele lor și caută să și le apere, dar, din moment ce interesele lor sunt satisfăcute, caută să ia poziție conservatoare, oportunistă, și, pe de altă parte, caută să-și canalizeze lupta lor în altă direcție.

Întrucât în lupta mea, în resortul sindical, am avut ocazie să mă întâlnesc cu diferiți reprezentanți ai diferitelor partide și în special cu oameni din guvern, am putut să constat ce poziție au acești oameni acum și că este o diferență între poziția lor de acum și aceea de la 23 August.

Noi am pus revendicările ceferiștilor în fața generalului Eftimiu și ne-a primit bine, dar am observat la el acea prudență, ca nu cumva clasa muncitoare să cucerească o poziție în plus, care să-i fie lui dăunătoare.

Resortul nostru sindical are o importanță deosebită, întrucât în munca sa trebuie să organizeze întreaga clasă muncitoare, toată muncitorimea din țară, în organizațiile ei profesionale, în sindicate. Din organizațiile de masă, partidul nostru își recrutează elementele cele mai valoroase muncitoare, muncitorii cei mai cinstiți, cei mai devotați. Deci, din acest punct de vedere, resortul nostru, sindicatul este mult în urmă față de sarcinile fixate de Comitetul Central la început. Grupul de comuniști din Comisia Sindicală nu a reușit să realizeze o colaborare partinică. Sunt multe greutăți. Nu că nu înțelegem forma de muncă, nu ne-am însușit limbajul corespunzător. Sarcinile pentru această ramură de activitate, cadre noi pentru resortul sindical și organe de partid...⁴⁶⁹ Nu există o colaborare perfectă. Adeseori, resortul sindical rămâne în urmă cu munca și organele de partid o iau înainte. Am observat de asemenea o lipsă de pregătire a comuniștilor ce trebuie să se prezinte în muncă. Căci nu înțeleg că noi suntem un Front Unic cu social-democrații, nu înțeleg mult în munca noastră, în pregătirea noastră în acest domeniu. Ne lipsește pe de o parte și pregătirea politică, și, pe de altă parte, și stabilirea metodelor de muncă. Dacă noi până acum am reușit într-o bună măsură să realizăm, să

⁴⁶⁹ Așa în textul original.

organizăm aproape întreaga muncitorime din Capitală în sindicate - săptămâna viitoare terminăm complet cu organizarea sindicatelor pe ramuri de producție -, însă în foarte mică măsură am reușit să luăm legătură cu provincia și să ducem munca și acolo. Noi, de la centru, nu ne-am putut deplasa până acum în provincie, dar au venit delegați de acolo, de la Constanța, Brașov, Buzău etc. Aceasta, datorită și faptului că timpul este scurt de când am început această muncă. De altă parte, și activul este mic. Până în prezent, noi n-am reușit să creăm, să ridicăm un activ de jos, din masa activiștilor, care să facă această muncă, ca să ne elibereze pe noi și noi să ne putem deplasa în provincie... Că și azi ne copleșesc mii de oameni și n-avem cadre destule. Faptul că nu avem legătură cu provincia este o lipsă foarte mare, mai ales că n[ational]-ț[ărăniștii] duc o agitație foarte mare, nu pentru organizarea în sindicate, dar într-un anumit sens politic.

Apoi, noi mai avem și multe greutăți, deși avem muncă legală. Dar, de drept, noi nu avem o acoperire în fața patronilor. Deci, tovarăși, cred că ar fi nimerit și ar fi bine să se vină cu un proiect de lege care să ne dea acoperire, o posibilitate mai mare de mișcare.

Social-democrații nu au activiști nici în Capitală, nici în provincie, dar totuși sabotează pe toate căile. Au vrut să puie în picioare, prin ministrul muncii, legea de organizare sindicală a lui Trancu-Iași, care ne este complet defavorabilă nouă. Sub orice formă, ei sabotează, nu fac treabă; toată munca o facem noi. Și în provincie, la fel.

De curând, la o ședință oficială, ei au ridicat deschis: ce ne trebuie să facem politică în sindicate? Rupem cu comuniștii și facem Federația noastră separată, o atitudine nejustă, care nu cadrează cu linia noastră de front unic. Cred că trebuie trecută în Platformă și atitudinea social-democraților, care ne sabotează pe toate căile.

Eu fac următoarele observații la Platformă și la rezoluție:

În ce privește curățirea aparatului de stat, am pus ca o revendicare în fața guvernului ca în comisiile de purificare să facă parte direct muncitorii, să reprezinte din partea Comisiei sindicale aceștia și ne-a spus că ei vor veni cu o lege și, dacă nu ne va place, vom discuta după aceea. Tocmai de aceea cred că în proiectul de Platformă să se adauge că curățirea aparatului de stat să cadă în sarcina clasei muncitoare. Nu avem garanția că ei vor curăța aparatul de stat decât dacă va fi în sarcina clasei muncitoare.

Apoi, lipsește problema funcționarilor publici și a meseriașilor din cadrele armatei, care sunt împiedicați să se organizeze. Cred că trebuie adăugat și aceasta.

În ce privește Gărzile patriotice, s-au luat măsuri de către CC. Însă, în raport cu celelalte munci, merge foarte încet, foarte slab în fabrici.

Tovarășii Ana și Gheorghiu-Dej: De ce?

Tov. Stoica: Prin faptul că nu am reușit să creăm un activ special. Și avem un interes special să organizăm Formații patriotice în fabrici, pentru că unii

muncitori împiedică pe muncitori să vie la sindicate și inginerii la fel și, dacă vom avea Formații patriotice, nu se va mai întâmpla.

La punctul 5 din Platformă, în ce privește reforma agrară, cred că trebuie adăugat că se va face fără bani.

Tov. Gheorghiu-Dej: Dar dacă Platforma este acceptată de partidele și organizațiile cărora noi le-o prezentăm? Atunci, ce crezi, ce facem? Cerem ca țaranii să plătească ceva pentru pământul pe care îl capătă sau nu?

Tov. Stoica: Eu cred că nu. Este încă o chestiune: se vede în comerț un sabotaj foarte mare din partea deținătorilor de capital. Vreau să spun că trebuie încurajat comerțul prin acordări de credite. Pe de altă parte, marii capitaliști să fie impuși la impozite mari, așa cum este în alte țări, ca să fie un ajutor pentru stat.

Și eu îmi însușesc în totul Platforma și Rezoluția CC și cred că, pentru a o traduce în practică, ca s-o transmitem maselor, trebuie să ne-o însușim noi, să ne însușim un limbaj corespunzător și toți activiștii de partid să depunem toate eforturile pentru ca masa să fie lămurită, să împărtășim Platforma noastră și numai atunci partidul nostru poate fi într-adevăr motorul acestor mase.

Eu închei, transmițând un salut Comitetului nostru Central și celor care ne-au ajutat să ajungem la această zi.

Tov. Gheorghiu-Dej: Vă rog, cei care veți mai lua cuvântul, să nu repetați. Sau, dacă veți repeta, să aduceți ceva nou. Căutați să vă mențineți în cadrul problemelor din Rezoluție și Platformă, căci altfel știm cu toții că fiecare are multe de spus. Noi știm că mai sunt multe de adăugat, dar deocamdată să ne ocupăm de problemele politice serioase care sunt în Platformă.

Tov. Petre Ion: Tovarăși! Ședința de azi cu activul partidului nostru este un eveniment important în viața fiecăruia din noi, că în legalitate putem să ne sfătuim și să vedem anumite treburi în bucătăria muncii partidului nostru.

Nu repet tot ce s-a vorbit, pentru că s-a discutat de fiecare din vorbitori. După mine, ce sarcini avem fiecare: lupta nu este terminată, ci de abia suntem la începutul ei și fiecare să ne facem datoria, fiecare să ne-o facem consecvenți cu timpurile pe care le trăim. Pentru că noi vom da socoteală generațiilor care vor veni după noi.

Sunt de acord cu Platforma.

Tov. Bunăciu: Voi încerca să fiu tot atât de scurt și să spun că, din ce am reținut din lectura celor două documente, am clarificat unele nedumeriri, mai cu seamă în ce privește poziția partidelor democratice dinainte de 23 August și după 23 August. Foarte mulți n-au înțeles că în BND nu s-a realizat ce s-a stabilit atunci când s-a încheiat Blocul.

Dacă cunoaștem aceste partide, sigur că nu ar mai trebui să fie aceste nedumeriri. Cred că poziția lor în actul de la 23 August nu este rezultatul unei munci pe care ei au dus-o până la această dată, ci este mai curând un act de salvare a lor. Adică, ei au văzut că burghezia română, fiind prezentă în acest moment din 23 August, poate să-și aroge dreptul de a vorbi cum vorbesc, fără ca să aibă totuși aportul pe care și-l atribuie, pentru că ei au fost nevoiți să facă ceva, atunci când Armata Roșie a fost la Iași. Iar dacă la 23 August au făcut ce au făcut, nu au făcut-o datorită convingerii lor, ci dintr-un interes. Și atunci nu ar mai trebui să fie aceste nedumeriri în privința atitudinii lor. Cred că burghezia a crezut și crede că, prin actul de la 23 August, s-a salvat și se salvează întâi pe ea. Și acum caută să-și apere mai departe interesele lor de clasă. De aici trebuie să tragem concluzia că nu se poate conta mai departe de la ei decât pe o colaborare minimală a partidelor și nicidecum pe o altfel de colaborare. Platforma noastră izvorăște tocmai din această neadaptare de fapt a partidelor burgheze la actul politic de la 23 August.

Tov. Schwartz: Nu cu mică emoție mă aflu pentru prima dată aici. Până acum am lucrat în ilegalitate, așa cum a lucrat fiecare din noi.

În primul rând, țin să aduc salutul organizației partidului din Bârlad pentru Comitetul Central.

În ceea ce privește Platforma, pe care a elaborat-o acum CC, țin să spun că este foarte bine venită, întrucât în împrejurările de provincie, unde, la un moment dat, ne-a lipsit orice fel de informație, ziar, radio etc., am trebuit să rezolvăm chestiunile cum am știut și am putut noi.

Cu Platforma elaborată acum de Comitetul Central, cred că voi putea aduce tovilor din Bârlad lămuririle de care avem nevoie și linia pe care a pus-o Comitetul Central.

În ceea ce privește punctele pe care le discută proiectul de Platformă, țin să adaug numai că nu s-a accentuat asupra speculanților, care azi [își] fac de cap, mai ales acolo, în provincie, unde mișcarea este foarte slabă. Apoi, așa avea de adăugat în privința meseriașilor - în orașele mici și mijlocii sunt meseriași mulți. Cred că trebuie trecut în Platformă și acordarea de credite pentru micii meseriași.

Tov. Ioșca⁴⁷⁰: Documentul elaborat de Comitetul Central al partidului nostru are o importanță deosebită pentru munca imediată a partidului nostru și pentru desfășurarea ulterioară a luptei pentru democratizarea țării noastre. Documentul are particularități deosebite și prin forma redactării, și pentru că este clar, este precis, este concret, dă soluții practice asupra felului cum trebuie rezolvate problemele. Documentul acesta, Platforma Comitetului Central, este mobilizatoare și dă indicații concrete, cum pot fi: prin ce mijloace pot fi realizate sarcinile excepționale ale momentului actual. Sarcinile fixate în Platforma Comitetului Central sunt sarcini vitale pentru țara noastră.

⁴⁷⁰ Iosif Chișinevschi.

Documentul este un document activ, un document mobilizator, care arată activului de partid și, prin partid, clasei muncitoare și poporului, îi îndreaptă să nu stea pe loc în rezolvarea sarcinilor de bază ale țării.

Partea deosebit de importantă a documentului constă tocmai în aceea că trezește atenția partidului și poporului de a nu avea teamă: se schimbă o situație, venim cu sarcini noi.

Pentru noi, cei care lucrăm la Secția de Propagandă a Partidului Comunist, documentul acesta are o importanță deosebită, pentru că noi trebuie să scri[e]m, să vorbim despre sarcinile noastre. El ne lămurește sarcinile noastre, care stau în fața Partidului Comunist. De aceea, este just și necesar documentul și chiar pentru BND se pun sarcini.

BND a fost creat pentru anumite sarcini, în parte realizate și parte care nu au fost realizate. Dar, de altfel, am văzut că toții care n-au avut timp să citească documentul îl cunosc mai bine decât noi, care l-am citit. Dar nu mă voi opri asupra documentului. Expunerea clarificatoare făcută de tovarășa Ana este suficientă și trebuie să vă spun că, la un moment dat, m-am gândit dacă mai face să vorbesc și eu.

Dacă prima sarcină s-a realizat din Platformă, iar a doua nu. Sunt elemente în Bloc care împiedică realizarea sarcinilor, trebuie să luptăm împotriva acestor piedici. Acest lucru nu înseamnă însă bineînțeles să cădem în cealaltă extremă și să lansăm înjurături, ca pe vremuri.

Dar realizarea sarcinilor din Platformă este o datorie și activul din partid trebuie să fie port-steagul pentru realizarea acestor sarcini.

S-au ridicat aici multe chestiuni și mai sunt multe de ridicat... Am putea ridica de exemplu și chestiunea realizării socialismului. Ar fi cel mai important punct, dar ar însemna o neînțelegere a situației.

Documentele cuprind toate problemele și depinde numai de noi ca toate sarcinile să fie realizate. Nu în mărunțișuri constă problema, pentru că Platforma ar deveni greoaie, dacă am trece în ea tot ce s-a cerut.

În ce privește chestiunea ridicată de tovarășul Vlădescu-Răcoasa, a despărțirii bisericii de stat, această problemă nu este actuală. Mai actuală ar fi libertatea cultului.

Stau sarcini mari înaintea noastră. Pornind de aici, de la acest activ, unde am citit și prelucrat un astfel de document și am auzit o astfel de expunere ca a tovarășei Ana, trebuie să fie o cheazăsie că vom lupta, vom mobiliza pe toți tovarășii pe care îi conducem, vom face ca acest document să pătrundă în masă, pentru că nu se poate concepe numai înțelegerea lui, fără muncă practică de mobilizare a maselor în jurul acestei Platforme. Sigur că pentru aceasta este nevoie de cadre, dar azi avem toate condițiile ca să lucrăm și să ridicăm oameni noi.

Să nu subapreciem cadrele vechi, să nu supraapreciem cadrele noi. Să realizăm ceea ce ne-a învățat tovarășul Stalin la Congresul al XVIII-lea: o orchestră a cadrelor. Cadrele vechi să dea experiența lor, învățătura lor, iar cadrele noi elanul lor, într-o muncă activă, disciplinată, într-o sforțare de a îndeplini la timp sarcinile.

Noi, de la Secția de Propagandă, am reușit să depunem în acest interval din lipsurile extrem de serioase pe care le-am avut⁴⁷¹, datorită unei imperfecte orientări și datorită faptului că oamenii s-au trezit într-o situație nouă. Dar am reușit să ieșim în bună parte din această situație, deși n-am reușit să luăm încă în mână noastră întreaga muncă din țară.

Și mai citez o serie de manifestări necorespunzătoare din presa noastră. Un șir de tovarăși din secția noastră de propagandă privesc ușuratic chestiunile, necorespunzător liniei noastre adeseori, astfel că poate duce la ruptură, tocmai acolo unde trebuie întărit, și invers. Am avut chiar cazul unei pătrunderi a unei greșeli politice grave, care putea să dezorienteze masa. Am avut cazuri când a fost folosit un limbaj ziaristic burghez, putred. Am obținut în ultimul timp unele succese importante în munca noastră. Secția noastră de propagandă poate fi o secțiune vie numai dacă activul de partid, dacă organizațiile de partid, politice țin contactul cu ea.

În numele Secției de Propagandă, țin să exprim salutul nostru activului de partid, Comitetului Central, în frunte cu tovarășii Gheorghiu-Dej și Ana și îi asigur că vom face tot posibilul ca sarcinile care stau în fața noastră să fie realizate.

Tov. Șraier: Tovarăși, discuția în jurul ambelor documente, atât în jurul documentului politic, cât și în jurul proiectului de Platformă pentru Frontul Național Democrat, prin dimensiunile pe care le-a luat, prin problemele care s-au abordat, prin ridicarea tuturor aspectelor, face foarte dificilă ridicarea unei probleme noi în această direcție. De aceea, voi fi foarte scurt și voi fixa numai două din problemele asupra cărora m-am oprit.

Consfătuirea aceasta este prima pe care o ține activul de vârf legal, de la trecerea mișcării din ilegalitate în legalitate. Din acest punct de vedere, este necontestat o ședință care poartă într-însa, prin problemele care au fost ridicate, prin documentele la care a fost chemată să constituie o etapă în cadrul dezvoltării și desăvârșirii evenimentelor de la 23 August⁴⁷².

Participă la dânsa vârfurile organizațiilor noastre de masă, formațiile militare și presa. Ea capătă, ca atare, o expresie a organizațiilor noastre de masă, iar documentele care sunt puse în discuție, prin caracterul lor, ridică partidul la rangul de conducător al poporului român. Iată de ce spuneam că această conferință, consfătuire sau cum se va numi are un caracter istoric și marchează momentul trecerii din viața ilegală în viața legală de partid.

Desigur că s-a simțit necesitatea acestei ședințe. Ea corespunde dorinței întregului nostru activ de partid, ea este un pas însemnat înainte în munca noastră. Iată de ce spuneam că reprezintă un moment de dezvoltare a două probleme.

Evenimentele care au urmat de la 23 August și până acum ridică problema nesincerității, necorespunderii BND în cadrul problemelor care i s-au pus. Ce se desprinde din evenimentele de la 23 August și până acum? Că BND nu a rezolvat

⁴⁷¹ Așa în textul original.

⁴⁷² Așa în textul original.

problema capitală, de bază care i-a fost pusă, pentru că, odată cu înlăturarea regimului Antonescu, se pune problema dezvoltării acestei acțiuni, prin curățirea aparatului de stat, prin înlăturarea instrumentelor fasciste, prin dezvoltarea acelei atmosfere de largă prietenie față de URSS și adâncă democrație în popor, armată etc. În locul acestei atmosfere, o atmosferă de dușmănie tinde să-i ia locul și să primejduiască raporturile dintre noi și Uniunea Sovietică.

Documentul constată că una din condițiile armistițiului, anume aceea a criminalilor de război, a rămas o vorbă goală. Nimic în aparatul de stat nu s-a mișcat. Noile numiri confirmă o tendință de menținere a vechilor fasciști. Fostul conducător al Siguranței din Galați este fugit în Ardeal și numit acolo prefect; fostul prefect de Covurlui, fascist notoriu, este numir prefect în Prahova etc. Directorii de întreprinderi din Prahova îndeamnă muncitorii să nu muncească decât de formă. În București, același fenomen. Au rămas pe loc toți acei care au condus în timp de război. Toți criminalii de război, toate canaliile sunt chemate să desăvârșească noua operă. În regimentele din București, aceiași conducători adună și acum regimentele, ca să le arate că Armata Roșie nu face decât tâlhării, primejduiesc [sic!] familia etc. Cu un cuvânt, în această lună de zile, în loc ca BND să fi avut grijă să purifice măcar în parte aceste cadre, constatăm promovarea unei serii noi de elemente fasciste, prin introducerea lor în partidele democratice și, prin ele, în aparatul de stat. Nu numai că nu se curăță, ci din contra, se împlinesc [sic!] locurile cu aceste elemente. Acestei situații i se adaugă un fapt foarte grav, recunoscut de document și anume, acela că Guvernul BND a încercat să acorde termene pentru ca armata germană să părăsească țara, dând astfel un sprijin direct armatei lui Hitler. Maniu și Brătianu n-au înțeles niciodată în timpul războiului că trebuie să facă o cotitură și să se desprindă de războiul hitlerist, să se întoarcă în contra lui Hitler. Și în tratativele de la Cairo, la fel, opoziția română, formată din n[ățional]-ț[ărăniști] și liberali, a cerut constant să se acorde 15 zile, pentru ca armata germană să se poată retrage. S-a permis armatei germane să se retragă, dându-i astfel posibilitatea să măcelărească mii de oameni.

Apare clară acțiunea elementelor fasciste din partidele n[ățional]-ț[ărănesc] și liberal. Izolarea elementelor reacționare din partidele burghezo-democratice nu este de natură să ducă la spargerea BND, ci din contra, la întărirea lui. Dacă la 23 August, nevoile arătate în document au determinat momentul tactic al creării Guvernului național-democrat, pentru că numai așa se putea realiza, cu un moment mai devreme, scoaterea României din război, după 23 August aceleași elemente care au împiedicat nașterea Frontului Unic de luptă în tot timpul războiului, aceleași elemente care nu au participat la actul de la 23 August decât ca să se salveze pe sine au început o politică de sabotare și desconsiderare a angajamentelor luate. Ei au făcut actul de la 23 August numai pentru a se salva și imediat după 23 August au revenit. Guvernul BND nu face decât să împiedice însănătoșirea și democratizarea țării, amenință raporturile de bună prietenie cu Uniunea Sovietică, iar prin promovarea în aparatul de stat a elementelor fasciste continuă politica din trecut.

Dacă până la 23 August, momentul tactic impunea o colaborare pentru un program restrâns, după 23 August atitudinea nehotărâtă a Partidelor n[ățional]-ț[ărănesc] și n[ățional]-l[iberal] nu putea decât să pericliteze însăși existența României.

În fața acestei situații, Guvernul BND se dovedește incapabil - poate cuvântul este prea tare - de a rezolva problemele care i-au fost puse. Guvernul BND nu poate face față și periclitează prin existența lui drumul pe care poporul român și l-a desemnat prin actul de la 23 August. Ne aflăm puși în situația de a asista la acțiunea de contracarare a voinței poporului român, la promovarea însăși a problemelor care au stat la baza actului de la 23 August. La 23 August, partidul nostru era slab. Ei și-au putut permite să-și calce angajamentele luate. Azi, raportul de forțe este schimbat, prin creșterea și întărirea organizațiilor noastre de partid și masă. Azi cerem respectarea și desăvârșirea angajamentelor luate. Se pune problema lărgirii, prin concentrarea tuturor forțelor democratice, prin unirea întregului popor, pentru că numai această concentrare a forțelor democratice va putea face față problemelor grave de azi.

Inițiativa se află în mâinile noastre. Noi nu trebuie s-o pierdem. În plină ofensivă, nu trebuie să avem nici un moment de ezitare.

Noi trebuie să luptăm împotriva sectarismului, care ne împiedică să cuprindem din punct de vedere organizatoric masele care se îndreaptă către noi. Dacă noi vom reuși să le cuprindem, atunci vom câștiga. De aceasta depinde însăși aplicarea și soarta documentului și a Platformei.

Aș face o propunere în cadrul prelucrării documentelor. Cred că s-ar putea ridica problema Ardealului, sub o anumită nouă lumină. Mă gândeam că, în cadrul prelucrării acestui document, să se arate clar atitudinea Uniunii Sovietice în ce privește Ardealul, respectiv atitudinea U[niunii] S[ovietice] în cadrul conferinței de la Cairo, unde Anglia și America au refuzat să-și ia orice angajament în privința Ardealului și singură Uniunea Sovietică a fost aceea care, în tot cursul conferinței, a fost de părere ca Ardealul să fie retrocedat României.

Apoi, să se arate importanța deosebită pe care o are Divizia “Tudor Vladimirescu” pentru recucerirea Ardealului de sub jugul grofilor. În cadrul aceleiași probleme, să se arate clar rolul și atitudinea pe care partidul nostru a avut-o în tot cursul războiului în ce privește Ardealul, mergând până la demascarea acelor care au predat și trădat Ardealul.

Apoi, cred că s-ar putea adăuga la Platformă problema pe care eu am schițat-o sub această formă:

“Sprijinirea și pensionarea victimelor teroarei fascismului antonescian și a familiilor lor.”

Se poate merge mai departe: “... și a martirilor luptei pentru libertate”.

Tov. Rangets: Tovarăși, după 23 August situația în România s-a schimbat. Comitetul Central al partidului nostru a făcut o analiză politică, pe care a supus-o aici cadrelor de bază ale partidului pentru discuție, pentru a studia și pentru ca să

și-o însușească. În baza acestei analize politice, Comitetul Central al partidului nostru a elaborat un proiect de Platformă, care are deosebiri foarte importante față de platformele precedente. Este și natural, tovarăși. Situația s-a schimbat. Desigur că și Platforma, în jurul căreia partidul nostru dorește [să lupte] și o să lupte în modul cel mai energic pentru crearea unui Front Democratic Național cât mai larg, și mai larg decât cunoaște până acum mișcarea de masă a poporului român, desigur că această Platformă trebuie să exprime năzuințele și dorința poporului român. Dacă noi am fi rămas cu Platforma veche pe care a avut-o partidul nostru, Platformă în jurul căreia partidul a reușit să creeze Blocul Democratic al celor 4 partide, desigur că n-ar fi exprimat năzuințele poporului.

Am auzit aici doi tovarăși care și-au exprimat părerea că noi am vrea să spargem Blocul. Este cel mai greșit cum se pot pune asemenea probleme. Partidul nostru nu de aceea a luptat trei ani de zile și a făcut totul pentru a strânge la un loc forțele democratice. Și nu numai partidul, ci în primul rând forțele și victoriile Armatei Roșii și pe urmă stăruința partidului nostru pentru a strânge patru partide la un loc. Și acum să spargem Blocul... în această situație, când față de partidul nostru și față de poporul român evenimentele au pus sarcini uriașe. Trebuie să creeze partidul nostru prin lupta cea mai energică un Front Democratic Național atât de larg și atât de uriaș, cum n-a văzut încă istoria poporului român. Asta este, și nicidecum spargerea Blocului. Nu de asta este vorba, tovi, este vorba de crearea Frontului Democratic Național cel mai larg.

Însă situația s-a schimbat. Tovii au vorbit despre aceasta și în special tov. Gheorghiu-Dej o să vorbească mai pe larg. Dar totuși, câteva cuvinte despre acest Bloc existent până azi. Ce vrem noi în definitiv cu acest Bloc? Trei ani de zile noi am luptat până când am ajuns acolo, ca patru partide să fie la un loc. Dar nu uitați, că atunci când acest Bloc s-a făcut, mai înainte s-au început discuțiile, dacă facem apel către popor în numele Blocului, dacă facem, nu cumva să punem acolo ceva care să nu corespundă din punctul de vedere al unui partid sau altul din Bloc. Delegatul nostru, tovi, a mâncat bătaie, pentru că de la o lună la alta n-a ieșit nici apelul. Pentru că acești domni conducători ai partidelor Național-Țărănesc și Național-Liberal au venit la noi, nu atunci când poporul român ar fi avut foarte mare nevoie de ei, ci au venit, cum a spus și tovarășa Ana, când a fost deja *ștravangul la gât, adică când Armata Roșie a spart frontul și aici*. Nu vorbesc de masele [sic!], care și ele au venit la noi ca să ne întrebe de ce nu facem totul ca să se miște conducătorii. E adevărat că noi eram în situația când nu puteam încă mișca masele, pentru a mișca acești conducători. Totuși, trebuie subliniat că acest Bloc a avut importanța lui politică și a avut ceva contribuție la 23 August, a avut fără îndoială aceasta. Noi am vrut să-l facem mai repede, mai larg. Nu a reușit, nu fără condițiuni, noi am făcut condițiuni, poate chiar mai multe decât a trebuit. Nu am venit să judecăm acum acest lucru, însă partidul nostru a făcut tot ce a putut.

Acum, situația s-a schimbat. Acum avem posibilitatea, dar nu numai posibilitatea, ci în situația actuală, partidul nostru vrea și noi credem că prin aceasta Platforma exprimă dorința poporului român, prin aceasta Platforma exprimă ceea

ce cere clasa muncitoare în momentul de față, ce cer interesele poporului român⁴⁷³. Acum partidul nostru vrea să strângă, pe baza acestei Platforme, atât PNT, PL și toate partidele și organizațiile democratice, însă cu deosebire față de trecut. Dacă atunci noi nu am arătat d-lor Maniu și Brătianu, mai bine zis, noi n-am ieșit față de popor și am arătat cine este vinovat de lipsa de unitate a poporului român pentru salvarea sa, acum, tovarăși, o să facem acest lucru. Acum partidul nostru a scos o Platformă, pe baza căreia cere unirea forțelor poporului român, dar unirea numai a luptătorilor pentru interesele poporului român și, în același timp, în lupta noastră pentru concentrarea, pentru mobilizarea întregului popor, o să începem lupta cea mai hotărâtă pentru demascarea tuturor sabotorilor, tuturor dușmanilor poporului român.

După 23 August, am avut încă un eveniment foarte important în viața noastră. Acest eveniment era încheierea armistițiului dintre guvernul român și guvernul sovietic. Armistițiul are condițiuni foarte generoase, însă acum a venit rândul poporului român ca să dovedească că vrea și merită aceasta generozitate. Poporul român trebuie să dovedească că vrea și merită prietenia guvernului și poporului sovietic. Asta se poate, dacă poporul român face tot efortul, mobilizează totul pentru continuarea războiului, până la distrugerea definitivă a armatei hitleriste și regimului hitlerist. Însă, tovarăși, acest efort al poporului român nu se poate face fără ca, întâi, partidul nostru să deschidă focul împotriva tuturor trădătorilor, tuturor dușmanilor poporului, care vor cu orice preț să împiedice poporul ca să îndeplinească cu cinste aceste sarcini ce le-a luat față de guvernul sovietic, față de poporul sovietic.

Acuma, trebuie să vedem cine este garanția în România, că poporul nostru o să dovedească că merită această generozitate a guvernului sovietic. Această garanție este partidul nostru comunist. Dacă partidul nostru este garanția, atunci trebuie să vedem care îi sunt forțele, atunci trebuie să vedem cum trebuie să fie partidul nostru, ca să facem față acestor sarcini uriașe. Pot să spun că ieri am numărat câți tovarăși au fost înainte de evenimente alături de noi. Restul au venit toți din închisoare, din lagăr. Adică, fără îndoială, partidul nostru cu voi a primit o forță neprețuită. Este ceva. Dacă noi, însă, tovi, nu pătrundem bine de tot cu această întărire, suntem încă foarte slabi. Dar putem fi foarte tari, pentru că avem acum totul ca să fim și cât mai repede. Noi i-am auzit vorbind pe tovarăși și luminează de la fiecare tov. unitatea și dragostea către partidul nostru și asta este ceva mare, pentru că noi nu am avut și tocmai n-am avut în timpuri grele pentru partidul nostru⁴⁷⁴. Noi trebuie să facem, în primul rând noi, ca partidul nostru cât mai repede să se întărească prin munca noastră de partid. Și să începem prima sarcină și pentru fiecare tov., unde se găsește, și mai ales [în] posturi de răspundere, cercetarea, verificarea cadrelor, atât în Capitală, cât și în provincie. Pot să număr o serie de exemple ce au fost aici și au fost și în provincie, când partidul nostru a ieșit la suprafață, când am devenit un partid de guvern, a năvălit toată pleava carieristă,

⁴⁷³ Exprimare confuză în textul original.

⁴⁷⁴ Formulare neclară în textul original.

care vrea să facă acum carieră în partidul nostru. Fiecare la postul lui trebuie să fie cât mai vigilent, ca să nu deschidem poarta partidului nostru față de pleavă, pentru că, dacă nu vom fi toți vigilenți în viitorul apropiat, nu la sarcinile noastre mari vom concentra forțele partidului nostru, ci la lupta cu pleava. De aceea, tovarăși, în primul rând vigilența și verificarea cadrelor.

Al doilea pas pentru întărirea cadrelor, după verificare, este punerea la muncă cât mai repede, cât mai bine instruit, acolo unde se potrivesc cel mai bine. Nu lăsați, tovi, să se învărtească acolo fără muncă, ca să aștepte, pentru că de munca lor partidul nostru are atâta nevoie și oamenii la stânga, la dreapta, nu sunt puși în muncă. Să fie puși cât mai repede, cât mai bine instruiți și apoi lăsați să muncească. Dar muncă concretă și în timpul executării muncii de partid, să controlăm și, dacă vedem că este membru de partid cinstit, devotat, de înaintat, tovarăși!

Vă aduceți aminte când tovarășul Stalin vorbește de cadre: "Cadrele sunt tezaurul partidului".

Așa cum ați constatat voi, proiectul de Platformă este în general just cum l-ați văzut voi. Va să zică analiza Comitetului Central, sarcinile puse de CC sunt juste. Însă, tovi, fără cadre bine instruite și aceasta în muncă concretă, aceasta în muncă unde au ele nevoie, această linie justă, aceste sarcini juste rămân moarte. Aceasta este deci sarcina noastră imediată, cu cadrele noastre. Mai ales tovilor care pleacă acum în provincie, le atragem încă o dată atenția, că trebuie bine verificați oamenii care vin în partidul nostru, și nu uitați: în munca practică, pentru că, de când aud vorbind, fiecare spune așa de frumos, dar să vedem munca practică. Noi avem nevoie de elemente românești, din industria grea. Fiecare cântă cât e regula, dar când merge acolo unde lucrează, vezi că industria grea și elementele românești tot mai mult sunt împinse în colțuri și cine știe să vorbească și să se învărtească mai frumos, ajunge în frunte. Voi sunteți responsabili de aceasta, tovarăși. Partidul nostru este un partid al clasei muncitoare. De aceea, clasa muncitoare trebuie să dea elementele cele mai bune, cele mai devotate pentru partidul nostru. Asta este garanția că partidul nostru o să rezolve sarcinile uriașe care îi stau în față.

Câteva cuvinte pentru tovii care lucrează în organizațiile de masă, Uniunea Patriotică, Tineret, Sindicate, Apărarea Patriotică. În majoritatea cazurilor, tovarășii din organizațiile de masă au crezut că ei fac acolo munca, și au activat activiștii buni, care lucrează acolo, până n-au mai putut. Dar un lucru au uitat, că ei nu fac acolo muncă de masă, ei fac acolo muncă de partid în această masă, ei sunt datori să introducă linia politică în această masă. Dar ei sunt datori și să ridice acolo elementele cele mai bune și să le îndrepte către partidul nostru. Ei trebuie acolo înăuntru să ajute la întărirea partidului nostru.

Până acum, de la 23 August, la Sindicate, la Uniunea Patriotică, la Apărarea Patriotică, tovii vin tot cu bucurie, că munca de masă merge frumos, dar până acum n-am auzit - se poate că sunt, dar eu n-am auzit - că sunt acolo 20-30 și mai multe elemente, care vor fi bune pentru partid. Eu nu acuz, poate că se face, că se merge în această direcție, dar eu n-am auzit până acum și trebuie făcut acest lucru.

Și cu această linie justă, să lărgim cadrele partidului. Deci, o problemă capitală, recrutarea de noi membri de partid și în primul rând din industria grea, în primul rând elemente românești, și apoi toți care sunt cinstiți, luptători și capabili de a face față cerințelor partidului. Apoi, după ridicarea de noi cadre în partid, educarea lor. Pe lângă slăbiciunea noastră că partidul era numericește redus, erau alte slăbiciuni, ca nivelul politic scăzut al cadrelor de jos. Ei, înainte, cum am lucrat, am lucrat, dar acum suntem legați de masă, suntem în fruntea masei, nu putem continua cu nivelul scăzut. Este o problemă foarte importantă și fiecare tov în munca lui trebuie să se gândească că, dacă este vorba ca partidul nostru și poporul român să facă față sarcinilor uriașe prin întărirea partidului nostru, atunci trebuie verificate cadrele, trebuie puse la muncă, trebuie recrutate noi cadre și ridicat nivelul politic al cadrelor noastre. Tovarăși, noi putem face aceasta, cu unitatea care există aici și o vom face.

Tov. Hagi⁴⁷⁵: Am ascultat cu atenție părerea tuturor activiștilor față de proiectul de Platformă și față de analiza politică a evenimentelor scurse, făcută de Comitetul nostru Central. Am ascultat cu atenție părerea tuturor tovarășilor și n-aș mai avea nimic de adăugat, decât unele lucruri pe care le observ că n-au fost remarcate; cea mai mare parte dintre voi, n-ați fost prezenți, ci ați fost în altă parte, la 6 septembrie 1941, când partidul nostru, în mijlocul furiei războiului hitlerist, și-a dat o Platformă. Istoria a dovedit că singură această Platformă a fost justă. Dintre toate partidele politice din România, noi am militat pentru această Platformă. Și în legătură cu aceasta și cu actul de la 23 August, pentru că voi sunteți în fruntea diverselor organizații, aș vrea să vă fac un scurt istoric, pentru că voi vă veți lovi și de aici înainte de greutăți[le] de care ne-am lovit noi, nu în măsura în care au fost în trecut.

Ceea ce a fost principal în Platforma de la 6 septembrie 1941 era unirea tuturor forțelor naționale într-un Front Unic Național, care rămâne mai departe linia partidului nostru. La început, când am scos această Platformă, nimeni nu ne-a luat în seamă. Am bătut de multe ori la ușa d-lui Maniu, iar în ce privește Partidul Liberal, abia acum, în iarna trecută, a dat semn de viață. Nici nu voia să audă de noi. În sfârșit, după ce armatele hitleriste au fost bătute și frontul s-a apropiat, au început și ei să ne dea nouă atenție. Tot ce am căutat să realizăm cu ei de la început până în momentul de față, are o linie continuă. Ei au făcut tot timpul politica de câștigare de timp a lui Goebbels, câștigare de timp și sabotare a tot ce noi propuneam.

După ce s-a încheiat Frontul Democratic Național cu aceste patru partide, aceasta a fost numai o formă de importanță politică covârșitoare care, dacă n-ar fi fost partidul nostru, ar fi rămas goală de conținut. Voi, acolo, la organizațiile de masă, unde aveți ocazia să constatați că numai în măsura în care partidul nostru, în care elementele noastre sunt hotărâte și organizează, adică numai în măsura în care

⁴⁷⁵ Constantin Agiu.

avem forma să organizăm și să mobilizăm aceste forțe ale poporului, numai în această măsură se realizează ceea ce ne propunem⁴⁷⁶.

Național-tărăniștii, cu conducătorul lor, Maniu, au fost piedica principală. Dacă am discutat și am hotărât în principiu, că n-au mai putut căuta alt drum, apoi în realitate tot felul de piedici au fost puse, despre care vor vorbi toții. Ceea ce cred că trebuie să spun în câteva cuvinte este spiritul celor discutate, este că în cursul lungilor tratative cu aceste partide, în măsura în care am fost clarvăzători și am fost stăruitori, noi am putut realiza.

Ce se observă după 23 August, în această lună de activitate legală? Se observă [că], atât la noi, cât și la masele largi, în fabrici, în sate, peste tot, lumea trăiește încă în spiritul fricii de dictatură, teama de revenire la ceea ce a fost, se observă chiar și în întrunirile noastre, în demonstrațiile noastre această timiditate. Pentru că aici este activul partidului, cred că trebuie să plecăm de aici convingși că în momentul de față nu trebuie să avem frică. Teama aceea care a rămas în mase și care este explicabilă, partidul nostru trebuie s-o sfarme prin exemplul lui, prin curajul lui, prin neoprirea în fața nici unei piedici în momentul de față.

Sarcinile noastre sunt foarte mari în legătură cu ceea ce ne dă Platforma în momentul de față, în legătură cu analiza făcută de Comitetul Central. Sarcina noastră este mare, pentru că, dacă nu merg industriile, noi suntem vinovați, dacă nu este pâine, noi suntem vinovați, adică tot sabotajul lor criminal ni-l aruncă nouă în spate. Tocmai de aceea, să ne luăm curaj să înfruntăm orice rezistență în fabrici, pe moșiile boierești și peste tot. Vin vești de la țară, în care ni se arată că moșierii în mare parte au fugit, recoltele sunt lăsate în mod intenționat să se piardă, ca să arunce și aceasta în spinarea Armatei Roșii și a partidului nostru.

Cu părere de rău am putut constata că elementele cele mai apropiate de mine încă nu știu să se orienteze practic pe teren. În cazul că moșierii ne ponegrec, ce le spunem noi țărănilor? În cazul că nu îndrăznesc să-l ia de guler pe perceptor, ce facem noi? Voi ați discutat că, în ce privește analiza și Platforma în momentul de față, a trecut timpul de enunțare în vorbe a chestiunilor de democrație și că trebuie să le facem practic, cum au făcut practic țărani dintr-un sat, unde au dat afară pe primar și toate autoritățile.

Tovarăși, să învingem această timiditate, să punem ordine în gândirea noastră; să punem ordine în aranjarea de demonstrații, când este vorba de organizarea sindicatelor etc. Să dăm dovadă că suntem membri de-ai Partidului Comunist, care știu ce vor și știu ce să facă, când este ceva de făcut. Asta am avut de spus, pentru că astea sunt constatările mele din cursul dezbaterilor și constatările mele pe teren.

Tov. Gheorghiu-Dej: Partidul nostru stă în fața unei coticuri politice de mare importanță pentru viitorul clasei muncitoare, pentru viitorul poporului român, importantă în primul rând pentru viitorul cauzei partidului nostru. Dacă această

⁴⁷⁶ Așa în textul original.

cotitură va fi însușită cum trebuie de noi și aplicată just în practică, ea poate într-adevăr să facă partidul nostru să devină ceea ce noi cu toții dorim, factorul politic, forța principală politică în țara românească. Platforma și argumentarea politică care o însoțește pot fi juste. În această privință, fiecare dintre voi ați ținut să subliniați justetea celor două documente. Dar aceasta, tovarăși, încă nu înseamnă nimic. Poate fi o linie justă, poate partidul nostru avea o linie justă, dar dacă nu ne pricepem să facem ca această linie politică justă să devină un bun al maselor largi populare, să devină prin aceasta o forță politică, atât Platforma, cât și argumentarea noastră politică, oricât de juste ar fi, nu fac două parale.

Comitetul Central v-a convocat la această ședință comună pentru a studia cele două documente, pentru a le prelucra. Din păcate, n-am avut timp suficient pentru a ne ocupa mai adânc de toate laturile problemelor puse în discuție aici. Erau și tovarăși care au obiectat că prea târziu li s-au dat aceste documente, abia le-au citit și cum pot să-și spuie ei părerea. Ar fi justificate aceste obiecțiuni. Într-adevăr, dacă vrem să contribuim la prelucrarea, la adâncirea acestor documente, în prealabil este nevoie să fie studiate mai mult timp. Dar eu mă întreb următorul lucru: cu excepția unora dintre tovarăși, oare noi am fost izolați de evenimentele politice pe care le trăiește și le-a trăit întreg poporul și clasa muncitoare? În ce măsură am fost noi legați de acestea că, dintr-o citire a acestei Platforme, nu înțeleg[em] toată importanța cotiturii politice pe care o face partidul nostru? Mai mult, în timpul discutării documentelor, s-au făcut unele observații juste, dar [și] altele care dovedeau o anumită confuzie la tovarăși și n-a existat, în tot timpul, un discernământ critic. Și această lipsă o pun pe seama nivelului general politic și teoretic scăzut.

Am plutit puțin la suprafață, am apucat câte un capăt mic al problemelor, dar n-am mers adânc în miezul lor. Mi-a plăcut aici tov. Lob, care, în cuvinte scurte, a știut să cuprindă miezul problemelor puse în discuție, ceea ce m-a făcut să cred că îi este deschisă calea pentru o creștere serioasă politică, ca să devie un conducător al partidului nostru.

Tovarăși, aici s-a pus de către toți chestiunea că sunt juste documentele. Ori, eu nu pot să spun că nu sunt juste, nu vreau să spun că n-ați însușit părți din ele, dar asta nu e suficient. Să știți că, totdeauna când partidul nostru face asemenea cotituri, există pericolul devierilor spre stânga sau spre dreapta, și aceasta poate compromite linia noastră politică. Și cei care ați participat la asemenea cotituri, știți cu câte greutate s-a luptat partidul nostru. Și de aici este îndreptățită părerea tovarășei Hova, că pentru ea nu sunt destul de clare documentele. Trebuie să plecăm de aici lămuriri și pentru aceasta trebuie să cunoaștem toate ascunzișurile liniei politice pe care s-o aplicăm în viață. Doar sunteți aici socotiți vârful activului nostru de partid. În măsura în care voi vă veți însuși problemele puse în Platformă și argumentarea lor politică, în măsura în care veți ști s-o aplicați în situații concrete, în linia Uniunii Patriotice, Apărării Patriotice, sindicatelor etc., în această măsură linia politică va deveni un bun al întregii organizații a partidului nostru, pentru că, în primul rând, se pune problema lămuririi organizației de partid, pentru

-ca ea să fie matură politicește. În primul rând, organizația de partid să știe ce vrea, și apoi linia politică va fi introdusă în masele largi.

În statutul VCPB⁴⁷⁷ se spune că fiecare membru al partidului este obligat să-și însușească linia politică a partidului, s-o aplice în practică. Dacă așa se pune chestiunea, față de sarcina istorică a partidului nostru, trebuie să ne însușim linia politică și s-o aplicăm cât mai just. Nu spun că atunci nu se vor mai face greșeli, dar nu se vor face greșeli gogonate.

Pentru a se înțelege mai bine sensul cotiturii noastre, vreau să schițez scurt, în câteva tablouri, în ce moment politic suntem chemați să aplicăm în practică noua noastră linie. După ce aruncăm o privire asupra situației politice și militare în general, facem următoarele constatări: ofensiva, cu asaltul general împotriva hitlerismului, se desfășoară în condițiuni favorabile, în mod victorios și este aproape ora zdrobirii finale a fiarei în bârlogul ei, așa cum spune tov. Stalin, că Germania hitleristă va fi izolată de sateliții ei, datorită tocmai succeselor militare și politice dobândite de Armata Roșie și [datorită] forțelor armate ale aliaților Uniunii Sovietice; [Germania este] izolată de sateliți, rămasă aproape singură și nevoită să facă față acestei formidabile forțe care s-a ridicat împotriva ei. Acum loviturile se dau, în unele părți, chiar pe teritoriul german, acum naziștii germani știu ce înseamnă război, acum nu mai au grâul din Ucraina, nu mai au petrol din Polonia, nu mai au grâu și petrol din România, acum nu-și mai pot unge feliile de pâine cu unt românesc și așa mai departe. Sunt nevoiți să-și strângă cureaua. Economic, politic și militar, situația Germaniei este dezastruoasă. De aceea și stăm, în mod nemijlocit, în fața prăbușirii regimului hitlerist.

În România, tovarăși, în urma ofensivei victorioase a Armatei Roșii în această parte a frontului, în sud-est, după ce au fost date peste cap forțele germane, i s-a ușurat sarcina poporului român, sătul de război. La 23 August, regimul lui Antonescu a fost doborât și o nouă situație politică și militară a intervenit în România.

Pentru a înțelege mai bine rolul partidului nostru cu ocazia acestor evenimente, în ce măsură a participat el activ la ele, ce reprezintă azi partidul și ce a determinat Comitetul Central să vie [sic!] cu această Platformă nouă, vreau să fac o mică digresiune. Să aruncăm o privire retrospectivă, să ne întoarcem la vremea când Antonescu hotărâra aici, în țară. Cu alte cuvinte, vreau să mă ocup puțin de rolul partidelor burgheze în tot timpul războiului la care a fost târât poporul român.

Tovarăși, dacă luăm o serie de fapte mai importante politice, alungarea lui Carol din țară, stabilirea regimului de dictatură al lui Antonescu, târârea României în război alături de Germania hitleristă, putem spune, aducând și fapte în sprijinirea afirmației noastre, că elementele reacționare din partidele, din vârfurile partidelor burghezo-democratice, în frunte cu Maniu, au partea lor de vină în toate acestea, în târârea poporului român în acest război. Veți vedea ce importanță mare au aceste lucruri pentru înțelegerea Platformei noastre, pentru înțelegerea manifestărilor

⁴⁷⁷ VCPB = VKP(b) = Partidul Comunist (bolșevic) al Întregii Rusii.

dintre 23 August și până acum, din sânul BND, din sânul guvernului. Se poate ca noi, care avem metoda de analiză marxistă, să credem că plecarea, alungarea lui Carol din țară, într-un moment în care starea de efervescență cuprinsese cele mai largi mase muncitorești și țărănești, să se fi făcut fără contribuția, fără consimțământul partidelor politice? Nu. În asemenea momente, clasa dominantă, prin vârfurile sale, se înțelege și hotărăște ce are de făcut. Ei bine, tovi, alungarea lui Carol din țară și aducerea regimului lui Antonescu a fost hotărâtă împreună cu Maniu, cu Brătianu, cu responsabilii clasei dominante. Pentru că, oricâte divergențe ar exista în sânul cercurilor burgheze, totuși, pentru anumite lucruri, ei fac front comun; atunci când interesele lor de clasă sunt amenințate, ei se sprijină reciproc. Cum ne-am putea explica altfel, că conducătorii Partidelor Național-Țărănesc și Național-Liberal au dezarmat așa de ușor, că s-au plecat în fața lui Antonescu ca niște mieluși și l-au lăsat pe Antonescu să decapiteze și restul de libertăți democratice care rămăseseră poporului român și clasei muncitoare? De ce a fost posibil acest lucru, tovarăși? Gândiți-vă numai la hârdaiele acelea cu murdărie aruncate asupra lui Maniu, asupra partidelor burgheze democratice și, în primul rând, asupra ideii de democrație, asupra libertăților, la urma urmelor democratice ale poporului. Datorită faptului că masele poporului au fost amăgite de diverse guverne formate din sânul partidelor burgheze democratice, democrația a putut fi compromisă în așa măsură, încât au putut fi așa de ușor decapitate libertățile democratice. În fața acestei acțiuni, Maniu și cu prietenii lui au stat cu brațele încrucișate. Mai mult chiar, au părăsit masele poporului, care au ajuns victima politicii reacționare, trădătoare a lui Antonescu. Atunci, mai pot Maniu și prietenii lui justifica atitudinea de expectativă din tot timpul războiului criminal împotriva Uniunii Sovietice? Desigur că nu. Au, în această situație, Maniu, Brătianu și cercurile apropiate de ei, o vinovăție? Desigur că da. Îmi amintesc că în lagăr am analizat din punct de vedere economic poziția lui Brătianu, tocmai atunci când nemții pusese mâna pe o serie de instituții financiare în România, când România era înfeudată și politicește, și economicște Germaniei, exista totuși o forță financiară liberală, exista acel capital al liberalilor, și am arătat în ce măsură putea el să dea totul, pentru că nu era totul acolo, ci numai anumite părți. Ori, un război, tovarăși, trebuie sprijinit și din punct de vedere financiar. Se poate crede că Hitler a dat atât de mult credit guvernului Antonescu? Nu. Hitler a trimis fleacuri, mărfuri fără prea mare importanță și a luat totul de la noi. Și atunci, numai pe spinarea maselor largi, prin impozite, prin măsuri economice au putut ei face acest război? Eu cred că nu. Eu cred că o bună parte din finanțarea acestui război o au și liberalii, și n[ățional]-ț[ărăniștii]. Și din punct de vedere politic, nici nu mai punem. Pentru că fiecare din noi știm că Mihalache s-a îmbrăcat în uniformă de maior și a mers până la Nistru. Dl. Maniu avea atitudinea de a cere repararea nedreptăților făcute de Uniunea Sovietică, zicând că merge numai până la un anumit punct. Ca și cum politica imperialistă hitleristă se putea opri la Nistru, parcă, odată pornit, nu erai obligat, prin firea lucrurilor, să mergi și mai departe. Apoi, putem să-i condamnăm de miopie politică, putem să credem că ei nu au înțeles aceste lucruri singuri, că n-

au înțeles care a fost situația politică în acele împrejurări? Nu mai vorbesc de Lupu, care căuta o justificare istorică a prezenței noastre în Transnistria, pentru ca acum să se supere dacă “Scânțeia” noastră îl ia de păr.

Care a fost situația partidului nostru? De la începutul războiului, partidul nostru a avut o Platformă politică și o linie politică justă. Nu descoperise partidul nostru și conducerea sa această Platformă și linie politică, putem să spunem. Aceasta se datora sprijinului pe care partidul îl primise dinafară, prin audițiile de radio, prin discursurile ținute la radio “România Liberă” și așa mai departe. Dar putem să spunem că pentru această Platformă justă și această linie justă, meritul ar fi revenit partidului nostru, pentru aplicarea ei în practică. Dar trebuie să recunoaștem că, în tot cursul războiului, partidul nostru nu a reușit această acțiune atât de înaltă, atât de nobilă în această parte a lumii. Partidul nostru a fost lovit din toate părțile de dușmani. Și nu întâmplător, cred că există o legătură între atitudinea cercurilor reacționare față de politica de război dusă de Antonescu și față de politica dusă de acest guvern criminal față de mișcarea revoluționară din România, dacă nu a o decapita, a o lovi în așa măsură, ca, la sfârșit, dacă se va prăbuși Germania, să fie atât de slabă, ca să nu poată mobiliza în jurul ei masele poporului. Și cred că și pentru aceasta a existat o înțelegere între vârfurile conducătoare ale partidelor burghezo-democratice și guvernul Antonescu.

Cum se face că Maniu nu a suferit nimic, în timp ce pe noi tot timpul ne-au lovit? Maniu se mărginea să facă memorii către mareșal, pentru a nu lăsa impresia că este de acord politicește cu manevrele lui Antonescu. Mai târziu însă, când s-a dovedit că războiul lui Hitler este pierdut și pierduți sunt toți sateliții, atunci, de comun acord cu Antonescu, au început o campanie de scoatere de la naftalină a victoriilor lor. În ajunul jubileului de 25 de ani de la alipirea Ardealului la țara mamă, atunci toate figurile, în frunte cu Maniu, după ce au aruncat cu murdărie în capul lor, au fost readuse la suprafață, li s-au publicat fotografiile în toate ziarele, pentru a arăta că aceasta este rezerva în jurul căreia trebuie să se grupeze poporul român. Aceasta este legătura tactică dintre Maniu, Brătianu și ceilalți și clica de la guvern.

Noi ne-am adresat lui Maniu de la început. El ridică tot felul de obiecțiuni: că suntem slabi și forța Germaniei este foarte mare și că o acțiune ar însemna ocuparea definitivă a României; că dacă vrem să aducem iscălitura lui Stalin că ne recunoaște Basarabia și Bucovina și apoi, la urma urmelor, de ce să bag capul, viitorul tot este al Dvs., al comuniștilor. Unii tovarăși au răs atunci: uite cine se teme de noi. Dar ei știau bine ce reprezentăm noi, chiar în momentele acelea când eram slabi. Prost comunist este acela care crede că burghezia va capitula, va renunța la poziția ei de clasă. Atunci, de ce a spus dl. Maniu, acest maestru al școlii iezuite, de ce a spus aceasta? Iată, tovi, trebuie să fim și puțin diplomați, să vedem mai departe, după gândurile lor. Pentru că, oricât ar fi ei de rafinați și de diplomați de școală veche, tot există crăpături prin care putem sesiza adevăratele lor gânduri. Au refuzat sistematic propunerile noastre de concentrare a tuturor forțelor într-un Front Unic Patriotic, cu sarcinile pe care voi le cunoașteți și care erau fundamentul

activității partidului nostru în acele împrejurări. Atitudinea lor de sabotare a încheierii acestui front a luat sfârșit când și-au dat seama că vor pierde trenul. Au acceptat atunci, dar numai parțial, propunerile noastre și numai după ce au fost puși în fața unui ultimatum, că, dacă nu vor merge cu noi, vom merge fără ei, dar îi vom demasca.

Partidul nostru n-a reușit în tot cursul războiului să organizeze acțiuni de masă. Pe toți ne doare acest lucru și l-am simțit și în închisori, când peste tot, în toate țările, s-au făcut acțiuni deschise. Împinși de dorința de a ne îndeplini, măcar în ultimul timp, datoria față de partid, față de clasa muncitoare, față de Uniunea Sovietică, am fost nevoiți să acceptăm aplicarea Platformei noastre. Și anume, organizarea în BND, din care să facă parte partidele politice de care știți. Partidul n-a vrut să meargă în această împrejurare pe linia “ori totul, ori nimic”. Dacă aceasta a fost just, istoria și alți tovi mai obiectivi și mai profunzi vor putea să-și spună cu mai multă competență părerea. Noi judecăm după cum s-au desfășurat faptele și ele s-au desfășurat în favoarea partidului nostru, în favoarea clasei noastre muncitoare, în favoarea Uniunii Sovietice. Pentru că, dacă Uniunea Sovietică a ajutat forțelor noastre interesate să înceapă o acțiune serioasă, nu este mai puțin adevărat că aceste forțe, prin actul de la 23 August, au ajutat Armata Roșie să ajungă de la Galați la București în 48 de ore și să le primim așa cum știți, trupele sovietice.

Dar dacă partidul nostru a acceptat să participe la răspunderea în acest guvern, și-a lăsat mână liberă și a specificat în procesul verbal al actului încheiat că își rezervă dreptul de a grupa și restul forțelor democratice, organizațiilor democratice, care nu fac parte din Bloc și să le reprezinte în guvern și în Bloc. Deci, nu renunțăm la încheierea Frontului Unic Patriotic, frontul unic al tuturor forțelor democratice. A rămas ca acum să venim cu Platforma, care să ne spuie sub o formă concretă și clară cum trebuie privite sarcinile noastre. Dar, tovi, înțelegerea cu partidele burgheze nu a răpit partidului nostru independența lui politică, el nu-și pierde prin aceasta fizionomia lui politică în cadrul acestui Bloc, după cum nu și-o va pierde mâine într-un Bloc Național Democrat⁴⁷⁸. Partidul nostru își păstrează mai departe fizionomia și atitudinea politică. Nu renunțăm la programul său și este o datorie să popularizăm programul nostru maximal. Dar ceea ce a determinat partidul nostru să facă această cotitură este tocmai efortul de război, la care trebuie să participe poporul nostru, clasa muncitoare. În al doilea rând, s-au creat condițiuni favorabile pentru o largă desfășurare a acțiunilor de masă, pentru a determina largi mișcări populare. Aceasta va ușura îndeplinirea sacinilor noastre, obiectivului strategic care stă în fața noastră și la care noi n-am renunțat, a[1] desăvârșirii revoluției burghezo-democratice. Depinde de felul cum mobilizăm și organizăm masele, de condițiunile pe care le vom crea de a mișca mase cât mai largi sub influența și autoritatea partidului nostru, ca acestea să se cristalizeze sub forma unor organizațiuni largi, care să cuprindă toată muncitorimea, țărănimea și

⁴⁷⁸ Referire la Frontul Național Democrat.

să ne lege de țărănime, să câștigăm țărănimea. Iată rolul mobilizator și organizator al Platformei noastre. Dar cred că ideea centrală, care a călăuzit Comitetul Central, a fost tocmai de a schița un cadru de revendicări pentru toate categoriile sociale, pentru a le mobiliza și a le da un suport concret de organizare.

Când această Platformă va ajunge în mâna maselor și vor vedea de exproprierea pământului, aceasta înseamnă că le mobilizăm concret pentru o luptă și că partidul nostru vine cu această Platformă. Noi ne vom adresa tuturor partidelor politice și, în această privință, există mare confuzie la unii tovarăși și există și un pericol. Chiar dacă armistițiul n-ar fi fost încheiat, ci numai actul de la 23 August, tot era o cotitură în activitatea noastră. Și se punea întrebarea: oare guvernul acesta, cu caracter de provizorat, ar fi fost în stare să rezolve toate problemele care stau în fața poporului român, chiar dacă n-ar mai fi trebuit să participe la efortul de război, chiar dacă am fi trebuit să rezolvăm numai problema democratizării țării, a curățirii aparatului de stat, a refacerii vieții economice? Ar fi putut acest guvern să aducă toate acestea la îndeplinire? Tovi, nu trebuie să fim savanți ca să ne dăm seama că acest lucru actualul guvern nu-l poate face. Iată de ce se pune problema concentrării tuturor forțelor pe baza unei Platforme concrete, într-un Front Național Democratic, se pune problema unui guvern care să reprezinte păturile cele mai largi ale poporului nostru, de la orașe și sate. Nu este o simplă întâmplare că, până azi, aparatul de stat nu a fost curățat, după cum nu este o simplă întâmplare că nici până azi partidele burghezo-democratice nu au luat poziție față de pericolul intern, Garda de Fier, și am observat tendința de subapreciere a acestui pericol chiar la comuniști, ceea ce este cu desăvârșire periculos. Nici un cuvânt în ce privește existența unui guvern în străinătate al lui Horia Sima, față de apelurile prin radio și de îndemnurile lor la asinate. Și noi știm din experiență ce pot face acești bandiți și cât le trebuie să stea pe gânduri ca să atace pe la spate. Pe fiecare activist de al nostru îl așteaptă un glonte pe la spate. Fără să intrăm în panică, trebuie să mobilizăm masele împotriva lor. Pentru că sunt și mulți muncitori care au fost atrași. Să nu uităm nici un moment că trebuie să scoatem de sub influența lor pe cei care au căzut sub această influență, fără să înțelegem acele elemente fanatice, care trebuie lovite fără cruțare.

Fără să ție [sic!] seamă că trebuie să se poarte loial față de partidele din guvern, Maniu, în spatele partidului nostru, a dat o altă compoziție guvernului decât aceea care a fost stabilită. Pentru că partidul nostru a precizat în discuțiile cu [sic!], ce posturi, ce poziție va trebui să avem noi acolo. Am cerut Ministerul Propagandei, Ministerul Justiției, Ministerul Muncii și un subsecretariat la Interne. Ei s-au sfătuit în spatele nostru și au făcut un guvern de generali. Mai mult chiar, în timp ce se tratau la Moscova condițiile armistițiului, ei au numit un alt ministru de justiție. Apoi, guvernul german a cerut să i se răspundă urgent, imediat și să se permită libera trecere a populației românești de origine etnică germană în Germania, cu toată averea ei mobilă și numai în fața atitudinii noastre hotărâte n-au făcut acest lucru.

Nu mai vorbesc de acordul public încheiat cu Comanici⁴⁷⁹, șeful gardiștilor. Maniu și-a manifestat durerea că nu li se dă și acestora libertatea, floarei intelectualității românești, să intre și ei în guv[ern]. Mai mult, pentru a sustrage membrii Gărzii de Fier loviturilor pe care i le va da clasa muncitoare, partidul nostru și forțele democratice, au dat dispoziții să-i lase să se strecoare în partidele lor. Loialitate minunată și bună alianță avem cu ei! Ei închid ochii la activitatea gardiștilor, la aceea că se răspândesc manifeste gardiste, că Horia Sima le vorbește legionarilor din țară. Întreaga reacțiune sprijină Garda de Fier, o ascund. Nu se ia nici o atitudine de lămurire a opiniei publice. Ce fel de partide democratice sunt acestea? Ei n-au reușit să se ridice deasupra intereselor de clasă. Asta îi împiedică. Pe când partidul nostru se dedică azi cu dragoste întregului popor. Noi n-am pus chestiunea de clasă, noi n-am pus chestiunea de revoluție, noi am acceptat colaborarea cu ei. Numai interesele strâmte de clasă îi împiedică să pornească lupta împotriva Gărzii de Fier. Maniu a luat Garda de Fier sub aripa lui, după ce a scăpat de sub aripa lui Vaida-Voevod, cunoscutul călău de la Lupeni, și se supără că presa noastră vorbește, scrie împotriva lor. Dar presa noastră a spus până acum prea puțin.

Au dovedit nu numai că sunt neloiali, dar chiar spirit de dușmănie. Nu numai că închid ochii față de legionari, dar le pun la dispoziție arme și, sub forma că cre[e]ază gărzi de luptă pentru Ardeal, îi înarmează. Forțele noastre patriotice au descoperit un depozit cu arme și le-au confiscat. Și Maniu s-a supărat, a spus că Gărzile Patriotice sunt Gărzile Partidului. Dar ar fi greșit să le privim noi astfel, trebuie să le păstrăm caracterul lor larg și tot ce poate purta arma împotriva hitlerismului să fie înarmat. Noi nu înarmăm partidul, pentru că, odată înarmat partidul nostru, ei vor înarma partidele lor și noi nu vrem acest lucru. Mai mult, Maniu a pus chestia și în guvern și în discuțiile cu delegații noștri, pentru dezarmarea Formațiilor Patriotice. Ne-am frământat în această chestie mult, am discutat mult, am arătat că este necesar nu numai să nu le dezarmăm, dar să le și lărgim, căci atâta vreme cât vor mai exista elemente de ale lui Antonescu în aparatul de stat, în întreprinderi etc, forțele patriotice sunt indispensabile. Căci n-avem nici o garanție, nici o siguranță cu elementele reacționare, destul de numeroase, din aparatul de stat, armată etc. Maniu ne-a pus întâi chestiunea prietenește, apoi chestiunea dezarmării forțate, la care partidul nostru a răspuns hotărât că, dacă se va încerca o astfel de dezarmare, vom trage și vom face gărzi patriotice în fiecare fabrică. Trebuie să împiedicăm sabotarea producției, trebuie să apărăm spatele frontului. N-au avut deci încotro. Ei se mai tem însă și de Armata Roșie. Ei caută să facă o legătură între prezența Armatei Roșii în țară și activitatea partidului nostru. Noi trebuie să împiedicăm să se facă această legătură, dar nu înseamnă că nu trebuie să ne manifestăm dragostea și să popularizăm Armata Roșie și prima Divizie cu adevărat a poporului român, "Tudor Vladimirescu". Această

⁴⁷⁹ Horațiu Comănicu.

Divizie va deveni armătura de mâine a armatei populare, care nu va lupta împotriva intereselor poporului român, ci din contra, le va apăra.

Acum, tovi, față de aceste manifestări politice, față de aceste deplasări de forțe interne, ce poziție trebuie să ia partidul nostru? Pentru că, în decursul acestui timp, de la 23 August și până azi, deși procesul este mai îndepărtat, putem constata cu toții un proces puternic de deplasare spre stânga, de radicalizare a forțelor politice. Nu întâmplător, partidul nostru este asaltat de numeroși solicitanți, dornici să se înscrie la noi. Dacă însă, pe de o parte, partidul nostru nu este un partid ca al lui Brătianu, în care se poate înscrie oricine și oricând, pe de altă parte acest partid nu poate bucura. Dar bineînțeles că aceasta trebuie să ne trezească vigilența, ca nu cumva să fim copleșiți de elemente mic burgheze. Există un pericol mare, asupra căruia vă atrag atenția. Dacă este vorba să întărim partidul nostru, apoi în primul rând să ne orientăm spre fabrici, spre sindicate, acolo găsim acel rezervor uriaș, de unde partidul nostru poate trage forțe noi, pentru a-și întări poziția sa.

Dar mai există încă un aspect al problemei. Mai putem face o constatare, după cum s-au desfășurat evenimentele politice. Mai observăm o concentrare a elementelor gardiste, legionare, în jurul unui steag și acest steag este Maniu. Este un pericol mereu prezent acesta. Desigur că depinde de noi ca să-i facem nevătămători, ca să contracaram încercările lor disperate de a ne pune stavilă, în fața lărgirii bazei noastre politice, prin lărgirea BND. La o aventură nu cred să meargă. Ar fi o prostie de neînchipuit. Totuși, disperarea îi poate împinge și la nebunii. De aceea, trebuie să fim cât se poate de pătrunși, că nu este vorba aici de a sparge Blocul. Nu s-a pus astfel chestiunea. Tocmai de aceea, am pus întrebarea tovilui Preoteasa, pentru că a vorbit, dar nu s-a ocupat nici un moment de ce este concret în Platforma noastră. A plutit pe deasupra și aceasta este o boală a intelectualului. Dar noi trebuie să mergem la fondul lucrurilor. Aceasta am vrut să fac cu întrebarea pusă tovilui Preoteasa, am vrut să-l ajut, dar mi se pare că l-am încurcat mai rău.

Noi, tovi, pornim de la constatarea că acest guvern nu poate îndeplini sarcinile mari care stau în fața poporului român. El nu poate îndeplini obligațiile rezultate din încheierea armistițiului cu Uniunea Sovietică, chiar dacă ar vrea. Iată de ce partidul nostru a fost nevoit să facă această cotitură, să pună sarcini noi, să se adreseze tuturor partidelor politice. Iată cum trebuie înțeleasă chestiunea. Noi nu ne-am adresat Blocului, ne-am adresat tuturor organizațiilor profesionale, culturale etc., tuturor ramurilor de activitate, unde oamenii se organizează. Pentru ca toți să adere, inclusiv național-țărăniștii și liberalii, toți să adere la această Platformă. De aceea am venit cu această Platformă, am argumentat-o politic și am pus acolo revendicări și pentru țărănime și pentru toate celelalte categorii sociale. Lucrul pare limpede și ușor și totuși, după mine, nu va fi chiar așa, pentru că va întâmpina rezistența elementelor reacționare din sânul partidelor burghezo-democratice. Și apoi, mai există în sânul social-democrației, și în special printre conducătorii social-democrați, un curent foarte interesant, care va trebui să facă obiectul unui studiu. Și anume, se observă că o serie de elemente așa-zise radicalizate din sânul

partidelor burghezo-democrate, ba chiar elemente reacționare, hitleriste, vin frumușel și se înscriu în Partidul Social-Democrat. Acuma, acolo există, ce-i drept, și un curent reprezentat de un număr restrâns de membri ai Partidului Social-Democrat, chiar și în vârf, care acționează în sensul aruncării afară a elementelor reacționare. De ce năvălesc aceste elemente noi? Cine le trimite? Nu cumva partidele burghezo-democrate și în primul rând elementele reacționare din aceste partide, știind, pentru că sunt oameni politici destul de buni, nu cumva trimit în mod intenționat elemente în sânul Partidului Social-Democrat pentru a-i influența cursul politicii generale, pentru a întări curentul de spargere a unității de acțiune încheiată între partidul nostru și Partidul Social-Democrat? Să avem în vedere aceste elemente, tovarăși, pentru că Partidul Social-Democrat știe că nu reprezintă o forță și ei primesc cu dragă inimă când le vin membri noi. Și cum Partidul Social-Democrat nu se deosebește de partidele burgheze prin structură și principii, aceste elemente noi care vin pot distruge unitatea între partidele noastre. Tovii noștri ne semnalează și elemente cinstite în Partidul Social-Democrat, care cred serios în necesitatea Frontului Unic de acțiune între partidele noastre; sunt elemente cinstite, dar confuze.

După ce am trecut în revistă în fața voastră o serie de factori, pentru ca să înțelegeți mai bine Platforma, vreau să subliniez și un alt aspect. Dacă se poate face constatarea existenței acestei deplasări spre stânga, înseamnă că și Partidele Național-Țărănesc și Liberal, adică în sânul acestor partide, există un curent care se deplasează spre noi. Dacă vom fi artiști în materie politică, vom putea întări aceste curente și să dăm curs de eliminare a elementelor reacționare din sânul acestor partide. Noi vorbim de curățirea aparatului de stat, dar noi știm că în sânul acestor partide există o serie întreagă de elemente reacționare și care reprezintă dreapta. Ei bine, noi vom cere eliminarea tuturor acestor elemente, le vom lua sub foc [sic!]. Nu renunțăm la dreptul de critică; critică amicală, dar critică. Și aici este și slăbiciunea noastră. Pentru că partidul nostru s-a mărginit să critice numai în guvern, dar n-a pus chestia critic în public, ca să știe opinia publică cum înțelege Maniu să-și îndeplinească obligațiile. Aceasta este o lipsă și de această lipsă se face vinovat partidul, în frunte cu conducerea lui.

De aici, nu decurge o campanie de defăimare. Să le facem mai bine o critică amicală, pentru întărirea și închegarea Blocului, pentru a ușura sarcina ca în fruntea țării să vie un guvern de Front Național Democratic. În aceasta constă miezul Platformei, miezul argumentării politice, care v-au fost supuse aici. Dacă ați fost legați de evenimente, dacă ați fost angrenați în desfășurarea evenimentelor militare și politice, dacă ați luat parte la frământarea maselor, atunci nu ați avut nevoie să studiați prea mult Platforma.

Să nu plecăm de aici fără să fim lămuriți mai temeinic. Noi venim cu această Platformă și o prezentăm diferitelor organizații politice, partidelor politice. Noi facem o alianță cu ele, da, o alianță, dar este o alianță vremelnică și astfel trebuie privită de voi. Pentru că, probabil, dacă evenimentele vor lua un curs, care să schimbe linia noastră politică tactică, aceasta înseamnă că, dacă partidul nostru

va reuși să iasă întărit din aceste evenimente, cu alte cuvinte, dacă întreaga muncitorime va fi organizată în sindicate, toate categoriile de muncitori manuali și intelectuali vor simți linia partidului nostru și vor îmbrățișa linia noastră politică, iar partidul nostru își va lărgi baza sa organizatorică, prin încadrarea de noi membri de partid, atunci poate veni un moment când această linie să fie mai lungă sau mai scurtă. Esențialul este să determinăm o largă mișcare populară, o mișcare care să cuprindă masele cele mai largi, să le antreneze la luptă, pentru ca aceste mase să capete experiență politică, pe care numai prin luptă o pot căpăta. Dacă reușim acest lucru, să știți că am făcut mare lucru, dar mare lucru... Și acest lucru nu-l putem face dacă uităm țărâניה, principalul nostru aliat. În acest sector al muncii suntem slabi. Trebuie să găsim mijloace de a ne apropia țărâניה, de a o face aliatul clasei muncitoare, trebuie să [o] facem să primească cu bucurie Platforma partidului. Iată, venim cu largi reforme agrare... Iată o bază largă pentru munca noastră agitatorică și organizatorică în țărâניה! Să inspirăm țărâניה încrederea în forța ei proprie. Doar vedem că în multe locuri au început țărâניה să-și îndrepte ochii spre moșii și noi trebuie să mergem pe linia aceasta. Furia lui Maniu și a celorlalți n-are importanță. Principalul este ca țărâניה să primească Platforma cu multă dragoste, cu înțelegere și să lupte pentru ea.

Dacă Stalin ne învață că, în lumea asta imperialistă, clasa muncitoare trebuie să aibă hegemonia tuturor păturilor largi muncitoare, să stea în fruntea luptelor, nu în coadă, de aici și necesitatea prezentării în fața clasei muncitoare a rolului pe care ea va avea să-l joace în aceste evenimente. Să-i ridicăm conștiința politică la nivelul evenimentelor pe care le trăim. Și dacă am privi lucrurile obiectiv, am vedea că într-adevăr, clasa muncitoare s-a manifestat ca element fundamental. Nu vedeți? Întreaga viață politică este dinamizată de acțiunea clasei muncitoare. Numai cele câteva momente trăite azi la stadion ne-au putut arăta de ce forțe dispune clasa muncitoare, de ce forțe ar putea dispune partidul nostru. Partidul nostru, după [opinia] CC, înseamnă să ne bazuim pe elementele muncitoare din întreprinderi, care au dovedit cu prilejul acestor evenimente că au urmat lozincile partidului cu încredere, că s-au ridicat politicește, că au fost verificate, mai mult sau mai puțin, în timpul acestor evenimente. Dacă o linie politică elaborată just de către o conducere poate deveni o forță când masele și-o însușesc, ei bine, această linie nu poate fi realizată decât prin cadre. Problema cadrelor este cea mai arzătoare problemă a partidului nostru și just a subliniat tovarășa Ana, ca nu cumva să ne amețim de cele câteva succese pe care le-a dobândit partidul nostru, să ne închipuim că activul de partid actual va fi în stare să cuprindă toate problemele care stau în fața partidului și să conducem destinele unui popor. Just a spus tovarășa Ana: suntem un partid de guvernământ și dacă Stalin spune că cadrele sunt aurul partidului nostru, și la noi, CC, prin cadre, își introduce linia lui politică. Politica cadrelor se ramifică în două direcții. Întâi, ridicarea politică, ideologică, teoretică a cadrelor existente, verificarea lor permanentă prin activitatea depusă, ridicarea elementelor capabile în organele de conducere și al doilea, orientarea spre cadre noi. Să aducem acest aer proaspăt din sânul clasei muncitoare.

Să ridicăm cele mai ridicate, cele mai devotate, cele mai cinstite elemente din sindicate, din fabrici. Numai astfel vom putea să ne îndeplinim sarcinile noastre, dacă vom ști să ducem o justă politică de cadre.

Aceasta înseamnă că partidul nostru trebuie să ia un curs rapid de organizare. Trebuie să organizăm cursuri scurte de lămurire a problemelor fundamentale de partid, a problemelor sale de muncă, a metodelor sale, a principiilor partidului nostru. Să-l putem astfel întări și din punct de vedere politic, să putem crește noi activiști. Tovarășul Stalin răspunde unor tovarăși care priveau greșit problema cadrelor. Noi avem cadre din punctul de vedere al pregătirii, al experienței, niște cadre minunate. Trebuie să le păstrăm pe acestea. Unii se orientează mai mult spre cadrele vechi, dar acestea păcătuiesc uneori prin aceea că trăiesc în trecut. Cadrele noi nu au experiența celor vechi, dar în focul luptelor se ridică, cresc, în timpul cel mai scurt își însușesc experiența și aduc cu ele ce este nou, ce este proaspăt. Ele ne duc înainte, mult înainte. Să ne călăuzim după aceste învățături ale tovarășului Stalin, pentru că ele sunt juste și pentru noi toți, care suntem aici aproape numai fețe cunoscute din închisori și din lagăr.

Nu trebuie să ne lăsăm încântați de faptul că am avut un succes atât de mare la miting și în alte părți. Dacă ne-am lăsa încântați și nu vom ști să ne întărim, am face o mare greșală. La o grevă, tovarășul Stalin spunea unor tovi: Da, este o grevă câștigată, dar partidul nostru ce a câștigat de aici? La noi nu mai este vorba de grevă, este vorba de o mișcare largă, în care este angajată masa de la orașe și sate. Ce câștigă partidul nostru din toate acțiunile acestea, în ce fel ajunge să câștige partidul din punct de vedere organizatoric? Dacă ne este drag partidul, să facem să câștige de pe urma asta. Aceasta nu înseamnă că nu trebuie să fim vigilenți, să deschidem poarta elementelor oportuniste, elementelor care au venit în conflict cu partidul nostru. Aceste elemente să fie ținute cât mai departe, acestea sunt piedica principală în calea dezvoltării partidului nostru. Și nu-i trimitem jos, la muncă de masă. Înainte era o politică greșită în această privință, pentru că aceștia veneau în contact cu masa și făceau numai și numai greutatea partidului nostru. În această privință, partidul nostru trebuie să ducă acum o altă politică.

De asemenea, cei nou veniți în partid trebuie bine verificați. Să le cunoaștem biografia, trecutul lor, să mergem departe cu analiza. Aceasta nu înseamnă ca aceștia să aștepte luni de zile, dacă știm să înțelegem instrucțiunile resortului cadrelor, resortului organizatoric. Aceasta la cheștiunea cadrelor.

În concluzie, Platforma și argumentarea politică, după cele ce fiecare dintre voi ați vorbit, ocupându-vă de diferite laturi, de diferite aspecte, sunt juste. Și linia politică, și linia organizatorică sunt juste. Dar trebuie să le prelucrăm. Sunt aici conducători ai diverselor resorturi și trebuie să fac observația că nu știm să prelucrăm un document, tovarăși, să-l întoarcem și pe o parte, și pe alta, ca să fim stăpâni pe el și să mergem la sigur în fața maselor. Toți vor trebui să prelucreze serios acest document, și resorturile speciale, și organele de conducere, și cu masele, pentru că de ele depinde ca acest document să devie [sic!] realitate în cel

mai scurt timp. Și realitatea înseamnă acceptarea Platformei de către toți cei cărora ne adresăm și crearea unui guvern național-democratic.

Aduc, în numele Comitetului Central, întregului partid, tuturor organizațiilor de partid, un salut și un îndemn pentru toți membri de partid, pentru tineretul nostru, pentru organizațiile noastre de luptă politice, Uniunea Patriotică, Apărarea Patriotică, pentru Formațiile de Luptă Patriotice, către sindicatele noastre muncitorești, ai căror reprezentanți sunt printre noi. Acest salut și îndemn pe care vi l-am adresat, cred că este în asentimentul tovarășilor din Comitetul Central, în frunte cu tovii Ana, Pârvulescu, Rangets și Georgescu, cărora de asemenea le adresez un salut din partea mea, în fața voastră și le spun: să trăiască!

Și de asemenea, transmit un călduros salut și sunt bucuros că lucrez mai departe alături de mulți tovarăși care au suferit în temnițe. Ei sunt chezășia pentru munca noastră. Comitetul Central va avea o grijă deosebită de viața lor, de situația lor materială, de sănătatea lor. Pentru că aceștia sunt chezășia partidului nostru.

Tov. Pârvulescu: Ședința cu activul, cu tovii responsabili de la diferite munci, de la organizațiile de masă era necesară în primul rând ca să putem fi noi conștienți de cotitura pe care trebuie s-o facem.

Înainte de a ne despărți, înainte de a pleca fiecare la posturile de răspundere la care sunteți, trebuie să vă atrag atenția asupra următorului lucru: această Platformă trebuie să însemne un document istoric în viața partidului nostru, în viața poporului român, după cum 23 August reprezintă cel mai mare eveniment în viața poporului român, după ce partidul nostru, cu toate lipsurile și greșelile lui, după ce și-a îndreptat linia, și-a verificat cadrele, a înlăturat elementele dușmănoase care l-au împiedicat timp îndelungat să-și îndeplinească sarcinile, a reușit să fie în fruntea evenimentelor, să realizeze acea linie politică care fusese fixată de la începutul războiului.

Această Platformă, care trebuie să însemna un document de cea mai mare importanță pentru partidul nostru, pentru viața poporului român, trebuie să fie astfel prelucrată de fiecare dintre noi, de fiecare dintre voi în organizațiile respective ...⁴⁸⁰ Acest document trebuie prelucrat de fiecare organizație și în primul rând de sindicate, care sunt baza clasei muncitoare, baza partidului, trebuie să le prelucrați în așa fel ca fiecare muncitor să devină conștient, să devină o forță care să sprijine partidul. De aceea, trebuie făcut un plan de muncă pentru fiecare categorie, cu acele probleme mai cu seamă care se ridică în categoria respectivă, pentru industria respectivă, ca să fie bine însușite.

Același lucru pentru Uniunea Tineretului Comunist. Cine are tineretul, are viitorul. Și tineretul, care devenise un instrument în mâinile criminalilor hitleriști, avem posibilitatea, pentru prima oară în viața partidului nostru, să-l transformăm în luptători pentru eliberarea deplină a poporului român. De noi depinde să înarmăm

⁴⁸⁰ Așa în textul original.

ideologicește și politicește acest tineret, ca să sprijine partidul, să fie în fruntea luptelor, să stea neconținut, ca un zid de granit, în spatele partidului nostru.

Același lucru trebuie făcut în celelalte organizații de masă și mai cu seamă acum are o importanță politică deosebită Uniunea Patriotică. Această mișcare politică de masă trebuie să devină cea mai mare forță politică din România. Ea nu este un partid de guvernământ, ea este o organizație politică cu un program politic bine determinat și va contribui în cea mai mare măsură la transformarea României într-o țară cu adevărat democratică. Pe baza acestei Platforme, trebuie să aducem în U[niunea] P[atriotică] toate elementele democratice naționale, progresiste, pentru rezolvarea problemelor care stau în fața noastră și mai cu seamă problema ducerii războiului. Problema problemelor este aceea a ducerii războiului, care este piedica principală în rezolvarea celorlalte probleme. Pentru ducerea războiului, trebuie reorganizată industria și toate ramurile care secondează frontul. La aceasta trebuie să contribuie întreg poporul român și, pentru ca să contribuie conștient, trebuie să-i facem educația politică. Această educație i-o putem face prin această organizație largă de masă, Uniunea Patriotică, care trebuie înființată pe întregul cuprins al țării.

Avem Apărarea Patriotică. Noi am trasat o linie politică pentru Apărarea Patriotică și ea a început să îndeplinească acele funcțiuni care rezultă din schimbarea situației. Acum nu mai are de îngrijit și de salvat cadrele din închisori și lagăre, acum trebuie să fie o organizație de luptă care secondează luptătorii de pe front, să îngrijească de răniți, să îngrijească familiile celor care sunt pe front, să se îngrijească de sănătatea celor care au fost în lagăre și închisori, de familiile și copiii lor. Dar nu ca o organizație filantropică, ci ca o organizație de luptă. Apărarea Patriotică trebuie să fie cea mai largă organizație de masă, să se transforme într-o Cruce Roșie, pentru că Crucea Roșie oficială a fost un instrument al lui Antonescu și Hitler, care a secondat toate jafurile și crimele lor. Până și transporturile Crucii Roșii au fost folosite ca să transporte bunurile din Uniunea Sovietică, ea a fost întrebuințată ca instrument de jaf și teroare. Să atragem elemente progresiste în această Cruce Roșie și să transformăm această mișcare într-o mișcare largă de masă a poporului român. Și să nu uităm niciodată acele victime ale teroarei, pentru care trebuie să avem o grijă deosebită și permanentă. Pentru că tovarășii s-au întors însuflețiți din închisori și lagăre, dar mai au rănille acelea, lăsate de închisori, care nu se vindecă toată viața.

Acei tovi care pleacă în provincie au stat cam mult, este adevărat, dar i-am putut pregăti mai bine și azi au avut posibilitatea să ia parte la această mare întrunire a sindicatelor și vor duce cu ei experiența organizațiilor din București. Această experiență trebuie introdusă în viață acolo. Dar, cum a subliniat și tov. Gheorghiu-Dej, noi am făcut foarte puțin pe linie țărănească. În această Platformă, noi punem clar și deschis problema reformei agrare, noi punem problema milioanei de țărani din țară, pentru ca să-i atragem de partea noastră. Noi suntem o țară agrară și cel care are alianța cu țărănimea, este stăpân pe situație. Noi trebuie să căutăm alianța cu țărănimea săracă, cu micii agricultori, cu țărănimea mijloacă. O să se găsească destule elemente reacționare, care să împiedice munca noastră. De

aceea, trebuie să stăruim foarte mult în direcția aceasta, trebuie să-i punem în munca aceasta pe cei care au legături cu țărănimea, pe cei care se pricep mai bine la munca cu țărani, pentru că această muncă cu țărani ne deschide largi perspective și, de la început, această mișcare țărănească trebuie să fie sub conducerea noastră.

Avem acum o serie întregă de fapte, prin care se arată mișcarea în țărănime, când ei pun mâna pe moși, alungă pe primar și autoritățile și pun mâna pe conducerea comunei. Acesta este un lucru foarte îmbucurător, dar și foarte periculos; dacă această muncă nu va fi sub controlul nostru, aceasta se poate întoarce împotriva țărânimii și împotriva liniei pe care noi trebuie s-o introducem în țărănime.

Presa noastră, "Scânteia", "România Liberă" și alte gazete, trebuie să se ocupe în mod special de țărănime. Cu cât ne vom ocupa mai mult de ea, cu atât îi vom cunoaște mai mult frământările. Trebuie să facem o cotitură în privința muncii țărănești.

Apoi, trebuie îmbunătățită presa, și cea centrală, și cea provincială. Presa este instrumentul nostru principal, al partidului, pentru lămurirea maselor, pentru punerea justă a problemelor. Pentru aceasta, toții noștri trebuie să prelucreze sistematic Platforma și apoi să vedem cum reacționează masele, să vedem atitudinea maselor față de Platformă.

În ce privește gazetele provinciale, sunt două feluri de gazete: de partid și ale organizațiilor democratice, dar se întâmplă unele lucruri, ca gazetele partidului să fie mai slabe decât ziarele democratice ale noastre. Trebuie să muncim permanent la îmbunătățirea presei noastre de aici și din provincie. Noi știm cine sunt redactorii de la gazetele provinciale și trebuie să-i ajutăm.

Apoi, s-a pus problema întăririi partidului nostru. Partidul trebuie să fie instrumentul luptei noastre. Noi suntem puțini, dar calitatea muncii noastre este mare. Dar ...⁴⁸¹ suntem puțini și nu vom fi în stare să cuprindem toate laturile, toate compartimentele muncii noastre. De aceea, trebuie pusă peste tot problema ridicării hotărâte a cadrelor. Trebuie ridicați noi membri de partid dintre muncitorii cei mai importanți, din industriile mari, cei mai cu autoritate și perspectivă, cei care s-au arătat mai hotărâți în aceste zile de luptă, din acei muncitori care se evidențiază în sindicate. Să luăm curs ca să-i atragem în partid, ținând cont de toate regulile de partid. Acum avem posibilitatea și trebuie să introducem în partid acest lucru: ca cel nou încadrat în partid să fie recomandat de doi membri de partid. Și să ținem seama: acum, oamenii vin la noi și nu ne cer numai sarcini, ci cer și educație, ne cer să-i ridicăm.

Al doilea, problema cadrelor din partid. Cel care stă pe loc, este bătut în timp de război, a spus tovarășul Stalin. Și noi suntem în timp de război și trebuie să ne perfecționăm continuu în muncă, trebuie să ne însușim cunoștințe generale teoretice, organizatorice. Apoi, trebuie să fim acum mai vigilenți decât în ilegalitate, pentru că acum năvălesc la ușile partidului elemente oportuniste, acele

⁴⁸¹ Așa în textul original.

elemente care s-au păstrat pentru timpurile acestea. Pe acestea trebuie să le respingem, tovi. Dar asta nu înseamnă că nu trebuie să primim în partid și alte elemente decât cele muncitorești. Primim și elemente mic-burgheze, care s-au apropiat de noi; intelectuali, funcționari care nu s-au depărtat de popor, care nu s-au compromis cu nimic și care au dovedit și dovedesc că sunt hotărâte. Adică, cum am mai spus, trebuie să ne ocupăm de educarea cadrelor și trebuie să facem program de muncă pentru educarea cadrelor, după pregătirea fiecărui fel de cadre, adică programe separate pentru cadrele de jos, pentru cele mijlocii și pentru cele de sus. Comitetul Central va da directive pentru aceasta, dar și voi trebuie să vă orientați în muncă asupra acestui lucru. Și tovarășul Stalin a insistat de multe ori asupra perfecționării, în așa fel că fiecare ostaș și ofițer din Armata Roșie a devenit un maestru în specialitatea lui, în lupta lui.

Acum, noi colaborăm cu diferite organizațiuni politice și altele. Dacă vom avea o linie politică justă, vom avea o influență hotărâtoare în toate aceste organizații. Pe măsură ce muncitorimea devine un element dinamic, clasa muncitoare va influența dezvoltarea întregă a țării. De pe acum, se observă această influență.

Tovarășul Gheorghiu-Dej a arătat apoi că în nici un partid burghez nu există omogenitate, că se prezintă tot felul de elemente și ei le primesc cu brațele deschise. Însăși în aceste partide se petrece un proces și noi trebuie să știm să ne apropiem de elementele progresiste din aceste partide și să le influențăm pentru crearea de curente progresiste, sănătoase, în sânul partidelor lor.

Odată cu scoaterea Platformei, noi sperăm că vom putea face această cotitură cu mai puține greșeli. Să facem totul ca să îndeplinim sarcinile uriașe care stau în fața noastră. Noi trebuie să devenim factorul cel mai important pentru democratizarea țării, trebuie să realizăm sarcina mare de îndeplinire a condițiilor armistițiului. Să întărim partidul nostru în continuu, să-l întărim în toată țara, în toate ramurile, să întărim munca noastră în organizațiile de masă, mai cu seamă în sindicate. Deocamdată nu avem mari greutăți din partea social-democraților. Este adevărat că, acolo unde trebuie să se susțină hotărât, nu avem mare sprijin din partea lor. Dar de noi depinde ca să creăm solid, să întărim aceste sindicate și cu ele să avem fundamentul de granit, pe care să stea partidul nostru. Problema cealaltă foarte importantă este a aliaților noștri de mâine, a țărănimii, pe care trebuie s-o atragem cât mai curând și hotărât. Acum mai este încă o problemă internă de partid: noi am trecut de la cea mai adâncă ilegalitate la legalitate. Noi trebuie să pregătim condițiile, ca într-adevăr să introducem în viață principiul partidului. Înainte ne conduceam după centralism și în timpul războiului de centralismul cel mai mare...

Tov. Gheorghiu-Dej: Ceea ce nu înseamnă că nu există democrație.

Tov. Pârvulescu: Da. Ei, acum avem datoria să introducem principiul în viață. Noi vom pregăti aceasta, ca organele noastre să fie alese.

Dar nu vreau să insist asupra acestui lucru, ca să nu întunec problemele principale care se pun în fața noastră, ale cotiturii. Totuși, trebuie să pregătim și aceasta, pentru întărirea partidului, pentru consolidarea lui, pentru ca să devie un instrument principal politic în viața poporului român.

Tov. Gheorghiu-Dej: În cuvântarea sa, tovarășul Pârvulescu s-a ocupat și de presă, de "Scânteia" și de celelalte ziare. Ar fi multe de spus în ce privește activitatea resortului nostru de agitație și propagandă, dar vreau să mă limitez la sugestia sau recomandarea, care este chiar în spiritul documentelor noastre - și să [o] adresez nu numai resortului, ci tuturor membrilor de partid - să trecem la o mobilizare a tuturor mijloacelor de propagandă și agitație pentru popularizarea Platformei noastre. Ea să devină atât de cunoscută, încât să nu fie cetățean care să nu-i cunoască cuprinsul și să nu existe punct din ea care nu fi fost comentat. O bună propagandă în legătură cu Platforma poate face minuni. Iată, numai pasajul acela care privește reforma agrară, acela va avea o foarte mare importanță.

Agitprop-ul nostru și responsabilii de la ziarele de masă încă n-au înțeles meseria lor. Va trebuie să facă o cotitură în această privință și dâșșii. Vor trebui să ia pasaj cu pasaj din această Platformă și comentat minuțios în presă. Vor trebui să ia pasajii din discursurile și declarațiile tovilor care au răspundere în partid. De câteva ori am atras atenția și tovilui Preoteasa, și tovilui Ioșca în această privință. Fiecare a asigurat Comitetul Central că va munci. Suntem convinși că oamenii vor munci și vor face tot posibilul ca să-și însușească sarcinile. Dar aceasta nu-i suficient. Va trebui să învețe cum trebuie să muncească.

Asta am avut de spus cu mobilizarea mijloacelor noastre de agitație și propagandă. Poate că vom scoate și o broșură.

Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, fond CC al PCR - Cancelarie, dosar 10/1944, f. 2-49

Indice antroponimic ^{*} ^{**}

A

Agiu, Constantin (*Ion ?; Hagi*) - 40; 97; 98
Aiamian, Agop - 78
Albești - 95
Alexandru (Victor Dușa) - 78
Alexuc, Vasile - 95; 96
Alsleben, Max - 83
Andrei (Ion Vințe ?) - 40
Andrei P. (Lucrețiu Pătrășcanu) - 74
Andrei, Petre - 10; 33
Angelescu, Virgil, dr. - 59
Angheliu - 97
Angheliu, Emilian - 42
Apostolache, Pavel - 95
Argetoianu, Constantin - 8; 10; 25; 33
Antonescu, Ion, general, mareșal - 32; 33;
37; 39; 40; 41; 47; 60; 65; 82; 87; 92;
95; 97; 98
Apachiței - 33
Apostol, Gheorghe (*Bălan*) - 63; 74; 83; 84;
85; 98
Arendoi - 38
Arsenovici, Vilma - 38
Arin (Ștefan Foriș) - 31
Aurel (Mircea Biji ?) - 46
Aurel, S. - 44
Aurica (neidentificată) - 40
Aurică (Garabet Daglarian) - 78
Avramescu, David - 83
Avramescu, Gheorghe - 83

B

Bacalu, Stela (*Stela ?*) - 43
Badoglio, Pietro - 98
Balogh (Elena Balogh ?) - 42
Balogh, Elena (*Balogh ?*) - 42

Baras, Leizer - 83
Barbu (Vitali Holostenco) - 31
Bartha - 1
Baskakov, N. I. - 92
Bălan (Gheorghe Apostol) - 63; 85
Bătrâmul (neidentificat) - 25
Bela (Bela Breiner) - 43
Belov (Ghiorghi Damianov Paveanov) - 89;
90
Beneș, Eduard - 33
Bengliu, Ioan, general - 3; 6; 7; 9
Bentoiu, Aurelian - 33
Beria, Lavrentii Pavlovici - 44
Besteiro - 8
Bianco, Vincenzo - 68
Bideanu, Augustin - 33
Biji, Mircea (*Aurel ?*) - 46
Biro, Lajos - 83
Birtaş, Gavrilă (*Eugen ?; Eug. ?*) - 33; 42;
43
Bocu, Sever - 98
Bogoslavski (Stelian Boguslovski) - 25
Boguslovski, Stelian (*Bogoslavski, Stelian*)
- 25; 33; 43
Boldescu - 95
Boncia, Gheorghe - 88
Brătianu, Constantin I. C. (Dinu) - 33; 87;
98
Brătianu, Gheorghe - 98
Breiner, Bela (*Orlov, Bela*) - 13; 15; 43
Breiner, Paraschiva (*Silvia*) - 42; 43
Broder, Zalman - 83
Broitman, Dvoira (*Stela, S.*) - 13; 25; 33
Brotzky - 64
Brutus, Ion - 83
Budișteanu, Radu - 33
Bujor, Mihail Gh. - 36
Bunaciu, Avram - 98

* Indicele este elaborat cu trimitere la numărul documentului.

** Numele conspirative sunt evidențiate prin caracterul italic al literei.

Burcă, Golico - 46
Burghelea, Alexandru - 83
Butenco, Ana - 2

C

Calfaian, Ștefan - 78
Callimachi, Scarlat - 83
Cambrea, Nicolae, lt. col. - 92
Camelia (neidentificată) - 74
Cancicov, Mircea - 33
Caracostea, Dumitru - 33
Carol al II-lea (Regele; „Regele-Călău”) -
13; 21; 22; 25; 33; 95; 98
Carp, Constantin (*M4* ?, *Mat.* ?) - 39; 40; 41
Casado - 8
Casasian, Hrant (*Chichilic*) - 78
Caterina (neidentificată) - 46
Cazabian, Hacir (*Cică*) - 78
Călin - 95
Călușăru, Vasile - 83
Cărbunaru - 63; 85
Cărlig, Iustin - 88
Ceașescu, Nicolae - 97; 98
Ceraciuchin, Victor (*Nicu*) - 78
Cerednicov, Alexandru - 83
Chamberlain, Neville - 8; 10
Chichilic (Hrant Casasian) - 78
Chicuș, Dumitru - 83
Chirulescu, Emil, căpitan - 78
Chișinevschi, Iosif (*L.* ?; *Mi* ?; *Mișu* ?; *Ioșca*
?) - 41; 42; 43; 98
Churchill, Winston - 94
Ciano, Gaetano - 25
Cică (Hacir Cazabian) - 78
Ciobanu, Ștefan - 33
Ciocan, Marin (*Lică*) - 78
Cioclu, Ion - 83
Ciocoiu, Nicolae - 84
Ciordaș, Vili - 84
Ciucă, Enache - 83
Ciupercă, Nicolae, general - 47
Ciuraru, Emil - 83
Cloțan, Ion - 33
Chujean (neidentificat) - 40
Codreanu, Corneliu Zelea - 33
Codreanu, Gheorghe - 78
Cohola, Gheorghe - 84

Cojocar - 32
Cogan, Isac - 83
Cohal, Gheorghe - 83
Colev - 16
Comănicu, Horațiu (Comanici) - 98
Comnac, Nicolae - 83; 84
Constantin, David - 13
Constantinescu, lt. - 7
Constantinescu, preot - 95
Constantinescu, M. - 33
Constantinescu, Miron - 98
Constantinescu-Iași, Petre - 25; 36; 83
Costică (Ardaș Torosian) - 78
Coter, Avram - 83
Crainic, Nichifor - 33
Crăciun, Constanța - 97
Crăciun, Dumitru - 78
Cretzianu, Alexandru - 33
Crețu, Napoleon - 33
Cristea (Alexandru Drăghici) - 33
Cristea, Ilie - 36; 83; 84
Cristi, Vladimir - 8
Cristu, Ioan - 33

D

Daglarian, Garabet (*Aurică, Gargos,*
Garbis) - 78
Daladier, Edouard - 8; 10
Danielco, Gheorghe - 83
Dănulescu - 47
Decebal (neidentificat) - 82
Diaconu, Florea (*Valentin*) - 78
Diculescu, Achile, comandor - 33
Didenco, Ioan - 84
Dima, Ion - 83
Dimitriu - 47
Dimitrov, Gheorghe M. - 30; 68; 89; 90; 91;
92
Dimu (Alexandru Farcaș) - 33; 46
Dobrogianu, Petre (Petre Gheorghe) - 25
Doctorul (neidentificat) - 25; 41
Doncea, Constantin - 46; 92; 98
Donna (Tudora Stoian) - 84
Dora (neidentificată) - 31
Doreanu, N. - 84
Draganov (Boris Ștefanov) - 13; 31; 44
Dragomir, Silviu - 33

Drăghici, Alexandru (*Cristea*) - 16; 33; 98
Drăgușin, Nicolae (*Sandu* ?) - 43
Dumitrache, Gheorghe - 84
Dumitrache, Ion - 83
Dumitrescu, A. - 7
Dumitrescu, D., comisar - 78
Dumitriu, Dumitru - 78
Dumitru, Ilie - 97
Dușa, Victor (*Alexandru*) - 78
Dușchevici, Petre - 83

E

Eden, Anthony - 47; 94
Eftimiu, general - 98
Eftimiu, Victor - 59
Eidelman, David - 83
Emil (neidentificat) - 78
Engels, Friedrich - 8; 15
Enescu, Ion - 33
Ercoli (Palmiro Togliatti) - 68
Eug. (Gavrilă Birtaş ?) - 33
Eugen (Gabrilă Birtaş ?) - 33; 42; 43

F

F. (Fani Leibovici ?) - 22; 41
Fabricius, Wilhelm - 33
Faliloga, Alexandru - 33
Farcaș, Alexandru (*Dimu*) - 33; 46
Farladanski, Iacob - 83
Fedea (neidentificat) - 25
Feinstein, Izu - 83
Felea, Ion (Israel Feller) - 22
Feller, Israel (*Felea*) - 22
Fileșter, Ionel - 83
Filipovici - 15
Filipovici, Elena - 47
Fleiderman, Șmil - 83
Florescu, Dumitru - 83
Florica (Fani Leibovici ?) - 40
Florin (neidentificat) - 68
Flueraș, Ioan - 1; 8; 21; 33
Foriș, Soti - 84
Foriș, Ștefan (*Ilin, Arin, Lotian, Lungu, Valer, Ștefan* ?; *V.* ?) - 13; 20; 30; 31; 32; 40; 42; 43

Frântu, Dumitru - 84
Fussman, Tobias - 83

G

G. (Constantin Pârvolescu ?) - 39
G. (Grigore Răceanu ?) - 39; 41
Gafencu, Grigore - 25; 33
Gal (neidentificat) - 33
Gancea, Nicolae - 78
Gardea, Dumitru, plt. - 38
Gaulle, Charles de - 97
Găoace (Kevork Hacerian) - 78
Georgescu, col. - 33
Georgescu, Teohari (*Teohari; Popov; Ma.; Marcu; M.; Ma.; L.* ?) - 17; 31; 40; 42; 43; 47; 98
Germina (neidentificată) - 46
Gh. (neidentificat) - 33
Ghelerter, dr. - 25
Ghelmegeanu, Mihail - 33
Ghenova, Ștefania Hagi - 71
Gheorghe, Petre (*Petre Dobrogianu, Zid., Zidaru, Iancu; J.; I.*) - 25; 33; 39; 40; 41; 43; 47
Gheorghiu-Dej, Gheorghe (*Ghiță*) - 16; 97; 98
Gherman, Eftimie - 1; 21
Gherovici, col. Ștefan - 3; 6; 7; 9
Gherșcovici, Eugenia (*J. ?; Jeni* ?) - 41
Gherșcovici, I. S. (*S.*) - 22
Ghika, Alexandru - 28
Ghips, Leib - 83
Ghiță (Constantin Pârvolescu ?) - 40; 74; 98
Ghiță (Gheorghe Gheorghiu-Dej) - 98
Ghițescu, Stan - 33
Gigurtu, Ion - 25; 33
Giuglea - 78
Giurescu, Constantin C. - 33
Goebbels, Joseph - 47; 98
Gombo, Samuil - 83
Gomoiu, V., dr. - 33
Göring, Hermann - 47
Gorn - 47
Gottwald, Klement - 68
Gr. (Grigore Răceanu ?) - 40
Grigoraș, Maria (Ana Pauker) - 38
Grigore, Șerban (*Hrișcă*) - 78

Grigorescu, Horia - 33
Grigorovici, George - 33
Grigorovici, dr. - 59
Grinberg - 16
Grinman, Isaac - 29
Groza, Dumitru (*Gz. ?*) - 33; 35
Gruia, Ion V. - 33
Guină, Nicolae - 66; 83; 84; 86
Guleaev, P. - 30
Gusti, Dimitrie - 10; 11
Gz. (Dumitru Groza ?) - 33

H

Hablik, Iosif - 83
Hacearian, Mesia (*Panait*) - 78
Hacerian, Kevork (*Găoace*) - 78
Hagiu (Constantin Agiu) - 97; 98
Hamichian, Misac - 78
Hampartum, Aron - 78
Hâră, Spiridon - 78
Hecht, Simion - 83
Heffer, Ion (*Hoffer ?*) - 33
Herovanu, prof. - 59
Hess, Rudolf - 47
Hilsenrad, Tobias - 83
Hitler, Adolf (Führerul) - 8; 10; 13; 25; 40;
41; 47; 65; 82; 87; 98
Hoffer (Ion Heffer ?) - 33
Holostenco, Vitali (*Barbu*) - 31
Horthy, Miklos - 47
Hortolomei, Nicolae, dr. - 33
Horvath, Zoltan - 83
Hova - 98
Hrișcă (Șerban Grigore) - 78
Hurjui, Haralambie - 38
Huțan - 84

I

I. (Petre Gheorghe) - 47
Iacobici, Iosif, general - 47
Iacobovici, Șavi - 84
Iacomî, Ion - 83
Iancu (Petre Gheorghe) - 39; 40
Ibarruri, Dolores - 68
Iarievici, maior - 33
Iluș, Ioan, general - 33

Ilie, Ilie M. - 73 (?); 84
Iliescu, Alexandru - 83; 84
Ilin (Ștefan Foriș) - 20; 30; 31
Ion (Constantin Agiu ?) - 40
Ion, Petre (*Iordan?*) - 16; 98
Ionescu, Nica, comisar șef - 78
Ionescu Sisestî, Gheorghe - 33
Iordan (Petre Ion ?) - 16
Iosca (Iosif Chișinevschi) - 98
Irimescu, C., dr. - 59
Isăcescu, Petre - 83
Iubu, Petre - 83; 84
Iuliana (neidentificat) - 33
Ivanof - 7
Ivanov - 29
Iv. (Ivănescu ?) - 33
Ivănescu (*Iv. ?*) - 33
Izidor, Marcu (Izidor Mark) - 1

J

J. (Eugen Runcan ?) - 39
J. (Petre Gheorghe) - 41
J. (Eugenia Gherșcovici ?) - 41
Jakab, Bela - 83
Jdanov, A. A. - 68
Jean (Nicolae Oancea) - 78
Jeni (Eugenia Gherșcovici ?) - 41
Jo. (Constantin Agiu ?) - 39
Joja, Athanase - 13
Jug, Simion - 78
Jumanca, Iosif - 33

K

Kalika, Iacob - 83
Kati (neidentificată) - 78
Katz, A. - 7
Kazangian, Hacı - 78
Keitel, Wilhelm - 47
Killinger, Manfred von - 47; 82; 87
King, D. - 67
Klein, Meșe - 83
Klein, Ștefan - 48
Kolarov, Vasili - 68
Köpf, Martin - 83
Koplenig, Johann - 68
Kornhauser - 47

Korotkov, Aleksandr - 17
Kukolev, Vladimir - 22
Kuusinen, Otto - 68

L

L. (Iosif Chişinevschi ?) - 41
L. (Teohari Georgescu ?) - 47
Landau, Mişu - 83
Lapka (neidentificat) - 42
Lascăr, Ion - 83
Lavrentiev - 22; 25; 33
Lazăr, Iacob - 83
Lehtinen, Inkéri (Helga Strom) - 68
Leibovici, Fani (*F.?*; *Florica ?*) - 22; 40; 41
Leibovici, Iehova - 84
Leibovici, Natan - 83
Leibovici, Rozica (*Rozica*) - 42; 43
Leibovici, Zigu - 43
Leinwald, Marcus - 83
Lenin, V. I. - 8; 15; 26; 47
Lenuța (Viorica Loker) - 78
Leon - 33
Levente, Mihail - 98
Levin, Moise - 83
Lică (Marin Ciocan) - 78
Lob, Andrei - 42; 98
Logadi, Petre - 33
Loker, Viorica (*Lenuța*) - 78
Lotian (Ștefan Foriș) - 31
Lovinescu - 95
Luca, Beti (Elisabeta) - 91
Luca, Vasile (Luca Laszlo Antonovici; *Luca ?*) - 13; 16; 21; 43; 89; 90; 91; 92
Lungu (Ștefan Foriș) - 31
Lupu, Ion - 78
Lupu, Nicolae, dr. - 98
Lupu, Thea (*Thea*) - 42; 43
Lupulschi, Petre - 78
Luximin (Marcel Pauker) - 31

M

M (Teohari Georgescu ?) - 40
M4 (Constantin Carp ?) - 39; 41
Ma. (Teohari Georgescu) - 33; 42
Macovei, Ioan - 33
Madgearu, Virgil - 28

Maței, Nicolae - 83
Magaliuc, Leiba - 83
Magardician, Musec (*Petrică*) - 78
Magheru, Mihai - 98
Magian, Alexandru - 78
Magoiu, Murat - 78
Malciu, Mihai - 78
Maltopol, Mihai, col. - 92; 95
Manea, Garabet - 24
Maniu, Iuliu - 21; 26; 27; 28; 33; 87; 98
Mannerheim, Carl Gustav Emil - 15; 41
Manoilescu, Mihail - 25; 33
Manole (neidentificat) - 46
Manole, Manole Ghermanovici - 89; 90; 91; 92
Manole, Ofelia (Ofelia) - 38; 98
Manuchi, Misak - 78
Manuiltschi, Dimitri Zaharevici - 8; 10; 92
Marcarian, Dinar - 78
Marcela (neidentificată) - 78
Marcovici, Oscar - 83
Marcu (Teohari Georgescu) - 33; 42; 43
Mardare, Policarp - 83
Mardler, Konrad - 83
Marghi (neidentificată) - 42; 43
Margulius, Eliza - 60
Marian (neidentificat) - 8
Marian, Ion (*Vasile*) - 78
Marin - 30
Marinescu - 30
Marinescu - 47
Marinescu, Gabriel, general - 8
Marty, André - 68
Marx, Karl - 8; 15; 68
Mașchevici, Mihail - 83
Mat. (Constantin Carp ?) - 39; 40
Mateev, Ștefan Hagi - 71
Maurer, Ion Gheorghe (*Nicu*) - 74; 98
Mazarini, Nicolae, general - 47
Mănescu, Gheorghe - 83
Mânjescu, Gheorghe - 83
Meteș, Ștefan, dr. - 38
Mi (Iosif Chişinevschi ?) - 42
Miaja - 8
Mihai I (Mişu ?) - 98
Mihai Viteazu - 25
Mihail, Gheorghe, general - 33
Mihailovici, Buium - 83

Mihalache - 95
Mihalache, Ion - 33; 98
Mihalcea (Pavel Ștefan) - 40
Mihăilă, Constantin - 83
Mircea, Ioan, maior - 11
Miron (neidentificat) - 40
Mișu (Iosif Chișinevschi ?) - 42; 43
Mo (Anton Moisescu ?) - 39; 41
Moghioroș, Alexandru (Magyaros) - 98
Moisescu, Anton (*Mo* ?) - 22; 39; 41
Molotov, Viaceslav Mihailovici - 10; 22; 26;
29; 47; 93

Moralieva, Penea - 71
Moritz, dr. - 47
Morlovescu, Alexandru - 83
Moruzov, Mihail - 33
Moscovici - 62
Moscovici, Iancu - 83
Moșu (neidentificat) - 41
Moș (neidentificat) - 25
Moța, Ioan - 33
Muler (Eugen Müller) - 42; 43
Müller, Eugen (*Muler*) - 42; 43
Munteanu, Gheorghe - 95
Mușat, Constantin - 83

N

Napoleon I - 47
Neagu - 97
Neagu, Andrei - 84
Nemoianu - 33
Nicolae, Ion C. - 78
Nicolaeescu - 95
Nicolaeescu, D. - 7
Nicu (Nicu Tudor) - 33; 43
Nicu (Ioan Gheorghe Maurer) - 74
Nicu (Victor Ceraciuchin) - 78
Niculescu, Constantin, gen. - 33
Niculescu, Vasile - 83
Nistor, Ion - 33
Noveanu, Vasile, dr. - 33
Novikov, Mihail - 83
Nusi (Ana Weisz) - 48

O

Oancăș, Gheorghe, plt. - 38
Oancea, Nicolae (*Jean*) - 78

Orășanu, Alexandru, general - 47
Otescu - 8
Orlov (Bela Breiner) - 7; 13

P

P. (Constantin Pârvulescu ?) - 40; 41
Panait (Mesia Hacearian) - 78
Panait, Vanghele - 84
Parhon, Constantin, prof. - 59
Pankievici - 15
Pascu - 95
Pauker, Ana (*Maria Grigoraș, Ana*) - 16;
25; 38; 44; 46; 62; 68; 71; 88; 89; 90;
91; 92; 95; 98
Pauker, Marcel (*Luximin*) - 15; 31; 33; 40;
41; 47
Pauker, Simon - 38
Paveanov, Gheorghe Damianov (*Belov*) - 89;
90
Pavlov - 7
Păiș, Nicolae, amiral - 33
Pătrașcu, Nicolae - 33
Pătrașcu, Vasile - 78
Pătrașcanu, D. D. - 28
Pătrașcanu, Lucrețiu (*Titus* ?, *Titu*, *Andrei*
P.; *P.* ?) - 28; 43; 66; 73; 74; 84; 86
Pătrunjan (Pătrânjan), Ilarie - 84
Pârvulescu, Constantin (*G.* ?; *P.* ?; *Ghiță*) -
39; 40; 41; 74; 98
Pecef (neidentificat) - 42
Pelin (Ion Popescu-Puțuri) - 24
Petre (Nichifor Stere) - 33
Petrescu, Dumitru - 92
Petrescu, Gheorghe - 84
Petrică (Musec Magardician) - 78
Petrică (Nichifor Stere ?) - 78
Petriceanu, C. - 38
Petrovici, Ion, prof. - 47
Petru (Ion Popescu-Puțuri ?) - 33
Pieck, Wilhelm - 68
Pincu - 33
Pintilie, Ilie - 13; 16
Pintilie, Mica - 83
Polipodi, Iacob - 83
Polipodi, Mendel - 83
Pop, Traian - 33
Pop, Valer - 33

Popa, Emil - 16; 83; 98
Popa, Ion - 78
Popescu, Constantin - 84
Popescu, David, general - 33
Popescu, Gheorghe (P. Prahova) - 84
Popescu-Puțuri, Ion (*Pelin; Petru ?*) - 24;
33; 83

Popov (Teohari Georgescu) - 31
Portocală, R. - 33
Povstanski, Mihail - 83
Prahova P. (Gheorghe Popescu) - 84
Preoteasa, Grigore - 83; 84; 98
Priboianu, Mihail, dr. - 33
Protopopov, Mihail - 83

R

R. (Mihail Ralea ?) - 40
Radnef, Gheorghe - 83; 98
Raissler, Isac - 83
Rakoczi (Rákosi), Matyas - 68
Rajojinschi - 84
Ralea, Mihail (*R. ?*) - 21; 33; 40
Rangheț, Iosif - 98
Ratcov, Ștefan - 78
Răceanu, Grigore (*G. ?; Gr. ?*) - 39; 40; 41;
73

Rădescu, Nicolae, general - 47
Reinstein, Zusi - 83
Roller, Mihail - 91
Roosevelt, F. D. - 47
Roșoiu - 98
Rotenberg, Alexandru - 83
Roth, Hans Otto - 33
Rotnef, Gheorghe - 84
Rozica (Rozica Leibovici) - 42; 43
Rudenco - 84
Runcan, Eugen (*Jo ?*) - 39

S

S. (I. S. Gherșcovici) - 22
S. (Dvoira Broitman) - 33
Sandu (Nicolae Drăgușin ?) - 43
Sania (neidentificat) - 43
Sarinski, Ivanca - 98
Savinski, Boris - 83
Sârbu, Filimon - 47; 78

Șchaer, Abraham - 83
Șchor, Anghel - 83
Șchwartz - 98
Șegal, Natan - 83
Șencovici, Alexandru - 98
Sender, Hugo - 78
Sibiceanu, Nicolae - 33
Sidorovici, Teofil - 33
Siegelbaum, Avram - 23
Sigumit (neidentificat) - 40
Silea, Vasile - 78
Silvia (Paraschiva Breiner) - 42; 43
Silvia (*Mar*) (neidentificată) - 33
Sima, Horia - 22; 25; 33; 98
Simion, Leon - 83
Simion, Ștefan - 84
Simion-Bughici, David - 83
Simionescu - 22
Simionescu - 95
Simionescu, I., dr. - 33
Simonfi, Albert - 1
Slavu, Mircea - 83
Slăvescu, Victor - 33
Sleman - 8
Smirmov - 7
Snițeș, Abram - 83
Socariciu - 38
Sonnenstein, Moritz - 83
Soretov (neidentificat) - 25
Sorica (neidentificată) - 43
Soroceanu - 95
Spiru (neidentificat) - 46
Stalin, Iosif Visarionovici - 8; 15; 22; 25; 26;
29; 33; 40; 41; 47; 67; 78; 86; 96; 98
Stan - 40
Stanciu, Dumitru - 84
Stancu (neidentificat) - 88
Stănescu, Paul, prof. - 59
Steinbach, Iosif - 83
Stela (Dvoira Broitman, Ana Ruski) - 13;
25; 33
Stela (Stela Bacalu ?) - 43
Stelian (Stelian Boguslavski) - 33; 43
Stere (Nichifor Stere) - 17
Stere, Nichifor (*Stere; Petre; Petrică*) - 17;
33; 78
Steri - 92
Stoenescu, Florian, lt. col. - 1; 12

Stoian, Tudor - 78
Stoian, Tudora (*Donna*) - 84
Stoianovici, Ion - 33
Stoica, col. - 33
Stoica, Chivu - 16; 31; 98
Stoica, Vasile - 33
Stoicescu, Ion - 83
Strat, Gheorghe - 33
Stroe - 36
Stupineanu, sublocot. - 95
Suharev, Konstantin - 90

Ș

Șainștain, Iehuda - 83
Șaraga, Lazăr - 25
Șandru, Ovidiu (*6*) - 66; 73; 74; 83; 84; 85;
86
Șerban - 33
Șlepoi, Vasile - 44
Șraer (*Șraier*), Iosif - 25; 97; 98
Ștefan (*Ștefan Foriș* ?) - 40
Ștefan, Pavel (*Mihalcea*) - 40; 73
Ștefanov, Boris (*Draganov*) - 13; 15; 21; 31;
33; 44; 71
Ștefanov, Bubeș - 71
Ștefanov, Ștefan - 71

T

Taflaru, Ion V., comisar șef - 28
Tănase (*Tonas* ?) - 22
Tănase, Iordan - 78
Tătăranu, Nicolae, general - 47
Tătărăscu, Gheorghe - 25; 33
Tâmboveanu, Liber - 36
Teclu, Iacob, col. - 92
Teodor (*neidentificat*) - 40
Teodorescu, S., lt. col. - 71; 72; 80; 81
Teohari (*Teohari Georgescu*) - 17; 31
Thea (*Thea Lupu*) - 42; 43
Thorez, Maurice - 68
Tina - 98
Tismăneanu, Leonid (*Tismenenschi*) - 46
Tismenenschi (*Leonid Tismăneanu*) - 46
Titu (*Lucrețiu Pătrășcanu*) - 66; 73; 84
Titus (*Lucrețiu Pătrășcanu* ?) - 43

Tobescu, Constantin, general - 64; 65; 69;
70; 71; 75; 76; 77; 79; 81; 82
Togliatti, Palmiro (*Ercoli*) - 68
Tonas (*Tănase* ?) - 22
Topciu - 33
Topor, Ioan, general - 1; 12
Torosian, Ardaș (*Costică*) - 78
Tr. (*Ion Vințe* ?) - 41
Trancu-Iași, Grigore - 98
Trandafirescu - 25
Trandafirescu, Constantin - 83
Trepăduș, lt. - 85; 97
Trofimovski, Anatol - 83; 84
Troțki, Lev Davidovici (*Bronstein*) - 8
Tuchacevski, M. N. - 8
Tudor, Nicu (*Nicu*) - 17; 22; 33; 43
Tudorache, Manole - 83
Tunschi - 78

Ț

Țăranu (*neidentificat*) - 13
Țiulescu, Constantin - 84
Țoni, Dumitru V. - 33
Țopa, Petru T. - 33

U

Urdăreanu, Ernest - 33
Ursulescu, Constantin - 84

V

V. (*Ștefan Foriș* ?) - 40
Vaida, Vasile - 98
Vaida-Voevod, Alexandru - 22; 33; 98
Valan (*neidentificat*) - 73
Valentin (*Florea Diaconu*) - 78
Valer (*Ștefan Foriș*) - 31; 32; 42; 43
Varadi, Andor - 83
Vasilcenko - 7
Vasile (*Ion Marian*) - 78
Vasilescu, P. - 7
Vasilii, C. Z., general - 64; 65; 69; 70; 75;
77; 79; 80; 82
Vântu, Gheorghe C. - 33
Vexler (*Vihrev*) - 31
Vidrașcu, Gheorghe - 83
Vihrev (*Vexler*) - 31

Vințe, Ion (*Andrei ?; Tr. ?*) - 40; 41; 98
Vladimirov - 31
Vlădescu, Aurelian, prof. - 59
Vlădescu-Răcoasa, Gheorghe, prof. - 59; 97;
98
Voinea, Vasile - 83
Voroșilov, Kliment E. - 22

W

Weinstein, Emanoil - 83
Weiss, Arpad - 83

Weisz, Ana (*Nusi*) - 48
Wilhelm al II-lea - 47

Z

Zalozețchi - 26
Zane, Gheorghe - 10
Zavodnicu, Mircea - 83
Zid. (Petre Gheorghe) - 33
Zidaru (Petre Gheorghe) - 33; 43
Zim (neidentificat) - 33
Zlătescu, col. - 97

Indice toponimic*

A

Agăș (jud. Bacău) - 24
Anina - 33
Arad - 33
Asia - 15; 47
Austria - 8
Austro-Ungaria (Imperiul Austro-Ungar) -
15; 72

B

Bacău - 22; 24; 33; 83
Baia Mare - 33
Balcani - 15; 21; 25; 32
Baltică, Marea ~ - 94
Banat - 33; 47; 69; 98
Basarabia - 5; 8; 14; 16; 18; 19; 20; 21; 22;
23; 24; 25; 26; 27; 29; 32; 33; 38; 47;
64; 83; 98
Basărâbeasca - 25
Bazargic - 16; 18
Băilești - 32
Bălți - 11; 18; 83
Bârlad - 32; 33; 83; 98
Bielorusia - 40
Belgia - 40; 98
Berlin - 8; 25; 26; 31; 32; 33; 47; 87
Bielorusia - 8
Bihor (județ) - 21
Bivolari - 24
Botoșani - 24; 83; 84; 95
Brașov - 15; 16; 20; 28; 31; 33; 48; 83; 84; 98
Braila - 32
Bucovina - 8; 18; 19; 20; 21; 22; 23; 24; 25;
26; 27; 29; 33; 38; 47; 83; 98
București (Capitală) - 1; 4; 7; 10; 13; 16; 17;
19; 20; 21; 22; 25; 28; 31; 33; 38; 39;
40; 41; 44; 47; 49; 54; 69; 78; 81; 83;
84; 98
Budapesta - 31
Bulgaria - 7; 21; 25; 32; 33; 71; 78; 94
Burdujeni - 83
Buzău - 60; 98

C

Cadrilater - 33
Cahul - 20
Cairo - 98
Caliacra (județ) - 71
Caracal - 28; 36
Caransebeș - 38
Carpați - 98
Cathel (Bulgaria) - 71
Caucaz - 47
Călan - 47
Călărași - 78
Câmpina - 83
Câmpulung - 73
Câmpulung Moldovenesc (Câmpulung) -
18; 83
Cehoslovacia - 8; 40; 47; 64
Cernăuți - 11; 18; 43; 62; 83
Cetate - 33
Cetatea Albă (jud.) (Akkerman, Bolgrad) -
5; 18; 25; 83
Chilia Nouă - 21
China - 8; 47
Chișinău (Chișinev) - 16; 18; 25; 83
Cluj - 13; 15; 16; 25; 33
Cogealac (jud. Constanța) - 78
Comănești - 24
Constanța - 18; 22; 25; 32; 78; 84; 98
Copana-balca (jud. Ismail) - 25
Corabia - 33
Cosmeni - 43
Costești - 95
Covurlui - 98
Craiova - 19; 20; 21; 33; 41
Crimeea - 47

D

Danemarca - 40; 98
Deva - 38; 83
Dobrogea - 8; 16; 18; 19; 20; 21; 25; 26; 33; 41; 78
Doftana - 15; 16; 23; 25; 29; 98
Dorohoi - 33; 95

* Indicele este elaborat cu trimitere la numărul documentului.

Dorohoi-Verești - 33
Dosnovan (jud. Iași) - 24
Dudești - 22
Dumbrăveni - 38
Dunăre - 22; 25; 30; 47
Dunărea de Jos - 20; 32; 33

E

Egipt - 32
Estonia - 8
Etiopia (Abisinia) - 8
Europa - 8; 15; 21; 25; 26; 27; 32; 40; 47;
68; 72; 98

F

Feredeheni (jud. Botoșani) - 95
Finlanda - 11; 40; 68; 72; 94
Flămânzi (jud. Botoșani) - 95
Focșani - 20; 32; 33; 83
Franța - 8; 16; 19; 21; 25; 33; 40; 72; 87; 98

G

Gălăuțaș (jud. Mureș) - 1
Germania - 4; 8; 13; 16; 21; 22; 25; 32; 33; 39; 40;
47; 59; 65; 68; 72; 78; 82; 83; 93; 94; 98
Golești - 32
Grecia - 32; 39; 40; 47; 87; 98

H

Harkov - 31
Hânești - 33
Herța - 33; 83
Hotin - 18; 25; 83
Huși - 83

I

Iași - 10; 11; 16; 21; 22; 33; 83
Iași (judet) - 11; 24; 96
Iași (regiune) - 25
Igazsag - 33
Ilfov (judet) - 25; 40; 41; 47; 98
Iran - 47
Isaccea - 25
Ismail - 20; 25
Istanbul - 7
Italia - 8; 22; 25; 32; 33; 40; 68; 72; 98
Iugoslavia (Serbia) - 32; 40; 47; 87; 98

J

Japonia - 47; 72
Jijiei, Valea - 33
Jilava - 15
Jiului, Valea ~ - 33

K

Kiev - 22
Kuibășev - 44; 46

L

Lapoș (jud. Bacău) - 24
Leningrad - 40; 47
Letonia - 8
Lipcani (Basarabia) - 83
Lituania - 8
Londra - 47; 51; 94
Lugoj - 48
Lupeni - 26; 69; 98
Lvov - 8

M

Manciuria - 8
Marea (finut) - 8
Marea Britanie (Anglia) - 8; 21; 25; 32; 33;
39; 40; 47; 72; 94; 98
Măscăuțeni - 95
Miercurea Ciuc - 25; 28
Moldova - 6; 10; 11; 14; 19; 20; 24; 33; 47
Moreni - 83
Moscova - 10; 25; 31; 35; 40; 43; 44; 47;
51; 62; 67; 68; 70; 94; 95; 98
Moților, Țara ~ - 33
München - 8; 98
Muntenia - 47
Mureș (jud.) - 1
Mureș (regiune) - 20
Mureșului, Valea ~ - 33

N

Nădlac - 47
Nămoloașă - 32
Neagră, Marea ~ - 25
New York - 94
Nistru - 26; 87; 98
Norvegia - 40

O

Odessa - 47; 98
Olanda - 98
Oltenia - 20; 25; 33; 47
Oradea (Oradea Mare) - 15; 33
Orhei - 18; 83
Ostalyharc - 33
Otopeni - 21

P

Pacific, Oceanul ~ - 40; 47
 Parcolovaci (jud. Botoșani) - 95
 Petroșani - 69; 83
 Piatra-Neamț - 24; 33; 83
 Ploiești - 20; 83; 84
 Poiana Țapului - 28
 Polonia - 2; 8; 40; 47; 98
 Prahova (județ) - 19; 28; 98
 Prahova (regiune) - 20; 33; 98
 Prahovei, Valea ~ - 21
 Prut - 11; 22; 24; 33; 93
 Putna (județ) - 32

R

Rădăuți - 18
 Râmnicu Sărat (Râmnic) - 16; 25; 38
 Râmnicu-Vâlcea - 33
 Reni - 25
 Reșița - 21; 33; 47
 Ripiceni - 24
 Roma - 8; 25; 26; 33
 Roman - 33; 83
 Romanați (județ) - 36
 România - *passim*
 Rostov - 40; 47
 Roșia Montană - 33
 Russe (Rusciuk) - 7

S

Săveni - 33
 Sârbi - 33
 Siberia - 95
 Sibiu - 15; 33; 78
 Silistra - 18
 Simeria - 83
 Sinaia - 25
 Siret - 98
 Slovacia - 32
 Someș (regiune) - 20
 Soroca (județ) - 16; 18
 Spania - 8; 31; 68
 Spasova (jud. Caliacra) - 71
 Stalingrad - 62; 98
 Statele Unite ale Americii (SUA; America) -
 40; 47; 68; 72; 98
 Storojineț - 18
 Suceava - 83; 95

Suedia - 72

Susaiă - 32

T

Talpa - 33
 Tatar-Bunar - 83
 Târgoviște - 83 ; 84
 Târgu-Jiu - 78 ; 87
 Târnava Mică - 38
 Tighina (Bender) - 5; 18; 83
 Timiș (regiune) - 20
 Timișoara - 33; 48
 Tiraspol - 83
 Tokio - 8
 Transilvania (Ardeal) - 8; 13; 16; 19; 20; 21;
 25; 26; 27; 31; 33; 47; 59; 69; 87; 88;
 97; 98
 Transnistria - 47; 70; 75; 77; 79; 80; 81; 82; 98
 Tulcea - 25
 Turcia - 32; 71
 Turda - 83
 Turnu-Severin - 33

U

Ucraina - 8; 40; 47; 83; 98
 Ufa - 44
 Ungaria - 15; 21; 25; 27; 31; 32; 33; 43; 47;
 68; 88; 94
 Uniunea Sovietică (URSS; Rusia; Rusia
 Sovietică; Sovietele) - 4; 8; 10; 11; 15;
 16; 19; 21; 22; 23; 24; 25; 26; 27; 28;
 29; 32; 33; 39; 40; 41; 47; 55; 64; 70;
 71; 72; 78; 82; 84; 86; 88; 92; 93; 94;
 95; 97; 98
 Uriceni - 95

V

Vapniarka - 97
 Vaslui - 22; 74
 Văcărești - 15; 31
 Vădeni - 74
 Vânători - 32
 Versailles - 27
 Viena - 27; 33
 Vlăsinești - 33

W

Washington - 47

ISBN: 973-8308-10-0

<https://biblioteca-digitala.ro> / <http://arhivelenationale.ro>